JAYAVANTASŪRI'S

SṚṄGĀRA MAÑJARĪ

[ŚĪLAVATĪCARITRA RĀSA]

L. D. SERIES 65

GENERAL EDITORS

DALSUKH MALVANIA

NAGIN J. SHAH

EDITED BY

KANUBHAI V. SHETH

RESEARCH OFFICER

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY

AHMEDABAD 9.

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY AHMEDABAD 9

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

JAYAVANTASŪRI'S

SṚṄGĀRAMAÑJARĪ

[S'ĪLAVATĪCARITRA RĀSA]

L. D. SERIES 65

GENERAL EDITORS

DALSUKH MALVANIA

NAGIN J. SHAH

EDITED BY

KANUBHAI V. SHETH

RESEARCH OFFICER

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY

AHMEDABAD-9

L. D. INSTITUTE OF INDOLOGY AHMEDABAD 9

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

Printed by

K. Bhikhalal Bhavsar
Proprietor
Shri Swaminarayana Mudrana Mandira
46, Bhavsar Society, Nava Vadaj,
Ahmedabad-380013

Published by

Nagin J. Shah
Director
L. D. Institute of
Ahmedabad-380009

FIRST EDITION
January, 1978

"Published with the Financial Assistance from the Government of India, Ministry of Education and Social Welfare [Department of Culture]."

PRICE RUPEES 30

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जयवंतसूरिकृत

शृंगारमंजरी

[शीलवतीचरित रास]

संपादक

कनुभाई व्र. शेठ

प्रकाशक

लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर अमदावाद-३८० ००९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रधान संपादकीय

सत्तरमी शताब्दीना जयवंतसूरिनी एक अप्रकाशित रासकृति 'शृंगारमंजरी'ने प्रकाशित करतां आनंद थाय छे. आ प्रकाशनथी मध्यकालीन गुजराती साहित्यनी प्रकाशित कृतिओमां अेक महत्त्वनी कृतिनो उमेरो थाय छे. आ ज कर्तानी बीजी अेक अप्रकाशित रासकृति 'ऋषिदत्तारास'नुं प्रकाशन अमे आ पहेलां सने १९७५मां कर्युं हतुं. परिणामे, मध्यकालीन गुजराती साहित्यमां जयवंत-सूरिनुं प्रदान शुं अने केवुं छे तेनो ख्याल हवे आवी शकशे.

शृंगारमंजरीनी समीक्षित वाचना तैयार करी, अभ्यासपूर्ण प्रस्तावना लखी आपवा बदल डॉ. श्री कनुभाई शेठनो हुं आभार मानुं छुं. आ संशोधनकार्ये तेमने गुजरात युनिवर्सिटीनी पीअेच.डी.नी उपाधि प्राप्त करावी आपी छे.

आ कृतिना प्रकाशनमां आर्थिक सहाय करवा बदल भारत सरकारना शिक्षण अने समाज-कल्याण(सांस्कृतिक विभाग)नो हुं हार्दिक आभार मानुं छुं.

ला. द. भा. सं. विद्यामंदिर,
अमदावाद–३८०००९
१, जान्युआरी १९७८

नगीन जी. शाह
अध्यक्ष

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

संपादकीय निवेदन

प्राचीन-मध्यकालीन गुजराती साहित्यमां प्राप्त रास साहित्य अत्यंत विशाल छे. पण आ साहित्यना घणा मोटा भागनुं मूल्य साहित्यकृति लेखे नहीं पण ऐतिहासिक–सांस्कृतिक के लोककथासामग्रीनी दृष्टिअे छे. आथी मध्यकालीन पद्यकथाओनी जेम रासमां पण लोककथातत्त्वना अभ्यास माटे सारा प्रमाणमां सामग्री सांपडे छे. अे दृष्टिए अत्रे जैन कवि जयवंतसूरिकृत 'शृंगारमंजरी' के 'शीलवतीचरित्ररास' नामनी कृतिनी समीक्षित वाचना अने अभ्यास रजू कर्या छे.

प्रस्तुत कृति आ कविनी सर्वोत्तमकृति छे. अेटलुं ज नहीं पण जैन गूर्जर साहित्यना सर्वोत्तम काव्यमां पण अेनुं स्थान छे. मध्यकालीन गुजराती भाषा, साहित्य, समाज अने संस्कृति अंगे मूल्यवान सामग्री एमांथी प्राप्त थाय छे, ते दृष्टिए पण ते नोंधपात्र छे.

प्रस्तावनामां प्रत परिचय, संपादन पद्धति, कविनुं जीवन अने कवन, कृतिनो कथासार, कथा-परंपरा, शृंगारमंजरी कथानो लोककथा तरीके अभ्यास, रास तरीके मूल्यांकन अने भाषासामग्रीनो अभ्यास वगेरे विषयोनो समावेश कर्यो छे. पण मुख्य लक्ष्य शृंगारमंजरी कथानो लोकतात्त्विक [Folk-loric] दृष्टिअे अभ्यास परत्वेनुं छे. आ संदर्भमां शृंगारमंजरीनी कथा-सामग्रीमांथी प्राप्त कथाप्रकृति के कथाघटकनी तारवणी करी, ते अंगेनी भारत अने भारतबाह्यप्रदेशनी कथापरंपरामांथी जे तुलनात्मक सामग्री मळी आवी छे ते प्रस्तुत करी छे. प्रत्येक कथाघटकनो तथा एना कथारूपांतरोनो ऐतिहासिक–भौगोलिक पद्धतिअे तुलनात्मक अभ्यास पण रजू कर्यो छे. (आ अंगेनी सामग्री विस्तारपूर्वक हवे पछी प्रगट थनार पुस्तकमां रजू करवामां आवशे).

प्रस्तुत कृतिनी विविधकालनी उपलब्ध पांचेक हस्तप्रतोनो उपयोग करी एनी समीक्षित वाचना अत्रे रजू करी छे पण प्रतो अशुद्धि होवाने कारणे केटलाक स्थाने पाठो संदिग्ध रह्या छे, ते नोंधवुं घटे.

गुजरात युनिवर्सिटीनी पीअेच.डी.नी उपाधि अंगे रजू करेलो आ महानिबंध हवे थोडाक फेरफार साथे प्रगट थाय छे.

मारा महानिबंध अंगे जरूरी मार्गदर्शन अने विविध ग्रंथभंडारनी अमूल्य हस्तप्रतो मारा उपयोग अर्थे सुलभ करी आपवा बदल हुं स्व. परम पूज्य आगम प्रभाकर मुनिश्री पुण्यविजयजी महाराज साहेबनो अत्यंत ऋणी छुं.

महानिबंध तैयार करवामां मार्गदर्शन आपवा माटे हुं मारा मार्गदर्शक डॉ. बिपिनचंद्र जी. झवेरी साहेबनो अंत:करणपूर्वक आभार मानुं छुं. विद्यावाचस्पति श्री. के. का. शास्त्रीजी तथा डॉ. हरिवल्लभ भायाणी साहेब ए बे विद्वानोए सहृदयता अने आत्मीयताथी मने मारा शोध–कार्यमां, मार्गदर्शन तथा संदर्भ-सामग्री अंगे सहाय आपी उपकृत कर्यो छे ते माटे हुं कृतज्ञतानी लागणी व्यक्त करुं छुं. ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावादना अध्यक्ष

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

(निवृत्त) आदरणीय श्री. दलसुखभाईए मारा शोध–कार्यमां सतत प्रेरणा, मार्गदर्शन अने सहाय आप्या छे ते बदल हुं आभारनी लागणी व्यक्त करुं छुं. शब्दकोश अंगे उपयोगी सूचन करवा बदल हुं वयोवृद्ध पंडित श्री बेचरदास दोशीनो ऋणी छुं.

प्रस्तुत कृतिनी अधिकृत वाचना तैयार करवा माटे मारा उपयोग अर्थे हस्तप्रतो सुलभ करी आपवा माटे वाडी पार्श्वनाथनो भंडार (पाटण), डेहला अमासरा ग्रंथभंडार (अमदावाद), वीरविजय उपाश्रय ग्रंथभंडार (अमदावाद), तपगच्छ जुन शाळा ग्रंथभंडार (खंभात) तथा ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, (अमदावाद)ना ट्रस्टीओ के संचालकोनो हार्दिक आभार मानुं छुं.

मारा शोध–कार्य दरम्यान शोध–वृत्ति आपवा बदल ला. द. भारतीय संस्कृतिना संचालक मंडळनो हुं आभार मानुं छुं.

अंते, महानिबंधना प्रकाशन–खर्च अंगे आर्थिक सहाय आपवा माटे हुं भारत सरकारना शिक्षा विभागनो आभार मानुं छुं.

१, जान्युआरी १९७८
ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर
अमदावाद–९

कनुभाई व्र. शेठ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विषयानुक्रम

विषय	पृष्ठांक
प्रस्तावना	१–६१
१. प्रत परिचय अने संपादन पद्धति	१–६
२ कवि जयवंतसूरि : जीवन अने कवन	६–२७
३. "शृंगारमंजरी" कथानी रूपरेखा	२८–३६
४. शृंगारमंजरी : शीलवती कथा–परंपरा	३७–३७
५. शृंगारमंजरी कथा : अेक लोककथा तरीके	३८–३९
६. 'शृंगारमंजरी' : एक रास तरीके मूल्यांकन	३९–४७
७. शृंगारमंजरी : भाषासामग्री	४८–६०
८. संदर्भग्रंथसूची :	६१–६८
शृंगारमंजरी–मूळ	१–१७८
पाठान्तर	१७९–२२०
शब्दकोश	२२१–२२९
परिशिष्ट	२३०–२३२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शुद्धिपत्रक

प्रस्तावना

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
४	७	दशम्यां	दशभ्यां
४	२३	लद्ध्या	लब्ध्या
५	७	सांडडइ	सांडडडु
६	८	नथी	छे
६	८	छे	नथी
१०	२०	जयलब्ध	अलब्ध
१८	१३	सीसंधर	सीमंधर
२७	३	लोहित्य	लौहित्य
२८	११	संयगला	मयंगला
३१	२७	संगे	अगे
३२	५	त्यीना	स्त्रीना
३४	३३	राजीअे	राजाअे
३६	२८	साध्त्रीजीअे	साध्वीजीअे
४१	३१	स्वरूप	स्वरूपना
४२	७	दृष्टिअे कथा.	दृष्टिए अवकाश नथी पण कथा.
४३	७	लाणी	लाळी
४४	१६	हस्तीतलिन	हस्तीतोलन
४८	७	ढंढरिजि	ढंढणगिखि
५०	३१	दुगाइं	दुर्गाइं
५५	१६	वाहलकेरो	वाहलकेरो (२३०३).
६१	१९	वेगिरि	वेगिकरि

ग्रंथपाठ

९	३	मो	मोरु
१६	३५	सिंध	सिंह
३२	२	गोमुत्रिता	गोमुत्रिका
६४	१९	होह	होइ
६७	१२	नवन-	नयन-
८३	४	सरणां	मरणां
९२	२५	अखंटी	अखंडी
९५	१३	वंदन	वेदन
१०३	२२	अवनरी	अवतरी
९०७	२१	थाइ	न थाइ
११७	१३	कंच-कुसण	कंचु-कसण
१४६	१८	पभ	शुभ
१४७	४	लागु	भागु
१६४	३१	विसईं	विदेसईं
१७०	५	प्रहेंवसी	प्रहिवसी
२२३	२४	गगनाठगेने	गगनाङ्गने
२३१	३३	डाङ्	डाढ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रस्तावना

१. प्रत परिचय अने संपादन पद्धति

प्रास्ताविक

कवि जयवंतसूरि सत्तरमी सदीना अेक गणनापात्र कवि छे. अेमणे रचेली नानी-मोटी बारेक कृतिओ हाल उपलब्ध थाय छे. अेमांनी 'स्थूलिभद्रकोशा प्रेमविलास फाग'[१], 'नेमिनाथ राजीमती बारमास[२], 'नेमिजीन स्तवन'[३] अने 'ऋषिदत्तारास[४]' नामनी चार कृतिओ प्रगट थअेली छे. पण ते सिवायनी सर्व कृतिओ हजी अप्रगट छे 'शृंगारमंजरी' अथवा 'शीलवतीचरित्ररास' अे आ कविनी सर्वोत्तम कृति छे, अेटलुं ज नहीं पण जैन गूर्जर साहित्यना सर्वोत्तम काव्योमां पण अेनुं स्थान छे. मध्यकालीन गुजराती भाषा, साहित्य, समाज अने संस्कृति अंगे मूल्यवान सामग्री अेमांथी प्राप्त थाय छे, ते दृष्टिअे पण ते नोंधपात्र छे.

प्रत परिचय

जयवंतसूरि कृत 'शृंगारमंजरी' नामनी कृतिनी कुल्ले पांच हस्तप्रतो प्राप्त थई छे. 'जैन गूर्जर कविओ'[५]मां नोंधायेली हस्तप्रतोनो तथा अेमां न नोंधायेली अेवी अन्य भंडारमांथी प्राप्त थती हस्तप्रतोनो आ संपादनमां उपयोग कर्यो छे.

'जैन गूर्जर कविओ'मां नीचे मुजब पांच हस्तप्रतो अंगे नोंध छे.

(१) डहेलाना अपासरानो ग्रंथभंडार, अमदावादनी प्रत.

(२) वाडी पार्श्वनाथनो भंडार, पाटणनी प्रत.

(३) खेडा भंडार, खेडानी प्रत.

(४) वीरविजय उपाश्रय ग्रंथभंडार, अमदावादनी प्रत

(५) तपगच्छ जैन शाळा ग्रंथभंडार, खंभातनी प्रत.

---

१. प्राचीन फागु संग्रह, संपा. डॉ. भोगीलाल ज. सांडेसरा अने सोमाभाई पारेख, वडोदरा, १९५५, पृ. १२६–३३.

२. प्राचीन–मध्यकालीन बारमासा–संग्रह, संपा. डॉ. शिवलाल जेसलपुरा, अमदावाद, १९७४, खंड १, पृ. ४०–६२.

३. शमामृतम्–नेमिजीन स्तवन, संशो. धर्मविजयजी, भावनगर, १९२३, पृ. ११–१४.

४. जयवंतसूरि रचित ऋषिदत्ता रास, संपा. निपुणा अ. दलाल, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद, १९७५.

५. जैन गूर्जर कविओ, संपा. मोहनलाल द. देसाई, १९४४, भाग ३, खंड १, पृ. ६९९.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

"जैन गुर्जर कविओ"मां नोंधायेल आ सर्व प्रतोनो प्रस्तुत संपादनमां उपयोग करी शकायो नथी, केमके प्रयत्न कर्या छतां खेडा भंडारनी प्रत मळी शकी नथी. तपास करतां ते भंडारमांथी गुम थयेली जणाई छे. आ उपरान्त अमदावादमां आवेल लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामंदिरना ग्रंथभंडारमांथी अेक हस्तप्रत मळी आवी छे, जेनो प्रस्तुत संपादनमां उपयोग कर्यो छे. आ पांचे प्रतो माटे नीचे प्रमाणे संकेतो योज्या छे.

अ=श्री डहेलानो उपाश्रय, अमदावादनी प्रत.
क=श्री नीतिविजयजी, जैन ज्ञानभंडार, खंभातनी प्रत.
ख=श्री वाडी पार्श्वनाथ ग्रंथभंडार, पाटणनी प्रत.
ग=लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावादनी प्रत.
घ=पंडित वीरविजयनो उपाश्रय, अमदावादनी प्रत.

आ प्रतोनु वर्णन नीचे मुजब छे.

प्रत 'अ'

आ हस्तप्रत अमदावादना डहेलाना उपाश्रयना ग्रंथभंडारनी छे, जेमां ते दाबडा नं. ४२ पोथी–५ तरीके नोंधायेली छे. अेमां कुल्ले ७६ पानां छे. प्रत्येक पृष्ठनुं माप ९·८"×४·४" छे. दरेक पत्रमां सामान्यतः १५ पंक्ति अने प्रत्येक पंक्तिमां ४५–४७ अक्षरो छे. पत्रनी पाछली बाजु पर जमणी बाजुअे हांसियामां नीचे पत्रांक काळी शाहीमां लखेल छे. दरेक पत्रनी डावी अने जमणी बाजुअे लाल शाहीथी ०·४"थी ०·६" सुधीनो हांसियो अंकित करवामां आव्यो छे.

आखीय प्रत अेक ज हाथे देवनागरी लिपिमां लखायेली छे. तेमज अंखड अने सुवाच्य छे. अक्षरो काळी शाहीमां लखायेला छे. पण दंड अने राग के ढालनां नाम के प्रथम पंक्ति लाल शाहीमां छे. प्रत संवत १६३९ना मागशर वद बीजने शनिवारे पानसर नगरमां हारीज गच्छना भ. महेश्वरे लखी छे.

आरंभ : श्री गुरुभ्यो नमः

अंत : ग्रंथाग्र २८०० संवत १६३९ वर्षे मागशीर्ष मासे कृष्णपक्षे द्वितीयां शनिवारे पानसर नगरे श्री हारीज गच्छे भ. श्रीश्रीश्री महेश्वरसूरिभिः ॥श्रीः॥छः॥श्रीरस्तु॥ ॥१॥७४॥२

लेखननी विशिष्टताओ :—

१. "य" कारनी विशेषताओ.–
नहीय, मोडीय, भोज्य.

२. नांमजी, घांम, वांणी, पांणीउ, डांवा, कांमिजी.

३. सानुनासिक शब्दो–तुसिउं, तिजिउं, छसिउं, कहिउं

४. पदान्ते दीर्घ "उ" कार–पणमू, नलहू, तेहवू, हैअडलू.

५. मूडाअनइ, वंछिअ, हैअडल.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रत 'क'

प्रस्तुत हस्तप्रत पू. श्री नीतिविजयजी जैन ज्ञानभंडार, जैनशाळा, खंभातमांथी प्राप्त थई छे. अेनो क्रमांक १८२१ छे. अेमां कुले १५० पानां छे. पत्रनुं सामान्य माप १०''×४.४''नुं छे. दरेक पत्रमां पाछली बाजुअे जमणा खूणामां स्पष्ट रीते पृष्ठ संख्या लखवामां आवी छे. दरेक पृष्ठनी डाबी अने जमणी बाजुअे १''नो हांसियो अंकित करवामां आव्यो छे. पानानी उपर अने नीचेनी बाजुअे ०.६'' जग्या खुल्ली मूकवामां आवी छे. बाजुना बन्ने हांसियामां लाल टपकुं आवेलुं छे.

आखीय प्रत अेक हाथे देवनागरी लिपिमां लखायेली छे. अक्षरो कंइक मोटा अने सुवाच्य छे. अक्षरो सामान्यत: काळी शाहीमां लखायेल छे. ढाल के रागना प्रारंभने लालरंगथी दर्शाववामां आव्या छे. पदच्छेद माटे शब्दनी उपर नानी काळी शाहीनी लीटी छे. प्रत संवत १६८५मा वर्षे पोष सुदी बीजने बुधवारे हबदपुरमां प्रेमसागरे लखी छे.

आ प्रतने प्रस्तुत संपादनमां मुख्य गणी छे.

आरंभ : श्री सरस्वतत्यै नमः ।

अंत : इतिश्री शीलवतीचरित्र गर्भिता शुंगारमंजरी नाम्ना सुभाषितावली समाप्ता, संवत १६८५ वर्षे पो. सुदि २ बुधे लखितं, हबदपुरे मध्ये प्रेमसागर लिप्रि कृता:, श्रीरस्तु:, श्रुभं भवतु, कल्याणमस्तु, श्री, छ, ठ, छ, श्री कडुआमती गछे श्राविका बाई मटु पठनार्थ श्रुंभम भवतु छ.

लेखननी विशिष्टताओ :

१. ''य''ने स्थाने ''इ''कारवाळा रूपो—
कोइलि, होइ, थाइ, कोइ,

२. सानुनासिक रूपो–करंति, मरंति, हसंति, हरंति,

३. सम्म, जिम्म, पिम्म, किन्म, किध्ध

४. नारीअ, निवारीअ, पाणीअ, अणसरीअ, पहिलीअ

५. ''ख'' बदले सर्वत्र ''ष''–खेद (षेद), खलति (षलति)

प्रत 'ख'

आ प्रत पाटणना वाडी पार्श्वनाथ भंडारमांथी मळी आवी छे. ते आ भंडारमां दाबडा १८७ नं. ७३२२ तरीके नोंधायेल छे. कुल पानां ५८ छे. पत्रनुं माप ९.४''×४.४'' छे. दरेक पत्रमां सामान्यत: १७ पंक्ति छे. पत्रनी पाछली बाजुअे जमणी तरफ हांसियामां पृष्ठांक लखवामां आव्यो छे. पत्रनी डाबी अने जमणी बाजुअे ०.५''नो हांसियो लाल रेखाथी अंकित करवामां आव्यो छे. पत्रनी उपर अने नीचेनी बाजु पर ०.४'' जग्या कोरी मूकवामां आवी छे. पत्रनी जमणी बाजु परना मथाळे हांसियामां ''शुंगारमंजरी'' लखेलुं मळे छे काव्यना आरंभ, ढाल के रागनां नाम लाल शाहीथी लखवामां आव्या छे बाकीनी आखी कृति काली शाहीमां छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आखीय कृति देवनागरी लिपिमां मध्यमकदना अक्षरमां लखायेली छे. केई केई जग्याअे हांसियामां अर्थ दर्शावता शब्द लखेला मळे छे. प्रत संवत १७०३ना फागण महिनामां कृष्णपक्षनी १२मी तिथिअे सागरगणीअे लखी छे.

आरंभ : सकलवाचकसभाभामिनीभालस्थलभूषणायमान महोपाध्याय श्री. प. श्री शांतिसागरगणि गुरूभ्यो नमोनमः,

अंत : वहन्याकाशमुनिक्षपाकरमिते १७०३ संवत्सरे वैक्रमे मासे फाल्गुनिके शशांकविशादे पक्षे दशम्यां तिथौ । पुष्पाकें विनयादिसागरगणि विद्वेज्जनानंदिनीम् शृंगारादिममंजरी समलिखत् स्वश्रेयसे सादरात् ।

लेखननी विशिष्टताओ :

१. सामान्यतः सर्वत्र "झ"ने स्थाने "ज".
जमकार, जलह, जूरइ, जांजर.

२. सर्वत्र "ख"ने बदले "ष".
षलक (खलक), मेषला (मेखला), दीपशिषा (दीपशिखा)

३. सुवन्नमय, अनुदिन्नि, वन्नि, मन्नि.

४. सरसत्ति, गजगत्ति, जित्त.

प्रत–ग

प्रस्तुत प्रत लालभाई दलपतभाइ भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावादना पू. मुनिश्री पुण्यविजयजीना भंडारमांथी प्राप्त थई छे. आ प्रतमां कुले ७७–३ पाना छे. प्रत्येक पृष्टनुं माप ९·५"×४·३"नुं छे. पत्रनी डाबी अने जमणी बाजुअे ०·८"नो हांसियो छे. उपर अने नीचे ०·४" जग्या कोरी मूकेली छे. प्रत्येक पाना पर सामान्यतः १७ पंक्ति छे.

आखी कृत देवनागरी लिपिमां सुवाच्य अक्षरे लखायेली छे. दंड, ढाल, राग तथा देशीनां नाम अने आरंभने लाल शाही वडे लखवामां आव्यां छे. श्लोकनां अंको पण लाल शाही वडे दर्शाववामां आव्या छे. पत्रनी उलटी बाजुअे डाबी बाजुना खूणा पर काळी शाही वडे क्रमांक स्पष्टपणे लख्या छे. प्रथम पृष्ठ पर सुंदर रंगीन भात छे. अंतिम पृष्ठ पर पण आवुं ज रेखांकन छे. प्रत संवत १७४०मां कान्तिसौभाग्ये लखी छे.

आरंभ : सकलवाचकसभाभामिनीभालस्थलभूषणायमान महोपाध्याय श्री २१ श्री सत्यसौभाग्यगणि गुरुभ्यो नमः.

अंत : इति श्री शीलावतीचरित्रगर्भिता शृंगारमंजरी नाम्ना ग्रंथ संपूर्णमिति ।। मंगलमालिकाबालिका-वदालिंग(गी)तु ।। संवत १७४० वर्षे मधुमासे सीतेतरपक्षे चतुदर्शी कर्मवाद्यामिति भद्रं भूयात् । श्रमणसंघस्य । सकलवाचकगगनांगणनभोमणि वाचक श्री १९ श्रीसत्यसौभाग्य शिष्य पंडितश्री प० श्री अमरसौभाग्यगणिशिष्यविनेयाणुं कांतिसौभाग्येन लिखिता पुस्तिका स्वपरोपकाराय प्रीत्यर्थं वा । शुभं भवतु ।। कल्याणस्तु: ।। श्रीरस्तु: ।।

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

लेखननी विशिष्टताओ :

१. पदान्ते अनुनासिक–पुहुचइं, कीजइं, वधारइं, वखाणइं, बारमइं.

२. आरांम, कांमिनी, वेदपुरांणि, अभिरांमजी.

३. "य" कारवाला शब्दो–करीय, मोहय, वाहणीय, वारीय, सारीय, लावीय.

४. हुओ, छांवीओ, हिलहओ, बहंओ.

५. सांडडडु, निंनिंदंति, दंडिदीण.

प्रत–घ

प्रस्तुत प्रत पंडित वीरविजय उपाश्रय, अमदावादना भंडारमांथी प्राप्त थई छे. जेमां ते डाबडा १७. प्रतक्रमांक ४८९ तरीके नोंधायेली छे. आ प्रत अधूरी छे. अेमां कुले ७३–१५ पानां मळे छे. पानानुं सामान्य माप ९·९"×४·४"नुं पत्रनी डाबी अने जमणी बाजुअे १"नो हांसियो छे. पत्रनी उपर नीचे ०·५" जग्या कोरी राखवामां आवी छे. पानानी उलटी बाजुअे डाबी बाजु पर काळी शाही वडे पृष्टांक दर्शाव्या छे.

आखीय कृति देवनागरी लिपिमां मध्यम कदना अक्षरोमां काळी शाहीथी लखायेली छे. पंक्ति भेद माटे दंडनो प्रयोग कर्यो नथी. सीधा ज श्लोकांक मूक्या छे. अने तेने लाल बनाव्या छे. राग के ढालनी प्रथम पंक्तिने लाल बतावामां आवी छे. क्वचित बाजु पर हांसियामां अर्थ दर्शावता शब्दो लखेला मळे छे. प्रथम पृष्ट पर मथाळे "शृंगारमंजरी चुपइ" अेम लखेलुं छे. आ प्रतना छेल्ला चारेक पृष्ठ खोवाइ गयेलां लागे छे. अेटले अेना लेखनसमय अंगे कोई माहिती मली नथी.

आरंभ : दुहा० चंदवदनि चंपकवती.

लेखननी विशिष्टताओ :

१. पदान्ते "इ"कार सानुनासिक–
सोभागिं, दिसिं, कमलनिं, अनुभावि, आकासिं.

२. "झ"ने बदले घणुं खरुं "ज"
जीणउ, जमकार, जिलहल.

३. घणूंअ, नीअम, निअमनि, रसिअ, नहींअ.

संपादन पद्धति

उपर्युक्त उपलब्ध हस्तप्रतोमांथी भाषा, समय के लखावटनी प्राचीनताना धोरणे प्राचीनतम ठरावी शकाय अेवी प्रत 'क'ने अहीं मुख्य प्रत गणी छे, अने संपादित ग्रंथपाठ अेने आधारे तैयार कर्यो छे. आ सिवायनी अन्य प्रतनां पाठांतरो नोंध्या छे. आ पाठांतरोनी नोंधणी मुख्य प्रत 'क' नी कडी अने पंक्तिना क्रमानुसार करी छे. संदर्भ माटे आवश्यक होय अेवा अपवादो सिवाय अन्य प्रतोमां मळता वधाराना शब्दो पंक्ति के कडीने संपादित ग्रंथपाठमां स्थान आपवामां आव्यु नथी. मुख्ज प्रत 'क'नी अंदर मळती कडीओ. अन्य कोई पण प्रतमां न मळी आवती

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

होवा छतां तेने ग्रंथपाठमां कायम राखी छे. संदर्भ, जोडणी के भाषानी प्राचीनता, अर्थना औचित्यनी दृष्टिअे संपादित ग्रंथपाठ स्पष्ट रीते योग्य लाग्यो नथी, त्यां तेने बदले अन्य प्रतोनो योग्य अने उत्कृष्ट लाग्यो होय अेवो पाठ स्वीकार्यो छे. अने मुख्य प्रतना पाठनी नोंध लीधी छे. सामान्यतः अेक नियम तरीके प्रमाण, क्रम, भाषा अने जोडणी अेम प्रत्येक बाबतमां मुख्य प्रतने ज आधार तरीके लीधी छे.

टूंकमां प्रस्तुत कृतिनुं संपादन सामन्यतः नीचेना मुद्दाओ लक्षमां राखी कर्युं छे.

(१) अहीं प्रत 'क'ने मुख्य प्रत गणी छे, अने सामान्यतः तेना ज पाठनो स्वीकार कर्यो छे. अन्य प्रतोना महत्त्वना पाठान्तरो नोंध्या नथी.

(२) पर्यायात्मक के पादपूरक अंगेना पाठान्तरो नोंध्या छे.

(३) पाठ वधतो के ओछा होय ते दरेक स्थळनी नोंध करी छे.

(४) भाषा, अर्थ के अन्य कोई दृष्टिअे महत्त्वनां जणातां पाठान्तरोनी खास नोंध लीधी छे.

(५) कोई प्रतमां न होय तेवो अेकेय कल्पित पाठने ग्रंथपाठमां लेवामां आव्यो नथी.

(६) आ संपादनमां जोडणी मुख्य प्रतने अनुसरीने ज आपवामां आवी छे. अे जोडणीमां विसंगतता होय तो पण मूळ जोडणीने वफादार रहीने तेमां फेरफार कर्यो नथी. पण

(अ) जयारे स्वीकारेल धोरणथी भिन्न अेवो पाठ मुख्य प्रतमां होय, पण अन्य प्रतमां आ स्वीकारेल धोरणनो पाठ होय तो तेवी जग्याअे आ बीजी प्रतना पाठने स्थान आप्युं छे.

(आ) मुख्य प्रत करता अर्वाचीन समयनो पाठ जो ते अन्य कारणे उत्कृष्ट लाग्यो होय तो स्वीकार्यो छे, अने तेनी जोडणी पण यथातथ जाळवी छे.

(इ) तत्सम शब्दोमां पण पाठने शुद्ध करवामां आव्यो नथी के अन्य प्रतमां शुद्ध पाठ मळी आव्यो होय ते छतां तेने आ ग्रंथपाठमां स्वीकारवामां आव्यो नथी.

२. कवि जयवंतसूरि : जीवन अने कवन

प्रास्ताविक

प्राचीन–मध्यकालीन गुजराती कृतिओना कर्तानां जीवन अंगेनी माहिती सामान्यतः अेमनी पोतानी कृतिओमांथी के अेमना शिष्य समुदायनी कृतिओमांथी के क्वचित समकालीन–अनुगामी कविओनी कृतिओमांथी सांपडे छे. जे अल्प प्रमाणमां ज होय छे. अहीं जेनी अधिकृत वाचना रजू करवामां आवी छे ते "शृंगारमंजरी" अथवा 'शीलवती चरित्रराम'ना कर्ता 'जयवंतसूरि'ना जीवन विषेनी अेमनी कृतिमांथी के अन्य स्थळेथी प्राप्त थती माहिती पण प्रमाणमां बहु अल्प छे.

कवि जयवंतसूरिना जीवन सबंधेना उल्लेखनो आधार बहुधा अेमना ग्रंथोमांथी मळी आवतां आंतर प्रमाणो ज छे, अने कोई किंवदंतीओ नथी. आथी अेमना केटलाक काव्योना अंत भागमां जे कांई थोडी घणी हकीकत मळे छे. ते परथी जयवंतसूरिना चरित्रनी रजूआत करवामां आवी छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जीवन *

'शृंगारमंजरी'' अथवा 'शीलवतीचरित्ररास'ना कर्ता जयवंतसूरि के जयवंत पंडितनुं, अेमनी कृतिओने अंते प्राप्त थती प्रशस्तिओमांथी, अपर नाम 'गुणसौभाग्यसूरि' मळे छे.[१] आम जयवंत साथे ज 'गुणसौभाग्य' नाम सांपडे छे. ते परथी अेटलुं तो चोक्कसपणे कही शकाय के कविनुं अपरनाम 'गुणसौभाग्यसूरि' हतुं.

जयवंतसूरिना गुरु अने गच्छ विषेनी अेमनी कृतिमांथी प्राप्त थती माहिती अनुसार ते वडतपागच्छनी परंपरामां थई गयेला 'विनयमंडन' उपाध्याय'ना शिष्य[२] हता. पोताना गुरुनी परंपरानो

---

* अत्रे नोंधवुं जोइअे के आ कविनी अन्य कृति 'ऋषिदत्ता रास' परनो डॉ. निपुणा अ. दलालनो महानिबंध आ पूर्वे प्रगट थअेलो छे अे संदर्भमां कविना जीवन अने कवन अंगे केटलीक माहितीनुं पुनरावर्तन थवा संभव छे. पण अत्रे ते निवारवानो प्रयास कर्यो छे. जुओ, 'जयवंतसूरि रचित ऋषिदत्ता रास' सं. निपुणा अ. दलाल, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद, १९७५.

१ (अ) जे जगि धर्मसहाय गुणाकार, सुविहितनइ धुरि किद्ध,
तस सीस **गुणसौभाग** सुनामि जयवंतसूरि प्रसिद्ध···५४६
—ऋषिदत्ता रास, लींबडीनो हस्तप्रत ग्रंथभंडार, लींबडी पृ. १९,

(ब) गुणसोभागइं त्रिभूवन दीपइ, केवलन्यानिइ कुमत ज जीपइ...१
× × ×
जयवंतसूरि वयण रसाला, भगतिइं गाइ जिनगुणमाला...२७
सोमंधरा चंद्राउला, ला. द. भा. सं. विद्यामदिर, अमदावाद
हस्तप्रत क्रमांक ३५०१, पृ. ३-७

(क) ..सूरि श्री जयवंत अेष गुणसौभाग्यो पराहूवोऽस्ति य...
—जैन गुर्जर कविओ, संपा. मोहनलाल द. देसाई, मुंबई, त्रीजो भाग, खंड १, पृ. ६७२.

२ अेमनी जुदी जुदी कृतिमां आ अंगे नीचे प्रमाणे उल्लेखो मळे छे :

(क) वडतपगछि अति महिमावंत, श्री विनयमंडन उवझाय महंत,
शीलि थूलिभद्र सरसति बुद्धि, गौतमनी परि लब्धि प्रसिद्ध. १४
ते सहिगुरुना प्रणमी पाय, जयवंतसूरि अेकचितइं थाई,
ग्रंथ करुं शृंगारमंजरी, बोलूं शीलवतीनू चरी. १७
श्री विनयमंडन उवजझाय, गुण गणतां न लहूं पार,
विद्याइ सुरगुरु समा, रूपई मयण अवतार. २४११
नामइं शृंगारमंजरी, शीलवतीनुं रास,
श्री विनयमंडन गणि सीस कीउ, जयवंत लघु सीस तास. २४१९
अने काव्यान्ते
श्री विनयमंडन गणींद्रनुं, लघु सीस भूमि प्रसिद्ध,
जयवंत पंडित अभिनवी शृंगारमंजरी किद्ध. २४२२
—शृंगारमंजरी

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

उल्लेख कविअे अेमनी दीर्घ कृति 'शृंगारमंजरी'मां आप्यो छे.[१] ते अनुसार ते वृद्ध तपापक्षना 'रत्नाकर गच्छ'मां थइ गया होय अेम जणाय छे 'रत्नाकरगच्छ'ना उद्योतकर तरीके ते 'विजयरत्नसूरि'ने गणावे छे. आ विजयरत्नसूरि'ना शिष्य ते ख्यात 'धर्मरत्नसूरि'. आ 'धर्मरत्नसूरि'ना बे शिष्यो ते 'विद्यामंडनसूरि' अने 'विनयमंडन उपाध्याय'. आ 'विनयमंडन'ना बे शिष्योना

(ख) वडतपगच्छ सोहाकरु हो, श्रीविनयमंडन गुरु राय.
रतनत्रय आराधका हो जे जगि धर्मसहाय ५४५
जे जगि धर्मसहाय गुणाकर, सुविहितिनइ धुरी कीध्ध,
तस सीस गुणसोभ ग सुनामि जयवंतसूरि प्रसिद्ध ५४६
—ऋषिदत्ता रास, लींबडी हस्तप्रत, पृ. १९, ५४५–५४६

(ग) श्री विनयमंडन उवझाय अनोपम, तपगच्छ गयणइ चंद
तसु सीस जयवंतसूरि, वरवाणी सुणतां हुइ आणंद. ७५
—पुण्यविजय हस्तप्रत ग्रंथभंडार, ला द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद.
प्रत क्रमांक २६५६.

(घ) गुरु विनयमंडन उवज्झायो, जिन के नरवर सेवइ पाय,
लघु सीस जयवंतसूरि गुण गाइ, थूलभद्र...सुख सवि थाइ. ६८
—स्थूलिभद्र चंदायणि ला. द. भा. सं. विद्यामंदिर, हस्तप्रत ग्रंथभंडार,
प्रत क्रमांक ३२६०, पृ. ३,६८

साधु शिरोमणी जणीउ तु, श्री विनयमंडन उवझाय रे,
तास सीस गुण आगलु तु, बहु पंडित राय रे. ३६
आसो सुदि पुनिम दिनइ तु, शुक्रवार अेकान्तइ रे,
कागल जयवंत पंडितइ तु, लिखीउ माझिम रातिइ रे. ३७
—सीमंधर स्वामि लेख, ला द. भा. सं. विद्यामंदिर ग्रंथभंडार, प्रत क्रमांक १००८

(ङ) वडतपगच्छि अति महिमा मंदिर, श्री विनयमंडन उवजाय,
तस सीस जयवंत पंडित. वीनवइ सुख संपद थिर थाइ. ३९
—बारभावना सज्झाय, पुण्यविजयजी हस्तप्रत ग्रंथभंडार, प्रतक्रमांक ६६८०

(च) विनयमंडन गुरु सोसवर, जयवंतसूरि सुखदायो रे ४० राज०
—शमामृतम्–नेमिनाथ स्तवन, संशोधक, मुनि धर्मविजयजी, भावनगर, १९२३

(इ) श्री विनयमंडन गुरोर्गिरि शिशुत्वे प्यवाप्तचारित्रा
—काव्यप्रकाश टीका, जैन गूर्जर कविओ संपा. मोहनलाल द. देसाई,
मुंबई, त्रीजो खंड १, पृ. ६७२

१ वृद्धतपापक्ष जाणीइ, श्री रत्नाकर गछ
कल्पलता जिम वाधती. दीसइ जिहां गुण गच्छ. २४०५ वगेरे...
—जुओ, शृंगारमंजरी ग्रंथपाठ पृ १७६–१७७, २४१८–२४१८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नाम जाणवा मळ्या छे. अेक 'विवेकधरगणि' अने बीजा ते 'जयवंतसूरि'. आ परंपराने अेमणे संस्कृत भाषामां रचेली 'काव्यप्रकाशनी टीका[१]'ने अंते मळती प्रशस्तिमांथी समर्थन मळे छे. मुनिश्री जिनविजयजीना 'शत्रुंजय तीर्थोद्धार प्रबंध'नी[२] प्रस्तावनामांथी आपेल वंशवृक्षमां कवि जयवंत पंडितनो स्पष्ट उल्लेख मळे छे. ते आ मुजब छे :

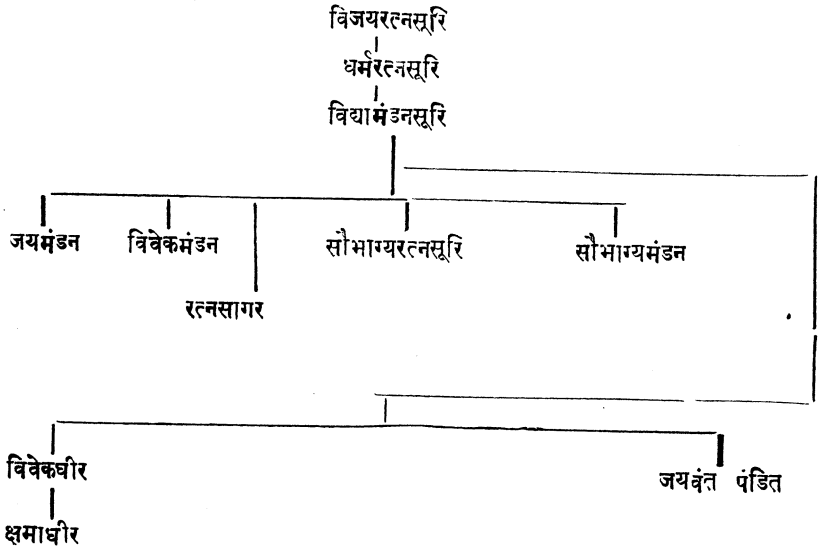

आ वंशवृक्षमां शरतचूकथी विनयमंडन उपाध्यायनुं नाम रही गयुं छे, अेम जणावी श्री मोहनलाल द. देसाई जयवंतसूरिनी गच्छ परंपरा आपणने आ प्रमाणे आपे छे.[३]

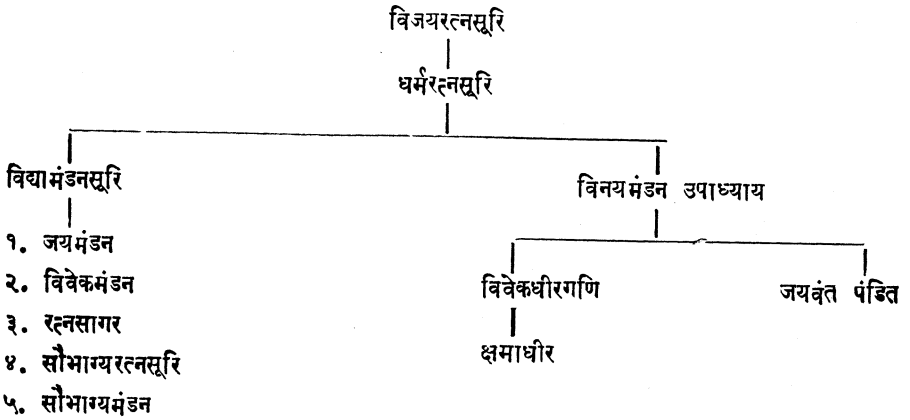

आ बंने वंशवृक्ष परथी कवि जयवंतसूरिनी गच्छ परंपरा वधु स्पष्ट थाय छे.

---

१ जुओ, जैन गूर्जर कविओ, भाग त्रीजो, खंड १, पृ. ६७२.

२ शत्रुंजय तीर्थोद्धार प्रबंध, संपादक, मुनि जिनविजयजी, १९१७, प्रस्तावना पृ. ६९.

३ श्री जयवंतसूरि ले० मोहनलाल द. देसाई, आत्मप्रकाश, १९२४ [वीरात् २४५०, अंक १०] पृ. १२.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जयवंतसूरिना अंगत जीवन अंगे कोई विशेष माहिती सांपडती नथी. एमनुं अपर नाम 'गुणसौभाग्यसूरि'. अेमना गुरु ते विनयमंडन. आ विनयमंडने 'शत्रुंजयतीर्थ'ना 'उद्धार'मां सारो रस लीधो छे. आ विनयमंडनना बे शिष्यो ते 'विवेकमंडन' अने 'जयवंत'. अेटले आ प्रसंगे ते बन्ने हाजर हशे अेम अनुमान करी शकाय. आ सिवाय अेमनी कृतिओमांथी सांपडता उल्लेखो परथी 'पंडित जयवंत ने पाछळथी 'सूरि'नी पदवी मळी हती, अेम कही शकाय.

समय

जयवंतसूरिना जन्म के मरण अंगे कोई चोक्कस माहिती मळती नथी. पण अेमनी उपलब्ध कृतिओमांथी प्राप्त थती रचनासाल परथी अेमना जीवन कवन काळ विशे अनुमान करी शकाय अेम छे. अेमणे रचेली कृति 'सीमंधर स्तवन'नी प्रशस्तिमां[1] प्राप्त थती विगतो परथी तेनी रचना साल संवत १५९९ निर्णित करी शकाय अेम छे. आ स्वीकारता ते कविनी रचना साल आपेली पहेल प्रथम कृति ठरे छे. जेथी संवत १५९९ ते अेमना कवननी पूर्व मर्यादा गणावी शकाय. अेमणे रचेली कृतिमांथी मोडामां मोडी कृति ते 'ऋषिदत्ता रास' छे. जेनी रचनासाल संवव १६४३ छे. तेने आपणे अेमनी उत्तर मर्यादा तरीके मूकी शकीअे. [हाल प्राप्त कृतिओना संदर्भमां आ अनुमानो छे, ते नोंधवुं जोईअे]. आम एमनो कवनकाळ संवत १५९९ थी संवत १६४३ नो [ई.स. १५४३ थी १५८७ नो] गणावी शकाय.

आ परथी एमना जीवनकाल विषे पण अनुमान करी शकाय छे. श्री. मोहनलाल द. देसाई[2] पण संवत १६४३ ने कविना कवननी उत्तर मर्यादा तरीके स्वीकारे छे. अने जणावे छे के "आपणा कविए [जयवंतसूरिए] पाछळथी 'सूरि'नी पदवी प्राप्त करेली जणाय छे. संवत १५८७मां [ई.स. १५३१मां] 'शत्रुंजयोद्धार' वखते २० वर्षनी उमर ओछामां ओछी गणीए अने संवत १६४३ [ई.स १५८७]नी एमनी कृति मळी आवे छे ते परथी ते ओछामां ओछुं ७६ वर्ष जीव्या जणाय छे[2], उपरनी हकीकत स्वीकारी शकाय तेम छे. एमनी उपलब्ध कृतिओमांथी तेमने क्यारे सूरिपद प्राप्त थयुं हशे, ते अंगे अनुमान करी शकाय तेम छे. एमनी उपलब्ध कृतिमांथी 'नेमिनाथ-राजीमती बारमास वेलप्रबंध'[3] के जेनी रचना संवत १६१४ निर्णीत करवामां आवी छे. तेमां सर्वप्रथम तेमनो

---

१. 'सीमंधर स्तवन'नी प्रशस्ति आ प्रमाणे मळे छे :

आसो सुदि पूनिम दीनइ तु, शुक्रवार एकांति रे,
कागल जइवंत पंडितइ तु, लिखीउ माझिम रांतइ रे. ३९

—ला. द. हस्तप्रत ग्रंथभंडार, प्रत क्रमांक १००८.

आ परथी ज्योतिषशास्त्र प्रमाणे गणतरी करता 'आसो' मासमां 'सुदि पूनम'ने दिवसे 'शुक्रवार' होय अेवो योग विक्रम संवत १५९९मां आवे छे.

२. जैन गूर्जर कविओ संपा. मो. ह. देसाई, मुंबई. १९२६, प्रथम भाग. पादनोंध, पृ. १९६.

३. 'शृंगारमंजरी'नी प्रशस्ति आ प्रमाणे मळे छे.

संवत सोल चौदोतरइ, आसो सुदि गुरु बीज,
कवि कीधी शृंगारमंजरी, जयवंत पंडित हेज २४२४.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

'सूरि' तरीके उल्लेख मळे छे. वळी आ ज सालमां संवत १६१४मां रचायेली 'शृंगारमंजरी'[१] नामनी एमनी कृतिमां एमनो उल्लेख पंडित तरीके छे. एटले आ परथी अनुमान करी शकाय के 'शृंगारमंजरी' जेवी उत्कृष्ट रचना पछी तरत ज एमने संवत १६१४ना अंतमां 'सूरि' पद मळ्युं हशे.

मोहनलाल द. देसाईनी उपरोल्लेखित तर्कसरणी स्वीकारीए तो एमनो जन्म स्थुलभाभे संवत १५६५-७० [ई. स. १५०९-१५१४) ना अरसामां थयो हशे; एम अनुमान करी शकाय. वळी एमनी संवत् १६४३ [ई. स. १५८७) नी 'ऋषिदत्तारास' नामनी कृति मळे छे एटले तेओ संवत् १६४३ (ई. स. १५८७) सुधी तो अवश्य विद्यमान हशे ज. आ बधा परथी एमनो जीवनकाळ संवत १५६७ थी १६४३ (ई. स. १५५१ थी १५८७) सुधी लगभग ७६ वर्षनो आंकी शकाय.

कवन

उपर नोंध्युं तेम संवत् १५९९ थी १६४३ (ई. स. १५४६ थी १५८७) सुधीना लगभग ४४ वर्षना दीर्घकाळ पर्यन्त लेखन-कार्य करनार आ कविए अनेक ग्रंथो लख्या हशे. पण हाल तो आपणने एमनी मात्र बारेक कृतिओ उपलब्ध थाय छे. संभवित छे के केटलीक कृतिओ अमुक ग्रंथभंडारमां ज हजी अज्ञात रीते पडी रही होय. कविनी अमुक ग्रंथोनी संख्याबंध हस्तप्रतो जुदा जुदा स्थळ अने काळनी मळी आवी छे. ए बतावे छे के ए समये कवि खूब लोकप्रिय हशे. एमनी काव्य कळानी दृष्टिए सर्वोत्तम गणी शकाय एवी 'शृंगारमंजरी" अथवा "शीलवती चरित्ररास' नामनी कृतिनी पांच-छ हस्तप्रतो संवत १६३९ थी (ई. स. १५८३ थी] आरंभीने संवत् १७४० [ई. स. १६८४] सुधीना लांबा काळ पर पथरायेली मळी आवे छे. जे कविनी पछीना काळनी लोकप्रियतानुं द्योतक छे "रूषिदत्तारास" नामनी बीजी एक कृतिनी लगभग सत्तरथी वधु जुदां जुदां स्थळ अने काळनी हस्तप्रतो मळी आवी छे आ पण कविनी लोकप्रियता दर्शावनारुं लक्षण छे.

कृतिओ

१. शृंगारमंजरी-शीलवतीचरित्ररास

'शृंगारमंजरी' अथवा 'शीलवतीचरित्ररास' ए कवि जयवंतसूरिनी सर्वोत्तम कृति छे. मध्यकालीन गुजराती भाषा, साहित्य, समाज अने संस्कृति अंगे मूल्यवान सामग्री एमांथी प्राप्त थाय छे, ते दृष्टिए पण ते नोंधपात्र छे. [आ कृतिनी अधिकृत वाचना अने अध्ययन अत्रे रजू कर्या होवाथी एनी समीक्षा अत्रे प्रस्तुत नथी.]

---

१ डॉ. भीगीलाल ज. सांडेसरा, वीरसिंहकृत 'उषाहरण'ना पोताना संपादनमां-'हरिवंश अने भागवत परथी रचायेला गुजराती काव्यो''मां जयवंत पंडित कृत 'नेमी राजुल बारमास वेल प्रबंध'नी रचना साल संवत १६१४ होवानुं जणावे छे.
—जुओ वीरसिंहकृत उषाहरण, संपा. श्री. भो जे. सांडेसरा, मुंबई, १९३८, पृ. २७८.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

२. ऋषिदत्तारास

आ रास कृतिना ५४८ कडीना विस्तारमां कविअे 'जैन साहित्य'मां प्रचलित 'सती ऋषिदत्ता'नी कथाने छटादार शैलीमां रजू करी छे. कवि काव्यमां सामान्यतः पंडित जयकीर्तिरचित शीलोपदेश-माला पर सोमतिलकसूरिए आपेल वृत्ति अन्तर्गत प्राप्त थती ऋषिदत्ता कथाने अनुसरे छे. पण कविअे पोतानी प्रतिभा अने सामर्थ्य अनुसार एना वस्तुसंकलना, पात्रालेखन, भावनिरूपण, वर्णना-लेखन, अलंकार योजना जेवां पासाओमां कुशळता दर्शावी एने अेक पद्यात्मक रासनुं स्वरूप आप्युं छे. [आ अंगे श्री निपुणा अ. दलालनो महानिबंध 'जयवंतसूरि रचित ऋषिदत्तारास' प्रगट थयेलो होई अत्रे एनी समीक्षा प्रस्तुत करी नथी.)[1]

२. नेमिनाथ राजीमती बारमास वेलप्रबंध[2]

आ कृतिनी रचना सं. १६१४[2] [ई. स. १५५८] थई होवानुं डो. भोगीलाल सांडेसरा अनुमान करे छे.[3] 'बारमासा'नी साहित्यिक परंपराने अनुसरी कवि बारे मासना ऋतुविहारने वर्णवे छे

काव्यनुं शीर्षक दर्शावे छे तेम आ 'बारमासा' काव्य छे. १२९ कडीनी आ कृतिमां कविअे नेमिनाथ–राजीमतीना निमित्ते बारे मासनुं परंपरा अनुसार वर्णन कर्युं छे.

काव्यना प्रारंभमां कवि 'विहंगमवाहना'–सरस्वती माता पासे 'जिन–गुणगान' अर्थे 'वरदान' याचतां कहे छे—

विमल विहंगमवाहना, माता द्यउ वरदान,
द्वादश मास सोहामणा, गाइसु जिन–गुणगान. १

वेधक–जन–मन रीझवइ, मानिनि मोहण-वेलि,
गुण–सोभाग–सोहामणी, वाणी द्यउ रंग–रेलि. २[4]

वर्णननो प्रारंभ कवि श्रावण मासना वर्णनथी करे छे. अलंकारनी योजना रूढिगत छे, पण कविअे अेमां अेक प्रकारनी चमत्कृति आणी छे.

महेकी आ रति आरति, आवइ मोरडी मोरडी रे
आ रति सेज आरति, झूरइ गोरडी गोरडी रे ८

खिन खिन तुहूंनी आरं(ति), बपीहाआ देतु हइ रे हइ रे,
पावसि विरह प्रांण कि, दैआ लेतु हरइ रे हरइ रे ९[5]

---

१ जयवंतसूरि रचित ऋषिदत्तारास, सं. निपुणा अ. दलाल, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्या-मंदिर, अमदावाद. १९७५.

२ पुण्यविजयजी हस्तप्रत भंडार, प्रत क्रमांक २६५६, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद.

३ वीरसिंहकृत उषाहरण संपा. डॉ. भोगीलाल ज. सांडेसरा, मुंबई, १९३८, परिशिष्ट पृ. २७९.

४ नेमि. राजी. बारमास वेल प्रबंध, पृ. १, १–२.

५ नेमि. राजी बारमास वेल प्रबंध, पृ. १. ८–९.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मागशरमां अनुभवाती असह्य विरहनी व्याकुळतानुं कविए सुन्दर आलेखन कर्युं छे.

नवि गमई सूतां वलीय बइठा, विरह व्यापइ पापीउ,
खिणि माहि बाहरि सास सोसिइ, विलपि तन संतापीउ. ३८
पीउ पंथ जोतां प्रसकि रोतां, दीस दोहिलइ नीगमुं,
नवि जावइ (वइ)रणि रयणि किमहइ, कंत विण सूनि भमुं. ३९[1]

फागण मासमां प्रकृतिनी लीला सर्वत्र विस्तरी छे, तेनुं सुरेख शब्द–चित्र कविए अत्यंत कुशळताथी चितर्युं छे.

फागुणि केसु कुंपल्यां, दावानळ वींछडयाइ रे,
केसु–रंग सुरंग विना, विरहि कां दैवि घडयाइ रे. ५५

त्रूटक

कूंपल्या केसू, लाल वेसु, कपुर–केसर–छांटणां
गुलालि राति छीटि माती, ऊपरि आछां उढणां ५६

वैशाख मासमां विरहथी व्याकुल बनेली विरहिणीनां हृदयनी उष्मा कवि आकर्षक रीते आलेखी शक्या छे.

तुझ साथि वालिभ प्रीति कीधी, वैशाख जाणी चंग
वैशाख मासि विरहलाइ, राइ म देइ मुझ अंगि. ६७
तुझ बिना अवर कोइ सुहुणइ, चिंत न देवइं साखि,
मीठी ति गोरी नवल नेहइं, मीठी ज अंबा साख रे. ६८[2]

शृंगार रसथी सभर एवुं कामिनीनुं बर्णन पण एनी आंतरप्रास–योजना लीधे नोंधपात्र छे. वळी मनोहर अलंकार योजवानी कविनी शक्तिने लीधे आखुं वर्णन रसिक बन्युं छे.

कुंच–कुंभ कंचू–कसि कस्या हो, डेरा काम–निवेसि,
जिहां पीउ समाइ पातलु हो, नयन खल्यां तिणि दिसि. १०६

त्रूटक

नयन खल्यां तेणि देसि अनोपम, कहे गोरे भूज–पासे.
जिणि भूजि कामिनी कंतनइ भीडइ, पंकजनाला–संकाशे. १०७[3]

काव्यना अंत भागमां कवि कहे छे.

मुगति तणां गुण सांभली हो, जे कह्या श्री नेमिनाथि,
ते सखि मिलवा कारणइ हो, राजलि धरइ रे उमाह. १२१

त्रुटक

राजलि धरइ उमाहु अधिकु, मुगति–सीरीनइ मिलवा;
श्री जिन पासइ संयम याचइ, तेज मांहिइ तेज भलवा. १२२[4]

---

१. नेमि. राजी. बा. वे. प्र. पृ. २. ३८, ३९
२. एजन पृ. ३, ६७–६८
३. ने. रा. बा. वे. पृ. ४. १०६, १०७.
४. ने. रा. बा. वे. पृ. ४. १२१, १२२.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आम काव्यने अंते जैम परंपरा अनुसार संयमश्रीने पामवाथी अने तेजमां तेज भळी जवानी वात छे. काव्यनी प्रशस्तिमां 'बारमास'मां 'जिन गुण' अंगे 'प्रमाद' न सेववानु ते जणावे छे.

बारमास जिन-गुण तणा हो, गातां न करु प्रमाद,
लाभ अनंतु आगमि हो सुणतां हुइ आल्हाद. १२७

त्रुटक

सुणतां हुइ आल्हाद सदाइ, जिन-गुण अतिहिं रसाल,
मन-नइ रंगि तेह ज सुणतां, नितु नितु मंगल-माल. १२९
श्री विनयमंडन गुरु राज अनोपम, तपगछ-गयणइ चंद,
तास सीस जयवंतसूरि, वर वाणी सुणता हुइ आणंद.[1] १२९

साचे ज काव्यना पठनथी आपणने पण आनंद थाय छे.

३. स्थूलिभद्र-कोशा प्रेमविलास फाग[2]

आ संक्षिप्त छतां रसपूर्ण कृतिमां वसंतऋतुनुं वैभवी वर्णन प्राप्त थाय छे. काव्य 'मधु-मास'मां गवातो फाग छे, आरंभनी सर्व कडीमां सामान्य वसंत वर्णन मळे छे, जेथी ते सांसारिक प्रेमकाव्य होय अेवुं लागे छे मात्र छेल्ली छ-आठ पंक्तिमां ज कविए स्थूलिभद्र अने कोशानी कथानो स्पर्श करी, तेमां जैन फागु काव्यनी परंपरा जाळववानो प्रयास कर्यो छे.
काव्यना प्रारंभमां कवि सरस्वतीनुं स्मरण करे छे.

सरसति सामिनि मनि धरी, समरी प्रेमविलास,
थूलिभद्र कोश्या गायसिउं, जिम मनि पुहचइ आस.[3] १

ऋतु वसंतनुं आगमन थाय छे. सर्वत्र तेनी असर पडे छे; तेनुं तादृश वर्णन कवि करे छे.

वनसपती सवि मोहरी रे, पसरी मयणनी आण,
विरहीनइं कहंउ कहंउ करइ, कोयलि मूंकइ बाण. ४
तरुअरुवेलि आलिंगन देखिय सील सलाय,
भरयौवन प्रिय वेगलु, खिण न विसारिओ जाइ.[4] ५

विरहिणी पियुने विरह उपस्थित करवा अंगे उपालंभ आपतां जणावे छे.

---

१. ने. रा. बा. वे. प्र. पृ. ५ १२९.

२. प्राचीन फागु संग्रह, संपा. डो. भोगीलाल ज. सांडेसरा अने श्री. सोमाभाई पारेख, वडोदरा, १९५५, पृ. १२६-१३३.

३. प्राचीन फागु संग्रह, पृ. १२५,१.

४. अेजन. पृ. १२६, ४-५.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

रे साजन जे तिइ करिउं, ते मिइं कहिउं रे न जाइ,
बइरीडा वेध विलाइनइ, इम कां अगलु थाय. १०
वीज पडयो ते ऊपरि, जे करी छांडइ नेह,
विरहिइं बाल्यां माणस स्युं करइ वरसी मेह.[१] ११

अेनुं अेज 'मंदिर–घर' अने अेनी अेज 'शेरी' होवां छतां 'पियु'नी अनुपस्थितिथी अेमां केवुं परिवर्तन आवी जाय छे. ते विषम परिस्थितिनी व्यथानुं कवि उष्मायुक्त वर्णन करे छे.

तेह ज मंदिर ते ज सेरी, नवि ठामइ सखी जोऊ फेरी,
ओल्हाव्या विण जाइ वणजारा, गया चोरी चित्त लूंटारा. २१

चालि

सखि मुझ न गमइ चंदन, चंद न करइ रे संतोष,
केलि म वीझस ही सही, सही न समइ अम दोस.[२] २२

विरहनी व्याकुळता भोगवती नायिका, परदेश गयेला पियुनो संग करवा अंगे केवा केवा मनोरथो सेवे छे, अे कविअे व्यंजनाथी दर्शाव्युं छे.

हुं सिइं न सरजी पंखिणी, जिम भमति प्रीउ पासि.
हुं सिइ न सरजी चंदन, करती प्रिय–तनु वास. ३१
हुं सिं न सरजी फूलडां, लेती आलिंगन जाण.
मुहि सुरंग ज शोभतां, हुं सिइं न सरजी पान.[३] ३२

अने आखरे विरहिणीनी केवी करुण दशा थाय छे.

भूख तरस सुख नींदडी, देह तणी सान वान,
जीव साखिइं मइं तुझ कही, थोडइ घणुं स्युं जाणि. ४०
अे मुझ परि मइं तुझ कही, हवइ मुझ करि न संभाल,
मलि कइ ऊतर आपिनइं, आलालुंबओ टालि.[४] ४१

आम अनेक प्रकारे उपालंभ देती कोशा, गुरु आदेशथी 'मुनि स्थूलिभद्र' पोताना गृहे आवतां

कंत देखी कोश्या कूबडी हइडा कमल विकास,
जिम वनराइ माधवओ, पामी अधिक उल्हास.[५] ४३

कोशा उल्लास अनुभवे छे. अने कवि काव्यनो उपशम करे छे. कवि काव्यनी प्रशस्तिमां जणावे छे तेम—

थूलिभद्र कोश्या केरडो, गायु प्रेमविलास,
फाग गाइ सवि गोरडी, जब आवइ मधुमास.[६] ४४

---

१ प्राचीन फागु संग्रह, पृ. १२७, १०–११
२ अेजन पृ. १२०, ४१–४२
३ अेजन पृ. १२२, ३१–३२
४ प्राचीन फागु संग्रह, पृ. १२४, ४०–४१
५ प्राचीन फागु संग्रह, पृ. १२४, ४२
६ प्राचीन फागु संग्रह, पृ. १२५, ४४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आ 'फाग' मधुमासमां गवातो हशे अे वस्तु अहीं स्पष्ट थाय छे. अत्रो 'फागु' काव्य अे गेय प्रकारनी रचना हती तेनो स्पष्ट उल्लेख मळे छे. ते दृष्टिअे आ 'फागु' नोंधनीय छे.

४. सीमंधर जिनवर [विनती] चंद्राउला[1]

२७ कडीनी आ रसिक कृतिमां कविए 'सीमंधर भगवान'ने आरझु अने आरतभरी प्रार्थना के विनंती करी छे. एना अन्तर्गत भावोर्मिना प्रबळ आलेखनने लीधे आस्वाद्य बनी छे.

काव्यना प्रारंभमां ज कवि पोतानी विनंति सांभळवानी आग्रहभरी याचना करतां कहे छे—

विजयवंत पुक्कालावती रे, विजयापुव्व विदेहो,
पुर पुंडरीकु पंडरगिणी, सुणतां हुइ संनेहो.
सुणता हुइ संनेह रे हेईइ, स्वामि सीमंधर वीनती कहीइ,
गुणसौभागइ त्रिभुवन दीपइ, केवलन्यांनइ कुमती जीपई...[2] १

कवि 'सीमंधर भगबान'ना गुणनुं स्मरण करतां कहे छे–' हुं तारा गुणनी खाण 'मांथी थोडा ज गुणनुं स्मरण करुं छुं. तो आ 'थोडा' 'ते घणा करीने जाणजो'—आ भावने कवि दृष्टांत द्वारा असरकारक रीते अभिव्यक्ति आपे छे.

हाथी समरइ विंझनइ रे, चातक समरइ मेहो,
चकवा समर सूरनइ रे, पावसि पंथी गेहो,
पावस पंथी गेहे संभारइ, भमरु मालतीनइ वीसारइ,
तिम समरुं हुं तुम गुण खांणो थोडाइ कहिणइ घणु करी जाण्यो.[3] १९

कवि प्रभुना विरहथी व्याकुळ बनी ऊठे छे अने कहे छे के जो एने पांख होय तो ते ऊडी अेनी पासे आवी जाय. आम अेमनुं मन अनेक मनोरथ करे छे पण पातानुं मन अनेक 'रोगो'थी भरेलुं छे अेटले शुं थाय.

विरहाकुल ऊडी मलिउ रे, जउ हुइ पंख प्रमाणो...[4] २०

कवि पोताना प्रीतिनी महत्ता वर्णवता कहे छे–

सगपण हुइ तुं ढांकीइ रे, प्रीति न ढांकी जायो.
विहाणिउं छाबि न छाहीइ रे, लहिर न दोरि बांधायो,
लहरि न दोरि बांधजो जाइ, हीइडा हेजइ नेह जणाइ,
चंद्रा तु संभार्या साखी (अ)हविहड रंग जसिउ छइ लाखा.[5] २२ जी.

---

१. ला. द. हस्तप्रत ग्रंथभंडार, हस्त प्रत क्रमांक ३५०१, पृ. ४–७, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद.

२. सीमंधर जिनवर चंद्राउला, पृ. ४, १

३. एजन, पृ. ६, १९.

४ एजन, पृ. ६, २०.

५ एजन, पृ. ६, २२,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रभुना अपार गुणनुं कथन करवाथी पोतानी अशक्तिने कविअे अेक पछी अेक सरस कल्पना वडे दर्शावी छे. तेमां कविनी उंची कल्पनाशक्ति देखाय छे.

आभमंडल कागल करुं रे, सायर जल मसि थाय,
जउ तुझ गुण सुरगुरु लखइ रे, तुहइ पार न जाइ,
तुहइ पारि ज जाइ धाती, हइडा भीतरी छइ बाहु वाती,
लेख लखतां पार न आवइ, गुण संभारइ विरह संतावइ...[१] २४जी.

आम पोतानी अशक्तिनो स्वीकार करी, काव्यना अंतमां कवि जणावे छे.

अतिशय सयलि अलंकरियो रे, सीमंधर जिन राजो,
केवलन्यांनइ सवि लहइ रे, सुर नर सेवित पायो,
सुर नर सेवित पाय जिणेसर, सवि सुखदायक अति अलवेसर,
जयवंतसूरि वर वयण रसाला, भगतिइ गाइ जिनगुणमाला.[२] २७

काव्यांते आम 'स्व' नामनो उल्लेख करी कवि भक्तिपूर्ण रीते गवायेली आ 'माळा' पूर्ण करे छे.

५. सीमंधरस्वामि लेख–सीमंधर जिन स्तवन[३]

३९ कडीना आ नानकडा काव्यमां कविनो सीमंधर स्वामि प्रत्येनो भक्तिभाव अनेक अभिराम अलंकारो द्वारा अभिव्यक्ति पाम्यो छे. काव्यना प्रारंभमां कवि प्रभुना 'गुणकमल'थी वेधायेल पोताना 'मन-भमर'नी वात सुंदर रीते व्यक्त करे छे.

स्वस्ति श्रीपुंडरगणी, भेरु सगण सीमंधर स्वामि,
मुहि बोलतां अमृत झरे, मनोहर मोहन नांम,
गुण-कमल तारइं वेधीउं, मन-भमर मुझ रसि पुरि,
तुझ भेटवा अलजउ घणउ, किम करुं थानिक दूरि रे.[४]...१ वाल्हा०

प्रभु विना अकळामण अनुभवतां कविनी थयेली करुणदशानुं वर्णन जोवा जेवुं छे.

मुझ दिवस वरसा सु समउ, तुझ विना रयणी छ मास,
तारेइ वेधडइ सहु वीसरिं, सहुणा तणी सी आस,
गुण तोरडइ मन वेधीऊं, नवि वलइ वालउ अेह,
भूख तरस ऊडी गयां, तोरइ वेधडइ दाझइ मोरी देह रे.[५] ७

कवि आम विरह वेदना अनुभवे छे. आ विरह दुःख-विखनी उग्रताना उपशम अर्थे कविनुं मन केवी केवी कल्पना करे छे.

गुंथी तुझ गुण-फुलडे, नाम मंत्र तुझ अेह रे,
विरह तणां विख टालिवा, हुं जपुं निसि-दीस रे,
सुगुण सुलूणा सीमंधरा तोरी जोउं बलिहारि रे,
सांहमुं जोउ नेह नयणले, करउ वेधडां सार रे.[६]...१७

---

१ सीमंधर जिनवर चंद्रउला, पृ. ६, २४. २ अेजन, पृ. ७, २७.
३ ला. द. हस्तप्रत ग्रंथभंडार, हस्तप्रत क्रमांक १००८.
४ सीमंधर स्वामि लेख, पृ. १,१. ५ अेजन, पृ. १, ७. ६ अेजन, पृ. १, १७.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कवि आ असह्य दशामां प्रभुने संदेशो मोकलवा प्रेराय छे. कवि प्रभुने कहे छे—'आ दशामां मारे तने संदेशो मोकलवो छे. अे माटे मे चन्द्रने वारंवार विनंती करी पण ते आ कार्य करतो नथी.' कवि आ अंगे प्रभु पासे फरियाद करतां जणावे छे—

चंद्रलउ वली वली वीनविउ, मोरुं नवि करेइ काज रे,
विरह विगाय वेदना, पापी नवि लहइ आज रे.[१] २१

कवि सीमंधर स्वामिना गुणनुं वारंवार स्मरण करे छे, आ भावने घनीभूत करवा ते प्रभावक दृष्टान्तोनी योजना करे छे.

क्षणि क्षणि समरुं हुं गुण तोरा, आसाढी मेह जिम स्मरइ मोरा,
पुनिम दिन दिन जिम चंद चकोरा, फुल तणा गुण भमर भलेरा.[२] २५

वळी कहे छे.

किहां सूरजि किहां कमलणी रे, किहां मेहा किहां मोरुं,
दूर गया किम वीसरइ रे, उत्तम नेह सु जो हुइ.[३] २९

कवि सीमंधर स्वामिना अपार गुण गावानी पोतानी अशक्तिना भावने प्रबळताथी मूर्त्त करे छे

सायर मसि मेरु लेखणी तु, कागल अंबर-सार रे,
तुहइ मननी वातडी तु, लखतां पार न आवि रे.[४] ३४

वळी गुणनी अपारता अने तेनुं गान करवानी पोतानी असमर्थता दर्शावता जणावे छे.

अक्षर बावन गुण घणा तु, केता लखीइ लेख रे,
थोडउ घणइ करी मांनय्यो, सुख होसिइ तुह्म देखइ.[५] ३५

काव्यनी प्रशस्तिमां कवि कथे छे.

आसो सुदि पूनिम दीनइ तु, शुक्रवार एकांति रे,
कागल जइवंत पंडितनइ तु, लिखीउ माझिम रांतिइ रे.[६] ३९

आम समग्र काव्यमां कविनो भक्तिभाव वाणीना माधुर्य अने ऊर्मिनी उत्कटताने परिणामे विशेष झळकी उठे छे.

६. बारभावना सज्झाय[७]

आ कृतिमां कवि मुनि जयवंतसूरि जैन परंपराने अनुसरी जैन धर्मनी जुदी जुदी 'बार-भावना'ने सदृष्टान्त समजावानो प्रयास करे छे, जेमां कविनी दृष्टान्तो वडे तत्वने स्फुट कर-वानी शक्तिनां दर्शन थाय छे.

काव्यना प्रारंभमां 'दुर्लभ' एवा मनुष्य जीवनमां 'बार भावनो'नुं स्मरण करे छे. आ 'बार-भावना' जिनशासनमां 'मुगतिना निधान' रूप लेखाय छे. एने 'सावधान' थई सांभळवानी कवि विनंति करे छे.

---

१ सीमंधरस्वामि लेख, पृ. २, २१ २ अेजन, पृ. २, २५ ३ अेजन, पृ. २, २९
४ अेजन, पृ. २, ३४ ५ अेजन पृ. २, ३५ ६ अेजन पृ. २, ३९
७ पुण्यविजयजी ग्रंथभंडार हस्तप्रत क्रमांक ६६८०, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सरसति सरसति वाणी, आपु अमीअ समीणी,
भावन बार वखाणी, बूझवु भवीयण प्राणी.
× × ×
भावन मुगति निधान, श्री जिनशासनि प्रधान,
ते सुणु थई सावधान, छंडी कुमत अज्ञान.[१] ४

आ संसारमां सर्व पदार्थो अनित्य छे. अस्थिर छे—चंचळ छे. पण संसारना जीवो ते सर्वने नित्य मानी तेना मोहमां पडे छे. आ 'अनित्य'नी पहेली भावना कवि लंकापति रावणना दृष्टांतथी समजावे छे.

दीपतु त्रिभुवन मांहि कटक, खाटि बांध्या नवग्रहे,
विहि दलइ को द्रव अग्नि घोइ, वस्त्र वायु बाहारइ ग्रहे. ५
× × × ×
ते नित्य न रहिउ भूप रावण, मुंज भोज गया सही,
ते अथिर काया मूढ माया, अनित्य भावन ए कही.[२] ७

चोथी 'एकत्व'नी भावना समजावतां कवि जणावे छे के जीव अहीं एकलो ज आव्यो छे. अने स्वजन-संबंधीओ इत्यादि सर्वने मूकीने जवानुं छे. अेथी अेणे कोई पर ममता न राखता 'समता' राखवी जोईअे.

अेणइ संसारि संयोगडा, सुहुणा सरिसा जाणि रे,
अति सयोगि वियोगिनइं, मनि माया रे अली अम आणि कि १२
घडीअ न लगाइं वहिंडता, जिम कातीना मेहारे,
तनु धन सुजन अनेरडां, ते साथइ रे मंडिम चित्त स्नेह कि[३] १३

'अशुचिभावना' समजावतां कवि कहे छे के आ 'मानव काया' अशुचिथी भरेली छे. ते मळ अने मूत्रादिकथी सभर छे. वळी आ क्रिया निरंतर थया ज करे छे. ते माटे नव द्वार छे. आम तो आ शरीर मांस, रुधिर, मेद, रस, हाडकां, मज्जा तथा वीर्यादि जेवी अनेक अशुचिथी भरेल छे. पण बहारथी चामडीरूपी 'कोथळी'थी ते मढेल छे. तेना ते रूपथी जीव अेना पर मोह पामेल छे.

मल मुत्रि भरी अति असारी, रुधिर वीर्य थकी घडी,
आहार जल मल मुत्र थाइ, शुचि न थाइ देहडी.
वाधीअमा मुख अश्रचि अन्नइ, तुहि किम हिंइ निर्मली,
ए अश्रची सात धाति बांधि, ऊपरि चरमहं कोथली
आभरणि सोहई सहु मोहइ, अश्रचि भावन भावतां[४]...२९

अंते काव्यनुं समापन करतां...

पामइ सुख अनंता प्राणी, भावन बार वखाणी,
एक-मना जे भावन भावइ, ते सुख आणइ ताणी,
वडतपगच्छी अति महिमा मंदिर, श्री विनयमंडन उवझाय,
तस सीस जयवंत पंडित बीनवइ, सुख संपद थिर थाई.[५] ३९

आम समग्र काव्यमां कविए जैन शासनने अभिप्रेत 'बार भावना'नुं परंपराप्राप्त स्वरूप वर्णव्युं छे. कोई कोई जग्याअे उचित दृष्टान्त के अलंकार योजनां बडे कविअे वकतव्यने स्फुट कर्युं छे.

---

१ बारभावना सज्झाय, पृ. १, १, ४. २ अेजन पृ. १, ५–७.
३ बारभावना सज्झाय. पृ २, १२, १३. ४ अेजन पृ. ३, २९. ५ अेजन पृ ४, ३९.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

७. स्थूलिभद्र चंद्रायणि[1]

'स्थूलिभद्र–कोशा प्रेमविलास फाग' रचनार कवि जयवंतसूरिनी स्थूलिभद्रना जीवन प्रसंगने निरूपती आ बीजी काव्य कृति छे. वस्तु, रचनाकौशल अने बानीमां जे पक्वता देखाय छे ते परथी लागे छे के कविअे प्रस्तुत कृतिनी रचना उपर निर्देशल 'फाग' पछी करी हशे.

आ कृतिनो रचनासंवत प्राप्त थतो नथी. १४७ कडीनी आ कृति बे खंडमां वहेंचायेली छे.

अेमना जीवनना महत्त्वना प्रसंगोने निरूपतुं आ नानकडुं काव्य अेनी राजस्थानी–हिन्दीनी छांट दर्शावती भाषा, अभिराम अलंकार मंडित शैली अने रचनाकौशलने लीधे अनोखी भात पाडे छे.

काव्यना आरंभमां कवि 'शारदामइ'ने नमस्कार करी, स्थूलिभद्रना गुण गाइ जीवन सफल बनाववानो मनोरथ सेवे छे.

कवियन माइ शारदा, ताके लागुं पाय,
जीह सफल करुं आपनी, थूलभद्र के गणाय.[2] १

स्थूलिभद्रना प्रथम दर्शने ज कोशा तेना प्रेममां पडी जाय छे. ते प्रसंगने वर्णवता कवि कहे छे के अेक दिवस स्थूलिभद्र शिकार खेलवा जाय छे. शिकारथी पाछां फरतां 'जंचीखाना' आगळ ते कोशानी नजरे पडे छे अेना हृदयमां प्रेम जागे छे अने अेनी केवी दशा थाय छे तेनुं कवि सफळ रीते आलेखन करे छे.

मयनह नवम दशा कोशि पाइ, पिउ पिउ जपतइ षवरि गमाइ,
शीतल च्यंदन बुंद तनि लाइ, बींज्यत बींज्यत चेतन आइ[3] ४

कोशाना रूपशशी देहनुं वर्णन कवि विस्तारथी करे छे. प्रवाही छंद रचनामां कवि लय-माधुर्यनो आस्वाद करावतां उपमा-उत्प्रेक्षादि अलंकार द्वारा कोशाना अतीव रमणीय अने चारु-मनोहर सौन्दर्यने अहीं शब्दस्थ करे छे. मुखकमलथी आरंभी कवि नेत्र, अधर, कंठ, हस्त, कटी, नाभी, जंघा इत्यादि अनेक अंगोनी शोभा वर्णवे (कडी २५–५१) छे अने कोशानुं सुरेख चित्र उपसी आवे छे.

याकु रूप अनुरुप कीला, नवयोवन मनमथ–लीला,
तुम भी साहिब छयल छबीला, सकलकला गुण-जण रंगीला. २५
कुसुम सकर्बुर कबरी दंडा, गंगा यमुना संगा अखंडा,
रतन खचित सिरि चाक जु सोहइ, अनुपम गोफणडइ मन मोहइ २६
नाग सुरंगा मंग अभंगा, कणय रयण आभरण सुचंगा,
निषध कनक वसुगिरि किर संगा, निरखति उलट रंग तरंगा. २७
× × ×
गौर कपोल शशिबिंब समान, पावइ नारिंग के उपमाना,
उगटयो मुकुर तणी परि दीपइं, निरखति नयनां तरस न छीपइं ३१
× × ×

---

१ ला. द. हस्तप्रत ग्रंथभडार, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद, हस्तप्रत क्रमांक ३३५८.
२ स्थूलिभद्र चंद्रायणि पृ. १, १
३ एजन, पृ. १, ४.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

उन्नत पीन पयोधरा जोरा, उन्नत श्याम सुचूचक गोरा,
त्रिण्य अंगुण थण अंतर सारा, करि कुंभ चलवा उपम बिच्चारा.[१] ४०

पछी स्थूलिभद्र सखीनो संदेशो मळता, 'कोशा'ना भवनमां जाय छे. कोशा अेनुं स्वागत करे छे.

सुनउ हो साहिब अे घन गेहा, अे भी तुम्हारा हइ मुझ देहा,
मनकी मुरादि होवइ सो कीजइ, अेतना मांग्या मोहीकुं दीजइ.[२] ६६

अने स्थूलिभद्र साथे कोशाना मिलनयोगनुं कविअे करेलुं शृंगारयुक्त वर्णन...(कडी ७१–७९).

भीडत च्योली कसण त्रटुकी, टुकुडे टुकुडे थणथी चूका,
थणहर मदमत गजय कुंज सरिसा, अंकुश कर ज दीआ अति हरिसा. ७१
च्योरी च्योर करी कहां लीना, चित बिराणा हो छींनी लीना,
इउं भूज–पासि बांधी कामराजइं, राख्या दोइ थग-डुगरमां जइ[३] ७२

पण परंपरायुक्त होवा छतां मधुर उपमानथी रुचिर बन्युं छे. आम अनेक प्रकारे लीला करता स्थूलिभद्रे बार वर्ष पूर्ण कर्यां.

अहीं प्रथम खंड पूरो थाय छे.

बीजा खंडना प्रारंभमां 'कोशा'नी विरहव्यथानुं वर्णन करवामां आव्युं छे. शकटाल मंत्रीनुं मृत्यु थतां राजाअे मंत्रीपद लेवा स्थूलिभद्रने आमंत्रण आप्युं. आ प्रसंगने कवि लाघवथी आलेखे छे.

भारति भगती करुं भली, द्यउं मुझ वचन की सिद्धि,
कोशा विरह वखाण स्यु, बीजइ खंडि विशुद्धि, १
बालिद भरण भए तार्यि राइं, थूलिभद्र कोशा घरथी बुला ए,
एतना बोल सुणी कोश जोइ, ज्युं ज्यल विछयुर्या माही परिहुइ[४] २

उत्कट विरहव्यथा अनुभवती कोशानुं वर्णन कवि आ प्रमाणे करे छे.

विरहानल ज्वरथी तनु ताती, सांइ प्रेमकथा हाडु नाहती,
तार्थिइ विसम हूआ परिणाम, भींतरि तनकुं ऊतावइ काम.[५] २६

अने अंते कोशानी केवी करुणाजनक स्थिति थाय छे.

कोशा विलपतिइं यु मूरछाइ, सखी कहइ बूब दिखउं सुतांइ,
ए जायु भेज्या सयनउं हाथी, तनकी व्याधि समइगी उसघी.[६] २८

वैराग्य पामीने स्थूलिभद्र संभतिविजय गुरु पासे दीक्षा ले छे. पछी गुरुनो आदेश थतां ते प्रथम 'चार्तुमास' गाळवा कोशाना 'भवने' आवे छे. ए प्रसंगनुं कवि स्वाभाविकताथी वर्णन करे छे.

गुरु फरमान लहीउ सवेळां, आअे थूलभंद्र मुनिवर लीलां,
कोशि वधाइ करइ रे नेहाला, सांइ संदेसा जिउथी वाहाला. ६०

---

१ स्थूलिभद्र चंद्रायणि, पृ. १, २५, २६, २७, ३१, ४०. २ एजन, पृ. २, ६६.
३ अेजन, २, ७१, ७२. ४ अेजन, पृ. २.१, २
५ अेजन, पृ. २.२६ ६ अेजन, २.२८.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

क्यां सांइ अंग मिन्हइं अंग बाहु, कितनी बिछर्या परिसिनाउ,
तनकी खबरि सांइ देखी विसरी, तुटति च्योली कसण सब बपरी. ६१

× × ×

थूलिभद्र मुनिवर रहे-च्यतु मासि, बूझवइ कोशा कुं रे उल्लासि,
सूनि हो वचन रसाला, सब चंचल हइ दुनियां जंज्ला.[१] ६३

कोशाने उपदेश आपतां स्थूलिभद्र कहे छे,

कोइ न किसका वहाला होवइ, सवारथ साहमा सब कोइ रोवइ,
भमरा कुसुम परिं सब देखउ, जब बरस तब लगइं फिर ताप खउ.[२] ६५

आ उपदेशथी प्रतिबोध पामी कोशाए...

मुनि के वचन सुनी कोशियेाइ, धरमह सेती राती हुइ,
समकित शील लीइ मुनि पासइ, मुनि भी च्याले पहुतइ चतुमासइ.[३] ६६

'समकित शील' अंगीकार कर्युं.

गुरु श्री विनयमंडन उवज्झाय, जिनु के नरवर सेवइ पाय,
लघु सीस जयवंतसूरि गुण गाइ, थूलभद्र तेवतइं सुख सवि थाइ.[४] ६८

आम समग्र काव्य एना शब्दलालित्य, वर्णविन्यास अने उचित अलंकार योजनाने लीधे नवी भात पाडे छे. राजस्थानी-हिन्दी भाषानी 'छांट' धरावती आ कृति भाषाकीय दृष्टि पण उल्लेखनीय छे.

८. नेमिनाथ स्तवन[५]

४० कडीनी आ संक्षिप्त छतां रसिक कृति जयवंतसूरिनी एक प्रकाशित थयेली कृति छे.[५] एना संपादक मुनिश्री धर्मविजयजी जणावे छे तेम "(आ) स्तवन एक खंडकाव्यनुं भान करावे तेवुं प्राचीन गुर्जर काव्य छे, साथे साथे कर्तानी गूर्जर भाषामां दरेक रसो पोषवानी कुशळता देखाडी आपे छे."[६]

कवि काव्यना आरंभमां 'सरसति' देवीने नमस्कार करी काव्यनुं मंगलाचरण करे छे.

पय प्रणमि सरसति तणी, नेमि गुण गाउं रसाल,
संजोगी अनइ जोगिया, मन मोहन सुविशाल.[७] १

'सवि ऋतु भूप' अेवी वसंतऋतुनो प्रारंभ थतां एनी मादक असर 'युवति जन' अने 'प्रकृति' पर पडे छे. एनुं वर्णन कवि उचित शब्द अने प्रासनी पसंदगी करी कुशळताथी आपे छे.

पसरिउ मलय महाबल, महाबलि करतु व्याप
युवतिजन रत जलहर, लहरि हरइ जन ताप.[८] ४

---

१ स्थूलिभद्र चंद्रायणि, पृ. ३.६०, ६१, ६३. २ अेजन, पृ ३, ६५.
३ अेजन, पृ. ३, ६६. ४ अेजन, पृ. ३, ६८.
५ शमामृतम्—नेमिनाथ स्तवन, संशोधक, मुनि धर्मविजय, भावनगर, १९२३ पृ. ११-१४.
६ अेजन, पृ, ११ ७ अेजन, पृ. ११, १. ८ अेजन, पृ. ११, ४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वसंतऋतुनो प्रादुर्भाव विरही जनने माटे तो..

विरहि–जन–मन–दारण, दारूण करवत धार.[१]

बनी रहे छे.

आम सर्वत्र व्यापी गयेल वसंतनी मादक असरथी 'नेमिनाथ' पण अलिप्त रहेता नथी. ते पण वन मध्ये विविध प्रकारना खेल खेले छे. एनुं मनोहर वर्णनचित्र कवि कलमे योग्य लाघवथी सर्ज्युं छे.

वृंदावनमां वन वन तरू तलइ, सरोवर जल सुविचार रे,
राधा रुकमिणि भामा भामिनी, क्रीडइ नेमिकुमार रे.[२] ११

शब्दानुप्रास अने आन्तर्यमकथी आ चित्र सुंदर बन्युं छे.

वसंत विहारनुं कविनुं आलेखन संस्कृत ऋतुकाव्यनी याद आपे अेवुं छे.

केकर कमलि छांटि जल भरी, केवर केसर रोल रे,
के नेमि छेहडइ वलगइ आवती, केतो करइ टकोल रे. १३
नयन मींचांवइ को अेक पूंठिथी, कोइ छुपावइ बाल रे,
कोइ करी माला नव नव कुसुमनी, कंठि ठवइ सुविमाल रे.[३] १४

नेमिनाथना राजीमती साथे विवाह थया. परणवा माटे नेमिनाथ ससरा उग्रसेनना द्वारे जाय छे त्यारे ते त्यां राजमतीने जुअे छे. अेनी देहयष्टिनुं सुंदर अलंकार वडे मनोहारी चित्र कवि कलमे सर्ज्युं छे, जेथी राजमतीनी मधुर–मृदल मूर्ति प्रत्यक्ष थाय छे.

वेणी काजल भूअंयम काली, आंखडली अतिहिं अणीयाली,
झाली झबकइ झबकाली, ससिहर वयणी वर मटकाली.
अधर जस्या रातडी रे प्रवाली, कुंद–कली दंताली. १७
कंठि कोयण महेली टाली, उरि सोहइ मोतीसरि जाली,
करि चूडी खलकि रणकाली, बाहडली अवली लटकाली.[४]...१८

पशुना आर्तनाद सांभळी नेमिनाथ दुःखी थइ पोताना घेर पाछा फरे छे अने चरित्र ग्रहण करता, चोपन दिवस बाद केवलज्ञान प्राप्त करे छे. आ बाजु नेमिनाथ वगर अेकली पडेली राजमती विलाप करे छे. प्रीत कर्या पछी छेह देनार प्रत्येनी अेनी उक्तिओ अेनी चोटने लीधे नोंधपात्र छे.

सज्जननीया तइ ते करिउं, जे वयरि न करंति,
प्रीति ढंढेरा जगि दिआ, भीतरि जीव बलंति
नेहा कीजइ तेतलो, जेत्ता निरवहवाइ,
ना ऊंपर संतापिइ मेहली आदररियाइ[५] २५

---

१ शमामृतम्—नेमिनाथ स्तवन, संशोधक, मुनि धर्मविजयजी, भावनगर, १९२३, पृ. ११, ७.
२ अेजन. पृ. ११, ११.
३ नेमिजन स्तवन पृ. १, १३, १४
४ एजन पृ. १७, १८
५ एजन पृ. १३, २५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विलाप करती राजमतीनी हृदयोर्मिने कविअे वेधकताथी निरूपी छे. आंखरे राजमती गिरनार पर नेमिनाथ पासे जाय छे. त्यां नेमनाथना उपदेशथी प्रतिबोध पामी राजमती पण संसारनो त्याग करी 'चारित्र' ग्रहण करी, अंते मुगति पामी. अे प्रसंगने अल्प शब्द द्वारा संक्षिप्ततायी कवि आलेखे छे. जे कविनुं रचनाकौशल दाखवे छे.

नेह नथी संसारमां, नेह न सही रे विछोह,
छेह देइ जोइ नेह करी, ते साथि सुं मोहो रे. ३५

× × ×

राग वइरागी वयणलां, राजलि सुणिय रसाल
चारित्र लेइ जिन कहुइ पाणी पामी मुगति विशालो रे.[१] ३९

काव्यना अंतमां नेमिनाथ पण 'बुझवी भवियण लोय' 'शिवपुरी: जाय छे.

९. प्रकीर्ण रचनाओ

आ उपरांत जयवंतसूरि अे केटलांक गीतोनी रचना करी छे. ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिरना ग्रंथभंडारमांथी अेक 'गीत संग्रह' मळी आव्यो छे. जे 'नेमिनाथ आदि गीतसंग्रह'[२]'अे नामे नोंधायेल छे अेमां अन्य गीत साथे जयवंतसूरि कृत त्रण गीत संग्रायेला मळी आव्या छे.

(१) करणेंद्रिय परवशे हरिणगीत
(२) नेत्र परवशे पतंग गीत
(३) स्थूलिभद्र गीत.

प्रथम गीतमां कविअे विरहनुं वर्णन 'हरिण'ना दृष्टांत द्वारा निरूप्युं छे.
विरहना स्वरूपने वर्णवता कवि कहे छे—

दोहिलुं रे विरह वाहाला तणउ, वरि मरण दहइ अेकवार,
नितु बलण नीसासे करी, कुण जाणेइ रे विरहीयां सार.[३]

कवि हरणनो साचो स्नेह आ प्रमाणे वर्णवे छे.

नेहि रे बाधां हरिणलां, अवगणी जीवित देहि,
दे प्राण आवी दूरिथी, साचउ साचउ रे हरिण स्नेह.[४] ३

अने गीतना उपशममां कवि कहे छे—

मोकलुं इंद्रिय काननूं, मृग लहइ दुख अपार,
जइवंत पंडित बुझवइ, टालु टालु रे विषय विकार.[५] ७

---

१ नेमिजिन स्तवन, पृ. १४, ३९
२ नेमिनाथ आदि गीत संग्रह, पुण्यविजयजी हस्तप्रत ग्रंथभंडार, ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद, हस्तप्रत क्रमांक ३५५८.
३ नेमिनाथ आदि गीत संग्रह, पृ. २. २
४ एजन पृ. २. ३ ५ एजन, ग्र. २, ७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

बीजा गीतमां 'दीप-पतंग'ना दृष्टांत द्वारा अेकपक्षी प्रेम-विरहनुं वर्णन कर्युं छे. गीतनो उपाड सचोट छे

धिग् पडउ पापी नयणनइ, जस वेधि झूरि मरंति,
जे सुपन मांहि नवि मिलइ, ते देखी रे नेहडउ धरंति.[1] १

अने कवि अेकपक्षी नेह-विरहनुं वर्णन करता कहे छे.

झूरि मरइ अेक अेक विना, मनि अवर न धरइ नेह,
कां दैव ति इम सरजीउ, दोहिलुं दोहिलुं रे अेक-पक्ष सनेह.[2] ४

अने काव्यान्ते कहि कहे छे.

मोकलु नयन विकार जु, तु दीपि पडइ पतंग,
जयवंत पंडित बूझवइ, मम करयो विषयनुं संग.[3] ७

छेल्लो गीतमां स्थूलिभद्र कोशाना नेह-विरहनुं वर्णन कर्युं छे. मुनि बनेला स्थुलिभद्र कोशाने कहे छे.

थुलिभद्र कहि सुणि गोरडी, मनि ओछूं आणइं कांइ रे,
जेह सिउ बोलया बोलडा, वाहला ते किम किम वीसरियां जाइ कि.[4] ६

जयवंतसूरिकृत-'गीतसंग्रह'[5]नी प्रारंभनी रचना 'पद्मावती गीत' माधुर्ययुक्त होवाने लीधे उल्लेखनीय छे.

सकल सुखकारिणी, शुभ लता सारिणी, जन मनाहारिणी, विश्व महिता,
अंकुश धारिणी विहविहारिणी, विघ्नविडारिणी महिम सहिता. १

आइ जागि पद्मावती पास गुणगावती, कविजन भावती विश्वजननी,
भक्तजन थापती त्रिभूवन व्यापती, पूरि आशा सदा मुज्झ मननी.[6]

आ संसार भवनां उदधिमां तरी जवा माटे धरमरुपी प्रवहणनी अगत्यता निरूपतुं 'प्रवहण गीत' पण जोवा जेवुं छे.

प्रवहण अभिनव धरमनुं, भवोदधि मांहि तरंति रे,
अन्या प्रवहणि पूत्रिजी, अन्या प्रवहणिइं पुरीउ.
पुण्य-क्रियाण धरंतिजी[7]. द्रुपद.

तो स्थूलिभद्रना विरहथी व्याकुल बनेली कोशा एमनी वाट जुवे छे. आवता जता जे पथिकोने स्थूलिभद्र विशे पृच्छा करे छे. आवी विरह अवस्थामां बपैया पिउं पिउं करे छे. ए

---

१ नेमिनाथ आदि गीतसंग्रह, पृ २, १
२ एजन पृ. २, ४ ३ एजन पृ. ३, ७
४ एजन पृ. ३, ६
५ पुण्यविजयजी हस्तप्रत ग्रंथभंडार, ला. द. विद्यामंदिर, हस्तप्रप्रत क्रमांक ३०६७
६ गीतसंग्रह, पृ. १, १
७ एजन पृ. ४ ५.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विरहानलथी दग्ध एवी एना पर 'नमक' लगाडवानुं काम करे छे आ भाव कविए लाघवताथी निरूप्यो छे. ते 'स्थुलिगीत' जोवा जेवुं छे.

टोडे रही जोइ वाटडी, वाल्हा नयने तृपति न होइ रे,
थुलिभद्र तणउ रे संदेसडु रे, पंथीडा कहु मुझ कोईके,
थुलिभद्र कहु कुणि दीठडा रे, महारा बाधव बाधव चुनइ वधाइ के,
केश वेशा इम वीनवइ रे ... ...दु०
विरहानलि दाधी देहडी, घडीयन बीसरइ गुण रे,
बापीयडउ पीउ पीउ करइ, दाघइ दाघइ लगाविइ लूंण के[१]...२ थु.

आदि जिनेश्वर ऋषभदेव'नुं नानकडुं गीत पण एवा काव्यगुणे उल्लेखनीय छे.

तेरु मुख दिखत छलिउं आनंद, ऋषभदेव विमलाचल-मंडन,
नाभि कुला दधि चंद ... ...दु० ते०
सार सुधा मधुरि छुनि पीबत मोहइ सुर नर वृंद
कहो बखान करु तन छबि की, मोहन वेलि सुकंद २ ते०[२]

आ प्रतमां बीजा अनेक नानकडां गीतो छे. भावनी उत्कटता अने शब्दमां लालित्य तथा माधुर्यने लीधे ते आस्वादय बन्या छे;

आ उपरांत जयवंतसूरि कृत 'लोचन काजल संवाद' नामना अठार कडीना गीतनो उल्लेख 'जन गूर्जर कविओ'[३]मां छे तेमां कविअे 'लोचन' अने 'काजल' वच्चेनो रसिक संवाद आप्यो छे.

काव्यनो आरंभ चोटदार छे.

नयणां रे गुण रयणां नयणां, ए अणघटती जोडि,
काला कज्जल केरइ कारणि, तुझनइ मोटी खोडि रे,
असरिस सरसी संगति करतां, आवइ चतुरह लाज,
जेहथी सुरजन मांहि हुइ हासुं, तस मि भणइ स्युं काज रे.[४] दू०

काव्यने अंते कवि प्रशस्तिमां जणावे छे.

मन मान्या स्युं सही ए मिलतां, मनि जन बोल न धरइ,
जयवंत पंडित एणी परि बोलइ, मिलता साथइं मिलइ रे, जो.[५]

---

१ गीतसंग्रह, पृ. ९–१०, २

२ एजन पृ. १४, २

३ जैन गूर्जर कविओ, संपा. मोहनलाल द. देसाई, मुंबई, १९४४, भाग ३, खंड १, पृ. ६७१.

४ अेजन पृ. ६७१.

५ अेजन पृ. ६७१.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

१०. संस्कृत रचना : काव्य प्रकाश टीका

श्री मोहनलाल देसाईए 'जैन गूर्जर कविओ'मां आपेल उल्लेख उपरथी आ कविए साहित्य चक्रवर्ति लोहित्य भट्ट गोपाल विरचित 'काव्यप्रकाश' पर संस्कृतमां टीका रची होय अेम लागे छे. एनी प्रशस्ति आ प्रमाणे मळे छे.

टीका जयंतमुख्या विलोक्य तत संग्रहं च सासद्य ?
सहृदय मुदे प्रयत्नाच्छ्री गुणसौभाग्यसूरिवर:

—इति साहित्य चक्रवर्त्ति लौहित्य भट्ट गोपाल विरचितयां
साहित्य चूडामणौ काव्यप्रकाश विमर्शिन्यां दशम उल्लास:[१].

आ सर्व कृतिओ एक साथे अवलोकतां ए वस्तु सहज रीते प्रतीत थाय छे के जयवंत-सूरि मात्र कथनकार के जोडकणां करनार नथी. अेमनी पासे कवि उचित कला छे, कसब छे. एमना समग्र सर्जनमांथी, तेओ जैन मुनि होवाने लीधे जैन धर्म अने संस्कारने अनुरूप शुचि-तानी सौरभ फोरे छे. सादी अने सरळ रीते तेमणे आ सर्व कृतिनुं सर्जन कर्युं छे. पण एमनी आ सरळता मात्र भभकना अभावनी नथी, पण स्वभावसिद्ध छे. सरळ शब्दो पासे धार्युं काम लेनार ते कसबी कलाकार छे एमनी भाषामां गौरव, ऊर्मिलता, मार्मिकता, प्रसाद अने माधुर्य छे. एमनी वाणीनो प्रवाह अनायस सरळताथी वह्या करे छे. अनुप्रासयुक्त एमनी पंक्तिओ राग के देशीना योग्य मापमां सहजतया अेक पछी अेक आव्या करे छे. उपमा, रूपक, दृष्टान्त इत्यादि अलंकारोना उचित प्रयोग द्वारा तेओ सामान्य उक्तिने पण दीप्तिवंत बनावी मूके छे. अेमनी पासे अेक विशिष्ट प्रकारनी वर्णन शैली छे. ते शक्ति वडे ते कोई पण पात्र, प्रसंग के भावने–स्वभाविकताथी वाचकना चित्त समक्ष प्रत्यक्ष करी शके छे. आ सर्वने कारणे एमनी कृतिओ रुचिर अने आस्वाद्य बनी छे.

जयवंतसूरि पासे प्रेरणानी जे कांई निर्सगदत्त मूडी छे. अेमां अभ्यास अने निपुणता वडे वृद्धि करी एमणे गुजराती साहित्यने 'शृंगारमंजरी' अने 'ऋषिदत्ता' जेवी उत्तम अने आकर्षक कृतिओ भेट धरी छे. ए भले प्रतिभाशाळी कवि नथी पण एक सारा 'रासकवि' तो छे ज.

---

१. जैन गुर्जर कविओ, संपा० मोहनलाल द. देसाई, मुंबई, १९४४ भाग ३, खंड १, पृ. ६७२ परनो उल्लेख.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

३. "शृंगारमंजरी" कथानी रुपरेखा

खंड १ : मुख्य कथा

अजितसेन अने शीलवतीना विवाहनो प्रसंग तथा शीलवतीना शील पर आरोप-तेनुं निवारण—अजितसेन मुख्य प्रधानपदे—

शीलवती अने अजितसेननो विवाह

नंदनगर नामना नगरमां अरिमर्दन नामे राजा छे, रत्नाकर नामे श्रेष्ठी छे अने तेनी 'श्री' नामे भार्या छे. सर्व वाते सुखी अेवां आ दंपती अपुत्रक छे. रत्नाकर निज भार्यांना आग्रहने वश थई पुत्रप्राप्ति अर्थे 'अजीतबला देवी'नी आराधना करे छे. देवीनी कृपा रुपे 'श्री'ने एक पुत्र थयो. जन्मना बारमा दिवसे महोत्सव करी तेनुं "अजीतसेन" नाम पाड्युं. अजितसेन युवान थतां, सर्व कलामां निपुण थयो. हवे रत्नाकार एने अनुरुप कन्या खोळी काढवा अंगे सचिंत बन्यो. आ समय दरम्यान रत्नाकरनो देशाटन अगे 'संयगला नगरी' गयेलो मित्र पाछो फर्यो. तेणे त्यांना जिनदत्त श्रेष्ठीनी पुत्री–"शीलवती"ना रुप–गुणनी प्रशंसा करी, ते सर्वथा अजितसेन माटे योग्य छे अेम जणाव्युं वळी अजितसेननी साथे शीलवतीनो विवाह करवा माटे जिनदत्ते पोताना पुत्र जिनशेखरने पोतानी साथे मोकल्यो छे एम पण जणाव्युं. रत्नाकरे आ विवाह माटे पोतानी संमति दर्शावी अने जिनशेखरनो योग्य सत्कार कर्यो. जिनशेखरे पोतानी बहेन शीलवतीनो विवाह अजितसेन साथे कर्यो रत्नाकरे जिनशेखर साथे अजितसेनने लग्न अर्थे–'संयगला नगरी' मोकल्यो. महोत्सवपूर्वक शीलवतीने परणी अजितसेन नंदननगर पाछो फर्यो. अने तेनो साथे आनंदपूर्वक पाछो फर्यो अने तेनी साथे आनंदपूर्वक रहेवा लाग्यो.

मध्यरात्रिअे शियाळनी लाळी अने रत्नप्राप्ति

एक वखत बे प्रहर रात्रि वीत्या पछी शय्यामां सूतेली शीलवतीअे कोई 'पशु'नो अवाज सांभळ्यो के "नदीना जळमां तणाइने जता एक 'शव' साथे पांच रत्नो बांधेलां छे. ते छोडी लइने 'शव' मने आपो." पशुनी भाषा समजनारी शीलवतीए ते रत्नो प्राप्त करवानो विचार कर्यो. हाथमां जल भरवा मिषे घडो धारण करी ते नदी किनारे आवी. जल मध्ये जई शीलवतीअे "शव" परथी पांच रत्नो ग्रहण करी, ते 'शव' शियाळने भक्षण अर्थे आपी दीधुं. पांच रत्नो लई शीलवती घेर आवी. तेने शय्या पर मूकी, " सर्व वृत्तान्त प्रभातमां पतिने जणावीश " एम विचारीने फरी सूई गई, शीलवतीना आववा-जवाना अवाजथी जागृत थयेला एना पति अजितसेनने आ सर्व व्यवहार जोइ, तेना शील अंगे शंका थई. प्रभातमां अजितसेने सर्व बीना पिताने जणावी शीलवतीने एना पियर मोकली देवानो पोतानो निर्णय जाहेर कर्यो. त्यार बाद पिता अने पुत्रे "तारा पिताए तने सत्वरे बोलावी छे" एवो कृत्रिम ' लेख ' बतावी एने पियर मोकलवानी तजवीज करी. शीलवती पण "आ मारा मध्यरात्रिना व्यवहारनुं फळ छे पण मारुं शील निर्मल

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

छे तो शो वांधो छे.'' एम विचारी पियर जवा तैयार थई. रत्नाकर रथमां शीलवतीने लई तेने पियर मूकी आववा नीकळयो.

रत्नाकर-शीलवतीनो प्रवास-प्रसंग-विसंवाद अने निवारण

हवे मार्गमां आगळ जतां अेक नदी आवी. रत्नाकरे शीलवतीने कह्युं "तमे उपान उतारीने नदी पार करजो." छतां शीलवती उपान पहेरीने नदी उतरी. मार्गमां वळी आगळ जतां "जेना अंग पर दृढ प्रहार छे" एवो अेक सुभट देखायो. रत्नाकरे अेने 'शूरवीर' कही बिरदाव्यो. पण शीलवतीए एने 'कायर' तरीके ओळखाव्यो. रत्नाकरने शीलवती अवळुं बोलनारी लागी. आगळ चालतां अेक 'देवळ' आव्युं. रत्नाकरे अेना अनुपम सौन्दर्यनी प्रशंसा करी. ज्यारे शीलवतीए एने 'कंदर' सम गणाव्यु, बादमां मार्गमां अेक "नगर" आव्युं. रत्नाकरे अेने 'इन्द्रभवन' सम गणाव्युं. ज्यारे शीलवतीए एने 'कांनन' जेवुं गणाव्यु. नगर छोडी जतां एक 'नेसडु' आव्यु. एने रत्नाकरे "गहनवन" जेवुं गणाव्युं, त्यारे शीलवतीए एने 'उत्तम' गणाव्युं. नेसमांथी एटलामां त्यां शीलवतीमो मामो आवे छे. ते बन्नेने भोजनार्थे निज गृहे आमंत्री जाय छे. तेओने ते आदरपूर्वक भोजन करावी 'चादर' भेट आपी विदाय करे छे. हवे मार्गमां आगळ जतां एक 'वटवृक्ष' आवे छे. रत्नाकर विश्राम माटे तेनी छायामां बेसे छे, ज्यारे शीलवती वटवृक्षनी छाया छोडी, रथनी छायामां बसे छे. वटवृक्ष पर बेठेलो वायस अवाज करे छे. वारंवार अवाज करता वायसने सांभळी—एनी भाषा समजी, शीलवती तेने प्रत्युत्तर आपतां जणावे छे—'पूर्वनी अेक भूलने परिणामे हुं मारा 'कंत'ने चूकी गई, हवे जो तारु मानुं तो वळी महान दुःख पामु..." आवो संवाद सांभळी जिज्ञासा वृत्तिथी प्रेरायेल रत्नाकरे पृच्छा करता प्रत्युत्तरमां शीलवतीए जणाव्युं, "शियाळनो शब्द पारखीने रात्रे हुं पांच रत्नो नदीमां तणाता 'शव' पासेथी लेवा गई हती, जे हजी पण मारी शय्यामां दाबेलां पड्यां छे आ कारणे शीलनो अपवाद पामी, आ दशा पामी. हवे आ कागडो कहे छे—"आ वड नीचे 'दसकोडी' धन दाटेलुं छे. ते लई मने आहार आपो' वळी आनी सूचना प्रमाणे करवा जाउं तो कदाच हुं पियर भेगी पण नहि थाउं एम विचारु छुं.' शीलवतीना वचननी सत्यासत्यनी परीक्षा करवा गाममां जई 'आयुध' लई आवी रत्नाकरे वड नीचे खोद्युं. खोदतां 'दसकोडी'नो धनभंडार तेने हाथ लाग्यो. धन प्राप्ति थतां हर्षित बनेल रत्नाकरे शीलवतीने शीलयुक्त' जाणी तेने घेर पाछा फरवानी विनंती करी. प्रथम थोडी आनाकानी पछी शीलवती रत्नाकर साथे पाछी फरी.

मार्गमां रत्नाकरे शीलवतीने अेना सर्व पूर्व—कथन अंगे पृच्छा करतां तेणे प्रत्युतरमां जणाव्युं के 'पूर्वे मे कहेला सर्व कथनो यथार्थ छे. चरणना रक्षण अर्थ उपान छे. नदीना तळियामां भूमि कांटा-कांकरावाळी होय छे. ते प्रगट देखाती नथी तो अेवा स्थळमां उपान न पहेरीअे तो पगने हानि थाय. उपान भींजाय तो सुकाई जाय, माटे में उपान न उतार्या. वळी जे सुभेटने तमे 'शूरवीर' तरीके बीरदाव्यो, तेने जे घा देखाता हता ते पीठे हता, छातीअे न हता. माटे में तेमे "कायर" कह्यो हतो. दहेराने "जंगलजाल" तरीके ओळखाव्युं, केमके त्यां नट, विट, जड अने जुगारीनो वास हतो. 'नगर' ने में 'रान' जेवुं कह्युं केमके जे नगरमां आपणुं कोई सगुं-वहालुं के मित्र न होय ते वस्तीवाळुं होवा छतां आपणा माटे 'रान' समान छे. वळी 'नेसडा'मां मारा मामाअे आपणने आदरपूर्वक जमाड्या अेटले ते

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

उत्तम आवासवाणुं बनी गयुं. वळी वडनी छाया छोडी हुं रथनी छायामां बेठी केमके जे स्त्रीना माथा पर वृक्ष परथी पक्षीनो विष्ठा पडे ते स्त्री "छ मास"मां विधवा थाय अेवुं ज 'शुकन' छे.

आ सर्व सांभळी रत्नाकरे विचार्युं "आ स्त्री शीलवती अने गुणवती छे." त्यारबाद ते शीलवतीने लई पोताना घेर पाछो फर्यो. रत्नाकरे अजितसेनने सर्व वृत्तांत जणावतां तेने पण शीलवतीना शील अंगे खातरी थई, अने ते पूर्ववत अेनी साथे आनंदपूर्वक रहेवा लाग्यो.

अजितसेन मुख्य प्रधानपदे

शीलवतीनी सलाहथी अजितसेन नित्य राजदरबारमां जाय छे. राजानो ते खूब आदर मेळवे छे. अरिमर्दन राजाने ४९९ प्रधान छे. ५०० मो मुख्य प्रधान पसंद करो तेने सगळो राजभार सोंपी निवृत्त थवानो राजा अरिमर्दने मनसुबो कर्यो. आवा प्रधाननी पसंदगी माटे तेमणे जुदा जुदा 'कोयडा' शोधी काढ्या अने ते द्वारा अेनी बुद्धिचातुर्यनी परीक्षा करवा विचार्युं. तेना अनुसंधानमां तेमणे सर्व समक्ष अेक कोयडो रजू कर्यो. "हाथीनो तोल केवी रीते करशो"? आ बाबत सर्व प्रधानो मुंझाया कोई आनो उकेल आपी शक्यो नहीं. राजाअे आखरे अजितसेनने अेनो उकेल पूछ्यो. अजितसेने शीलवती पासेथी आनो साचो उकेल जाणी राजा समक्ष रजू कर्यो.' "हाथीने प्रथम नावमां बेसाडो ते नाव जलमां मूकवी. नाव जलमां केटली डुबे छे त्यां आगळ निशानीनी रेखा करवी. पछी हाथीने उतारी आ रेखा सुधी नाव डूबे अेटला पाषाण भरवा. त्यारबाद आ पाषाणनो तोल करवो. जेटलो तोल थाय तेटलुं हाथीनुं वजन जाणवुं." उकेल जाणी राजा आनंद पाम्यो अने अजितसेनने 'देशपसाय' आप्या.

वली अेक वार राजाअे राजदरबारमां अेक प्रश्न मूक्यो के "मने कोई चरणप्रहार करे तेने शो दंड करवो?" सर्व प्रधानादिअे जणाव्युं के तेने सबळ दंड करवो जोईए. आखरे राजाअे अजितसेनने आ प्रश्न पूछ्यो. अजितसेने शीलवतीनो सलाह-सूचना प्रमाणे राजाने आनो उत्तर आपतां कह्युं "आप राजाने जे चरणप्रहार करे तेनो सत्कार करवो जोईअे." आ उत्तरथी आश्चर्य पामेला राजाए एनो खुलासो मांगतां अजितसेने प्रत्युत्तर आपतां कह्युं, "आप राजाने आपनी राणी के पुत्र सिवाय अन्य कोण चरणप्रहार करवाने शक्तिमान थई शके? तो वन्नो सत्कार करवो जोईए." योग्य उत्तरथी प्रभावित थयेला राजाए अजितसेनने मानपान आपी पांचसोमो मुख्य प्रधान निम्यो.

एक समये राजसभामां राजा अने अजितसेन बेठा हता त्यारे एक-"दीन वणिके" आवी आंसु सारतां फरियाद करी के-"मे एक धूर्तने गुणवान जाणी तेनी साथे मैत्री करी. हवे एक वखते तेना विश्वासे मारुं धन अने स्त्री भळावी हुं परदेश गयो, परदेशथी पाछा फरीने में धन अने स्त्रीनी मागणी करी त्यारे मारी खबर-अंतर पूछ्या बाद ते धूर्ते कह्युं "देश-परदेश भमतां ते कोई आश्चर्य जोयुं होय तो मने कहे." एटले में कह्युं "अकाळे फळेलुं एक मोटुं आम्र-फळ नजीकना वनना कूवामां तरतुं मे जोयुं छे. आश्चर्य छे के आ वखते आम्रफळ क्यांथी?" ते धूर्ते आ अंगे शंका दर्शावतां जणाव्युं--"जो तारुं कथन सत्य होय तो मारा घरमांथी बे हाथे जे लेवाय ते लई जवुं अने जो तारुं कथन असत्य ठरे तो हुं तारा घरमांथी बे हाथे

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जे लेवाय तेटलुं लई लईश, एवी शरत करीए." में ते शरत मंजूर राखी अने बीजे दिवसे प्रभातमां आ अंगेनी खातरी करवा जवानुं नक्की करी अमे छूटा पड्या. पण रात्रे छाना वनमां जइ पेळा धूर्त कूबामांथी आम्रफळ दूर कर्युं. सवारे अमो बन्नेए वनमां जइने कूवामां जोयुं तो फळ न मळयुं. हुं खोटो ठर्यो. निराश थयेलो हुं घेर आव्यो, तेटलामां मारा अेक मित्रे मने चेतवणी आपी के "आ तो धूर्त छे. अेनी साथे शरत करवाथी हवे ते तारुं धन अने स्त्री बन्ने लई जशे" "मने पण हवे अेनी धूर्ततानी खातरी थई छे. तो हवे आ संकटमांथी आप मने छोडावो अेवी विनंती छे" राजाअे आनो निकाल लाववानुं अजितसेनने सोंप्युं.

अजितसेने शीलवती पासेथी आ अंगे सलाह–सूचना लई उकेल सूचव्यो के–"धन अने स्त्री माळ पर चढावो त्यां राखो नीचे निसरणी मूको. धूर्त धन अने स्त्रीने लेवाने माळ पर चडवा जतां जेवो बे हाथे निसरणी पकडे, ते ज वखते बे हाथे लेवायेली आ निसरणी लई जा अेम कहेवुं. जेथी शरत पूरी थशे अने धन तथा स्त्री बची जशे." अजितसेने वणिकने कहेली युक्ति करवाथी वणिकनां धन अने स्त्री बन्ने उगर्यां. राजाअे पण अजितसेननी बुद्धिनी प्रशंसा करी.

खंड २ : मुख्य कथा

शीलवतीए निज शीलनी खातरी अंगे आपेल कमल — कमलना दर्शनथी एना शीलनी खातरी अंगे राजाना चार प्रधानोए उपस्थित करेली शंका

शीलना प्रतीकरूपे "कमल" आपवुं.

हवे अेक वार शीलवतीअे अजितसेनने कह्युं, "मारुं शील खंडन करवा देव पण समर्थ नथी. तो अन्यनी शी वात करवी? मारा मनमां तमारा सिवाय अन्य कोई नथी. पण दैववशात् कदाच तमारा मनमां शंका थाय तो?" अेम कही तेणे अेक कमल हाथमां ग्रही अजितसेनने आपतां कह्युं, "मन, वचन अने कायाअे करीने जो में अन्य पुरुषने वांछ्यो होय तो आ कमल करमाई जाव. जो हुं शीलवती होउं तो आ कमल सदा विकसित रहेजो" अजितसेने पण आनंदपूर्वक कमलनो स्वीकार कर्यो अने सदा एने धारण करतो आनंदथी रहेवा लाग्यो.

शील अंगे चार प्रधानोए उपस्थित करेली शंका

हवे एक समये शत्रुराज्यनी सामे युद्ध करवा राजा साथे अजितसेनने पण जवानुं थयुं. शीलवतीथी विखूटा पडवाना विरहथी व्याकुल बनेल अजितसेन न छूटके राजा साथे प्रयाण करे छे. मार्गमां सैन्य एक मरुभूमिमां विश्राम करे छे. अहीं सर्वत्र वनस्पतिनो अभाव होय छे, एवा संजोगोमां अजितसेन पासे सुवासित कमल जोइ राजाए ते संगे तेने पृच्छा करी. अजितसेने तेने पोतानी पत्नीना "शीलना प्रतीक" रूप गणावी सर्व वृत्तांत राजाने कह्यो. पण राजाने आ वातमां श्रद्धा न उपजी. तेणे पोताना चार प्रधानोने अेकान्तमां बोलावी आ बाबतनी चर्चा करी. प्रधानोए कह्युं "स्त्रीओ मायावी होय छे. ते बहारथी माया-नेह देखाडे छे. पण अेना अंतरमां बीजुं ज कंइक होय छे. आ कलियुगमां कोई स्त्री सती होती नथी. अे सर्व धूतारी होय छे." आ पछी तेओअे नारीना "धूर्तपणा" पर–"स्त्री चरित्र" पर पातालसुंदरीनी कथा कही.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

खंड ३ : अवांतर कथा

"स्त्रीचरित्र पर पातालसुंदरी कथा"

राजा जयंतसेनना बाळकन्या साथे लग्न अने तेने पुरुष-परिचयथी विमुख राखवा भोंयरामां राखवी.

विशालनगरीनो राजा जयंतसेन युवान स्त्रीना 'चरित्र' अंगेनी अनेक वातोथी प्रेराईने निर्मल शीलवाळी एक बाळकन्याने परणवानो निर्णय करे छे. आ प्रमाणे ते अेक तरतनी जन्मेली स्वरुपवंत कन्याने परण्यो. पोताना महेलमां ज भोंयरूं बनावी तेमां ते परणेली राजकन्याने राखी, उछेरवा मांडी. मात्र "स्त्री"नी देखभाळ नीचे ते कन्या वखत जतां यौवनदशाने पामी. पातालमां राखवाथी राजाअे एनुं "पातालसुंदरी" एवुं नाम राख्युं. राजा तेने शुद्ध शीलवती जाणीने तेना पर अपूर्व स्नेह राखतो. तेनी साथे आनंदपूर्वक विषयसुख भोगववा लाग्यो. एना आकर्षणमां ते राजकाजना कार्यमां पण बेदरकार बनवा लाग्यो.

अनंगदेवनुं पातालसुंदरी साथे प्रेममां पडवुं तथा एना मिलन माटे सुरंग खोदवी

हवे कोई एकवार मणीद्वीपनो व्यापारी अनंगदेव अनेक जातनां रत्नो लई विशालपुर नगरीए आव्यो. तेणे आमळां जेवडां मोतीनो एक महाकीमती हार राजने भेट आप्यो. प्रसन्न थयेल राजाए तेनुं दाण माफ कर्युं. घणुं धन कमायेला अनंगदेवे पुष्कळ द्रव्य आपी राजानी 'कामपताका' नामनी गणिकाने वश करी, अने ते तेनी साथे रंगराग खेलवा लाग्यो. एक वार सार्थवाहे कामपताकाने पूछ्युं "राजा राजकाजमां केम शिथिल देखाय छे? राजसभामां पण मोडो आवी वहेलो चाल्यो जाय छे?" कामपताकाए जणाव्युं के "अंतःपुरमां एवी वात प्रसिद्ध छे के राजा जन्मथी भोंयरामां राखेली एक स्वरूपवंत कन्याना मोहमां पड्यो छे. तेथी राजकाजमां शिथिलता दाखवे छे." आ वृत्तांत सांभळी अनंगदेव ते सुंदरी तरफ अनुरागी बनी गयो. अने तेने प्रत्यक्ष जोवा अेनुं हृदय अधीर बनी गयुं. तेना प्रत्यक्ष दर्शन माटे तेणे राजा साथे बधु प्रेम केळववा मांड्यो. वखत जतां तेणे राजानो पूर्ण विश्वास संपादन कर्यो. अन्तःपुरमां पण ते विना संकोचे आवजा करवा लाग्यो धीरे धीरे तेणे भोंयरानुं स्थान वगेरे सर्व बराबर जाणी लीधुं. घेर जई तेणे छुपी रीते पोताना घरथी भोंयरा सुधी सुरंग खोदावी. त्यार बाद अवसर जाणीने राजा पातालसुंदरी पासेथी गया बाद सुरंगमां थईने अनंगदेव भोंयरामां आव्यो. निद्राधीन थयेली पातालसुंदरीनु अपूर्व सौन्दर्य जोई ते मुग्ध थयो. पछी तेणे अेने प्रेमवचनोथी जागृत करी. पातालसुंदरी पण प्रथम परिचयमां ज तेना प्रेममां पडी गइ. त्यार बाद तो विना संकोचे सुरंग वाटे आवीने अनंगदेव पातालसुंदरी साथे भोग भोगववा लाग्यो.

पातालसुंदरीनी नगरचर्चाना दर्शननी मागणी—राजने भोजन अर्थे निमंत्रण

संकेत अनुसार निःशंकपणे दररोज सुरंग वाटे आव–जा करता अनंगदेवने अेक वार पातालसुंदरीअे कह्युं के–"तुं मने तारे घेर लई जई नगरचर्चा देखाड" थोडी आनाकानी पछी अनंगदेव अेने पोताना घेर लावे छे. त्यां गवाक्षमां बेसी ते नगरचर्चा जुए छे. ते वखते ते

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राजाने क्रीडा अर्थे उपवन तरफ जतो जुए छे तेने जोई पातालसुंदरी विचार करे छे के–"मने केदीनी माफक पूरी राखे छे अने पोते इच्छा मुजब हरेफरे छे. ते जाणे छे के हुं बहु चतुर छुं पण हुं ते राजाने छेतरुं तो ज खरी."

आम नक्की करी तेणे सार्थवाह अनंगदेवने कह्युं, "तुं राजाने जमवानुं आमंत्रण आप अने पीरसवानुं मने सोंपजे." प्रथम तो राजाथी बीता अेवा अनंगदेवे आनाकानी करी पण अंते पातालसुंदरीना आग्रहने वश थई राजाने भोजन अर्थे निमंत्रण आप्युं. घणा आग्रहना अंते राजाअे ते आमंत्रण स्वीकार्युं. अने अजीतसेनने घेर आव्यो. पातालसुंदरीए राजा जमवा बेठो अेटले सर्व शृंगार सजी तेने पीरसवा माड्युं, राजा अेनुं सौन्दर्य जोई प्रथम चमके छे पण पछी अेने ते पातालसुंदरी होवानी शंका थाय छे; पण ते विचारे छे के—"पातालसुंदरीने तो हुं भोंयरामां पूरीने आव्यो छुं. तो ते अहीं केवी रीते आवी शके! आ तो अेना रूपने अनुरूप अनंगदेवनी स्त्री हशे." अेम समाधान करी ते शंकानुं निवारण करे छे पातालसुंदरी फरी पीरसवा आवी. तेने जोई वळी राजाने शंका घेरी वळी, अेटले ज्यारे ते पुनः पीरसवा आवी त्यारे राजाअे सुंदरी न जाणे एम भोजनसामग्रीमांथी अेक "छांट" तेना वस्त्र पर नाखी. पण पातालसुंदरीने ते वातनी खबर पडी गई. शंका पडवाथी जेनो भोजनमां रस उडी गयो छे अेवो राजा जलदीथी महेले पाछो फर्यो, आ बाजु पातालसुंदरी पण 'छांट' वाळां वस्त्र बदलीने सुरंग वाटे भोंयरामां आवी सूई गई. राजाअे सर्व ताळां उघाडी भोंयरामां आवी जोयुं तो पातालसुंदरी उंघती पडी छे. राजाने आवेलो जाणी ते कृत्रिम उंघमांथी बगासां खाती उठी. राजाए अेना वस्त्रनुं बारीकाईथी अवलोकन कर्युं पण एने "छांट"नी कोई पण निशानी देखाई नहीं. आम शंकानुं समाधान थई जतां ते पातालसुंदरी जोडे फरीथी प्रथमनी माफक विलास करवा लाग्यो.

पातालसुंदरीनुं अनंगदेव साथे पलायन थवुं अने राजा तेमने वळावा जाय छे.

लांबा समयना अेकान्तवासथी कंटाळी गयेली पातालसुंदरीए अेक वखत अनंगदेवने कह्युं के "मारे आ देशमां रहेवुं नथी, माटे तमारा देशमां जवानी तैयारी करो अने हुं पण साथे आवुं छुं." अनंगदेवे राजानो भय दर्शावी तेम करवानी पोतानी आनाकानी बतावी. पण पातालसुंदरीअे पोतानी इच्छा जारी राखतां, एनी सूचनाने अनुसरीने "मारां माता–पिताए मने जलदीथी बोलाव्यो छे." अेवो कृत्रिम लेख राजाने बतावी, तेनी पासे जवानी आज्ञा मांगी. राजाअे अनिच्छाए तेने एना नगर जवानी रजा आपी. अनंगदेवनी इच्छा प्रमाणे राजा तेमने समुद्रना कांठा सुधी वळावा आववा कबूल थयो.

हवे शुभ दिवसे सार्थवाह पोतानां वहाणो तैयार करी पोताना देश जवा तैयार थयो. राजा पण तेओने वळाववा तेमनी साथे थयो. पातालसुंदरी पण सुरंग वाटे अनंगदेवना आवासे आवी, सज्ज थइ, पालखीमां बेसी समुद्र किनारे जवा तैयार थई. पोतानी पालखी राजानी पासे राखी ते राजाने कहेवा लागी, "आपनी कृपाथी अमे घणुं धन उपार्जन कर्युं छे. वळी अमारो अज्ञानथी कोइ अपराध थयो होय तो माफ करजो." आम वार्तालाप करतां ते त्रणे समुद्रकिनारे आवी पहोंच्यां. अनंगदेव अने पातालसुंदरी राजाने 'छेल्ला जुहार' करी वहाणमां बेठां. थोडी वारमां वहाणो दृष्टिमर्यादा बहार नीकळी गया. दुःख अनुभवतो राजा पोताना महेले पाछो फर्यो.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पातालसुंदरीनुं सुकंठ साथे प्रेममां पडवुं अने अनंगदेवने समुद्रमां धकेली देवो.

सार्थमां अनंगदेव साथे अेनो नानो भाई सुकंठ पण होय छे. हवे समुद्रना प्रवास दरम्यान दियर सुकंठ साथे स्वाभाविक हास्य–विनोद करतां पातालसुंदरी तेना गानतान प्रत्ये आकर्षाईने तेना प्रेममां पडी गई. प्रेमासक्त अेवी तेणे विचार्युं, "आ सार्थपति अनंगदेवने हणीने आ सुकंठ साथे अनंत सुख भोगवुं." अेक वार रात्रे अनंगदेव शरीरनी उपाधिए जागृत थइ, वहाणनो किनार पर बेठो हतो ते वखते लाग साधी पातालसुंदरीए तेने समुद्रमां धकेली दीधो अने घछी कृत्रिम पोकार करी विलाप करवा लागी. पोकारथी प्रेराई "पाहारी" दोडी आव्या. तेमणे सर्व स्थळे शोध करी, पण तेमने निष्फळता मळी. पातालसुंदरीए कृत्रिमपणे अनंगदेव साथे समुद्रमां पडी मरवानो प्रयास कर्यो. पण सुकंठ इत्यादिए तेने रोकी राखी. हवे पातालसुंदरी निर्विघ्नपणे सुकंठ साथे विलास करवा लागी.

आ सर्व चेष्टा निहाळी सुकंठे विचार्युं, "जे एक स्वामिनो न थई ते बीजानो केम थशे, जेणे राजाने छोडी अनंगदेवने ग्रहण कर्यो, अने तेने पण छोडी देनार मने केम छेह न दे?" एम ते मन वगर एनी साथे भोग भोगवतो रहेवा लाग्यो.

सार्थपतिनो बचाव अने दीक्षाग्रहण

हवे समुद्रमां पडेल अनंगदेवने कर्म–संजोगे एक पाटियुं हाथ आव्युं. तेनाथी तरतो अने जळमां तणातो ते सिंहलद्वीपमां आवी, स्थस्थ थइ विचारवा लाग्यो के "आवो निर्मळ स्नेह राख्यो छतां ते मने त्यजी गई, तो स्त्रीने कोई भरथार सगो नथी" एम विचारतां वैराग्य जाग्यो. एवामां तेने एक मुनि मळ्या. एमणे एने मायाना साचा स्वरूपनो ख्याल आपीने वैराग्यनो उपदेश आप्यो. मुनिना उपदेशथी वैराग्य पामी अेणे चारित्र ग्रहण कर्युं.

सुकंठ अने पातालसुंदरीनुं सिंहलद्वीप आगमन अने सुकंठनुं दीक्षाग्रहण

दरियानी मुसाफरी करतां करतां सुकंठ अने पातालसुंदरी अकस्मात ते ज सिंहलद्वीपमां आवी पहोंच्या. हवे मुनिवेशमां अनंगदेवने जोई, ओळखी, सुकंठ लज्जा पामी गयो. अने तेणे पण वैराग्य पामी दीक्षाग्रहण करी ते पछी पातालसुंदरी सर्व वहाण लई अन्य द्वीपमां जई, वेश्या थईने रही अने अंते नरकनी गति पामी.

राजा जयंतसेन वैराग्य पामी मोक्षे गयो

हवे आ बाजु सार्थवाहनी विदायथी विषाद अनुभवतो राजा जयंतसेन नगरमां पाछो फर्यो. सत्वरे भोंयरामां जईने जुअे छे तो पातालसुंदरी न मळे. जयंतसेनने तरत ख्याल आव्यो के धूर्त सार्थवाह पातालसुंदरीने लइ गयो. राजाए सेवकोने बोलावी सर्वत्र तपास करावी. भोंयरामां तपास करतां गुप्त सुरंग मळी आवी. सर्व भेद कळाइ गयो. राजाअे खलासीओने तैयार थई 'सार्थवाह'नो पीछो करवा हुकम कर्यो पण खलासीओअे जणाव्युं के "काफलो तैयार थतां घणी वार लागशे." राजा आथी तद्दन निराश थई गयो. राजानुं मन संसारमांथी उठी गयुं.

आ समय दरम्यान नगर बहार 'चारण" केवळीनी पधरामणी थइ. राजा तेने वंदन करवा गयो. मुनिए राजाने धर्मदेशना आपी. राजीअे पातालसुंदरीनुं चरित्र पूछ्युं. मुनिअे ते सर्व कही संभळाव्युं. सुंदरीनुं दुश्चरित्र सांभळी राजा वैराग्य पामी, चारित्र ग्रहण करी, काळक्रमे मुक्तिपद पाम्यो.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

खंड ४ : मुख्य कथा

चार प्रधान-आशकोनो शीलवतीना शील-खंडननो प्रयास अने तेमनी खाडामां फसामणी. चार प्रधानोनुं आगमन अने दासी द्वारा संदेश

आम चार प्रधानोए पातालसुंदरीनी कथा कही. राजाने शीलवतीना 'शील' अंगे शंका-शील बनाव्यो. अंते राजाअे प्रधानोने कह्युं, "हवे अेवुं करो जेथी शीलवतीना 'शील'नो भंग थाय." पछीथी राजानी अनुमति मेळवी चारे प्रधानो शीलवतीना शीलना खंडन अर्थे नंदन-नगर आवीने तेमणे दासी द्वारा शीलवतीने संदेश मोकलावी, पोताने आधीन थवा कहेवडाव्युं. शीलवतीए एने "परनारीनो संग न करवो जोईअे" अे अर्थनां अनेक वचनो कही पाछी काढी. पण ते दासी फरीथी आवी. एटले तेणे विचार्युं, "मारा पतिना हाथमां अम्लान रहेतुं कमल जोईने मारा शीलनी परीक्षा करवा अर्थे आ लोको आव्या लागे छे. तो अेमना मनमां पण चमकारो थाय अेवुं पारखुं देखाडुं" अेम विचारी तेणे दासीने आ प्रमाणे कह्युं, "जो के शीलवती नारी माटे परपुरुषनो संग करवो योग्य नथी पण द्रव्यनो सारो लाभ मळतो होय तो ते पण रंग करवा तैयार थाय छे. माटे जो प्रधानने इच्छा होय तो अेक लाख 'टंका' लईने आजथी पांचमा दिवसनी रात्रे पहेला प्रहरे आवे." अेज प्रमाणे बीजा प्रधानने बीजा प्रहरे, त्रीजाने त्रीजा प्रहरे अने चोथोने चोथा प्रहरे आववा कहेवडाव्युं.

वाण वगरना पलंगनी युक्ति अने चारे आशकोनी खाडामां फसामणी

शीळवतीअे आ चार प्रधान आशकोने योग्य शीक्षा करवानुं नक्की कर्युं. ते माटे तेणे पोताना ओरडामां दासीओ पासे खाडो खोदाव्यो. खाडा पर अेक "वाण" वगरनो पलंग मूक्यो अने ते पर चादर ढांकी शय्या तैयार करावी. नक्की कर्या प्रमाणे रात्रिना प्रथम प्रहरे पहेलो प्रधान आव्यो. तेने सारुं सन्मान आपी, लाख 'टंका' लई, पेला ओरडामां तेडी जई, सुंदर चादर पाथरेला पलंग पर बेसाड्यो. बेसतांनी साथे ते नीचे उंडा खाडामां जई पडयो, तेवी ज रीते अन्य त्रण प्रधानोने पण तेमनी पासेनुं द्रव्य लई अेज खाडामां पाडी देवामां आव्या. दररोज दोरडाथी बांधेला कुंडा द्वारा तेमने जल-आहार आपवामां आवतो. हवे आवी विषम परिस्थितिमां थोडा समय रहेतां ज तेमनो विषय-विकार टळी गयो अने पश्चात्ताप करतां त्यां रह्यां.

शत्रु पर विजय मेळवी राजा अने अजितसेननुं पुनरागमन—भोजननिमंत्रण

हवे राजा अरिमर्दन अने अजितसेन शत्रुने जीतीने नंदननगर पाछा आव्या. अजितसेन घेर आव्यो. शीलावतीअे चारे प्रधानो अंगेनी सर्व विगत पतिने संभळावी. अजितसेनने पण आश्चर्य थयुं. अरिमर्दन राजाअे प्रधानोनी शोध करावी, पण कंइ पत्तो मळयो नहीं. शीलावतीना घेर जइ, तेनी खबर काढवानुं राजाअे नक्की कर्युं. अेटले राजाअे विनोदमां अजितसेनने पोताने घेर हजी सुधी जमवा न बोलाववा अंगे टोक्यो. शीलवतीनी सलाह-सूचनाने अनुसरी अजितसेने राजाने पोताने घेर जमवानुं आमंत्रण आप्युं. प्रधानोनी 'भाळ' मळशे अेम विचारी राजाअे पण सपरिवार भोजन अर्थे आववानुं स्वीकार्युं. राजाअे 'चर'ने गुप्तपणे अजितसेनना घेर मोकली भोजननी केवा प्रकारनी तैयार करी छे तेनी तपास करावी. पण आश्चर्य साथे पाछां फरेला "चरे" जणाव्युं के त्यां भोजननी कोइ पण जातनी तैयारी नथी. राजाने आथी विस्मय थयुं. पण आखरे ते सपरिवार भोजन करवा अर्थे अजितसेनने त्यां आव्यो.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शीलवतीअे चार प्रधानोने रसोइ पूरी पाडता यक्ष बनाव्या

शीलवतीए भोजननी सर्व सामग्री तैयार करावी. पछी खाडामां पडेला चार प्रधानोने शीलवतीए कह्युं, " जो हुं जे रीते कहुं ते रीते तमे करवा तैयार हो तो तमने हुं बहार काढुं. " प्रधानो तेम करवा कबुल थया. अेटले चोरने बहार काढीने स्नान करावी, चारेना शरीर विकराळ लागे एवी रीते चंदन वडे चितरी तेमने यक्ष जेवा बनाव्या अने कह्युं, " राजा जमवा आवे त्यारे ओरडामांथी सर्व रसोइ जेम मागु तेम तेम लई आववी अने पीरसवी." राजा सपरिवार अजितसेनना घेर आवी जमवा बेठो. शीलवती यक्षोने जेम जेम आज्ञा करती गई, तेम सर्व वस्तुओ यक्षो द्वारा पीरसाती गई. राजाअे विचार्यु–आ चार यक्षो शीलवतीनी सर्व मागणी पूरी करे छे. आ यक्षो मारे त्यां होय तो केवुं सारुं ?" भोजनने अंते राजाअे अजितसेन पासे यक्षोनी मागणी करी. अजितसेने कह्युं, "आ सर्व आपनुं ज छे. तो आ 'यक्षनी' शी वात ! आ चार यक्ष हुं आपने अवश्य आपीश, आप राजसभामां पधारो अने त्यां हुं चार यक्षोने मंजूषामां मूकी मोकली आपुं छुं. तेने आप महोत्सव करी स्वीकारजो." राजा पोताने आवासे आवी राजसभामां बेठो. शीलवतीअे चारे यक्षोने चार मंजूषामां पूरी, राजसभामां मोकलाव्या.

राजसभामां मंजूषामांथी चार प्रधाननु लज्जास्पद परिस्थितिमां प्रगट थवुं.

घणा उत्सवपूर्वक चारे मंजूषा राजसभामां सर्व समक्ष उघाडवामां आवी, तो चार विकराळ आकृतिवाळा यक्षो बहार आव्या. राजा कंइक भयथी अने कंईक कौतुकथी ते चारेय आकृतिने नीरखी रह्यो. आंखना पलकारा इत्यादि मानव लक्षणो जोई राजाअे तेमने पूछ्युं "तमे कोण छो ?" पण लज्जाने लीधे तेओअे कंइ पण प्रत्युत्तर आप्यो नहीं. आखरे वधु निरीक्षण करतां राजाअे चारे प्रधानने ओळख्या. राजाअे आ सर्व अंगे पृच्छा करतां तेमणे पोतानो सर्व वृत्तान्त राजाने जणाव्यो. पुष्कळ सर्व हकीकत जाणी राजाअे शीलवतीना शीलनी प्रशंसा करी. अने तेने बहुमानपूर्वक द्रव्य आप्युं.

खंड ५ : मुख्य कथा

मुनि धर्मघोष द्वारा उपदेश, पूर्वभव वृत्तान्त कथन अने दीक्षाग्रहण

हवे अेक वखते नंदननगमां श्री धर्मघोष मुनि पधार्या. अजितसेन अने शीलवती तेमने "वंदणा" करवा गया. मुनिअे धर्मोपदेश आप्यो. धर्मोपदेश ग्रहण कर्या बाद अजितसेने पोताना "पूर्वभव" विषे पृच्छा करता मुनिअे कह्युं के–"पूर्वे पुष्पपुरमां अेक सुलश नामनो वणिक अने तेनी पत्नी सुयशा रहेता हता. तेने घेर दुर्ग अने दुर्गा नामे दंपती सेवक हतां. हवे एक वखते ज्ञानपंचमीने दिवसे सुयशा दुर्गाने साथे लई एक साध्वीजी पासे जाय छे. त्यां सुयशा "ज्ञानपंचमी"नी पूजा करे छे. ते जोइ दुर्गाअे ते अंगे साध्वीजीने पृच्छा करी. साध्वीजीअे तेने–"ज्ञानपंचमी"ना दिवसे "ज्ञानपूजा" करवानो महिमा समजाव्यो. तेनुं श्रवण करी दुर्गाअे कह्युं, "अमे सेवक आवी पूजा न करी शकीअे." ते सांभळी साध्वीअे तेने "शील"नो उपदेश आपतां कह्युं "शील व्रत पाळवुं ते चित्तने आधीन छे. तो सर्वपर्वनां दिवसे शील पाळवानुं व्रत तु लई शके छे, अने परपुरुषनी इच्छानो हंमेशा त्याग करी शके छे." दुर्गाअे ए व्रतनो स्वीकार कर्यो. अेना पतिए पण परस्त्री त्याग अने पर्वोमां स्वस्त्रीना त्यागनुं व्रत स्वीकार्युं. आम धर्मनुं पालन करता तेनो "सम्यक्त्व" पाम्या अने पछी सौधर्म कल्पमां देव थया. त्यांथी च्यवी दुर्ग ते अजितसेन थयो अने दुर्गा ते तारी स्त्री शीलवती थइ." पोतानो पूर्वभव सांभळी बन्नेने जातिस्मरण थतां तेमणे "चरित्र" ग्रहण कर्युं. अने अेम रहेतां केटलेक वखते ते ब्रह्मदेवलोके देव थया. हवे त्यांथी च्यवीने कालक्रमे मनुष्यभवमां निर्मळ शीलव्रत पाळी शीलवती अने अजितसेन मुक्तिपद पामशे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

४. शृंगारमंजरी : शीलवती कथा–परंपरा

प्रास्ताविक

जैन कविओए अने साहित्यकारोए गुजरातमां कथासाहित्यनी एक आगवी परिपाटी जन्मावी छे अने पोषी छे. कवि जयवंतसूरिकृत 'शृंगारमंजरी' के 'शीलवतीचरित्र' अन्तर्गत प्राप्त थती 'शीलवतीकथा' आवी एक जैनकथा छे. शीलवतीकथा जैन कथासाहित्यमां व्यापकपणे प्रचार, प्रसार अने प्रतिष्ठाप्राप्त स-रस कथा छे. फलत: छेक संस्कृत–प्राकृतथी प्रारंभी अर्वाचीन गुजराती भाषा पर्यन्त ए कथानो विकास, विस्तार अने रूपांतरने सुरेख रीते आलेखी शकाय एटली सामग्री प्राप्त थाय छे. कवि जयवंतसूरिए आ परंपरागत प्राप्त कथा-सामग्रीमांथी प्रेरणा मेळवी कदाच प्रथमवार मध्यकालीन गुजरातीमां पोतानी प्रतिभा अने कल्पनाना सामर्थ्य अनुसार शुद्धि-वृद्धि करी तथा तेने पोताना युगनां लोकमानस अने लोकरुचिने अनुकुळ घाट अर्पी, पद्यात्मक स्वरूपमां स-रस वार्ता सरजी छे.

कथा परंपरा : संस्कृत–प्राकृतमां शीलवती कथा

प्राकृत भाषामां रचायेल श्री सोमप्रभाचार्य कृत, 'कुमारपाल प्रतिबोध' [ई.स. ११५८]मां आपणे 'शीलवती कथा' पहेल प्रथम शीलव्रतनी दृष्टान्त कथा रूपे उपलब्ध थाय छे. आ कथाने निरूपता केटलांक ग्रंथो आ पछी संस्कृत–प्राकृतमां प्राप्त थाय छे. एमां संस्कृत–प्राकृतमां रचायेल 'शीलोपदेशमाला' [वृत्ति–सोमतिलकसूरि, ई.स. १३३८]मां मळती 'शीलवतीकथा', प्राकृत–संस्कृतमां रचायेल 'श्रावक प्रतिक्रमण–वंदित्तु सूत्र' [वृत्ति रत्नशेखरसूरि, ई.स. १४४०]मां प्राप्त थती 'शीलवती कथा', प्राकृतमां रचायेल 'भरतेश्वर बाहुबलि' [वृत्ति शुभशीलगणि, ई.स. १४५३]मां मळती 'शीलवती कथा' हाल उपलब्ध छे. आ त्रणे ग्रंथो मुद्रित स्वरूपमां मळे छे.

अर्वाचीन कालमां पण त्रणेक कथाग्रंथोमां 'शीलवती कथा' सांपडे छे. संस्कृतमां विजयलक्ष्मी-सूरिकृत 'उपदेशप्रसाद' [ई.स. १७८७]मां शीलव्रतना दृष्टान्त रूपे 'शीलवती कथा' मळे छे. संस्कृतमां रचायेल 'श्री शीलवती कथानक' [प्र. ई.स. १९२०]मां स्वतंत्रपणे निरूपायेल 'शीलवती कथा' प्राप्त थाय छे. वळी संस्कृतमां रचायेल श्री अजितसागरसूरि कृत 'अजितसेन शीलवती कथानक'[प्र. ई.स. १९२८]मां पण पूर्वोक्त 'शीलवती कथा' ज निरूपायेल छे.

गुजरातीमां शीलवती कथा

प्राचीन–मध्यकालीन गुजरातीमां पण आ 'शीलवती कथा' आलेखती केटलीक कृतिओ प्राप्त थाय छे. सौथी प्राचीन कृति ते कवि जयवंतसूरि कृत 'शृंगारमंजरी'ने गणावी शकाय. त्यार बाद मुनि देवरत्न कृत 'शीलवइ चुपइ'मां [ई.स. १६४२]मां प्राय: आ कथा मळे छे. आ पछी सात वर्षना टूंका गाळामां मुनि दयासागर कृत 'शीलवती चउपई'मां [ई.स. १६४९]मां पण आ 'शीलवती कथा' ज आलेखाइ छे. त्यार बाद कवि कुशलधीर कृत 'शीलवती चतुष्पदिका' [ई.स. १६६६] आ कथा अंगेनो ध्यान खेंचे एवो सुंदर प्रयत्न छे. जिनहर्ष कृत 'शीलवती रास प्रबंध' [ई.स. १७०२] पण आ कथा निरूपती एक समृद्ध कृति छे.

अर्वाचीन समयमां पण आ कथा आलेखवाना प्रयत्नो थया छे. अेमां 'श्री जैन सोळ सती चरित्र' [प्र.ई.स. १९३९]मां एक सती तरीके 'शीलवतीनी कथा' मळे छे. तेमां आ कथानुं अर्वाचीन स्वरूप सांपडे छे.

आम ई.स. ११५८थी आरंभी आज पर्यन्तना लगभग ८००–९०० वर्षना सुदीर्घ विस्तारी फलक पर आ कथानो विकास के विस्तार थयेलो जोइ शकाय छे. जे प्रस्तुत कथानी जैन साहित्य-समाजमांनी लोकप्रियतानुं सूचक छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

५. शृंगारमंजरी कथाः एक लोककथा तरीके एनी कथासामग्रीनो लोकतात्त्विक [Folkloric] दृष्टिए अभ्यास

प्रास्ताविक

पूर्वे आपणे 'शृंगारमंजरीचरित्र रास'ना कथानकनी रूपरेखा संक्षिप्तमां जोइ गया छीअे. आनी कथा सामग्रीनो अभ्यास करतां तेने स्पष्ट पणे त्रण खंडमां विभक्ति करी शकाय अेम छे. 'शृंगारमंजरीनी कथा'मां प्राप्त थती 'शीलवती कथा'नी मुख्य कथा मूळे बे स्वतंत्र कथानी बनेली होय अेम लागे छे; अेना पूर्वार्धमांमां 'श्रेष्ठीपुत्रनी शकुनरूतज्ञ बुद्धिमान पत्नी'नी कथा सांपडे छे. जेमां 'पशु-पंखीनी भाषानुं ज्ञान', 'गुढार्थ उक्तिकथन', 'राजा अने बुद्धिमान मंत्री', 'समस्या पृच्छा' जेवा कथा-प्रकृति के कथाघटकनो समावेश थाय छे. अेनां उत्तरार्धमां 'पतिव्रता पत्नी अने फसावेला आशकेा' नी कथा मळे छे. जेमां 'शील-प्रतीक', 'फसावेल आशकेा' जेवा कथाघटको प्राप्त थाय छे. बळी अपतिव्रता पत्नीना दृष्टांत लेखे मळती 'पातालसुंदरी कथा' नामनी आडकथा पण मूळे स्वतंत्र लोककथा छे. जेमां 'पतिथी प्रच्छन्न प्रेमी के परपुरुष साथे संग करनार परपुरुषासक्त प्रमदा', 'पति के प्रेमीने सरिता आदिमां गबडावी दइ अन्य पुरुष साथे पलायन थनार प्रमदा' इत्यादि जेवा कथाघटको मळी आवे छे.

शृंगारमंजरी कथा : कथाप्रकृति : कथाघटको

आम 'शृंगारमंजरीकथा'नी कथासामग्रीने नीचे मुजब त्रण खंडमां विभक्त करी शकाय :

(१) श्रेष्ठीपुत्रनी शकुनरूतज्ञ बुद्धिमान पत्नीनी कथा
(२) पतिव्रता पत्नी अने फसावेल आशकेानी कथा
(३) अपतिव्रता (बेबफा) पत्नीनी कथा.

आ त्रणेय कथा-खंडमांथी अनुक्रमे नीचे मुजब कथाप्रकृतिओ के कथाघटको तारवी शकाय :

(१) श्रेष्ठीपुत्रनी शकुनरूतज्ञ बुद्धिमान पत्नीनी कथान्तर्गत कथाप्रकृतिओ के कथाघटको

१. पशु-पंखीनी भाषानुं ज्ञान : शकुनरूत (Knowledge of Animal language, कथाघटक–सूची क्रमांक 'बी' २१६, कथाप्रकृति क्रमांक ५१७, ६७०–६७१ [१])
   (अे) मध्यरात्रिए शियालनी लाळी अने तदानुसार द्रव्यप्राप्ति (कथाघटक–सूची क्रमांक 'अेन' ५४७)
   (बी) शकुनवाणी द्वारा भूमिगोपित धननिधि अंगे सूचना अने तदानुसार धनप्राप्ति (कथाघटक–सूची क्रमांक 'अेन' ५३७)
२. गूढार्थ उक्तिकथन : उपलक्ष दृष्टिए अर्थहीन भासती उक्तिओ (अथवा कार्य)नुं लाक्षणिक रीते अर्थघटन करता अर्थपूर्ण नीवडे (कथाघटक–सूची क्रमांक 'अेच' ५८०)
३. नृप अने धीमान मंत्री : (धीमान मंत्रीपत्नी)–कथाघटक (सूची क्रमांक 'अेच' ५६१.५) मंत्रीनी नियुक्ति अर्थे कसोटीरूप कोयडाओ
४. समस्यापृच्छा (Riddles, कथाघटक सूची क्रमांक 'अेच' ५३०–५९९.

---

१ अत्रे सर्वत्र एस. टोम्पसनना 'धी फोकटेल' तथा 'मोटिफ इन्डेक्ष ओफ फोक लिटरेचर, १–६' नामना ग्रंथोमां आपेल वर्गीकरण अनुसार कथाप्रकृति के कथाघटकना क्रमांकनो निर्देश कर्यो छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

(२) पतिव्रता पत्नी अने फसावेला आशकोनी कथान्तर्गत कथाप्रकृतिओ के कथाघटको

५. शील-प्रतीक (Chastity Index, कथाघटक–सूची क्रमांक एच' ४३०, कथाप्रकृति क्रमांक ८८८).

६. फसावेल आशको (Entrapped suitors, कथघटक-सूची क्रमांक 'के' १२१८.१.१ –'के' १२१८.३ कथाप्रकृति क्रमांक १७३०).

(३) अपतिव्रता पत्नीनी कथान्तर्गत कथाप्रकृतिओ के कथाघटको

७. कुंवारी कन्या के स्त्री के पत्नी के प्रियतमाने भूमिगृह के मीनारा के अन्य स्थानमां पुरुषपरिचयथी विभुख राखवाना हेतु अर्थे केद राखवी (कथाघटक–सूची क्रमांक 'टी' ३८१–कथाप्रकृति क्रमांक ३१०, ५१६).

८. भूमिमार्ग के सुरंग वाटे रक्षित कन्या के स्त्री के पत्नी के प्रियतमाना मिलन अर्थे गमन अने एनी साथे रमण (कथाघटक-सूची क्रमांक 'के' १३४०–'के', १३४४.१०, 'के' १३४९–१०, 'के' ३१५.०१ अने 'के' १५२३).

८. परपुरुष साथे रमण करवा पति के प्रेमीनो त्याग करीने के कोइ जलस्थानमां गबडावी दइने परपुरुष सह रमण करनार के पलायन थनार परपुरुषासक्त पत्नी (प्रमदा) (कथाघटक–सूची क्रमांक 'के' '२२१३.२–'के' २२१२.३२, 'के' १२१३.५ तथा 'टी' २३५.५ कथाप्रकृति क्रमांक ६१२).

[नोंध– उपर्युक्त कथाप्रकृतिओ के कथाघटकोनी क्रमानुसार सविस्तर चर्चा हवे पछी प्रगट थनार बीजा खंडमां रजू करवामां आवशे.]

६. 'शृंगारमंजरी' : एक रास तरीके मूल्यांकन

कवि जयवंतसूरिकृत 'शृंगारमंजरी चरित्र रास' अने अपरनाम 'शीलवती चरित्ररास' ए शीर्षकों ज दर्शावे छे अेम, अेक 'रास' छे. 'रास'ना स्वरूप–प्रकार अंगे आ पूर्वे सारा प्रमाणमां चर्चा–विचारणा थई चूकी छे. 'रास' स्वरूपना विविध अंग उपांगोनी चर्चा डो. हरिवल्लभ भायाणी[१], डो. भोगीलाल सांडेसरा,[२] डो. चंद्रकान्त महेता[३], श्री. डोलरराय मांकड[४], श्री. के. का. शास्त्री,[५] श्री. अनंतराय रावल,[६] डो. मंजुलाल मजमुदार[७], श्री. का. ब. व्यास[८],

१ डो. हरिवल्लभ भायाणी, गुजराती साहित्य परिषद पत्रिका, प्राचीन रास काव्यो, फेब्रु–मार्च. १९४७, पृ. ७.

२ डो. भोगीलाल सांडेसरा, संशोधननी केडी, अमदावाद, १९६१, पृ. २७९

३ डो. चंद्रकान्त महेता, मध्यकाळना साहित्य प्रकारो, मुंबई, १९५८, पृ. ३०७–३७८

४ श्री. डोलरराय मांकड, गुजराती काव्य प्रकारो, १९६४, पृ. ११८ ते पछीनां

५ श्री. के. का. शास्त्री. आपणां कविओ, अमदावाद, १९४२, खंड–१ पृ. १४३–१५४

६ श्री. अनंतराय रावल, गुजराती साहित्य (मध्यकाळ) मुंबई, १९६३, पृ. ३८–३९

७ डो. मंजुलाल मजमुदार, गुजराती साहित्यनां स्वरूपो, वडोदरा, १९५४ पृ. ६८–७८

८ प्रो. का. ब. व्यास, वसंतविलास, मुंबई, १९४२, पृ. ३७–४६,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

श्री हीरालाल कापडिया[९], श्री भारती वैद्य[१०] इत्यादिअे तेम ज हिंदीमां डो. दशरथ[११] ओझा, विश्वनाथ त्रिवेदी[१२] इत्यादि करी छे. आ बधी रासना स्वरूप अने बंधारण विषेनी चर्चा–विचारणाना संदर्भमां 'शृंगारमंजरी' एक रास तरीके मूलवणी आ प्रमाणे करी शकाय.

(१) रासनो प्रारंभ सामान्य रीते सरस्वती देवी के तीर्थंकर के गुरुनी वंदनाथी थतो. तदानुसार कवि जयवंतसूरिए पण काव्यनो प्रारंभ सरस्वतीने प्रणाम करीने कर्यो छे.

चंद्रवदनि चंपकवनी, चालंती गज्जगत्ति,
मयणराय–मंदिर जिसी, पय प्रणमूं सरसत्ति. १

आ पछी कवि अलंकारमंडित वाणीमां सरस्वती देवीनुं वैभवी वर्णन आपे छे.

सोविन–चूडि करि धरि, उर वरि, नवसर–हार,
खलकित सोविन–मेखला, पयि झांझर झमकार. २
वेणी–दंड प्रचंड अे, जिसु शेष–भुयंग,
अंग अनंग अभंगनु, नाग सुरंभ समंग. ३

अने त्यार बाद कवि गुरुने प्रणाम करता कहे छे.

सहिगुरु चरण नमूं निसि–दीस, जेहथी पहुचई सकल जगीश,
जेहथी लहीई धर्म्म–विचार, सकलशास्त्र सद्गुरू आधारि. १०

वळी कविअे पोताना गुरू अने गच्छ विषे माहिती आपतां जणाव्युं छे के,

वडतपगछि अति महिमावंत, श्री विनयमंडन उवझाय महंत,
शीलि थूलीभद्र सरसति बुद्धि, गौतमनी परि लब्धि प्रसिद्धि. १४

वळी कविअे काव्यारंभमां ज कवनना वस्तुनो निर्देश कर्यो छे. जेमके–

ते सहिगुरूना प्रणमी पाय, जयवंतसूरि अेक चित्तई थाइं,
ग्रंथ करुं शृंगारमंजरी, बोलूं शीलवतीनू चरी. १७

आम आपणे उपर जोयुं तेम कविअे रासना प्रारंभमां सरस्वतीने प्रणाम करी ते पछी गुरूने प्रणाम करी, ते पछी गुरू अने गच्छनी माहिती आपी छे. वळी काव्यना विषयनो पण निर्देश कर्यो छे जे 'रास'ना लक्षणने अनुरुप छे.

(२) सामान्यतः रासना अंते काव्यपठननी फलश्रुति, कविना गुरु अने गच्छनी माहिती तथा कविनो स्वल्प परिचय आपवामां आवतो ते प्रमाणे अत्रे कवि जयवंतसूरि पण काव्यना अंते शीलनो महिमा गाता कहे छे.

दिनि दिनि उदय हुइ घणउ, सघलइ जय जयकार,
अे सवि महिमा शीलनुं, मानइ सवि भूपाल. २४०१
शीलवती चरित्र करी, सधलइं वखाणिउ शील,
भवीयण पालु एक मनि, जिम पामु सुख–लील. २४०२

---

९ प्रो. हीरालाल र. कापडिया, श्री. जैन सत्यप्रकाश, अमदावाद १९४६.

१० डो. दशरथ ओझा अने दशरथ शर्मा, रास अने रासान्वयी काव्य, वाराणसी १०४०, पृ. १–९२

११ भारतीय वैद्य, मध्यकालीन राससाहित्य, मुंबइ, १९६६, पृ ६५–१०६

१२ अब्दुल रहेमान कृत, संदेश रासक, संपा. हजारीप्रसाद द्विवेदी तथा विश्वनाथ त्रिपाठी, मुंबई, भूमिका, १९६०, पृ. १–१३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वळी काव्यान्ते कविए पोताना गुरु अने गच्छनी परंपराने पण विस्तारथी वर्णवी छे जेमके...

बृद्धतपापक्ष जाणीई, श्रीरत्नाकर गच्छ.
कल्पलता जिम वाधती, हीसई जिहां गुण-गच्छ २४०५

श्री तपगच्छ उघोतकर, श्री विजयरत्नसुरिंद
जिन सुरपति सूर वृंदमां जिम ग्रह–गणमां चंद २४०६

× × ×

पोतानो परिचय आपता कवि जणावे छे–

श्री विनयमंडन गणींद्रनु, लघु सीस भूमि प्रसिद्ध,
जयवंत पंडित अभिनवी, शृंगारमंजरी किद्ध, २४२२

वळी कविअे कृतिनो रचनाकाळ नीचेनी पंक्तिओमां स्पष्टताथी निर्देश्यो छे.

संवत सोल चउदोत्तरो, आसो सुदि गुरु बीज,
कीधी शृंगारमंजरी, जयवंत पंडित हेजि. २४२४

आम कविए काव्यांते आ सर्व माहिती आपी रासना ते लक्षणने जाळव्युं छे.

(३) पंदरमी सदी पछी रासनो विस्तार वधता तेना विभाग पाडवानी पद्धति प्रवेसी हती ते प्रमाणे २४२४ कडी संख्यानो विस्तार धरावतो प्रस्तुत कृतिने ५० जेटलो जुदी जुदी 'ढाल'मां विभक्त करी छे.

(४) रासनी रचना गेय एवी 'देशी'मां थती तदानुसार प्रस्तुत 'शृंगारमंजरी'मां कविए जुदी जुदी अनेक देशीओ प्रयोजी छे.

(५) रासनी रचना प्रायः दूहा, चोपाई, तोटक इत्यादि छंदोमां करवामां आवती, अहीं ते ज प्रमाणे कवि जयवंतसूरि प्रथमवार अेने प्राचीन गुजरातीमां रुचे छे ते अेनी विशेषता छे.

(६) कोई पण धर्मसिद्धांत के व्रतना प्रतिपादन अर्थे सामान्य रीते रासनी रचना थती ते प्रमाणे अत्रे कवि जयवंतसूरिअे पण शीलव्रतना महिमागान अर्थे प्रस्तुत रासनी रचना करी छे.

(७) विषय परत्वे जोइअे तो रासनो विषय शीलवतीनुं चरित्र आलेखवानो छे. आम तो कविनो हेतु शीलनो महिमा दर्शाववानो छे. अने ते माटे शीलवतीना चरित्रनुं निरूपण करे छे. कविए आ कथानुं वस्तु जैन परंपरामां प्रख्यात एवी शीलवतीनी कथामांथी लीधुं छे. आ कथा आपणने सर्व प्रथम प्राकृत ग्रंथ 'कुमारपाल प्रतिबोध' अन्तर्गत शीलनो महिमा वर्णवता अेक दृष्टान्त लेखे प्राप्त थाय छे. अने पछी ते संस्कृत, प्राचीन गुजराती भाषानां कथाग्रंथोमां मळी आवे छे. कवि जयवंतसूरि प्रथमवार गुजरातीमां रचे छे ते एनी विशेषता छे.

(८) धर्मोपदेश के धर्मप्रचार अे जैन रासनुं प्रधान लक्षण हतुं. तदानुसार अत्रे पण कवि जयवंतसूरिए शीलनो महिमा गाई अंते वैराग्यनो बोध आप्यो छे.

आम 'शृंगारमंजरी' रास स्वरूप विविध लक्षणो धरावती होई तेने आपणे 'रास' कहीशुं.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

समालोचना

'शृंगारमंजरी' अन्तर्गत प्राप्त थती 'शीलवती कथा' पूर्वे नोंध्युं छे अेम जैन साहित्यमां व्यापकपणे प्रचार-प्रसार अने प्रतिष्ठा पामेली कथा छे. कवि जयवंतसूरि प्राय: प्रस्तुत परंपरानुसारी कथा-सामग्रीने अपनावी पहेल प्रथम मध्यकालीन गुजराती भाषामां एक 'रास' कृतिनी रचना करी अेने सुंदर पद्यात्मक स्वरूप अर्पे छे. कथावृत्तान्त तेनी नानी–मोटी विगतोमां परंपराथी रूढ थयेलुं होवाथी कथावस्तु पुरतो तो मौलिक कल्पना के संविधाननी दृष्टिअे कथावस्तुने शणगारवानी बाबतमां, वर्णनोने रस-निरूपणनी बाबतमां, तेम ज मनगमता प्रसंगोने बहेलाववानी बाबतमां कविने पुरतो अवकाश रहे छे. कवि जयवंतसूरिए आवा दरेक प्रसंगोनो लाभ लईने पोतानी प्रतिभा अने सामर्थ्य अनुसार एना वस्तुसंकलना, पात्रालेखन, भावनिरूपण, वर्णनालेखन, अलंकारयोजना जेवां पासाओमां कुशळता दर्शावी छे. अेने अेक स-रस रास कृति बनाववानो सफळ प्रयास कर्यो छे. पण एक प्रकारना नियत ढाळामां ढळायेली जैन परंपरानी 'शीलवती कथा'ने प्रथमवार मध्यकालीन गुजराती भाषामां अवतारवानुं होई आ कृतिमां केटलीक मर्यादाओ जोवा मळे ते स्वभाविक छे.

'शृंगारमंजरी'नी वस्तुसंकलनानी दृष्टिए समीक्षा करता आम कही शकाय. कवि जयवंतसूरिअे रासनो प्रारंभ परंपराने अनुसरीने सरस्वती देवीनी स्तुति करीने [स्तुत्यात्मक मंगलाचरण करीने] कर्यो छे. कवि सरस्वतीने प्रणाम करता कथे छे :

> चंद्र–वदनि चपक-वनी, चालंती गजगत्ति,
> मयणराय-मंदिर जिसी, पय प्रणमूं सरसति. १

त्यारबाद कवि अलंकारमंडित वाणीमां सरस्वती देवीनुं वैभवी वर्णन आपे छे. आ वर्णनमां रूढ उपमा-उत्प्रेक्षाओ ठीक ठीक छे, छतां उचित शब्द पसंदगी अने लयना कारणे एक प्रकारनी अभिनव चारुता जोवा मळे छे. (कडी २–८) कवि अत्रे कंइक विस्तारथी सरस्वती देवीना रूपशणगारनुं वर्णन करी एने वंदना अर्पे छे.

> ते सहिगुरुना प्रणमी पाय, जयवंतसूरि एक चित्तइं थाय,
> ग्रंथ करुं शृंगारमंजरी, बोलूं शीलवतीनूं चरी. १७

आटली मंगळाचरण अने वस्तुनिर्देशात्मक पूर्वभूमिका रची कवि नंदननगरना वर्णनथी कथानो प्रारंभ करे छे.

नंदनगरनुं वर्णन संपूर्णता आणवाना प्रयासरूप प्राय: ७४ पंक्तिओमां विस्तार्युं छे. [कडी ४२–५९]

पछी नंदननगरना राजा अरिमर्दननो परिचय, ते नगरमां वसता रत्नाकर अने तेनी भार्या 'श्री'नो परिचय, दंपतीनी अपुत्रक स्थिति अने ते अंगे दु:ख अने चिंता, देवीनी आराधनाथी पुत्र प्राप्ति, बारमे दिवसे नाम-महोत्सव करी पुत्रनुं अजितसेन नामाभिधान, अजितसेननी विद्या-

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

संपादना अने यौवन-प्राप्ति, रत्नाकरनी एने योग्य कन्याप्राप्ति अंगेनी चिंता, एटलामां एना परदेश गयेला मित्रनुं आगमन, मित्र द्वारा, पोते मंयगला नगरीना जिनदत्त अने शीलवतीनी लीधेल मुलाकातनुं वर्णन, शीलवतीनुं रूपवर्णन, पुत्रीना विवाहार्थे जिनदत्ते पदेशी मित्र साथे मोकलेल पुत्र जिनशेखर, रत्नाकर द्वारा जिनशेखर सह अजितसेनने शीलवतीने परणवा माटे मंयगला नगरी मोकलवो, अजितसेननुं शीलवतीने परणीने स्वनगर पाछा फरवुं इत्यादि, विगतो कवि अति संक्षेपमां तीव्र गतिअे वर्णवी जाय छे. जे कविनी वस्तुने लाघवथी रजू करवानी वस्तुसंकलनानी सूझ दर्शावे छे.

आ पछी पण वातां तीव्र गतिए चाले छे. एकवार मध्यरात्रिए शीलवतीनुं शीयाळानुं लाणीनुं उपश्रवण, तदानुसार पशुपंखीनी भाषाज्ञ शीलवतीनुं नदी किनारे जई त्यांना शब परथी पांच रत्नो ग्रहण करवा, रत्नो लइने शीलवतीनुं गृहे आवी पूर्ववत् शय्यामां सूइ जवुं, शीलवतीना आवर-जवरथी जागृत थइ गयेलो अेनो पति अजितसेननुं एना शील अंगे शंकाशील बनवुं अने सवारमां पिताने ते वृत्तान्त कहीने एने पियर मूकी आवव तैयार थवुं. अे बाबतमां रत्नाकरनु संमत थवुं अने तदानुसार रत्नाकरनुं रथमां बेसाडीने शीलवतीने एना पियर मूकी आववा नीकळवुं इत्यादि विगतांशो कविए सीधी वेगीली कथात्मक शैलीमां संक्षिप्तमां वर्णव्या छे. जे कविनी कथनकलानी शक्तिनुं द्योतक छे.

आ पछी रत्नाकर सह शीलवती रथमां बेसी पोताना पियर प्रति प्रयाणनो प्रारंभ करे छे. ते वखतें मार्गमां अनेक शुकन थाय छे. अत्रे कवि शकुनोनी एक विस्तृत यादी आदी आपी दे छे. (१४८–१६५) जो के आपणने आजे आ वस्तुसंकलनानी दृष्टिअे योग्य न लागे पण ते वखतनो समाज आवा शुकन–अपशुकनमां विशेष विश्वास के श्रद्धा धरावतो हशे अे संदर्भमां आवी लांबी यादी आवे ते स्वभाविक छे.

कवि फरीथी वस्तुप्रवाहमां वेग आणे छे. रत्नाकर अने शीलवतीनां प्रवास, प्रवास मार्गमां उपस्थित विसंवादो, रत्नाकर अने शीलवतीनुं वटवृक्ष नीचे विश्राम लेवा बेसवुं, त्यां करीरना वृक्ष पर बेठेला वायसनी वाणीनुं उपश्रवण, पक्षी–पंखीनी भाषाज्ञ शीलवती द्वारा अने उपालंभ देवो इत्यादि कथाविगत कवि तीव्र गतिअे आलेखे छे पण पछी कवि वायसवाणीना गुण–अवगुण विषे, वायस अंगेना शुकन–अपशुकन अंगे शुकनशास्त्र प्राप्त दसेदीशाना शुकनो प्रायः २९ दूहभां (२१८–२४६) वर्णवे छे. ते स्थाने कवि शुकनावलि अंगेनुं पोतानुं ज्ञान श्रोताना लाभार्थे ठालवी देता होय अेम लागे छे, छतां ते प्रमाणभान दाखवे छे.

बादमां काव्य फरी वेग पकडे छे. शीलवतीनो वायस साथेनो संवाद सांभळी रत्नाकरनी ते अंगे पृच्छा, पृच्छाने अंते प्राप्त माहिती अनुसार वृक्ष नीचेथी दश लाखनो निधि प्राप्त करवो इत्यादि प्रसंगो कवि अति संक्षिप्तमां शीघ्र गतिए आलेखी जाय छे. जो के आनी मध्यमां पण कवि सामान्यज्ञान निर्देशक दूहाओ आपवानी वृत्ति रोकी शकता नथी (३२०–३२७) ते पछी कवि कथाविगतने झडपथी निरूपता काव्यने आगळ धपावे छे. शीलवतीने पाछी फरेली जोई अजितसेने करेल कोप, रत्नाकरे शीलवतीना पूर्व कार्य अंगे करेलो खुलासो अने पंदरकोटी द्रव्य प्राप्तिनी लाभनी कहेल वात, ते सांभळी अजितसेनना कोपनी शांति थवी, रत्नाकर अने अजित-सेननुं शीलवतीने पूर्वे करेली भूल बाबत 'खमाववुं' इत्यादि प्रसंगो कवि शीघ्रगतिअे मात्र ३० कडीमां [३४६–३६६] आपी दे छे जे कविनो प्रमाणभान के संयमना गुणने सूचवे छे. अहीं कथा प्रवाहनो अेक तबक्को पूरो थाय छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आ पछी वार्ता मंथरगतिए आगळ वधे छे. अजितसेन–शीलवती आनंद–विनोद अर्थे समस्याबाजी करे छे. अत्रे आपणने सोएक कडीमां [३६५–४६२] विविध प्रकारनी अेंसी जेटली समस्या मळे छे. अत्रे कथाप्रवाह लगभग थंभी जाय छे. पण समस्याबाजी तत्कालीन जमानामां खूब लोकप्रिय होई आम बनवुं स्वाभाविक छे. रत्नाकरनुं मृत्यु थतां अजितसेन अने शीलवती गृहपति अने गृहस्वामिनी बने छे.

मधु मासनुं आगमन थता अजितसेन अने शीलवती वसंतविहार अर्थे अन्य युवान स्त्री पुरुषो साथे वनमां जाय छे. कवि अत्रे युवान–स्त्री पुरुषना विविध विलास अने वसंतना आगमने प्रकृतिमां जे उल्लास प्रसरे छे अेनुं कलात्मक रीते विस्तारथी आलेखन करे छे. टूंकमां कहीए तो कविअे अत्रे एक फागु काव्यनी ज रचना करी छे. वस्तुसंकलनानी दृष्टिअे अहीं कथाप्रवाह साव मंद–लगभग स्थिर थई गयेलो लागे पण मध्यकालीन रासोमां आवुं प्रकृति निरूपण एक अनिवार्य लक्षण होई तेम बनवुं सहज छे.

आ पछी कथाप्रवाह पाछो शीघ्र गतिअे चाले छे. अजितसेनने शीलवती द्वारा उद्यम अने उत्कर्ष अर्थे राजसंपर्क साधवानी सूचना आपवी अने तदानुसार अजितसेननुं नित्य राजसभामां जवुं, राजा अरिमर्दनने राजसभामां ४९९ मंत्री होवा, राजानी पांचसोमो मुख्य मंत्रीनी नियुक्ति करी राजकाजना भारमांथी मुक्त थवानी इच्छा, मुख्य मंत्रीनी नियुक्ति अर्थे एनी बुद्धि चातुर्यनी कसोटी करवा राजसभा समक्ष कोयडाओ रजू करवा, राजा द्वारा रजू थयेला 'हस्तीतलिन' अने 'चरणप्रहार'ना कोयडाओनो अजितसेने शीलवतीनी सलाहसूचनथी सूचवेला साचा उकेलो, बुद्धि-प्रभावथी प्रसन्न थयेला राजा द्वारा अजितसेननी मुख्यमंत्री तरीके निमणूंक करवी तथा राजा समक्ष उपस्थित थयेल 'दीन–धूर्त'ना कोयडानो अजितसेने सूचवेल साचो उकेल इत्यादि कथांशो कवि अेक पछी एक अविरत गतिऐ निरुपी जाय छे. जे कविनी प्रसंगोनी रजु करवानी कुशल-तानी शक्तिने सूचवे छे. आ पछी कवि संक्षिप्तमां शीलवती द्वारा पोताना शील साथे संकळायेल अम्लान कमल शील–प्रतीक आपवाना प्रसंगनुं निरुपण करे छे.

आ पछी पाछो कथाप्रबाह मंदगतिए चाले छे. कवि आ पछी नवदंपती अजितसेन अने शीलवती वच्चेना प्रणय अने प्रणयकलहनुं कंईक विस्तारथी आलेखन करे छे. आ पछी राजा अरिमर्दन अजितसेनने युद्धार्थे पोतानी साथे आववानी आज्ञा करे छे. अहीं कथा कंईक जुदो ज वळांक ले छे. आ प्रसंगनो कवि औचित्यपूर्वक विनियोग करी अजितसेनने शीलवतीना पडनार विरहना प्रसंगनुं आलेखन करे छे. आवी पडनार विरहना ख्यालेथी व्याकुळता अनुभवता अजित-सेननी व्यथा–वेदनाने कवि विस्तारथी आलेखे छे. जेमां कविनी उत्कट भावालेखननी शक्तिना दर्शन थाय छे. व्यथित अजितसेननुं गृहे आववुं, अेनी आवी व्यथित स्थिति जोईने ते अंगे शीलवतीनी पृच्छा, अजितसेने राजानी आज्ञानुं करेल कथन, कथनना श्रवण मात्रथी शीलवतीनुं बेभान थई जवुं, अजितसेननुं शीलवतीने जाग्रत करी आश्वासन आपवुं इत्यादि प्रसंगो कवि नाट्यात्मक रीते आलेखी जाय छे.

अजितसेन शीलवती पासे विदाय लेवा जाय छे, ते प्रसंगे कवि दंपतीना परस्परना स्नेहनी उत्कता, अेकबीजानी अनुपस्थितिमां उपस्थित थनार विरहनी व्याकुळतानुं विविध उपमा, उत्प्रेक्षा अने दृष्टान्तनी परंपरा योजी विस्तारथी वर्णवे छे. केटलाक स्थाने कवि जयवंतसूरिनो

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

परिचय थाय छे पण कथानो प्रवाह अत्रे लगभग स्थगित थई जाय छे, जे अत्रे कवित्वनो उन्मेष प्राप्त थाय छे ते अपेक्षाअे क्षंतव्य छे. शीलवती अजितसेनने विदाय आपी आंसु सारती पाछी फरे छे. अत्रो कवि विरहिणी शीलवतीनी हृदयनी व्याकुळताने सुरेखताथी आलेखे छे. अेमां कवि विरहनी मूक वेदनाथी आरंभी काळझाळ पीडा सुधीनी स्थितिने अभिव्यक्ति अर्पे छे. आ आलेखन कंईक प्रस्तारी [८७३–१११] बन्युं छे. कथाप्रवाह लगभग थंभी जाय छे. पण कवि विरहणी शीलवतीनी मानसिक विहवळताने विकळतानुं जे वर्णन करे छे ते शीलवतीना आंतरमानसनी स्थितिने छती करे छे. अत्रे केटलाक स्थाने शुद्ध कवितानुं पण दर्शन थाय छे. जे अनुपम भावनिरूपणनी कविनी मनोरम कलाशक्तिनो पूरतो परिचय आपी शकवा समर्थ छे.

आ पछी कथाप्रवाह गति पकडे छे सैन्य आगळ प्रयाण करी अेक जग्याअे विश्राम ले छे. त्यां अजीतसेन पासे अम्लान पुष्प जोईने राजानी ते अंगे पृच्छा, अजितसेन द्वारा राजाने शील-प्रतीक अंगे सर्व हकीकत जाण्या पछी राजाना मनमां शीलवतीना शील अंगे उपस्थित थयेल शंका, अने आनी चर्चा विचारणा अर्थे पोताना चार मंत्रीओने बोलावी तेओने आ सर्व बिना जणाववी, मंत्रीओ द्वारा पण स्त्रीनी चंचळता पर टीका करी शीलवती अने शील-प्रतीक परत्वे शंका उपस्थित करवी अने स्त्रीओ केवी अविश्वासपात्र होय छे. अेवी पोतानी दलीळना समर्थनमां 'पातालसुंदरी'नी 'स्त्रीचरित्र निरूपती उपकथा कहेवी इत्यादि कथांशो कवि अेक पछी एक शीघ्र गतिअे रजू करे छे. पण मुख्य कथाप्रवाह मध्ये आवती उपकथा खासी साडीसातसो [१३१८–२०५९] कडी रोके छे. जेथी मुख्य कथानो प्रवाह (छेक २०५९ कडी पर्यन्त) रोकाइ जाय छे. वस्तुसंकलननी दृष्टिअे आ थोडोक प्रमाणभंग लेखाय, पण जैन रास साहित्यमां आ वस्तु सामान्य गणावी शकाय अेम छे. आ कथा आपवानुं कथागत प्रयोजन तो राजा अरिमर्दन मनमां शीलवतीना शील अंगे शंका उपस्थित करवानुं छे पण साथे साथे अेक कथामां बीजी कथा आपवानो अने ते द्वारा अेकी साथे बे कथा आपवानी तक कवि झडपे छे. वळी कविअे शीलवतीना शीलगुणने आवी व्यभिचारी स्त्रीनुं पात्र रजू करीने कविए शीलवतीना शील गुणने वधु ओप आप्यो छे. जे कविनी वस्तुसंकलना अने पात्रालेखननी साची सूझनुं दर्शन करावे छे. आम उपकथा पण मुख्य कथाने सारी रीते उपकारक नीवडे छे.

आ पछी कथाप्रवाह पूर्ण वेगे आगळ वधे छे राजाना आदेश अनुसार चारेय मंत्रीओनुं शील–खंडन अर्थे शीलवती समीप आववुं, चारेय मंत्रीओ द्वारा दुतीओ मारफत शीलवतीने भोगेच्छा अंगे संदेशो मोकलवो, शीलवती द्वारा चारेय मंत्रीओने रात्रिना जुदा जुदा प्रहेरे पोताना गृहे आववानो संकेत आपवो, संकेतानुसार अेक पछी एक आवता मंत्रीने वाण विनाना पर्यंकनी प्रयुक्ति वडे गृहना उंडा गर्तमां गबडावी देवा इत्यादि कथा विगतो कवि झडपथी आपी जाय छे. जो के आनी वच्चे वच्चे कवि दूतीना प्रकारो अने तेना कार्य अंगे तथा परदारा-गमनना दोष अंगे दूहा द्वारा निरूपण करे छे नोंधवुं जोईअे.

आ पछी कथावेग कंईक मंद पडे छे. वर्षानुं आगमन थता विरहिणी शीलवती जे जे व्याकुळता अनुभवे छे अेनी वर्षाऋतुना वर्णननी पीठिकामां सुंदर रीते अभिव्यक्ति करे छे. पछी अजितसेन शीलवतीने पत्र लखे छे जेमां कवि अजितसेनना शीलवती प्रत्येना उत्कट अनुरागने वर्णवे छे. शीलवती आना प्रत्युत्तरमां पत्र लखे छे, जेमां कवि शीलवतीना हृदयना अटपटा

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

भावोने, एनी विरह व्यथाने, मिलननी झंखनाने कुशळताथी निरुपे छे. जेमां केटलीक जग्याओ कविनी कवित्व शक्तिनां पण दर्शन थाय छे.

अरिमर्दन अने अजितसेननुं युद्धमां वैरीनो पराजय करीने पाछा आववुं, अजितसेननुं गृहे आगमन अने अजितसेन अने शीलवतीनुं मिलन, शीलवती द्वारा चारेय मंत्रीओ अंगेनो सर्व वृत्तान्त अजितसेनने जणाववो इत्यादि विगत कवि तीव्र वेगे जणावी जाय छे.

राजा अरिमर्दन पोताना चारेय मंत्रीओनी करेली निष्फळ शोध, बादमां अरिमर्दन राजानुं मंत्रीओनी शोधार्थे अजितसेनना गृहे भोजन निमित्ते आववुं, शीलवती द्वारा चारेय मंत्रीओने रसोइ अर्पता 'यक्षो' तरीके रजू करवा, अेनाथी प्रभावित थयेला राजा द्वारा 'यक्षो'नी मागणी करवी, अजितसेन द्वारा चारेय मंत्रीओने एक काष्टमंजूषामां पूरी राजसभामां रवाना करवा, राजसभामां चारेय मंत्रीओनुं हास्यापद स्थितिमां 'छता' थवुं, सर्व वृत्तान्त जाणी राजाने शीलवतीना शीलनी खातरी थवी, शीलवती द्वारा चारेय मंत्रीओ पासेथी पूर्वे लीधेल धन पाछुं आपवुं अने तेओने 'परस्त्रीनो नियम' आपवो इत्यादि विगतो कवि संक्षिप्ततथी रजु करीने काव्यने झडपी अंत तरफ दोरी जाय छे. वच्चे कवि क्यांय थोभता नथी.

आ पछी कवि शीघ्रताथी काव्यने आटोपी ले छे. नगरमां धर्मघोष मुनिनुं आगमन थतां अजितसेन अने शीलवतीनुं अेनी वंदनार्थे जवुं, अजितसेन वडे पृच्छा कराता मुनिनुं अजितसेन अने शीलवतीना पूर्वभवनुं श्रवण करवाथ। 'जाति स्मरण' थता बन्नेनुं चारित्र ग्रहण करवुं, अंते बन्नेनुं वह्मलोकगमन...अेम झडपथी काव्यनो अंत आणे छे. काव्यान्ते कवि शीलनी प्रशंसा करी, गुरु अने गच्छनी परंपरा वर्णवी, ग्रंथनी प्रशंस्ति करी काव्यनो समाप्ति करे छे.

शृंगारमंजरीनी पात्र सृष्टि विविधताभरी छे. अेमां स्त्रीओ छे. पुरुषो छे अने पशुपंखी जगतनां पात्रो छे. जयवंतसूरि जेटला कथाप्रवाह परत्वे सजाग छे, एटला पात्रनिरूपण परत्वे नथी एम पण क्वचित् लागे छे. कथाना प्रसंगोमां जे रीते पात्रो उपसतां आवे छे ते रीते ते अेमने उपसवा दे छे. ए अंगे कोई कारीगरी के कसब विशिष्ट रीते ते प्रयोजता नथी. पण तेम छतां केटलाक स्थाने कथा–प्रसंगोमां एमना कवित्वनो विनियोग थयेलो छे. त्यां त्यां पात्रनी रेखाओ तेजस्वी पण बनी छे. पात्रना हृदयनी सूक्ष्मवृत्तिनां विविध स्पंदन–गति इत्यादिनुं कविअे सारु कही शकाय अेवुं आलेखन कर्युं छे. पात्रना भावनिरुपणमां कविना कवित्वनो उन्मेष जोवा मळे छे.

जयवंतसूरिकृत शृंगारमंजरीनुं महत्त्वनुं आकर्षण वर्णनो छे. जयवंतसूरिना वर्णनो सामान्यत: संक्षिप्त, सुरेख अने आकर्षक होय छे. थोडीक पंक्तिओमां व्यक्तिनुं के प्रसंगनुं वर्णन करी, कवि कथातंतु आगळ धपावे छे. तेम छतां एमनुं कवित्व, अेमनी मनोरम कल्पनालीला, मनोहर अलंकारयोजना इत्यादि एमनां वर्णनोमां आपणने जोवा मळे छे. वळी, पूर्वे आपणे जोई गया छीअे तेम–शृंगारमंजरीनुं प्रसंगो अने विगतो सहित कथानकनुं समग्र कलेवर परंपराथी रूढ थयेलुं छे. अेटले निरूपणमां नावीन्य अने चारुता लाववा कविने पोतानी वर्णनशक्ति–शैलीशक्ति पर सविशेष आधार राखवानो रहे छे, अने आ संदर्भमां परंपरा प्राप्त वस्तु परत्वे कविअे पोतानी प्रतिभानो कुशळतापूर्वक करेलो विनियोग कवि माटे यशःप्रद छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रकृति, पात्रना रूपवस्त्रालंकारादि, कुदरती के मनुष्यनिर्मित घटनाओ अने पात्रोनां चित्त-वृत्ति व्यापारो—आ सर्वनुं यर्थाथदर्शी वर्णन करवानो कवि जयवंतसूरिनो प्रयास स्तुत्य छे.

मध्यकालीन गुजराती कविओ सामान्य: परंपराप्राप्त रूढ उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा आदि अलंकारो विपुल संख्यामां प्रयोजता, तदानुसार कवि जयवंतसूरि कृत 'शृंगारमंजरी'मां पण स्थळे स्थळे आवा अलंकारोनो प्रयोग जोवा मळे छे. केटलीक वार कवि जयवंतसूरिअे उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपक उपरांत अर्थान्तरन्यास, दृष्टांत, व्यतिरेक वगेरे जेवा अलंकारो पण स्वभाविकताथी प्रयोज्या छे.

कवि जयवंतसूरि केटलीक वार लोकोक्ति के रूढिप्रयोगनो उपयोग करीने पण वक्तव्यने स्पष्ट अने सुरेख बनावे छे.

[आना उदाहरणोनी विस्तृत यादी परिशिष्टमां आपी छे.]

मध्यकालीन काव्यसाहित्यमां 'रास' नामना काव्य प्रकारनुं अेक लक्षण अे छे के ते अेक गेय प्रकारनी रचना छे. एमां तालबद्ध रागमां गाई शकाय एवी विविध प्रकारनी देशीओ रचायेली मळी आवे छे. ते प्रमाणे कवि जयवंतसूरिनी प्रस्तुत कृतिमां पण आ प्रकारनी विविध देशीओ जोवा मळे छे.

प्रस्तुत रासमां कुले अेकावन ढाल मळे छे. कविअे आमां जुदी जुदी देशीओ अने रागनो उपयोग कर्यो छे. कविए केटलीक ढालोमां परंपराप्राप्त देशीओनो उपयोग कर्यो छे. जेमके बीजी ढालमां कविअे 'थूलिभद्र अेकवीसोनी देशी'नो प्रयोग कर्यो छे. अेवी रीते नवमी ढालमां कविअे 'गिंसुकुमालना चोढालीया'नी 'अेणि परि राणी देवकीअे' अे देशीनो प्रयोग कर्यो छे. तो बारमी ढालमां 'श्याम प्रधुम्नना रास'नी 'समोसरण देवइ रच्युं अे' देशी प्रयोजी छे.

कविअे देशीओमां केदारु, केदारु गुडी, मल्हार, भीली मल्हार, देशाख, सामेरी, धन्यासी, रामगिरि, सिंधूडउ, मारुणी, साधुओ गोडी, आसाउरी, काफी, भूपाली वगेरे वगेरे रागोनो उपयोग कर्यो छे.

कविए रासमां दूहा, चोपाइ, हरिगीत, सवैया, सोरठा, उधोर वगेरे छंदोनी देशीओनो उपयोग कर्यो छे. केटलेक स्थळे तो शुद्ध दोहरा अने चोपाई पण आप्यां छे.

कवि जयवंतसूरिना कृति–समुच्चमां 'शृंगारमंजरी' सर्वश्रेष्ठ छे. उपलब्ध कृतिओमां सौथी विस्तृत प्रस्तृत कृति कविनी परणित प्रज्ञानी प्रसादी छे. बहिरंगमां तेमज आंतरतत्त्वमां कविनी जामेली हथोटीनो परिचय आपनार प्रस्तत कृतिमां स्थाने स्थाने कलाकौशल्य तथा कल्पनाशक्ति-कविशक्तिनी झांखी थाय ते स्वाभाविक छे.

उपर्युक्त चर्चा-विचारणा परथी आपणे कही शकीअे के अशिथिल वस्तुसंकलना द्वारा कथा-निरूपण, सुरेख अने व्यक्तितत्वद्योतक पात्रालेखन, गतिशील अने साक्षात्कारक चित्रो आलेखवानुं वर्णन कौशल्य, भाषाप्रभुत्व अने अलंकारोनां उचित विनियोग इत्यादि अंगो परत्वेनुं कवि जयवंतसूरिनुं कौशल अेमनी अेक कवि तरीकेनी प्रतीति करवाने प्रर्याप्त छे. आम जयवंतसूरि केवळ रास करनार रासकार नथी. पण एक गणनापात्र साचा कवि छे. अेम नि:संकोचपूर्वक कही शकाय. जैन साधु होवा छतां पण अेमनुं कवि तरीकेनुं पासुं पण ठीक ठीक उजळुं छे. प्रस्तुत समग्र कृतिमां एमना कवित्वनो मधुर प्रकाश पथरायेलो छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

७. शृंगारमंजरी : भाषासामग्री

भाषासामग्रीनी दृष्टिअे 'शृंगारमंजरी अेक महत्त्वनी कृति छे.

अेनी ध्वनिमाळामां 'ऋ' के 'ळ' देखाता नथी. तद्भव शब्दोमां अन्त्य के उपान्त्य स्वरयुग्मो 'अइ' अने' अउ'मांथी हजु 'अै' के 'औ' स्वरो विकस्या नथी, जोके अेनुं उच्चारण थतुं हशे अेम कही शकाय.

अै अने औ तत्सम् शब्दोमां सचवाया छे. उ त. दैव (९९), भैरवी (१५५), चौर (२४६), यौवन (५८७).

'ऋ' बहुधा 'रि'मां रूपान्तरित थयो छे. उ.त. रिजुमति (१६९), ढंढरिखि (१९१), रितुपति (११२९).

चरणांत प्रासमां कोईबार 'इ' अने 'अ'नो प्रास सधायो छे. जे 'इ'नुं प्रतिसंप्रसारण थई लघुप्रपत्न 'य' थतो होवानुं सूचन छे. उ.त. नवि होय...नहीं कोई (१९९), प्रथम संभोगि.. शीलव्रत योग्य (४००), संसारइ तेह...ठारवण करेइ (१०९३), प्रीणइ लोइ...वहइ सोय (१२६२)

शब्दमां क्वचित लघुप्रयत्न 'य' मळे छे. उ.त. संभोज्य (११९), तिस्यु (१३८४), च्यारि (२०७४).

'ह'नुं लेखन स्वरसहित जुदुं मळे छे. उ.त. नान्हलडी (६८९), अवहरची (६९७), अेहवी (१३३६), बप्पीहडा (१३५१).

'न' अने 'ण'मांथी तद्भव शब्दमां स्वरमध्यवर्ती 'ण' सविशेष आवे छे. मूळ संस्कृत 'न' नो (प्राकृत–अपभ्रंश द्वारा) प्रा.गु.मां 'ण' थयो. छे. उ.त. भाण (६६), नाण, (१०८५), माण (१३८७).

'शू', 'षू', 'सू' अे अत:स्थ वर्णोमांथी मूर्धन्य 'ष' प्रा.गु.मां तत्सम शब्दोमां ज सचवायो छे, उ.त. शेष (१७४), विषम (७६१).

प्राचीन गुजराती ग्रंथोमां तद्भव शब्दोमां ज्यां 'ष' आवे त्यां छे अे घणुंखरुं हमेशां 'ख'नां लेखन प्रतीक तरीके वपरायेलो होय छे, उ.त. भाषाइ (१३१२). विष (१३६१), भूष (१४०४). जोके केटलांक तत्सम शब्दोमां 'शू' सचवायो ले उ.त. शब (११९) अंकुशि (१५३१).

संस्कृत शब्दमां 'स' प्रा.गु.मां बहुधा विकार पामीने 'स' बने छे उ त. दिसिइ (१९), परदेशी (७५), सिरि (१४८५). सामलां (१५१०).

क्वचित् स्वरमध्यवर्ती 'ई'नुं प्रतिसंप्रसारण थयुं ले. उ.त. वइरी (७८८), वइरणी (१०६९).

प्राकृतमां केटलाक अनादि असंयुक्त वर्णना लोप पछी उद्वृत्त (अवशिष्ट रहेला) स्वरमां 'य' श्रुति प्रवेशे छे. [जुओ, सिद्धहेम ८–१–७७] अेना केटलांक उदाहरणो 'शृंगारमंजरी'मां मळे छे, उ.त. मयगल (५०९) गयण (८९१), मायताय (२०३३).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अधतत्सम शब्दनो व्यंजन संयोग विश्लेष वडे निवारायो छे. उ.त. गरव (६३२), परधान (६४१), अनारथ (६६८), परवत (८४८).

चरणान्ते आवेल शब्दनो 'अ' अस्वरित होई मन्दोच्चार्य के शांत रहेतो संभवे छे. उ.त वखाण (६३४) विनाण (१६२९) मान (१६२९).

केटलाक अर्ध-तत्सम शब्दोमां विश्लेष मळे छे. कीरति (१५), करम (१२०), हरिसइ (१७५), दुरलभ (२३६७).

व्याकरण

नाम, विशेषण, सर्वनाम, क्रियापद अने अव्यय अे संस्कृत व्याकरणनां पांचे शब्दस्वरूप आ कृतिनी भाषामां ऊतरी आव्यां छे.

नाम

आ काळनां नामनां रूपाख्यानो मुख्यत्वे बे प्रकारनां छे. जेमां अेना अंगनो विस्तार न थयो एवां नामनां रूपाख्यानो अने जेमां एना अंगनो विस्तार थयो होय एवां नामनां रूपाख्यानो जेने अविकारी अने बिकारी नामिक अंगो तरीके ओळखावी शकीअे. अत्रे आ बन्ने प्रकारनी विचारणा करी छे.

'अ' कारान्त पुल्लिग नामो

पहेली/बीजी **अेकवचन**

प्रत्ययरहित :

बाप (१२५), कंचुक (४२७), शृंगार (१९२२) भूपाल (२०३३), चर (२३११)

विकारी : 'उ' प्रत्यय :

निसासु (८५), मोगरु (५४८), नेसडु (११७), सींचाणडु (१५४), लींबडु (१७३७), हत्थडु (१६४७), दीवउ (१५०), भमरउ (४७७), मोरडउ (२२१८).

पहेली/बीजी **बहुवचन**

प्रत्यय रहित : सज्जन (३२२), गयवर (७९४). दोस (१८९३), मोसा (२२५०),

'आ' प्रत्यय : हंसा (४७५), वानरा (२०६५), चरणा (२२००), दंतडा (५), वणिकडा (१७८९), संदेसडा (२१४०), भमरला (५४७), बगला (२०८५).

त्रीजी/सातमी **अेकवचन**

'इ' प्रत्यय : कुसुमि (६९), सेठि (२८९), कंठि (२२९१) लोकि (२०३४)

'इं' प्रत्यय : दिवसिं (६३), सारथवाहिं (१३९०), हाथिं (१६७५), लेखिं (२१५२).

'अइ' प्रत्यय : भमरलइ (५२४), पयोधरइ (५६४).

'अे' प्रत्यय : डूंगरे (२७३), कांटे (१४२४), गोरडे (२१९०), उरडे (२३२१).

'इ' प्रत्यय हैडइ (१२४). धतुरइ (१३६२), भाद्रवडइ (१७०२).

त्रीजी/सातमी **बहुवचन**

'अे' प्रत्यय : सज्जने (२८४), गाले (१८१४), हाथडे (२१०२) दिहाडे (२१०२), नीसासडे (१०७७).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

'अ'कारान्त नपुंसकलिंग नामो

पहेली/बीजी **अेकवचन**

'अ' प्रत्यय : काज (१२४), पान (१२५७), कपुर (१८२०), भोजन (२३२६).

अविकारी : 'उ' प्रत्यय : तनु (७१), बापीडु (९५४), उखाणडु (१७९७).

विकारी : 'अउ' प्रत्यय : कटकउ (८६५), रूषणउ (६५५), चितडूं (२१) हइअडूं (७१२) तलावडूं (१६१२).

पहेली/बीजी **बहुवचन**

'अ' प्रत्यय : सरोवर (३२३), तरुयर (१९१३), चीर (२११०), भोजन (२३२०).

'आं' प्रत्यय: : सज्जनां (१३२), वयणां (१५६७), झांखरडा (५७६) अपराधडां (१९२६).

त्रीजी/सातमी **अेकवचन**

'अे' प्रत्यय : वचने (७२८), छीलरे (९९३), मरकलडे (१५९१), फुलडे (१६६१).

त्रीजी/सातमी **बहुवचन**

'अे' प्रत्यय : गुणे (५१६), निसाणे (१८२२), नयणले (९६७).

'अ' कारान्त स्त्रीलिंग नामो

'अ' प्रत्यय : *वात (१२३), खेह (११३६), सान (१९३०), आस (१९७४).*

'इ' प्रत्यय : आंखडी (४), सेजडी (९७०), सणगडी (२०४०), सांढडी (२२६९), मजुंसडी (२३२८).

पहेली/बीजी **बहुवचन**

'आ' प्रत्यय : शाखा (३३१).

त्रीजी/सातमी **अेकवचन**

'इ' प्रत्यय : वाटइ (१५७), वाडइ (११६२), छासि (१८८७), थापणि (८१२).

'इं' प्रत्यय : शरदइं (७५१), लाजइं (१६४१), रातिइं (४४४), शरदिइं (५०३).

त्रीजी/सातमी **बहुवचन**

'इ' त्रत्यय : आंखि (१८३६).

'आ' कारान्त स्त्रीलिंग नामो

पहेली/बीजी **अेकवचन**

प्रत्यय रहित : मेखला (४६), गाथा (४६३). छाया (११८३), क्रिडा (१७८५).

पहेली/बीजी **बहुचवन**

प्रत्यय रहित : वापिका (४६), प्रेमगाथा (६०२), वालुका (७९), संपदा (२३९१).

त्रीजी/सातमी **अेकवचन**

'इं' प्रत्यय : कलाइं (७२), चेष्टाइं (१२६), कायाइं (१६७३), दुगाइं (२३८७).

'इ' प्रत्यय : मुच्छांइं (९८७), कलाइ (१२९८), विद्याइ (२४११).

त्रीजी/सातमी **बहुवचन**

नयण–तुलाइं (१२९०)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

इ/ई कारान्त पुल्लिग नामो

पहेली/बीजी **अेकवचन**

प्रत्यय रहित : गृहपति (२४५), सारथपति (१३९१), ढंढणरिखि (१९१), ज्ञानी (१९९), योगी (११९६) पडोशी (२०७३).

विकारी : अलंकरिउ (७३), अंगणिउ (२११०), पटहाथिउ (६४२) पापीउ (१४०८) कठीउ (१७९१), दारिद्रीउ (२२२८).

पहेली/बीजी **वहुचनब**

'आ' प्रत्यय : धूलीआ (१७०), पंथीआ (२३०), पापीआ (१७६१).

'इ/ई'कारान्त स्त्रीलिंग नामो

पहेली/बीजी **अेकवचन**

अप्रत्यय : हाणि (१२९), मालति (३३६), वेडि (१४०७), आरती, (४७), बोरडी (१७३७), धरणी (२३१०).

पहेली/बीजी **बहुवचन**

—

त्रीजी/सातमी **अेकवचन**

'इं' प्रत्यय : सृष्टिइं (२२४), सतीइं (४२६), सेरीइं (५५६), गोरीइं (११७५).

'इईं' प्रत्यय : शरदिइं (५०२), देविइं (१४२९).

त्रीजी/सातमी **बहुवचन**

इं' प्रत्यय : कामीनीइं (५५६), डालीइं (५५७), नदीइं (११८९).

'उ'कारान्त नामो

अविकारी : केतु (४७), राहु (२९९), रिपु (४९९), वसु (१३१५) [पुलिंग].
कामधेनु (१२), ऋतु (१३), वहु (३४७), इक्षु (१३६२). [स्त्रीलिंग].
प्रश्नु (१२), सुरतरु (१२), जंतु (३) बिन्दु (१८३९) [नपु०]

'ऊ'कारान्त नामो

कुलवहू (३५०), नववधू (३८६), [स्त्रीलिंग]
भू (२४५), थालूं (२२०८), कूहू (२२४९) [नपु०]

नामयोगीओ–अनुगो

उपर्युक्त विभक्ति प्रत्ययो सिवाय बाकीनां रुपाख्यानो–नामयोगीओ–अनुगोथी करवामां आवे छे.

नामयोगीओ आ कृतिमां पण ठीक प्रमाणमां मळे छे. अेमांना केटलांक अेक करता वधु विभक्तिओ माटे वपरातां होइं अने बीजां के जेओने कोई चोक्कस अर्थ नथी अने तद्दन जुदी ज रचना लई शकनारां होई अे प्रत्येक कोई एक ज विभक्तिनां छे अेवो विभाग करवानुं अे शक्य नथी.

अत्रे नीचे केटलाक नामयोगी अनुगोने विभक्ति प्रमाणे वर्गीकरण करी रजू करवानो प्रयास कर्यो छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

त्रीजी विभक्ति : **सिउं**

वायस सिउं (९६), पाहाण–सिंउं (४२६), केतकि सिउं (१७२२), सारथवाह सिंउ (१९३१) [पुलिंग].

स्तन सिउं (४२६), हैया सिउं (५५९), जल सिउं (१४६५) [नपु०]

नारि सिउं (६०८), अबला सिउं (१९७५), परनारी सिउं (२०८६) [स्त्रीलिंग].

स्युं/स्यूं

सागर स्युं (१६७), पियु स्युं (१३५७). **[पुलिंग]** *मनस्युं* (३९६), मनइस्यूं (२०८) तलाइं स्यूं (१९५) [नपु०].

करी

नोंध : आ खरा स्वरुपमां नामयोगी नथी, परंतु मात्र वळगण छे अने मात्र वधु भार *बतावा* त्रीजीना नामो पछी उमेरवामां आवे छे.

गुणे करी (५१७), भेटि करी (१३८६), सुणी करी (२०५८).

साथ/साथइं

मन साथि (३६२), वनिता साथइं (१९०४), *लक्ष्मण साथि (१८६).*

चोथी विभक्ति : **नइं**

गृहनायक नइं (२३९), भूपति नइं (१३१२), *सारथपति नइं (१४४८)* **[पुलिंग]**

झांझर नइं (५७३), आभरण नइं (२०७०), पंखी नइं (२१८) [नपुं०]

ऋषिदत्ता नइं (१९०), नलीनी नइं (८११), साध्वी नइं (२३७६) **[स्त्रीलिंग]**

प्रति

राथ प्रति (१९१०), अजितसेन प्रति (२१५५) [पुलिंग]

वहु प्रतिइं (१६८), शीलवती प्रति [स्त्रीलिंग]

माटि/माटइ/माटिइं

गुण माटि (२५०), स्त्री माटइ (६३८), गुणवंत माटिइं (१४७०).

भणी/भणइ

बरपाटण भणी (३१६), मंदिर भणी (२२५९), शीलवती भणइ (६९६) सारथपति भणइ (१८५७).

कन्हइ/कन्हइं

तुझ कन्हइ (७०८), तुज कन्हइ (१६५७), तुज कन्हइं (१७७६)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पांचमी विभक्ति

थी

देहथी (३१२), लोकथी (१७९२), रोमथी (२३०२) [पुलिंग]
मुखथी (३६७), युथथी (११८८), मरणथी (१४९५) [नपु०]
शीलवतीथी (६४३) [स्त्रीलिंग].

थकी

हैया थकी (२१०), घर थकी (६८५), विरह थकी (१४२५).

थिकी

वनिता थिकी (१२३), तात थिकी (६३४), बंधन थिकी (१७७३).

थके/थकां

स्वर्ग थके (१५०७), दूरि थकां (२१८१).

पांहि

स्वर्ग पांहि (५९), सज्जन पांहि (९४९), माणस पांहि (९६२)

पासि/पासइं

प्रीउ पासि (८७८), सजन पासइं (९८८), नयणां पासि (१५२२)

छट्ठी विभक्ति

छट्ठी विभक्तिमां केटलांक प्रसंगोमां 'ह' प्रत्यय मळे छे. उ. त.
चकोरह मुद (७२), पवनह वैरी (३७४). कंतह कारणि (२१५४) (पुलिंग)
कुसुमह मालिका (४४) मनह मनोरथ (१९७५) धनह मंडन (२३५९) (नपु०)
शरदह तणउ (२८१), मंजुसह मांहि (२३२०). (स्त्रीलिंग)

नुं/नु/नूं (अनुग)

साचनुं (२००७) (पुलिंग)
रूनुं (८२), करमनुं (१२६) नयणानुं (१४२६) (नपु०)
अंबमंजरीनुं (१३), शीलवतीनुं (१८०), वीजलडीनुं (१९४०) [स्त्रीलिंग]
मोहनु (९), परिमलनु (२०५०), विरहनुं (२१५९) (पुल्लिग)
कमलनुं (९६१), मननु (१२६) (नपु०)
वनितानुं (५७५) निशानु (२३०३) (स्त्रीलिंग)
ब्रह्मानूं (४०१), पुरुषनूं (४६) (पुलिंग.)
पापनूं (७३४), मोतीनूं (१९७७) (नपु०)
कोडीनूं (३५५), शीलव्रतीनूं (१७) (स्त्रीलिंग).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ना/नां

वसंतनां (५१७), परदेशना (१६०९), छयल्लना (२०७८) [पुल्लिंग]
सुखना (१९३,) सुकुलनां (१३५२), थणनां (६०६). [नपु०]
प्रेमवतिनां (७१०) रमतिना (७४९) [स्त्रीलिंग]

निं

अजितसेननिं (८००) भूपालनिं (१७८८), वल्लभनिं (२०७२). [पुलिंग]
वियोगनिं (७५१) सुखनिं (१०४४). [नपु०]
कामिनिनिं (७७५), भूपतिनिं (६५१) [स्त्रीलिंग].

नी

गौतमनी (१४), प्रेमनी (११७८), वणिगनी (२०६०) [पुल्लिंग]
वरसनी (५२०), कुलनी (२०१७), नयननी (२९२३). [नपु०]
गणिकानी (७०५). [स्त्रीलिंग.]

नउ

गुण–मणि नउ (८), सुंदरी नउ (९१), सीबलि नउ (५४७)

तणइ/तणइं

नरपति तणइ (३७६), स्वामी तणइ (१९९३) ,धर्म तणइ (२३९४) [पुल्लिंग]
दैव तणइं (७८१). नयणां तणइ (१३४६). पसूय तणइ (२३४३) [नपु०].
मोती तणइ (२०००). पंख तणइ (२१८६) संगति तणइ (१३६) [स्त्रीलिंग]

तणी

जिन तणी (६९), राय तणी (१४७६), कर तणी (१७०४). [पुल्लिंग].
रान तणी (३१९), नीर तणी (१७७८) नरक तणी (२०८७) [नपु.]
केसूअडी तणी (५३०), साकर–चूरि तणी (१७०३). कवित तणी (१६८८) [स्त्रीलिंग]

तणा/तणां

दीहा तणा (१३६), मदनराय तणां (५६८). गुरु तणां (२३९२). [पुल्लिंग]
मीन तणा (१३२९), मन तणां (२१६२). (नपु०.) सरसत्रि तणा (८) [स्त्रीलिंग.]

तणउ

रत्नाकर तणउ (७५), सज्जन तणउ (१७४१). प्राण तणउ (१९५२) [पुल्लिंग]
धन तणउ (२६२), वसु तणउ (१३८६), दैव तणउ [नपु.]
शरदह तणउ (२८१), रमणी तणउ (१२२४). [स्त्रीलिंग].

तणु/तणुं

लोक तणु (११७), सज्जन तणु (१७३९), प्रीति तणुं (८१).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

केरी

दूरियन केरी (१२७३), किंनर केरी (१३१३), माणस केरी (२०७१) [पुल्लिंग]
दुख केरी (१८६), सोविन केरी. (७९५). [नपु०].

केरु/केरुं/केरूं

दुरियन केरु (७३२), परनर केरुं (१३१५), गयवर केरू (१६००). [पुल्लिंग]
कर्म केरू (३६४), भूमिहर केरूं (१४८६).. (नपु०)
राक्षसी केरूं (१९०), महिला केरू (१३२८)., गोरी केरु (१८०३). [स्त्रीलिंग]

केरां

सज्जन केरां (२९२), माणस केरां (४९४) [पुल्लिंग]
आयुध केरां (३१३). वन केरां (६६१), पंखी केरां [नपु०],
गोरी केरां (१७९७). कामिनी केरां (२०६१)., (स्त्रीलिंग)

केरडा/केरडु/केरइ

सजन केरडा (२६), असति केरडा (१९८४)., वाहलां केरडु (१७९४)
परनारी केरइ (२०६१)., आउलि केरइ (६७८)., विवाह केरइ (१०८)

केरो

वाहला केरो.

सातमी विभक्ति

मझरि/मजारी

तिहुपण मझारी (१५२८)., खाड मझारि (२३०६), मेह मझारी (२३५६) [पुल्लिंग]
हैया मझारि (१५६९), सुपन मझारि (१६१६) [नपु०].
सहीय मजारि (५९३). सभा मजारी (६४७). [स्त्रीलिंग].

उपरि

प्रासाद उपरि (४७), स्त्री उपरि, (३६८)., घर उपरि (२२५).

मां

छयल्लमां (२८), कोशमां (३६८)., कमलमां (१४९७) (पुल्लिंग)
विहाणामां (१२०), कारागृहमां (१९८७)., हैयडामां (९९४) [नपु०.]
समितिमां (२७), कलामां (८८०); वेडिमां (९९३) [स्त्रीलिंग]

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मांहि/मांहइं

अगनि मांहि (१४९०), कोट्ट मांहि (५८३९), सायर मांहि (१४४२) [पुल्लिं]
त्रिभूवन मांहि (६३), वन मांहइं (१९२) पाणी मांहि (२०३) मन मांहइं (२०८) [नपु०]

उपर बतावामां आवेलां अने केटलीय नामिकी विभक्तिओना सादा अर्थ आपवा सामान्य रीते वपराता नामयोगीओ उपरांत प्राचीन गुजरातीमां बीजा पण घणां नामयोगी छे. अेमांना केटलाक नीचे दर्शाव्या छे.

विण/विना

सुत विण (६७), भय विण (९२२), ज्ञानी विण (११९२) [पुल्लिंग]
धर विण (८), इघण विण (१४६७), जल विण (११७०) [नपु०]
अरथी विना (२०५), मेह विना (१३५१), दिवस विना (१८७७) हंस विना (२०८५).

साथि।साथइं

मन साथि (३६२), सज्जन साथि (२१८३), सखी साथि (५५२).
वनिता साथइं (१९०४), सज्जन साथइं (१६७०), मन साथिइं (९२३)

हेठि/हेटलिं

करीयलि हेठिं (२६१), तरुयर हेडलिं (२५७), धवल-गृह हेठलिं (१३७०)

आगलि

प्रिउ आगलि (९१), पंजर आगलि (४३७), ससि आगलि (५८७), प्रिय आगलि (६०९).

वचालि

थल वचालि (६०१), हृदय विचालि (७३१).

काजि/काजइं

गुण काजि (१४३१), क्रीडा काजि (१४९९), परीक्षा जावा काजइं (६४२),
गुण उपराजन काजि (३३१), मिलवा काजि (१६०५).

पाखइ

पुत्र पाखइ (६४), वन पाखइ (६६), जल पाखइ (७२८).

×

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सर्वनाम

हूं, तूं, ति–ते–तेह, अे–अेह, जे, आप, कु–को, सिउं इत्यादि सर्वनामो अेनां त्रिविध विभक्तिजन्य रूपोमां प्रयोजावेलां मळे छे.

हूं

विभक्ति	अेकवचन	बहुवचन
पहेली	हूं, हुं	–
बीजी	मु, मुझ	–
त्रीजी	मइ, मइं, मि, मिइ.	–
चोथी	मुहनि	–
पांचमी	—	–
छट्ठी	मुझ, मझ	अम्ह, अह्मारा.
सातमी		

नोंध :–आ सिवाय पहेला पुरुष अेकवचनमां महारुं, माहरडा, माहाराइ, माहारा, महारडी जेवां [माहर+ड प्रत्यय परथी थयेला] रूपो पण मळे छे. वळी मोरुं, मोरइ जेवा राजस्थानी प्रकारनां सर्वनामो पण मळे छे.

पहेला पुरुष बहुवचनसां अह्मारा, अह्मारडउ, अह्मारडी जेवां [अह्मार+ड प्रत्यय परथी थयेला] रूपो मळे छे. वळी अम्मीणा, अम्मणूं जेवा राजस्थानी प्रकारनां सर्वनामो पण मळे छे.

तूं

विभक्ति	एकवचन	बहुवचन
पहेली	तूं., तुं	तुह्म, तुह्मि, तुह्मे.
बीजी	तुझ	—
त्रीजी	तइं, तिइ, ति	—
चोथी	तुह्मि	—
पांचमी	—	—
छट्ठी	तुझ	तुम, तुह्म.
सातमी	--	--

नोंध :–आ उपरांत बीजा पुरुष अेकवचनमां ताहरइ, ताहरुं, ताहरु, ताहरी, ताहरा जेवां रूपो मळे छे. वळी तोरु, तेरी, तोरी, तोरां, तोरइ जेवां पण मळे छे.

बीजो पुरुष बहुवचनमां तुह्मारडा, तुह्ममारडइं, तुह्ममारडु, जेवा [तुम्हार+ड प्रत्यय परथी थयेला] रूपो पण जोवा मळे छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दर्शक अने त्रीजो पुरुष सर्वनाम

विभक्ति	एकवचन	बहुवचन
पहेली	सा, स, सं, सो, सोइ,	–
	ति, ते, तेह, तं, अहे, अे, इ, ओ	–
बीजी		
त्रीजी	इणि, तिणि, तिणइ	–
चोथी		–
पांचमी		–
छठ्ठी	तसु, तासु, तास, तेहनां, तेहनी	–
सातमी	तिणि, तिर्णि	–

नोंध :-साधित रूपोमां ईसिउ, इसिउं, इसियां, अेहवूं, अेवडां, अेवडुं, जेहवा, जिसिया, जिसिउ, जेहसिउ, जेता, तेवडा, तेवडी, तेवडु.

स्ववाचक : अप्पणा, आपइ, आपिं, आपणउ, आपणमइ, आपणां.

सर्वनामो : आपणु, अप्पणूं, अप्पणु, आपणेइ.

अनिश्चित सर्वनामो : कु, को, कोइ, कांइ, कइ, केवि, सवि, सहू, केता.

संबंधक सर्वनामो ; जे, जंजं, तंतं, जेजे–तेते, तां–जां.

प्रश्नार्थ सर्वनामो : किसिउं, किसिउ, केतइ, केतला, केतलूं.

वचन : विकारी अंगवाळा नामना बहुवचनमां पुलिंगमां अंगनो 'आ' मळे छे अने नपुंसकलिंगमां 'आं' प्रत्यय लागे छे.

'आ' प्रत्यय: विशारदा (४८), रूडला (५९७), भमरला (५४९), दीहा (१०७५), वणिकडा (१७८९) वानरा (२०६५). [पुलिंग]

'आं'प्रत्यय ; नयणलां (४), पारेवां (२१७), फुलडां (९०७), वयणां (१५७७), क्रियाणडां (१७९१) [नपु०].

अविकारी अंगवाळा नामना बहुवचनमां कोइ प्रत्यय लागतो नथी. पण संदर्भ उपरथी के क्रियापद के विशेषणादिकना स्वरूप उपरथी बहुवचनत्वनुं सूचन थइ जाय छे.
दोहिला वक्ता (१८), दुख सहया (१९२), मंदिर प्रजाल्यां (२८८), उंचा आंबा (३२४), फल वेडीयां (८८९). फल पाकां (१६४२).

लिंग : मध्यकालीन गुजरातीमां मळता त्रणे लिंगोनां उदाहरणो अत्रे मळे छे.

पुंलिंग : मयगल, जनम, ब्रह्मा, विधाता, गृहपति, वासूकि, रिपु, मधू.

स्त्रीलिंग: वात, स्नेह, आस, गाथा, सभा, काया, हाणि, कुरंगि, भमुहि, कीरति, नववधू.

नपुंसकलिंग : चीर, ढोर, अफीण, प्रश्नु, मटकु, इक्षु, भू

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विशेषण

विशेषणोमां अविकारी अने विकारी अंगोना नामनी जेम ज रूपो मळे छे. आमांना अविकारी अंगना विशेषणो विशेष्यनी पूर्वे अने पछी कोई जातना फेरफार विना ज प्रयोजाय छे. विकारी अंगनां विशेषणोमां सामान्यत: विशेष्यनां लिंग वचन विभक्ति अनुसार फेरफार थाय छे.

विभक्ति	एकवचन	बहुवचन
पहेली/बीजी	मोरु जंतु (७१), झीणउ चंदलु (२७८). भागु कांडडु (१०५३), गुणवंती कामिनी (९५), नीली कांचली (१२०९), मीठी सेलडी (१२०८)	दोहिला वक्ता (१८) राता हाठडा (५५८), ऊंचा आंबा (३२४), दाधा रूखडां (२७५)
त्रीजी/सातमो	बारमइ दिवसि (७१), महारइ माउलइ (३२९) इणि अवसरि (११५८), सुनि रानि (८१७). तिणि पुरि (२३३६), गुरूयडि धनि (२३५५)	गोरे गालडे (५६९), वणिकने आहरडे (१८३१), अहेवे बोलडे (२०७६), थाडे दिहडे (२१०२)

संख्यावाचक विशेषणो :

अेक (६९), अेकि (२३४), अेकी (१०२७), अेकनूं (२०४४) अेकइ (२०८), दो (४६२), त्रि (३७३), त्रिहु (१५२९), च्यारि (१२६०) चियारि (११०९), पांच (११४), छ (४६०), नव (६१३), दस (१४५७), पन्नर (३५५), सत्तर (३९६), सहस्र (४५९), लाख (४५९), कोडि (४५९). अर्बद (४५९),

क्रमवाचक विशेषणो :

प्रथम (४२,२४१६), पहिलू (९९१), पहिलु (१२८), बीझू (७८), बीजाउ (११७), तृतीय (२०७२), चउथइ (४६२) पंचम (४६१), पांचमी (२३८५). दशमी (२२५०).

क्रियापद

क्रियापदनां त्रणे कालनां रूप मळे छे.

वर्तमान काल–कर्तरि रूप

पुरुष	ए.व.	ब.व.
१लो	विरमउं, गमुं, जोउं लहूं, कहूं, प्रीसूं	–
२जो	कहि, आणइ, जाणइ	–
३जो	करइ, खणइ, अछइ, वांछइ	भिजइं, मइं, बोलइं

कर्मणि रूप मुख्यत्वे त्री.पु. अे.व. अने ब.व.मां मळे छे जेमके, कीजइ (६२५), संतोखीइ (६२६), हीडीइ (६२८), सेवीजइ (३३१).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

भविष्यकाल-कर्तरि

पुरुष	ए.व.	ब.व.
१लो	देखसिउ, पालेसिउ	करसिउ, आसिसिउं, मिलिसिउं, वखाणिउं
२जो	कहसि, करसि, वरससि, जाएसि	–
३जो	अहिसइ, सूकरइ, लाजसइ, फलसिइ	–

आज्ञार्थ

शुद्ध आज्ञार्थ : बी.पु. ए.व.–मेलि, करि, झूरि, समरि, महेलि
बी.पु. ब.व.–आपु, जोउ, सुनु, कहु, सुणु

भविष्यार्थ आज्ञार्थ : बी.पु.ए व.–हजे, वाधजे
बी.पु.ब.व.–वूलयो, पधारयो, सींचयो, राचयो, खमयो.
(संभव छे के उच्चारण 'ज' होय,)

भविष्य : म आणसि (५३१), म बइसि (६७८), म वंछसि (१८७), म घरसि (८०३), म उमजसि (१७४५), म उतारसि (२२४४).

क्रियापद (प्रेरक)

'आव' प्रत्यय : वजावइ (५४१), नचावइ (५७६), ठमकावइ (५७६), चडावि (६९१), महेलावि (७९१), सभावि (६९२)

'आड' प्रत्यय : उडाडइ (५८०), कडुआवीया (८३१), बोलावीया (९४७), मायावीयां (१३०९), रीसावियां (१३०), लजाविया (१३५६).

कृदन्त

कृतिमां वर्तमान, भूत, संबंधक अने हेत्वर्थ कृदन्त मळी आवे छे.

वर्तमान कृदन्त मां कहितु (८), अवटातु (१४०८), कांपतु (१५६९), रुचतु (१८३१), एकबचनमां अने भमता (२२८), चालता (७९३) सुणतां (१३४), धरतां (१७०), हीडतां (९२३), समरतां (८९६) बहुवचनमां मळे छे.

आ उपरांत संस्कृत 'अन्त' [एनुं निर्बळ स्वरुप 'अत्'] मांथी प्राकृतमां विकसेला 'अन्त' अंगथी बनेला चलंती (१), झरंता (२०५) करंतां (१८) झूरंतां (२९) रुप ठीकठीक प्रमाणमां मळे छे.

संस्कृत कर्मणि रुप बनावता 'य'नो विकास 'इ' केटलांक वर्तमान कृदन्तनी पूर्वे आवी मळयो छे. उ. त. बीहेतु (५८०), कहीतां (८३३).

भूतकृदन्त मां दीठउ (४२२), पइठउ (१८२४), जालिउ (५५४). वसीउ (४५१), पूरीउ (२३७३) पुलिंग एकवचन अने बइठा (१९३), तूठा (११३९), परिभव्या (३०१), भम्या (१८५) दाखव्या (१४१०) पुलिंग बहुवचनमां मळे छे.

नपुंसकलिंग एकवचनमां सुणउं (७२१), छेदिउं (२८). करिउं (३६३), लहिउं (२३७९). कीधूं (६४९), खाधूं (१०९०), वंचीउ (५९८), टालीउ (२१२९), वल्युं (१८१), कीधुं (५७७), लीधां (६४), कीधां (६४). लाधां (१०३९), पइठां (४६२), बइसतां (१३६३) जेवां रूपो मळे छे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हेत्वर्थ कृदन्तमां बूजविवा (५१७), पामिवा (५१८), वधारवा (६२४) चलवा (८२५) त्यजवा (१७५४). प्रीसवा (१८१३). लिखवा (२१६६).

विध्यर्थ कृदन्तमां छोडवुं (६८८), उल्हवुं (१०४७), वीनवूं (६४९), मानवुं (६६९), मढावूं (२२६३) इत्यादि मळे छे.

संबंधक कृदन्तमां नमी (९), वीनवी (६९). अमीय (४६४), वंकीय (५६३), सुणीय (५९५), सुखीय (११३९), मंत्रीय (१२५४) जेवा रुपो मळे छे.

आ उपरांत वधारानो अनुग 'नइ' लागीने थयेलां रुपो पण मळे छे. करीनइ (६१), लहीनइ (६४३), भरीनइ (६३५), आवीनइ (६५०) 'अण'वाळा क्रियावाचक कृदंतने ह+कार > आर लगाडीने कर्तृवाचक नाम बनावाय छे. उ. त. चालणहार (८३५), सींचणहारा (८६७) कारणहार (१४५९), ऊडणहारा. (८९८) मागणहारा (१७५०).

अव्यय

अव्ययोमां क्रियाविशेषण, नामयोगी, उभयान्वयी अने केवलप्रयोगीनो विकास आ भूमिकामां ठीक प्रमाणमां छे.

क्रियाविशेषण अव्यय

स्थलवाचक : जां, जिहां, तिहां, उपरि, दूर, दूरि, तिहांथी, किहांथी, तां.

कालवाचक : हवडां, हवि, हवडाइ, हवइ, जवथी, तवथी, आगइ, जव, तव, आगि, आज, जाम, ताम, केवार, केवारइ, पुणरवि. अहनिसि, सदा, वारंवार, पछइ, तिणिवारी, जेणिवार, जिहारइ.

रीतिवाचक : जिम, तिम, जं, तं, इम, किम, एम, किमइ, परि, परिपरि, वेगिरि, इणि परि, एणि परइ, सहजइ.

कारणवाचक : कां, कांइ, किम, कांइ, केाइ.

निश्चयवाचक : निटोल, निश्चइ, सही.

नकारवाचक : ना, न, नहीं, नवि, म.

संशयवाचक : कि, किरि, रखे, जाणे, जाणि.

नामयोगी अव्यय

स्थलवाचक : पासि, वरि, उपरि, मझारि, लगइ, मांहि, मांहइ, मांहइं, प्रति, भणि.

कालवाचक : आगलि, पाछिली, आगइ.

सहितार्थक : सिउं, सहित, साथि

रहितार्थक : विण, पाखइ, विना

तुलनावाचक : समान, पहि, पांहि, समाण, सरसी.

साधनवाचक : थिकी, करी.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

८. सदर्भग्रंथसूची

१. अंग्रेजी ग्रंथो

Folkore as a Historical Science
G. L. Gomme, London, 1908

Folktale
S. Thompson, New York, 1951.

Folktales of Bengal
Lal Bihari Day, London, 1912

Folktales of Kashmir
J. H. Knowles, London, 1888.

Motif Index of Folk-literatare (Vol. I-VI)
S. Thompson, Bloomington, 1946

Motif and type Index of the oral tales of India
S. Thompson, Jonas Baly, Bloomington, 1949

The Types of the Folktale :
S. Thompson, A. Aarne, Bloomington, 1928

२. संस्कृत-प्राकृत-ग्रंथो

कथासरित्सागर : सोमदेव भट्ट
निर्णयसागर प्रेस, मुंबई, १९३०

कथासरित्सागर : खंड १-२; सोमदेव भट्ट
अनु. केदारनाथ शर्मा, पटना १९६०

कुमारपालप्रतिबोध : सोमप्रभाचार्य
मुनि जिनविजयजी, वडोदरा, १९२०

बृहत्कथामंजरी-क्षेमेन्द्रकृत
सं. शिवदत्त अने परब, *निर्णयसागर प्रेस, मुंबई,* १९३१

भरतेश्वर बाहुबलिवृत्ति : भाग १-२, शुभशीलगणि
देवचन्द्र लालचन्द्र, सुरत, १९३२

शीलवती कथानक
हंसविजय जैन लायब्रेरी ग्रंथमाला, अमदावाद, १९२०

३. हिन्दी ग्रंथो

युगादि देशना-सोममन्डनगणि कृत
अनु. श्री. विनयश्री महासति, जयपुर, १९३०

रास अने रासान्वयी साहित्य
डा. दशरथ ओझा, दशरथ शर्मा, काशी, १९६०

शत्रुंजयतीर्थोद्धारप्रबंध
मुनि जिनविजयजी, भावनगर, १९१७

संदेशरासक : अब्दुल रहेमान कृत,
सं. हजारीप्रसाद त्रिवेदी तथा विश्वनाथ त्रिपाठी, मुंबई, १९६०.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

४. गुजराती ग्रंथो

आनंद काव्य महोदधि–मौक्तिक १–८
सं. जे. ऍस. झवेरी, मुंबई, १९१८

आपणा कविओ : के. का. शास्त्री
गुजरात विद्यासभा, अमदावाद, १९४२

उपदेशप्रसाद, भाग-२ : विजयलक्ष्मीसूरि कृत [भाषान्तर]
श्री जैन धर्म प्रसारक सभा, भावनगर, १९२२

उषाहरण : वीरसिंह कृत
सं. भो. जे. सांडेसरा अने अं. बु. जानी, मुंबई, १९३९

ऋषिदत्ता रास : जयवंतसूरि रचित
संपा. निपुणा दलाल, ला. द. भा. सं. विद्यामंदिर, अमदावाद, १९७५

कथासरित्सागर भाग १–२, सोमदेव भट्ट कृत
अनु. इ. सू. देसाइ अने शा. वि. शास्त्री, मुंबई १९१९

कर्पूरमंजरी : मतिसार कृत
सं. भो. जे. सांडेसरा, मुंबई, १९४१

गुजराती काव्यप्रकारो
डोलरराय मांकड, १९६४

गुजराती साहित्य परिषद पत्रिका, प्राचीन रास काव्यो,
डॉ. हरिवल्लभ भायाणी, फेब्रु–मार्च, १९४७

गुजराती साहित्य–मध्यकालीन
अनंतराय रावल, मुंबई, १९६३

गुजराती साहित्यनां स्वरूपो
म. र. मजमुदार, वडोदरा, १९५४

गूर्जर रसावली
संपा. ठाकोर, मोदी, देसाई, वडोदरा, १९५६

जंबुस्वामी रास : यशोविजयजी कृत
सं. डॉ. रमणलाल ची. शाह, सुरत, १९६१

जैन गूर्जर कविओ, भाग १–२–३
मो. द. देशाई, मुंबई, १९२६–४४

जैन साहित्यनो संक्षिप्त इतिहास
मो. द. देसाई, मुंबई, १९३३

प्राचीन फागु संग्रह
संपा. डॉ. भो. जे. सांडेसरा, डॉ. सो. घू. पारेख, वडोदरा, १९५५

प्राचीन–मध्यकालीन बारमासा–संग्रह
संपा. डॉ. शिवलाल जेसलपुरा, अमदावाद, १९७४

भरतेश्वर बाहुबलि वृत्ति [भाषान्तर] : शुभशीलगणि कृत
अनु. मो. ओ शाह, जैन विद्याशाला, अमदावाद, १८९९

मदनमोहना : शामळ कृत
संपा. ह. चु. भायाणी, मुंबई, १९५५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मध्यकालना साहित्य प्रकारो
डॉ. चन्द्रकान्त महेता, मुंबई, १९५८

मध्यकालीन रास साहित्य
भारती वैद्य, मुंबई, १९६६

रूपसुंदर कथा–माधव कृत
सं. भो. जे. सांडेसरा, मुंबई, १९३४

वसुदेवहिन्डी, प्रथम खंड (भाषान्तर) संघदासगणि
अनु. भो. जे. सांडेसरा, भावनगर, १९४७

वसंतविलास : अज्ञात कृत
संपा. का. ब. व्यास, मुंबई, १९४२

शमामृतम–नेमिजीन स्तवन
संपा. धर्मविजयजी कोवीर्याक, १९२३

शीलोपदेशमाला, जयकीर्तिसूरि कृत, सोमतिलक कृत टीका (भाषान्तर)
जैन विद्याशाला, अमदावाद, १९००

श्री कुमारपालप्रतिबोध : सोमप्रभाचार्य कृत
जैन आत्मानंद सभा, भावनगर, १९२७

श्री जैन सत्यप्रकाश, प्रो. हीरालाल कापडिया, अमदावाद, १९४६

श्री जैन सोळ सति चरित्र, सं. अ. ओ. शाह, अमदावाद, १९३९

श्री श्राद्ध प्रतिक्रमण सूत्र–वंदित्तु सूत्र (भाषान्तर)
सं. धर्मविजयजी, वडोदरा, १९४६

संशोधननी केडी, भो. जे. सांडेसरा, अमदावाद, १९६१

५. जूनी गुजराती हस्तप्रतो

ऋषिदत्ता रास–लींबडी भंडार, लींबडी

गीत संग्रह–ला द. भारतीय संस्कृति विधामंदिर, अमदावाद

नेमिनाथ राजीमती–ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद

बारभावना सज्झाय–ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद

शीलवती चुपइ–देवरत्न–ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद

शीलवती चतुष्पदिका–कुलशधीर ,, ,, ,,

शीलवती रास–जिनहर्ष ,, ,, ,,

शीलवती रास–दयासार ,, ,, ,,

शृंगारमंजरी–जयवंतसूरि–ला. द. भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर, अमदावाद

शृंगारमंजरी–जयवंतसूरि–डेहेलाना अपासराना ग्रंथभंडार, अमदावाद

शृंगारमंजरी-जयवंतसूरि–वाडी पार्श्वनाथनो भंडार, पाटण

शृंगारमंजरी–जयवंतसूरि–वीरविजय उपाश्रय ग्रंथभंडार, अमदावाद

शृंगारमंजरी-जयवंतसूरि–तपगच्छ जैनशाला ग्रंथभंडार, खंभात.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जयवंतसूरिकृत

शृंगारमंजरी

दूहा

चंद्रवदनि चंपकवनी, चालंती गजगत्ति,
मयणराय मंदिर जिसी, पय प्रणमूं सरसत्ति. १

सोविन-चूडी करी धरी, उरवरि नवसर-हार,
खलकति सोविन-मेखला, पयि झांझर झमकार. २

वेणी-दंड प्रचंड ए, जिसु शेष-भुयंग,
अंग अनंग अभंगनु, नाग सुरंग सभंग. ३

पीन-पयोधर भार भर, कटि तटि झीणउ लंक,
विकसित-पंकज नयणलां, धणुह जिसिउ भ्रूवंक. ४

दाडिम-कुली जिम दंतडा, अधर प्रवाली-रंग,
नाशा दीप-शीखा जिसी, नयणे जित्त कुरंग. ५

कोमल किशलय कमलकर, काने कनक-ताडंक,
घन पीन-स्तन जघन-युग, कयली-कोमल जंघ. ६

कमल-कमंडल करि धरणि, धरणि प्रसिद्ध सनाम,
सारद सेवक सुखं-करणि, करणि गति अभिराम. ७

सचराचर व्यापी रही, गुण-माणि नउ भंडार,
गुण अनंत सरसति तणा, कहितु न लहूं पार. ८

सरसति पय-पंकय नमी, प्रणमुं श्रीगुरु-पाय,
नाण-दिणाहिव दक्खवी, टालिउ मोहनु ठाय. ९

ढाल १

चोपाईनी

सहिगुरु-चरण नमूं निसिदीस, जेहथी पहुचइ सकल जगीश,
जेहथी लहीइ धर्म्म-विचार, सकल शास्त्र सद्गुरु आधारि. १०

खीणउ झीणउ जड सकलंक, किम कीजइ गुरु तुल्य मयंक,
दिन दिन चडत कला अकलंक, कुमत-राहुनु भंजइ वंक. ११

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सायर खारु रवि आकरउ, कामधेनु पशु मणि पाथरु,
काष्ट-रूप सुरतरु जाणीइ, सहिगुरु सम किम वखाणइ. १२
हूं मूरख जे अक्षर लहूं, ते महिमा सद्गुरुनु कहूं,
ऋतु वसंति कोइली सर होइ, अंब-मंजरिनुं महिमा सोइ. १३
वडतपगछि अति महिमावंत, श्री विनयमंडन उवझाय महंत,
शीलिं थूलिभुद्र सरसति बुद्धि, गौतमनी परि लब्धि प्रसिद्धि. १४
चंद्रकला जिम अति उजली, जस कीरति चिहुं दिसि झलहली,
सौभागिं जिम श्रीवसुदेव, अहिनसि नरवर सारइ सेव. १५
साकर दूध सेलडी सद्राक्ष, जेहवी मींठी आंबा-साख,
तेहवूं जस वाणी-पीयूष, निर्मल-चंद्र सुचंद्र मयूख. १६
ते सहिगुरुना प्रणमी पाय, जयवंतसूरि एकचित्तइं थाइ,
ग्रंथ करुं शृंगारमंजरी, बोलूं शीलवतीनूं चरी. १७

दूहा

शास्त्र करंतां दोहिलां, दोहिला वक्ता होइ,
ते पहिं श्रोता थोडिला, महीमंडलि को जोइ १८
सुजन विस्तारइ दहु दिसिइ, कवीयण सरस प्रबंध
सरूवर प्रसवइ कमलनइं, समिर वधारइ गंध. १९
सालंकार सुलक्षणि, सरस अनइ गुणवं
सुकवी वाणी-सुंदरी, चमकइ चित्त हरंति. २०
वंकिम चित्त सुवन्नमय, सुकवि-वयण सुरम्म,
पथ चमकइ चितडूं हरइ, गोरी-नेउर जिम्म. २१
बांकां कठिन ससामलां, कुकवि-वयण बिकार,
पइ पइ हुइ अलखामणां, जिम अय-संकल भार. २२
देखी वाहलां मांणसां, कुकवी-वयण सुणंति,
नव संभुक्त वहूअ जिम, मुह मचकोडवि जंति. २३
गाहा महिला हैडलूं, अणरसीइ न जणाइ,
रसीआ जिम जिम केलवइ, तिम तिम अधिकां थाइ २४
वहालां तणे उलंभडे, कवीयण वयण विलासि,
सीस धूणेविंण हैहलूं, मरकलडे करइ हास २५
गुणतां सजन केरडा, गाहा-रस सविलास,
जोतां नीसासइ बलइ, सुणतां दिइ उल्हास. २६
सरस सुभाषित समितिमां, सहू को समइं भणंति,
तस हैडूं परमत्थ-सिउ, ते को छयल लहंति. २७
मुरख पभणइ छयल्लमां, लक्षण छंद-विहीण,
सिर--छेदउं जाणइ नहीं, भमूहि कोदंडि दीण. २८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

गाहा गीय सुकामिनी, तुरीयां रस न लहंति,
तीह मुक्खह सो डंडडु, तेहनिं ते नवि हुंति. २९
मुरख न लहइ भावके, कवीयण निनिंदंति,
भूंडानइं अलखामणा, कोडी कीडा हुति. ३०
गाहा गीय सुमांणसह, रस नवि जाण्या जेण,
तिणि मुरखि निज दीहडा, नींगमीआ आलेण. ३१
सोदु सुकवि बीयणलां, जो गुण करणि समत्थ,
भाव न जाणइ मुरिखां, कां दूसइ कवि सत्थ. ३२
मुरख न लहइ भावके, काढइ कवीयण दोस,
कामिनि शुष्क-प्योहरा, सोइ सिउं घरइ रोस. ३३
मुरखनिं जउ नवि गमिउ, तउ सिउं निरगुण सत्थ,
कमल तिजिउ सालूरडे, तउ सिउं ते अकयत्थ. ३४
वाणी सहिजिं सर सजउ, दोखी किसिउं करंति,
एक छंडइ लक्ष आदरइ, वइरी खीजि मरंति ३५
एक उलूकह नवि गमिउ, उगिउ दिणयर सार,
तु सिउं सुरय-गुण गयउ, सघलइ हूउ विस्तार. ३६
किहि एक व्यास समास किहि, सोहइ सरस प्रबंधि,
गिरिमा सोहइ गोर–थणि, अणिमा लंकह-संधि. ३७
गुप्त न गूजरि-थण समा, पयड स दाहिणि जिम्म,
गुप्त विपयडवि अत्थवर, सोरठी-थण सम्म. ३८
कर जोडनइं वीनवुं, कोइ म धरयो खेद,
सवि सुकवीनु दास हूं, एवी वातिं नहीं भेद. ३९
मित्तह उदयिं विहसीइ, दोसायर न सहंति,
सुगुणा पंकजनी परि, सज्जन चरित जयंति. ४०
सारद सहिगुरु सुकवि जन, प्रणमी चरण-सरोज,
शील-चरित्र वखासिउं, जिम सहुनइं हुइ चोज. ४१

ढाल २

राग : केदारु

(श्रेणिक रायवाडि चढियो, अे देशी)

पृथिवीय मंडल सयल कहीइ, प्रथम जंबूद्वीप,
सवि द्वीप मांहिं मूलगउं, जिम वृक्ष मांहिं नीप,
तिहां चित्त पवित्र सुसत्त खित्तह, प्रथम भारत खित्त,
तिहां नयर नंदन नाम निर्मल, चिहुं खंड मांहि विदित्त. ४२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जणि पुरि मानिनी चमकंति चल्लइ, राणणि नेपुर पाय,
लडसडति मदन गहेलडी, गति चित्त मयगलराय...दुपद...
उत्तंग तोरण गगन सरिसु, जिहां करति मंदिर वाद,
चउपट्ट चिहु दिसि मालीयां, जिहां सप्तभूमि–प्रासाद,
ससि-वयणि खेल्लति रसिक, सुंदर-जन नयन-नलीनी सविकासि,
अे चतुर मांनव चित्ति चिंतइ, शत चंद्र किसु आकासि. ४३

व्यवहारि नंदन चतुर चल्लइ, लडसडत करति टकोल,
कर–ग्रहित अंगुलि अेकमेकिं, मुख-भरित सार तंबोलि,
किंहिं करति नाटक गीत गावति, कंठि कुसुमह–मालिका,
हींडोलि हींचति रास देवति, सोल वरसी बालिका. ४४जि

जिहां चतुर चउकीपट्टि चहुटइ, वणिग खेलति सोगठे,
मनगमत लेखति सारपासा, दाह देवति अति हठे,
कुरुविंद चित्रित साहामा साहामी, हट्टउलि सुदीस अे,
इसीअ च्यारिति चतुर चहुटइ, वणिग बइठा हींस अे ४५जि.

आवास-अंगणि सजल–कूआ, विमल–जल भरि वापिका,
रणकंति नेउर कनक–कलशि, नीर आणति बालिका,
मलपंत मनसिज मत–मयगल, चालि खलकति मेखला,
चमकती मचकु नयन दाखति, रसिक निरखति विहूवला. ४६जि.

जिहां कनक-कलस त्रितय मंडित, अवर मेरु महि–तलि,
जिनमूर्ति मनोहर देव–मन्दिर, सकल सुन्दर झलहलइ,
प्रासाद ऊपरि कनक–दंडि, केतु चंचल लहलहइ,
धज पुज मंगल आरती, वर पेखतां मन गहिगहइ. ४७जि.

जिहां वसति वसतिं नाणदंसण, चरण गुण–मणि संजुआ,
अत्राण बोहग कम्म सोहग, सहि जि सोहग संजया,
जिहां पठति विद्या लेखशालि, छात्रबुद्धि सारदा,
एक भणति माइ वर्ग मांइ, गणित अंक विशारदा. ४८जि

किंहा करति शास्त्राभ्यास राउत, शास्त्र-चर्चा पंडिता,
व्याकरण-विद्या गीत-नाटक, वेद-वाद अंखडिता,
किहिं करति कर्कश तर्क–चर्चा, काव्य प्रश्न-प्रहेलिका,
संगीत नाटक सत्य साहित, चतुर चंपूमालिका. ४९जि.

जिहां दान-मंडित हस्त-मस्तक, विविध भोग सुबंधुरा,
चमकंत चहुटइ चतुर चल्लइ, राजमंदिरि सिंधूरा,
बिहु पक्षि निर्मल पद्मिनी–वर, प्रेम परिमल मंजुला,
जिणि नयरि निवसति रसिक मानव, विमल–सरवरि हंसली. ५०जि.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जिहां रोग सोग वियोग, दोहग दुःख दालिद चंडिमा,
रणराय अंगणि वैर-परभव, नहींअ कहींइ दंडिमा,
जिहां लंड-भंडा चरड-चंडा, खूंट-लंटा नट विटा,
नहीं जट्ट मोटा खुंट खोटा, विकट संकट जूवटा. ५१जि.
जिणि नयरि चिहुं दिसि विविध, चित्रित प्रौढ पुष्कल पोलिं,
तिहां बद्ध मंगल काज, अनुदिन हेम-तोरण उली,
तिहां पोलि पोलि दानशाला, जिमति मानव कोडी,
जे विबुध सेवित सौख्य, मंडित स्वर्ग सरखी जोडि. ५२जि.
जिहां सगुण अर्थी सर्व मानव, गुणवंत पंडित मान,
जिहां कुसुममाला मत्तबाला, धरइ मालिणि जाण,
आश्चर्य नाटक गीत मनोहर, चतुर मानव गाम,
जे छयल सुन्दर रसिक भोगिक, ते योग्य वसवा ठाम. ५३जि.
जस नयर बाहिरि सजल सरुवर, नदी नीरि निर्मली
तिहां विकच-पंकज प्रेमि भमरा, भमति भोगिक मनरूली
तिहां हंस सारस अलस चालति, चतुर चकवी चमकती
बक डाक चातक ढिंक चाकवा, पालि खेलति श्रुभगति ५४जि.
जंबीर निब कदंब जंबू, बिंब अंब प्रलंबया,
बंधूक बदरी बहुल बीली, बोल बाउल तुंबया,
हिंताल ताल तमाल कदली, बकुल केतकी बहुदला,
कलि वृक्ष बेउल सदल चंचल, कमल विमल परिमला. ५५जि.
जिहां तिलक जालक सरल सालक, बकुल वालक मंझुला,
नव नलिन नालक मदन मालक, नीर खालक बंजुला,
वर नल रक्त मालक तरल तालक, कुसुम शालिक परिमला,
आराम पालक चतुर मालिक, वृक्ष चालक बहुदला. ५६जि.
जिहां जाइ जूइ बमलि कूइ, चतुर हुइ कामिनी,
रितु-राय नारी कुसमि सारी, भमर भारी भामिनी,
जहां बहुल परिमल बकुल संकुल, विमल-सर जल शीतला,
जिहां मलय-मारूत मधुर-आरुत, भम्रर किंनर जीतला ५७जि.
जिहां राम-लक्ष्मण भीम-अर्जुन, नकुल-सहदेवी वरा,
जिहां सोमवल्ली अक्कर्क कर्क्क, सिंहका-सुत अति खरा,
जिहां कुंभकर्णि किलित-कूवा, भूमि संभव-मूनियुता,
जे नयर-वाडी देव-मानव, परम पुरुषि सेविता ५८जि.
सोइ स्वर्गपाहि अधिक पत्तन, वावि कूआ वाटिका,
जिहां चतुर मानव चतुर नारी, पहिरंत अनुदिंन साटिका,
परिणामि नंदन नामि नंदन, नयर-शिरोमणी जाणीइ,
जे नयर नव नव भाव पोषी, कवीस्वरे वखाणीइ. ५९जि.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ३

राग : देशाख

(थूलिभद्रना अेकवीसानो देशी)

तेणिं नयरिं राजा अरिमर्दन भलु, सत्य नामइं रे परिणामिं वली सांभलु,
जेणिं भंजिउ रे वइरी जननु आमलु, जस व्यापिउ रे त्रिभूवनमां यश निरमलु,

तूटक

त्रिभुवन्न मांहि पुहुवि नाहिं, सर्व पांहि निर्मलु,
यश आप थापिउ भुवनि व्यापिउ, चंद्र शापिउ कशमलु,
वइरीअ जीता जग-वदीता, केवि भीता अणुसरइ,
दारिद्र कापइ कीर्ति थापइ, वैरि कांपइ थरहरइ. ६०

तेणिं नयरिं रे गुण रयणायर धाम रे, रयणायर रे व्यवरारी अभिराम रे,
पुरुषोत्तम रे वसवा केरुउ ठाम रे, जस अंगि रे नहीं जड भावनूं नाम रे.

तूटक

जडभाव करीनइ न वेरी, नहीं अनेरी कालिमा,
मुहिं मधुर भीठउ सुजनि दीठउ, गुणहिं जेठउ चंगिमा,
मर्याद राखइं नेह दाखइ, सरस भाषइ वयणलां,
अन्याय-भंजन न्याय-रंजन, कमल-खंजन नयणलां. ६१

तस नारी रे श्री नामिं रंभा जिसी, गुण-पुरण रे रूपइं जाणे उर्वशी,
नयन भ्रमि रे बापलडी मृगली हसी, तस चितिं रे धर्म तणी वासन वसी.

तूटक

तस वसी वासन पाप पासन, जैन-शाशन बोह ए,
सा शरद-रयणी चंद-वयणी, कमल-नयणी सोहे ए,
मुखि मधुर-वाणी साकर-वाणी, सर्व प्राणी मोह ए,
श्री नामि सरखी सुजनि निरखी, सदा हरखी सोह ए. ६२

सा नारी रे नागरवेली जेहवी, त्रिभवन मांहि रे गुणे करी विख्यात हवी,
मुख-मंडन रे रंग देखाडइं अभिनवी, फल पाखइ रे झूरइ अनुदिन एहवी.

तूटक

अनुदिन्न झुरइ पाप चुरइ, पुण्य पुरइ पदमिनी,
जिम सदल कोमल विमल परिमल, बहुल फल विण पदमिनी,
चिति घरइ आरति बुद्धि भारति, रूपि सा रति कामिनी,
बिहु-पक्षि पूरी नहीं अधूरी, पुण्य-सूरी भामिनी. ६३

रत्नाकर रे व्यवहारी पाप परिहरइ, एकचिंति रे श्री जिन-आज्ञा अनुसरइ,
एक दिवसिं रे व्यवहारी चिंता करइ, पुत्र पाखइ रे मन मांहि अति दुःख घरइ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तूटक

दुख धरइ सुंदर सकल मंदिर, चिति-कंदर समलहइ,
अति गिरूइ वेदन देह-भेदन, वरसि सम दिन निरवहइ,
तस नहीअ थोडी कनक-कोडी, चित्त कुडी समलहि,
जे पाप लीधां दुःख दीधां, कर्म कीधां सोइ सहइ. ६४

दूहा

हंस विना मानस जिसिउं, वास विना जेम गांम,
थांभा विण मंदिर जिसिउं, उत्तम विण जेम ठांम. ६५
चंद्र विना रयणी जिसी, भाण विना जिम दीह,
नीर विना सरोवर जिसिउं, जिम वन पाखइं सीह. ६६
उत्तम सुत विण कुल तिसिउ, शोभइ नहींअ निदानी,
सुत विण मुगति न पामीइ, इम कहइ वेद-पुराणि. ६७

ढाल ४

राग सोमेरी तथा राग गोडी

(दशरथ नरवर राजीउ, ए देशी)

नीअ-मनि एहवुं चीतवइ, रयणायर धन-नाह रे,
वली वनिताइं वीनविउ, मनि हूउ अधिक उमाह रे.

तूटक

निअ-मन्नि चिंतइ पुण्य पोतइ, तेणि जोतइ मति लही,
तिहां अजित जिनवर मूर्ति सुखकर, नमिअ सुर-नर वनि रही,
तस महिमा गाजइं तूर वाजइ, कष्ट भाजंइ सवि सही,
वांछिय पुरित अजित मूरति, पाप चूरति भय दही. ६८
शासन रखवाली सूरी, अजितबाला तस नामजी,
सेवा सारइ जिन तणी, पुरइ वंछित कामजी

तूटक

शाशन केरी अति भलेरी, महिम देहरी अभिनवी,
एक चित्ति थइनइं तिहां जइंनइं, भोग देइंनइं वीनवी,
तस भाग्य जागइ पाय लागइ, पुत्र मागइ मानवी,
सा कुसमि वूठी नहींअ जूठी, सेठि तूठी दानवी. ६९
तस अनुभावइं सेठिनिं, पुत्र हवुं गुणवंतजी,
सुर-तरु सुर-भुवनिं जिसिउ, जयवंत विद्यावंतजी.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तूटक

तस पुत्र हऊवु अतिहि लहूउ, पुण्य बहूउ गुणि वडु,
सोइ पाप छंडन कुमति खंडन, जिम कुसुम-मंडन केवडु,
सोइ सेठि-नंदन मेरू-नंदन, शिशिर-चंदन गुण-निलउ,
दालइ कंदन सर्व वंदन, सुजन आनंदन भलु. ७०
नाम-महोत्सव बारमइ दिवसि, करइ अभिरामजी,
देवी अनुभावइं हवु, अजितबल इति नामजी,

तूटक

तस नांम दीधु पुण्य कीधुं, काज सीधूं तस तणउं,
ढमढोल ढमक्या घूघर घमक्या, चतुर चमकिया चित्त घणउं
सोइ कुमर वाधइ कला साधइ, पुण्य आराधइ इसिउं,
अति सुगण सुंदर मयण-मंदिर, हेम मंदिर तनु जसिउं. ७१
चतुर चकोरह मुद दीइ, दीन दीन वाधइ सोइजी,
सकल कलाइं पूरीउ, रयणायर सुत जोइ जी.

तूटक

जे देखि तलिनी नयन-नलिनी, नील-दलनी विहस ए,
बिहू पक्खि पूरू नहीं अधुरू, मित्र सूरु दीस ए
सोइ निःकलंकी सिंह-लंकी, जडित मूंकी गुणि वडु
गुणि चंद सरिखु चतुर निरखु, अंतर परिखु अवडु. ७२

दूहा

दिनि दिनि वाघइ कुमर ते, जिम सुदि केरू चंद,
सकल कलाइं अलंकरिउ, त्रिभुवन नयणां-नंद, ७३
सुंदर सुत देखी करी, चिंतइ हैडइ तात,
ए सरखी जगि कन्यका, किम मिलसिइ विख्यात, ७४
एहवइ रत्नाकर तणउ, परदेसी एक मित्र,
आविउ दिवसि घणेरडे, पूछिउं तास चरित्र. ७५

ढाल ५

राग : केदार गुडी

(कपुर हुइ अति उजलू, ए देशी)

मित्र कहइ तव वातडी रे, मीठी सरस अपार,
मयंगला नयरीइं गयुं रे, हूंतु करण व्यापार. ७६
बंधवजी वातलडी अवधारी, महारा मननु अक आधार,
तुं तु दीन तणउ उद्धार... ... ...दुपद तथा आंचली.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जिनदत्त नामइ तिणि पुरिं रे, व्यवहारी गुणवंत,
चतुर-शिरोमणी जाणइं रे, सज्जन नइं वली संत. ७७ ब.
बीजूं मो, हैडलू रे, त्रीजुं सोइ लोचन्न,
हंस मानस जिम मानसिं रे, तिम मुज बांधू रे मन्न ७८ ब.
खीर-नीर जेहवुं नेहलुं रे, जेहवुं चोल-मजीठ,
तेहवुं सोइं मुज नेहलु रे, अेहवु अवर न दीठ. ७९ ब.
एक दिनि जिमवा नहुंतरिउ रे, आदर कारीअ अपार,
मिं पणि अंतर नवि करिउ रे, प्रेमइ किसिउ अविचार ८० ब.
दीइं आपिउं वली लीइ रे, गुह्य कहइ धरिइ मन्न,
जिमइ जमाडइं निज घरइ रे, प्रीति तणुं ए चिन्ह. ८१ ब.
तस धरिं जिमवा हूं गयु रे, तिहां अेक दीठी बालि,
त्रिणे त्रिभुवन जीपती रे, मनोहर रुपनुं आल ८२ ब.
कही न सकूं एक जीभडी रे, तस गुण-रूप अनंत,
आकुल व्याकुल तव थयुं रे, जोतां मोरू जंतु. ८३ ब.
भोजन गयुं तव वीसरी रे, मनडुं थयुं अवधूत,
तृपति न पामइं आंखडी रे, वली वली जोतां रूप. ८४ ब.
तव मिं बंधव पूछीउ रे, ए कुण कहिनी नारी,
नीसासु मूंकी कहि रे, दुखिइ भरिउ भंडार. ८५ ब.
अे मुज दुहिता सुंदरी रे, शीलवती सुविशाल,
सकल कला-गुणि आगली रे, मोरइ हैअडइ साल. ८६ ब.
देश-विदेशिं हूं भमिउ रे, मिं वर जोया कोडि,
भमतां भमतां नवि मिली रे, अे सरखी जोडि. ८७ ब.

दूहा

किहि वर किहि घर पामीइ, वर घर नहीं संयोग,
घर विण वर सिउं कीजीइ, वर विण सिउ घर-योग. ८८
निगुणां धरि सुगुणी पडी, दिन झूरंतां जाइ,
मुरख सरसी गोठडी, पगि पगि साल स थाइ. ८९
रूपवती नइ गुणवती, सुंदरि चतुर अपार,
सुगुण विचक्षण प्रिउ विना, कुण जाणइ गुणसार. ९०
रसीआ विण रस-केलवण, मुरख आगलि भाव,
निर्गुण-प्रीउ आगलि तिसिउ, सुंदरि नउ हावभाव. ९१
अवेध अंगणि गोरडी, पगि पगि सालइ साल,
मनह-मनोरथ किम फलइ, मातइ यौवन-कालि. ९२
परण्या पाखइं वरि भलूं, नहीं मुरख भरतार,
अेकजि कडुइ बोलडइ दिन दिन दहइ गमार. ९३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वेधक नइं गुणि आग्गलु, भोगी-पुरुष सुजाणं,
चतुर सरूपि सुंदरो, स्वर्ग तणउ अहिनाण. ९४

मंकड कोटिं सिउं करइ, नवलख मोती-हार,
तिम गुणवंती कांमिनी, जउ भरतार गमार. ९५

चतुर मराली चमकती, वायस सिउं घर-वास,
अे अणघटती जोडली, थाइ जण जण हास. ९६

सुगण सरूपी प्रीउडउ, नारी चतुर अपार,
सरखी जोडी नवि मिलइ, मुरख सही किरतार, ९७

जन-गमती मन-भावती, सुगुणी सरिखु पिम्म,
अविहड पुरव पुण्य विण, जोडी लहीइ किम्म. ९८

निगुणी सुगुणां करि चडी, सुगुणी निगुणां जोडि,
सरखी जोडी नवि मिलइ, दैवह मोटी खोडि, ९९

परणिया पाखइ वरि भलूं, नही मुरख-भरथार,
काठ-लक्षण मुरख प्रीइं, दिन मांहिं सु वार १००

नर झूरइ सुगुणी विना, गुणवंता विण नारि,
थोडइ ठामि जि दीसोइ, सरखी जोडी वारि. १०१

दिवस घणा मुजनिं थया, जोतां वर अनुरूप,
पणि किमहिं नवि पामीउ, जोतां वर अनुरूप. १०२

जिनदत्त वाणी इम सुणी, तब हूं बोलिउ मित्त,
वर कारणि झूरि म घणूं, म धरसि चिंता चित्ति. १०३

चतुर लहइ दूरिठियां, नहीं विधाता खोडि,
जेहनिं जे घटतूं हुइ, ते तस मेलइ जोडि. १०४

रत्नाकर नंदनपुरिं, तस सुत अजित पवित्त,
जडती जोडी ए अछइ, सुणतां हरिखिउं चित्त. १०५

हैडा झूरि म मनि घणूं, चिंता चित्ति म आणि,
सरखइ सरखुं मेलसइ, विधि चिंता निरवांणि. १०६

सुगुण सरूपी सोइ नर, नारी चतुर अपार,
सरखी जोडी ए जडी, दैवइं कीध विचार. १०७

जिनशेखर सुत मोकलिउ, वीवाह केरइ काजि,
मूं साथिं सोइ आवीउ, वाचा मानु आज. १०८

सेठि सुणी वलतूं कहइ, भाइ तिं वारू किद्ध,
मनि आणंद हवूं घणउ, तस बहुमान सुद्दिद्ध. १०९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ६

राग : धन्यासी

(पीउडु रे धरि आविं, आषाढभूतिना रासनी, अे देशी)

जिनशेखर सिउं मोकलिउ, मयंगलि अजितकुमार,
शीलवती तव अजितनिं, परणावी रे गुणवंतनी नारि किं. ११०
शीलिं रे सुख सवि सार, जोउ शीलिं रे शीलवती सुविचार किं,
जस होसिं रे जय जय कार कि... ... ...दुपद तथा आंचलि
कन्या परणी आवीउ, अजितसेन सुचंग,
सुख विलसइ नव नव परिं, अति अधिकु रे ते साथिं रंग किं १११ शी.
एक दिनी बिपहुर निशि समइ, पुढियां दोइ सुविचार,
शीलवती जागी तिसिं, मनि चिंतइ ने पशु-शब्द विचार किं. ११२ शी.
फेरु शब्द हवइं सांभली, चिंतइ मनडा मांहि,
आवइ छइ एक कुणप को, पूरिं ताणिउं रे ए नदी मांहि किं ११३ शी.
पांच रत्न पांच कोडिनां, दीसइ छइ तस पासि,
भक्ष देइ नइं माहरूं धन, लेयो रे कोइ चतुर विलासि किं. ११४ शी.
शीलवती इम सांभली, चिंतइ चतुर सुजाणि,
भक्ष देह मन-भावतूं, धन मेहलूं रे मोरइ मंदिरि आणि किं. ११५ शी.
शुकन-वचन साचूं मिलइ, वलीअ विशेखि सीआल,
जोइई तनु वली जाणीइ, एणी वातिं रे पंपालसी आल किं.(?) ११६ शी.
बीजउ को नहीं मानसइ, हूं जोउं स्वयमेवं,
प्रत्यय आणी शुकन नउ, सा सुंदरि रे उठी ततखेव किं ११७ शी.
करि कुंभकरि कुंभ-स्तनी, करि चाली मलपंत,
जल आणेवा मस करी, नवि जाणइ रे ते कांइ कंत किं. ११८ शी
शब देखी मनि हरखइ, लीधां रत्न स पंच,
शब सीआलि नइं दीउं, वली कीधुं रे तस संभोज्य प्रंपचि किं. ११९ शी.

ढाल ७

राग : धन्यासी

(सालिभद्र भोगी रे हो, अे देशी)

पांच रत्न धरि आणिआं रे, चिंतइ हरखी नारि,
विहाणामां प्रीउनिं कहूं रे, धन-आगमन अपार. १२०
बाइजी जोउ करमनी वात, जेहनउ मोटु छइ अवदात,
त्रिभूवनमां विख्यात... ... ...दूपद तथा आंचली.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आहर जाहर अति घणउ रे, हुउ तेणी वार,
ते देखी मनि चिंतवइ रे, भोलु अजितकुमार. १२१ बा.
बिपहुर-राति कहां गइ रे, एकली घोर अंधारि,
माहारि हूं जाणतु रे, एअ सती निरधार. १२२ बा.
मन विरमिउं वनिता थिकी रे, तात आगली कही वात,
अेहनिं पीहरि मोकलु रे, घर सरखी नहीं जात्र. १२३ बा.
हैडइ कांइ न विमासीउं रे, कीधुं सहसा काज,
क्रोध तणइ वसि प्रांणीउ रे, न लहइ करतु अकाज. १२४ बा.
कुडउ लेख देखाडीउ रे, जिनदत्त नइ आलापि,
तुम पिता तेडियां उतावलां रे, स्त्री नइं कहइ पति-बाप. १२५ बा.
अंगित आकारइं करी रे, नयणां वयण विकारि,
चेष्टाइं गति बोलवइ रे, लहीइ मननु पार. १२८ बा.
स्त्रीइं पति मन उलखिउं रे, चिंतइ करमनुं दोस,
कींधां करम न छूटीइ रे, कुहुनु कीधइ सोस. १२७ बा.
पहिलु पडिउ वरांसडु रे, पति नइं न कहिउं एह,
हवइ तुं एहवूं संपनूं रे, पणि हवइ जोउं छेह. १२८ बा.

दूहा

छेहडइ मति जे उपजइ, ते पहिली जु होइ,
आप-हाणि नइं जण हसूं, तु बि-परि नवि होइ. १२९
सजन रीसावियां दीसीइ, जोतां वांक न कांइ,
कइ अम्मीणा दोसडा, कइ वइरी कान भरांइ. १३०
मन भाग्गां सज्जन तणां, चालइ नहींअ परांण,
गुण विण सींगिणि जव हवी, तव नवि लग्गइ बांण. १३१
भगां पणि सोहामणां, रुसणडां नइ पन्न,
हइई खटुक्कइ साल जिम, भग्गु सज्जन मन्न. १३२
बोलाव्यां बोलेइ नहीं, चित्ति उतरीआंइ,
साल समाणां सज्जनां, नयणे दीसइ कांइ. १३३
सज्जन वहिडियां दोस विण, जाणे पंथी जाइ,
देखत अंधां दीसीइ, सुणतां बहिरां थाइ. १३४
अण-बोलाव्यां बोलतां, अण-जोतां जोअंत,
सज्जन ते आदीहडा, विचि डूंगरडा जंति. १३५
पाछउं वाली जोअतां, नयणे केरतां काज,
सज्जन ते दीहा तणा, कोडि अंश नहीं आज. १३६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

लोकह लाख विचालि, जे नितु नयणे खेलतां,
आगलि ऊभां आज, ते सज्जन देखइ नहीं. १३७
सही ससनेहां मांणसां, लख जोयणां स हुंति.
तेहजि नेह वित्रोडीयां, अंधप्पणूं लहंति. १३८
नेह विहूणां मांणसा, काढइ अवसर वंक,
तेहजि जिहांरइ मन हतूं, तही मिलतां निःशंक १३९
भलूं हवुं इणि अवसरिं, लाधु मननु पार,
जाणिउं सुजन कपूर छइ, पणि छेहडइ हूआ छाहर. १४०
सज्जन दुर्ज्जन आंतरूं, को अवसरिं लहेवाइ,
अपराधइं नवि ऊभजइ, ते उत्तम कहेवाइ. १४१
करम-संयोगइं विहि वसइ, जउ त्रूटउ धण-पेम,
तु मनमां नवि झूरीइ, नींच तणी गति एम. १४२
सज्जन सलूणां वहिडीआं, मन मिलसि रसेण,
अमी थकि मीठुं स्युं करइ, जउ वासीउं विसेण. १४३
उच्छां मांणस छंडइ, जांणी मननु पार,
बोली नवि वणसाडीइ, धरी रहीइ मन बारि. १४४
सरोवर-पालि तणी परइं, दिन दिन तिजइ प्रीति,
जिम सायरनी लहिरडी, तेहवी न कीजइ रीति. १४५
जउ छइ शील जि निरमलुं, तु टलसइ सवि कलेश.
अेहवुं निय-मनि चींतवइ, रथमां किद्ध प्रवेश. १४६
वाटइ जातां अति घणां, शुकुन हवां शुभ सार,
अशुभ अमंगल परिहरी, शुभनु कहूं विचार. १४७
राजा दधि वरवर्णनी, वेश्या गज वृष गाइ,
हय दूर्वा चंदन वली, कुमरी-फुल फल जाइ. १४८
मध मांस मधु रूप मणि, छत्र चमर मकरंद,
अक्षत सोविन देव धृत, मुनिवर महिमावंत. १४९
माटी वस्त्राभरण जख, गौमय दीवउ वीणि.
फल वद्धापन नीररूह, पंडित शुक विप्र वीण. १५०
एता देखी चतुर नहि, महलेवां जिमणांइ,
मनवंछित फल पामीइ, धन संपदा अणाइ. १५१
रत्त कुंभ दोए जल भर्या, धेनु सवछी होइ,
भाट करइ कइवार जउ, मनवंछित फल होइ. १५२
जिमणांथां डाबां वलइ, ते सावडू सजोइ,
जिमणां जाइ वामथी, ते उवडु सहोइ. १५३
श्वान शिखी सींचाणडु, वायस नइं कलीयार,
ए सवि रूडा सावंडू, पंथइ सुख दातार. १४५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कूकड तीतर भैरवी, बोलइ जिमणइ पासि,
सांढ टींटोडी चील्हडां, चातक वाम विलासि. १५५
लाटि कुरंगी नुलीउ, खंजन दुर्गा चास,
ए सवि रूडां सावडू, धन संपदा विलास. १५६
वामी रासभ करभ हय, वायस शुक दुर्गावि,
साहि सीआल डांवां भलां, जउ स्वर करइ स्वभावि. १५७
आगलि अथ डाबी लवइ, समली रूडी होइ,
डावी जिमणी कोकिला, मधुर लंबती जोइ. १५८
बाहिरी लगडी अनेरडां, पंखी दुष्ट सभावि.
तेहनुं स्वर पुंठइ भलउ, एहवुं शुकन सभावी. १५९
लुं(क)डी चेष्टा भइरव सर, दुर्गा गमन निटोल,
ते स्युं लहिसइ शुकन जे, ए न लहइ त्रिणि बोल १६०
दुर्गा प्रथम पीआणडइ, जु स्वर करइ आसन्न,
डावइ पासि सोहामणी, फल हुइ आसन्न. १६१
लोमट हंस प्रमुख खग, पंथइ दर्शन चंग.
विषम हरण-गति जमणली, अति उपाइं रंग. १६२
दुर्गा वायस धूकनइ, लुंकडि च्चारइ जोइ,
जोतां डावां स्वर करइ, सुख संपदा सहोइ. १६३
शुकन-भाव अेणी परइं, जे जे शुभ परिणांमि,
ते ते पंथि हवी घणा, चिंतइ वनिता तांम. १६४
वहिलूं वलण हसइ वली, मान-मुहुत अपार,
रथ चालइ उतावलु हवि, जोउ शुकन नउ भाव. १६५

ढाल ८

राग : केदारु पुरवी

(गिंसुकमालना चोढालीयानी, एणि परिं राणी देवकीअे, अे देशी)

शीलवती तव नारीअ, चिंता चित्ति निवारीअ,
सारीअ जिनवर गुण संभारती अे, सही ए करती शील सपोषण,
देती दैवनइं दुषण, भूषण बुद्धइं जेहवी भारती ए. १६६
आगलि नदी अति दुअंगम, सागर स्युं कीध संगम,
जंगम जलनिधि जाणइ एहवु ए, भार सहित रथ नहीं तरइ,
श्चंदनथी सहु उतरइ, जोतरइ सारथि रथ हलूउ हवु ए. २६७
रत्नाकर तव वहूं प्रतिइं, इम बोलइ वली निज मतइं,
रमति रे छंडु वहूं तुह्मे अहींथकी ए, आगलि उंडा पांणीअ,
पंक बहुल वली जाणीअ, वाहाणीअ उतारु तुह्मे पय थकीअ. १६८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वाहाणी वली उतारीअ रिजुमति, रज निवारीअ,
सारीअ पहिरी चलने चमकती ए, धनपती चिंतइ वामाए,
धीइं करी ए वामा ए, रामा ए पणि नहीं रामा रमकती ए. १६९
भव्य-जंतु जिम भव तरिया, तटिनी-तट तिम उतर्या,
जोतर्या धाइ धोरी धुलीआ ए, जगदीस्वरनुं ध्यान धरतां,
नवपद महिमा मनि स्मरता, इम करतां मारग केतु वुलीआ ए. १७०
सुभट एक मारगि मिलीअ, दढ–प्रहार अंगइ वलीअ,
ते वलीअ सेठिइं सुभट प्रशंसीउ ए, वहू कहइ सुणु रयणायर,
किसिउं वखाणउ सायर, कायर किहि एकथी नहासीउ ए. १७१
धाय सबल दीसइ एह तनि, रणणायर चिंतइ निय-मनि,
नवि मानइ साचुं ए सही, पुंश्वली ए चित्ति परिताप अति करीअ.
सेठि रह्या मनमां धरीअ, अणसरीअ मौनपणउं मारगि वलिअ. १७२
आगलि चाल्या आउल, दीठउ तव एक देउल,
वेउल वुलसिरी परिमल भर्य ए, शेठि वखाणइ सुंदर,
जांणे जंगम मंदिर, मंदिर स्वर्ग जिस्युं ए अवतर्यु ए. १७३
वहू कहइ अे मंदिर, तुह्म मनि छइ अति बंधूर,
कंदर सरखुं पणि मुज मनि हवइ ए, मुरखि मांहइ पहिलीअ,
सेठि कहइ छंडुं वहिलीअ, गहलिअ उनमत नीपरि ए लवइ ए. १७४
देउलथी चाल्यां जिसइं, आगलि आव्युं पुर तिसइं,
हरिसइं सेठइं नयर वखाणीउं ए, इंद्र-भवन जिस्युं अवतर्यु,
स्वर्ग थके जाणे उतर्यु, चीतर्यु निय-मनि मनोहर जाणीउं ए. १७५
नयर वखाणइ सानन, नवि जोइई एहनुं आनन,
कानन समवडि ए पुर, मुज मनइ ए तिहांथी चाल्या ते पुर,
वेगइं छंडी ते पुर, नेपुर विघवा वनिता जिम तजइं ए. १७६
जव मेहल्यु ते देसडु, तव दीठउ एक नेसडु,
वेसडु लोक तणु जिहां अभिनवु ए, देखी थोडु जन–वहन,
सेठि कहइ ए वन गहन, निवहन उत्तम कैरुं हीं नवु ए. १७७
वहू कहइ सुणु रयणायर, ए उत्तम रयणायर,
सायर नयर ते मनोहर रूप ए, धनपति चिंतइ ए समी,
वांकी कोइ नजिम समी, मनसमी जिम धण हीनइ विस हरू ए. १७८
विपरित शिख्यित जिम तुरंगी, कुटिल जिसी हुइ वली उरंगी,
जु रंगी बोल न मानइ अह्म तणु ए, जे बोलइ ते सवि कूट,
जेहवां मोटां नग–फूट, अखुट वचन कोश ते एह तणुइए. १७९
सा कहि ए वेलाउल, एहवि आव्यु माउल,
वाउल शीलवतीनुं तिहां रहइ ए, ससरा स(र)सी सुंदरी,
नहुंतरी आव्यु मंदिरि, निज घरी भोजन सामग्री करोइ ए. १८०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

भोजन देइ सादर, ऊपरि आपी चादर,
सुंदर चूआ-चंदन छांटणां ए, उत्तम वस्त्र वउलावीय,
संतोखी वउलावीय चलावीय मातुल निज मंदिर वल्युं ए. १८१
दुःख गयां सवि वीसरी, साधन आत(ता)पि नीसरी,
अणुसरी वाटइं वटतरु छांहडी ए, वड हेठलि रथ छोडीय,
उतर्या आलस मोडींअ, नारीअ लटकइ लोडावइ बांहडी ए १८२

ढाल ९

राग : रामगिरी

(ऋषिदत्ताना रासनी, ऋषिदत्ता पंथि संचरइं, ए देशी)

सेठि बइठा वड हेठलइं, रथ छांहींडइ रे नारि,
निय-मनि चिंता चींतवइ ए, है है अधिर संसार. १८३
कीधां करम न छूंटीइ, जूउ हृदयि विचारि,
दिन सघला नहीं सारिखा, चिंता चित्ति निवारि. १८४

दूपद तथा आंचली.

करमिं मुंजी मोटउ नम्यु, वली रावण भूप,
पांडव नरपति वनि भम्या, जोउ करम सरूप. १८५ की.
बार वरस राम वनि रल्या, भाइ लक्ष्मण साथि,
सुख-दुःख केरी बांधणी, सहू करमनइ हाथि. १८६ की.
नल नरपति पर मंदिरइं, करइ अन्ननउ पाक,
निय-तन सुरित छांडीउ, जोउ करम-विपाक. १८७ की.
सती सुभद्रा मूलगी, करमइं चडयु रे कलंक,
दमयंती करमइं नडी, शीलवती नइं कलंक, १८८ की.
हरिचंद पर धरि जल वहइ, सीता सहइ अपवाद,
करम साथइं कुणइ नवि चलइं, कीजइ किस्यु रे संवाद. १८९ की.
रूषिदत्तानइं वली चडयुं, राक्षसी केरूं आल,
कर छेद्या कलावती, जोउ करम-जंजाल. १९० की.
महाबल मयलासुंदरी, सह्या दुःख अपार,
ढंढणरिखि मास छ लगि, नव पाम्या आहार. १९१ की.
मयणरेहाइं दुःख सह्यां, परिहर्यु पतिनुं देश,
वन मांहइं सुत जनमीउ, जोउ करमनुं वेश. १९२ की.
अेक सुखना अेक दुःखना, दिन सरिसा न होइ,
जिम तरुअरनी छांहडी, खिणि नमती रे जोइ. १९३ की.
किहां ते मंदिर मालिआं, सप्तभूमि-आवास,
वाघ सिंघ भीषण वली, किहा वनि-वास. १९४ की.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

किहां पल्यंक तलाइ स्यूं, किहां हींडोला खाट,
किहां रहिवुं रज-पूंजमां, वली अवघट-वाट १९५ की.
उदय आव्युं कर्म महारइ, जउ चडयुं रे कलंक,
भोगव्या विण छूटइ नहीं, मोटा राय नइ रंक. १९६ की.

दूहा

इम करि नीअ-मन चालती, शीलवती गुण-गेल,
अेहवइ पासि करीरथी, वायस बोल्यु बोल. १९७
धन-आगम अनरथ समु, जाणी हृदय मजारि,
वायसनिं वनिता भणइ, भाइ तुं अवधारि. १९८
तोरूं वचन सोहामणुं, खोटउं ते नवि होय,
कलियुगि तुं ज्ञानी समु, तूं सरिखु नहीं कोइ. १९९
आगम निगम सवि लहइ, तुं तां चतुर सुजाण,
सुख-दुःखनी वात तुं कहइ, तोरी वाणि सुवाणि. २००
तुज अरथी अहीं को नहीं, भाइ म करि आयास,
गुण अवगुण थइ परणमइ, तिहां स्यूं करइ प्रयास. २०१
गुणवंत विण कुण लहइ, कुण दिइ गुणनइ मांन,
सार विण सूकइ वेलडी, उगी सूनइ रानि २०२
सोना केरी भालडी, पाणी मांहि म नांखि.
कुगुण कवेधां आगलइं, लै निज गुण मन दाखि २०३
गुण-मणि मन भंडारमां, मूल न कीधुं जाइ,
मुरख करि सोइ अप्पीउं, कुडी मूल न थाइ. २०४
सुगुणां गुण अरथी विना, दिन झूरंता जाइ,
नागरवेलि फल विना, जिम झूरइ वली जाइ २०५
पासइं कुगुण कुवेध नइं, सुगुणां हइई साल,
झूरी झूरी पंजर हवइ, अवटातां जाइ काल २०६
गुणवंत वरी अेकइ भलु, नहीं नर-गुण दसलाख,
कारेली बहु कां फली, वरि अेक रूडी-द्राख २०७
सुगुण सुवधां नितु मरण, जे जाणइ गुण-दोष,
मन मांहइं झुरी मरइ, निसिदिन हैडइ सोस २०८
सुगुणां विण गुणवंतनी, कहु किम भागइ भुख,
सरखइ सरखुं जे मिलइ, ते जांणइ मन-दुःख. २०९
सज्जन को तेहवुं नहीं, जेहनइं कहुं मन-दुःख,
कंठि आवइ हैआ थकी, आधु न लहइ मुक्खे. २१०
बोली बोली थाकु घणूं, उडि न पंखि-सुजाण,
जाइ न तुं तिणि देसडइ, जिहां को हुइ गुण-जाण. २११

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अेक अपराध आगइ कर्यु, तेहथी चूकां कंत,
ताहरुं कहण करूं वली, तु दुख हुइ महंत. २१२
तं निसुणी रयणायरइं, पूछइ वहूनइं वत्त,
वायस वयसह नीच ए, अेह स्युं केही वत्त. २१३
शीलवती एहवुं सुणी, वलतु उत्तर देइं,
तातजी मुरख किम कहु, पणि नवि बुझतु भेय. २१४
मांणस पहि पंखी भला, जे हूइ सुगुण सुविध्ध,
कुगुण कुवेधां मांणसां, कां किरतारइं किध्ध. २१५
जेह सरि पीइ दीप जल, तींह न पूंछी देअंत,
मांणस पहइं के मोरडा, रूडा कयन्न होंति. २१६
रूपइं रूडा सूडिला, गुण जाणेवइ मोर,
प्रीतइं पारेवां भलां, मांणस नहीं पण ढोर. २१७
ए सरखु जगि कोइ नहीं, वाहलां मेलणहार,
संदेसु सुघउ कहइ, पंखी नइ अवतारि. २१८
शुकन-शास्त्रमां एहना, बोल्या छेइ गुण जेह,
मुज मुखि एक ज जीभडी, नवि कहिवाइ तेह. २१९
अभ्यागत १ अदभूत कहइ २, मेहागम ३ अशोभन्न ४,
मीठुं भोजन ५ रौद्रभय ६, शोभन ७ नइ भयचहिन ८ २२०
प्रहर १ तस्कर १ कलह २ मेहागमन ३ इष्टागमन ४,
विरूप ५ कलह ६ राजप्रसाद कहइ ७ बोली महाभयरुप ८ २२१
प्रहर २ अशुभ १ अनिइ मृत्तवत्तडी २, अभ्यागत ३ धनलाभ ४,
मेहागमन ५ रायमान दिइ ६, राजविडूर ७ वस्त्रलाभ ८. २२२
प्रहर ३ देह-व्याधि १ भय २, सुख कहइ ३ मन चींत्या फल होइ ४,
राजभय ५ भयवात्त किहइ ६, मेह ७ अभ्यागत कोइ ८. २२३
प्र०४ ब्रह्मस्थान कि रुयडी, चिहु ए पुहुरे वाणि,
पूर्वादिक दिसि चिहु पहरि, सृष्टिइं गणे सुजाण. २२४
घर उपरि ऊंचइ चडी, काक करइ कक-वाणि,
इष्ट-समागम तु हुइ, घन-आगम वली जाणि. २२५
दद शब्दइं दुःख दोहिलुं, ख ख शब्दइं आहार,
कु कु धननाश करइ वली, ट ट ट ट मृत्यु विचार. २२६
बंधु-संहरे हहइ हुइ, गगइ वली भूमि-लाभ,
घघइ कारय-सिद्धि हुइ, ए स्वर तणउ विचार. २२७
मारगि जोतां मांणसां, सनमुख वायस होइ,
तिणि मारगि नवि जाइवु, जाइ तु न वलइ सोइ. २२८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वायस हुइ जउ सावडू, तु वंछित पुरेइ,
वघ बंधन हुइ उवडू, पंथइ अति दुःख देइ. २२९

तुंडइ भूमि खणइ वली, वायस वाटइ जंत,
तु ते वाटइं पंथीआं, लाभ घणेरू हुंति. २३०

वायस कंटक-तरु चडी, शबद करइ वार वार.
तु तिहां कलेश हुइ घणउ, एहवउ शुकन-विचार. २३१

शुम भोजन वडि-सर करइं, शुक वृक्ष सरि कलेश,
ध्याम पुंजि धान्य आगमन, खडगइ वैरि प्रवेश. २३२

कुंभि तुरंगमि जउ चडी, वाइस शब्द करेइ.
वरभोजन वाहलां मिलइ, साचु वयण धरेइ. २३३

वस्त्र-खंड लेइ धरि चडइ, वायस तु हुइ लाभ,
चर्म-खंडि निधि दीसीइ, कुसुम फलइं हुइ लाभ. २३४

सूर्योदियि जउ नगरमां, आवइ वायस रंगि,
दुख हुइ तेण देसडइ, मध्याहनइ देश-भंग. २३५

राय चौर-भय अस्थमणि, ए आगमन विचार,
रातइं जाइ गामि जु, तु देश-भंग अपार. २३६

शुष्क-वृक्षि प्राकारि जउ, वायस रुदन करंति,
जलधर जल वरसइ नही, एहवुं शास्त्र कहंति. २३७

भमता वलय कोरि जउ, वायस नयरि दीसंति,
देश-भंग तु जाणिवु ए, पणि साचु हुंति. २३८

वायस अरूणोदय समइ, ग्रह सन्मुख बोलइ,
मान-मुहुत वली धन घणुउ, गृहनायक नइं देइं. २३९

जु चडी घर-बारणइ, पंख धुणइ दिसि सोइ,
तु दिन पांच मांहइ वली, अगनि-उपद्रव होइ २४०

तोरणि चडी खर-स्वर करइ, महुर सरइं सुंजत्त,
तु भूमि-तलि सांतीउं, निधि देखाडइ जत्ति. २४१

घर साहमू थइ घर जोइ, खर-स्वर वली बोलइ,
वायस दिन पंचक मांहि, तु धन-हाणि करेइ. २४२

वली उठइ बइसइ वली, तेडइ निज परिवार,
तु जाणे तिणि मंदिरइं, चिंता हुइ अपार. २४३

डावुं अंग जउ चंचु-पुटइं, लूहइ धूणइ रीस,
तु दिन थोडामां वलीं, सीस कचडइ निज सीसि. २४४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मंडल करवि परुप्परइं, भोयण जइवि ठवेइ,
तु गृहपति नइ भू-घणी, मोटी पदवी देइ. २४५

इत्यादिक सवि शुकनमां, बोल्या छइ धण भेय,
जाणपणू पणि दोहिलूं, जगमां शास्त्र अमेय. २४६

ससरइ अत्यादर करी, वहूनइ पूछइ वत्त,
ए वायस कहि छइ किस्युं, ते तूं कहइ मुज जित्ति. २४८

ढाल १०

राग केदारे गुडी

(छांनो छपीनई रे कंता किहां गियो रे, अे देशी)

निसासो मूंकी कहइं रे, शीलवती तव नारि रे,
तातजी तुह्म नइं स्यूं कहूं रे, हूं निर्भाग्य संसार रे. २४८

कुलयुगनी स्थिति एहवी रे, जे गुण थाइ दोष रे,
निज गुणथी दुख उपजइ रे, तु दीजइ कुहुनइं दोष रे. २४९ कु.

छेदन भेदन तनि सहइ रे, निज गुण माटि मंजीठ रे,
घाणी-पीलण सहइ घणूं रे, सेलडी जु गुण मोंठ रे. २५० कु.

सफल सदाफल आंबलां रे, फल माटि सहइ दुख रे,
वालु जु परिमल दीइ रे, तु छेदावइ मुखु रे. २५१ कु.

कस्तुरी जु मृग धरंइ रे, तु ते छंडइ प्राण रे,
हय गय सूडा रूयडा रे, पासि पडिउ सुजाण रे. २५२ कु.

तिम मुजनइं गुण माहारा रे, हूआ दोष समान रे,
मि जउं तुह्म नइ गुण करितु रे, तुं मइं लहिउं अपमान रे. २५३ कु.

सीयालिणि-इवर संनधि रे, हूं लावी पांच रत्न रे,
तुह्म सूत-शय्या उपरइ रे, सांत्यां करी अति यत्न रे. २५४ कु.

मि अपराध किसिउ कर्यु रे, जे दीधूं अपमांन रे,
गुण अवगुण जोया नहीं रे, इम कां थया अज्ञान रे. २५५ कु.

वायस सविहूंमां मूलगु रे, वायस वयस समांन रे,
महुर सरइ बोलइ वली रे, ए छइ अति सुझाण रे. २५६ कु.

करीयर तरुयर हेठलि रे, दविण अच्छइं दस कोडि रे,
जे अरथी हुइ अरथनु रे, ते लिउ आलस मोडि रे. २५७ कु.

हूं भूख्युं छुं अति घणूं रे, मुज नइं दिल आहार रे,
साचां मारां वयणलां रे, मम करसिउ विचार रे. २५८ कु.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ११

राग देशाष

मुजि रे नीसासा मेहली बोलइ, सुणु सुणु स्वामी गुणवंत तात रे,
मुज रे मनडूं दुख जलि-भरिउं, कुण आगलि कहूं मन तणी वात रे. २५९
सुख रे पाम्या वाणी एहवी सुणी नइं, हरखिया मन घणूं धनपति सार रे,
अे रे वनिता अति मतिवंती, गुणवंती ए नारि रे अपार रे...दुपद
जोउं रे एहनी मतिनूं पारखूं, कर कांकणनइं स्यूं मकरंदं रे.
एहवु रे धनपति चिति चिंतइं, पूरिउं रे मनडुं अति आनंदि रे. २६१
एहवुं रे धनपति चिंति विमासी, आणिउ रे आयुध नगरथी एक रे,
खणतां रे करीयलि हेठिं दीठउं रे, दस-कोडि निधान रे. २६१ सु.
मनि ऊलट अति उपनु, देखी देखी धन तणउ अंबार रे,
चिंतइ रे लखिमी मूरतिवंती, मुज धरि वहु सुविचार अपार रे. २६२ सु.
तव रे ससरु वनिता बोलइ, रथ अहां थकी पाछउ वालि रे.
वुलु पाछां वहू मंदिरि आपणइ, बोलइ ससरु वयण रसाल रे. २६३ सु.

दुहा

शीलवती वलतूं भणइ, हूं न जोउं तुह्म बारि,
जु अविचारिउं तुह्मे करिउ, कांइ नवि कीधु विचार रे. २६४
मन भगां कुबोलडे, ते किम कहु संधाइ,
जिम जिम समइ सांभरइ, तिम तिम साल सथाइ. २६५
सोविन नइ वस्त्रह तणीं, संधइ संधि मिलाइ,
मन भगुं कुबोल पण, संधि न बइसइ ठाम. २६६
सर फूटउं जल वही गयुं, पालि म बंध अपार,
मन-भग्गूं वली दिन गयुं, तींह सी आस गमार. २६७
वाहलां टलीं वयरी थयां, छेहडउ देइ जंति,
मुरख बोलह बाटडी, आसा-लबध जोयंति. २६८
भर-रूसणि मनामणूं वहंति पूरइ पालि,
है है मूरख मांणसा, गय नेहि करिआलि. २६९
मांणस नवि बोलावीइ, मनसिउं तिजिउ नेह,
अलवइं कहइ कुबोलडा, माम गणइ निस-नेह. २७०
विचलियां जो बोलावीइ, तु हुइ उरतु अपार,
अगान उलाणी फूंकतां, मुह भराइ छाहारि. २७१
गुण त्रूटा जउ कोडिना, तउ किम लभइ लक्ख,
जिम सर तिम नर नेहलु, त्रूट न लगइ विक्ख. २७२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राय पडी जे डूंगरे, न मिलइ बरसह कोडि,
अंतरंग मन उतरिउं, ते न मलइ वली जोडि. २७३

वरसह केरी प्रीतडी, एक बोलइं तूटी जाय,
जे अवगुण मनमां वसियां, ते नवि अलगा थाइ. २७४

वनि दव दाधां रूखडां, पीलवीइ मेहेण,
चिंति बलउं कुबोलडे, नवि पल्लवइ मूएण. २७५

नेह करंतां वरस सय, छोडंतां क्षण एक,
अवगुणि एक कुबोल नइ, प्रेम तणउ होइ छेक. २७६

जे अवगुण विरमइ नहीं, विरलइ ते संसारि,
छेह लगइ वहिडइ नहीं, अवगुण सय संभारि. २७७

उत्तम किमहि नउ भंजइ, आदरीआं सय हाथि,
खीणउ झीणउ चंदलु, सिरि वहइ श्रीजगनाथ. २७८

कुण जाणइ मन–वत्तडी, जे मनि वसीया दोस,
फल चीरिं गुण जाणीइ, पणि नवि मांणस रोस. २७९

हैडा घणूअ न झूरीइ, सज्जन वहिड्या देखि,
जे मनमांथी उतर्यां, तेनु लेखि म लेखि. २८०

जे मनथी उतरीया, तेह सिउ किसिउ सनेह,
बप्पीहु शरदह तणउ, के तूं वंदइ मेह. २८१

विहडिउ नेह जे सांथीइ, ते नवि आवइ ठांमि,
शीतल कीउं जल तापवी, नीरस हुइ परिणामि. २८२

सुजन सुसंपां जोइ, कुसंपा अलखामणां,
नख आमिखथी होइ, अलगा ते अरणइ कहइ (?) २८३

ते तु कीजइ नेह रस, जे तु दीसइ रंग,
नितु बलवूं निस नेहसिउं, जिम दीवडइ पतंग. २८४

सुगुण सुवेधां मांणसां, मुरखडे तिजायांइ,
सुगुणां गुण अरथी घणा, पणि छेहु मुरखांइ. २८५

केतकि कंटक कां धरिं, जाता भमर म मेहेलि,
सुगुणां विण गुण कुण लहइ, गोरी तूं गुण-गेलि. २८६

विण बोलावइं न विसरइ, जे विण घडी न जाइ,
ते वाहाला स्युं रुसणूं, सज्जन कीजइ कांइ. २८७

दोस कीया तिणि सज्जने, तुहइ मनामण थाइ,
मंदिर प्रजाल्यां पावकिं, तुहि न अगनि तिजाइ. २८८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सेठि मनावइ वली वली, शीलवती सुविचार,
सुकुलीणी सा सुंदरी, मानिउ बोल विचार. २८९
सज्जन चंदन पन्नर्नि, ए त्रिहूं एक सभाव,
भागइं पणि गुण करइ, नहीं अवगुणनु भाव. २९०
कमल-नाल जिम कूंअलूं, तिम दुरियन मन होइ,
वार न लागइ भांगता, निवि संधाइ सोइं. २९१
व्रज थकी अति आकरां, सज्जन केरां चित्त,
अवगुणि किमहि न भंगीइं, अविचल हुइ सुचित्त. २९२
मुहि कडूऊं बोलइ नहीं, खल बोलणां सहंति,
गुण लइ दोस न उच्चरइ, सज्जन किमहि न रुसंति. २९३
दुरियन पीड्या सजन पणि, सहिजइं शुद्ध स्वभाव,
छाहारिं टप्पण मइली, अधिकु उजल भाव. २९४
सज्जन गुण केतां कहूं, तु हइअ सरिस दोइ,
पाहणि रेखा प्रीतडी, अशनि समी रीस होइ. २९५
कठिन न बोलइ दुहवीया, मुहुडइ हंसी बोलंति,
मर्म न पभणइ पर तणा, सज्जन लक्षण हूंति. २९६
पर अवगुणि मनि नवि धरइ, नित्य करइ उपगार,
वइरी नइं पणि नवि कुपइ, सज्जन सहिज जुहार. २९७
गुण कीधिं अवगुण करिं, केवि करइ उपगार,
अवगुण कीधिं गुण करइ, ते सज्जन संसारि. २९८
सज्जन तुहीन तणीं परिं, तापि विलाइ तेह,
दुरियन दीवा समवडिं, अधिक जलइ कय-नेह. २९९
सज्जन अति रीसिं भरिया, विप्पिय न भणइ तोइ,
राहु मूहि ससि किरणलां, अतिहिं शीतल होइ. ३००
सज्जन दुरियन परिभाव्या, गुण पणि तोइ करंति,
अगनि अगर दजाडतां, परिमल बहुलु हूंति. ३०१
चंदन वनि जिम सीयला, विरला सज्जन हूंति,
छेदन भेदन तनि सहइ, पण बहु परिमल दिंति. ३०२
विद्रुम छेदिया ठायथी, कीधां खंडो खंडि,
वींध्यां जण जण करि चड्यां, तुहइ रंग अखंड. ३०३
वरि अेक वरस विलंबीइ, कीजइ सुमनस संग,
छेह लगइ नांवे उतरइ, राता कांबाल रंग. ३०४
जइ अवराह जिसय करिया, सुयणा तो न धरंति,
अेक समइं जे गुण करिउ, ते अनुदिन समरंति. ३०५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल १२

राग गोडी

(श्याम प्रद्युम्नना रासनी देशी, समोरण देवइं रच्युं, ए देशी)

रथ पाछउ वालिउ वली, सेठिइं करीय विचार रे,
अनुदिन शीलवती तनिं, शील तणउ शृंगार रे. ३०६
जोउं जोउं सीलह पारखूं, शीलइं सुख सवि हेव रे,
जलन हुइ जल समवडिं, सारइ सुर नर सेव रे...दुपद
सेठि कहइ तव वहू प्रतिं, ताहारी अदभूत बुद्धि रे,
तिं ते पुरव बोलडा, कां बोलिया असंबद्ध रे. ३०७ जो.
तातजी हूं वहू तुह्म तणी, नवि बोलुं खोटी वाच रे,
जे जे बोलिया बोलडा, ते ते सधला साच रे. ३०८ जो.
चरण राखेवा कारणिं, धरीइ चरण-त्राण रे,
विखम वेलाइं वली वली, कीजइ चरण-त्रांण रे. ३०९ जो.
नइं उंडी जलवरि भरी, दुअंगम-पंथ अदष्ट रे,
जउ कंटक खूचइ पगइं, तु अति हूइ अनिष्ट रे. ३१० जो.
जउ वाहणां भीनां वली, तु क्षणमां सुकाइ रे,
जउ वंठां तु वली नवां, वाहणां अदभूत थाइ रे. ३११ जो.
सरव उपाइ वली वली, राखेवउ निज देह रे,
देहथी अधिक बीजउं किसिउं, जहसिउं धरीइ नेह रे. ३१२ जो.
जे तुह्मे सुभट वखाणीउ, विजइ अप्रतिम मल्ल रे,
मिं तस पूठिइं देखीयां, आयुध केरां सल्ल रे. ३१३ जो.
किहि एकथी तस नाहीसतां, पूंठिं दीध प्रहार रे.
साहामु थाइ एकइ नहीं, ते कायर निरधार रे. ३१४ जो.

ढाल १३

राग मल्हार

(मम करो माया काया कारिमी, ए देशी)

जे अेक देउल नयरनिं परसरिं, दीठइ अतिं सुविसाल रे,
मुज मनि देउल ते नवि भावीउ, जेहवुं जंगण-जाल रे. ३१५
सुणु सुणु बातडी तात अह्मारडी, हूं तुह्म गुण तणी दासि रे,
जे जे बोल्यां पूरव बोलडा, जोउ जोउ तेह विमासि रे. ३१६...दुपद
जंगल जालइं रे देहरू रानमां, नट विट लइ विश्रांम रे,
रहिवुं न घटइ तीह सुमाणसां, जड जूआरीनूं ठाम रे. ३१७ सु.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तेह भणी देउल मइं न वखांणीउं, हवइ सुणु नयरनी वात रे,
बरपाटण भणीं तुह्मो अति वर्णविउं, मिं न वखाणिउ तात रे. ३१८ सु.
तिणि पुरि वाहलां मांणस को नहीं, कुणि नवि बोलडु दीध रे,
रान तणी परि नयरि भमियां घणूं, कुणि नवि भगतडी कीध रे. ३१९ सु.

दूहा

ते दिसि रान समावडी, जिहां को सुजन न होइ,
मनडूं सूनूं रडवडइ, गुण नवि जाणइ कोइ. ३२०
एकजि वाहलां सुजन विण, बहू जण भरीउ देस,
रान तणी परि जाणीइ, कोइ न पूछइ संदेश ३२१
जिहां वाहलां सज्जन नहीं, जिहां को नहीं गुण-जाण,
तिहां जातां मन किम वहइ, जेहवूं शून्य मसाण. ३२२
सयल सरोवर जलि भरियां, बप्पीह मनि मेह,
सधलइ सूनुं तेह विना, जेहनइं जेहसिउ नेह. ३२३
ऊंचां आंबा विखम-फल, कां धरइ मन अंदोह,
काजि न आवइ आपणइ, ते ऊपरि सिउ मोह. ३२४
वरि कारेली आप धरि, नहीं पर मंडपि द्राख,
वरि कालां पणि आपणां, नहीं गोरा नव लाख. ३२५
वरि ते चंदन विसमथी, रूडउ पंथ करीर,
वरि ते सायर खारथी, थोडूं जलधर नीर. ३२६
वरि सज्जन एकइ भलु, जेहथी पहुचइ आस,
बीजा बहूंया नर वसइ, तेहनउ सिउ संवास. ३२७

देशी पाछली चालती छइ

मिं तिणि कारणि रांन समानडूं, कहिउं कहिउं नगर विख्यात रे,
जे पणि दीठउ आगलि नेसडु, जोउ जोउ तेह तणी वात रे. ३२८ सु.
तिणि पुरि तुह्मनि माहरइ माउलइं, दीधुं दीधुं अति बहूमांन रे,
स्वामि तेणइ कारणि नेसडु, कहिउं कहिउं नगर समान रे. ३२९ सु.
जिणि पुरि लहीइ मान जि अति घणउं, सोइ पुर नगर समान रे,
जिहां नहीं सज्जन कोइ न बोलावए, नयर स रान समान रे. ३३० सु.
मिं रथ छाया सहजिं अणुसरी, परिहरी वटतरु छाय रे,
वायस-विष्टा शाखा पतनथी, छ मासि रंडा थाय रे. ३३१ सु.
युगतइं युगती वांणी सांभली, धनपति हरख्या अपार रे,
बुद्धि सरसति अभिनव अवतरी, चिंति चिंति चित विचार रे. ३३२ सु.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल १४

राग रामगीरी

(सुगुण सन्हूणा सींमधर, ए देशी)

सा शीलवंती सुंदरी, मतिवंति अलवि अपार रे,
धनपति मन अति रींजवइ तु, गोरी ते गुण भंडार रे. ३३३

सुगुण सलूणी रे मनसिउं, नहींअ विखाद रे,
नव नवां कौतुक जोअती तु, आवइ ति मंदिर सार रे...आंचली

किहिं एक खेलइ मृगलडी, मृग कंधि कंथ चडावि रे,
कहिं एक पीउ पीउ बोलतु तु, चातक नेह सभावि रे. ३३५ सु.

किहिं एक दीसइ मोरडी, नाचता मोर अपार रे,
किहिं करइ मालति मोगरइ तु, कइवडइ भमर झंकार रे. ३३६ सु.

किहि एक चमरी–सेरभी, किहि चकव-चकवी जोडि रे,
किहिं अलवि चालइ हंसली तु, बग हंस सारस कोडि रे. ३३७ सु

किहि एक दाडिम सूयडी, मनोहर नीलां पांख रे,
बोलतां अति घण रूयडा तु, जेहवी ते आंबा–साख रे. ३३८ सु.

पदमिनी वेघ विलूघडा, किहि भमइ भमर रसाल रे,
कोकिला पंचम आलवइ तु, बइठीति सरस रसालि रे. ३३९ सु.

किहि कठिन पीन–पयोधरा, सिखि-पिछ चरणा सार रे,
वन मांहइ खेलइ शबरली तु, कंबु–कंठि गुंजा-हार रे. ३४० सु.

किहिं सरल साल तमाल नीला, किहिं तरल ताल प्रलंब रे,
बीजोरि बोर बदांम बीउ, तुंब अंव जंबु कदंब रे. ३४१ सु.

जंबीर जंबू जाइ जूइ, किहिं द्राख रायण सार रे,
करणीय किंशुक केतकी तु, नारिंग सदल अपार रे. ३४२ सु.

पुन्नाग नाग सुराग पूगी, ऊगी ति नागर वेलि रे,
अति कठिन श्रीफल दाडिमिनी तु, वरवर्ण कोमल केलि रे, ३४३ सु.

चतुर चंपक केतकी तु, दमनकु करूबक वाल रे,
शतपत्र पाडल पोयणी तु, जासुण जाती जाल रे. ३४४ सु.

इणि परिं कौतुक जोयतां, पुहुतां ति मंदिर ठाय रे,
कामिनी देखी आवती तु, अति अजित थयु विछाय रे, ३४५ सु.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दूहा

सेठि वहु ज देखीयां, सुत रूठइ ते वार,
आहा धिग् धिग् तातजी, अे सिउ करिउ विचार. ३४६

ए अति चंचल पापिणी, कां आणी निज-गेहि,
लुंटी लंपटी लोभिणी, नीठरि अति निस-नेहि. ३४७

ए असती दुःशीलिनी, शीलवती नइ नामि,
ते मांणस कां देखीइ, जेहनु न गमइ नाम. ३४८

जे देखी मन उल्लसइ, ते वाहालां परगामि,
आंखि आगलि अलखामणां, जेहनूं न गमइ नाम. ३४९

एहवां वचन सुणी घणां, हुं हुं वारइ तात,
ए घर-लछी कुल-वहू, एहनी मोटी वात. ३५०

ढाल १५

राग असाकरी

अे बुद्धि अभिनव भारती, कुल-वहु शील-शृंगार,
अति निपुण गुणवंती भली, नवि लहूं हूं गुण पार रे. ३५१

शीलवती सम को नहीं, नारी चतुर सुजाण रे,
शीलिं सीता जेहवी, सुर नर करइ वखांण रे
...दुपद तथा आंचली.

वरसरल शय्या ऊपरिं, तुं जो-न पांचइ रत्न,
धन कोडी पन्नर सर्वह, एणीइं आणिउं यत्न रे. ३५२ शी.

कूल-वहू कुलदेवति समी, ए नारी कुल-श्रृंगार,
निर्दोखी गुणवंत भली, ए नारि अतिहिं उदार रे. ३५३ शी.

इम तात वचन सुणी घणां, सुत रत्न पूछइ वात
आ रत्न लाभ लगइ वली, सोइं सेठि कहइ अवदात रे. ३५४ शी.

धन-लाभ पन्नर कोडिनू, जाणीति अति मतिमंत रे.
तस बुद्धि अधिकी वली लहीं, मनि हुउ कोप सुशांत रे. ३५५ शी.

मद-मोद मेहुर मंदिरिं ते, द्रव्य थापिउ कोशि,
धन-लाभ देखी अती घणउ, वीसरइ हैडइ रोस रे. ३५६ शी.

भूवि स्वार्थ-भूता सहू भमइ, जगि नहीअ वल्लभ कोइ रे,
जस आस पुहुचइ जेहथी, तस तेह वल्लभ होइ रे. ३५७ शी

धन देखी सहू क हरखीउं, अति अजीत थयु विछाय रे,
किम दाखवूं मुख माहरुं, हवि करुं किसिउ उपाय ३५८ शी.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जिम कितव चूकु दायथी, जिम सुभट चूकु धाय,
जिम युथ चूकु हरिणलु, कर विना जिम कार-राय रे. ३५९ शी.
बिछाय वदन थयुं तिसिउ, भून्यस्त दृष्टि सुदीन,
जउ कार्य अणघटतूं करइ, तु लाज धरइ कुलीन रे. ३६० शी.
निज वदन हूं किम दाखवूं, कुहुनिं कहुं मन बात,
इम चित्ति साथि झूरता, तव भणइ सुगुण स तात रे. ३६१ शी.
मन साथि जेहसिउं मांडीइ, छेह लगइ आवचल नेह,
एकवार कलह करी घणउ, परखेइ जोइई तेह रे. ३६२ शी.
अज्ञान भावइं जे करिउं, तस दोष न कहइ नीति,
इम कही बेहू खमावीयां, अति सरल प्रांजलि चीत रे. ३६३ शी.
नव नारि पणि सुविनीत अति, इम कहइ टाली रोस,
ए कंत नही अपराध तुज, मुज कर्म केरु दोष रे. ३६४ शी.
तहीं प्रभति अधिकु प्रेम तस, जिम तामरस रोलंब,
जिम चंद्र अनइं चकोरडा, जिम कोकिला नइ अंब रे. ३६५ शी.
तहां थकी प्रश्न-प्रहेलिका, नवी नवी भाषा भेद,
पूछइ जि वर हैआलिका, ते कहइ वडइ बिछेदि रे, ३६६ शी.

❀

अथ प्रहेलिकाधिकार

दुहा

सरघा मुखथी स्युं हवइ, कुण करि-मंडन होइ,
सुंदरि ससि-मुखि मृग-नयणि, उत्तर दिइ मुज सोइ. ३६७
शीलवती उवाच-मधुकर, व्यस्तजाति. १.
अजित उवाच-
एक नारी रहइ कोशमां, स्त्री उपरी स्त्री नेटि,
हैइ विलग्गी नवि गमइ, पुरुष तणउ भरइ पेट. ३६८
शीलवती उवाच-तरवारि, समस्तजाति. २.
अजित उवाच-
सायर-सुत दमयंति-प्रिय, कुण कहु कमला-कंत.
भोगिक वल्लभ कुण हवइ, भर सायर का हुंति. ३६९
शीलवती उवाच-चंदनलहरि, द्विव्यस्तजाति ३.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच–
पावक–वाहन सर्व प्रिय, वीर वल्लभ संसारि,
सज्जन वाणि केहवी, कहेवी शोभइ नारि. ३७०
शीलवती उवाच–मेखलाभरणसहिता, व्यस्तसमस्तजाति ४.

अजित उवाच–
जलधि-सूता कुण प्रिय, शोभा लहइ परिणामि,
सिइं पामइं सुख भमरला, उत्तर दिउ अभिराम. ३७१
शीलवती उवाच-कमलेन, द्विसमस्तजाति ५.

अजित उवाच–
कुण वनवासि अलखामणउ, अहिधर कहेवु मित्त,
झुरी झुरी मन भीतरिं, कुण कृश हुइ नित्त. ३७२
शीलवती उवाच-विरऽहित, द्विव्यस्तसमस्तजाति ६.

अजित उवाच–
सुभट चौर वंछइ किसिउ, का खल वयणि वसंति,
पवनह वैरी कुसुम-प्रिय, का गणिका घर हुंति ३७३
शीलवती उवाच--भुजंगऽलि, त्रिव्यस्तजाति ७.

अजित उवाच–
दुर्जन जन जगि कहेवु, विण अपराधि दहेइ,
ससि-वाहन सो कहेवु, विरही नइं न रुचइ. ३७४
शीलवती उवाच–दोषाकर, एकालापकजाति ८.

अजीत उवाच–
दुअंगम अटवी कहेवी, भील तणउ अहिठांण,
नवयौवनि वनिता किसी, दइ आनंद सुजाणि. ३७५
शीलवती उवाच–मदनवती, भिन्नकजाति, ९

अजित उवाच-
न्याय राजियंइ नरपति तणइ, कहु कुण केहवी होइ,
वनराजी केहवी कहेवी भजइ, दिउ अह्य उत्तर सोइ. ३७६
शीलवती उवाच–कुमुदावलीराजिता, भेद्यभेदकजाति १०

अजित उवाच–
मंदगतिइं कुण जाणीइ, अरूण उगमतउ कुण,
ससि–लंछन कहु कुण हवइ, उत्तर दिउ अह्य निउण. ३७७
शीलवती उवाच–मद १, अरूण २, ससि ३. प्रश्नोत्तरसमजाति, ११

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजीत उवाच–

मान-हानि उत्तर जिहां, कहु तिहां केहवूं प्रश्न,
निज करि वीर धरइ किसिउ, दिउ तुह्मे उत्तर कृश्न. ३७८

शीलवती उवाच–कोदंड, पृष्टप्रश्नजाति १२.

अजित उवाच–

सुहडि रूठइं विइरीआं, कां रमइ उरवरि नारि,
अति आंसारिं सिउं हवइ, अति चंचल तरवारि. ३७९

शीलवती उवाच–...(?) भग्नोत्तरजाति १३.

अजीत उवाच–

नागार-हित न्याइ करी, नरपति कहेवुं होइ,
वैनितेय आलय किसिउ, दिउ अह्म उत्तर सोइ. ३८०

शीलवती उवाच—नागरहित अद्युत्तरजाति १४.

एवंमध्यांतादिज्ञेयं.

अजीत उवाच–

मोह करइ कुण कृपणनिं, विश्व विधाता कुण,
कंद वधारइ कुण वली, कुण दिइ पंथ सउण. ३८१

शीलवती उबाच–...(?) कथितापह्नुतजाति १५.

अजीत उवाच–

राजीवाली–बोहगो, को ता इठा होइं
बावीसं होइ गुरु, दीहामुक्खो कोइ...(?). ३८२

शीलवती उवाच–हंस.

अजीत उवाच–

बालक-पिय गिरिजा-पीउ, नारी हैइ कोइ,
दसइ इकगुरु रितु नग्नन-लघु, कुण दोहा नाम होइ. ३८३

शीलवती उवाच–पयोहर.

अजीत उवाच :

धणुंह तणइ शिरि कुण रहइ, कुण हुइ सुयण शरीरि
जल निहिदिसि लहु नयन-गुरु, वयवर कवण सुधीर. ३८४

शीलवती उवाच–गुण, दोधकनांमजाति १६.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजीत उवाच–

कुण निषेधा रथ हवइं, कुण पश्रिम दिशि स्वामि
गोरी कमला–नाह कुण, कुण हवइ धरणी नाम. ३८५

शीलवती उवाच–.....(?)

अजीत उवाच–

घन जघन स्तन पीन युग, निर्जित नयनि कुरंगि,
नननन ममम अहइ अह, कुण कहइ पहिलइ संगि. ३८६

शीलवती उवाच–नववधू, वर्णोतरजाति. १७.

अजीत उवाच–

लंपट शिर पीयुष–प्रिय, अश्रुची भूचर नाम,
वसंग उत्तम भय कुहु, केहवु भमर सुजाण. ३८७

शीलवती उवाच–जातीसुमनसिसादर, अष्टदलकमलजाति. १८.

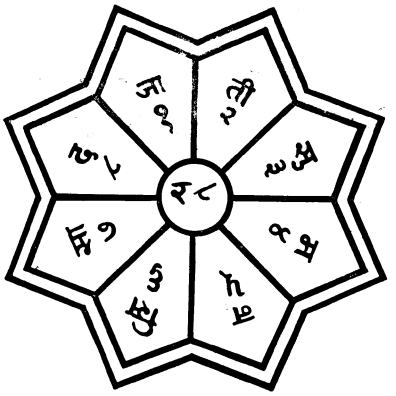

अजीत उवाच–

जगमां अश्रुचि किसिउ हवइं, कोमल सिंउ कमलांह.
दमयंति वरनाम तनु, नाम किसिउ कटकांह. ३८८

सरल किसिउं पंकज-नलिं, कुंण रखुइ नगरांह,
किसिउं जणावइ आचरण, कवण सहाय खलांह. ३८९

कुण निषेधा रथ हवइ, ब्राह्मण वल्लभ कोइ,
मुखमंडन केहवु नींच जन, विरही केहवु जोइ. ३९०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शीलवती उवाच-मदनवेदनासाकुल, १८, मंजरीसनाथजाति १, अष्टदलकमल २, गोमुत्रिता ३, व्यस्तसमस्त ४, बहिर्लीधिका ५ द्विचित्रगर्भितं. १८.

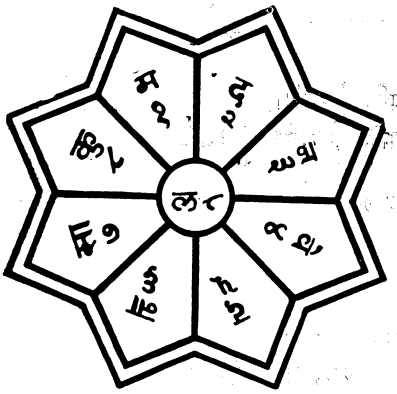

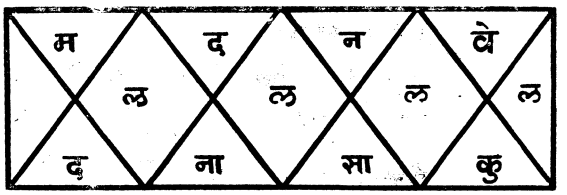

अजित उवाच-

जल अभि मांनस कुसुम-सर, महेरव मज्झिम कलेश
सुख भय गुहवर नाम कुण, गोरी उत्तर दिसि. ३९१

शीलवती उवाच-कंदर्प १, कंदल २, कंदर ३, काकपदोत्तरजाति १९.

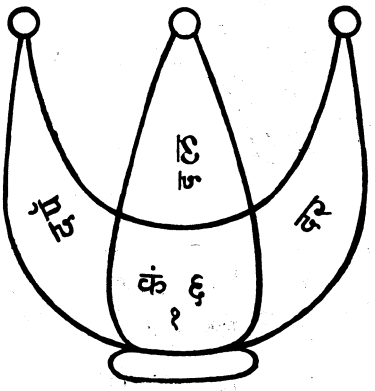

अजित उवाच-

ससि उपम्म निषेद्य कुण, वन-वैरी कुण होइ,
रतिवर जलचर ठाय कुण, भय विचि अक्षर कोइ. ३९२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शीलवती उवाच–वदन, मदन, मंथारजाति, २१.

अजित उवाच–

मरण थकी कुण दोहिलु १, ओर किसिउं करि जाइ २,
अहिवर वास ३, एकांत वच ४, वैरीस्मर ५, तिमिरांह ६, ३९३

कष्टनांम ७, वर्णात्य कुण ८, श्रीवीची केहवु मार ९,
पंखी १० दिवसह नाम कुण ११, बलिभद्र आयुधसार १२. ३९४

गोरी रतिवर नाम कुण १३, गोरसथी स्युं होइं १४,
कमलापति १५ कहेवु दोहिलउ, हरिण विमासी जोइ. ३९५

रुंखह वइरी कुण हवइ १७, सुंदरी मनस्युं जोइ,
सतर प्रश्न मइं पूछीयां, एक पदि उत्तर देइ. ३९६

शीलवती उवाच–सर्वतोभद्रजाति २२.

र	विर	हर	बिं	रह	हर	रवि	विह	हः	वि	वि
विह	ह१	वि२	ल३	४	५	६	ल७	८	र ९	१०
				अह	हल	वि	हवि	अः	विह	र
				११	१२	१३	१४	१५	१६	१७

अजित उवाच–

कुण नर उन्मादी हवइ, सिउं हयवल्लभ वन्नि,
पंखीडा सिउं वल्लहुं, उत्तर दि सुवचन्नि. ३९७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शीलवती उवाच-नववया, प्रतिलोमजाति २३.

न
व
व
या

पावक वाहन सज्जनह, वैरी वल्ली नाम,
सुंदरि ससि-मुखी कटि-तटी, सिइ शोभइ परणामि. ३९८
अजित उवाच-
शीलवती उवाच-मेखलयो.....
पावक अरि मरूथलि, किसिउं नरगुण सखी बोलावि,
वाहालेसर वाणी किसी, सरोवर पालि सोहावि. ३९९
शीलवती उवाच- नीरजसहिता, शृंखलाजाति २४.
अजित उवाच-
स्मर-थानक नव-बालिका, सिउं कहइ प्रथम संभोगि
भय संयोगह नाम सिउं, कुण शीलव्रत योग्य. ४००
शीलवती उवाच-मदनरहित, एकांतरित शृंखलाजांति २५.
अजित उवाच--
स्त्री-मुख सम वनवासिनी, किसिउं समावइ मेह,
उत्तमजन वांछइ किस्युं, ब्रह्मानूं कुण गेह. ४०१
शीलवती उवाच-सरसिजवास, एकांतरित शृंखलाजाति २५.
अजित उवाच-
शबद एकांति भुजंगहर, कुण हरइ तिमि-रस निउण,
मरण थकी अति दोहिलु, सुंदरि ताहरू कुण. ४०२
शीलवती उवाच-विरह, नागपाशजाति २६.
अजित उवाच-
कुण निषेधा रथ हवइ, सज्जन वल्लभ होइ,
नेह जणावइ मन तणउ, कहु कुण उत्तर सोइ. ४०३
शीलवती उवाच-नयन
अजित उवाच-
अंतिम अखर कहु किसिउ, कुण कमलापति नाम,
बाला लोचन उपमा, कुण पामइ अभिराम. ४०४
शीलवती उवाच-हरिण.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच–
निसि दिन वंछइ सुभट सिउं, धुरि एक अक्षर देइ,
बाला-गति कूच उपमा, सुंदरि कुण पामेइ. ४०५
शीलवती उवाच–वारण.

अजित उवाच–
कुण गोरी-मुह समवडिं, दिइं अेक अक्षर अंति,
विरहनइं सिउं नवि गमइ, ते मलयागिरि हुंति. ४०६
शीलवती उवाच–चंदन.

अजित उवाच–
मध्य निखेधी वर्ण करि, आगलि पाछली एक,
ससि-वयणी मृग-लोयणी, तनु उपमि कुण छेक, ४०७
शीलवती उवाच–कनक.

अजित उवाच–
व्यजंनमां कुण मूलगउ, सिउं वल्लभ संसारि,
ते नेह गुण ते नीपजइ, ते कहु कुण श्रृंगार. ४०८
शीलवती उवाच–कज्जल, वर्धमानाक्षरजाति, २७.

अलि अल गुण कुण वल्लही, कूंण भडइ अंगोअंगि,
नाम किसिउं हरिनूं कहि, जित नयन कुरंगि. ४०९
शीलवती उवाच–मालती.

अजित उवाच–
कुण गोरी उर उपमिं, मध्यम वर्ण तिजेइ,
मधुकर कहेवी मालती, वल्लभ पणि न भजेइ. ४१०
शींलवती उवाच–कदली.

अजित उवाच–
पूरव पछिम विकिण हैइ, सुभट सो मध्य-विहीन,
अरि पूरइ गोरी हैइ, कुण हुइ कठीन सुपीन. ४११
शीलवती उवाच–पयोधर, हीयमानाक्षरजाति २८.

चातक वल्लभ कुण हवइ, करि संपिय जंपीय,
नेहलया करवत किं, न करइ सुयण कुवीय. ४१२
शीलवती उवाच–कलह, चलब्धिदुजातिः २९.

अजित उवाच–
पारवती पति नांम जे, आदइं कन्ह करेइ,
ते सुंदरि तुज पासि छइं, अेहनु उत्तर देइ. ४१३
शीलवती उवाच–हार.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच–

जे अक्षर उतावला, आदिम इंसिउ भेलि,
दोखी देखी नहीं सकइ, बाहला ते तूं मेहलि. ४१४

शीलवती उवाच-चीर.

अजित उवाच–

जे मोटउ हुइ वृक्षमां, आदिं काहानु देइ,
ते तूं रूधिम प्रीउडा, अम घरि जोसइ तेह. ४१५

शीलवती उवाच–वाट.

अजित उवाच–

ज़लचर जीवह जेहथी, तेहनइं प्राणाधार,
तेणिं आ साथि मिलि, कीधु तस संहार. ४१६

शीलवती उवाच–जाल.

अजित उवाच–

जेहनु रंग वखाणइ, इ तस अंतिं होइ,
रत–कलहइं ते प्रीउडइ, सही अविणासी कोइ. ४१७

शीलवती उवाच–चोली, दत्तमात्राधिक जाति, ३०.

अजित उवाच–

सरोवर कांठइ जे वसइ, धुरि आकार करेइ,
अंतिम अक्षर परिहरी, सा अह्म चित्त हरेइ. ४१८

शीलवती उवाच–बाला, मात्राधिकाक्षर व्यक्तजाति ३१.

अजित उवाच–

सुंदरि सूर-गिरि कुण हवइ, अंत्य विनाशनि होइ,
ते बि केवल नींचनिं, द्रव्य थकी अति होइ. ४१९

शीलवती उवाच–मंदर, च्युतमात्राक्षरजाति. ३२

अजित उवाच–

चातकनइं जे वल्लहु, तस आदिक्षर ठाणि,
मूलदेवी सिउं पालटी, घरये अधिक सुजाणि. ४२०

शीलवती उवाच–मेह, च्युतदत्ताक्षरजाति ३३.

अजित उवाच–

हंस वल्लभ हवइ पालटी, निर्मल अग्नि शतांग,
तूंस बे हील्युं कमुअनि, अखि तूह तिख घंख. ४२१

शीलवती उवाच–कमल.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सुंदरि डूंगरि सिंउ हवइ, अतिहिं विषम अगम्य,
खहि पाखाल लिहालउच, खोखी अविलूह टम्मि.(?) ४२२
शीलवती उवाच-कंदर, अर्धमूलदेवी ३४.

अजित उवाच-
सवखिपनी तखिहा भपी, उज कडखान खावोकि,
ऊजल विमि कसरान जु, टिप्पिहि यखी डोकि.(?) ४२३
शीलवती उवाच-आस, शुद्धमूलदेवी ३५

अजित उवाच-
मूहि मीठी अति वल्लही, चांपीती रस देइ,
गोरी छोली पातली, ते पणि वृध घरेइ. ४२४
शीलवती उवाच-इक्षुयष्टि.

अजित उवाच-
गुणवंतु वाहालेसरू, थण अंतरि सुपइठ,
थाइ विलग्गइ गोरि गलि, सती जननिं इठ. ४२५
शीलवती उवाच-हार.

स्तन सिउं आलिंगन लीइ, वलगइ गोरी कंठि,
अंगो अंगइ भीडीइ, सतीइं जार न हूंति. ४२६
शीलवती उवाच-कंचुक.

शाब्दिक प्रहेलिका—

माग विचालि तं वसइ, तुज पति उपमि जेह,
पणि नवि रूधइ वाटडी, भंजउ अह्म संदेह. ४२७
शीलवती उवाच-मातंग.

अजित उवाच-
मण मजिझंमि य सा वसइ, पणि नारी नवि होइ,
तेहनिं सेवइ योगिवर, कहिउं न बूजइ कोइ. ४२८
शीलवती उवाच-मसाण.

अजित उवाच-
मदनबाण सहकार, सारसलां वरनेत्रह,
नेपुरी आलि प्रियंग, चंग मयगल गइ चितुह,
भूपति रूठइ सबल, सयल बल ठाहावइ वेरीअ.
नाहसंतां कहु कोइ, होइ वल्हावन केरीअ,
वली तेणि तुठइ भूमिपति, एक अक्षर धूरि देइ करि,
निज राज पट्टणदेस सरिसी, कवण खेलइ वास हरि. ४२९
शीलवती उवाच-सुंदरी.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच–
धर्मवंत पणि प्राणहर, गुणवंत पणि छइ वंक,
सदवंसि पणि अकुलीन नर, बिहु–कोडे पणि रंक. ४३०

शीलवती उवाच–धनुष.

अजित उवाच–

छिद्र सहित पणि बहु गुणवंती, करइ मेलापक पणि नवि दूती,
लोहमइ पणि वेसि न होइ, पुरुष सहित सा नारी कोइ. ४३१

शीलवती उवाच–सुइ-दोरू.

इत्यर्थ प्रहेलिका, प्रहेलिका जातिः ३६.

अजित उवाच–
विरही कराली गोरडी, पीडी नयेण-सरेण,
चंपकमाला उरि धरइं, वाहाली कारणि केण. ४३२

शीलवती उवाच–

पूर्वहरेणमोदग्धः अधुनापि हरलिंगाकारधारिणी,
चंपककलि कापि काणतापोपशांति चितनोतु. ४३३

अजित उवाच–
प्रीउ चाल्यु परदेशडइ, ओ उगिउ बीय–चंद,
विरहणी वनिता गुण घणेइ, कुण जाणइ वृत्तंत. ४३४
विरह जगावइ कोकिला, कुहु कुहु पंचम भावि,
गोरी गाइ गीतवर, विरहणी कवण सभावि. ४३५
पीउ परदेसी आवीउ, बाला देखी सलज्ज,
कोइल वायल करडु, ए पूजिया कुण काज्जि. ४३६
हंस उडाडिउ बालाइ, प्रीउ चालंतु जाणि,
पंजर आगलि मेहलींउ, गोरी भाव वियाणी. ४३७
बाला विरहानलि तपी, खिणि खिणि दुख न खमाइ,
अंगिनि धन जि अंगमी, मसिहर सेवइ मांइ. ४३८
प्रिय विण झूरइ बालिका, सूकी खंखर थाइ,
गज–गामिनि मृग–लोयणी, कां उध्वब्भय जाइ. ४३९
रथा सम्मुह पिउ मिल्यु, जुहार न कीधु जाइ,
लाजि चतुरा कंठथी, हार सत्रोडइ कांइ. ४४०
राखीतु रहिसइ नहीं, पीऊडु चालणहार,
मोकलावइ भींति आंतरइ, गोरी कठण विचारी. ४४१

१ सजन सेरी साहामूं मिल्युं, नीचा नम्युं न जाई (पाठान्तर 'क').

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

यत

साजन दीठउ आवतु, त्रूठउ मोती-हार,
लोक जाणइ मोती वीणइ, नमी नमी करइ जुहार. ४४२

मौन करी आगलि रही, नयणां करसिउ जंपि,
प्रीउ चालंति बालिका, कारण जाणिउं कंपि. ४४३

हृद्यालिकाजाति, केचित्तुंगढजातिप्राहुः ३७.

अजित उवाच-

रातिइं आवइ दीसिं जाइ, शीतलकर मोरइ तनि वाहइ,
वली वली जोतां दिइ आनंद, कहु ते वालिंभ नाजीचंद ४४४

शीलवती उवाच-नाजीचंद्र, ३५

अजित उवाच-

मधुर[1] सरइ बोलइ मनहरइ, सुगुण सुवैध निज खोलइ घरइ
सूर-नर तेहनिं ध्यानिं लीण, कहु ते वनिता नाजीवीणि. ४४५

शीलवती उवाच-नाजीवीणि.

अजित उवाच-

उंचा अणीआला बलवंत, मुहि काली तलि गोरा हुंति,
नीसरइ हैडुं फोडी भल्ल, कुहु ते पद्मोघर नाजीभल्ल ४४६

शीलवती उवाच-नाजीभल्ल, ३६. अपह्युतिजाति ३८.

सुखीआं अमीअ तलावडू, दुखीआं विंति साल,
अगनि शिखा पीउ विरहियां, उ सखि चंद रसाल. ४४७

रूरीरांररीररारुं, रूरीरांरिंरार,
रर रिरि रूरिररिरां, रोररिरं ररा सर. ४४८

इत्यादि मूलदेवी, सहदेवी, करपल्लवी, नेत्रपल्लवी,
अंकपल्लवी, बिंदुपल्लवी, नादपल्लवी, वस्त्रापल्ली,
अषधपल्लवी, धान्यपल्लवी, वर्णपरावर्तादि भाषां बिंदुमती
प्राहु, इंछालिपि प्रभृतीनपि ३९.

अजित उवाच-

रावण-रिपु-सेवक-पिता-अरि-स्वामी-सुत तास,
तस वाहन सर सांभली विरही मेहलइ नींसास. ४४९

शीलवती उवाच-मयुरवाणी.

त्रंबासुत-पति-प्रियतमा-वाहन, मध्य-विभागि,
जल-सूअ-सूअ-सूआ-वाहनह, गमनि उपाइ राग. ४५०

शीलवती उवाच-सिंहलंकी, हंसगमनी.

---

१ मधुर रसरइ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजीत उवाच–
रवि वैरी शिर–केशि, तास भक्षण मुहि वसीउ,
नयने तेहनुं मित्त, तास वैरी कटि हसीउ,
उरवरि तेहनु भक्ष, रूपि तस स्वामिनि दीपइ,
करचरणे तस वास, तास प्रियग मनि जीपाइ,
इम दक्ष गुणि तस स्वामिनी, मही मांहइ महिमां सोहअे,
मदमत्त मंथर मयण महा, रस मंजरी मन मोहअे. ४५१
पवनह वाहन वाहनह, तस वाहन तस नारि,
तिणि थानकि मेलावडु, जोअे चतुर विचार. ४५२
...गंगाया...
गिरिजा–प्रिय, उर-भूषणह, तस बल तस शृंगार,
वाहालेसर ते लावयो, जु हुइ प्रेम अपार. ४५३
...हार....
सागर-तनया तास वर, तस वाहन तस आहार,
तस वल्ली अह्य बल्लही, कहु कवण विचार. ४५४
... ... नागवल्ली, नाटशिलाजातिः, ४०.

अजित उवाच–
ऊडइ पणि बोलइं नहीं, जेहनइं पंखी न होइ,
प्रीउ आवंतउ जे कहइ, सहिं ते पंखी कोइ. ४५५
शीलवती उवाच–वधावुं.
पत्र पुष्पु फल जिहां नहीं, अण वावि उगंति,
सोइ सवि हूंनइ दीसीइ, ते कुण भंजउ भंति. ४५६
शीलवती उवाच–केशपाश, समस्याजाति, ४१
अजित उवाच–
इस्वर–चरणे जे वसइ, तिणि नामइं जस नाम,
तस वयणे हूं परभवी, सहीं म पूछसि नांम. ४५७
...बइल्लेन...
चातक मुहुडइ जे लवइ, तिणि नामिं सोइ नांम,
सहि तस विरहिं दुबली, चालिउ रयणि विरामि, ४५८
शीलवती उवाच–प्रियः.
इति प्रश्नाधिकारः.
पुनरजितः पृछति, अंक कला वेछि.–शीलवती उवाच,
अजित प्राह–
एक वनि २ शत २२ चंपका, एक चंपके २२२ शाखा,
एक शाखायां २२२ चंपकानि, एवं सर्व वने कति चंपकानि.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच-
कश्वित् मासं यावत्, स्थानद्विगुणाष्टकाः ददाति,
१, २, ४, ८ एवं ३० दिने कति टका भवंति.

शीलवती उवाच-
५ अर्बुद, ३ कोडि, ६८ लाख, ७० सहस्र, ९ शत इति मास सं ख्या
एवं सर्वतो १ अब्ज, ७ कोडि, ३७ लाख, ४१ सहस्र ८ शतं २३, छ।

अजित उवाच-
८ कोडि ८८ लाख ८८ सहस्र ८ शत ८८,
अस्य वर्गे किं भवति, ८८८८८८८८.

शीलवती उवाच-
७ अंत्य, ९ सरितांपति, १ महापद्म २ नखर्व, ३ खर्व,
४ अब्ज ४ अर्बुद, ९८ लाख, ७६ सहस्र, ५ शत, ४४ छ.

अजित उवाच-
स्थानद्विगुणे नष्टे २९ दिनांके त्रिंशत्तम दिनांकेन शिरोतले को विघीयतां.

शीलवती उवाच-
त्रिंशतम दिनांकोद्विगुण क्रियते,
ततोत्यांक मध्या दे को हीयते, शेखं शिरोबालक, छ.
(चित्र पृष्ठ ४२ मां छे.)

अजित उवाच-
९८ दिन संकुलिते किं भवति.

शीलवती उवाच-
४ सहस्र ८ शत ५१ छ.

अजितसेनोवाच-
८० टंकैः १ सेर, ४० सैर १ मण, १६० मणे १ मूटक
एवं विधो मूटकः कति चिटकैर्मक्षितः एकैकेन अढीटांक तिलांः भक्षिताः

शीलवती उवाच-
द्वि लक्ष २, ४ सहस्र, ८ शत २०४८०० छ.

अजित उवाच-
महिला हेलानि रत, सुरत रस समरिं भडतां,
मुष्टिं मुष्टि प्रहार, हार अंगो अंगि अडतां.
तूटउ कलहिं लागि, भागि त्रीजइ भुंइ पडीउं.
पइठइ सेजि विजालि, पंचम रेडखडीउ.
छठउ ति कामिनि करि-कमल, दसमू ति प्रोउडइ अणसरिउ,
छ सुत्र मोती देखीआं, ते हार केतइ परिवरिउ. ४६०
शीलबती उवाच-३०.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

द्वि गुणेनष्टे २९ दिनांके	
६४४४४४४४४४४४४४४४	१
६६६६६६६४४४४४४४	२
६४४४४४४६६६६६६६	४
६६६६६६४४४४४४	१६
६४४४४४६६६६६६	३२
६६६६६४४४४४	६४
६४४४४६६६६६	१२८
६६६६४४४४	२५६
६४४४६६६६	५१२
६६६४४४	१०२४
६४४६६६	२०४८
६६४४	४०९६
६४६६	८२९२
६४	१६३८४
६६	३२७६८
१	६५५३६
	१३१०३२
	२६२११४
	५२४२८८
	१०४८५७६
	२०९३१५२
	४१९४३०४
	८३८८६०८
	१६६७७२१२
	३३५५४४३२
	६७१०८८६४
	१६४२१७७२८
	२६८४३५४५६
	५३६८७०९१२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजित उवाच-

भमि भमि भमर गुण रागि, भागि बठइ तरू सिहिरिं,
त्रीजउ विकचि कदंबिं, अंबि चउथउ लहरिं,
पंचम चंपकि विमल, अमल कमलह दलि त्रीजइ,
तिहां एक मातु भमर, अमर तरू सिहरिं दीसइ.
ते भमर संख्या केतली, कहु गणित अंकइ कामिनी.
मृग-नयणि बोलति अमीय, ससि-मुखी, मत्त मयगल-गामिनी. ४६१

शीलवती उवाच-६०

अजित उवाच-

गोरी नयन कटाक्ष, दश विक्षेपइं नाहाठां,
हरिणां चउथइ अंसि, वंश-जालइ जै पइठां,
अर्धा तिटिनी तीरि, नीरि ते ताणी लीधां,
पंचमिं पंकज नयणि, वयणि पण तरणां दीधां,
दो मान मागइ मानिनी, तुज सेव करतां देखीइ,
इम सर्व हरिणां तणी संख्या, केतली ते लखीइ. ४६२

शीलवती उवाच-४०, छ.

इति गणित अंकपृच्छा, छ. श्री, श्री.

गाथा प्रश्न प्रहेलिका, जे इम पूछिया भेद,
केता ते बोली शकूं, हूं पणि वडइ विच्छेहि. ४६३

गोठि करंतां सुगुण सिउं, कहींअ न आवइ पार,
वाणी वरसइ अमीय-रसि, जिम भाद्रवि जल-धार. ४६४

सज्जन सिउं गुण गोठडी, जाणे अमृत-पान,
भूख तरस ते किम वइ, जस मनि तेहनूं ध्यान. ४६५

सूर-गुरूनिं नवि उपजइ, जे रस सहिजि सुचंग,
सुगुण सुवेधां संगतिइ, ते ते हुइ रस-रंग. ४६६

सुंदर सुगुण सुवेधनइं, साहमां मिलइ सुजाण,
साकर दुधइ सिउं मिलि, कुण करीसइ वखांण. ४६७

राग-सरोवरि रसि रमइ, जिम हंसानइं हंस,
रूप विलसइ नव नव परिं, दोइ निज कुलि अवतंस. ४६८

कुल-देवतिनी परि सहू, आराधइ परिवार,
गुणवंत सधलइं मानीइ, नाहानांइ सु वार. ४६९

नाहानां मोती गुण वडां, गोरी वडइ थणेण,
पान-अडागर नाहानडा, वाहलां हूइ गुणेण. ४७०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ससिहर नाहानू पूजीइ, बालु-रवि वंदाइ,
चिंतामणि हुइ नाहानडु, पण गुणि अधिकूं थाइ. ४७१

गुणवंता गुणि राचीइ, रूपि न धरीइ रंग,
वरि कंटाली-केवडी, सीबलि नहींअ सुरंग. ४७२

गुणवंता अरथी घणा, कुहुनिं कहिसिउं रंग,
जस मन बाधू जेहसिउं, तेहनिं तेह सुचंग. ४७३

तरुवरि जायां वनि वसियां, सरस सुरगां फुल,
जिहां जाइ तिहां मानीइ, गुण माटइं लहइ मूल. ४७४

रवि आवाइ नितु दूरिथी, हंसा पासि फिरंति,
गुणवंत पंकज कारणइं, केता सेव करंति. ४७५

भमर भमइ दुख नवि धरइ, परिमल वेधिउ फुलि,
सुगुणां सज्जन सेवना, लाभइ केगइ मूलि. ४७६

ओ भमरउ ओ कमलिनी, ओ द्राख्या ओ वीर,
साधन सोविन-मूंदडी, ओ नर नवरंगा हार. ४७७

जां न चलइ तां अमीय-रस, नेह न क्षण महेलाइ,
विचलिउ विखथी अधिक ते, दीठइ मन उल्हाइ. ४७८

नव नव रसि सुख विलसतां, इम दिन गमीया केवि,
देवतिनी परि सहू करइ, शीलवतीनी सेव. ४७९

रयणायर सूर सुंदरी, गोर-पयोधरि भार,
हार तणि परि संपना, सुर सुंदरि भरतार. ४८०

विहि वरांसिउ बिहुं परिं, दोइ कलंक धरेइ,
एक सरखूं मेलइ नहीं, अनि नर रयण हरेइ. ४८१

जग-वल्लभ उपगार पर, सज्जन पुरइ आस,
फटि रे निरगुण दैवते, कांइ न कीयां चिरास. ४८२

सुगुण सदुषण सरजीयां, हा हा ए विहि वंक,
तुछ आयु कइ धन नहीं, अहवा होइं कलंक. ४८३

थोडा वरसइ मेहला, घणा करइ उपगार,
संभारणुं सज्जन करइ, थोडइ घणूं संसारि. ४८४

थोडा बोलइ बोलडा, पालइ मेरू समान,
सज्जन सुपुरिस चिंरज्यु, कीजइ कुण उपमानि ४८५

रंग देखाडी रस समी, मोह उपाइ जाय,
जिम जिम समइ सांभरइ, तिम तिम काल ज कपाइ. ४८६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजितसेन अति दुख धरइ, नयनि वछूटइ नीरि,
विरह-सरोवर उलटिउं, केतो रुंघइं वीर. ४८६

केता समरुं बोलडा, प्रेम तणा परवाह,
दुख दारुण वज्रघातथी, जिम दावानल-दाह. ४८८

कुटुंब सहु तव बुजवइ, अधिक न कीजइ सोस,
एहवी गति संसारनि, कुहुनइ दीजइ दोस ४८९

सुर सुरपति जिन चक्रधर, वासुदेव बलदेव,
हरि-हर सूरगुरु असुर नर, चिरजीवी-न न केवि. ४९०

राम रावण मुंज भोज नृप, सवि पुहुता परलोकि,
चंचल गति संसारनी, कुहनु धरीइ शोक. ४९१

दुःख धरीइ कुण कारणिं, कहिसिउं कीजइ नेह,
जे अविहड करी सारीइ, ते पणि आपइ छेह. ४९२

प्रेम सवे छइ कारिमा, अविहड दैइ म जाणि,
घडीय न जाती जेह विण, ते विण धरीइ प्राण. ४९३

माणस केरां हेडलां, कठिन घडिया जिम लोह,
फाटइ नहीं घण दुःख सहइ, वाहलां तणइ विछोहिं, ४९४

कहिनां दुःख संभारीइ, कहिनु कीजइ सोस,
झुरि म समरि सनेहडा, हइडा करि संतोष. ४९५

सांजि जिम पंखी मिली, नव नव रंगी रमंति,
कुण किहानु किहांथी मिल्युं, तिम सवि सज्जन हुति. ४९६

गुण संभारी सहू रडइ, सगपणि न रडइ कोइ,
मेह जातां मोरा रडइ, पीछ जतां नवि जोइ. ४९७

सहुणा सरिस संयोगडा, क्षणमां हुइ विश्राल,
वीज तणूं अजुआलडूं, न रहइ ते चिरकाल. ४९८

हइअडूं वज्र तणी परिं, फाटइ नहीं वियोगि,
जे जे दुःख आवी पडइ, ते ते सहिवूं लोकि. ४९९

चंचल गति संसारनी, जांणि भूलि म जीव,
शोक-संताप सवि परिहरि, घरम करु सदेव. ५००

थोडइ घणुं प्रीछीलीइ, डाहा हुइ जेह,
अस्थिर सिउं मन परहरी, स्थिर स्युं कीजइं नेह. ५०१

चक्रवा-चकवी मेलीयां, सर लीधो कणलांह,
जनपूजा पामी गयुं, न सोचियु दिणनाह. ५०२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

महीअलि नाम रहावीउं, जलधर जीतु दानि,
ते नर गया न शोचीइ, त्रिभुवन-तिलक समान. ५०३

सज्जन सहु टोलइ मिली, प्रीछविउ अजितकुमार,
शोक संताप निराकरी, तस सूपिंउ गृह-भार. ५०४

वाहलां विछोहियां मांणसह, पहिलूं डंबर खाइ,
आज तेहवूं कालि नहीं, दिनि दुख उह्लाइ. ५०५

शरदिइं सरोवर नीर जिम, खिणि खिणि छंडइ पालि,
तिम तनि तनि दुख उसरइ, जेहवूं हुइ ततकाल. ५०६

अजितसेन गृहपति हवु, शीलवती धरिनारि,
कुटंबभार दोइ निर्वहइ, निज कुल तणा आधार. ५०७

इम करतां दिन केतला, गमीआ लील विलासि,
अजितसेन सुख जोइवा, पुहुता श्री मधुमासि. ५०८

ढाल १६

राग काफी

[देशी फागनी]

कमल-सिंहासन निरमल, अमल-ससी सिरि-छत्र,
चंचलगति मलयानल, मयगल अतिहि विचित्र,
कोकिल-कलरव बंदीय, नंदीय अलि-परिवारि,
मयण-राय रहिउ कानिनि, मानिनि-मद संहार. ५०९

काव्यं

कामिनी-जन सेवा गहिगही, कुसुम-बाण अति दारुण करि ग्रही,
आगलीथी आव्या वसंत-प्रधान, पूंठि थकी राज पंच-बाण. ५१०

चंपक-तनु कर किशलय, बिशलय-दल भुज नेत्र,
अलि कुल कज्जल अंजन, जनमन-रंजन चित्त.
गोरी जंबीर पयोधर, अघर प्रवाली-सार,
वसंतरूप ए कामिनी, कामिनी तिलक-शृंगार. ५११

प्रींउडउ उत्तर कामिनी सिउं रातु, नवि रहइ रवि वारिउ जातु,
दखिणी इम नींसासु मेहलइ, वायुलु उन्हउ तिणि खेल्लइ. ५१२

सरस सहकार सपिंजर, मंजरि करीअ आहार,
कोइलि सरलइ सादिं, वादइ अति मनोहर,
विरहिणी-जन मन-साल ए, साल तणी परि तेह,
प्राण त्यजइ के पहिलां, गहिलां जे ससनेह. ५१३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वृक्ष सिउ लइ आलिंगन वेलडी, फल–पयोधरि नमी साहेलडी,
कामिनी नव-नेह गहेलडी, प्रीउं कंठि वलगइ वहेलडी. ५१४

प्रिय विरहिय हीय-सारणि, तिणि कारणि हर देवि,
मदन-बाण एणइ हेतुकि, केतकी शापी हेवि,
विरहिणी-जन मन–दारिण, दारुण करवत-धार,
वनि वनि केतकि महिमही, गहिगही भमर जंकारि; ५१५

भमरला गणि वींटी केवडी, गुणे करी पण दीसइ केवडी,
बन मांहि देखी इम केवडी, विरहिणी मूरछाइ केवडी. ५१६

स्त्री-कुचसिउं बल मांडि म, दाडिम ताडि म आणि,
दिन थोडा रे बसंतना, सतना गुण तूं आणि,
तुज मनि भूसा जेहनी, ते एहना अधर विचालि,
इम बूजविवा सूडिला, रुडला बईठा डालि. ५१७

दाडिमी कुच उपमा कामिवा, तप तपइ ए शोभा पामिवा,
वन मांहि अधो–मुखि जे रहइ, टाठि-ताप तिणि वेधइं तनि सहइ. ५१८

नव नव किशलयि रातीय, मातीय कुसुम-अंबारि,
सहिजि सुरंगीय वेलडी, बेलडी अंब-आधारि,
किहिं चंदनि अहिनव-कुल, वकुल-लता किंहिं जाल,
जोतां चींत कि हीसइ, किहि सहिकार रसाल. ५१९

वसंत-मासि पंथी-जन-कामिनी, वाट जूइ उभी गज-गामिनी,
यौवन चंचल जाइ जिम दामिनी, वरसनी परि वइरणि यामिनी. ५२०

वनि आंबा रस-मंजरि, पिंजर छांटणां कीध,
कुसुम चित्ताम कोकिला-रवि, धवल-मंगल तिहां दीध,
पहिरी कुसंभ सपल्लव, पल्लव रूपि सुरंग,
मदन आवंति वनि तां, वनिता इम धरइ रंग. ५२१

मानिनी-जण आण मनावी, कोइलि कलह भंजिउ आवी,
कामराय तुठिउ तिणि काजइ, कोइलि नइ आपिउं वनराजि. ५२२

अगुर-पयोधर सफलीय, नव-वहूनी परि वेलि;
बोलइ नव भयि कांपति, रहि रहि प्रीउ मुख मेहेलि,
नन नन अलि रवि वारती, आवी मलय समीर,
दिइ आलिंगन वेलिसिउं, हेवि सिउं आणी धीर. ५२३

भमरलइ कोइ चांपी काची-कली, वेलडी तिणि कांपि आकलो.
तेणि पल्लव शोणित नीसरइ, पंथीयां नव-वहू तव सांभरइ. ५२४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

परिमल रस परि पंथ ए, मंथ ए मानिनी मान,
मलय-समीर आनंदन, मदनसेना नींसांण,
युवती-जन रत-जलहर, लहरि मनोहर वाइ,
पंथी-मन धरि आविवा, अति उतावलि धाइ, ५२५

वायुलु कुसुम-कामिनि विलसवा, मलयथी आव्यु वन वसिवा,
वन मांहि देखी कुसुमावली, विरहिणी विरहिं थाइ आकली. ५२३

नव नव चंपकनी कली, नीकली सोविन-वानि,
जाणे कामनी दीपिका, कामिनी दीपइ कांम,
अलि-अल कज्जल धारती, वधारती सुरंग,
परिमल-गुणि महिमहिती, दहिती पांथ पतंग. ५२७

भमरलु कोइ बइठउ चांपइ, तेणि भारि काची-कली कांपइ,
प्रीउडु नव-बाला चांपइ, रितु–वसंत एणी परि व्यापइ. ५२८

देखी अंबर सालय, वरसालइ मधु-मासि,
कोइलि पंथीय-वधकर, मधुकर बइठा पासि,
इम कोइ वनिता विरहणि, रहणि न पामइ ठाम,
क्षणि धरि क्षणि वन-तरुअरि, किहिं नवि लइ विश्राम. ५२९

विरह-ताप सखि मइं न खमाइ, दिन गमूं पणि रात्रि न जाइं,
वसंत-मासि देखी मनि गहिबरी, विरहणी कहइं हुं का अवतरी ५३०

मेहलि-न मान तूं मानिनि, मानि-न वचन रसाल,
प्रीउनिं चलने ताडि म, ताड म आणसि बोल,
पाइ पडी करइ मीनति, वीनति तूं अवधारि,
कोइलडी इम बुजवइ, बइठी वर-सहकारि. ५३१

कामिनी कोइ कामिं आकली, पाइ पडी अनइ मनावइ वली वली,
जाइ यौवन जाइ वसंत है, मेहलि मान हवि बोल-न कंत है. ५३२

केलि करइ के सूअडा, केसूअडानी डालि,
भमर भला तिहां भोलव्या, रोलव्यां रंग रसालि,
वसंत वधू-जन वल्लभ, जाणे कुंकम-रोल,
कामराय मुख–मंडन, सरस सुरंग तंबोल, ५३३

विरहिणी-जन प्राण निराकरइ, तिणि शोणित रात्रि म अणुसरइ,
केसूअडी तणीं हारि सुवांकडी, काम तणी ए जाणे आंकडी. ५३४

सुंदरि कुच-युग सोदर, सुंदर पीन विशाल,
कंटक-प्रिय नख विलखीय, देखीअ अतिहिं रसाल,
बीली-फल तव पंथीय, हइडइ उपाइ जाल,
अणदीठिं उचाटन, टीठिंइ सालइ साल. ५३५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रीउनि तेडइ सानि सुवेखी, चतुर कामिनिनी परि देखी,
सुकर पल्लवि वेली नाचती, भमरनइं तेडइं मदि-माअती ५३६

सही ए निसिदिन सेवइ, सज्जन सुगुण सुरंग,
घडीअ न पासुं छांडीइ, मांडीइ नव नव रंग,
अलि-अल इम मनि जाणीय, बइठा डालडी मूलि,
पाडल किशलय कोमल, परिमल पेशल-फूलि. ५३७

चंदन-गंध भुजंग मि लीधउ, वायुलइ मलय संगम कीघउ,
संगतिइं विख धारिउ घूमइ, तिणि वायु पंथी-मन दूमइ. ५३८

सरल सछाय अशोक ए, लोक निं मोहन रूप,
जाणे स्त्री कर-पल्लव, पल्लव रातइ रुपि,
पंथीय कामिनि विरहय, रहिय वीसामु लेइ,
आशा-बंधि अशोक ए, सोक संताप हरेइ. ५३९

कामिनीचरण प्रेम-प्रहारिं, तरु हसिउ ए फुल-अंबारि,
कांतनी परि अशोक सुसंपनु, भमरला मिसि रोमंच उपनउ. ५४०

वंश वजावइ भमरला, सुणतां दिइ उल्लास,
तांडव मांडी नाचए, राचए मोर विलास,
गीत गाइ तिहां कोइलि, आलवी पंचम-राग,
इणि परि रितुपति आगलि, नाटक हुइ सराग. ५४१

अशोक देखि कोइवुल उचाटिउ, कामिनी-मुख तंबोलि छाटिउ,
प्रिय तणीं परि संभारण काजि, धरइ पल्लव राता आजइ. ५४२

चालवती कर-किशलय, वेलडी नाच करंति,
रंग-मंडपि मलयानिल, सोय कला-गुरु हुंति,
नील-दल केरी कांचली, पहिरी नव नव भाति,
भमर जोइ ते नाटक, मनोहर मांडी पांति, ५४३

कामिनी-स्तन आलिंगन पामी, कुरुबकइ पणि फूलिउ कामी,
हरिणाक्षी भीडइ स्तन विचालि, माणस पंहि ते रुंप रसाल. ५४४

वसंत-मासि मुझ विरहिय, रहीय न सकइ नारि,
प्राण त्यजइ प्रेम-गहिलीय, वहिलीय वसंत मजारि,
काम वसंत वय-स्नेहनिं, दुखण चिंतइ कोइ कोइ,
कोइलि संशय टालिवा, तुहि तुहि बोलइ सोइ, ५४५

कामिनी जे साहामूं जोइ, तिलकनी परि कुलइ सोइ,
प्रेमनइ रसि साथइं बोलइ, इंद्र नइं ते गणिइ तृण तोलइ. ५४६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

एणइ जो वनि बहु भोलव्या, भमरला परिमेल-वेधि,
रंग देखाडी बाहिरि, भूला भमइ बहु-वेधि,
तिणि पापि अंत्यज मुखि, सीबलि नउ हुउ वास,
इम जे आस्यां भांजस्यइ, ते फल लहिसइ तास. ५४७

भमरलु कोइ फुलिं नवि रमइ, सहीय वेधि विलूघउ वन भमइ,
वली वली मालती गुण संभारइ, चिंतथी घडीइ न वीसारइ. ५४८

करणी केतकि किंशुक, कमल कंदबक कल्हार,
कणयर कदंम मनोहर, पाडल पोयणि सार,
महिमहितु वली मोगरु, मरुउ महिमि अपार,
मानवनां मन मोहन, मुचकुंदनइ मंदार. ५४९

सुगुण मांणस सोहइ वांकडु, रूपवंति नइ छाजइ आंकडु,
तेह भणीं करणीं नइ केवडी, धरइ कंटक रूप गुणे वडी. ५५०

जूही जाल जासूअण, जांबु नइं जंबीर,
वुलसिरी वालु वेउलि, वनि वनि वावि सनीर,
सरल सकोमल सुंदर, शीतल सोहइ समीर,
कुहु कुहु करती कोइलि, कलहंस निइ किहि कीर ५५१

ऋतु-वसंत एणी परि आवीउ, भोगीआं-जन मनिं अति भावीउ,
कामिनी सवि शृंगार सोहावी, सखी साथि खेलइ वनि आवी. ५५२

विसहर जाणे जेणीइं, वेणीइं बंधन कीध,
जग-वल्लभ अरि-भूषण, दुषण एहवूं कीध,
कुंतल-छलि अथ चामर, मनोहर-मयण तणाइं,
सिरि पंकज रस-लोभीय, जाणे भमर भरांइ. ५५३

सींदूरिं सिरि-मांग सो जालिउ, मदनराइं जाणे डंड आलिउ,
कामिनी जेहसिउं बल मांडइ, तेहनइं आणी पाए पाडइं. ५५४

भमूहि-कोदंड चडावीय, सांधीअ लोचन-तीर,
जे बल नयन सिंउ मांडतां, ते ते जीता वीर,
हरिण हवां वनवासीय, कमल रहियां जल मांहि,
चिर न रहइ वली खंजन, चकोर सहइ दिनि दाह. ५५५

मानिनीं हर-सिंउ बल मांडइ, मित्रना अरि-सिउं रहइ ताडइ,
इश्वरिं मदन लोचनि बालिउ, कामनीइं निज लोचनि वालिउं ५५६

युवती-जन-मुख उपमि, कीधुं चंद अजाणि,
जेणिं काय पंकज उपमि, ते पणि अतिहिं अजाण,
युव-जन लोचन-पंकज, किम विहसइ ससि देखि,
कमलिं कमल न उपजइ, मनसिउं विचारी पेखि. ५५७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कामना श्रवण दोइ हीचोलडा, बिंब-विद्रुम राता होठडा
नासिका सग दीवा केरी, दंत दाडिम-कुली अधिकेरा. ५५८

कंचण-कलशय पयोधर, योधि रहिया बे मांडि,
गयवर-कुंभ सहोदर, सादर किम जाइ छांडि,
नख-क्षत सहइ रत-समरिं, सहइ थण मुष्टि-प्रहार,
वली हैआ सिउं आथडइ, नापइ नमी लगार. ५५९

एक दुःख कर-पीडन केरुं, उपरि वली बंधन नवेरुं,
झूझिवुं तेणिं मुखि सामला, तुहि पयोधर न महेलइ आमला ५६०

कमल-मृणाल सकोमल, भूज-दल अतिहिं प्रलंब,
मोहिं युव-जन पांडवा, पाश तणा प्रतिबिंब,
घन घन ते अपराधीय, चांपी थणह विचालि,
बांधइ प्रीउनिं पाशिय, सगुण सनेही बाल, ५६१

मयण-मंदिर नाभि रसालि, तिणि तिहुअण जीपइ बाली,
जव पयोधर सिउं चांपइ गाढइ, तव हइउ अति थाइ टाढूं ५६२

पातलडी कटि लंकीय, वंकीय नयणनि भावि,
नितंब-थली अति पहुलीय, त्रिवलीय सहिज सभावि,
चित्त चमकावइ चालती, जघन पयोधर भारि,
जंघ जिसी केलि कोमल, रंभ मनावी हारि. ५६३

आंखडी मचकु अति दाखवइ, मुख तणउ मटकु वली साचवइ,
पातली किडि मरडी चालइ, पीन पयोधरइ सालइ. ५६४

गतिं हराव्या मयगल, अलविं जाता हंस,
रूपि रंभ हरावीय, जाणे धरिउ अवतंस,
लोचन मुख कर सुचरणि, जीता पंकज-सार,
पार न आवइ वर्णन, रूपिं रति-अवतार. ५६५

नयन-तीर वेणी-तलवारि, पीन-पयोधर-कोट-मजारि,
कांम-राय जीपइ मदि-पुरु, कामिनी-जन बलिं करी सुरु. ५६६

सरिवरि सोविन-राखडी, गोफणि गूंथी वेणि,
सोविन-सिंथु सुन्दर, सोहइ सरसी तेणि,
निलवटि नीली टीलीय, दीपइ चंद विचालि,
तेजिं ससिहर दिनकर, कानि झबूकइं झालि. ५६७

आंखडी अलविं अणींआली, अनइ कज्जल-रेहा काली,
मदनराय तणां बिं बाण, पंचबाण ते कहइ अजाण. ५६८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कुंकुम-गोरे गालडे, सोविन-कांटडु नाकि,
अघर-प्रवाली रातडइ, नागर-वेली राग,
नविसिर-मोती जालीय, कंठि मनोहर-हार,
गजगामिनि मृग-लोयणी, जाणे सार संसारि. ५६९

बांहडी लहिकइ लटकाली, मानिनी मन मोहइ मटकाली,
सोहइ कंकण सोविन-चूडली, पान-अडागर धरी करि बीडली. ५७०

नख-शर घाइ न उसरइ, सूरा सुरत-संग्रामि,
ते गुण जाणि मानिनि, स्तन निं दिइ बहुमांन,
चंदनि चरचीय चोलीइं, दीधुं उचित पसाय,
नवलख हार स आपीय, राख्या हृदय नइ ठाइ. ५७१

मयण-मंदिर सोहइ नाभि रसालि, प्रेम-सरोवर अे शंसय टाली,
चतुर लोचन-चकोरां जिहां भमइ, चक्रवाक पालि उपरि दोइ रमइ ५७२

खलकंति सोविन-मेखला, सोहअे त्रिवली मजारि,
पहेरणि नवरंग-फालीय, झांझरनइ झमकारि,
पय अलता-रस रंजीय, रंजी नयन विलासी,
को सही सिउं कोइ प्रीउ स्युं, वनि खेलइ मधुमासि. ५७३

कामिनी नयन-भाव देखाडती, चित्त चंचल वेगइ पाडती,
चरण-झांझरडां ठमकावती, काचूउं उरि नीलु सोहावती. ५७४

अेक प्रीउ-अंचलि वलगीय, अेक वलगी सही-हाथि,
वातलडी कोइ करतीय, प्रेमइ घाली बाथ,
कोइ कहइ सही पडखिनु, हूं आवु तुज साथि,
इम आवइ रस खेलवा, वनि बनितानु साथ. ५७५

कोइ सखी तिहां वीणि वजावइ, पींन-पयोधर कोइ नचावइ,
झांझरडां को सखी ठमकावइ, कोइ चंचल तिहां नेत्र चमकावइ ५७६

नवरस नाटक वनि तिहां, वनिता कोइ करंति,
कोइ बइठी केलीहरि, प्रिय-सिउं केलि करंतिं,
बालीअ आंबला-डालीइं, हीचोलडी खाइ,
कुंतल मेहली मोकला, को सही केडइ धाइ. ५७७

कोइ सखी चालइ कडि मरडी, कोइ करइ नयन-भ्रम करडी,
कुसुम-कुंदक कोइ उछालइ, कोइ जइ सहीनिं बांहि झालइ. ५७८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कोइलि–कंठ रसालीय, बालींय दिइ किहि रास,
सुंदर प्रीउ सिंउ तरु–तलि, कोइ करइ मदन–विलास,
कुसुम लेवा किहिं भमरनिं, सहीय ऊडाडइ कोइ,
प्रेम–विछोह न कीजीइ, इम सही बोलइ कोइ. ५७९

कामिनी–मुखि बइठइ भमरलु, कर वडइ सा उडाडइ भमरलुं,
कोइ कहइ सही भांजि म आसडी, जउ हुइ तु सही अह्मारडी ५८०

कुसुम–टोडर कोइ गूंथीय, घालइ सहीय नइं कंठि,
कोइ सही चीर–पालवि, पालवि बांधइ गंठि,
एक प्रीउ एक थाइ कामिनी, एक सही जोसी धाइ,
छेहडइ छेहडा बांधीय, परणावइ वन मांहि. ५८१

नयन–बाणि वनिता को ताकइ, पूंठि को सही आवइ ढांकइ,
कोइ कामिनि कोइलिनइं खीजइ, कुहु कुहु करी सहीनइं रीजवइ. ५८२

मुह मचकोडइ चालती, नव भोगवीय को बालि,
लडसडतां गजगांमिनि, डगलां भरइ रसाल,
सहीयर तेवडा तेवडी, कारण पूछइ कोइ,
पइ भागु सहि कांटडु, इणि परि बोलइ कोइ. ५८३

ओ सही तुजनिं प्रीउ तेडइ, ताहरी क्षण न मेहलइ केडी,
कामिनी जोइ पाछउ वाली, वाही रे सही को दी ताली. ५८४

कहि–न सखी तिं वेणीय, बांधीय कुण अपराधि,
रहि रहि गोरी पूछि म सिथल थइ वली बांधि,
रत–समरिं रही पाछलि, वली चडी परकरि अेह,
इम कोइ बोलइ बालीय, बंधन–न कारण तेह. ५८५

पीन पयोधर तूंतां पातली, सुमुखि दुर्मख कठिन सूहांली,
कहि–न सखी एंतां किम वाजसइ, इम कही वनि कोइ सहिनइ हसइ. ५८६

कहि सखि सिउं तोरइ हइअडलइ, पंकज मयण तणांइ,
अेक नालइं दोइ पंकज, कहि सखि केम मनाइ,
अथ चकवा दोइ मुख, ससि आगलि किम रहेइ तेह,
लावण्य–सरोवर बूडतां, यौवन–गज–कुंभ एह. ५८७

पातलइ कटि–लंकइ जग जीतु, सिउं करसइ पीन पयोधर सही तुं,
कोइ सही निज सहीनइं इम हसइ, ते सुणी वनिता मनि उल्लसइ. ५८८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पीन-पयोधर भारीआ, दोहिल चालइ कोइ
यौवन निं उलंभडा दिइ, सही बोलइ कोइ,
तब कोइ बोलिइ कामिक, अंतरि रही सहिकारी,
छउं अह्मे परउपगारीय, अह्म करि आपु भार, ५८९

कोइ कहइ सखी नख-क्षत रूपिं, राहुथी बीहीतु ससि-भूप,
तुड-पयोधर डूंगरमां वसइ, तेह भणी उरि चोली तूं कसि. ५९०

सखि तुज मुख-ससि लोभीय, अलि-गण रूपिं राहु,
एह भमइ तुज मुख पाखलि, अंबरि वदन विछाहि,
कोइ कहइ तुज कुच-युगि, जाणी गज-कुंभ भ्रंति,
वन-गज भडवा आवइ ए, कोइ सखि अेम भणंति. ५९१

वदन चंद-सहोदर ताहरुं, कोइ सखी बोलइ नवि आतरुं.
सा कहइ हसीइं नवि हे सही ससि-कलंक माहरइ मुखि नहीं. ५९२

पातलडी कटि-लंकीय, पीन-पयोघर भारि,
लडसडती कोइ बालीय, चालइ सहीय मजारि,
सही निं को कहइं हे सहि, सहिनिं साहि न बाहिं,
जउ पडसइ थण भारीय, हासूं हसइ वन मांहि. ५९३

कोइ कहइ प्रीउ रातिं कां पीडिउ, हदय बारि थोडेरूं सि न भीडिउ,
तीने पयोधर हईइ जगि रिलाणु, तेह भणीं कंत तुंज सिउ रीसाणउ. ५९४

को एक कामिनि सुंदरी, प्रीउ सिउं कीय संकेत,
वनि सुणी जन-कोलाहल, पगलां सुणीय समेत,
वली वली जोइ बालीय, चकित जसी संदेह,
सघलइ देखइ तनमय, जेहनिं जेहसिउ नेह. ५९५

पूंठिथी सही पालव ताणइ, कामिनि प्रीउ आव्यु जाणइ,
रहि रहि समय हवडां प्रीउ नहीं, पूंठेथी इम सुणी हसइ सही. ५९६

किंहि चांचरि किंहिं चउवटइ, किहिं त्रिवटइ सही-वृंद,
केलीहरि कुसुमा-करि वसंत खेलइ आनंदि,
लटकति वेणि सुमेहलीय, झांझर नइ झमकारि,
थण भारिं कडकडतीय, चोली कसीअ अपार. ५९७

चतुर कामिनिना गुण जोइवा, रसिक मानव आवइ खेलवा,
रितुवसंत जाणे भलइं आवीउं, रसिक मानवइ मनि भावीउ. ५९८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कोइ आवइ वनिता-वसि, कौतुक जोवा कोइ,
कामिनि रसि कोइ चंचल, मित्र सिउं प्रेमिं कोइ,
मुखि तंबोल समारीयु, उरि धरि चंपक-माल,
कुसुम-माल सिरि घालीय, करि धरी कुसुम रसाल. ५९९

कामिनी दोइ अंतरि धाइं, बेहूनि अडतु कोइ जाइ,
कोइ संभ्रमि साहामू आवी, नारि सिउं दिइ आलिंगन भावी. ६००

दोधक भणइ कोइ कामूक, कोइक गीत सगाइ,
कोइ ताणइ छानु पालव, को स्त्री केडीऊ जाइ;
कमल-नाल कोइ जल भरी, छांटइ थणह विचालि,
कोइ मचकावइ आंखडी, कोइ वलगइ तरू-डालि. ६०८

कुसुम-कुंदकि प्रेम-गाथा लिखी, स्त्री साहामूं नाखइ मन उलखी,
कामिनी-गण जेणि थानकि बोलइ, कोइ कामूक रहइ तिणि उलइ. ६०१

कोइ कोतकि-दलि कामूक, कामिनी रुप लिखेइ,
वली वली नयणे निरखीय, हइडा सिउं चापेइ,
मुखि चुंबन देइ सादर, सीस नमावइ पाइ,
प्रेम-गहेलां मांणस, देखी आकुल थाइ, ६०३

भमरलु कामिनि नइ मुखि देखी, कोइ मानव बोलइ स्त्री पेखी,
भमरला तिं काइ रस लीजइ, अह्मे सुंदर पणि सहामुं जोइ जइ. ६०४

वनि कहिं कोइलि वाणीय, सुणीयति आंबला-डालि,
कोइ पंथी जाणइ एणइ वनि, आवी मोरी बाल,
आवि-न गोरी आलिंगन, देइ मुज पूरि रुहाडि,
कांइ रही कहइ वेगली, वाहाली भुख देखाडि. ६०५

कोइ कामुक कुंच कानिंह सिउ(?), पीन पयोधरि देखी एति कसिउ,
कहि-न कुंचुक तिं सियां फल काम्यां, जेणि सुंदरि थणनां फल काम्यां. ६०६

कामिनि जाती देखीय, कोइ नर चतुर सुजाण,
सांबलि नइं मसि धातीय, बोलइ सरस सुवाणि,
सांबलि सरखां मांणस, दैविं सरज्यां कांइ,
देखीतां अति मनोहर, हुंस न पुरइ जाइ. ६०७

भमरनइं कोइ विरही इम कहइ, भमरला विरह वेदन तुं लहइ.
मालती विरहिं तूं सामलुं, कामिनी विरहिं हूं दुबलउ. ६०८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

निस-नेही नेह छांडीय, प्रिय आगलि थइ जाइ,
सोइ भुजंग उलंभडा, ऊभू दिइ वन मांहि,
वीज पडइ ते उपरि, जे करि छंडइ प्रीति,
नेह करी किम छंडीइ, एह न उत्तम रीति. ६०९

प्रीउडइ छेहडइ पटुली ताणी, सखी मांहिं गोरी लजवाणी,
मांणस मांहि प्रीउडु लाजसइ, एकातिं उलंभउ दीजसि. ६१०

इणि परि तिणि वनि नव नव, नर नारीय रमंति,
नंदनवन जाणे अवतरिउं, भोगी भमर भमंति,
सीलवती पति-संयुत रसभरि खेलइ रास,
कुसुम-केलीहरि सरुवरि, रंगइ करइ विलास. ६११

कुसुम-टोडर करी कंठि धालइ, माहो मांहि नव नवा फूल आलइ,
कमल-नाल पाणी भरी छांटइ, बाहु वडइ रुंधी रहइ वाटइ. ६१२

नवल-नेह नव-यौवन नव-रस, नव-रस सरस अपार,
नव-दिन मास वसंतना, मुरीय नव सहकार,
वसंतमास इम सेवीय, नरनारी सविलासि,
ससि-वयणी प्रीउ सरसी, आवइ आपणइ आवासि. ६१३

चतुर मानव अेणी परि सेवइ, कामिनी यौवननां फल लेवइ,
जयवंत पंडित वाणि सोहामणी, रसिकनइ मनि लागइ रलयामणी. ६१४

इति श्री वसंतवर्णन, श्रीः.

अेणी परिं नवनवां सुख भोगवइ, अजितसेन स्त्रीनुं मन जोगवइ,
समयनी परि जाइ दिहाडला, जिन दौगंधक देव सुखाविला. ६१५

दुहा

वाहलां सिंउ सुख विलसतां, दिन जाता न जणाइ,
वाहलां विण जे अध-घडि, वरस समाणी थाइ. ६१

वहालां सरिस संजोगडु, अविहड करे सदैव,
मन मानइ जो ताहरूं, तु घन देवे दैव. ६१७

पुरव पुण्य पसाउलइ, अविहड होइ सनेहि,
नितु झुरिवुं तिणि नेहलइ, जेहवु चतक मेह, ६१८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

एक पक्ष सनेहलु, जेहवु दीप-पतंग,
एक एकनइं वेधि मरइ, अवर न आणइ रंग. ६१९

नेह न ते सोहामणउ, जेहवु कोकि-कलाप,
एक पक्ष सनेहलु, पगि पगि हुइ संताप. ६२०

नयण समाणी प्रीतडी, जगि विरलानइं होइ,
सुख-दुख संघाति सहइ, नेह न छंडइ तोइ. ६२१

चास-पींछ तणी परइ, बिहु पखि सरिखु रंग,
थोडइ ठामिसु दीसीइ, सरखी प्रीति अभंग. ६२२

दुध अनइ जल जेहवी, जीह सवाली प्रीति,
आपणपिं दोहिलूं सहइ, भेद नहीं जस चींति ६२३

ढाल १७

राग सवालाखी सींधूउ

(समुद्रविजय रायां कूंअरू रे, देशी)

एक दिन वनिता वीनवइ रे, प्रीउडा तूं अवधारि,
महीयल महिम वधारवा रे, जईइ राज-दूआरि. ६२४

वाहलाजी सुगुणा कीजइ संग, जेहनु रंग अभंग,
वाहलाजी वाधइ प्रेम सरंग, वाह ...दुपद तथा आंचली ६२५

दुरियननिं कंपावीइ रे, कीजइ पर उपगार,
उत्तम भूपति सेवतां रे, वाधइ महिम अपार, ६२६ वा.

सज्जन नइं संतोखीइ रे, कीजइ उत्तम कांम,
सुगणां साथइं हीडीइ रे, राखी जइ जगि नांम. ६२७ वा.

यौवन-वइ गुण संचीइ रे, कीजइ उत्तम संग,
तिणि मारगि नवि हीडीइ रे, जिहांथी हुइ कलंक, ६२८ वा.

पापी यौवन दोहिलूं रे, पगि पगि आल चडति,
छत्र न हुइ जस सिरिं रे, निश्वइं तेह पडंति. ६२९ वा.

देव वसि तात तुह्म तणउ रे, पुहुता जउ परलोकि,
विश्व तणी स्थिति एहवी रे, कुहुनइ कीजइ शोक. ६३० वा.

बाल-लीला हवइ परहरी रे, गुण उपराजन काजि,
वाहाला उधम कीजीइ रे, सेवी जइं सुराज. ६३१ वा.

सहू सिउं प्रेम सु राखीइ रे, गरव न धरीइ लगार,
वचनइं सहू संतोखीइ रे, दीजइ दीन आधार. ६३२ वा.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सज्जन स्युं सज्जनपणूं रे, कठिन सिंउ कठिन सभावि,
भमर तणा गुण आवीइ रे, भूपतिनइ प्रभावि. ६३३ वा.

तात थिकी गुणि आगला रे, उत्तम सुत ते जाणि,
रवि-सुत शनि सरखा वली रे, तेहनू किसिउं वखाण. ६३४ वा.

गुणि अधिका को तातथी रे, सायर-सुत जिम चंद,
अजूआलइ कुल निरमलूं रे, सहूंनइं दइ आनंद. ६३३ वा.

तेह भणी राज-सेवनार रे, कीजइ अति सुविवेकि,
मान लीहीजइ महीयलि रे, आवइ अंगि विवेक. ६३६ वा

नरनइं स्त्री दइ सीखडी रे, ए नवि घटतूं होइ,
तुहइ जे घटतूं कहइ रे, डाहइ मानवूं सोइ. ६३७ वा.

कमला-जातिं कामिनी रे, सरसति श्री अवतारि,
स्त्री माटइ न उवेखीइ रे, गुण हवडां संसारि. ६३८ वा.

अजितसेन इम सांभली रे, वचन धरी मन मांहि,
नितु जाइ राजमंदिरिं रे, सेवइ अजित उछाहि. ६३९ वा.

ढाल १८

राग काल हरिउ

(सासू पूछइ सूणि नव वहूआरू, ए देशी)

सकल सभानइं अजित रंजावइ, भूपति दिइ तेहिनिं अति मांन,
सिइं च्चारनइ अधिक नवाणुं, राजन नइ धरि छइ रे प्रधान. ६४०

अनुदिन राजन चिंति विमासइ, चिंता-सायर दूतर अपार,
निचिंत थाऊ हूं एह चिंताथी, कुहुनइ सिरि सूंपी राजभार....दुपद

तेहवु को न मिलइ गुणवंतु, वीसासीक नइं बुद्धि-निधान,
पांचसइ मांहि मूलगु, जेहनइं करि थापइ परधांन. ६४१ अ.

तेह परीक्षा जोवा काजइं, राइं मांडिउ विसमुं संच,
सहुनइं कहइ पटहाथोउ रे, तोली मांन कहु रे प्रपंचि ६४२ अ.

मेरु तणी परि कुगइ न तोलाइ, अजित तव पूछी गृह-नारि,
शीलवतीथी बुद्धि लहीनइं, जाणिउ तोलवा तणउ प्रकार. ६४३ अ.

हाथी प्रवहण मांहि चडावी, जल मांहि ते राखी यान,
प्रवहणि नीर चडिउं जां उंचूं, तिणि फलहइ कीधूं अहिनांण ६४४ अ.

गज काढी पाषाण भरीनइं, जां लगइ आंकइ आव्युं नीर,
ते पाषाण तोली मान आपाइ, अजितसेन ते साहस धीर ६४५ अ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

एहवी अजित तणी मति जाणीं, रंजिउ सुगुण सुवेधी राय,
मान महुत अधिकेरुं आपइ, तुठउ दिइ धण देश–पसाय. ६४६ अ.

भूपति पूछइ वली एक दिहाडइ, बइठउ सयल सभा मजारि,
चरण-प्रहारि हणइ जे अह्मनिं, तेहनिं सिउं कीजइ सुविचार ६४७ अ.

के अविचारी उच्छक जंपइ, मांणस रूपइं ढोर गमार,
डंड सबल तेहनिं प्रभु कीजइ, जे तुह्मनइं दइ चरण-प्रहार, ६४८ अ.

अजितसेन रांइ बोलाविउ, जाणी पुरव बुद्धि–विलास,
सो पणि जंपइ स्वामी वीनवूं. तुह्मनइं एहनु अरथ विमासी. ६४९ अ.

दूहा

घरि आवी नइ स्त्री कहनइ, पूछीउ तस वृत्तंत.
शीलवती उत्तर दीइ, अवधारु तुह्मे कंत. ६५०

भूपतिनिं चरणे हणइ, कीजइ तस सत्कार,
दीजइ वली मन भावतूं, मान–महुत अपार. ६५१

रे गुणवंती गोरडी, अमीय झरती वाणि,
वाहलां ए बोलिउं किसिउं, सुंदरि सुगण सजाणि. ६५२

शीलवती वलतुं भणइ, स्वामी जउ विचार,
सूत दयिता विण भूपनिं, कुण दिइ चरण-प्रहार. ६५३

कुण दुहवइ वाहलां विना, अवर न चिंतिं अणाइ,
कुण संतोखइ ते विना, अवर न कोइ सुहाइ. ६५४

जेहसिउं हुइ प्रेम-रस, ते दइ चरण-प्रहार,
क्षण एक मीठउं रूसणउं, जेहसिउं प्रेम अपार. ६५५

तां दूखण देखइ नहीं, जां मनि हुइ रंग,
जे जे बोलइ बोलडा, ते ते जाणइ चंग. ६५६

दुख-सुख सरिखां लेखवइ, नेहइं बध्या जेह,
कमलि बंधाणउ भमरलु, सुख मानइ ससनेह. ६५७

तेहनइ मनि गुणवंत ते, जेहसिउं लागु रंग,
जल-पंकइ पंकज वसइ, तुहइ राचइ भुंग. ६५८

ते तसे न जोइ सूप-गुण, मन मान्या सउं कोइ,
वायसनइं मोह लींब सिउं, तिणि दीठइ सुख होइ. ६५९

मनि मान्यां मेहलइं नहीं, वरि सिरि वहइ कलंक,
मृग सिउं अविहड मन मिलिउं, छांडइ नहीं मयंक. ६६०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जे वन केरां रुखडां, विहसइ चरण–प्रहारि,
माणस पहि ते तरु भलां, जे लहइ प्रेम-विचार. ६६१

नेह नयणे निहालीयां, मनि उल्लास धरंति,
चतुर सविहुमां तिलक ते, नेह विशेख लहंति. ६६२

मन-अंतर जेहसिउं नहीं, ते दइ चरण-प्रहार,
प्राण जि धरीइ तेहना, अवर किसिउं जगि सार. ६६३

कइ वइरी कइ वल्लहां, रोस कि सहिलु होइ,
तेह स्युं किस्या अबोलडा, बि मां एक न कोइ. ६६४

पाय पडी जे मन्नवई, तीह करी मानस–रोस.
हैडा साहामूं नवि जोइ, तेहसिउ केहु सोस. ६६५

जे वाहाला नइ नापीइ, जे जगि किपि न होइ
स्नेहिं-बद्धां ते पंछी, प्राण तिजइ जिगि कोइ. ६६६

मन नयणांनी प्रीतडी, ए जगि वाली–रेह,
पहिलूं जउ नयणां मिलइ, तु मन मंडाइ नेह ६६७

प्रीति किसी ते कारिमी, जिहां विचि अंतर थाइ,
देयादेय विचारणा, वचन अनारथ थाइ ६६८

प्रीति विशेषइं प्राण दिइ, दाडुर जातई मेहि,
तेहनि स्युं अण आपवूं, जस मनि अेहवु नेह ६६९

पिय माणुस किय विप्पिय, दोस न आणइ कोइ,
झीणवि पुन्निमि संगथी, चंदह वाहाली सोइ. ६७०

तेह भणी प्रेमिं करी, जे दइ चरण-प्रहार,
प्राण पहिं वाहलां भणी, कीजइं तस सत्कार. ६७१

वनिता वचन सुणि इसिउं, मनि धरी सकल सरुप,
अजितिं राजसभां जइ, वीनवीउ ते भूप. ६७२

तिणि वयणे राउ रंजउ, दीधुं अधिकुं मान,
पांचसइं मांहइ मूलगु, थाप्यु अजित प्रधान. ६७३

ढाल १९

राग मारुणी धन्यासी

(पदमरथ राय वीत शोक पुरि राजीउ रे, ए देशी)

एक दिनि बइठा राजा राज-सभां वली रे, कोइ नर दीन पहूत,
भींज़वतु जन–मन आंसू–जलिं रे, बोलइ विधुर विदूत. ६७४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

रूअडा राजहंसजी, तुह्मयों सुणयो राजनजी रलोयामणीउ,
अवधारुजी वीनतडी सोहामणीजी, उतारुजी दुख-सायरथी मूहनिं रे...द्रुपद ६७५

एणइ पुरि निवसइ धूरत एक वाणीउ रे, सघलइ छइ विख्यात,
चित्ति वंठुनइ मुहुढइ मीठडु रे, सहु लहइ तस अवदात. ६७६
'मि तो ते सिंउ मांडी प्रीतडी रे, केलि अनइ जिम बोरि,
मायावी माणस किम पतीजइ रे, विसहरनइं गलइ मोरि. ६७७

दूहा

भोला भमर म बइसि, आउलि केरइ फूलडे,
विलखु थई विलसि, जण हासूं मनि उरतु. ६७८
भमरा म करसि संग, राते सींबलि फुलडां,
बाहिरि देखाडइं रंग, ये नश्वइ मायावीयां. ६७९
मन काती मुहि मीठडां, फल किंपाक समान,
जग भोगव्यु मायावी ए, जिम मृग पारधि-गानि, ६८०
यौवन वयिं स्त्री संगमइ, जुइ धूरत नेहि,
जे नवि छलीया अेतले, छयल-सिरोमणि तेह ६८१

ढाल पाछली

देशि चालती

एक दिनि चालिउ हूं वनिता घर तणी रे, तास भलामण देइ,
ते पणि वनितानइं रसि रातडु रे, स्त्री सिउं प्रेम धरेइ. ६८२रू
विणज करी आव्यु हूं दिनि केतलइ रे, धूरतनइ कही वात,
ते पणि धन वनिता सिउं लोभीउ रे, मुज सिउं खेलइ घात ६८३रू
देसि-विदेसिं भमतां अद्भुत लहिउं रे, हुं बोल्युं ततकाल,
आ पुर बाहिरि तरतू कुपमां रे, आंबु दीठ अकालि ६८४रू
तव धूरत कहइ ए जउ साचूं हवइ, दोइ करि जे लेवाइ,
ते तूं लेजे महारा धर थकी रे, नहींतरि हूं तुज लेसि. ६८५रू
ते फल रातइं धूरत काढी आवीउ रे, जे जोयुं परभाति,
फल नवि दीठुं हूं विलखु थयु रे, मुज मित्रि कही वात. ६८६रू
मित्र कहइ भोला तूं तु वंचीउ रे, नर धुरत अपार,
अेक करि वनिता एक करि धन-गांठडी रे, लेसइ जे तुज सार. ६८७रू
तेह भणी हूं आविउ तुह्म कन्हइं रे, दीनानाथ दयाल,
ते धूरतथी मूहनिं छोडवुं रे, शरणागति प्रतिपाल. ६८८रू

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल २०

राग गुडी

(झांझरीआ मुनिवर धन धन तुह्म अवतार, ए देशी)

अजित प्रधानिं राय वीनव्याजी, पुछिउ विसमु भेय,
अजित कहइ स्वामी वीनवूंजी, अरथ विमासी एक. ६८९

गुणवंती रे नारी कुलडा तणी रे श्रृंगारि नान्हलडी रे सोभागिणि
बुधइं गयुं धन वालीइजी, सुगुण सोभागिणि सार...दुपद

धरि आवी पूछी कांमिनीजी, तेहथी लहीअ विचार,
राज-सभां आवी कहइजी, राजनजी अवधारि. ६९० गु.

नारी धन सवि ताहरुंजी, उपली भुंइ चडावि,
नीसरणीं अति भारइजी, अेकिं पासि मेहलावि ६९१ गु.

सोइ धन लेवा आवसइजी, धूरत लोभ सभावि,
नीसरणी करि लेयसिजी, उपरि चडवा काजि. ६९२ गु.

दोइ करिं नीसरणीं ग्रहीजी, होस्यइ होस्यइ सत्य संधान,
विलखु थइ पाछउ जसइजी, इम कहइ अजित प्रधान ६९३ गु

तेणिं एहवीं मति सांभलीजी, धरि आवी तिम कीध,
धूरत विलखु थइ गयुजी, काज न एकु सीध ६९४ गु.

दूहा

तहींथी राय प्रधाननइं, अधिकु नेह सहोइ,
सधलइ गुण वहाला जि छइ, सगू न वहालूं कोइ. ६९५

एक दिनि शीलवती भणइं, वचन-सुधा-रस धार,
मुज मन-मानसि हंस सम, वाहालेसर अवधारि ६९६

सुर सरिखा पणि माहरू, खंडी न सकइ शील,
तु अवरहची वात कुण, सांभलि कंत सलील ६९७

मनि माणीश संदेहडु, मुज मनि अवर न कोइ,
तुझ करि प्राण समोपीया, थोडइ घणूं सजोइ, ६९८

दीठइं विरहानल शमइ, हइडु धरइ उल्लास,
जेणिं जगि वाहलां सरजीयां, हूं बलिहारी तास. ६९९

तूं दीठिं मन उल्लसइ, नयन वयण विहसंति,
देखी पूनिमि चंद्र, चतुर चकोर हसंति ७००

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मुझ मनि लागइ कारिमूं, वली वली कहितां नेह,
पणि थोडइ घणूं प्रीछ्यो, तुह्म साथइ ए देह. ७०१

जेहसिउं अविहड मन मिल्युं, जेहवी पाहणि–रेख,
तिहूंसिउं लगाइ कारिमूं, बाहिरि वचन विशेख. ७०२

छेह लगइ वहिडइ नहीं, सही सुकुलीणां जेह,
मन वचने काया करी, अवर सिंउ न धरइ नेह. ७०३

सुकुलीणीनी रीति ए, जेसिहउं मांडिउ रंग,
सुख-दुख तस कारणि सहइ, पणि न करइ नेह-भंग. ७०४

एक गुणवंतु परिहरी, अवर सिउं मांडइ प्रीति,
चंचल रंग पतंग जिम, ए गणिकानी रीति. ७०५

बगलां छीलरि जल पीइ, ये पामियां समअेण
हंसा वरि तरसिया रहइ, पणि न मिलइ अवरेण, ७०६

तुझ विण मुज मनि को नहीं, अवर न सहुणा माहि,
कइ सखी मन माहरू, कइ परमेश्वर थाइ ७०७

जे जे बोल्या बोलडा, ते सखि जाणे साच,
सुख-दुख जीवित तुझ कहइ, आदक्षण करि वाच. ७०८

दोखी दुर्मुख छइ घणा, संधइ पाडइ रेह,
मनि माणस तस बोलडा; म करसि सिथिल सनेह. ७०९

प्रेम–वचन प्रेमवंतिनां, एहवां सुणी रसाल,
अजीतसेन वलनू भणइ, रोमंचीउ ततकाल. ७१०

गोरी नहे–गहेलडी, इम कां बोलइ बोल,
कइ सूती नीसी आंगणइ, कइ गइ सान नीटोल. ७११

बाहिरि किसिउ जणावीइ, मन सिउं अविहड नेह,
हइअडूं जाणइ आपणूं, मन वाहिलां छइ जेह, ७१२

नयन वयण वसिंउं मिलइ, अे राखियें न रहंति,
पणि अवरह सिउं तुज विना, मुज मनिं किहिं न रमंति ७१३

मेरू कांपइ शेष सलसलइ, सायर सूकइ तोय,
सहि सज्जन सुकुलीण जे, वाच न चूकइं तोय. ७१४

कामिनि निं पूरनिं, कुण रूधइ पसरंत,
मन मानइं आपिं रहइ, लाजनी पालि करिति. ७१५

रूपवती नइं गुणवती, सुंदरि शील घरेइं,
तूं सोनूं नइं सुगंध वली, कहु कुण मूल करेइ. ७१६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सोनइ सामि न हुंइ किमिं, मरुथलिं न हूइ पंक,
उत्तम न करइ पाडुउं, न धरइ हंस कलंक. ७१७

दोषी दुर्मुख सिंउ करइ, जउ मनि खरू सनेह,
वाईं वहिडइ केतलूं, सजल आसाढा–मेह. ७१८

अधिक वघारइ प्रेम–रस, दोखी दुरियन वाणि,
सोनूं करतां पाहाण–सिउं, अधिकु वाघइ वान. ७१९

दुरियन वचन हैइ धरी, प्रीति विशेख त्यजंति,
प्रेम किसिउ ते कारिमु, जे विंचि रेह पडंति. ७२०

दोखी दुरियन केरडा, लाख सुणउं जो बोल,
तहइ तुछ उपरि थकी, मन नुहइ डमडोल. ७२१

शीलवती वलतूं भणइ, तुहइ सुणि सुविचार,
पापी चंचल चिंतहूं, सुपरिस करइ विचार. ७२२

अणचींतिउ मन चींतवइ, वंछइ दुर्लभ जेह,
अणघटह विकलप करइ, असरिस मंडइ नेह. ७२३

जे नवि सुहुणइ दीसीइ, जे नवि नयणां बारिं,
हैं है चंचल चित्त ते, वंछइ हैआ–मंजारि. ७२४

कुहनइ कहिसिउं मन मिलइ, तेहनिं कहिसिउं भाव,
कुंण जाणइ ज्ञानी विना, निज निज चिंत संभाव. ७२५

दैव वसिं पहिंलो पार, तुह्म मान शंशय होह,
शील–परीक्षा कारणिं, कमल लीउ एक तोइ. ७२६

तव जिनवर पूजा करी, सरस सकोमल भाख,
परमेस्वर गुण स्मरती, इम बोलइ प्रीउ साखि. ७२७

मन वचने काया करी, जउ नर वंछउ अन्न,
तु कुरमायु कमल अे, जिम जल पाखइ वन्न. ७२८

जउ शीलि हूं माहा-सती, विकसित रहियो तोइ,
शीलवती अेहवूं कही, पति–करि पंकज देइ. ७२९

अजितसेन एहवूं सुणी, चतुर चमकिउ चित्ति,
तय तणीं परि करि ग्रहइ, पंकज तेह जडित्ति. ७३०

वली वली जोइ कमल ते, चांपइ हृदय विचालि,
जिम निर्धनि धन पामीउं, वली वलि जोइ संभालि, ७३१

दुरियन केरु प्रेम जिम, जे न रहइ चिरकाल,
सज्जन नीपरि कमल ते, अविचल रहिउं रसाल. ७३२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

परगट महिमा शीलनु, जोउ परीक्षा हेव,
शीलइं सवि विद्या फलइ, सारइ सुर नर सेव. ७३३

इम पतिनूं मन स्थिर करी, सुख विलसइ दिन राति,
राग-सरोवरि जीलतां, केलि करइ एकांति. ७३४

किहांरइ प्रश्न प्रहेलीइ, किहारिं पासा-केलि,
किहांरइ खट भाखा, नितु नवली रंगरेली. ७३५

किहारिं करइ नव-पल्लवी, कर नयणांनइ अंक,
किहारिं प्रेम-रसिं करी, साहामूं जोइ निःशंक. ७३६

किहारइं आलिंगन लीइ, नव नव सुरत रमंति,
सरस सुरंगी गोठडी, किहि एकांति करंति. ७३७

स्नेह-रूसणइ अबोलडा, सुंदरि घरइ केवार,
दीन-वच पीउ पाइ पडी, मन्नावइ वार वारं. ७३८

सबल सनेहिं रूसणुं. क्षण एक मीठउं होइ,
तीमन तीखां खट विण, भोजन भलूं न होइ. ७३९

मीनति करइ चरणे पडइ, हुं गुनही तोरु दास,
गोरी तुज मनि रीसतु, बांधि न भूज-युग पासि. ७४०

तणु तणु विहसी समप्पीउ, सुंदरि हरख करीइ,
सवाय लक्खु वि कुविय दिय, गोरी मुज न सुहाइ. ७४१

गोरी हासा-रूषणउं, सही न सकुं तुज वेधि,
तो सिव रोसि वसलडु, न खमइ भल्ली-वेध. ७४२

अत्थमिउ ससि ऊगमइ, धन फिटूं वलि होइ,
गोरी कां करिं रूसणउं, यौवन गयूं न होइ. ७४३

आसन सयल समप्पीउं, विनयिं उभी मूंधि,
पणय को वहउ वयरण, पयडइ हैइ निगूढ. ७४४

हविं अपराध नही करुं, बोलि न तूं एक वार,
प्रेम-गहेलां इंणि परइं, मन्नावइ सु वार. ७४५

नींसतनी छइ नेह, मान ज मोडइ मानीयां,
कहुं न मानइ जेह, प्रेमइं ते पाअे पडइ. ७४६

रंगि चडइ नेह रतुडी, पय हणीया चिहु चित्ति,
पाइ कुसुम पीडतां, अधिक होइ सुरत. ७४७

इणि परि नव नव रमतिना, केता कहुं प्रकार,
संयोगी जाणता हूसइ, जस धरि दोइ सुविचार. ७४८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राग-सागरि इम झीलतां, हवि विचि अंतर थाइ,
विरह-वाहाण दैवि करिउं, हइअडुं गहिंबर थाइ. ७४९

देखी न सकइ दैव ए, कुहुनि चिर-संयोग,
करी विछोह वेगलां, दाखइ विषम-वियोग. ७५०

अति संयोग वियोगनि, अति तेहइं हुइ छेह,
ऊनइउ छेह आपिवा, शरदइं गाजइ मेह. ७५१

इणि अवसरि तव अजितनइं, राइं दीध आदेश,
आपण वयरी जीपवा, चालीसइ परदसि. ७५२

तुह्मो पणि साथइं आविवूं, जव सुणीउ ते बोल,
आकुल व्याकुल तव थयउ, चित्ति थयुउं डमडोल. ७५३

रडसडतु तव तिहां थकी, आखडउ सुठामि,
रडतु पडतु नीसरिउ, चित्त अनरइ ठाम. ७५४

मुंइ भमतां नीठइ नहीं, चित्त करइ उचाट,
तालोवेलि अंगि ऊरतु, छांडी जाइ वाट. ७५५

नवरंगी नवयौवनी, सरस सकोमल देह,
किम छंडासिइ गोरडी, सुंदरि नवल सनेहि. ७५६

भूखियां भोजन दाखवी, अध-वचि काढी लेइ,
तिम सुरंगी मेलवी, दैव विछोह करेइ. ७५७

विण धूंआ विण लाकडे, विण अगनि दहइ देहिं,
बिरह-दवानल प्रगटीउ, नवि उहलाइ तेह. ७५८

दोहिलु त्यजतां सचल-रस, अधर-रस किम छंडाइ,
नवयौवनि गोरी छाडतां, हइउं फाटइ कांइ. ७५९

दैवि ते कां सरजीयां, वाहलां बिछोहियां जेह,
पगि पगि विरहिं आवटइ, पंजर हुइ देह. ७६०

दैव म दाखसि माणूंअ भवि, कहिसिउं विषम सनेह,
अहव किम नेह जउ करिं, तुम देखाडसि छेह. ७६१

नेह खरू पंखी तणउ, क्षण नवि अलगां थाइ,
सुख-दुख संघाति सहइ, निसि-दिन एकि ठाइ. ७६२

धिग् धिग् परवसि मुणुअ-भवि, दिवस वियोगिं जाइ,
भर यौवन विरहिं नडिउं, दिवस अनारथ थाइ. ७६३

वचन सुणि दुख अेवडूं, हैडामां न समाइ,
विरहिनलइ हुं सिंउं थसइ, किम दिन जासइ माइ. ७६४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

इंणि परि मनसिउं झूरतु, पुहुतु निज अवासि,
नवि बोलइ न हसइ रमइ, हैडइ करइ विखास. ७६५

नीसासु मुखि मेहलतु, नयन विछूटां नीर,
मुहुडइ बोली नवि सकइ, विरहिं रुधिउ वीर. ७६६

भूख तरस उडी गयां, गइ शरीर सान,
मन चंचल किहांइ भमइ, न गमइ मीठूं गान. ७६७

शीलवती वलतूं भणइ, कां न करइ प्रीउ वात,
वलतु उत्तर कां नहि, एसी तोरी घात. ७६८

बोल न बोलइ नवि हसइ, इम कां थयुं असन्न,
सुनादि हूंकारडा, चंचल दूसइ मन्न. ७६९

कइ अपमानिउ भूपतिं, कइ कुणि हविउ कुबोलि,
कइ गोरी-गुण-बेधीउ, मारिउ नवन-त्रिशूलि ७७०

वाहाला मन-दुख मुज कही, वहिंची आपि न भाग,
तुजथी मुज मनि अति दहइ, दुख दावानल दाध. ७७१

अजितसेन वलतू भणइ, गोरी पूछि म वात,
ए दुख सुणतां तुहनइ, थसइ माहारी परिघात. ७७२

वज्रघात समान ते, राइं दीध आदेश,
आपण वइरी जीपवा, चालीसइ परदेशि. ७७३

तिणि वयणे मुज दुख थयु, हैडइ अधिकु शोक,
दिन केतइ मिलसिउं हवि, तुज सिउं थसइ वियोग. ७७४

विरह-वचन इम सांभली, मेहलती नीसास,
सान गइ धरणिं ढली, गोरी हुइ निरास. ७७५

वाधइ विरह सुलहरडे, चिंता जल-ऊधाण,
गोरी दुख-सायरि पडी, भागुं आशा-वाहाण. ७७६

दुख पसरियां सुख वीसरियां, सुंदरि छूटी सान,
पंजर मूंकी मन भमइ, विरहिं कीउं बंधाण. ७७७

हा हा दैव किसिउं करिउं, मोडी आशा-डाल.
जासइ सींचणहारडु, लाइ दावानव-जाल, ७७८

वरिं झंपावुं कुपमां, प्राण तिजूं विख खाइ,
विरह तणां दुख दोहिलां, साल समां न खमाइ. ७७९

मरण दहइ एकवारनूं, पगि पगि विरह दहंति,
विरह वियोगां माणसां, है है प्राण तजंति. ७८०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

धीर थइ प्रीउ प्रीछवइ, वहाली म करसिं सोस,
सुख-दुख दैव तणइं वसिं, कुहुनइं दीजइ दोस. ७८१

कुहुनि चिर-संयोगडा, चंचल जिम इंद्र-जाल.
देखत पेखत सुपन जिम, थाइ सवि विश्राल, ७८२

जे दिन सरजिया सुख तणा, ते संयोगि जाइ,
जेता दुख वियोगना, ते झूंरंत विहाइ. ७८३

अजितसेन जिम जिम करइ, चालवानी हल-हल्ल,
विरहिं शीलवती-हीइ, तिम तिम वागइ भल्ल. ७८४

रे रयणी तूं मूज सही, सिहयर जाण म देसि.
प्राण-हरी रवि ऊगतइ, प्रीउ जासइ परदेसि. ७८५

कमलि बंधाणउ भमरलु, उगिउ वंछि म सूर,
कमलिनि तुजनिं छांडसइ, ते देखी नेह पूरि. ७८६

चकवा चकवी विरहीउ, सूर म वंछसि मित्त,
दुखीयां दुख सही रहियां, सुखीयां चीबट चित्ति. ७८७

राहु गले जे सूरनिं ए करजे मुज कांम,
तुज मुज वइरी उगतइ, पीउं जासइ परगामि. ७८८

रयणी तूं तिम वाघजे, जिम नवी थाइ प्रभात,
चंदा तूं अखइ हजे, जिम मोटी हुइ राति. ७८९

करइ अमंगल कारिमां, सातइ वली हथीयार.
गोरी नेह-गेहलडी, नव नव करइ प्रकार. ७९०

ते देखी पीउडु भणइ, मूधि म गहेली थाइ,
हुं परवसि भूपति तणइ, करिं अमंगल काइ. ७९१

एहवइ भल भूपति चडिउ, वल्यु नींसाणे धाय,
छत्र-चमर सिरि वरि धरियां, अवर चडियां सवि राय. ७९२

हयवर हेखारव करइ, सोनां केरां जीणि,
अति उद्धत गति चालता, जय संग्रामि प्रवीण. ७९३

अति उंचा गयवर गडिया, बीजा डूंगर अेह,
काने चामर झलहलइ, गाजंतां जिम मेह. ७९४

सोविन केरी घूधरी, धम धम करता धंट,
पवन खग उतावलां, वली पल्हाणियां उंट. ७९५

वली वेसर भारइं भरियां, महिष लीया जल काजि,
नफेरी ते तडतडी, लीयां नींसाहण साथि. ७९६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विकट सुभट लाखे मिल्या, पायक कोडा कोडि,
सलहि टोप अंगारडा लोह, लोह-सनाइ सजोडि. ७९७

घरणि धूजइ शेष सलसलइ, डूंगर डोलइ सीस,
धूलिं सूरय छाहीउ, इम मिलिउं कटक असेस. ७९८

हय आरोहिउ भूपती, मिलीया सुभट असंख्य,
जय जय मंगल उच्चरइ, बंदी-जन ना लक्ष. ७९९

अजितसेननिं तेडावी, आव्या सेवक सार,
ते सार्थि सवि मोकलिउ, आगलिथु परिवार. ८००

हुं आवूं छूं पूठिथी, इम कही मोकलिया तेह,
हेविं मोकलावी आवीउ, अजितसेन निज-गेहि. ८०१

ढाल २१

राग साधूओ गोंडी

(गुणे गिरूआ तणा, ए देशी)

प्रीउडु ऊभइ आंगणइ, नयनि वछूटां नीर,
श्रावण भाद्रव आवीआ, बोली न सकइ ते वीरो रे. ८०२
आपु-न सीखडी गोरी, दिन-न आदेसडो रे, म धरसि मनि संदेशो
मनि नवि झूंरिवुं, मत वीसारे सनेहेरो रे,
तुह्य कन्हि प्राण ज एहो रे, सुनउ भमह अह्म देहो रे. आ.
...दुपद तथा आंचली

सरोवर समइ समरयो, आस उडणहार,
मनसिउं धरयो प्रीतडी, दुरइं नयन-जुहारो रे. ८०३ आ.

किहांरि वचने दुहवीयां, खमयो ते अपराध.
वाहाली वीसारु रखे, दुरि थकी नेहो रे. ८०४ आ.

इम मनि माणसि गोरडी, जे हूं छउ परदेशी,
पंजर सूनुं रडवडइ, मनडूं छइं तुह्म पासे रे. ८०५ आ.

पसरी तुह्म मन-मांडवइ, अह्म गुण-वेलि रसाल,
नेहे-जलिं नितु सींचयो, जिम नुहइ विरहनी जालो रे. ८०६ आ.

मत जाणसि मन वीसरइ, दुरि गया सनेह,
अण-तेडियां आवइ अवसरइं, जिम बापीडा मेहो रे. ८०७ आ

दूरइ नयन-मलावडु, सरजिउ सरजनहारि,
पणि मनसिउं नहीं आतरू, गौरी-प्रेभ विचार रे. ८०८ आ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

बीजिं ससिहर ऊगमइ, सुंदरि जोटो तेह,
तिहां होसइ नयन मेलावडु, जा मनि जसइ सनेहो रे. ८०९ आ

नेह-परीक्षा जाणीइ, सही परदेसि गयांइ,
निस-दिन समरइ न विचलइ, विंज गुण जेम गयांइ रे. ८१० आ.

जिम सूरयनिं कमल-वन, जिम चातकनइ मेह,
जिम नलिनीनइ चंदलु, तेहवुं राखे सनेहो रे. ८११ आ.

राखे थांपणि प्रांणनी, मेहली छइ तुज पासि,
दिन थोडामां आविसिउं, ताणिया तुज नेह पासे रे. ८१२ आ

गोरी म रूअसि दुख भरी, दिउं छउं माहरडी आण,
रोतां दुख नहीं विसरइ, नयणां होसइ हांणि रे. ८१३ आ.

सुंदरि वचन इसियां, सुणि हइडुं गहिंबर थाइ,
विरहि-दवानल परजलइ, बोलिउ जाय रे. ८१४ आ.

पालव साही पति तणउ, रूधी रहि ते वाट,
आंसूडइ भीनु उरि-कांचूउ, प्रीउ जातिं उचाटो रे. ८१५ आ.

वाहला मुज विण माहरी, कुण करसइ संभाल,
विरहानलि तनु सूकसइ, जिम तरुअर विण झालो रे. ८१६ आ.

सुनि रानि सूवेलडी, विण सीचइं कुरमाइ,
गोरी प्रीउ नेहे-नयण विण, झुरी झुरी पंजर थयो रे. ८१७ आ

पगि पडी कूण मनावसइ, कुण करसइ अह्म सार,
कुण सहिसइ ऊलंभडा, कुण देसइ आघारो रे ८१८ आ.

कां सरजियां पीउ वेगलां, वरि सिं न लीघा प्राण,
दोहिली विरहनी वेदना, कां थयउ देव अजाणो रे. ८१९ आ.

बाहाला वीसारु रखे, गया पछी परदेसि,
चिर विरहानलि जलइ वेलडी, सींचेयो संदेसे रे, ८२० आ.

अह्म मांहि को गुण नथी, तुह्मे संभारु जेण,
को अवसरि संभारयो, अह्मनिं दोस मिसेण रे. ८२१ आ.

तुह्म गुण अह्म नही वीसरइ, मत वीसारइ मूंह,
भमर भलेरां भेटसइ, करयो सार केवार रे. ८२२ आ.

तुहम्यो मुजनिं संभारयो, हूं तुह्म न समरेसि,
मन साथइं संभारवुं, ते तु छइ तुह्म पास रे. ८२३ आ.

दूरि गयां सनेहडु; राखइ विरला कोइ,
यम सूरयन कमलिनी, अवर न साहामूं जोए रे. ८२४ आ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सइ-हथि आंसू लूहीयां, देइ आलिंगन प्रेमि,
पीउडु यहइ अह्म चालवा, कइ करइ अमंगल ऐसो रे, ८२५ आ,

दुख-सायरिं मुज बूडतां, वरिसि म आंसू-धारि,
एक तरतां छइ दोहिलु, जोइ न चिंति बिचारो रे. ८२६ आ.

छेह नही प्रेम-वचननउ, दिवस घणेरडु जाइ,
अति दुख वाघइ देखतां, हइडुं गहिवर थयो रे. ८२७ आ.

हवइ नही समय विलंबनउ, मन डमडोल करेइ,
अह्म जावा दिउ सीखडी, हइडइ दुख म धरेयो रे. ८२६ आ,

नयणां-हांणि रोयंतडइ, झूरंतां तनु-हाणि,
मन दुख इम नही वीसरइ; चिंता चिन्ति म आणे रे. ८२९ आ.

वाहाला साचूं अेह पणि, मन नवि राखिउं जाइं,
पसरिया सांयर पूर जिम, कहेइ कहेइ ठामि बंधायो रे. ८३० आ.

कारय-सिधि हु तुह्म तणी, मि नवि कीध विलाप,
नयण गलइ कडुआवीयां, तुह्म विरहानलि तापे रे. ८३१ आ.

अह्म जावा आदेसडु देइ, न सकइ रे मन्न
बोली न सकइ जीभडी, किम आपुं आदेसो रे. ८३२ आ.

शतखंड थाइ जीभडी, जावा कहितां रे बोल,
भारइं किम तूटइ नही, मनडूं धरइ डमडोलो रे. ८३३ आ.

हंसइ भरिया ऊचोलडा, सोहवा परदेसि,
जिणि सरोवर हंस जीलता, ते किम दिइ आदेसो रे. ८३४ आ.

चालणहार चालसइ, जासइ नव नव गाम,
दुख देखणहारां एकलां, रहिसइ सूनलइ ठामो रे. ८३५ आ.

कहि सिउं करसइ गोठडी; सरोवर हंस गऐण,
किम जासइ दिन झूरतां, मिलसिउ कैति दीहेण रे, ८३६ आ.

राखीतां रहिसइ नहीं, जे हूआ चालणहार,
को अवसरि संभारयो, जाता हंस जुहारो रे. ८३७ आ.

घणउं घणउं कहीइ किसिउं, रखे वीसारु चिंति,
थोडइ घणूं स जाणयो, करयो अह्मारडी चींता. ८३८ आ.

वली वली ए कहि छइ किसिउ, वाहाली संभारण काजि,
वीसारतां न वीसरइ, तुज गुण राति न दीहो रे. ८३९ आ.

वीसारीयां नवी सरइ, जे गिरुयां गुणवंत
दूरि गयां नेह सांभरइ, हैअडइ गुण अनंतो रे. ८४० आ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सोहाविंउ सोइ देसडु, जिहां तुह्म गमन करेइ,
रान थयु आदेसडु, वाहलां दूरि गएण रे. ८४१ आ.

हंसा जिणि दिसि गम करेइ, तिणि दिसि मंडन थाइ,
ते सरोवर जूरी मरइ, जिहांथी हंसला जायो रे. ८४२ आ.

रे गुणवतां नाहला, दरशनि अमीय झरंति,
दुर्लभ तुज मुख-चंदलु, कहीं देखसिउं एकांते रे. ८४३ आ.

नींठर हैडुं पुरूषनूं, कठिन घडिउ जिम लोह,
नेहइं नारी टलवलइ, नाणइ प्रीउ मनि मोहो रे. ८४४ आ.

टलवलतां प्रीउ विलपतां, महेलंता निरधार,
नीठर मनडुं किम वदइ, ते मुज कहु विचारो रे. ८४५ आ.

परवत सरखा भेदीइ, नइ--पाणी परवाहि,
कठिन हैउं तुह्म पाहाणथी, नींठर निरगुण नाहो रे. ८४६ आ

वेध विलाइ रस रमी, चिंतडूं चोरी जाइ,
प्रीउडा ए तुज पापनूं, किम सुजवणउं थायो रे, ८४७ आ.

जउ जाइसि तु जाइ तूं, प्रीउ मुज कंठि म लागि,
होइ अमंगला पंथीया, मृत माणसनउं संगो रे. ८४८ ा.

जउ तुह्मे न रहउ प्रीउडा, तु एक वयण करेइ,
भमरा वास-निवास जे ते, तुह्म अह्मनिं देउ रे. ८४९ आ.

बभसूया- वाहन गती, सिरि-वाहन-थणहार,
गोरी तुज कही देखसिउं, जस वेणी हर-हारो रे. ८५० आ.

भूपति जोसइ वाटडी, वेला थइअ अपार,
जउ जावूं परदेसडइ. तु सिउ करइअ विचारो रे. ८५१ आ.

तुं गोरी वलतूं भणइ, वाहालाजी अवधारि,
किवारइं मनि समरयो, करयो अह्म तणी सारो रे. ८५२ आ.

कुशलइं मारग वुलयो, रूडा काज करेइ,
गुणवंता मिलसइ घणां, अह्मनिं चिंत्ति धरेयो रे. ८५३ आ.

पंथि पधारु प्रीउडा मन चींत्यां फल होउ,
काज करु वहाला आपणउं, आ दिसि साहामूं जोयो रे ८५४ आ.

वहाला वहिंला पधारयो, सिद्धावउ ने सुजाण,
यतन करी नइं राख्यो, तुह्म पाखइ अह्म प्राणो रे. ८५५ आ.

अजितसेन आयास लही, हबइ चालइ परगामि,
शीलवती वउलाविवा, साथइं आवी नामो रे, ९५६ आ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सुंदरि नेह-गेहेलडी, धरती अति उचाट,
नयनां-जलधरिं सींचति, प्रीउ जावा तणी वाटो रे. ८५७ आ.

माथइ सूरयडु तपइ, चरणे वेलू-जाल,
वुलु मंदिरि गोरडी, तूं सूंहीलडी बोलो रे. ८५८ आ

वाहाला विरहानल तपइ, तिणि दुखि दाजइ अंग,
तिणि दुखि ए दुख वीसरइ, अनइ वली तुह्य तणइ संगो रे. ८५९ आ.

चरणे खूचइ काकरा, लोही झरइ रे प्रवाह.
परसेवउ अंगि उतरइ, रहि रहि बूजवइ नाहो रे ८६० आ

मोरइ आंसू-जलि सींचीउ, मारग शीलु रे होय,
अनइ वली तुह्यची गोठडी, प्रीउ ए दुखडु न जोए रे ८६१ आ.

इणि मसिं जेतीइ घडी, प्रीउ तुह्म साथि रहाइ,
सफल हुइ ते ते घडी, अवर अनारथ थायो रे ८६२ आ.

जोतां पणि लाभइ नहीं, सजन वउलावा ठाम,
जिहां तुंह्म वउलावी वलूं, तिहां रान मसाणो रे. ८६३ आ.

इम भूंइं वुली केतली, दूरिथी दीठउ राय,
अजिनसेन तव वीनवइ, वाणी सरस अपारो रे. ८६४ आ,

वाहाली आ वड-छांहडी, सरस सरोवर एह,
साहामा दिसइ कटकउं, हवइ वलु आपणइ गेहो रे. ८६५ आ.

बचन उसींकल आपणा, हवइं म वीसारसि चित्ति,
दिन दिन अधिक वधारयो, वहाली आपणीं प्रीति रे. ८६६ आ.

सुंदरि कहइ किम वाधसइ, वाहाली प्रेमनी वेलि,
सींचणहारा वेगलइ वनि, कुंण करसइ सारो रे ८६७ आ.

वाहाली बोली मवचन ए, जनमंतरि न मिलंति,
घण अंतरि ससि-कुमदनी, तुहइ नेह न चलंते रे. ८६८ आ.

हाथ वछोडावी जतां, वाहाला बल मांणेसि,
जउ जाइसि मन मांहिथी, तु तुज बल जाणेसे रे. ८६९ आ.

प्रेम वसइं अति परिचइं, विरहि जलंतडइ देहि,
कांइ जे अगघटतूं कहिउं, ते उसीकल करेयो रे. ८७० आ.

वाहाली ते दिन कब हसइ, जव तूं अह्य दुह वेसि,
बाहलां तणा उलंभडा, सुणतां अमीय सरीसो रे. ८७१ आ.

इम उत्तर पडुतरइं, करीय सुरंगी वात.
हेवइ प्रीउडउ वुलावीउ, सूनी थइ सवि धातो रे. ८७२ आ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राग मारुणी मांहइं वीरही

दूहा

गोरी पींउ वउलावी, सूनां रहिया ढंढार,
मन वउलाविउं प्रीउ सिउं, हवइ कुण करसइ सार ८७३
गोरी जोइ ऊभी रही, ओ वाहलेसर जाइ.
नयणा लेयो रंगडु, जिम मन तृपतु थाइ ८७४

मेहलीआ करि वादलूं, टाढा वाय सवाय,
सजन सूंहालां साचरइ, अंब म छंडे छाय. ८७५
सजन चाल्या गुण महेलीआ, हैयडइ महेल्युं साल
ते गुण-त्रेवडी समरतां, हैयडइ उठइ जाल. ८७६

सजन चाल्या विदेसडइ, मेहली माहारी सार.
तेणइ देसि मोरु जंवारडु, सि न सरजिउ किरतार. ८७७
हुं सि न सरजी पंखिणी, जे भमती प्रीउ पासि,
भूख-तरस वरि वेठती, नयणां तणइ विमासि. ८७८

हूं न सरजी वालुका, जे प्रीउ चंपेत पाइ,
पणि कां सरजो विरहिणी, प्रीउ नवि देखुं माइ. ८७९
रे शशिहर तूं बीजइ दिनि, मूंहनइं कलामां भेलि,
इणि मिसि प्रीउ साहामूं जोइ, विरह विछोहिया मेलि. ८८०

रे चंदन तोरा गंधमां, भेलि-न मोरु भाग,
ऐणि मसि प्रीउ अंगइं रमूं, अवर न पामूं लाग. ८८१
रे चांपा तुज गुण करुं, पूरि-न मोरी आस,
प्रीउ कंठइ वलगूं जइ, जउ लइ मुज तुज पासि. ८८२

रे रे नागर वेलडी जु दइ तुज अवतार,
प्रीउ मुख-मंडन हुं हवु, सफल करुं संसार. ८८३
माइ विधाता मीनति करुं, माइ सिउ भेलि-न मूंह,
एणइ मसि प्रीउ मुखि जे वसूं, पुण्य हुस्यइ वली तूंह. ८८४

एणि परि नेह-गेहलडी, गोरी विलेख करेइ,
उरि विरहानल प्रगटीउ, आंसु-जलि वरसेइ. ८८५
उदींसइ पेला हाथीया, उ पेलु वाहालु जोइ,
वाली सकु तु बालयो, नयणां अंतर थाइ. ८८६

प्रीउ पधारिया वाटडी, उडणि लागी छेह.
प्रीउ ..यु नयणा बारिथी, हवइं सिउ वरससि मेह. ८८७

.म जाण्युं हूं वली वली, प्रीउ मुख जोसि रसाल,
जिम वन-माली वन तणी, क्षणि क्षणि करइ संभाल. ८८८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विरह-दवानल प्रगटोउ, बाली आस्या-वेली,
अधर समां फल वेडीयां, हैडा-आश्या मेलि. ८८९
जे देखी मन उल्लसइ, ते सज्जन परगांमि,
सरखा को देखुं नहीं, मन राचइ जस नांमि. ८९०
मन लागुं नारिंगडे, किम रमइ लिंब-फलेण,
मनि अलजउ सज्जन तणउ, किम भागइ अवरेण. ८९१
सुमन भमरे सेवीयां, किम गमइ आउलि-फूल,
ते गुण सज्जन केरडा, लाभइ केणइ मूलि ८९२
सुगुणी नइं मन मोहिनी, हंसे सेवीं गंग,
निरगुण नीरस छीलरे, ते किम मांडइ रंग. ८९३
गुण घणा मन सांकडू, हैयडामां न समाइ,
तेह भणी आंसू मसिं, गुण उलटीआ न माइ ८९४
भींतरि विरहानल जलइ, मूहि धूआं-नीसास,
सजन गुण वावाइउ, बालइ तनु वनवास. ८९५
गया ते मन वुहरति करी, वणजारा पर ठांणि,
अह्मनइं गुण वुहरावीया, तस नहीं हुइ हांणि. ८९६
रे सज्जन जउ तुह्मे गया, तु गुण मेहल्या कांइ,
पापीडा क्षणि क्षणि दहइ, जिहां जाउं तिहां धाइ. ८९७
सूनी सरोवरि पालिडी, ऊडणहारा हंस,
सजन चाल्या परदेसडइ, अह्मे रहिया निरास. ४९८
सहिजि सलूणां माणसां, दैविं कीयां सदोस,
दुरियन नी परिं जिहां वसइ, तस मनि लाइ सोस. ८९९
गुण संभारू केतला, मन भरीउं भंडार,
जिम वयरागर भूंहडी, रयणा तणा अंबार. ९००
सायर नीरह भूंई तिणह, गयणगणि तारांण,
वयरागरि मणि सूयण-गण, पार नही एयाण. ९०१
वरि विसहर खाधां भला, क्षणमां जीवत लेइ,
पणि विरहानल दोहिलु, क्षणि क्षणि देहि दहेइ. ९०२
विरहानल दीवा बलइ, सींचती नेहेण,
देहडी दीवटि आवटइ, नवि उल्हाइ केणि. ९०३
सज्जन जाता ते करिउं, जे वन भील करंति,
दव लाइ दूरिं रह्यां, भींतरि जीव बलंति. ९०४
सज्जन जातइ ते करिउं. जे पारधी करंती,
मधुर वचन मूहि दाखवी, अह्मनइं गुण बाज्झति. ९०५
जउ जाणत दुख एवडुं, पहिलूं प्रीउ-विरहेण,
तु नवि करत सनेहडु, प्रीउ न जोअत नयणेण. ९०६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नेह-मूल दुख-वेलिनूं, विरस विरंगी जेह,
प्रिय विरहानल-फूलडां, मरणा—फल हुइ छेह. ९०७
सूकां भीतरि सरसपणि, मूढवि दुख वेयंति,
नेहइ रतवि पंडुरां, दुणां विहु तणयंति. ९०८
कां किधां परदेसडइ, वाहालां नेह सुरंग,
अंगो अंगइ न मिलत, जउ नयणां मिलत सुचंग. ९०९
चंद नलिनी रवि कमलिनी, न मिलइ अंगो अंगि,
दूरिं दीठइ उल्लसइ, नयणां केरइ संगि. ९१०
नवि बोलावइ मधुर सरइं, नापइ कांइ रसाल,
नेह नयणे निहालीयां, वाघइ कछप बाल ९११
सुंदरि नेह-गहेलडी, विलवती निरधार,
प्रीउ सिउं मन वउलावि करि, पाछी वली सुविचार. ९१२
उभी वडनी छांहडी, नयनि उनइओ मेह,
डग आधां न भराइ ते, हो हो धिग् ससनेह ९१३
प्रिय विरहि रोयंतडइ, रोआव्या गिरि-टूंक,
नीजरणां मसि जल झरइ, गोरी जोइ निशंक. ९१४
वनि रोआव्यां रुंखडा, गोरीइ रोयंति तंत,
साल सलाव्युं विरहीया, गुण समरी विलवंत. ९१५
वन वारइ पंखी मसिं, रहि रहि सुगुणि म रोइ.
जिहां संयोग वियोग तिहां, दुख धरइं सिउं होइ. ९१६
विरह तणां दुख दोहिलां, नवि वीसरइ जीवंति,
विरहिं मांणस न विसरइ, पणि दूबलडां हुंति. ९१७
सज्जन पहिलूं हूं सि न गइ, दुख न देखत एह,
हैउं न फाटइ स्या भणी, वाहालां तणइ बिछोहि., ९१८
मांणस केरां हैयडलां, कठिन घड्यां किरतार,
विरहि न फाटइं व्रजमय, धिग् धिग् मनुष्य-जंवार, ९१९
विरह कराली बालिका, पगि पगि इम विलवंत,
निज घरि आवी गोरडी, दिन जाइ झुरंत. ९२०
वनि भुवनि कही सुख नहीं, तालोबेलि ऊचाट,
क्षणिक बाहरि क्षणि भूंइ, क्षण उभी क्षण खाटि ९२१
जेहनइं जेसिउं नेहडु, नेह विण तस मनि रांन
एकि जाणे जग भरिउ, जेहसिउं नेह-बंधाण. ९२२
सवि सूनुं सजन विना, ऊवस सघलूं गांम,
दुख भरि पुहुवो हीडतां, कोइ न पूछइ नांम. ९२३
जे सेरी सोहावती, लडसडते डगलेण,
तेणइ सेरीइं मृग चरइ, सजन विदेस गएण. ९२४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कुसुम-सेजि जिणि मंदिरि, सुख विलसती रसाल,
दीठां न गमइ ठांम ते, देखी सालइ साल. ९२५
तेह ज मांणस तेह ज घर, तेह ज ते ठांण,
एकइ जाते सहू गयुं, चंचल थयां छइ प्रांण. ९२६
अन्न न भावइ विरहीयां, जल दीठउं न सुहाइ,
वैध नही को तेहवु, जस दुख कहीइ जाइ. ९२७
जे सहि मीलीया सजन सिउं, तस हैयडइ नितु साल,
जे सजन सिउं नवि मिल्यां, सुनउ तस अवतार. ९२८
सजन साथइं जे मिल्या, ते नितु झुरि मरंति,
गुण संभारी आवटइ. सुख सुहणइ न लहंति. ९२९
कां ते सजन सरजीया, अह्मे सरज्यां कइ कांइ,
दुख कारणि नेह कां करु, दुख–सायरि पडीयांइ. ९३०
इम गुण समरी विलवती, मेहलंती नीसास,
मुच्छाइ धरणी ढली, समरी प्रेम-विलास. ९३१
सही शीतल उपचारडा, करइ अनेक उपाय,
नीर चंद चंदनह, ते विख–वेली थाइ. ९३२
विरह-दवानल परजलिउं, छांटि म सहि सलिलेण,
हैयडुं पाहाण तणि परि, पीउ जासइ फूटेण. ९३३
शीयल कयली पत्तडे, वीजि म विरह विलत्त,
विरह-दवानल धीकीउ, वाधइ वाइ जडत्ति. ९३४
भींतरि विरहानल तपइ, बाहिरि सिउ उपचार.
उषध वाहालां-संग विण, न समइ रोग लगार. ९३५
मयणराय किम वीसरइ, जायु विरह संतावि,
सुमनस-दंसण शीयल-जलि, सिंचजइ नहुजाव.(?) ९३६
चंदउ चंदन केलि-दल, ए जस इधण हुंति,
पीउ विरहानलि सोइ सहइ, किम उल्हाविउ जंति. ९३७
रावण-रिपु-सेवक-पिता, अरि-वल्लभ मत लांइ,
तातिं तेलइं शीतल-जल, छम छम अधिक सथाइ. ९६८
गहिली मेह पिय-वयण, विण महेली कुंभ-पिएण,
सायर-तनुया-सुत दही, सहि हूं दुब्बल तेण. ९३९
हरतिय-नयणे जे वसइ, हे सखि ते मुज देइ,
अगनि अगनि उतारीइ, सो पुण मयण दहेइ. ९४०
कामण मोहण जिणि कर्या, तेदजि टालइ दोख,
जेणइ लायु वेघडु, तेहजि भंजइ शोख. ९४१
आकरसइ गुण ताहरा, मोहन–रूप रसाल,
वसीकरण तोरां नयणलां, मारण विरह कराल. ९४२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वियोग उचाटन बोलडा, कामण मोहण एह,
अह्म वसि करवा सजना, किहां ते सीख्या एह. ९४३
विरही मांणस दुखडां, चकवा जाणइ सोइ,
एक रयणी रडतां गमइ, दुख सरिखु सवि कोइ. ९४४
थइ सचेतन सुंदरि, सालइ प्रीउ-सनेह,
गुण संभारडी गोरडी, पंजर हवुं देह. ९४५
जे वाटइं सजन गया, फेरा दिइ तिणि वाटि,
जइ रमइ सुनइ रांनडइ, धरती अंगि उचाट. ९४६
आंणइ थांनकि बोलावीकां, वउलावीयां एणइ ठांमि,
दुख सालइ तिणि दीठडाइ, वाहालां जातइ गांमि. ९४७
काम उपाय नव नवां, गोरी फेरो देइ,
है है वैध विलूघडा, सुपरि संवरिं वेइ (?) ९४८
सजन पांहि विसहर भला, क्षणमां प्राण हरेइ,
वेध विख लाइ पंजरि, क्षणि क्षणि देह दहेइ. ९४९
सजन दीठइ जीवीइ, मरीइ अणदीठेण,
सुगुणां संग त्रसालूआं, त्रस छीपइ कहु केण. ९५०
आंबा-फलनी आसडी, कइरि न सफली सोइ,
सगुण सलूणां मनि वस्या, अवर न रच्यइ कोइ. ९५१
मोति-चूरि चिणंतडां, सरोवरि झीलइ हंस.
छीलरडे बग डोहीइ, ते किम करइ प्रसंस. ९५२
गुण संभारी जेहना, भमरू जुरि मरंति,
जां ते मालति नवि मिलइ, तां किम आस फलंति. ९५३
जोइ जोइ पाछउ वलइ, बापीडु जल चंग,
तेहवां सजन को नहीं, जे दीठइ हुइ रंग. ९५४
सगुण सलूणां वेघडइ, अवर न भावइ कोइ,
सुर-तरु तणइ भोलावडइ. आक न मोठउ होइ. ९५५
ऊडी गया ते हंसला, सूंनी सरोवर पालि.
जेहसिउं रूडा भावता, ते पुहुता पेलाडि. ९५६
जिम जल विरहि माछली, तालोवेलि कराइ,
सजन विण तिम मूंहनइं, दिन दलवलतां जाइ. ९५७
फाटि न विरहिं रे हैया, कां तूं नीठर आज,
वाहलां विण जे जीवीइ. तिणि जीवइं सिउ काज. ९५८
सनेह विछोहा दोहिलां, डूंगरि देयो लीह,
आवटणुं आठइ पुहुर, सजन विछोहा जीह. ९५९
सजन केरां दुखडां, आपि न जउं भंजाइ,
कमल परइं रवि अथमणि, पहिलूं तनि करमाइ. ९३०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मित्र दुख देखइ नहीं, आपइं संकोचाइ,
नेह खरु रवि कमलनु, अवर न दीठ सुहाइ. ९६१
मांणस पांहि दाडुर भल, मेह विण प्राण त्यजंति,
अहव निसनेहां मांणसां, सरणां, भय न धरंति. ९६२
तहेवुं नेह लगाडीइ, अवर न जां सुहाइ,
जिम मेहा बप्पीहनइ, नेह देखाडी जाइ. ९६३
हंसा आपि–न पंखडी, मन भावइं सो लेइ,
अलजउ भांजउ मन तणउ, जइ ते सजन मिलेइ ९६४
ले चंदा चतूर तूं, मोरी करि न संभाल,
सजन संदेसु दाखवी, जाता प्राण स वालि ९६५
युग सरखी रयणी गमुं, वरस समाणां दीह,
सुनउं यौवन सजन विण, आलइं जाइ दीह. ९६६
वली वली जोइ नयणलां, करि आरीसु लेइ,
सजन दीठा एणे नयणले, हूं बलिहारी तेणि. ९६७
चिंता मनि छइ मिलणनी, सारणि हैइ वहेइ,
नवि मांगइ चिंतामणि, जां सजन न मिलेइ. ९६८
एक जि चिंता सजननी, अवर वीसारी चिंत,
चिंता थकी अधकी दहइ, कोइ म करयो प्रीति ९६९
ते दिन कहीइ आवसइ, जहां मिलसिउं एकांति,
कुसुमि विछाही सेजडी, प्रीउ सिउं विहीसइ राति. ९७०
नांम न मेहलइं नीद्रमां, प्रगट करइ मन–वात,
तालोवेली उरतु, दाधजवर उचाट. ९७१
सज्जनइं सुहुणइ मिलूं, मनि हुइ हरख लगार,
देखी न सकइ दैव ते, नींद्र हरइ तेणी वार. ९७२
विरहि म आवइ नींद्रडी, वली विशेख संयोगि,
सही ससनेहां मांणसां, पहिलूं नींद्र वियोग. ९७३
हूं जाणुं सुहुणइ मिलिउ, मनि हुइ दुख–वीसार,
करुं उपाय घणी परइ, नावइ नींद्र लगार. ९७४
आंखडीयां रातडि धरइ, अलजउ दोइ मिलणांइ,
एक सजन नइं नींद्रडी, दो जण छोडि गयांइ. ९७५
चिंताइं सभरित भरी, सजन विरहिं देह,
आवी न सकइ नींद्रडी, कसरारिं नयणेह(?) ९७६
नयणे वेची नींद्रडी, अंगी करिउ अणुराय,
वलती सी तस आसडी, जे करि चडोयां जाइ. ९७७
उत्तर देइ आकली, सहू दूबलां पूछेइ,
जे सजन विछोहीयां, मातां किम हुइ तेह. ९७८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सजन सलूणां मनि वसइ, अधिक वधारइ सोस,
तनु भिजइं भीतरि गलइ, वाहलां मोटउ दोस. ९७९
बहु गुण भरीइ सजन-तनिं, पइसणि न लहुं भेय.
तेह भणी हूं दिनि दिनि, पत्तल अंग करेइ. ९८०
विरह-दवानलि जालीउ, छांटिउं नयण-जलेहिं,
तुहइ सहइ पत्थर दिइ, दिनि दिनि पंडुर देह. ९८१
आंसूडां क्षणि क्षणि जरइ, नयनि अखंडी-धार
विरह-सरोवर उलटिउ, नयणां वहइ घडनाल. ९८२
रोइ रोइ छूटइ आंखडी, हैडडूं किम छूटिइ,
जिम दव लागु वेडिमां, भींतरि जूरि मरेइ. ९८३
भींतरि विरहानल जलइ, मूहि धूआं–नीसास,
नयणे आंसूडां गलइ, हैयडइ ऊठइ जाल. ९८४
समय समय ना बोलडा, प्रेम तणा एकांति,
निःकारण मनि समरतां, हैयडूं हेजि हसंति ९८५
उजाणे लीलां करी, वाटइं सजन जाइ,
वेध विलूधां माणसां, ते केडइंऊ जाइ. ९८६
सजन गुण संभारता, थाइ अचेतन देह,
भूख त्रस नवि सांभरइ, मूच्छाइ ससनेह ९८७
सजन पासइं मन वसइ, सुनुं भमइ ढंढार,
दोहिलु पापी वेघडु, मरम भलुं अेकवार. ९८८
पारेवा नेहइ मरइ, दाडुर मेह विहीन,
नेहइ बंद्धा सवि मरइ, जिम जल विरहि मीन, ९८९
विरहिं मांणस सही मरइ, अहवा जउ न मरंति,
दव-दधां हुइ साल जिम, निशि जूरि मरंति. ९९०
पहिलूं नयणां नेह करइ,[१] चिंता चित्ति घरेइ,[२]
नव नव संकल्प ऊपजइ,[३] विरह प्रलाप दहेइ[४] ९९१
नयणां नाठी नीद्रडी,[५] तनु जूरी जिब्भेय,[६]
आंखडीयां आंसू झिरइ,[७] अति उनमाद वाहइ.[८] ९९२
गुण समरइ मूर्छा दहइ,[९] विरहि मरणां होइ,[१०]
विरहीनी ए दस दिशा, साल समांणी होइ. ९९३
कबहि मिलुंगी वल्लहां, मन मिलणां अहिलास,
इअ चिंत तां मांणसां, जीवीय रखइ आस. ९९४
समरि समरि गुण मालती, भमर भमी झुरंत,
तिम गुण समरि सजनह, झूरि झूरि मरंति. ९९५
मानस-गुण मनि समरता, अवर सिउं न मलि हंस,
गुणवंता ते सरभलां, तेह भला ते हंस. ९९६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

समरइ हाथी विंजनइ, करहा मरुथलयांइ,
तिम मन समरइ सजनह, जोयण लख गयाइ. ९९७

प्रगट करइ गुण तेहना, जेहसिउं जस अणुराय,
एक वाहलां गुण–गान विण, अवर न कोइ सहाइ. ९९८

अछता गुण कहइ तेहना, जे जस उपरि रत्त,
नांम लेतां मन उल्लसइ, जिहां हुइ अेक चित्त. ९९९

दिन दोहिलइं नीठर नहीं, रयण रडंत विहाइ,
विरह तणी जे अघ-घडी, ते युग सरखी थाइ. १०००

भूख नहीं निद्रा नहीं, तालोवेलि प्रलाप,
दाधज्वर दहइ रोग ए, दोहिलु विरह-संताप. १००१

हैयडइ कांइ सुजइ नहीं, मुहुडइ नवि बोलाइ,
है है विरहां मांणसां, पहिलूं मति मूंझाइ १००२

क्वचित्
अभिलाख १ स्मृति २ गुणकीर्तिन ३, उद्वेग ४,
व्याधि ५, जडता ६, चिंता ७, प्रलाप ८. उन्माद ९,
मरण १०, एता स्मरदशा प्रोक्ताः, अतएवद्पृथक
व्याक्खातां.....

आगइ विरहानल तपइ, चंद्र दहइ वली देह,
आगइ सरोवर उलटइ, उपरि वरसइ मेह. १००३

हर-बाहन सायर-पिता, अमीय कला निकलंक,
नलिनी सिउं तुज प्रीतडी, इम कां दहइ मयंक. १००४

रेलइ चंदा चतुर तूं, चिंतिं न चित्त सुजांण,
आगइ विरहानल तपइ, उ स्युं करइ परांण. १००५

रे शशिमुखि मनि समरि तूं, पूरव वैर विचार,
मुख साथइं बल मांडती, मुख केरइ आधारि. १००६

रे चंदा सुणि वत्तडी, गुणवंत जोइ न चींति,
बिहि विपडयां वइर सोधीइ, ए कुण उत्तम-रीति. १००७

जां प्रीउ नावइ दैव तूं, तां शशिनइ जंपेइ,
जव आवइ मोरु वल्लहु, तव ससि महिम करेइ. १००८

रे पापी सुणि चंदला, विरही मारणहार,
भयि जाअेसि ए पापथी, बल तूं म करि गमार. १००९

विस-सायर कुरंग-प्रिय, सच्च-चंद दहेउ,
सीयल चंदन कां दहइ, एमह भेय कहेउ १०१०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नेह हैइ सज्जन वसइ, तेहइ दुणु भार,
विरही मांणस दूबलां, कहु सहि कवण विचार. १०११

सज्जन सहिजि सलूणडां, तम्मय पीउ करेइ,
विरहानल सूरय तपइ, तणि झीणंग सहोइ. १०१२

विरही कां हुइ दुबलां, कारण कहु-न विमासि,
सही ए नशि-दिन जेहनइ, पलि पलि वाघइ मांस. १०१३

उत्तर

आठ पुहुर अंगीठडी, भींतरी धीकइ जास,
मांचइ किम सलूण ते, पल पल वाघइ मांस. १०१४

जे जे बोल्या बोलडा, सजनि नेह-रसाल,
खिणि अटकइ ते हैइ, जिम अणदीठउ-साल. १०१५

जे जे बोल्या बोलडा, सजनि नेह-रसाल.
ते ते बोल संभारता, सूकूं सालइ साल. १०१६

घडली वरसा सु समी, रयणि अनीठी थाइ,
सजन विण जे जीवीइ, ते जीविउं न कहाइ. १०१७

सजन जातइ ते करिउं, जे वली करइ सोनार,
विरहि अंगीठीं खार-गुण, गाली सघली घात. १०१८

सजन जातइ ते करिउं, जे वली करइ लोहार,
विरहानल मन तापवी, दइ गुण धणह-प्राहार. १०१९

सही ए गुण सजन तणा, सोइथी नींचा दाइ,
सुइ वींधी मेलइ एकठां, सजन अलगाथाइ. १०२०

सजन सहिजि सीयला, गुण-दावानल भाग,
निशि-दिनि रहइ जु एकठां, तुहि-न जाइ सभाव. १०२१

सजन नहीं ए पारधी, नांखइ निज गुण-पास,
निशि-दिन आवटणुं करइ, मिलइ न मेहलइ आस. १०२२

सजन साप समाणडा; सहिजि हुइ वंक,
वंकिम नयणे विख वमइ, वयणे देइ डंक. १०२३

दाहि दाहि फलि कलमलुं, रतडि पहिलूं देहि,
पछइ अनुदिन झमझमइ, वीछी डंक सनेह. १०२४

सज्जन गुण नहीं तुह्म तणा, वीछीं सरखा होइ,
दीसंता मुहुडइ समा, ऊकराटिं विख जोइ. १०२५

एक परइं दुरियन भला, दीठा दहइ विकराल,
सजन अणदीठा दहइ, दीठिं सालइ साल. १०२६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विरह भलु एकीं परइं, संगम सुख जणाइ,
तेहजि सज्जन संगमिं, तनमय विरहि जणाइ. १०२७

सजन ग्रहियां मन भींतरिं, कीधी वाडि सनेह,
तु परदेसइं किम रहिया, सुपनि न महेलिया एह. १०२८

सजन देखुं जा लगइं, तां मनि हुइ समाधि,
जब सजन दुरइं गयां, तव वाधी असमाधि. १०२९

पहिलउ पडिउ वरांसडु, जे मइ कीउ सनेह,
मन आपी परवसि थयां, हवइं जीवित संदेह. १०३०

जउ जाणउ दुख एवडुं, तु नवि करत सनेह,
जिम छाली पाणी पींइ, जलह न अप्पइ देह. १०३१

बाउल-कंट सरीसडा, सजन गुण सुविशाल,
पइसंता दीसइ नहीं, भींतरि सालइ साल. १०३२

वांका बोरि सकांटडा, सजन गुणह समान,
खूचीनइं पाछा वलिया, जम जम करइ पराणि. १०३३

सजन गुण जिम लूगडूं, मुज मनि वोरि-कंटालि,
ऊखेडुं नवि ऊखडइ, वलगइ तारो तारि. १०३४

मारि कटारि प्राण लि, वरि विष देइ मारि,
पणि रे पापी देव तूं, सज्जन विरहि म मारि. १०३५

कइ अमृत कइ विख समा, सज्जन किस्या कहाइ,
संगमि अधिका अमीयथी, विरहिं विख सम थाइ. १०३६

तेहवा सजन सनेहडा, जेहवां रुंख पलास,
जिम जिम विरहानल जलइ, तिम तिम पल्लव तास. १०३७

हैडा सुपरि वारतां, कां तिइ कीउ सनेह,
भुख गइ निद्रा गइ, ए फल लाधां एहि. १०३८

हेजि-हीसी तेह करिउ, करतां जाणिउं सुखु,
निरवहितां हवि दोहिलूं, विख विरहानल दुखु. १०३९

हैया व्यसन वसाइआं, कुडउ करवि सनेह,
भूख तरस न सांभरइ, आवटणउं निशि-दीह. १०४०

मनि संताप जि तेतलु, जेतु हुइ सनेह,
तिल पीलीइं तां लगइ, जां लगइ दीसइ त्रेह. १०४१

सहि ससनेहां दुखडां, आपि सहिणां होइ,
दुध अगनि ऊकालीइ, नीर बलंत जोइ, १०४२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रीति न कीजइ जां लगइ, तां मनि हुइ समाद्धि,
जबथी मांडी प्रीतडी, तबथी आणी व्याधि. १०४३

जेता सुखनिं कारणिं, मांडी प्रीति रसाल,
तेता मुज फरि हूयां दुख, दहइ विरहानलनी झाल. १०४४

नयणां डूंगर–झरण जिम, नितु नितु नीर झरेइ,
हैडूं रत्न तलाव जिम, पूरिं फाटी जाइ. १०४५

हैडूं दुखिं पूरीउं, जिम दाडिम-कुली एण,
सज्जन को नहीं तेहवु, ए दुख भंजइ जेण. १०४६

हैडां भीतरि दव जलइ, सज्जन-गुण अंगार,
नवि दीसइ जेणि उल्हवूं, अवगुण-नीर लगार. १०४७

हैडा पातिग एवडुं, ति न लहूं सिउं कीद्‌ध,
नयणां नइ रस अप्पीउ, तुज झूरेवूं दिद्‌ध. १०४८

पीउ-विरहनल लग्गीउ, हैडा-भुवण मज्झारि,
हल्लु-फूल्लवि नीसासडा, नीसरइ वयण-दुयारि. १०४९

विरह विछोहियां नेह तजउ, नयणां दो धडनाल,
हैअडुं रांन तलाव जिम, फाटत तु ततकाल. १०५०

कुसुम कुतुहल केलिहर, चंदु चंदन चीर,
सजन माणस विरहीयां, एतां दहइ शरीर. १०५१

ऊमाहियां ते उचल्यां, पुहुतां पेलइ तीरि,
मन मोरू साथइं गयुं, जंखर रहिउं शरीर १०५२

वीसारियां न वीसरइ, गुणि गिरूआं रसाल,
जिम पगि भागु कांटडु, खिणि खिणि सालइ साल, १०५३

खटकइ कवीयण-वयण जिम, सजन-प्रेम अपार,
विरह खटकुइ तिणि परिं, जेहवा बोल गमार. १०५४

गुणवंता मन भावतां, सज्जन मिलइ केवार,
देखी न सकइ दैव तु, करइ विछोह अपार. १०५५

आज ज भागी नींद्रडी, आज ज गया विदेसि,
आज ज सूनुं मन थयुं, सेरी मंदिर देस. १०५६

प्रीउ परदेसइं चालतां, जेता दिन्न-दीह,
खिणि खिणि ते दिन समरतां, मंदिर भरीउं लीहि. १०५७

अंगि वयणे लोयणे, सिय नीसासु मेह,
विरह विछोहियां अध-घडी, वरस समाणो एह. १०५८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अगनि थकी अधिकु दहइ, वल्लह-विरह विलास,
आंसू-जलि नितु सींचतां, वाधइ अधिक हयास. १०५९

गुण संभारी गहिवरी, हैडा झूरि म झूरि,
जस मिलवा अलजु धरइ, ते सज्जन छइ दूरि. १०६०

चकवी मिलवा टलवलइ, चकवु पेलइ तीरि,
घण अंधारुं रयणि भर, आगलिं उंडूं नीर. १०६१

कां तूं झूरइ रे हीया, सज्जन तणइ वियोगि,
जहीं होसइ दिन पाधरा, तहीं मिलसइ संयोग. १०६२

सजन विरह विगोइयां, आसार खुइ जीव,
कालइ उंबर पाकीइ, मिलइ जीवंतां जीव. १०६३

हैडा कुशल ज मग्गीइ, वल्लह अनि अप्पाण,
कबंही मिलइगां सज्जनां, आशा मेरु समान. १०६४

सज्जन विरहानल बलइ, ते मु दुख न होइ,
हींइ वसइ छइ सज्जनां, रखे बलतां सोइ. १०६५

हैडा फटि पसाउ करि, नीठर जीवइ काइ,
सज्जन गुण संभारता, फटवि दहु दिसि जोइ. १०६६

सज्जन पुव्व-भवंतरिइं, दो जण वइर किसियांइ,
नेह लगाडी मरण दिइ, मरण मज्झे वसीआंइ. १०६७

हैंहूं पंखीनी परइं, मेहलियां सवि कसीयांइ,
कोइ न दीसइ तेहवु, जिणि तुह्मो वीसरियांइ. १०६८

विहि वरां सा बिहु परिं, नेह जि सरखिउ कांइ,
अहेव सनेहां मांणसां, पंख न अप्पी कांइ. १०६९

जह पिउ मिलणि उमाहीउं, पूरइं पसरइ चित्त,
तिम जउ पसरइ पांखडी, तु उडी मिलुं नित्त. १०७०

जाणउं जै उडी मिलुं, पंख न दीधी दैवि,
मनमां रहइ मन-वत्तडी, अति अवटाइ जीव. १०७१

सारसडां मोती चिणइ, मन भावइ सो लइ,
एक बार साजन मिलउं, पंख विकाती देइ. १०७२

विहि रूठी तु सिउं करइ, पांखडीखांइ पराण,
चकवां रयणि विछोहीयां, कांठा सायर समान. १०७३

चकवां रयणि विछोहीयां, पंख पसाइ मिलंति,
पंख-विहुणां मांणसां, नाउं दिन नवि रत्ति. १०७४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दीहा वज्ज सरीसडा, दैविं कीया कराल,
तु रयणी सिहानी घडी, विरही-मांणस काल. १०७५

दैव आरांधिउ एक मनि, विरहइं पुव्व-भवेण,
वरस समांणी अध-घडी, दीधी पणि वंकेण. १०७६

दुखीयां तणे नीसासडे, दीहा न बलइ कांइ,
विरही-माणस शापवइ, रयणी गली न जांइ. १०७७

विरहिं वाघइ पापिणी, संगमि वहिंत विहाइ,
ए निःकारंण वइरणी, रयणी फीटउ माइ. १०७८

रे विह सुणी एक वत्तडी, कइ मुज सज्जन मेलि,
कइ दिन रयणी मूलसिउं, सायर मांहि मेहेलि. १०७९

टलवलतां निसि नीगमूं, पापी दिवस न जाइ,
दिन झूरंतां जउ गलइ, विहाणउं नवि होइ. १०८०

दिवस बलु रयणी गलु, जीविय वीज पडेउ,
सजन सिउं मेलावडु, जउ हय विहि न करइ. १०८१

हूं तुझ पूछउं हे सही, उत्तर दिउ मुज केण,
राति दिवस बिमणां हवइ, पीय मांणस विरहेण. १०८२

सजन मन भींतरि वसइ, मिलीउं जीविं जीव,
तीह जीविय जे दीहठा, दुणा कियतें दैवि. १०८३

सजन मांसण विछोहीयां, घण-नीसासा होइ,
तेह भणी दिन रातडी, अखय अनीठी होय. १०८४

पीउ मण वसतइ मिलहिउं, नाण अनुव्वविओइ,
अम्माणूं जाणूं नहीं, परि पिछउं पण लोइ. १०८५

पंजर मूंकी मन भमइ, किंहिं-न विरहेण करेइ,
जिम फल लोभि सूडली, अहि-निसि फेरा देइ. १०८६

नीसासु ऊजागरु इसाऽरति आरति,
भूखा तरस तनु तनु हवइ, विरही लक्षण मित्त. १०८७

विरह थकी वरि विख भलूं दुख नवेइ खीण रे,
पणी दवनीं परि नितु बलइ, पापी विरह-विकार. १०८८

विरह थकी वरि विख भलूं जेहनइ माणस खांइ,
पापी विरह बीहामणउ, जे मांणसनइ खाइ. १०८९

विरह थकी वरि विख भलुं, खाधूं मारइ जेह,
विखथी विरह नहीं भलु, अण-खाधु मारेइ. १०९०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

विरह थकी वरि विख भलूं, नितु सेव्यां न मरंति,
जिम जिम विरह जि सेवइ, तिम तिम अधिक दहंति. १०९१

मित्त न कीजइ जां लगइ, तां सुख हुइ चित्त,
दुख लेइ सुख नीगमिउं, जिणि को कीउ मित्त. १०९२

सज्जन को तहेवु नहीं, इणइ संसारइ तेह,
जस दुखी देखी अप्पणू, मन-ठारवण करेइ. १०९३

जेहनइ सज्जन को नहीं, सुख-दुख नउ विश्रांम,
रान-तलाव तणी परइं, तस मन रहइ किम ठामि. १०९४

जे अध-वहिची दुख लीइ, तेहनइं दुखु कहेउ,
निरगुण नीरस दुख कहिउं, जग जग हास करेइ. १०९५

जे जाणइ दुख-वेदना, तेहनइं कहीइ दुखु,
जण हासूं मनि उरतु, जउ मन दीजइ मुक्खु. १०९६

विरला जे दुख सांभलइ, विरला मनि धरइ दुखु,
विरला पर दुखि दुखीया, विरला भंजइ दुखु. १०९७

पेट भरिउं परहंसडे, उपरि बालइ वेध,
ठारवणउं एकइ नहीं, किम रहिसइ ए देह. १०९८

दैवइं सरज्यां वेगलइ, केतु कीजइ सोस,
कुण लहिसइ रानइं रडिउं, हैडा करि संतोष. १०९९

गोरी कंत वियोगडइ, शिथिल हुइ वली चियारि,
त्रणि वाधइ च्यारि उसरइ, त्रणे दहइ अपार. ११००

कंचू १ कंकण २ नेउरी ३ मेखल ४ शिथली होइ,
निशि १ वासर २ नीसाणडु ३ त्रणि अखूट सजोइ. ११०१

भूख १ तरस २ तनु ३, नींद्रडी४ च्चारइ उछां थाइ,
त्रणे रितु असुहामणां, वल्लह विरह न माइ. ११०२

सही ए अचरति एक मुज, कहुनिं कहिउं न जंति,
साल खटकुइ हैडलइ, नयणे नीर गलंति. ११०३

खजन रूठा किम जांणीइ, नवि दुहवइ वयणेण,
मारइ नहीं विख आयुधिं, परि मारइ विरहेण. ११०४

बापीडा पीउ करइ, मारि म वयण-सरेण,
ते माणस सिउं मारीइ, जे मारियां विरहेण. ११०५

सारसडा तोरी पांखडी, तु जाणसि सुप्रमाण,
अउ लियावसि संदेसडु, वल्लभ पंख प्रमाणि ११०६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

लोक-अयाण अबुज कहइ, डीलिं दूबलां कांइ,
जस डीलइं कोउ बलइ, ते किम सुंदर थाइ. ११०७

को न लहइ मन–दुखडां, जण जाणइ सी दाइ,
जे कारणि हूं आवटुं, ते उवेखी जाइ. ११०८

सूडा तूं महीयलि भमिं, कुण रलीयामणउ देश,
जिहां पीउ सोइ सोहामणुं, अलखामणउ असेस ११०९

वेध लगाडी जे गया, जां ते पीउ न मिलंति,
तां मन केरां दुखडां, कुण देखी भजंति. १११०

सुगण सलज्जह मयण-भड, पसरिउ किसिउ करेइ,
पंजरि–बद्धउ सीह, जिम, अंगच्चियब्भिब्भिइ. १११११

अथ पनिहां :

पीउ परदेसिं जंत कि सुखु वुलावीयां,
नयणे निद्रा भूख कि ए नवि आवीयां,
अण-तेडिया आव्यां दुखु किहांथी एवडां,
पनि० अन-तेडियां आवंति कि नोच सहावडां. १११२

अण-दीठइं उचाट कि दीठइं मन कलमलइ,
आगलि रहिं दहइ मान कि दूरइं जीउ बलइ,
आवटणुं निसि-दीह कि घडीअ न मन रहइ,
पनि० जेणिं कीया सनेह, किउ सुख लहइ. १११३

नयरि अयान अबूज कि बहूआ नर वसइ,
सो सज्जन विण रान कि मुज मन डसडसइ,
सेरी सुनी चाहत मनि दुख उल्लसइ,
पनि० सज्जन सोइ परदेसि कि परि परि विहिकसइ. १११४

काज उपाइ सुपरि निसि-दिन आवतां,
फेरां देतां लक्ष कि सेरी सोहावतां,
एक जि माणस कारणि फिरि फिरि पेखतां,
पनि० तेह जि सेरी आज न सुहाइ देखतां. १११५

मंदिरि मोटइ गुखि कि निसि-दिन खेलतां,
मन मोहन जे ठाम कि घडीय न मेहलतां,
तिणि थानकी आज कि बइठां नवि गमइ,
पनि० अबहीं रान समान कि तिणि घरि मृग रमइ. १११६

गाथा गीत कथा–रस पीउ सिउं खेलतां,
सही सिउं जे पुर, घडीअ न गमतूं महेलतां,
मिं जाणिउं सही गाम कि महिमा एवडु,
बूपनि० जिउ एह पटंतर पीउ तेवडु. १११७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

चैत्तइ मुरिया चंपक मलु-वनि महिंमहिउ,
मलयानिल विख काल कि पंथीकुं गहिगहिउ,
संयोगी मन साथि कि तरुयर कूंपलिउ,
पनि० किशलय विरही चीत कि जाणे दव बलीउ. १११८

मनोहर मास विशाख कि फुलइ गहिबरिउ,
वन-वाडी शुक मधुकर कोकिल परिवरिउ,
विरहि कू पीउ पंथ कि जोता मन खलभलिउ,
पनि० पीउ आवत अण-अंत कि विरहानल टालिउ. १११९

मुरिया अंब प्रलंब कि मधुकर रणजणउ,
कोइलि कुहु कुहुकार कि पंथी मन कणमण्यु,
भोगी मास वसंत कि परि परि वनि रमइ,
पनि० याके पीउ परदेसी किम गमइ. ११२०

आगइ पीउ परदेसि कि घडीअ न वीसरइ,
विरहानल दहइ दिह कि रितुपति अणुसरइ,
कोइलि दाधइ लूण लगवाइ आंबलइ,
पनि० कुहुनिं कहइ पीरि कि भीतरि जीउ बलइ. ११२१

देखी मुरिया अंब कि कुहु कुहु कोकिला,
विरही माणस मारि म गरव न अति भलो,
वाहलां मांणस संग कि दस दिन गहिगहइ,
पनि० प्रिय-संगम सदैव कि दैव न सांसहइ. ११२२

साचुं नाम सु नाम कि जेठ सवे वडु,
रयणी दिवस अनीठ कि नावइ छेहडु,
एक परि खोटुं नाम कि लहुउ गुणि करी,
पनि० विरहिं मरियां माणस मारेइ वली वली. ११२३

मनोहर मास आसाढ कि बादल छांहीया,
सेजि सुरंगा सज्जन पीउ गलि छांहीया,
विरही के तनु साथि कि सरुवर सोसीयां,
पनि० कबही मिलइगा पीउ कि पूछइ जोशीयां. ११२४

वज्जइं उन्ही झालकइ डीलइं विरहनी,
हैडुं दुखि जलंति की आशा नहानी,
सहु नीसासे चलंति रहु हूं किणि परि,
पनि० पीउं विरहि दहइ देह के उन्हालो परिवरि. ११२५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

श्रावणि गुहिर गंभीर कि जलधर धडहडइ,
रयणी घोर अंधार कि वीजली खडहडइ,
वरसणि लागा मेह कि जीउडु तडफडइ,
पनि० भींतरि खाट कि आंसू-जल वडइ. ११२६

भाद्रवि भरीया नीर कि भूइं चीरवली,
झरमरि वरसइ मेह कि झूरइ सामली,
एक गोरी दूजा मेह कि दोइ जडि लाइयां,
पनि० वासइ मधुरइ सादि कि रांन कलाइयां. ११२७

पावस पंथी काल कि गयणि अंधारिया,
वाया शीतल वाय कि मोर कांगारीया,
जिउं जिउं वरसइ मेह कि वीज स धडहणइ,
पनि० गोरी थइ अचेत कि तिउं तिउं भूंइ पडइ. ११२८

आपसु नांम तणीं परि कथीअ न वीसरइ,
सूतां पीउं नीद मांहि कि कबही बीसरइ,
दाधइ लूण तणी परि पीउ पीउ सांभरी,
पनि० असल सलावइ साल कि बप्पीहा वली वली. ११२९

आया आसो मास कि सम दिन-रातडी,
रोइ रोइ थाकी आंखि कि हुइ रातडी,
आया अपनइं मंदिरि पंथी खलभली,
पनि० नाया सज्जन सोइ कि जल विण दुबली. ११३०

कत्ती मास सुमास कि आया हे सखी,
कत्ती मास की अवधि न जाणु विहि लिखी,
कात्तीं मास मेलापक करुंगी सुनु सही,
पनि० दिन दिन कीं ए वेदन न सकूं हूं सही. ११३१

हलूइ हलूइ पालि कि नेहली सरवरे,
निरमल हूआं नीर कि शालि सुमंजरे,
सजन सरिसा एह शरद सुहाइया,
पनि० दुरियन नीपरि काहि कि हम कूं भाइया. ११३२

मागसरि मास रसाल कि आस सवे फली,
पींउ की जोयुं वाट कि विरहिं आकली,
लाल न हइ परदेसि झूरइ सामली,
पनि० वइरी कूं ए वेदन म हिसिउ वली. ११३३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सोसइ पोस सरीर कि वाजइ टाढडी,
पीउ परदेसि गयांइं अनीठी रातडी,
पसरइ विरह सु हीम कि दाजइ पदमिनी,
पनि० मित्त गया पर दीपि कि पोडइ यामिनी ११३४

पंथी पंथी चिलंति कि सीयालइ गहिबरिउ,
नदीयां नीर तरंति कि गोरी नेह सांभरिउ,
हूउ चंचल चित्त कि बूडु नदीअमां,
पनि० तस विरहानल धूम कि उठइ नीरमां. ११३५

आविउ सखिउ माह कि भोग–रसाकुलु,
मालति विरहि भमंति कि भमरु दुबलु,
जस का पान जिहां होइ कि सो तिहां रति धरइ,
पनि० जस कूं कोइ न सज्जन तस मन किहां ठरइ. ११३६

फागुणि वाया वाय कि पान खरियां वनिं,
जस मनि सालइ दुखु कि होली तस मनिं,
पीउ की जोउं वाट कि नींद गमाइयां,
पनि० जारे म करि विलंब कि जीउ मोकलाइया. ११३७

नामिं शील शिशिर कि उन्हा हम मनिं,
पीउ परदेसि गयांइ उतापइ अति तनइं,
कीधी अगनि अंगीठि कि शीयालइ बहु नरिं,
पनि० तेणिं उन्हा एह कि दाधां भीतरिं. ११३८

सुखय संयोगी मांणस सवि रितु सोहामणी,
दुखीय विरही जेह कि तीह अलखामणी,
सवि ऊकराटा होइ कि जसका दिन फरिया,
पनि० जस कुं तूठा दैव कि तस दिन पाधरा. ११३९

इति पनिहां

दुहा

चउमासूं वुलिया पछी, किहां तूं वरससि मेह,
सजन विछोहियां माणसां, तस नयणे मुज गेह. ११४०

सीआला किहां वससि तूं, गयां शीयाला मास,
वाहाला विरह विछोहियां, तस अंगइ मुज बास. ११४१

रे लूयडी सूणि वत्तडी, किहां रहिसि बारइ काल,
जस हैडइ दुख सांभरइ, तस नीसासे जाल. ११४२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अछउ नयन मेलावडु, अछउ तेहनी वत्त,
नाम सुणइं जीव कलमलइ, अति अवटाइ चित्त. ११४३
है है दैव अटारडु, वांकां पाहइं वंक,
जस सज्जन परदेसडइ, तीह न दीधी पंख. ११४४
पांख सरजी पंखीया, जेह न आवइ कज्जि,
तु जाणत विहि चतुरिमां, जउ मांणस नइं हुज्ज. ११४५

अथ अणखीयां :

आगइ विरहानल संतावइ, पीउ परदेशी किम आवइ,
बपीहा वली नेह जगावइ, कहु सखी किम अणखि न आवइ. ११४६
रातिं नयणे नीद्र न आवइ, अन्न-उदक सहुणइ नवि भावि,
सही जाणंती कारण पूछावइ, कहु सखी किम अणखि न आवि. ११४७
विरहानलि अति तनुऊ तावइ, ए मन-दाघ न कोइ समावइ,
दुख अनेरुं वैध जणावइ, कहु सखी अणखी किम न आवइ. ११४८
पीउ परदेशी मेह जडि लावइ, अंगणि आवी मोर कीगावइ,
दाधा परि लूण लगावइ, कहु सखी किम अणखि न आवइ. ११४९
कबहीं नयणे निद्रा आवइ, सहुणइ आवी प्रीउ जगावइ,
जव जागूं तव नासीं जावइ, कहु सखी किम अणखि न आवइ. ११५०

इति अणखीयां

भमर चितित्त जिम मालति खटकइ, सुहड अंगि बाणावलि खटकइ,
नट्ट-सल्ल जिम पगि पगि खटकइ, नवु-नेह तेणी परि खटकइ. ११५१
पुहुवी सरोवर अंब रसालइ, धडहड धडहड अंबर सालइ,
जिम जिम वरसइ मेह वरसालइ, तिम तिम तुज मनि ते वर सालइ. ११५२
सज्जन विण मुज आहार न भावइ, कंठ थकी आ हार न भावइ,
ते विण मंदिर आहार न भावइ, कहुनइं विरह-प्रहार न भावइ. ११५३
वरसह मेह अखंठी-धारा, प्रीउ मेहली चालिउ निरधारा,
मदन-बांण वीधइ वीधारा, तनि वहइ विरहनी करवत-धारा. ११५४
हाथे न गमइ सोविन-कंकण, नयणे वरसइ सो विन कंकण,
झुरी गइ तव सोविन कंकण, चंद चंदन दइ सो विन कंकण. ११५५
वरसइ झिरिमरि मेह कलावी, अंगणि वासइ मधूर कलावी,
एणे बापीडे हूं अकलावी, प्रीउडु चाल्यु मुज मोकलावी. ११५६
इणि रिति जाइ घरि बकलावी, प्रिय संगमथी जाइ कलावी,
प्रिय विण किम दिन गमूं एकला वी, कंत मेलावु कोइ कलावी. ११५७
वाजइ टाढि सबल हीमालइ, बली गइ ते कोमल मालइ,
इणि अवसरि प्रीउडु नहीं मालइ, मयण-भील मारइ मुज मालइ. ११५८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दुहा

इणि परि झूरइ गोरडी, समरि समरि मनि-नेह,
तव सहीयर इम बूजवइ, गोरी झूरि म देहि. ११५९

रे हैडा झूरि म घणुं, सज्जन मिलवा काजि,
म मरीनइ जे गाईइ, तिणि पंचमि सिउ कज्ज. ११६०

सुख-दुख सही सुजाण सिउं, कीधी जे मंइ प्रीति,
तेह जि मुज वइरणि थइ, नितु अवटावइ चींत. ११६१

जे सज्जन सुखनिं करिया, तेणिं मुज दुख दिध्ध,
कुंण जाणइ ए दुखडो, वाडइ आंबा खद्ध. ११६२

तिणि सज्जन सिउं कीजइ, जेणइ मन अवटाइ,
जो सोविन-कट्टारडी, तु सिउं पेटि मराइ. ११६३

केती कीजीइ राव, जणनहार बीछडया,
रानि रडिउ रे जीव, लहिसइ कुण वरसेइ. ११६४

इम विलवंती गोरडी, दुःसह पीउ-विरहेण,
सही सिउं करती गोठडी, दिन नीगमइ दुहेण. ११६५

आधु खटकइ नेहटु, जेहवुं दुहउ अद्ध,
खिणि खिणि आवइ हैअडलइ, जा नवि पूरु किद्ध. ११६६

केतु पोखुं विरह-रस, कहितां नावइ पार,
जे वेसइ ते जाणसइ, दोहिलु विरह-विकार. ११६७

रस-सिंगार अनेकधा, तेहथी विरह अनंत,
ते जाणइ अण सीखविउं, जेहनिं विरह दहंति. ११६८

सीखइ ते अणसीखविउ, अणजाणिउं जाणंति,
नव नव रस तस उपजइ; जे मनि प्रेम वहंति. ११६९

बंभ सरीखुं आयु जस, सुर-गुरु सम कहिनार,
वर्णवतां ए प्रेम-रस तुहि न आवइ पार. ११७०

हवि संबंध कहूं नवउ, सुणयो सहू रसाल,
शीलवती मोकलावि करि, चालिइ अजितकुमार. ११७१

मनडुं न वहइ चालतां, पग आघा न वहंति,
पाछउं जोइ वली वली, नयणे नीर झरंति. ११७२

प्रीउडु पंथइ चालतां, गोरी ऊभी जोइ,
अर्ध-देह ब्रह्मा तणउ, पंखी बंछइ सोइ. ११७३

पंथी पंथि चालतडां, वलि वलि पाछउं जोइ,
भारंडनइ संभारतुं, जल भरि नयणे रोइ ११७४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रेम-नदी परगट करी, गौरींइं अंसु-जलेण,
तेनइ पंथइ चालतां, दुखिंतरी प्रियेण. ११७५

पंथी पंथइ चालतां, उडणि लागी खेह,
गोरी गुण संभारतां, नयणे वूठउ मेह. ११७६

फटि रे नीठर जोवडां, पंजरि बद्धउ कांइ,
गोरी मेहली चालतां, हजोअ न उडी जाइ ११७७

पंजरी-बद्धउ जीवडु, कंहु किम उडी जाइ,
जिहां जड दीधी प्रेमनीं, किमहि न ढीली थाइ. ११७८

ढाल २२

राग देशाख

(ओ पेलु घर माहरु, कांहान आवु तु देखाडु, ए देशी)

[तथा शेत्रुज्य जुहारस्यइ रे, तेहनइं दूर गति नहीं रे लगार, ऐ देशी]

नयनां जलधर दोइ जडिलाया. बोल न एक बोलाया,
गोरी पासइं जीउ भलाया, भींतरि विरह जलयाजी. ११७९ पंथी०

पंथीडा लै पंथी पलाया, नयने नीर चलाया,
विरह-दवानलि अति अकलाया, जव गोरी मोकलायाजी. ११८० पंथी०

हैडा भींतरि दुख न समाया, आंसू-नीर न माया,
दोहिली प्रेम तणी छइ माया, जाणइ जेणि कमायाजी. ११८१ पंथी०

गुण संभारो साल सलायां, पापी मोर कलाया,
पगि पगि पंथ चलंत खलोया, गोरी सिउं जीउ लायाजी ११८२ पंथी०

सान विना सूनी भमइ काया, चेतन चित्ति गमाया,
न गमइ शीतल सरली छाया, हैडा दुखि भरायांजो. ११८३ पंथी०

दुखिं जीव रहिया झंपाया, विरहिं तनु कंपाया,
न गमइ चंदन शशिर उपाया, सुख तिणि खिणि नवि पायाजी. ११८४

झूरी झूरी अति तनु करमाया, पंथ अनीठा थाया,
राति दिवस का छेह न आया, चिंताचिंत मुंजायाजी. ११८५ पंथी०

वीसरतां वीसरी न जाया, जे अविहड नेह लाया,
जां लगइ प्राण घरइ ए काया, मन भींतरि गुण धायाजी. ११८६ पंथी०

ए किरतार कुबुद्धि जाया, पापी विरह उपाया,
अक्षर लिखतां कर न दुखाया, मानव-भव विणसायाजी. ११८७ पंथी०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

चूकु यूथ थकी करि-राया, जिम जूआरी दाया,
जिम पंखी गत-पंख सहीया, तिम थयउ अजित विछायाजी. ११८८ पंथी०

पंथी विरह-नदीइं तणाया, नेह-जल पुर वहाया,
आशा-वाहाणीइ जीव ठराया, दुख-जल पूर तरायाजी ११८९ पंथी०

पगि पगि नेह खटकुइ पाया, जव मनि आवइ जाया,
पंथी पंथि जता मूर्छाया, तव मलायानिल वायाजी. ११९० पंथी०

थइ सचेतन पंथइ जाइ, हैडइ दुख न समाइ,
तेतां पीडा कही न जाइ, सुणतां अति दुख थाइजी. ११९१ पंथी०

दुहा

अजितसेननिं चालतां, जे दुःख थयुं ते वार,
ज्ञानी विण ते दुःखनु, कोइ न जाणइ पार. ११९२

मन जाणइ मन दूखडां, अवर न जाणइ कोइ,
जस कूं दाजइ सो जलइ, व्याइ वंदन होइ. ११९३

सज्जन जाणइ दूःखडां, मूरिख हासूं होइ,
जे जाणइ परवेदना, ते नर विरला कोइ. ११९४

मूरखडां बलिहार हूं, जस मनि स दा संतोस,
आवटणउं निशि-दीस तस, जे जाणइ गुण-दोस. ११९५

गाथा दोधक गीत रस, नेह न कहिसिउं जांह,
कइ योगी कइ मूरिखां, सुख अनंतुं तांह. ११९६

ते सुखीयां निश्चिंत ते. सुखि सूइ सोइ,
मन वचने काया करी, जीह न वाहालु कोइ. ११९७

नीसासु उजागरु आरति अरति अभूख,
प्रेमराय परिवार अे, विण रोगइ जे दुःख. ११९८

अरति नीसास उजागरु, नितु अवटावूं देहि,
अेतानइ मन मा लवी, करु ते करयो नेह. ११९९

हैडा मिं तुज वारतां, प्रेमी वनि करिउ प्रवेश,
हवि विरहानल प्रगटीउ, कहि तूं किम जीवेसि. १२००

बोलंति अमृत जरइ, हसतां फुल खरंति,
ते गुणवंति गोरडी, किम वीसारी जंति १२०१

नयणे वीघइ हैडलुं, वयणे सांघइ नेह,
ते गोरी किम वीसरइ, जां न बलइ ए देह. १२०२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

गोरी ते गुण ताहरा, केता समरुं चित्त,
दाडिमनी परि हैडलुं, जिणि गुण भरीउं नित्त १२०३

देखी मुहु मचकावती, नयणे करती सान,
ते गोरी तव वीसरइ, जव तनु छंडइ प्राण. १२०४

जे गति हंस हरावती, मृग मारती नयणेण,
ते मनि खटकइ गोरडी, मन हरती वयणेण. १२०५

चंपक-बन्नी ससि-मुखी, पीन पयोघर भार,
कटि-लंकी कृशोदरी, ते मुज प्राणाधार. १२०६

अघर प्रवाली दंत-मणि, चंदन-शीतल देह,
जे कडि मोडी चालती, मुज खटकइ तस नेह. १२०७

उरवरि नीली कांचली, पहिरणि कोमल वीर,
करि चूडी सोना तणी, पगि सोविन-मंजीर. १२०८

कदली-दल सुकमाल तनु, चंदा सोदर मुखु,
जां ते गोरी नवि मिलइ, तां नवि भागइ दुखु १२०९

जे वाहलां मनमां वसियां, ते नवि काढ्यां जाइ,
प्राण करी जाउ काढीइ, प्राण-सरीसां जाइ. १२१०

जाणउं किमहि वीसरइ, घणूं वीसारुं चित्ति,
सायर-जल नीठर नहीं, नीठाडतां नित नित्त १२११

गुण अलगता नु हिइ डीलथी, जण खोडउं बोलंति
ते वाहलां परदेसडइ, जस गुण अहम सालंति. १२१२

नेह करइ ते दुःख सहइ, खोटा-बोला लोक,
नेह करिउ तिणि सज्जनि, अहम मनि लागइ शोक. १२१३

हंस गति नितु चालती, गोरी गणनूं ठाम,
ते किहि दीठी चंदला, सोभागी जस नाम. १२१४

कोइलि बइठी अंब-वनि, मुजसिउं हासूं छांडि,
तूं जस कंठि दासडी, ते गोरी देखाडि. १२१५

जस नयणां दल ढांकतां, तंतु न जतु घणांह,
ते गोरी कहि कमल मुज, किम रही हसिइ तूं माहि. १२१६

कुसुमराय गुणि अग्गलु, मनोहर तोरी डाल,
चापा ले चंपावनी, ते गोरी मुज आलि १२१७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हरिणां राय सुजाण तूं, जे गोरी मुज मेलि,
वेणी जस हर-हार सम, जंघा कोमल केलि. १२१८
भमरा विरहिं दूबलु, मालति समरि म रोइ,
वाहलां विरहिं दीहडा, दुखुइ सहिणा होइ. १२१९
भमरइ सेवी मालती, छंडी कुसुम असेस,
तेह तणउ वियोगडु, कां दाखइ जगदीश. १२२०
भमरा मन गाढउं करी, दीहा नीगमि केइ,
वाहालां विरहिं दींहडा, नहीं जासइ सदेव. १२२१
भमर जीवंतां मांणसां, कबही फलीइ आस,
कालि सुजाति पाणसइ, करसइ भमर विलास. १२२२
वनि वनि इणि परि पूछतु, चालिउ अजितप्रधान,
अवसर जाणी आपणउ, मंडइ मयण पराण. १२२३
इणि अवसरि रयणी तणउ, समय हवऊ सुविशाल,
खीण-तेज दिनकर थयु, जागिउ मदन रसाल. १२२४
आधुं-खाधुं कमल-दल, आधुं चंचु पराणि,
मित्त परभाव देखि करि, चक्रवइ छंडिया प्राण. १२२५
कोकिं कोकी विरहीइ, तिम मेहलिउ नींसास,
जिम ते पाछइ नवि लीउ, समरी प्रेम-विलास. १२२६
दि आनंद चकोरनइ, चकवी प्राण हरेइ,
है है दैव अटारडु, एक सुख एक दुःख देइ. १२२७
रोगी विरही दुःखीयां, रयणी वइरणि तांह,
नीद्र न आवइ तिहुं जाणां, जस मनि धीकइ दाह. १२२८
नक्षत्रडां परगट थयां, उगिउ चंद-रसाल,
जेहनिं वाहलां वेगलां, तस मनि लागइ जाल. १२३९
देखी चंदउ ऊगम्युं, जागिउ विरह विकार,
अजितसेन नइ इम वीनवइ, समरी प्रेम-अपार. १२३०
चंदा तूं देसाउरी, हींडइ देसि विदेसि,
चंद्र-मुखी ते गोरडी, किहि जाणिउ संदेश. १२३१
चंदा मित्त सुमित्त तूं, नितु जाउं बलिहारि,
विरहिं-दाघां मांणसा, सुजन संदेशइ ठारि. १२३२
कंत-संदेसु पठवइ, दैवइं कीउ विछोह,
गोरी परदेसइं गइ, मत उतारे मोह. १२३३
मनसिउं धरयो प्रीतडी, नथी मिलवानु संच,
सरजिया विण तुह्म किम मिलूं, जो करुं कोडि-प्रपंच. १२३४
कंत-संदेसु पठवइ, चंदा करेइ साथि,
गोरी वीसारु रखे, जीव तुह्मारइ हाथि. १२३५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वंदा सुणि एक वत्तडी, केतूं कहूं एक मुक्खि,
जां ते गोरी नवि मिलइ, तां नवि भागइ दुःखु. १२३६
ते गोरींनुं प्रेम-रस, एक जीभइं न कहाइ,
जिम जिम समरुं हैंडलइ, तिम तिम दुःखु भराइ. १२३७
चंदा बंधव माहरु, मोरु करि अेक कांम,
जै कहिजे संदेसडु, गोरी हुइ जिणि गामि. १२३८

ढाल २३

राग धवल धन्यासी

(मोरई आंगणडइ पीउ रमउ ए देशी)

तस गणतां जाता हसइ दीहा, दिन दिन करतां लीहा,
समरती हसइ सनेहा रे. १२३९
तूं तु जेनइं संदेसु, कहि जे तूं तु वाटइ वहिलु वहिये,
ए तु अध-वचि किहिं म रहेये रे, चांदलिया.. ...दुपद
मूंहनइ खिणि खिणि तस गुण सांभरइ,
मोरइ मनडइ घडीय न वीसरइ, ते विण किहि मन न ठरइ रे. १२४० चां.
जिम समरइ चातक मेहा, एतु कोइलि जिम मधु दीहा,
तिम समरुं तस नेहो रे, ... १२४१ चां.
मुज रयणी छमासी थाइ, पापी दिवस दोहेलडइ जाइ,
मोरु विरहिं तनु कुरमाइ ... ... १२४२ चां.
तस पासइं छइं महारा प्राण, मूंहनिं सुहुणडइ तेहनूं ध्यान,
हूं तु मागूं छउं तुज मांन रे. ... ... १२४३ चां.
वाहाली वीसारी किम विसरइ, जां लगइ प्रांण न नीसरइ,
जस गुण वेलडी पसरइ रे. ... ... १२४४ चां.
तेहना समरूं जिम जिम बोल, मन थाइ तिम डमडोल,
जेहना अविहड लीधा बोल रे. ... ... १२४५ चां.
जेता वाहाला विण दिन लीजइ, तेहनां हैडलइ दुःख सही जइ,
ते दिन लेखइ न कहीजइ रे. ... ... १२४६ चां.
जेहनिं वाहालां दूरि रसाल, जेहनि कोइ न ठारणहार,
अेतु ते किम नीगमइ काल रे. ... ... १२४७ चां.
वाहली दैवि करिउ रे विछोह, तुज मिलवा छइ अंदोह,
एतु तूं म उतारसि मोह रे. ... ... १२४८ चां.
ताहारिं विरहिं जे दिन जाइ, एक घडली युग जिम थाइ,
ए दुःख मिं न खमाइ रे. ... ... १२४९ चां.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल २४

राग संधूओ गोडी

(श्री सीमंधर स्वामी०, ए देशी)

इणि परि अजितकुमार, निसि विलवता ए निसि विलवता ए नीगमइ ए,
जव थयुं प्रगट प्रभात, तव दिन-नायक तव दीन-नायक उगमिउ ए. १२५०

विहसियां कमल सुगंध, भमरा पाखलि भमरा पाखलि रणजणइ ए,
करिउ मेलापक सार, चकवा-चकवी ए चकवा-चकवीए सोहामणउ ए. १२५१

सोहावा परदेश, पंख समारइ ए पंख समारइ ए पंखिआ ए,
उडणहारा हंस, तृणनि हरिणलां तृणनि हरिणलां वनि रमे ए. १२५२

तव बागां नीसाण, कीध पीआणूंअ कीध पीआणूंअ भूपति ए,
चलिउ अजितप्रधान, हय गय पायक हय गय पायक परिवरिउ ए. १२५३

मरुच्छ दोठउं एक, कटक सहू तिहां कटक सहू तिहां वीसमीउ ए,
भूपति रहितु तिणि ठामि, पांचसइ मंत्रीय पांचसइ मंत्रीय परिवरिउ ए. १२५४

जिहां नहीं नदीअ नीर, जिहां नहीं तरुवर जिहां नहीं तरुवर फलि भरिया रे,
जिहां नहीं कुसुमनुं नाम, जिहां नहीं नागर जिहां नहीं नागर वेलडो ए. १२५५

अजितसेन तिणि ठामि, जोइ कमल ते जोइ कमल ते सोहामउ ए,
शील-परीक्षा काजि, जे अति कोमल जे अति कोमल शीलवती आपीउ ए १२५६

दीधुं सय-हत्थेण, नेह करी जे नेह करी जे सज्जनिं ए,
वली वली जोइइ नयणेण, तंबोली धरि तंबोली धरि पान जिम ए. १२५७

ते पंकज-आमोद, पसरिउ सेनइं ए पसरिउ सेनंइं ए सोहामणउ ए,
ते देखीनइ राय पूछि अंजितनिं, कमल तणउ मूल कमल कमल मूल कारण ए. १२५८

शीलवती संबंध, अजितिं रायनिं मांडी रायनिं मांडी वीनविउ ए,
ते नवि मानइ भूप, कलियुगि एहवी कलियुगी सति किम पामीइ ए. १२५९

अणसंदहितु राय च्यार प्रधानइ, तेडी नइ कहइ तेडी नइ कहइ वातडी ए,
निरगुण दूरियन तेह, सर्प्प तणी परि सर्प्प तणी परि विख वमइ ए. १२६०

दूहा

सहिजि निरगुण नीमचर, सज्जन गुण न गमंति,
जलधर देखी गाजतु, रीसिं सर भमरंति. १२६१

नेह सज्जन जल-दान गुणि, जिम जिम प्रीणइ लोइ,
नीच जवासा-कंटकी, तिम तिम मनि विख वहइ सोय. १२६२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

काल-मुहा गाजइ घणउं, दूरियन मोहा केवि,
गूज-जल लेइ वीखरइ, सुजन समुद्र नमेवि. १२६३

जोइ छिद्र पीआरडां, दो-जीहा अति वंक,
दूरियन साप सरीसडा, पगि पगि देह विखडंत. १२६४

दीसीता मुहुडइ समा, पूछिं विख वहंति,
गर्वि मनि घरइ आंकडु, दूरियन वींछों हंति. १२६५

देखी न सकइ दो मिल्यां, अनि तेहनिं न मिलंति,
नेह त्रोडइ भाजइ मिल्यां, पगि पगि नींच दंहंति. १२६६

दूरियन सहिजि सदोखीयां, दोख पीयारा लेंति,
वीज पडु ते दुरियडां, फोकट वइर वहति. १२६७

काजि न आवइ कंटकीं, दुरियन बाउल एह,
आडइं आवी वारइ वली, सुज्जन मोहा-तरु जेह. १२६८

नीलक जाल सामलूं, दुरियन वयण अनिद्ध,
भिउडी भीसण रोस भरि, कलीअ न विहसिउ दिद्ध. १२६९

मज्झि वंका दो मूही, लोहमया जीय लोइ,
नह मंस नेह विछोह कर, नरहिणि दुरियन होइ. १२७०

जां मूहि भोजन तां मधूर, ते विण नींरस थाइ,
दुम्मुह अइ अकुलीण नर, दुरियन मुरज सहाय. १२७१

जे नवि नयणे दीसीइ, सुहुणइ चिंति न होइ,
जनमंतरि जे नवि हवइ, दुरियन जांपइ सोइ. १२७२

दुरियन केरी संगति, सज्जन पामइ दुखु,
सूका-तरुनी संगति, दाजइ नीला-रुखु. १२७३

दुरियन केरा बोलडा, अछत कठिन सरोस,
दीसीता बीहामणा, अहि जिम नयण सदोस. १२७४

हंसा थोडा बग घणा, विरला सज्जन लोक,
सुखी थोडा दुखी घणा, पगि पगि दुरियन थोक. १२७५

दुरियन विसहर विस-दमणि, मणि जउ सज्जन नहत,
जीहा-यमलिं डंकीउ, तु जग किम रहंत. १२७६

दुरियन जनसेवक बलिं, कलियुगि माणसि मान,
अजुवि सज्जन केवि छइ, कृतयुग तणा प्रधान. १२७७

हरिणां वइरी पारधी, माणस वइरी नेह,
सज्जन वइरी नीच-जन, विरही वइरी मेह. १२७८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

रुद्र सदंसणि कन्ह कहीइ, चउमुह पण वइरी वयणेण,
दुरियन त्रणे देवमय, इय नमणिज्जा तेण (?) १२७९

सज्जन कांइ नवि लीइ, कुहुनइं न करइ दोस,
तुहि दुरियन पापीया, ठालु आणइ रोस. १२८०

गुण दोसह कसवट्टव्व, सज्जण दुज्जण दोइ,
गुण विण दोस न जाणीइ, दोस विना गुण कोइ. १२८१

अविहड मंडु नेह जे तीह हूं मागुं मांन,
पापी दुरियन बोलडा, तेह म धरयो कानि. १२८२

दुरियन जन दोखिं भरिया, केता काढुं दोस,
नामिं पाप भराइइ, जिह्वा कोइ सदोष. १२८३

दूरियन पापी ते सचिव, शील विकल निटोल,
भूपति वचन सूणो इसिउं, वलता बोल्या बोल. १२८४

ढाल २५

राग गुड मल्हार

भूपतिनिं तेएणी परि बोलइ, राजनजी ए नर पाडिउं छइ भोलइ. १२८५
ते साथिं ए छइ अति रातु, गोरी रूप तणइ मदिमातु...दुपद
अलि अलि विहसिसिउं माया मांडइ, नलिनी त्रिहुनइ प्रेम देखाडइ. १२८६ ते.
बाहिरि डाहां नेह तिम आणइ, मनसिउं जिम सहू साचुं जाणइ. १२८७ ते.
बोलइ जूउं करइ नवेरू, हैडाइ चिंतइ छयल अनेरु. १२८८ ते.
सज्जन दुर्ज्जन भूपति महिला, मननु पार न आपइ वहिला. १२८९ ते.
नयण तुलाइं जे जग तोलइ, ते तां धूरत कहुनिं खोलइ. १२९० ते.
जे जेहवां हुइ तेहसिउं तेहवां, फटिक तणी परिं छयल जाणेवां. १२९१ ते.
जेता देखइ रंग-पीआरा, ते तु नेह धरइ सविचारा, १२८२ ते.
असुनित जेहवा वयण–विकारा, कठिन न बोलइ वचन रसाला. १२९३ ते.
अण–बोलाविया हसीनइं बोलइं, कुहुना दोस न आणिं बोलइ. १२९४ ते.
छयल माहिं ए लक्षण हुइ, रत्त वित्त न जाणइ कोइ. १२९५ ते.
साहामानइं जे करइ अति राता, आपणपइ नवि राचइ जाता. १२९६ ते.
साहामानिं वसि करइ उपोयिं, आपिं तेहनइ वसि नवि थाइ. १२९७ ते.
छयल तणां मन कुणइं न कलाइ, नेह देखाडी सहूनइं वाहइ. १२९८ ते.
जे जे उपरि रातु हुउ, तेहनां दुखण ते नवि जोइ. १२९९ ते.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दुहा

जे जस ऊपरी रत्तडु, ते न जोइ तस दोख,
जु नुहइ अंग मेलावडु, दीठइ हुइ संतोष. १३००
जस कां मन जिहां हुइ, सो तस विण न सकहइ रही,
मुरख न लहइ लोय, वारी थाइ अलखामणा. १३०१
जस का जीउ जेहसिउ मिलियाया, ताकइ मनि ते चंग,
चंद कलंकी वरि थयु, तुहि न ति(ज)यु कुरंग. १३०२
जाण अजाण किसिउं करेइ, जेहसिउं बाधु जीव,
लिहावु कपूरिं ग्रहिउ, ते विण न रहइ जीव १३०३
गुण अवगुण जोता नथी, प्रीति विरोखइं मित्र,
ते मूंक्या जासइ नहीं, जेहसिउं लागूं चित्त. १३०४
गुण-अवगुण मनि जाणीइ, पणि ते नवि महेलाइ,
इस्वरइं धंतुरु ग्रहिउ, ग्रहिउ तु तिजिउ न जाइ. १३०५
राजनजी ए भोलव्युं, बाहरि देखाडी नेह,
नव नव परिकरी रंजवइ, महिला माया गेह. १३०६
गोरी वेध विलूघडी, भूली भमइ सदैव,
मिलइ न महे इ नयण-रस, नितु अवटावइ जीव. १३०७
हैइ अनेरी मुहि जूइ, माया करइ सदैव,
मिलइ न महेलइ नयण-रस, नितु अवटावइ जीव. १३०८
कुण जाणइ मन वत्तडी, मायावीयां जेह,
साचां कइ खोटारडां, बाहिरि देखाडइ नेह. १३०९
ते डाहापणि भोलडा, जे कहि महिला एह,
माहारी महीअलमां सती, मुज सिउं एक सनेह. १३१०
वनिता वीणा वाहनह, ए आपणां न कहाइ,
जिहारइं जेहनइ करि चडइ, तिहांरइ तेहनां थाइ. १३११

ढाल २६

राग आसाउरी

(राम राजा नवविधि मेरे ए देशी)

भूपतिनइं ते मंत्री भाषइ, निज अभिमानइं कहुनइं देखइ, १३१२
राजनजी सुणु वात हमारी, कलियुगमां को सती नहीं नारी...दुपद
सुर नर किंनर केरी रे नारी, धूरत पुरुखिं ते धूतारी, १३१३ रा.
जनम लगइ ते मुगध अपार, मूमिहर मांहि वाधी रे बाल, १३१४ रा.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पर-नर केरुं नाम न जाणइ, सुहुणइ बीजउ चिंतिं न आणइ. १३१५ रा.
पातालसुंदरि ते गुण-संची, धूरत पुरुखिं मेहली वंची. १३१६ रा.
ते कुण सुंदरि पुछइ भूप, च्यारि प्रधान तस कहइ रे सरूप. १३१७ रा.

तथाहि

नयरि विशाला गुणि सुविशाल, नरनारीइं अतिहिं रसाल. १३१८ रा.
जयंतसेन त्तिहां भूपति दीपइ, निज प्रतापि जे त्रिभूवन जीपइ, १३१९ रा.
निज गर्वें सहू लहइ तृण तोलइ, एक दिन सामाजिक निं बोलइ. १३२० रा.
कोइ कला छइ जे जग माहि, मे नवि जणउं हुं रे प्रवाहिं. १३२१ रा.
ते सवि छांदु रायनिं राखइ, तेमांथी इम को विद भाखइ. १३२२ रा.
सकल कला तूं राजन जाणइ, पणि एक महिला-चरित्र न जाणइं १३२३ रा.
देव दानवनां चरित्र जणाइ, महिला-चरित्र न पणि वखणाइ. १३२४ रा.
भूमिहरिं जालंधर विवरिं, महिला राखी न रहइ किमहि. १३२५ रा.
मीन तणां जल मांहइ डगलां, पंखी केरां गगनिं पगलां. १३२६ रा.
महिला मननु मागज हीसइ, त्रणे वानां ए नवि दीसइ. १३२७ रा.
ग्रह रवि तारा चार कहीइ, महिला केरु पार न लहीइ. १३२८ रा.
बाहरि कृत्रिम-नेह देखाडइ, करी विलाप निइ मोहमां पाडइ, १३२९ रा.
पाइकाना सम पांचसइं खाइ, कुड कपटइं करी चित्त रंजाइ. १३३० रा.
क्षणि रत्ति क्षणि हुइ विरती, साचु नेह न धरइ एक रत्ती. १३३१ रा.
आगलिथी पहिलुं नेह देखाडइ, माछी नीपरि जालमां पाडइ. १३३२ रा.
मिलइं न ओलालंबि लगावइ, नितु नितु भीतरि जीव अवटावइ. १३३३ रा.
अक्षर एकमां छेह देखाडइं, वरस सु नी प्रीति ज छांडइ. १३३४ रा.
दीठा नयणनी लाज न राखइ, बोलावी छूटा पाहाण ज नांखइ. १३३५ रा.
हवडानइ समइ एहवी रे नारी, कलयुगमां अवनरी रे धूतारी. १३३६ रा.
अह्मनि कहि स्यु राग न रोस, दीठा तेहवा ए कहिया दोस. १३३७ रा.
स्त्री राखीती न रहइ उपायिं, असती जाति घणी रे प्रवाहिं. १३३८ रा.

दुहा

एहवां वचन सुणी घणां, चिंतइ चतुर भूपाल,
जे वनिता श्रुद्धां-तनी, ते पणि कुलटा-बालि. १३३९
असती दोस कलंकीयां, प्राहिं स्त्रीनी जाति,
तेहसिउं मिलवुं नवि घटइ, लंपटि अनइ कुजाति. १३४०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जे माणस हुइ एक-मना, जउ दीजइ तस हाथि,
वरी सहोइ जण-बोलडा, मरीइ तेहनइ साथि. १३४१

जे नारो बि-मनी हुइ, बहुया हुइ जस मित्र,
काना पाकइ कुंभि जिम, न मिलइ कुहुनूं चित्त. १३४२

एक-मनां जे वल्लहां, मिलइ तु बइठां रजु,
मायावी जग-वल्लहां, तिणि सज्जनि नहीं कजु. १३४३

चंचल लोभी मांणसां, गुण अवगुण न लहंति,
गुणिका नइ सज्जन तणां, अंतर कुण कहंति. १६४४

जउ दीजीसइ दम्मडां, तु लख मिलसइ नारि,
पणि सज्जन गुणवंतनु, अंतर किसिउ विचारि. १३४५

अंगो अंगइ नवि मिलइ, नयणां तणइ सनेहि,
प्रीतिं साचो पदमिनी, दूरि न दाखइ छेह. १३४६

जउ मंडीजइ प्रीतडी, गुणी लीजइ कमलांह,
सुख-दुख संघातइं सहइ, पणि न मिलइ अवरोह. १३४७

मिलइ तु आंबा सिउं मिलइ, कोइलडी सविवेक,
ते विण वरि भूखी रहइ, बोल न बोलइ एक. १३४८

सत्तवंति भूखी रहइ, कोइलि अंब-विहीण,
लाज न राखइ नयननी, मांणसडां सत-हीण. १३४९

बप्पीहा तरसिया मरइ, जंखर हुइ सरीर,
मिलइ तु जलधर सिउं मिलइ, अवर न वंछइ नीर. १३५०

पंखीडां प्रीति पालवइ, पणि माणसडां न होइ,
मेह विना बप्पीहडा, मरइ न पीइ तोइ. १३५१

सजन एक जि कीजीइ, घणां करिं सिउं काम,
अविहड एक मन सुकुलनां, सुख-दुखनु विश्राम. १३५२

सुखि सुखीयां दुखि दुखीया, मननिं ठारणहार,
एकइ माणस जस नहीं, ते किम करइ संसारि. १३५३

अविहड जाणी कीजीइ, सुगणां सज्जन साथ,
साही कुमाणसि रचतां, चठीइ जण जण हाथ. १३५४

हैडा केरू हीर, भार न वहितां भज्जजीइ,
मिलइ जउ गुण गंभीर, कही वीसामु लीजीइ. १३५५

जेहसिउं छाजइ मान, लजावियां लाजइ वली,
कीजइ सुजन सुजाण, रीस खमइ जे आपणीं. १३५६

तेह भणी गुणवंत स्युं, कीजइ प्रीति सुरंग,
एक-मनां पालीजीइ, किमहि न हुइ विरंग. १३५७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जात मात्र कोइ नृप-सुता, सुंदरि रूप रसाल,
भूमिहरमां वध्धारि करि, विलसूं उत्तम बाल. १३५८

लागइ दोख कुसंगति, मांणसनिं प्रवाहि,
प्रांणी प्राणी नीच गति, कुल वडूं खणइ प्रवाहिं. १३५९

एकजि तूंबी रुधि रलइ, एक तारइ जल ठांणि,
अेक वीणइं महुरू लवइ, संगति तणइ विरामि. १३६०

कुसुमि मिलियां सुर सिरि चडइ, पाय तलि चम्म मिलंति,
संगति तणउ पटतरु, दोरा प्रगट लहंति. १३६१

धतुरइ ते जल पडिउं, हलाहल विख थाइ,
इक्षु-वाडइं टीप जे, अमी सतूं तोलाइ. १३६२

हंसा छीलरि बइसतां, मनि हुइ बग-शंक,
ऊछां साथइ बोलतां, जण जण दीइ कलंक. १३६३

सहो कुमाणसि रच्चतां, त्रणे दाध दहंति,
जण हासूं मनि उरतु, निरवाहू आन हुंति. १३६४

इणि कारणि नवि कीजीइ, ऊछां साथि सनेह,
लंछण लाइ दूरि रहइ, नितु अवटावइ देह. १३६५

सज्जन संगति मुज गमइ, जस मुहि अमीय वसंति,
जगि शोभा गुण संपजइ, कसीआं विरस न हुंति. १३६६

त्यजीइ संगति नीचनी, यद्यपि नुहि विकार,
दोखो दुर्जन पापीओ, पाडइ तुहि विचार. १३६७

ढाल २७

राग गुडी

(संभारी संदेश, ए देशी)

वनिता वसि करवा नइ, कारणि भूपति चिंतइ चित्ति दे,
भूमिहर मांहइं राखतां, किम हुस्यइ कुसंगति दे. १३६८

इम चिंतइ भूपालजी, जउ वसि राखूं नारि दे,
तु साची मति माहारी, नहीतरी सरव असार दे. दुपद

जात मात्र को एक नृप-दुहिता, लक्षण रूप रसालि दे,
परणी उलटि अति घणइ, सरल रूप रसाली दे. १३६९ इ.

निज धवल-गृह हेठलिं करी, एक गृह पाताल दे,
गुपित एकांति भूमिहरिं, राखी तेहजि बाल दे. १३७० इ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अति बीसासिणि कोइक धाइ, पालइ तस निशि-दीस दे,
हावभाव नवि शीखवइ, ते पणि राय आदेखि दे. १३७१ इ.

इम करतां यौवन-वय पांमी, त्रिभूवन मोहन रूप दे.
हइडइ हरख धरइं अधिकेरो, ते देखीनइ भूप दे. १३७२ इ.

तेहनूं नांम दीधूं भूपालइ, पातालसुंदरि नाम दे,
पातालसुंदरि रूपि जीती, मन-वोंसामा ठाम दे. १३७३ इ.

जनम लगइ मुगधा ससनेही, शीलि करी रसाल दे,
प्रेम-पात्र हुइ राजानइं, गोरी कोमल बाली दे. १३७४ इ.

पर-नर नाम न जाणइ बाली, सुहुणइ अवर न देखइ दे.
गोरी पीन-पयोधरि नमणी, राजा देखी हरखइ दे. १३७५ इ.

सबल नेह बाधु ते साथइं, अवर वीसारियां काम दे,
ते विण न रहइ पा घडो, फिरि फिरि तेगइ ठामि दे. १३७६ इ.

नवी प्रीति जे साथि बाधी, घडीय न ते मेहलाइ दे,
नयणां आगलि राखीइ, रखे पासियी जाइ दे. १३७७ इ.

हाथि लिखावी हींडइ, जिम नहि नयण विछोह दे,
आग दीठइ मन आवटइ, जेहसिउं पहिलु मोह दे. १३७८ इ.

जेहनि मनि जे वल्लहां, ते तेहनइं सुख-ठाम दे,
जाणइ त्रिभूवन तेह मय, न गमइ बीजां नांम दे. १३७९ इ.

नेह सलूणां वल्लहां. मांणस निइं जउ नहत दे,
सुख दुःख निय-मन वत्तडी, तु कुण आगलि कहत दे. १३८० इ.

हूं बलिहारी दैवनी, जिणि करियां वल्लभ नाम दे,
सुख-दुख कही जस आपणउ, मनडु दइ विश्राम दे. १३८१ इ.

ढाल २८

राग गुडी

[धन धन साधु मृगापुत्र सोहि, ए देशी]

ते विण भूपति न रहइ घडीय, मूंद्रडी सउ जिम माणिक जडीय. १३८२
सुंदरि रूडी रे मृग-नयणी रे, सुर नर किंनर ना मन-हरणी...द्रुपद
एहबइ मणि-दीपथी व्यवहारी, आविउ तेणइ नयरि व्यापारी, १३८३ सु.
जेहवुं नाम तिस्युं परिणाम, अनंगदेव रूपइ अभिराम, १३८४ सु.
वस्तु तणउ नवि लाभइ पार, करवी आविउ ते व्यापार. १३८५ सु.
आमल-प्रमाणिं मोतीनुं हार, भेटि करी राय कीध जुहार १३८६ सु.
तेहनिं प्रसाद करी दिइ माण, तूठउ राजां मेहलइ दाण. १३८७ सु.
मणि मोती सोविन-विद्रुम, वेची उपराजइ बहु द्रम. १३८८ सु.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

चमरहारि छइ रायनिं वेश्या, कामपताका नामि सुवेशा. १३८९ सु.
द्रव्य वडइ ते निज वसि कीधी, सारथवाहिं बेसि प्रसीधि. १३९० सु.
सारथपति कोइ अवसर जाणी, वेशानइ कहइ वात विनाणी. १३९१ सु.
राजकाजि ए राय तुह्मारु, सालम दीसइ कांइ असारु. १३९२ सु.
राज-सभाइं आवइ मुडु, वहिलु जाइ ए सिउ गुडु, १३९३ सु.
कितवादिक अहनिं व्यसन न दीसइ, जेहनुं बाधु भीतरि बइसइ. १३९४ सु
गुणवंत गणिका तव इम भासइ, सम्यग वात न जाणउं तास. १३९५ सु.

दुहा

गणिका कहइ सुणु सार्थपति, सम्यग न लहूं वात,
पणि अतःपुरि एहवी, वार्ता छइ विख्यात. १३९६

जन्म लगइ भूमि-गृहइं, राखी को एक बालि,
राजा तेह सिउं एक मन, विलसइ भोग-रसाल. १३९७

अनंगदेव ते सांभली, चिंतइ चित्त मझारि,
सती बिरुद रवि देखतां, घरइ ते केहवी नारी. १३९८

तेहसिउं गुण रस-गोठडी, करि सिउं केणि उपायि,
जेहसिउं नयन मेलावडइ, विहि अंतराइ थाइ. १३९९

नाम सुणिउं जव तेहवु, तव लगइ लागु नेह,
आंखडीयां अलजइ धरइ, मिलवा कारणि देह. १४००

जिम तरसिया सरोवर लहिउ, मनि आणंद स थाइ,
गोरीं नाम सुणिउं तिसिउं, हैडइ हरख न माइ. १४०१

दूरइं तेहसिउं गोठडी, चित्ति चित्त मिलाइ,
नयणा देखुं जउ किमइं, तुहइ संतोष थाइ. १४०२

मान घरइ एक नेह वसि, दुर्ल्लभ दर्शन जेह,
वारीतां जे भेटीइ, अधिक वधारइ नेह, १४०३

भूख तरस निद्रा गइ, तालोवेलि प्रताप,
मांणस बेध विलूघडां, पगि पगि हुइ संताप. १४०४

छांनी लांघण नितु करइ, वेघ विलूघा जेह,
पाकां पीपल-पन्न जिम, पंडुर हुइ स देह. १४०५

वेघ-घण काया-आंबलइ, पइठउ अतिहि दहंति,
फोली खाइ भींतरइ, सूकां साल रहंति. १४०६

जेहसिउं लागु वेघडु, जा लगइ ते न मिलंती,
तां दव लागु वेडि जिम, भींतरि जीव वलंति. १४०७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आवटणुं निसि-दीह, वेघ विलग्गु पापीउ,
न दहइ पूरी देह, अवटातु न रहइ घणुं. १४०८

तनु अवटावइ मन दहइ, दुल्लह जण अणुराय,
तुहइ आशा पापिणी, फिर फिर करइ विखास. १४०९

हैडूं कठिन न कोमलूं, वाहाला विरहिं माइ,
आस न मेहलइ जीवतां, अहव न विलइ जाइ. १४१०

नींसासु उजागरु, ए अंकूरी जास,
प्रेम-लतानां सियां हसइ, परिणामिं फल तास. १४११

हैडा तूं जेहनि मरिं, पीडि न जाणइ सोइ,
ताली न पडइ एक हथि, लोक ऊखाणउ जोइ. १४१२

एकजि तत्त अत्तत्त सिउं, लोह न सांधिउं जाइ,
सरखइ सरखु जो मिलइ, संघइ संघि मिलाइ. १४१३

दुल्लह सिउं अणुराय करि, हैया विसूरइ कांइ,
दोस संभारि न अप्पणा, को जीवइ विस खाइ. १४१४

दाडीम-फल जिम प्रेम-रस, एक पक्षि सकसाय (?)
बीय न रचइ जां लगइ, तां किम महुरुं थाइ. १४१५

दुल्लह माणसि रजतां, नितु नितु मरणां होइ,
आस न मेहलइ जीवडु, सज्जन न मिलइ सोइ. १४१६

पापीं वेघ न रूयडु, दुख दीइ निरवाणि,
वेघ विलूघां मांणसां, जण हासूं सय-हाणि. १४१७

कुहनिं वेघ म लागसिउ, दोहिलुं वेघ-बंधाण,
नेटि मिलइ मन भावतां, तु ते वेध-प्रमाण. १४१८

रत्तां सरिसूं रचीइ, एहजि सार सनेह,
निस-नेहइं मन आवटइ, लोक हसारथ तेह. १४१९

ऊंचा आंबा दूरिं फल, कांटे कीधी वाडि,
जे फल किमहि न पामीइ, तिहां मन करइ रूहाडि. १४२०

है हैडु बालकनीं परिं, जं जं नाम सुणेइ,
तं तं मोगइ आडि करि, नहींतरि जूरि मरेइ. १४२१

कां ते सज्जन सांभलियां, कां आव्या इण मागि,
मन लग्गूं नवि ऊखडइ, जिम पटुलइं चित्राम. १४२२

रे हैडा संतोष करि, ए तूं मागूं मांन,
कुण लहिसइ ए दुखडां, जे तूं रोइ रानि. १४२३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मिलिया पछी विछोह जे, ते तां विरह अपार,
जे न मिलइ मन भावतां, दोहिलु वेध विकारि. १४२४

विरह दोहिलु वल्लहां, विरह थकी वली वेध,
चाखिया आदर थोडिलु, अण चाखियां अति नेह. १४२५

देखी मरकलडे हसइ, वात करइ नयणेण,
ए नयणांनु वधेडु, केवल नयण-रसेण. १४२६

देखी नयणां उल्लसइ, वयणे मंडइ नेह,
मीठां बोलइ बोलडा, नितु अवटावइ देह. १४२७

तुज सिउं मिलवा टलवलइ, वाहाला माहारुं मन्न,
संच नथी पणि मिलणनु, परवसि हूंअ सज्जन्न. १४२८

अह्म सरखां जंवारडु, दैवइ सरजिउ कांइ,
तुह्म सरखां मन-वल्लहा, मिली न संकू हाइ. १४२९

गुणवंत माटिइं तुह्म सिउं, मिं मांडिउ छइ मोह,
अवर न कों सुपनतरइं, अहीं म धरसि संदेह. १४३०

चतुर मिलइ गुणवंत सिउं, नयण वयण गुण काजि,
विषय नहीं अह्म वालहु, गुण वाहलां संसारि. १४३१

नयणे प्रीति न मांनयो, संच नथी मिलणांइ,
फोगट वयरी पापीया, दुरियन घणा प्रवाहि. १४३२

वाहाला ताहाराइ वेधडइ, जे मुजनइ छइ दुखु,
ते दुःख जगदीस्वर लहइ, मिं न कहाइ मुकिख. १४३३

कहितां दीसइ कारिमूं, संभारु सदैव,
थोडइ अक्षर जाणयो, तुह्म पासइ छइ जीव. १४३४

मुज ऊपरि माया नथी, जाणूं छु तुह्म वात,
हूं तुह्म उपरि आवटुं, ते जाणइ जगनाथ. १४३५

नयणे जु मिली नवि सकुं, तु किम वात कराइ,
आपण निं मिलतां वचइ, विहि अंतराइ थाइ. १४३६

मनि राखी जइ नेहडु, मिलइ सूं घणुं जणाइ,
घण-अंतरि रवि कमलिनी, नेह न तुहइ जाइ. १४३७

नेह जागइ जिणि बोलडे, तेहवा वयण कहेइ,
नव नव परि ते वचनथी, वयणां वेध जि एह. १४३८

एहजि सार सनेहडइ, नयण-खटुक्कु होइ,
वयणां-रस अग्गलु, नयण धोलंतइ जोइ. १४३९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नयणां वयणां दुन्नि जण, नेह-रस लेइ जाइ,
काया कूचा कारणिं, ताडु कीजइ कांइ. १४४०

नयणे वयणे जेह रस, सेजि न हुइ सोइ,
उ रस खटुकइ पहुरमां, जनम लगइ रहि दोइ. १४४१

सही सुवेधां मांणसां, नयणे वयणि मिलंति,
अंगो अंगि मूरिखां, तुहइ तृपति न जंति. १४४२

नयन मिलंति जेह रस, ते संगमि नवि होइ,
मोर जि नाचइ गाजतां, मेह न वंछइ तोय. १४४३

अणदीठिं आरति नहीं, दीठिं दुःख भराइ,
शरदी बपीहा मेह जिम. ए दृष्टि-वेधे कहाइ. १४४४

जे नयणे दीठां नथी, नाम सुणइ देहइ नेह,
ते अदृष्टह वेघडु, जिम जल मांहि लेह. १४४५

नेह सलूणां सज्जनां, परदेसडइ गयांइ,
तस गुण खटकइ साल जिम, अवर न कोइ सुहाइ. १५४६

विंज तणा गुण समरतु, कुंजर कुंजर थाइ,
तिम गुण खटकइ जेहना, ते गुण-वेध कहाइ. १४४७

गुण अवगुण जाणइ नहीं, केवल सुरय-रसेण,
वेसा पणि तस वल्लही, विषय-वेध ए हीण. १४४८

नयणां वयणां गुण तणा, रुडा वेध जि सोइ,
चतुर तणा ए वेघडा, विरला जाणइ कोइ. १४४८

दृष्ट अदृष्ट नइ विषयना, त्रणे वेध असार,
बि खोठा एक पक्षना, त्रीजउ लहइ गमार. १४५०

वेध अधिक नर नइं दहइ, स्त्री नइं विरह दहेइ,
विरह मिलिं वेद अणमिलिं, विरला विगत लहेइ. १४५१

निस-नेहां सिउं नेहडु, मुरख सरसी प्रीति,
नीठां साल तणीं परि, खिणि खटकइ चिति. १४५२

भूख गइ निद्रा गइ, सुपरि करइ विनाण,
जउ ते गोरी नवि मिलइ, तु जीवित सु प्रमाण. १४५३

जे दोहिलां दुर्लभ हुइ, तिहां मनि अधिक उल्हास,
वाडी पहुरु पाडता, सूडु करइ विखास. १४५४

रांजा अधिकूं सिउं करइ, रूठउ प्राण हरेइ,
ते तु बिपरइं जसइ, जइवि न मिलेइ मिलइ. १४५५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

लोक हसु दुरियन कसु, वरि ए जीवित जाउ,
वाहाला मांणस कारणिं, जे भावइ ते थाउ. १४५६

दसशर दस शिर नींगमियां, जनक-सुता सिउं रत्त,
तु प्रिय मांणस कारणिं, एक शिरनी सी वत्त. १४५७

वरि ए प्राण गया भला, गुणवंता सिउं वेधि,
प्राण भवंतरि पामोइ, पणि नवि लहोइ सुवेध. १४५८

चंचल जीवित प्राण ए, अविचल उत्तम प्रीति,
अविहड उत्तम कारणिइं, प्राण धरइ कुण चींति. १४५९

जस मन लागूं जेहसिउं, जां लगि ते न मिलंति,
हाथी चूकु विंझ जिम, भींतरि झूरि मरंति. १४६०

मन भींतरि कोउ जलइ, बाहिरि धूम न होइ.
मन गमतां वाहाला विना, कुण उल्हावइ सोइ. १४६१

इधण विण बलणूं बलइ, भय विण तनु कंपाइ,
अणवेचिं परवसि काया, नेह कीया जिणि माइ. १४६२

जग जाणइ जिमता नयी, सहिंजि सुजन जीणंग,
वाहालां सिउ जस वेधडु, ते किम थाइ चंग. १४६३

लोक अयाण अबूज ए, बाहिरि करइ उपाय,
पणि मन माहिली वेदना, वाहालां विण नवि जाइ. १४६४

विस सायर चंडु दहइ, चंदन विसहर संगि,
अन्न न भावइ ते विना, जल सिउं नहीं मनरंग. १४६५

सरव उपायिं तेहनिं, जउ हूं मिलूं एक बार,
प्राण रहइ तु माहारा, नहींतरि थाइ छाहार. १४६६

मनवंछित तु पामोइ, जउ कर वरसइ दानि,
उपार्जन आ वारनी, एहनी पूठिं जाणि. १४६७

अनंगदेव जाणी इसीउं, वसु अपुरव लेइ,
भूपति भेटि करी वली, प्रीति अधिक मांडइ. १४६८

प्रिय देखी मन उल्लसइ, अहांइ किसिउ संदेह,
तेहना घरना दास जे, तेहसिउं अधिक सनेह. १४६९

नितु नितु आवइ रायहरि, वालइ भूपति चित्ति,
इणि परि तेणइ धूरतिं, मांडी अधिकी प्रीति. १४७०

वरि वइरी सिउं मंडोइ, कृत्रिम प्रीति अपार,
काज करेवी आपणउं, कीजइ कोडि प्रकार. १४७१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हंसा कमलिणि वेलडइ, सहइ बग-पगह प्रहार,
सहीइ वाहालां नेहडइ, दुरियन वचन-विकार. १४७२

तरुणी करिणी वेधडइ, मूंकइ विंज गयंद,
परवसि रहइ बंधन सहइ, दुखु लता नेह-कंद. १४७३

हंसा किहि कद्दमि रमइ, कारग वसइं रमंति,
कोमल कमल सनेहडइ, मइल-पणुं सहंति. १४७४

वरि वइरीनिं सेवीइ, कीजइ नींचुं काम,
सहीइ जण जग बोलडा, वाहालां केरइ नामि. १४७५

एहवुं जाणी सार्थपति, राय तणी करइ सेव,
भूपति भोलइ भावि पणि, तेहसिउं मिलइ सदैव. १४७६

पय पांणि परि प्रीतडी, अधिक आगइ राय,
ते विण न रहइ अध घडी, एक हंस दो काय. १४७७

भाति पडी पटुलडइ, किमहि न जूइ थाइ,
तेहवी उत्तम प्रीतडी, जेहवो कंबलि राय. १४७८

पहिली घणी थोडी पछइ, जिम विहाणानी छांह,
तेहवी दुरियन प्रीतडी, विवरिया अवरांह. १४७९

वड–अंकुर गंग–जल, सज्जन तणा सनेह,
पहिलूं हुइ थोडिला, पछइ अधिका छेह १४८०

अति परिचयथी सार्थपति, राजा करेइ साथि,
अंतःपुरि आवइ सदा, वलगा एकज हाथि. १४८१

चित्ति चित्त न जां मिलइ, तां लगइ अंतर थाइ,
लज्जा-पड जव उपडिउं, तवि सवि परगट थाइ. १४८२

कृत्रिम वचन सनेहडु, तां दाखवइ छयल्ल,
जां बि मनसिउं नवि मिलइ, तां मनि हुइ ससल्ल. १४८३

नेह वचन तां विनय तां, तां भय तां लग्नि लाज,
साची प्रीति न जां मिलइ, तां लगइ हुइ अगाज. १४८४

चंद कलंकी सिरि धरिउ, इश्वर कंठि-नाग,
जिहां मन मानिउं आपणउं, तिहां कुण राजा रांक. १४८५

इम करतां दिन केतलइ, भूमिहर केरुं ठाम,
पातालसुंदरि जिहां वसइ, ते जाणिउ अभिराम. १४८६

मनि आणंद थयुं घणउ, आवी निज अवासी,
निज धइथी मुंइरा लगइ, सणंग खणावी सार. १४८७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जे जस उपरि एक-मन, जां ते तस न मिलंति,
खप-जप कोडी गमे करी, तां ते केडि न तिजंति. १४८८

चडइ सराडइ जां लगइ, काज न दैब विशेखि,
तिम तिम धीर तणइ मनिं, उछा हुइ सविशेखि. १४८९

अगनि माहि जंपावोइ, तरीइ सायर - नीर,
नथी दुल्लंध सनेहनिं, मरणां गमीइ शरीर. १४९०

जेहनूं मन जेहसिउं हुइ, तीह तस वत्त सुहाइ,
अवर वात विख-वेलडी, सुणतां चित्त उल्हाइ. १४९१

गय वाडी गिरिं भीतडी, वयर कपाट करंति,
हरि-पाहारी दोवारि सीह, रत्ता तुहि मिलंति. १४९२

जे जेहनु अरथी हुइ, ते तस काढइ केडि,
भुख तरस भय नवि गणइ, नेटि करइ नीमेडि. १४९३

आसा-लबध पतंगिया, दीवइ पडी मरंति,
वेध विलूधां मांणसा, मरणां-भइ न बीहंति. १४९४

कुंजर-कन्न पहारडइ, रोइ भमर अपार,
के तूं बीहसि मरणथी, जउ रस-चाखणहार. १४९५

भमर भटकी उसरइ, कां केतकि कंटालि,
मरवुं छइ एक जि वरां, विकुण गमइ गमार. १४९६

भमर बंधाणो कमलमां, थरहर कंपइ कांइ,
सुगुण सुवेधा जउ मिलइ, वरि मरी जइ तांह. १४९७

जे सबंध हवु हविं, ते सवि सुणु एक चित्ति,
राजा वीसारइ रहिउ, न लहइ घूरत मित्त. १४९८

एक दिन रायवाडीइ, पुहुतु क्रीडा काजि,
सारथपति नइ मुद थयउ, जांणे लाधूं राज. १४९९

वात वसी जे जेहनिं, तेहनिं तेहजि ध्यान,
त्रिभुवन देखइ तेह मय, नव नव करइ विनाण. १५००

गयुं सुरंगि भूमिहर, ते अवसर जाणेबिं,
सूती दीठी सुंदरी, वर्णन कहूं संखेवि. १५०१

त्रिभुवन जीतूं रुप-गुणि, तेह भणों मयणेण,
खांडु उघाडउं दीउं, गोरी वेणि छलेण. १५०२

गोरी चंदन-छोड जिम, वेध विलूधा नाग,
वेणी छलि सेवी करइ, झलकइ सिरि मणि-चाक. १५०३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

चमर-भार गोरी धरइ, गरविं चिहुर मिसेण,
त्रिभुवन रुपि हरावीउं, प्राण न चल्लइ केण. १५०४

गोरी गोर-थोर-थणिं, सोहइ वेणी-दंड,
अमीय-कुंभ दोइ राखवा, जाणे सर्प्प प्रचंड. १५०५

लाल-दंड मंयणि दीउं, सिरि सींदुरिय मंग,
आण मनावी आप्पणी, पइ पाडियां नर-चंग. १५०६

सामलि अठमि सामली, निलवटि आधु-चंद,
विद्या त्रिभुवन-मोहनीं, साधइ मयण-योगिंद. १५०७

निलवट चहुडिउ चांदलु, गोरी आणी डंस,
मुहु ऊपमि ससि किम हवइ, आवइ एणइ अंसि. १५०८

भमुहि कोदंडि जे हणिया, नितु को पीडा तास,
भींतरि साल न नीसरइ, जीव न मेहलइ आस. १५०९

अणीआणां अइ सामलां, परजीविय हरणांइ,
गोरी-नयणां खग जिम, जीवी अंतकरणांइ. १५१०

गोरी नयणां जीह पडइ, धोलि धोलि विसम किडखु,
तीह तीह धावइ मयण-भड, शर संधेविय तिक्खु, १५११

बाला नइ लोयणि करी, मयण मनावइ आण,
नयण खटकु जीह पडइ, तोह संचरइ सुजाण. १५१२

हरिणाक्षी हरथी अधिक, ससि निःकलंक धरेइ,
मयण दहिउ हर-लोयणि, सा नयणे सज्जेइ. १५१३

मयण-वीर सर-धोरणी, विस जलहर की धार,
अमीय मही-रस मारणी, गोरी नयण–विकार. १५१४

गोरो नयणां जीह पडइ, विज्झम भरियां वंक,
चंचल वलया विज्जु जिम, तीह विणासइ अंग. १५१५

बाला नयंणां जिह फुलइ, जीविय तास हरेय,
तिणि पापिं विहि नयणनइ, कांलू कज्जल देह. १५१६

नयणां कज्जल उपरइं, मारइ तिहुयण लोय,
कांइ अधकेरुं लहत जउ, तु जगि जीवत कोइ. १५१७

विस-नयने मणि-दंतडे, चंडु-मुहि थणि हत्थि,
अमृत गोरी-होठडे, लीधूं सारय मत्थि. १५१८

पइसंता दीसइ नहीं, खिणि खिणि खटकइ चित्ति,
गोरी नयणां तीर जिम, वीधइ हैउं जडिति. १५१९

चित्तलेहा वरभमुहि जस, रंभा उरसो माल,
नाशा-वंश तिलोत्तमा, गोरी रूपि रसाल १५२०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

उज्जल गोरी-दंतडा, दाडिम-कुली समान,
अधर-प्रवाली रातडा, छंडावइ नर-मान. १५२१

चंडु बीहतु राहुथी, गोरी-मुहि कीउ वास,
प्रीति विशेखइ हरिणलु, राखिउ नयणां पासि. १५२२

काने नाग विलाइआ, निलवटि चंडु अद्ध,
गोरी इसर समवडइ, मयण महा वसि किद्ध. १५२३

गोरी-कंठ सोहमणउ, ऊजल कंबु सुरेख.
कोइलि वीणा किन्नरी, त्रणे जीतां एख. १५२४

गोरी-थण दुरियन समा, साम-मूहा अइ वंक,
थद्धा कठिन सुपावरण, तुहइ उपाइ रंग. १५२५

नीलकंठ हैडइ धरिया, नेह-ससि अद्ध रसाल,
गोरी-थण इसर समा, तीह हूं करुं जुहार. १५२६

गोरी-थणह वट्टला, मयण-राय निहाण,
मणि लायणि पूरीया, कंचण-कलश समान. १५२७

थण अलीआला उद्ध-मुह, मयण महा-भड भल्ल,
जीह उरि लग्गइ सो जीअइ, इअर मरइ ससल्ल. १५२८

नयण-शरा थण-भल्लडी, वेणी तरल तरवारि,
त्रिहु हथीयारे मयण-भड, जीपइ तिहुयण मझारि. १५२९

दोइ गौर-थण कणय-गिरि, मज्झि मोती-हार,
आवत्ति नाहि-दहि, नइ फेणु जल-सार. १५३०

बालानइ लोयण-जलि, बूडु मयण-मतंग,
तीह कुंभस्थ थोर-थण, नेह-अंकुशि सुरंग. १५३१

गोरी हैडइ थोर-थणा, करइ सवत्ती कज्ज,
थण-गिरि सिहरि दुरि रहइ, पीउ परइ रंभण सज्ज. १५३२

वल्लह जिम हीइ रकखया, गोरीइ गुण-सार,
इय गव्विं उद्ध-मुहा, उनइया थाण-हार. १५३३

जीह जाया जीह वुट्टीया, तीह हैडूं फोडंति,
गोरी-थण दुज्जण थया, तु कर-पीडन संहति. १५३४

करि कुंभत्थल अधिक, गोरी-पयोहर हार,
गय मोती छांना धरइ, थण धरइ परगट हार. १५३५

नीली-कंचु अपावरण, गोरी-थण सोहंति,
जलहर-रेखा मज्झ-गय, ससिहर-बिंब हसंत. १५३६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कमल-मुखी हंस-गामिनी, अलि-कुंतल थण चकु,
मयण महानल उल्हवण, गोरी वाविअ थक्क. १५३७

गौरी लावणइ भरी, तिम चंपेविय देहि,
जिम अणमातुंअ थण मसिं, बाहिरि पसरिउं एह. १५३८

गोरी थणहर-कोट्ट माहिं, मयण-नरिंद रहेवि,
झुझ करेसि हर सरिस, पुणरवि शर संधेवि. १५३९

गोरी-थण अमीइ भरिया, सेस रहिउं चंपंता,
उंछह घडीउ चंदलु, तिहुयण नयणाणंद. १५४०

गोरी-थणहर घड-जूअली, नीर भरइ लायन्न,
निग्गय रमणह थालिथी, सींचणि रोमवलि वन्न. १५४१

छयल विडुग्गय चिंतडी, जिम हैडइ नवि माइ,
गोरी गोरा-तुंग-थण, तिम हैड न समाइ. १५४२

को तीरइ तीह वन्नीउं, थण-गिरि अंतर-सार,
जीह अंतरि सकन्हहर, निवसइ गुण-भंडार. १५४३

बाला तनि लायण-लय, पल्लविया हत्थेण,
फुली नयणां फुलडे, फली अति थोर थणेण. १५४४

बाला लायणइ भरी, मारइ तिखु कडखु,
डाढ गलावइ दूरिथी, जिम चंची फल पक्क. १५४५

वासुकि रूपा-नेउर मसि, गोरी पाइ पडंति,
विसहर वेणि बांधीया, छोडणि सेव करंति. १५४६

मुहुर झंकार सुवन्नमय, सचित्तलां सुवंक,
गोरी नउर वयण जिम, हैडु हरइ निसंक. १५४७

कोमल पटुली पहिरणइ, उरि कंचुउ सनील,
झाझरडां रमिजिम करइ, गोरी चलइ सलील १५४८

ससि-बयणी मृग-लोयणी, वेणी-दंड भुजंग,
मधुर बोलंती हंसली, गज-गामिनी सुचंग. १५४९

जे जे अवयव जिहां जिसिया, कामिक नइ करइ मोह,
गोरी अंगइ दीसीइ, ते ते तिहां समोह. १५५०

सूती देखी सुंदरी, मनोहर रूप रसाल,
सारथपति मनि चींतवइ, धिन धिन ए भूपांल. १५५१

गोरी गोर थोर थणी, सरस सकोमल वांणि,
जस अंगणि मंडण हवइ, तस जीवित सुप्रमाण. १५५२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जे गति हंस हरावती, वर नेउर झंकारि,
जिहां जिहां चालइ गोरडी, ते ते पंथ ज सार. १५५३

चंद्र-मुखी चंपा-वनी, जस सिरि चंदन-वास,
गोरी दीठी जिणि नयणि, हूं बलिहारी तांह. १५५४

वंकिम चंचल नेह भरि, तिखु कडखु सरेण,
तस वइरीनूं कज्ज ए, करती हसइ अचिरेण. १५५५

घन घन ते नर-हंसला, पय सक्कर समतोल,
जेहसिउं सरस सनेहना, बोलती हसइ सबोल. १५५६

रोमंचिय नर घन्न ते, विरह दावानलि-नीर,
गोरी कोमल कर-कमल, लग्गइ जास सरीर. १५५७

थाव करंजिय पय-कमल, रिणि जिणि नेउर-सिद्धि,
गोरी जस हैइ ठवइ, धन ते लील समुद्ध. १५५८

कंच-कुसण त्रटूकीइ, पीन पयोधर भारि,
घन ते नर जस गोरडी, दिइ आलिंगन सार, १५५९

चिंता संकड हैडलइ, सोसीय मांस सरीर,
सुंदरि समरइ जास मनि, धिन धिन ते नर-हीर. १५६०

करि कंकण कंचु कसणि, कंचण कंति रसाल,
कोकिल कंठि कमल-मुखि, कदली-दल सुकुमाल. १५६१

कुटिल-केश केसरि-कटी, कुच करी-कुंभ कठोर.
काम-कराली कामिनी, केसर कपुरह रोल. १५६२

कव्व कहा कवि कामिनी, केली हरि कलकेलि,
कतुहल केसर कुसुम, अहों वसइ कलकेलि. १५६३

गोरी गाहा गीय-रस, गोरस गयवर गोट्ट,
गमती गुणवंत गोठडी, पुण्य तणा ए मोट्ट. १५६४

गुणि गहिगहिती गजगती, गोरी गोरा गाल,
बोलंती गुलथी गली, गुरु थोर थण-हार. १५६५

चंद्र-मुखी चंपावती, चतुर चमक्कइ चालि,
चंदन चोली चीर सिरि, चंचल आंख अणीआलि. १५६६

जस गुणवंती गोरडी, धूली धूसर बालि,
सप्रसन्न सविवेक प्रभु, तो ह धरि पुण्य रसाल. १५६७

रुपवती नइ गुणवती मुहि मीठी मनोहरि,
ससनेही तु पामीइ, जउ हुइ दैवत सार. १५६८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

रुपइ मोहिउ सार्थपति, सूति देखी नारि,
भय सनेहिं कांपतु, चिंतइ हैया मजारि. १५६९

राज-सुता राय-वल्लभा, यौवन रुपइ मत,
किम कहिसिउं मन-वत्तडी, किम लहिवासइ जचित्ति, १५७०

नव-तन नेह समागमिं, थरहइ कंपइ चित्त,
धगमगती जिम पित्तनी, नाडी वहइ जडित्ति. १५७१

मारगनइ जल नेह-रस, सजन सभाबली जोइ,
ए अवगाहियां जिगि नुहइ, थरहर कंपइ सोइ. १५७२

पीउ दीठिं नहीं सुख नहीं, दीठिं गहिंबर थाइ,
बिसमी गती अति नेहनी, मुहुडइ कही न जाइ. १५७३

पिउ अणदीठिं दुखु जे, ते छइ लोक-प्रसिद्ध,
सुखि म दीठु दुखु जे, जाणइ जेणइ नेह कीद्ध. १५७४

अणदीठानु उरतु, हैडइं थोडरु होइ,
देखइ पणि न मिली सकइ, अति आवटणउं सोइ. १५७५

अथवा बोलावी जोउं, एहनइ मनि सिउ भाव,
अनंगदेव इम चींतवी, जगावी सा बालि, १५७६

ऊठी आलस मोडती, निद्राभर नयणेण,
मम्मण वयणां बोलती, नयणे जीता एण. १५७७

अनंगदेव देखी करी, मोही मोहण-वेलि,
विहस्या नयण कपोल-तल, हैडइ हुंइ रंगरेली. १५७८

उदभूत देखी रुप ते, पूछइ सुंदरि वात,
पुरुष-भमर कुहु कुण तुह्ये, केही तुह्य विलाति १५७९

नयणां देखी उल्लसियां, कोमल वचन सुणेवि,
हैडां हेजि जाणी करी, हरख हवु मनि हेव. १५८०

नयण जणावइ हरख भरि, हैडा तणउ सनेह देखी,
देखी विहसइ कमल जिम, अति उल्लसइ सदेह. १५८२

पहिलूं मंडइ आंखडी, अण-जाण्या सिंउ प्रीति,
पछइ मींठे बोलडे नेह जगावइ चींति. १५८१

रत्त विरत्तां मांणसा, नयणे वयणि जणाइ,
नेह वइर घण गोपवइ, तुहि परगट थाइ. १५८३

रवि अत्थमणिं कमल जिम, देखी नयन कुरमाइ,
वांकूं जोइ बिस वमइ, नयन विरत्त कहाइ. १५८४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

बोलावियां बोलइ नहीं, साहामूं जोइ न हसंति,
देखी छाया पालटइ, अति उधड मुहि जंति. १५८५

देखी उकराटुं जोइ, मचकोडइ मुख-राग,
एहवे लक्षणि जाणवां माणसडां नीराग. १५८६

सूरिय देखी कमल परि, विहसइ नेहि सराग,
अनिमिख जोइ वली वली, मांणसडां सराग. १५८७

सवियारां विज्झुमि भरियं, घोलिर वंक वलाइ,
ससनेहींनां नयणलां, लक्षमांथीइ जणाइ. १५८८

गोपाविउ पणि नेह-रस, नयणे चतुर लहंति,
क्षणि मीलियां क्षिणि विहसीयां, पीय सम्मुहा वलंति. १५८९

अंबर कस्तूरी परिं, सज्जन तणा सनेह,
छांना पणि नयणे करी, प्रगट लहीजइ तेह. १५९०

देखी मरकलडे हसइ, बोलइ सरस सराग,
कहिउं मानइ बोल सा सहइ, ते जाणेवां सराग. १५९१

इत्यादिक जे नेहनां, लक्षण कहियां छइ सार,
ते सवि जाणि सार्थपति, हरखिउ चित्ति अपार १५९२

मन जांणी मन दीजइ, ते रुडुं निरवाणि,
अणजाणइं जो आपीइ, जण हासूं सय हाणि. १५९३

दीसीइ रंग जेतलु, जे तु कीजइ रंग,
निसनेहां सिउं राचतां, दुक्खि दाजइ अंग. १५९४

एक एकनइ वेधइ मरेइ, साहामूं नाणइ रंग,
दैवइं इम कां सरजीउं, जिम दीवा-पतंग १५९५

सरखा मन बेहु हुइ, बेहु सरखु रंग,
एक एक विण न सकइ रही, तेहजि प्रीति सुचंग. १५९६

बोल जि कहीइ तेहनिं, जे मानइ निज बोल,
वचन उवेखइ आपणउं, ते परिहरीइ निटोल. १५९७

पाणी मांहइ न नांखीइ, सोना केरी भलि,
नीरस नइ मन-वत्तडी, म कहसि हैआ गहिल्ल. १५९८

त्राटी न खमइ पीटणी, धसी पडइ समूल,
उछांनइ मन-वत्तडी, सासु पडइ सबोलि. १५९९

गयवर केरु भारभर, खरिं नव हिणउ जाइ,
मन आपिउ कुमांणसां, अघवचि महेली जाइ. १६००

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

छयल अनइ कुणबीयना, ए बेहु एक सभाव,
साहामु देखइ त्रहेजउ, तु बी मेहलइ ताव. १६०१

अनंगदेवनइ हइडलइ, ते देखी हुइ आस,
चिंतइ सीघां काज सवि, सफल थयउ आयास. १६०२

जस कारणि मन-भमरलु, आवटतु निसि-दीस,
ते गुणवंती कमलिनी, मेली तस जगदीस. १६०३

जेहसिउं मिलवा कारणइं, करती कोडी उपाय,
ते सज्जन सिहिंजि मिल्यां, हैडां छंडि विसाय १६०४

तपी रहिउ तु जीवडु, जेहनिं मिलवा काजि,
ते सज्जन जउ पामीइ, तु धरि बइठां राज. १६०५

जे जस उपरि खप करइ, ते तस मिलइ निदान,
जगदीस्वरि जोडी जडी, कुहुनइ करइ प्रमाण. १६०६

जाप जपइ अति तप तपइ, खप करइ मेरु समान,
मन गमतां वाहलां मिलइ, तु ते सरव प्रणाम. १६०७

अनंगदेव इम चींतवीं, कहि सुणी सुंदर सार,
भोगी-भमर भमू भला, नव नव रस लेणहार. १६०८

अह्मे पंखी परदेशना, आव्या एणइ ठामि,
सुणी ते हैडूं ऊलटिउं, गोरी तोरुं नांम. १६०९

जव लगि तुज गुण सांभलिया, अमीय लता रस-कंद,
तव लगि लोचन अलज्यां, जोवा तुज मुख-चंद. १६१०

हेजइ हैडूं उल्लसइ, गोरी तोरइ नामि,
मेह गजंतइ मोर जिम, जिम चैत्रइ आराम. १६११

जिम दवि दाधां रुंखडा, पल्लवीइ महेण,
विरहिं दधुं हृदय तिम, गोरी तूं दीठेण. १६१२

फाटइ हृदय-तलावडूं, पुरिउं विरह-जलेण,
गोरी तूं नेह-पालि करि, दिइ जीवित अचिरेण. १६१३

गोरी तुज गुण-मालती, मुज मन भमर समान,
अवर सुजाती नवि गमइ, फिर फिर ताहारुं ध्यान. १६१४

भूख नहीं नींद्रा नहीं, दिन ते वरस समान,
भींतरि जीव तपी रहिउ, गोरी तोरइ ध्यानि. १६१५

नयणे दीसइ नव नवी, रुपवती वर नारि,
पणि तुज़सिउं मुज नायडु, अवर न सुपन मझारि. १६१६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कइ विस कइ अमीइ भरियां, गोरी नयणां तुज,
प्राण हरइ क्षणि नयणलइ, क्षणि जीवाडइ मुज्झि. १६१७

गोरी तुजमां गुण घणा, अवगुण एक अपार,
वेध विलाइ मांणसा, मारइ विण हथीआरि. १६१८

गोरी तोरा पीण थण, अभिनव भल्ल समान,
जस उरि लग्गइ सो जीइ, अणुं-लग्गा लइ प्राण. १६१९

गोरी एकजि तूं विना, मुज मनि हती ऊजाडि,
सफल थयुं दिन आजनु, पहुती नयण-रुहाडि. १६२०

वली वली जोउं जां लगइ, गोरी तुज मुख-चंद,
तां लगइ नयन-चकोरडां, पामइ अति आनंद. १६२१

गोरी तुज विरहानलि, प्रजलइ मोरुं चित्त,
रमण-महानइ जल चडइ, तेह बुजावइ जडित्ति. १६२२

जेहनइ नामि सहू बीहइ, आदि करि एकार,
गोरी ते तुज उपरइ, मुजनइ दहइ अपार. १६२३

भर अत्यंतरि जे रहइ, बीय सरइ संजुत्त,
ते तुज उपरि छइ घणी, ते जाणइ मुज चित्त. १६२४

चैत्र थकी जे सातमउ, परिहरि अंत्य उकार,
तुज भणी हूं आवीउ, ते तु परि सुविचारि. १६२५

किहां आंबा किहां कोकिला, किहां मेहा किहां मोर,
अवसर आवइ नवि मिलइ, मांणस नहीं ते ढोर. १६२६

गोरी भुज मनि दुःख थयुं, दुःसह तुझ विरहेण,
लाख लखंतरि तूं बिना, नवि लग्गइ अचिरेण. १६२७

उरि लग्गा जीवित हरइ, तोरां लोचन-बाण,
विस कज्जल महिमा नवउ, दीठां पणि लिइ प्राण. १६२८

पाइ पडूं नुहुरा करुं, गोरी दइ मुज मान,
वाहला तोरु दास हूं, मुज साथइ स्युं मान. १६२९

गोरी बिरहो ताहरइ, घडीय न मिं रहिवाइ,
जिम जल पाखइ माछिलि, तालोवेली थाइ. १६३०

गोरी मारि म नयणि मुज, आलालुंबु टालि,
अविहड वाचा नेहनी, तूं दक्षिण करि आलि. १६३१

नेह विण नयणि निहालतां, मांणसडां सूंकाइ,
मेहि जवासु सींचता, सूकी झंखर थाइ. १६३२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ससनेहां किम जाणीइ, जां नवि आवइ नित्त,
केवल नयण सनेहइ, तनु अवटावइ नित्त. १६३३

गोरी मुहि केतूं कहूं, तूं नवि जणइ सार.
वइरीनिं ए वेदना, म हिसिउ एकइ वार. १६३४

आलालुंबु लाइ रही, गोरी वरि मुज मारी.
मरणां दुःख एकवारनूं, विरह तणउ लखि वार. १६३५

वरि वछ-नाग अफीण दइ, जउ नुहइ मिलवा मन्न,
विख खाइ तुज उपरइ, वरि हूं मरुं सुवन्नि. १६३६

गोरी जउ तूं नहीं मिलइ, तु हूं हत्या देसि,
कंइ झंपावसि नदीयमां, कइ बिख खाइ मरेसि. १६३७

गोरी ताहरइ वेघडइ, जे दुःख सहूं निसि-दीस,
ते जाणइ मन माहरुं, कइ जाणइ जगदीश. १६३८

भूख गइ निद्रा गइ, काया लीधी शोखि,
ए दोखनी वैद्य तूंह जि छंइ, तुजथी उपनु दोख. १६३९

जाइफल यौवन एलची, बोलि एक पूरि न हुंसि,
तज विरहाली आमला, अति विस दहइ अति हंसि. १६४०

जीभइं वयण न उपजइ, लाजइं नवि बोलाइ,
गोरी तुजस्युं वेधडु, कहिया पखइ न रहिवाइ. १६४१

फल पाकां यौवन्न-रस, ए लीजइ ततकाल,
कुही पडसइ कालि के, कुण करसइ संभाल. १६४२

एक यौवन नइ सेलडी, ए जां हुइ रस पुरि,
तां सहु वाहइ हत्थडु, कंचुं छंडइ दूरि. १६४३

गौरी यौवन तिम गलइ, जिम कर-जल टींपेण,
दस दिन लाहु लीजइ, सहू संभारइ जेण. १६४४

जाग छइ यौवन जसइ, अह्म सखाइ होइ,
काया लाहु तुहि न लिइ, आहा नोठर लोय. १६४५

गोरी अह्मनि खप नथी, वली वली कहिइ तोइ,
अह्म सरखां जंवारडु, परउपगारइं होइ. १६४६

साठि सोभागिण हवइ, सुयेण रंभ समान,
सहसे जारे इन्द्र पणि, अर्ध्धासनि दिइ मान. १६४७

सुंदरि जे जेहवूं करइ, ते तेहवूं पामेइ,
एहवुं जाणो जार सिउं, सहु तिम लाहु लेइ १६४८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दान दीइ जे जेहवूं, पामइ तेहवू सोइ,
इम जाणी यौवन तणां, नाम कहियो कोइ. १६४९

गोरी जे मानतां नथी, हवडां अह्मारा बोल,
ते क्षणि क्षणि संभारसिइ, यौवन गइ निटोल. १६५०

तव को साहामूं नहीं जोइ, जव जासइ यौवन,
गोरी हठसिउ एवडउं, अलविं दिइ मुज तन्न १६५१

धन हुइ तु संचीइ, यौवन संचिउं न जाइ,
अधिकुं वाधइ बावरइ, संचीजइ कांइ. १६५२

गोरी मुहुडइ नांम कहसि, मागिउं आपि न अंग,
पाइ पडी मोंनति करु, दुक्खिइं दाजइ अंग. १६५३

दीन वचन मिं तुज चिवियां, गोरी जेतां आज,
जउ ते कहुं तो रायनिं, तु ते आपइ राज १६५४

तूं न लहइ भाव मन तणउ, मिं लाजइ न कहाइ,
गोरी मुज मन-आसडी, फलसिइ केणी उपाय. १६५५

विचित्र वहइ लाज-तलावडू, कुणहि न लाघु थाक,
किम करसिउं गुण गोठडी, तू चकवि हूं चक्रवाक. १६५६

गोरी मुज मन डगमगइ, जीव पडिउ अंदेसि,
स हूं मागूं तुज कन्हइ, तेहनी ना म कहेसि. १६५७

मागिउ आपइ आपणु, साचां वाहालां तेह,
बोल उवेखइ नवि मिलइ, तेहसिउं किसिउ सनेह. १६५८

मागणहारा ते मरु, मागइ नहीं मुह जोइ,
मूरखडां चिंतामणी, कादवि घालइ कोइ १६५९

ना कहितां लाजइ नहीं, नावइ कुहुनइ काजि,
रान-तलाव सरीसडां, तिणि माणसि सिउ काज. १६६०

जे नितु नितु नयणे हणइ, मन साथइ न मिलंति,
ते मांणस अंत्यज समां, दीठां दूरि टलंति. १६६१

वेध विलाइ झूरि हवइ, चलती न करइ सार,
वीज पडु ते उपरइ, जीवितनां लेणहार. १६६२

गोरी वेध न लाईइ, अहवा जउ लाअेइ,
तु धोरी-सिरि भार जिम, अधवचि नवि महेलइ. १६६३

सहीइ जण जण बोलडा, मन रंच्यति चंग,
चंचल चित्त न कीजइ, धरीइ सरखुं अंग, १६६४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नयणे दीठिं सुख नहीं, जो नवि भीडइ अंग.
अण-वूठिं मेह गाजति, किम धरइ चातक रंग. १६६५

नयणे वयणे गुण करी, रंजइ छयल अपार,
सोंग-विहुणां ढोर जे, ते किम रंजइ गमार. १६६६

गोरी तुज गुण-फूलडे, मुज मन-भ्रमर सुरत्त,
तिम करि जिम प्रीति आपणी, अधिकी वाधइ नित्त. १६६७

वांका जे गुणवंत सिउं, गुणवंता ते किम,
सज्जन सिउ सिउ आंकडु, गोरी जोइ न इम्म. १६६८

हंसा राचइ कमल-वनि, फुल-सुगंधे भृंग,
सुगुणां राचइ सुगुण सिउं, राचइ विजि मतंग. १६६९

गुणवंती रुपइ भली, जेहवु चांपा-छोड,
सजन साथइ नवि मिलइ, ए तुज मोटी खोडि. १६७०

गोरी ए बि-जण तणा, आलि जनम सुजंति,
जे सुगुणां सिउं नवि मिलियां, जे मिलिया विहडंति. १६७१

गोरी काया काच जिम, अविहड उत्तम प्रीति,
मणि पइ ठेली काच, कुण मूरखि आणइ चित्ति १६७२

एणी कायाइ जउ हवइ, सज्जन सरिसु रंग,
तु गोरी काच कटकडइ, लहिउं चिंतामणि चंग. १६७३

गोरी हूं छउं उरसीउ, जउ तू सुकडि देइ,
ताप शमइ तु वेधनु, इछा भोग फलेइ. १६७४

ताहारिं हाथिं मारि तूं, कइ मुजनइ जीवाडि,
आंखडीया आलंबडु, वार वार म देखाडि. १६७५

थोडां मांहि घणुं कहुं, साची माने वात,
हूं जीवसि जउ मिलसि तूं, नहींतरि मरण संघात. १६७६

विसमइ गिरि आंबा फलेइ, हैडूं हचरके जाइ,
ते मांणस कां देखीइ, जे दीठइ मन अवटाइ. १६७७

जे वेला तुज विण जाइ, वरस समी ते थाइ,
गोरी मिली तूं एक-मनि, वेध धणउ न खमाइ. १६७८

गोरी वाचा आपि मुज, मिलवानी ससनेहि,
तिम करि जिम थाइ प्रीतडी, रखे आपइ छेह. १६७९

गुणवंति माटइ तूंहनि, वाहाली घाती वाच,
रखे उवेखइ मूंहनि, नेह वधारइ साच. १६८०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जउ मंडीजइ प्रीतडी, मागिउं दीजइ तोइ,
दुरियन बोलि न छांडीइ, प्रीति खरी जउ होइ. १६८१

गोरी दूरियन छइ घणा, पाडइ अति अंदोहि,
वाहाला तेहने बोलडे, म करसि प्रीति विछोहि. १६८२

गोरी खूंटा कारणिं, अंब न सफल कपाइ,
दुरियन बोलइ सजन सिउं, प्रीति न छंडी जाइ. १६८३

गोरी जूंइ परभविया वस्त्र न छंडइ कोइ,
दुरियन वयनिं सजननिं, कुण परिहणइ सलोइ. १६८४

बोली बोली रहइ देखिया, खूटा विण न मराइ,
जउ मन मानइ आपणउं, तु लोकइं स्युं थाइ. १६८५

गोरी माणसि गरव तू, पाइ पडतां देखि,
सज्जन सिहिजइ नम्मणा, प्रीति वसइ सविशेख. १६८६

गोरी ताडु एवडु, सज्जन सिउं म करेसि,
गुणवतां अरथी घणा, पछइ झुरि मरेसि. १६८७

सुकवी कवित तणी परइ, सुंदरि सुंदर नेह,
अति कठिनिं अलखामणां, नादर को मले नेह. १६८८

तुं मुजनइ वाहाली थइ, तु एक मागुं मान,
रखे देखाडइ छेह तूं, पाले प्रीति सुजाणि १६८९

जीभइ किमहिं न वीसरइ, सोभागी तुज नांम,
कोडी वरस जीवों धरुं, जिम जीवनिं हंस ध्यान. १६९०

ते मुज नामि सुहावीया, तेहजि अक्षर सार.
माइ विधाता कां करिया, अक्षर अवर असार. १६९१

हूं भमरु तूं कमलिनी, तूं द्राक्षा हूं सहिकार
सरखइ सरखुं छइ मिलउं, तूं वींटी हूं हीर. १६९२

नव यौवन नव नेहडु, नव रस सरस अपार,
गोरी कांइ विलंबीइ, रस लीजइ संसार. १६९३

आशा-तरुवर पालविउ, तोरुं नाम सुणेवि,
नयणे दीठिं फुलीउ, छेद म करये हेव. १६९४

उन्हालइ तरसालूआं, वाहालूं जिसिउं तलाव,
तिम गोरी तूं वल्लही, जिम सायरमां नाव. १६९५

गोरी तोरे पगि पडूं, मइ न खमाइ विलंब,
आरतियां हुइ उतावलां, एक क्षण जाणइ जम्म. १६९६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वाहालां ताहरइ वेधडइ, जे मइ दुःख सहियांइ,
ते जाणइ मन माहरू, न्यानो विण न कहाइ. १६९७

हूं मोहिउ गुणि तोरडइ, कीधां कोडि उपाय,
तुजनइ मिलवा कारणिं, आस फली हवइ आय. १६९८

सुभट शरीरइ जे वसइ, धरि उकार करिज्ज,
गोरी वलतु कां न दिइ, कां रिसावी अज्ज. १६९९

एहवां वचन सुणी घणां, देखी उद्भूत रूप,
अनुरागिणि सुंदरि थइ, उद्धसीयां रोम-कूप १७००

सारथपतिनिं इम कहइ, वाहीला सुगुण सुजाण,
सुणि मुज मननों वातडी, तुजसिउं थयुं बंधाण, १७०१

तूं देखी मन उल्लसइ, नयणां अमी झराइ,
भर भाद्रवडइ मोर जिम, मेह देखी कोंगाइ. १७०२

आंखडीयां बलिहारडी, जेणिं वाहालां दिट्ठ,
साकर-चूरि तणीं परिं, कोमल शीतल मिट्ठ. १७०३

सुखदुःख संघाति सहू, जीव तुह्मारइ हाथि,
वाचा दक्षिण कर तणी, जनम लगइ तुज साथि. १७०४

तूं सज्जन वाहलेसरुं, तूहजि प्राणाधार,
आ भवि परभवि तुज समुं, वाहालूं कोइ न संसारि १७०५

तुं माहारइ हूं ताहरइ वल्लभ, जिम जल-पालि,
सुपतंतरि पणि एकठा, बीजानुं मुहु बालि, १७०६

आ वाचा साची करे, वहिडूं नहीं जीवंत,
जिहां तुज काया जाणि तिहां, माहारी माया कंत. १७०७

तनु घनु यौवन ताहारुं, ए पणि ताहरा प्राण,
यौवन-वाडी ताहरी, फुलीफली सुजांण. १७०८

सज्जन तणा सनेह, ऊंबर-तरुअरनी परि,
परगट हुइ फलेहिं, नयणां डंबर नवि करइ १७०९

जे जस ऊपरि एक-मन, तेहनिं तेह मिलंति,
मेह-बप्पीहांनीं परइ, आशा नेटि फलंति. १८१०

ते तूं उपजइ हेज, जे तूं हुइ वाहालां हैइ,
दाडिम-छालइ तेज, तु बी हुइ रत्तडु. १७११

कुंपलि मेहलि न रे हीआ, अलविं आस फेलीआंइ,
तूं अवटातूं जेहनइ, ते वाहालां मिलीआंइ. १७१२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

साकर दूधइ स्युं मिली, सोनु हवुं सुगंध,
जे ऊपरि मनडुं हतुं, ते ससनेहा बंधु. १७१३

आगइ वाहाला सुजन ते, अनइ वली मधुर बोलंति,
आंबा लागा इखूइ, कहु कुण मूल करंति. १७१४

नीर जिम नवइ सिरावलइ, पसरी एक-रस होइ,
चिति चित्ति मिली गयुं, अंतर न लहइ कोइ. १७१५

कहिसिउं क्षणमां मन मिलइ, कहिसिउं नहीं सवासि,
डुडर न वेइ कमल-गुण, भमरु लि गुणवास. १७१६

गोरी गुण-गढ भेलता, नयणे दीधु भेलि,
हैडइ मारग अप्पीउ, भांजी लज्जा-पोलि. १७१७

पूरव-कर्म तणइ वसइ, तेहसिउं बाधु जीव,
अनंग तणी आशा फली, विलसइ भोग सदेव. १७१८

जीवी तास वखाणीइ, घन घन सघन अनंग,
दर्शन-दुर्लभ सुंदरी, विलसी जेणइ चंग. १७१९

सूडा ते फल चाखीइ, जे फल कुणहि न लब्ध,
वरि मरवुं एक जि वरां, जेणि रहइ लोक-प्रसिद्ध. १७२०

कद्दम लंखी जल तरी, भेदी कंटक--वाडि,
हंसा विलसइ कमल सिंउं, नेहइं किसिउं असाध्य. १७२१

भमरु केतकि सिउं रमइ, कांटे तनु वींधाइ,
मन रच्चतां वल्लहां, दोस न को देखाइ. १७२२

जेहसिउं रूडा भावीइ, चतुर वखाणइ च्यारि,
वरि ते सज्जन कारणइ, सहीइ बोल बि-च्चारि. १७२३

भमर ते फूलइ रच्चीइ, जिहां गुण दीसइ दोइ,
लोक प्रशंशइ जेहथी, आप सवारथ होइ. १७२४

हंसा कइ मानसि रमइ, कइ तरसिया मरंति,
छीलरडे कद वालूए,, साहामूं पणि न जोअंति. १७२५

मिलीइ तु गुणवंत सिउं, जीह प्रसंसइ लोय,
निरगुण नींचह सिउ मिली, जनम विणासइ कोइ. १७२६

अमृत वरि टीपू भलूं, नहीं बिस-कूआ विरस,
वरि अध-घडली सगुण सिउ, नहीं निर्गुण सिउ वरस. १७२७

तं कांइ कीजइ नवूं, जिण रहइ लोकप्रसिद्ध,
हरि-हर ब्रह्मा सिर घुणइ, हुइ कारय सिद्ध. १७२८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वाहाली प्रीति ज पालवइ, हैडइ छइ डमडोल,
तु मुज मनि सुख संपजइ, जउ दइ अविहड बोल. १७३४

गोरी तोरइ कारणि, सहियां छइ दुखु अपार,
नेह-विछोह करइ रखे, वरि मारे तरवारि. १७३५

जउ जाणी गुणवंति, तु मइं मंडिउ नेह,
केलि म थासिउं बोरडी, रखे देखाडइ छेह. १७३६

अंब न हुइ लोंबडु, वायस नुहइ हंस,
चंद नहुइ अंगीठडी, निव गुण नुहइ सुवंश. १७३७

मंडइ सरिसव जेतलु, पालइ मेरू समान,
सज्जन तणु सनेहडु, जिम जेठइ उघाण. १७३८

कुलवंती थोडुं लवइ, पालइ घणु सनेह,
अकुलीणी बोलइ घणुं, क्षणमां आपइ छेह. १७३९

प्रीति करतां सोहिली, दोहिली पणि पालंति,
अघ-वचि मूंकइ आदरी, साहामूं ते बालंति. १७४०

तेतु लीजइ भार, जेतु सकीइ निर्वही,
प्रीति तणउ व्यवहार, जनम तणउ व्यवहार. १७४१

तुजसिउं कीधी प्रीतडी, हवइ जु आपसि छेह,
जण-हासुं मनि उरतु, बिपरि दहइसि देह १७४२

गोरी पाले प्रीति तिम, जिम वि न हसइ लोइ,
जगि उखाणउं जिम रहइ, वइरी जीणा होइ. १७४३

सघलइ बदनामी चडी, वइरी आणइ खेस,
नेह खरु तु जाणसिउं, जेउ अेहवइ पालेसि. १७४४

नेह रयण तिम राखये, जिम न पडइ बीसारि,
छल जोइ चोरइ रखे, दुरियन-चोर संसारि. १७४५

जण जण बोलि म उभजसि, खेद म आणसि चोंति,
दुरिचन बोल म हैइ घरसि, इणि परि पालइ प्रीति. १७४६

वाहाली तूं गुणवंति छइं, घणउं कहिसिउं होइ,
प्रोत म छोडसि आपणी, थोडइ घणउ स जोइ. १७४७

प्रीति प्रीति सहू को कहइ, थोडा करी लहंति,
ते थोडा पहिं थोडिला, कीधी जे पालंति. १७४८

विगुणां पणि छंडइ नहीं, आदरीआं उमाडि,
सुख-दुख सही पालीलीइ, हूं बलिहारी तांह. १७४९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वलतुं सा सुंदरी भणइ, बलिहारी तोरइ नामि,
वाहलाजी प्रीति पालवइ, अे स्यु कहिउ सुजाण. १७५०

जेहसिउं बाधउ जास मन, तें बीकिउ तस हाथि,
छांडीतां छूटइ नहीं, सुख-दुख तेहनइ साथि. १७५१

तुज साथइ जु मन मिल्युं, वाहाला तैन कहाइ,
तुज सिउं जेहवु नेहडु, तेहवु अवर न कहाइ. १७५२

मनसिउं जाणे प्रीतडो, जण जाणइ स्युं काम,
सहसि अठोत्तर विण मिलइ, मनमां जपीइ नांम. १७५३

सहीं ते जण जण बोलडा, मन अवटावी आज,
तुह्म स्युं कींधी प्रीतडी, ते स्युं त्यजवा काजि. १७५४

जे सज्जन अंगीकरिया, गुण जाणी अपार,
ते सज्जन किम मेहलइ, दुरियन वचन विकारि १७५५

कंति बीहीजीसइ लोक-भय, जउ मंडीसइ प्रीति,
मनगमतूं जनभावतूं, बि न मिलइ अेकांति. १७५६

लज्जा तु वाहाला किस्यां, वाहालां तु सी लाज,
अेक थंभइ किम बज्झिइ, सुंदरी दो गजराज. १७५७

लज्जह पेमह किउं मिलइ, तुरय सुचित्र वेउ,
गणय अनाडी वेघडु, काहि न रेहिउ अेह. १७५८

जिहां मन मानिउं आपणनुं, तिहां मिलतां सी लाज,
भरी सभामां सांढीउ, इश्वर राखइ आज १७५९

चींति पडी सी लोकनि, फिरि फिरि काढइ नीमेडि,
जेहनूं मन जेहसिउं मिल्युं, ते न तिजइ तस केडि. १७६०

मेहलाव्यां नहीं मेहलसइ, जेहसिउं जस अनुराग,
तु कां दुरियन पापीआ, बारी करइ विदाघ. १७६१

जिहां वन तिहां पावक दहइ, जिहां डुंगर तिहां खोह,
जिहां सनेहां तिहा रुषणां, हैडा म करि अंदोह. १७६२

कइ सिंथु कइ टालडी, कइ तावड कइ छज्ज,
अे छि अेकठां नवि मिलइ, वाहलां कइ लोक-लज्ज. १७६३

लोक अयाण अबूज छइ, परपीडा न लहंति,
जेहनूं मन जेहसिउं हुइ, ते ते विण न रहंति. १७६४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रीति विछोडी सुगुण सिउं, कुण राखइ लोक-लज्ज,
घर बाली कीरति करइ, ते मांणसडां अकज्ज. १७६५

जे विण जीव न रही सकइ, तिहां मिलीइ सु वार,
जोंवित कइ जण वल्लहां, हैडइ जोउ विचारि. १७६६

दुरियन बोली न नेह टलइ, कांइ अधिकेरु थाइ,
छासि संयोगिं दुध जिम, दहीं-रस अधिक सघाइ. १७६७

उत्तम वाघइ नींच टलइ, दुरियन वचन सनेहि,
वाइ उल्हाइ दीवडउ, अगनि अधिकेरु थाइ. १७६८

जिम जिम दुरियन आवटइ, जिम जिम विंदय लोय,
तिम तिम सजन सनेहडु, अधिक वधारइ लोय. १७६९

दोखी नेह वित्रोडवा, अछता बोलइ दोस,
उत्तम दुरियन बोलडे, हैउइ नाणइ रोस. १७७०

दोखी लाख गमे लवइ, लोक हसइ जो कोडि,
तुहइं हूं वाहिडू नहीं, वाहाला नेह विछोडि. १७७१

किमहि कुलाचल कंपीइ, सायर-जल सूकंतिं,
तुहइ उत्तम बोलथी, न चलइ जीव-प्रयंत. १७७२

नाग-पाश बंधन थिकी, लोह-सांगलथी अहीय,
वाचा-बंध कुलीन निं, न चलइ जां हुइ जीव. १७७३

बोलडेइ इम सार्थपति, पाम्यु अति आनंद,
घरि जातां सुंदरि कहइ, वाहाला सुणि नेह-कंद. १७७४

वहिला वली पधारयो, माया घरयो चिंति,
वरस समाणी अघ-घडी, तुण विण थासइ मित्त. १७७५

थांपिणि महेलु जेहनी, बाधा आवु मित्त,
मन-मणि मेहलिउं तुज कन्हइं, गोरी जाणे नित्त. १७७६

मुज मनि राखिउं गरहणइ, सज्जन तुहइ धूरत्त,
तु मन-मणि अहां मेहलीउं, मइं जाणी तुण वत्त. १७७७

नेह हसइ तु आविसिउ, घणउ न जाणउं झंखि,
नीर तणी तरसालूया, आपइं आवइ पंखि. १७७८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल २९

राग मल्हार

इणि परि नेह करी नवु, सारथपति सुविचार रे,
आवइ जाइ संकेतडइ, जाणी अवसर अवसर दोर संचार कि० १७७९

जोउ विषय सनेहडु रे, ते तु नवि गणइ गणइ मरणनुं संच कि,
मांणस वेध विलूघडउ रे, ते तु नव नव करइ प्रपंच कि०...दुपद

पोयणि परिमल वेधीउ, भमर न वेइ बन्ध रे,
नेहइ बंधा माणसां, ते तु दुषण जोवा अंध कि० १७८० जो.

सगपणि वाहालूं को नथी, वाहलां हुइ सनेहि रे,
डील तणु मिल छांडीइ, वनमां फुलडां फुलडां वाहलां होइ कि० १७८१ जो.

सुंदरि अति धूरति थइ, सारथपति नइ संगि रे,
पणि देखाडइ रायनिं, ते तु भोलिम भोलिम केरडु रंग कि० १७८२ जो.

अवसर पामी अेक दिनिं, गोरी करइ रूहाडि रे,
मंदिरि लेइ आपणइ, वाहलां मूहनिं मूहनिं नगर देखाडि कि० १७८३ जो.

सुंदरि बइसी मालीइ, जोइ नगर रसाल रे.
राइ राइवाडीइं जतु, देखी चींतवइ चींतवइ हैअडइ रसाल कि० १७८४ जो.

लींलाइं क्रीइं करइ, पापी अेह भूपाल रे,
हूं अंध-कुप तणी परइ, राखी दोहिलइ दोहिलइ पाताल कि० १७८५ जो.

मन विरमिउं भूपालथी, सारथपति स्युं स्त्त रे,
घूरत-लक्षण रायमां, जउ हूं वीचवुं वीचवुं तु खरी मित्त कि० १७८६ जो.

वचन करु अेक माहरुं, जिमवा तेडु राय रे,
हूं प्रीसूं मोरइ हथडइ, वा० रायनिं रायनिं चमकडु थाइ कि० १७८७ जो.

गोरी गहिली कुणइ करी, बोलइ सारथपति रे,
तूं प्रीसइ भूपालनिं, वा० तूंहनि तूंहनि अेसी कुमत्ति कि० १७८८ जो.

मुहु-मचकोडी मानिनी, बोलइ वचन विकार रे,
भीरु सभावइ वणिकडा, तुह्यमा साहस साहस नहीं रे लगार कि० १७८९ जो

कर कांपइ तुली तोलतां, बोलतां वलगइ जीभ रे,
घरि छोरु स्त्री उपरइ, वा० हाटनी हाटनीं पाडु रीस कि० १७९० जो.

त्रंबक कठीउ नाहासरी, तेहनी जाणु विगति रे,
वेची साटी क्रियाणकां, जाणउ हाटडइ वइसवा तणी रे युगति कि० १७९१ जो.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दूहा

कां कांटाथी उसरइ, भमरु केवडीआंइ,
सज्जन माणस लोकथी, मिलइ तु वीहइ कांइ. १७९२

तुह्यनइ नेह तुह्यारडु, वाहालु छइ अपार,
कइ अह्यारु खप नथी, कइ नेह छोडणहार. १७९३

पहिलु बोल न मानीउ, लाघउ मननु पार,
राज करेयो वरि वरस सु, छेहलिउं अह्य जुहार. १७९४

भलूं हवुं अेक बोलडे, तुह्य गुण लहिउ अशेष,
तुह्य सिउं बोलवा आंखडी, जु मनि होसइ तेख. १७९५

वाहालाइ बोल न मानीउ, जीवयो सदाइ काल,
जेहसिउं हसीनइ बोलतां, तस किम दीजइ गालि. १७९६

ढाल ३०

राग रामगिरि

[भाभानी देशी, मम करो माया काया. अे देशी]

सारथपति मन डगमगिउं, सुणी सुणी गोरी केरा बोल रे,
व्याघ्र-तटी रे ऊखाणडु, थयुं थयुं चिंतडूं विलोल रे. १७९७

प्रेम लींउ दोहिलु वाहलां केरडु, लोपी लोपी जाइ नहीं लाज रे,
प्रेम रे बंधाणां ले माणसां, करइ करइ कहु किसिउ काज रे....दुपद.

बोलइ बोलइ सुंदरी ससि-मुखी, वाहला आणउ कांइ मनि मुज खेद रे,
सनेह रीसिं रे जे तुं बोलीइ, नवि थाइ ते सवि साच रे. १७९८ प्रे.

दोहेलुं म घरयो वाहाला चिंतडइ, तुह्यनइ देउं छउं माहरडा सम्म रे,
हसीडां न हुइ वाहाला साचलां, वहिडूं वहिडूं हूं तुह्य किम्म रे. १७९९ प्रे.

तोरइ तोरइ करि दोरी हीरनी, मोरइ गलि घाली नेह-फांसि रे,
जउ हूं ताणूं तु हूं मरु, जोउ जोउ चिंतडइ विमासि रे. १८०० प्रे.

हूं सुखिणी सुखि ताहरइं, दुखि मुज दुख थाइ रे,
वहिची लीधां सुख दुख तहां लगइ, कीधी कीधी जही लगइ प्रीति रे. १८०१ प्रे.

बुद्धि विशेखिं अह्ये भोलवूं रे, मोटा मोटा इंद्र उपेंद्र रे,
तु किसी माणस वातडी, कीडाला मात्र नरेंद्र रे. १८०२ प्रे.

सारथपति इम सांभली, मानिउ मानिउ गोरी केरु बोल रे,
मांदु थइ रहिउ घर भीतरिं, जोउ जोउ कपट कलोल रे. १८०३ प्रे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

साजउ थइ वली दिनि केतलइ, आविउ आविउ राज-सभा मांहि रे,
घणे दिन देखी मित्र आपणउ, पूछइ पूछइ राजन देइ सांइ रे १८०४ प्रे.

घणे दिनि तुह्यो रे पधारीआ, बंधवजी ते कुहु-न विचार रे,
माया रे उतारी दिन अेतला, वीसारिउ हुं हैउा मजारि रे. १८०५ प्रे.

तुह्य विण भाइ मनि माहरइ, हूंतूं हूंतूं सघलइ रान रे,
निसि-दिन सारणि हैडलइ, बंधवजी ताहरइ वियोगी रे. १८०६ प्रे.

तुह्य मन कहउ किम रही सकिउ, अेता दिन विण मिलइं मुज रे,
कांइ कहु डीलइ अति दूबला, भाइजी बलिहारडी तुज्झ रे. १८०७ प्रे.

नयन संकोची देइ मरकला, कोटवाली कहइ तव सेठि रे,
हूं तुह्य सेवक पाघरु, वसूं वसूं तुह्य पाय हेठ रे. १८०८ प्रे.

सहु साथइ अविचल नेह घरइ, अेहवु अेहवु सुजन आचार रे,
चंदन चंद हुइ उजलां, चीतरिया सहिजि हुइ मोर रे. १८०९ प्रे.

जे मनि मान्यां लै जेहनिं, तै तु वाहलां वेगलडइ न होइ रे,
लोक छानां मन परगटां, नितु नितु मिलण सजाइ रे. १८१० प्रे.

कारण कृश-तणं सांभलउ, हूती हूती मुज असमाधि रे,
यम-घर थकी पाछउ वलिउ, बंधवजी ते ताहारइ प्रसादि रे. १८११ प्रे.

उछव कारणि तेह भणीं, बंधवजी ते वीनती अवधारु रे,
भोजन कारणि नहुतरुं, मोरइ मोरइ मंदिरी पधारु रे. १८१२ प्रे.

आग्रहिं अति राय नहुतरी, तेडी आविउ परिवार साथि रे,
सुंदरि करीअ शृंगार ते, प्रीसवा आपणइ हाथि रे. १८१३ प्रे.

ढाल ३१

राग सामेरी

आंखलडी जेहनो अति अणीआलि, वर-चांदलु चुढिउ भालि,
वलीं कूंकम गोरडे गाले, सोहइ श्रवण सोविन-जालि. १८१४

कंठी ठवी मोतीनी जालि, अति जीणी कटि लंकालि,
पगि झांझरडां ठमकालि, गोरी रुप रसालि. १८१५

बांहडली जेहनी अति लटकालि, अति कोमल कमल सुनालि,
चालंती जिसी चतुर मरांलि, जिहां मयण करइ अति आलि. १८१६

अतिहिं अमूलिक प्रहिरणि फालि, मद भिंभल मयग चालि,
चंपक-वनि तनु अति सुकमालि, कंठि सोहइ चंपक-मालि. १८१७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हठ मंडइ अधर-प्रवालि, वर-चित्रित जे पटशालि,
मनमोहन अति सुविशालि, सा प्रीसणि आवी बालि. १८१८

करि सोविन करवी झालि, पुहुती प्रगट सभावि चालि,
तिहां आसन मेहलियां ततकाल, प्रीसइ बिपहुर करेइ कालि १८१०

अति सुंदर सोविन-थालि, सहू बइसइ हाथ पखालि,
वरमोदकनी आवी डालि, कपूर-वासित सोविन-सालि. १८२०

मनगमती मसूरनीं दालि, जे सुरभित घृत नीकालीं,
भव-भूख शमई विकरालि, वछूटी तिहां घृत-नालि १८२१

सरसीनां जिम हुइ घडनालि, जाणे वरसेइ मेह अकालि,
जिम खलहल जल वहइ खालि, तिम प्रोसइ चित्त रसालि. १८२२

शत सालणे बांधी पालि, प्रीसइ सुंदरि सा पातालि,
चित्ति चमकिउ ते भूपालि, सीस धुणेइ रुप निहालि. १८२३

ढाल ३२

राग केदार गुडी

[श्रेणिकराय हुंरे अनाथी नीग्रंथ, अेदेशी]

ते देखि भूपति चोंतवइ, पातालसुंदरि जेह,
तिहां थकी किम आवी सको, मनि मोटउ रे पठइउ संदेह. १८२४

भूपालजी चिंतइ हैडा मजारि, देखी देखी प्रीसंति नारि,
थयु थयु रे चंचल ते वारि ... ... दूपद, आंचली.

पातालाधरि मेहली करी, हवडां जि आविउ अत्र,
जे सार्थपतिनी कामिनी, ते सरखी रे रुपि विचित्र. १८२५ भू.

तस नयन तिल सर्खप समी, दीसीइ सारथ बहूंअ,
अथ रुप-लक्षणि समां, दीसाइ दीसइ रे माणसलां बहूय. १८२६ भू.

ते वात निश्चय जाणिवा, भूपति करइ उपाय,
प्रोसीय जातां पूठिथी, नांखइ रे हो तीमननी छांट. १८२७ भू.

ते धूर्त भूपति चित्र लही, चीतवइ हैआ मजारि,
तु छइल पणि मुज आग्रलि, पय-रेखा रे सरि सविचारि. १८२८ भू.

निज काज करवा सीयल, जण लहइ सज्जन मुग्ध,
तेणि ज माया निम्मिया, नवि बोली रे विणासइ विदेग्व, १२८९ भू

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अणजाणतानी परि थइ, भूपत्तिनइ पूछेइ,
निज काज करवा सुजन ते, मन मांहि रे अजाण सहोइ. १८३० भू.

राजन्नजो रूचतु नथी, भोजन्न विख सम थाइ,
अथ वणिगने आहरडे, तुह्म नयणां रे किम भराइ. १८३१ भू.

कइ केाइ वाहलां सांभरियां, प्रिय परम प्राणाधार,
जे विना आहार न उतरइ, इम हसइ रे वचन विकारि. १८३२ भू.

संदेह विस्मय पर थकी, अति त्वरित ऊठी राय,
तंबोल वस्त्र लेइ करी, निज मंदिरि रे वहिलडु जाइ. १८३३ भू.

ढाल ३३

राग : मल्हार

(श्रेणिक राय हुं रे अनाथी नीग्रंथ, अे देशी)

ते वस्त्र छंडी कामिनी, पहिरी अवर तद्रुप रे.
मुहु ढांकी सूती सेजडी, तव आवीउ भूप रे. १८३४

जउ जउ धूरतनी कला, वंचिउ राय सुजाण रे,
जे मनि हूंती वातडी ते चडी प्रमाणि रे....दुपद

तालां सवि उघाडोयां, मनि शंशय माटि रे,
आवी जोइ नव सुंदरी, सूती दीठीअ खाटि रे. १८३५ जे.

जंभा खाती हाथडे, उठी चोलती आंखि रे,
अंग सवे मचकोडती, उठी राजन देखि रे. १८३६ जे.

वस्त्र मेहलावी आगलि, बीजां देइ भरतार रे,
तीमन केरां छांटडां, जोइ वार सु वारि रे. १८३७ जे.

बिंदु मात्र दीठउं नहीं, भागु शंशय चिंति रे,
शीलवती ए सुंदरी, अहीं किसी नहीं भ्रंति रे. १८३८ जे.

तिहांथी निःशंकितपणइ, वर भोगवइ भोग रे,
राजन अति रातु थयुं, कुहुनु नवि लहिउ योग रे. १८३९ जे.

गरव धरंती अति घणउ, मन मांहि सा नारि रे,
सारथपति नंइ इम भणइ, वाहालाजी अवधारि रे. १८४० जे.

परवसि रहिवूं राचनइ, वली भूमिगृह मांहि रे,
केा अवसरि मिली न शकूं, थोडु मिलण प्रवाहि रे. १८४१ जे.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

संज्ज थाउ तिणि कारणइ, आपण जेइइं परदेसि रे,
यौवन-लाहु लीजीइ, दिन गया नव लेसि रे. १८४२ जे.

कायर उत्तर आपिवा, तुहइ कहि रे अनंग रे,
राजन किम जाणइ नहीं, सुणि सुगणि सुरंगि रे. १८४३ जे

तु वलतूं सुंदरि कहइ, सुणि प्राण-आधार रे,
मोकलावो आवूं रायनि, तु मुज मति सार रे. १८४४ जे.

व्यापार सधलु संवरु, लेउ ग्राह्य-कयाण रे,
प्रतिबंध टालु लोकनु, सज करु सवि वहाण रे. १८४५ जे.

कायर पणि नेह वसि थकी, करी सकल सजाइ रे,
राजननइं मोकलाविवा, आविउ कृतम भाइ रे. १८४६ जे.

कृतम-लेख देखाडीउ, माय-ताय आलापि रे,
राजनजी अह्य चालिवा हवि शीखडी आपि रे. १८४७ जे.

दुहा

पंख पसारी पाहुणा हंसा उडणहार,
सरोवर सनेहा आपणा, समरेयो के वारि १८४८

मात-पिता जोइ वाटडीं, राजन दिउ आदेश,
आव्या दिवस घणा थया, हिवि जासिउं निज देस. १८४९

वचन सुणो राय गहिबरिउ, सजल हूआं नयणांइ,
करवत नीपरि अति दहइ, बंधव तुज वयणांइ, १८५०

माया मांडी तिं तिसी, बंधवजी मुज साथि,
अेह अह्मारु जीवडुं, जिम आवइ तुह्म साथि१८.५१

जउ तुह्मो चंचल चित्त हता, तु कां मांडी प्रीति,
अह्म सिउं वइर हतू किसिउ, जे अवटाडिउ चींत. १८५२

मिं जाणिउं मंडी जिसी, तिसी पालेसिउ प्रीति,
जउ जाणत खोटारडा, तु हूं न मिलत भींति. १८५३

प्रीति करी जे परिहरइ, नीसत नइ निस नेह,
वइरोथी अधिकुं देहइ, नितु अवटावइ देहि. १८५४

सुरयनिं नितु अत्थमण. चंद कलंकी किद्ध,
वहालां तणा वियोगडा, दैवइ दुखण दिद्ध. १८५५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हे करतार वरांसडु, मोटु छइ तुज मांहि,
वहालां माणस मेलवी, करइ विछोह प्रवाहि. १८५६

वलतु सारथपति भणइ, राजनजी अवधारि,
जिहां संयोग वियोग तिहां, अेहवी गति संसारि. १८५७

तुह्म स्यु बांधी प्रीतडी, अवर न कोइ सु होइ,
तुह्मनइ मोकलावी जतां, हैडइ दुख न समाइ. १८५८

भलिं देसंतरि आव्या, घणी उपार्ज्जन किद्ध,
तुह्म सरखां सज्जन मिलियां. मन मनोहर सिद्ध. १८५९

प्रीति मिली तुह्म सिउं खरी, रखे विसारु चित्ति,
जिम वाधइ अधिकेरडी, ते परि करयो मित्त. १८६०

दिन दिन हुइ वाघतो, तेहजि प्रीति प्रमाण,
क्षणि वाधइ क्षणमां घटइ, ते प्रीतिं स्यु काम. १८६१

नइतरु वाहाण सरावलां, सज्जन तणा सनेह,
पहिलूं हुइ थोडिला पछइ वाघइ छेहि. १८६२

आसो मेहा करवडा, नीचह नेह-विलास,
छेहि थोडा पाहिलूं घणा, वेणी वास अवास. १८६३

जनम लगइ वहिडइ नहीं, कीधी जेहसिउं प्रीति,
दिन दिन वाघइ चंद जिम, अेहवी उत्तम रीति. १८६४

छेहइं थोडी धुरिं घणी, चांपी नीरस थाइ,
अेहवी मींठी सेलडी, पणि प्रीतडी न कहाइ. १८६५

उछां मांणस प्रीतडी, सायर तणा कलोल.
क्षणि वाघइ क्षणि उसरइ, मांडो न रहइ निटोल, १८६६

पय छंडइ महुरप्पणउं, छासि ज साथि मिलंति,
दुरियन वचनि नेह तिजइ, ते मांणस नवि हुंति. १८६७

सज्जन दुरियन बोलडे, अधिकेरुं मिलंति,
छासि संयोगइ दुध जिम, दहो-रस अेक भलंति. १८६८

दहों अवगुण अेक छंडीइ, जउ मंडीजइ प्रीति,
मथतां मथतां नेह त्यजइ, नींच तणी अे रीति. १८६९

प्रीति न कीजइ तेहवी, जेहवी जल कमलांइ,
कमल मरइ जल सूकतइ, जल न धरइ मन मांहि. १८७०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सारस सरोवर अलि कमलांइ, हंसा कमल सुगंध,
अेह सवारथ मित्तडी, चकवी अनइ दिणंद. १८७१

चंद चकोरह सायरह सूरयनइं कमलांइ,
दीठिंथी मन उल्लसइ, नयण सनेह कहाइ. १८७२

मेह गजंति मोरडा, पामइ अति उल्लास,
अे निसवारथ प्रीतडी, दीठिं हुइ विलास. १८७३

आंबा-वन नइ कोकिला, बप्पीहा नइ मेह,
तेह विण न मिलइ अवर सिउं, सज्जन तणा सनेह. १८७४

राती कांबलिनी परइ, कोंजइ प्रीति सुचंग,
उखेडिउ नवि उखडइ, बइठउ अविहड रंग. १८७५

सज्जन तणा सनेहडा, काला-उन समान,
वरस सु सइं जोइइ, तुहइ तेहवु वान, १८७६

दिणयर नइं दिननी परइं, पाली जइ प्रतिपन्न,
दिवस विना सूरय नहीं, दिन नहीं दिणयर विन्न. १८७७

तेहवा कीजइ मित्तडा, जे अविहड परिणामि,
किमहि न हुइ पर-मुही, जिम भींतइं चित्रांम. १८७८

सज्जन कीजइ तेहवा, जेहवा अडागर-पान,
जिम भावइ तिम चांपीइ, तुहइ रंग निधान. १८७९

विरला जाणइ प्रीतडी, विरला करी लहंति,
ते थोडा पहि थोडिला, कीधी ज पालंति. १८८०

दीठइ बोलावइ करी, नितु नितु के मिलणेण,
इणि परि वाघइ प्रीतडी, जिम वेलडी जलेण. १८८१

दूरि गइं अवराह कइं, जस हैडु न चलेइ,
तेहजि सारी प्रीतडी, परिचय अवर कहेइ. १८८२

अणदीठिं अति देखवइ, दीठे अण बोलंत,
अति मानइं विदेसि गइं, इणि परि नेह टलंति. १८८३

महिलय-जणह अदंसणि, अइं-दंसणि णीयस्स,
दुरियन बोलिं नेह टलइ, मुकखुस्स य नियस्स. १८८४

जेहवी कोमल आंखडी, तेहवी प्रीति कहाइ,
तिल-तुस-मित्ति विप्पअइ, क्षण मांहि कुरमाइ. १८८५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

किशलय रत्नां अहिय कुसुम, फल रत्ता पहि रत्त,
दाडिमनी इरि सुजनना, वाघइ नेह नित नित. १८८६

राजनजी एणी परिं, घणे प्रकारि सनेह,
जे परिजाणउ रुपडी, चित्रि धरयो तेह. १८८७

रखे वीसारु चित्तथी, माहारा सम छइ मित्त.
थांपिणि मोहली जीवनी, समरेयो नित नित्त. १८८८

रखे अेहवुं जाणता, जे छं हूं परदेसि,
जे मनि मान्यां आपणइ, तेहनु हीइ-निवेस. १८८९

अंबरि गाजइ मेहलु, तलिथी नाचइ मोर,
जे जेहना मनमां वसिया, ते तेहनइ नहीं दूरि. १८९०

ते किम कहीइ वेगला, जे मन मांहि वसंति,
रात्रि-दिवस जव संभरइ, तव हैडुं विहसंति. १८९१

ते वेगलांथा ढुकडां, जेहसिउं चित्त मिलंति,
ते ढूकडांथा वेगलां, जे मन मांहि न हुंति. १८९२

कांइ अपराध करिया हुइ, खमयो अमीणा दोस,
अति परिचय प्रेमह थकी, चित्ति म धरयो रोस. १८९३

बंधव वीसारु रखे, एता दिननी प्रीति,
को अवसरि संभारयो, धरयो अह्मनि चींति. १८९४

उत्तम जे पालाइ सदा, धरि 'इ' कार करिजु,
अंतिम अक्षर परिहरी, अह्मनइ बेहुंअ धरिजु. १८९५

मानव मोहन वेलडी, आदइं करि एकार,
अंतिम अक्षर दुरि करि, धरयो हैया मजारि. १८९६

वलतूं भूपति इम भणइ रे, बंधव सुणी वत्त,
ते वाहलां किम वीसरइ, जेहसिउं लागूं चित्त. १८९७

किहां सायर किहां चंदलु, किहां मेहां बप्पीह,
सजन सनेह नवी वीसरइ, वीसारता निसि-दीह. १८९८

लूणह-पाणी होइ मिलियां, कीधां जूआं न थाइ,
जे सज्जन मन स्युं मिलियां, ते किम वीसारियां जाइ. १८९९

बंधव तूं जिणि देसडइ, तिहां जाणे मुज प्राण,
काया सुनी रडवडइ, किसो न दीसइ सान. १९००

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सज्जन सहिजिं चोरटा, चोरी करइ नित नित्त,
जाइ छइ अह्म देखतां, चोरी अह्मारां चीत्ति. १९०१

रागवती मन मांडवइ, ऊगी प्रीति-लयांइ,
नेह-जलइ नितु सींचयो, जिम नवि सूकी जाइ. १९०२

तुह्म म जाउ जउ कहूं, तु अमंगल होइ,
जाउ कहितां जीभडी, नीठर शत-खंड होइ. १९०३

गरुअडि बइसु जउ कहूं, जिम रुचि अदासीन,
वाहलां मांणस चालतां, उतर दि किम मन्उ. १९०४

जल-भरि नयण न जोइ सवइ, गदगद कंठ सशोकि,
हइडु गहिंवर थइ रहिउं, वाहलां जातां शोक. १९०५

माया उतारु रखे, गया पछी परदेसि,
रे सज्जन गुणवंत वली, तूंह निं कहीइं मिलेसि. १९०६

कुशलखेम पंथइ हयो, वहिलां वलण करेउ,
मनवंछित कारय करु, को अवसरि समरेउ. १९०७

तुह्मे सज्जन गुणवंत छउं, मिलसइ सजन अनेक,
पणि अह्म हैअडू तुह्म विना, ठरसइ नहीं किहिं अेक. १९०८

भमरांनंइ फूल ज घणां, सरोवर घण हंसाह,
मित्त घणा सुमाणसह, परदेसडइ गयांह. १९०९

सार्थवाह उवाच-

ठामि ठामि दीसइ घणां, नदीआं वावि तलाव,
मेह विना बप्पीहडा, कहिं न करइ मन भाव. १९१०

वनि वनि चंदन-तरु नही, सरवरि सरवरि हंस,
ठामि ठामि सज्जन नहीं, जेहथी पुहुचइ हुंस, १९११

सरवरि सरवरि कमल छइ, निरमल नीर अपार,
पणि मानस विण हंसनूं न ठरइ चित्ति लगार. १९१२

वन-बाडी तरुयर घणा, पणि कोइलि नि अंब,
जेहनि मनि जे वल्लडु, ते विण तेह निंरत्त. १९१३

सज्जन सभावइ भमरलु, ठामि ठांमि बइसइ,
पणि मालति विण हंसनूं, न ठरइ चित्ति लगार. १९१४

राजन तुह्मो सुजाण छउ, मिलसइ मित्त घणांइ,
गुणवंता अरथी घणा, रखे वीसारु तांइ. १९१५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राजा उवाच–
अेक जि हंसि सरवरह, जे शोभा जग मांहि,
बगला कोडि गमे मिलइ, तुहि न नयण भराइ. १९१६
सार्थवाह उवाच–
जिम सरोवरनां हंस विण, दिन झूरंतां जाइ,
तिम सरवर विण हंस पणि, झरी पंजर थाइ. १९१७
सजन सीलाया–सुहेडी, वैर सुभाषित सारि,
अे मेहलंतां दोहलां, वेध व्यसन संसारि. १९१८
राय प्रतिं इम बूजवी, सुभ दिनिं शुभ महूंरत्ति,[1]
प्रवहण पूरी सज थयु, जावा सारथपति. १९१९

ढाल ३४

राग केदार गुडी

सारथपति हवइ सज थयउ, जावा जाव मणि-दीपगामि रे,
राजन आविउ रे मोकलाविवि, पूठइ पूठइ सायर तीरि रे. १९२०
राजन करइ मोकलामणी, वरसइ वरसइ आंसूडानी धार रे,
सजन जातां परदेसडइ, हुइ हुइ दुख अपार रे. १९२१
दुपद. राज० आंचलि.
एणइ समय भूमिहरमां थकी आवी आवी सणग–दूआरि रे,
सुखासनि बइसी राय, आगलइ आवी आवी करीअ शृंगार रे. १९२२
राय प्रतिं धूरति इम कहइ, कीधु कीधु घणउअ प्रसाद रे,
राजन देस विदेशडइ, रहिसइ रहिसइ अह्म जसवाद रे. १९२३
तारा तारा चरणप्रसादथी, रहियां रहियां सुखइ अेणि गामिं रे,
कीधी कीधी घणी रे उपार्जना, सीधां सीधां चिंतित काम रे. १९२४
राजन तुह्म बहूमानथी, कीधउ कीधउ जे अपराध रे,
खमयो खमयो ते सवि दोसडा, करयो करयो वचन अबाध रे. १९२५

दूहा

अतिहिं सनेहां संग थकी, जे अम्भीणा दोस,
खमयो सवे अपराघडां, मित्त म धरयो रोस. १९२६
सज्जन सनेहां रूसणइ, जे उलंभा दिध्ध,
वीसरतां न वीसरइ, जे मन मांहि प्रसिद्ध. १९२७

---

१. शुभ हूंरत्ति २. साग्य

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सार्थबाह उवाच–

सजन सदा संभारयो, छेहलिउ अह्य जुहार,
न जाणुं मिलसुं कहां, विसमुं विहि–व्यवहार रे. १९२८

देशी पाछिली

इणि परि त्रणि जण परवरियां, पुहुता पुहुता सायर-तीरि रे,
राय प्रति करीय जुहारडु, सारथपति अति वीर रे. १९२९

सारथपति अनइं कामिनी, बइठा प्रवहण मांहि रे,
प्रहवण पूरियां परिवार सिउं, चालियां चालियां सायर मांहि रे. १९३०

सुंदरि सारथवाह सिउं, हुइ खटमास रत्त रे,
प्रवहण पूरियां जाइ सावारि, सुणयो सुणयो हवइ हवी वात रे. १९३१

बंधव सारथवाहनुं, नाम तिसिउं परिणाम,
नामि सुकंठ सुकंठ छइ, गीत गुणइं अभिरांम. १९३२

जांणइ ऊपजि रागनी, भाखा रतुनइं वान,
तान मान लय मुर्छना, राग वणउ निधान. १९३३

प्रिय दूती प्रेमह तणी, सेनानी मयणांह,
राग जयउ आनंदमय, जे मंडन वयणांह. १९३४

भमर छयल्लह मुह कमलि, गोरी मानस हंस.
हैडा भावह पोषाणउ, किज्जह गीय प्रशंस. १९३५

दुखीयां दुख वीसारणाउं, केलीहर सुखीयांह,
वाहलां विरहीय उल्हवण, बलि किजुउ गीयांह. १९३६

दुखीया दुख वीसारणउं, मन ठारवणउं मित्त,
दुखीया संभारणुं, गीय गति अेह विचित्र. १९३७

राग न वसीया मुहि जस, गीइ भेदिया कन्न,
वा पइसैवा विवर ए, एहवूं कहइ सुजन्न. १९३८

आघा दुख–पंजरि ठिय, अध हुउं चउभागि,
कांइ नीसासे कांइ नयणले, कांइ दूहे कांइ रागि. १९३९

गाहा गीय सुमाणसिं, वेधिया झुरी मरंति,
घण पइठउ जिम अंबमां, सूकी झींणा हुंति. १९४०

वाहलां विरह वीसारणउं, जु जगि राग न हुंति,
तु शरणां विण सरह जिम, हैअडूं फाटि मरंति. १९४१

सायर मांहि वेरडी, भलिं सरजी किरतार,
दुख–सायर संसारमां, कीघउ राग-आधार. १९४२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

गीय-रस जाणइ दुन्नि जण, हरिणानइ हरिणांखि,
जीवित आइ हरिणलां, तनु अपइ हरिणांखि. १९४३

गीय सुणीनइं रंजीया, जे अप्पइ निज प्राण,
मांणस पहि ते मृग भला, नहीं मांणस अजाण. १९४४

जेणि न जाणिया गीय-रस, गाहा गुठि न किद्ध,
ए मांणस जंबारडु, तस कां दैवइ दिध्ध. १९४५

जे दुखीयां प्रिय विरहीयां, को ठारवण न होइ,
गीत सखाइ तेहनइ, मन दुख वहिंची लइ. १९४६

अति गुणवंत सुकंठ ते, देअर नइ संबंधि,
हसतां बाघउं हैअडलूं, जिम लोढानी संधि. १९४७

सुंदरि चिंतइ चित्तमां, विधन समाणउ कंत,
एहनइ हवी सुकंठ सिउं, विलसूं सुख अत्यंत. १९४८

सोंह वकरिउ वध करउ, मारइ मथगल मत्त,
कंत हणइ वली आपणउ, गोरी पर-धरि रत्त. १९४९

तनु-चिंतांइ सार्थपति, उठिउ तेणी रत्ति,
सुंदरि ते अवसरि लही, सायरि पाडिउ कंत. १९५०

पडखी वेला केतली, कीघउ सबल पोकार,
कृतृम विलपइ कामिनी, है है विषय विकार. १९५१

ढाल ३५

राम मारुणी

(काशीथी चाल्या महाराय रे, अे देशी)

वली वली विलवइ नारि रे, वाहाला वीनतडी अवधारि रे,
हूं तु एकलडी निरधार रे, तूं तनु प्राण तणउ आधार. १९५२

दुपद...आंचली

नाहनि मेलु रे मालु रे.

ए तु प्रीउ विण किसिउ संसारि रे, मूंहनइ न गमइ सोल-शृंगार रे,
मुज भूषण सघलां भार रे, मुहनइ तुज विण सरव असार रे. १९५३

तूं तू पूरव-प्रेम संभारि रे, ए तु करसइ कुण मुज सार रे,
वाहाला तुज विण पीडइ छइ मार रे, ए तु दहइ मुज विरह-
विकार रे. १९५४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वाहाला वेघडु लाइ म मारि रे, तूं तु वाहि न वरि तरवारि रे,
कंता कइ ए दुःख निवारि रे, मूंहनइ न गमइ अन्ननइ वारि रे. १९५५

तूं तु जोइ न चिंति विचार रे, ए तु उत्तम नुहइ आचार रे,
जे वचनइ कीध उच्चार रे, किम तिजीइ तेहनीं सार रे. १९५६

वाहलां तूं मुज मननु हार रे, मुज मूकइ मदन-प्रहार रे,
पापी विरह करइ संहार रे, तूं तु ए दुख-भंजणहार रे. १९५७

कुण आगलि करुंअ पोकार रे, ए वेदन गिरुइ अपार रे,
एतु दुतर-सायर पार रे, दोहिलु दैव तणउ व्यापार रे. १९५८

वाहाला ए मुज कुण ग्रहचार रे, कइ को दुरियन वचन-प्रचार रे,
एवी वार्ति कोइ न माहार रे, दोहिलु दैव तणउ व्यवहार. १९५९

मुज विख सम थाइ आहार रे, वाहाला तु ज विण घोर अंधार रे,
तूं तु बोलि-न प्रीउ एक वार रे, जूरी जूरी हूं थइ छाहार रे. १९६०

वाहला पूरव-प्रीति वधारि रे, मुज मनि वहइ करवत-धार रे,
मूहनिं दुख-सायरथी उतारि रे, मुज तनु विरहि म दारि. १९६१

पापी धिग धिग ए किरतार रे, कांइ कीधु मनुस्य-अवतार रे,
मिं न खमाइ विरह लगार रे, वाहालु पीडइ खइर अंगार रे. १९६२

काहे वीसारिआ तमसु प्यार रे, हूं वली वली करुं झुहार रे,
मेरा गुनह काया वींसारि रे, हूं तु याउंगी तोरी बलिहारि रे. १९६३

तुज आणइ भवि भरतार रे, बीजा कोइ न गमइ गमार रे,
वाहाला मुज मनि तूंह मंदार रे, बीजा आक तणा अंबार रे. १९६४

तूं तु अधवचि नांखी रहिंत भार रे, दीधउ आशा-वेलि कुठार रे,
वाहाला तुज विण नयर कंतार रे, मनि अेवडु न धरीइ खार. १९६५

मुज घडी एक नहोंअ करार, पापी पीडइ विरह-तुखार रे,
मोरू प्रीउडु जिम सहिकार रे, हूं कोइलि करुं कुहु-वार रे. १९६६

वाहला चडु चंदन चीर रे, मुज न गमइ अन्न नइ नीर रे,
शीतल-मलय समीर रे, मोरु झंखर थयुं सरीर रे. १९६७

तूं तु यौवन-फल तणउ कीर रे, तूं तु सुरत-समर तणउ वीर रे,
हूं वोंटी तू नर-हीर रे तूं तु गिरुउ गुण गंभीर रे. १९६८

पगि पगि निगड समां मंजीर रे, वागइ विरह तणा वली तीर रे,
एगइ नयणे नावइउ हीर रे, जीव बांधउ तुज सिउं मीर रे. १९६९

तुज नावी हैडइ महिर रे, मुज धरणी तूं दिइ वहिर रे,
वखाउं वाहाला विण जहिर रे, मिं न खमाइ विरहनुं कहिर रे. १९७०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दुख-सायर वाघइ लहिर रे, मन माहइ गाजइ गुहिर रे,
वली डील वलूरइ नहरि रे, आछेटइ सघलूं सयर रे. १९७१

मोरइ तनिथी उडी गयुं रुहिर रे, नोंसासे उन्हा अहर रे,
युग सरखा थाइ मुज पहुर रे, क्षण मांहइ आवइ तुर रे. १९७२

कोइ टालु अे मुज विहुर रे, तस दिउगी सोविन-महुर रे,
नवि भावइ अन्न सुमुहुर रे, विरहानल दाजइ ऊर रे. १९७३

जिम समरइ समरस शूर रे, जिम चकवी समरइ सुर रे,
जिम क्षुधातुर वंछइ कुर रे, जिम भोगी केसर कपुर रे. १९७४

तिम समरुं तुज गुण-पूर रे, वा० अबला सिउं सिउं जोर रे,
इम कांइ जइ रहिउ दूरि रे, तू तु मनह-मनोरथ पूरि रे. १९७५

हूं मयणइ कीधो चूर रे, वा० वाघइ विरह-अंकूर रे,
तूं तूं इम कां करइ असूर रे, तुज विण गयुं मुज नूर रे. १९७६

हूं मोतीनुं तुं दोर रे, गलइ साही राखिउ जिम चोर रे,
किम जाइसि मूंहनि छोरि रे, वा० आशा-पाश म तोरि रे. १९७७

ढाल ३६

राग मूधाली

(पीउ आपो रे महारो पुत्ररतन्न, अे देशी)

कंतह मारु सायरि पडीउ, इम कां दैव ज नडींउ रे,
हैडा साथइं हूंतु जडीउ, क्षणमां किम ऊजडीउ रे. १९७८

कांमणडूं कांइ कंतइ कीधूं चिंतडलूं चोरी लीधुं रे,
आशा-वेलइ करवत दीधू, अेकइ काज न सीधुं रे....दुपद०

हैडा मांहि आस घणेरी, वालिंभ हूती तेरी रे,
दैव तणी गति कां केरी, ते सवि नांखी फेरी रे. १९७९

कंतह मारू दोस ज काढउ, इम कां थइ रहिउ गाढउ रे,
तूं वैश्वानर दीसइ टाढउ, वहालां सिउं सिउं ताडु रे. १९८०

सुणो कोलाहल अति दुखकारी, धाइ आव्या पाहरी रे,
नींजामा जोइ नीर मजारी, सुंदरि रठती वारी रे. १९८१

जोतां जोता शृद्धि पामी, कुणहि न दीठउ स्वामी रे,
असती मरण पामेवा थाइ, सहूइं राखी साही रे. १९८२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ३७

राग धन्यासी

(भले रे पधार्या तुहमे साधुजी, अे देखी)

इणइ रे अवसरि राखी सुंदरी, पडती पडती जलनिधि मांहि रे,
सहु रे सुकंठादिक इम वीनवइ रे, तूं अह्म स्वामी तणइ ठाइ रे १९८३

लक्षण रे धिग् धिग् असतो केरडां रे, तिजीउ तिजीउ राजन कंत रे,
सारथ रे नायक सायरि नांखीउ रे, अेहवी अेहवी स्त्रीना वृंत्तत रे...दुपद.
वनिता साथइ कोइ म राचयो अेहनुं रंग-पतंग रे,
कामिनि चूकी जे अेक कंतथी रे, त[illegible] इ हुइ बीजइ किम रंग रे. १९८४

मदमंत रे कामालीसा कामिनी रे, वि[illegible] इ विलसइ सुंकंठ साथि रे,
मनमां रे चिंतइ सोइ सुकंठजी रे, अेहनुं अेहनुं न कीजइ वांसास रे. १९८५

छंडिउ रे लीला लहिर भूपालजी रे, छांडिउ सारथवाह रे,
बनिता रे ते सिउं हेसइ मूंहनइ रे, देसइ देसइ अवसरि दाह रे. १९८६

मनसिउं रे विरमिउ गुणवंत तेहथी रे, विलसइ विलसइ मन विण भोग रे,
जिम को काराग्रहमां राखीउ रे, जांणइ जाणइ तेहवुं संयोग रे. १९८७

अेहवइ रे सारथपति सायरि पडिउ रे, कांइ कांइ करम-संयोगि रे,
पामिउ रे किहि अेक प्रवहण-पाटीउ रे, जिम विरही प्रिय-संयोग रे. १९८८

कांइ रे यभ संयोगि पाटीउ , लागुं लांगुं सिंहलद्वीपि रे,
सारथ रे नायक तव ससतु [illegible] ि [illegible]इ चिंतइ हैडा मझारि रे १९८९

आभां केरी छांहडी, वीजलडीनुं तेज,
क्षणमां हुइ विश्राल जिम, तिम कामिनि केरुं हेज १९९०

जाणिउं तूं गुणवंति छि, तु मइं मांडी प्रीति,
क्षण अेक रंगपतंग नउ, अेहवु नाविइं चींति १९९१

तूं अविहड जाणी हती, वाहालो वहिडी कांइ,
जस खोलइ शिर कांकीउ, ते कां छेदी जांइ. १९९२

जु तुह्मे कीया स्नेह, तु कां विछोहा दाखव्या,
नाउ वाहलो मूं कोइ, करवतडी आपइ गलइ. १९९३

अंब न हुइ आंकडु, राईणि नुहइ निंब,
उत्तम तु वहिडूं नहीं, नीरि न बुडइ तुंब १९९४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सुगुणां निगुणां [illegible], [illegible] [illegible] पाडिवि,
ते सज्जन मुख देखीवा, नितु दिणयर उगंति. १९९५

कसतां कांसा कस नहीं, दीसइ सोविन वन्ना,
लागु हैया भरुंसडु, जब गुण लहिया सुजन्न. १९९६

तिकां सरजिउ देव रे, उछां सांथि सनेह,
धडीय न लागइ छांडतां, जिम कातीना मेह. १९९७

सुगुणां साजन थोडिल्लं, जेहसिउं कीजइ नेह,
निगुणां घरणी-तलि घणां, पगि पगि आपइ छेह. १९९८

भमरु बइठउ भोलपणि, सींबलि देखि सुरंग,
जव जाणियो गुण सेवतां, तव हुउ मन-भंग. १९९९

मोती तणइ वरांसडइ, कांकरडा चिणइ हंस,
सज्जन तणइ भोला वडइ, कीध कुमाणस संग. २०००

जउ दीठ मन तोहरुं, तु मि कीउ सनेह,
पहिली माया दाखवी, हवइं कां आपिउं छेह. २००१

नेहा कीजइ तेतला, जेता निरवहिवाइ,
नाउ पर संतापीइ, मेहली आदरीआंइ. २००२

वाहाली मुजसिउं बोलती, जोती नेह नयणेहिं,
मुज कारणि सहूं वंचती, ते किहां गयु सनेह. २००३

भमरइ जाणिउं फुल अे हसइ सदाइ सुरंग,
मन आशा मनमा रही, क्षणमां थयु विरंग. २००४

सजनीआ थइं ते करिउं, जे वइरी न करत,
प्रीति-ढंढेरा जगिदीआ, भींतरि जीव बलंति. २००५

धरि आडंवर कां करइ, जउ नही निरवहि नार,
वइरी न करइ ते करिउ, हैडइ करवत—धार. २००६

सोगत मन साचनुं करिउं, सज्जनि त्यजतां नेह,
करतां मन हूंतू जूउं, जूउं देता छेह. २००७

ताहारइ मनिसिउ ऊपनुं, सिउं वसीउ मनि दोस,
ते मन तेह सनेहडा, छांडो आणिउ रोस. २००८

इछो नयण-मेलावडउ, मेहलंतां जीवि मेहनाइ,
जिहसिउं रंग रम्या सइ, ते कहु किम मेहलइ. २००९

मांणसडां नवि धीरीइ, बाहिरि देखि सुरत्त,
वरि अेक वरस विलंबीइ, जोइ दीजइ वित्त. २०१०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

फटि रे पापी हैअडला, नींसुत नावइ लज्ज,
मांणस विरमियां चित्त सिउं, तेहनी करि लालच्चि. २०११

तीह उलंभा दीजीइ, जेहसिउं आगलि काम,
जे मनमांथी उतरियां, नवि लीजइ तस नाम. २०१२

उछां चित्त न चालीइ, वरि खमोइ दस दोस,
इम करतां जह नेह तिजइ, तो तिजीइ तस सोस २०१३

भागी डाल न वलगीइ, नवि कीजइ अंदोह,
चित्ति विरतां मांणसा, मनि नवि धरिइ मोह. २०१४

ढाल ३८

राग धन्यासी

(पहिलु माणस मोह करइं, अे देशी)

सारथपति इम चींतवइ रे, है है अधिर संसार,
का कहिंनूं नहीं वल्लहूं रे, कुहुनां स्त्री-भत्त रे. २०१५

तूटक

कुहनां स्त्री-भरतोर सगा नइ, कूडु ए संसार,
जे स्त्री कारणि पातक कीधूं, तेहनु एह सकार,
पोढउ पृथिवीपति मिं वंचिउ, मित्त-द्रोह वली कीध,
वीसासघात कीधउ वली जेहनिं, तणइ दुख दीध. २०१६
मरणां भय न धरिउं, जस कारणि नाणी कुलनी लाज,
नरकि जवानउ बोलि ज दीधु, कीधां घणा अकाज.
रागइ प्राणी दोख न देखइ, दुखण गुण करी जाणइ,
जे जेहथी विरमइ ते तेहनां, अछतां दुखण आणइ २०१७

विश्व थकी मन विरमिउं रे, तूटा बंधन पास,
एणइ अवसरि गुरुजी मिलिया रे, बुजवइ वचन विलाप. २०१८

तूटक

बुजवइ वचन विलास वाणी, भव्य प्राणी उल्लसइ,
जिम ग्रीष्म तापइंया चतु(२) चातक, मेह देखी मनि हसइ,
आगइति वल्लभ दुध उजवल मांहि, साकर जिम भलइ,
जे सुणन हैडइ सांभरइ, क्षण मांहि वाहलां ते मिलइ. २०१९

सहिगुरु दिउ उपदेसडु रे, कुडउ एह संसार,
नेह सवे छइ कारिमा रे, माया दुखु भंडार. २०२०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तूटक

माया दुख भंडार सगांनइ, नेह (स)वे छइ कारिमा,
जस काजि जे नर आवटइ, ते मोह नाणइ चित्तमां,
संयोग सहुणा सरिस सायर लहरि चंचल घन इहां,
कुश-अग्नि जलबिंदु सरिस जीवित, मोह धरीइ कुह किहां. २०२१

जस कारणि नर दुख घरइ रे, नव नव करइ उपाय.
प्रेम-गहिलु प्राणीउ रे, छडइ मायानइं ताय. २०२२

तूटक

माय ताय बंधव सुत स्वामी, जे अति वल्लभ सुहुद,
वनिता वसिथी सर्व ऊवेखइ, वली करइ पातिक-वृंद,
कामिनि प्रेम तणइ रसि रातु, छडइ बंधव-नेह,
ते पणि वनिता हैडइ नाणइ, छेहडइ आपइ छेह. २०२३

को कहिनूं नथी वल्लहु रे, ठालु म धरसि मोह,
भू उपरि कुण न गयो रे, इंद नरेद्र समूह. २०२४

तूटक

इद्र नरेंद समूह गया रे, लीला लहर भूपाल,
दानी मानी चतुर विचक्षण, वइरीना जे काल,
त्यागी भोगी न्याइ ठाकुर, जस कीरति जग बोलइ,
ते पणि नयणां बारि पधारिया, तुहि न प्राणी बुजइ. २०२५

जे वाहलां विण घडीय न जाइ, ते विण वरसह जाइ,
मोटा मोटेरा जिनवर सरखा, ते पणि हवा कहिवाइ,
इम संसार असार ज जाणी, जउ मनि कांइ न्यान हुइ,
धर्म करतु वली भवंतरि, भव-भय दुख जिम न हइ. २०२६

ढाल ३९

राग मारुणी

(महेलो भव तणो राग न...)

मुनि नायक रे एहवा सुणी उपदेश, हैडइ थयु विरांग न
लीधूं चारित्र सार, महेलउ भव तणु राग न. मु. २०२७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तेहजि दैव संयोगि, तेणि दीपइं आव्या वाहाण न,
ठेसि वागइ पग दुख तइ, उसीयालइ वली भेंटि न. २०२८

ते सुंदरि सुकंठ, आव्या करता केलि न,
ते देखी मुंन रुप, लाजिउ चित्त सुकंठ न. मु. २०२९

आपणूं कहीअ चरित्र, जाणी बंधु-सरुप न मु.
दीक्षा लेइ सुकंठ, पुहुता बेहु देवलोकि न. २०३०

असती सुंदरि सोइ, बंधव मिलिया देखि न,
पूरावी सवि वाहाण, पुहुती को एक दोपि न. २०३१

वेशा थइ तिणि दीपि, विलसिया नव नव भोग न
पुहुती नरक मजारि, भमसइ काल अनंत न. २०३२

दूहा

सारथपति वलावि करि, जयंतसेन भूपाल,
हैडा मांहि दुख धरइ, गुण समरइ ततकाल. २०३३

पाछां पगला नवि वलइ, नयन न खंडइ धार,
सजन वुलावी आवतां, सुनु भमइ ढंढार. २०३४

सज्जन साथइं जीव जा, जीवों किसिउं करेसि,
ते सज्जन विण झूरतां, दुखुइ दिन्न गमेसि. २०३५

कहिसिउं हसोनइं बोलसिउं, कहिसिउं करसिउ रंग,
चित्ति चमककु लाइ गया, ते सज्जन अति चंग. २०३६

सज्जन आज वुलावीयां, जासइ केहि विदेसि,
क्षणि क्षणि हैडुं चीतवइ, वाहाला कहीइ मिलेसि. २०३७

आज ऊभां इणइ आगणइ, कालइ करेइ गांमि,
परमइ को परदेसडइ, मिलसिउं किहि किणि ठामि. २०३८

परदेसी सिउं प्रीतडी, हैडा मंडी कांइ,
आज आंहां कालइ जसइ, चित्ति चमकु लाइ. २०३९

सूनां मंदिर सेरीआं, खावा धाइ वन्न,
सजन विछोहियां मांणसां, जिहां जाइ तिहां रन्न २०४०

राजा गुण संभारतु, जूरतु हैया मजारि,
जव आविउ भूमिग्रहिं, तव नवि दीठी नारि. २०४१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ४०

राग रामगिरी

राजन विमासी चतडइ रहितु, वनिता न दीठी अति विहसि थयु. २०४२
जो रे भाइ कुणि रे धूता॥डइ घूतु, मोरी मोरी वाहाली लेइ परदेसडीइ पहुतु...दुपद
राजन प्रधानइं इसिउ कहावइ, कोइ कोइ वीर छइ जे धूरत नइ लियावइ. २०४३ जो.
सेवक सहू जोइ भूमिहर पीठी, मांहि रे जोतां जोतां सणगडी दीठी. २०४४ जो.
बोलइ रे राजन निं सेवक स्वामी, एक दुख चिंतडइ नइ विस्मय पामी. २०४५ जो.
राजन सा उलखी नही रे जोती मोटी मोटी घूरतडी जे तुह्मने वहाती. २०४६ जो.
पडइ रेम पहामी दोउ राजन बोलइ, दाधा रे उपरि वली लूणडा तोलइ. २०४७ जो.
एकनूं कूंच बलइ एक दीवडु खूलइ, एक मनि दुख दहइ एकनइ रे टूलि. २०४८ जो.
राजनजी नीजामांनि कहइ रे विचार, प्रवहण सज करुं मलाउ वार. २०४९ जो.
नीजामा कहइ नहीं भेखज-गोली, जे क्षणमां सज हुइ रे वहिली २०५० जो
दिवस घणेरडे ए सज थाइ, तेतले दिहाडे परदीडिं रे जाइ. २०५१ जो.

ढाल ४१

राग मारुणी-धन्यासी

वचन सुणी विलखु थयु, चिंतइ चतुर भूपाल रे,
अेणइ धूरति हूं वंचीउ, कीधउ गरव विशाल रे. २०५२
राजन चिंतइ चिंतडइ, है है अधिर संसार रे,
मिं जाणिउं सहू माहरुं, ठालु हउ अहंकार रे... दुंपद
माया ममताइं नडिउ, माहारुं माहारु करी देखइ रे,
जां रस पहुचइ जेहनुं, तांते तेहनिं लेखिइ रे. २०५३ रा.
सगपणिं वाहालूं को नथी, वाहालु स्वार्थि प्राणी रे,
नमरू छडइ फलनइं, परिमलनु क्षय जाणी रे. २०५४ रा.
ते जउ माहारो नवि हवीं, मूंहनइ वाहालो हती अपार रे,
तु माया कुण उपरइं, धरीइ एणइ संसारि रे. २०५५ रा.
मनवइं रागिइ पूरीउं, नाणिउ मोह लगार रे,
एहवइ चारण केवली, पुहुता सुर परिवार रे. २०५६ रा
वृष्टि हवो विण आभले, इष्ट कहिउं वैधि रे,
जेहनइं निसि-दिन साभरतां, तेहजि मिलीयां सहजिं रे. २०५० रा.
कुलटा चरित सुणी करी, राइ संयम लीध रे,
सत्तम दिनि केवल लही, कालक्रमइ ते सीध रे. २०५८ रा.

इति पातालसुंदरी संबंध.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ४२

राग सोमरी

(अेक दिन अनुचरि वीनव्यो, अे देशी)

जउ तेह सरखी सुंदरी, नवि हवी सीलइ चंग,
पाताल मांहि जउ रही, तुहरे, देही अनंगि.
तु वणिगनो कामिनी, किम रहइ जे स्वछंद,
अे मुग्ध भोलु भोलविउ, दाखवी माया-वृंद. २०६०
रागीया साचुं लेखवइ, ते नारि बोलइ बोल,
कामिनी केरा बोलडा, जेहवा ति पोला ढोल,
मुहि बोलतां वाधइ घणउं, जिम जलधिना कल्लोल,
साचउं न बोलइ अे करती, मनि नेह नहीं निटोल. २०६१
एहवां रे वचन सुणी घणां, तत्वार्थ विरहित राय,
कहि मंति तेहवू कीजीइ, जिम कपट परगट थाइ.
तु सचिव कहइ ए सोहिलुं, अह्मे प्रगट करसिउ कुंड,
सजन्न दिउ आदिसडउ, जिम एह जाणइ मूढ २०६२
तु अह्मे सेवक ताहारा, जउ तास टालउ शील,
तां लगइ फणगर फूकूइ, जां मोर न मिलइ नील,
इम सुणी राइ ए प्पीउ, आदेश मननइ रंगि,
सचिव च्चारइ हरखीया, परनारि केरइ संगि. २०६३
विख अनइ वली वधारीउं, वोंबडे चडी कारेलि,
एक भखण नइ वली हडकयु, ऊधाण मांहि रेलि,
पंखाल वली पन्नग थयउ, शाकिनी राउल मान,
ऊगट्टि कीधो मसि तणी, हबसिणी कालइ वानि २०६४
मांजार नइ पय भालविउ, वानरा वाडी मांहि,
ते वलो राउल वाहीया, लंपट्ट सचिव प्रवाहि,
आदेश लही पाछा वलिया, मन मांहि हरख न माइ,
ते शील-सायर सोसवा, घट-पुत्र सरखा धाइ. २०६५

ढाल ४३

राग धन्यासी

रायना इम निसुणी रे बोल ज सार. हरखिया रे मनि धणउ सचिव ते चार....दुपद
लहोय आदेश नइ काज उपाइ, आव्या आव्या मंदिर ते नरक सरखाइ २०६६ रा.
च्यार ते मनमथ रूप समान, जे देखो मानिनी मेहलइ रे मान, २०६७ रा.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वेस-आभरण अनोपम सोहइ, वनिता-वृंद ते देखी मोहइ, २०६८ रा.
च्यारि ते यौवन रूप सिउं, माता परनारी प्रेमइ अति घण राता, २०६९ रा.
कुसुम-आभरण नइं वस्त्र ज वीटी, सज करी पेखइ कोइक दूती, २०७० रा.

दूहा

बहु गुणवंती लोहमय मुहि अति तीनी हुंति,
दुती सुइ विण किम मिलइ, माणस केरी संधि. २०७१

मन वल्लभनिं मेलवइ, घाणी साकर-चूरि,
एहवी दूती जिहां नहीं, परिहरि देश सदूरि. २०७२

सही पडोसी सुगंधिका, न्यापित मालाकारि,
प्रव्रजिता एणी परइ, दूती तेर प्रकारि. २०७३

पहिलइ दिनि वार्ता करइ, बीजइ गुण कहइ तास,
रूपकला गुण चतुरिमा, लीला वचन विलास. २०७४

तृतीय दिने

सुंदरि तूं गुणवति छइं, मुरख कंत विलास,
अेहवा दासइ नवि घटइ, गोरी तोरइ पासि. २०७५

दूती अेहवे बोलडे, जोइ तेहनूं चित्त,
मन देखी वार्ता कहइ, नहीतरि तिजइ जडित्ति. २०७६

वलतूं जउ सुंदरि कहइ, मेहली दीर्घ नीसास,
सहि अे दैव अटारडु, कुहु सिउं कीजइ तास. २०७७

इम ते चंचल चित्त लही, केता पडखी दीह,
प्रगट करइ गुण छयल्लना, देखाडइ तस नेह. २०७८

दुर्भग दुर्गत कामिनी, प्रोखित कृपणह नारि,
स्वछंदा कौतुकप्रिया लोभिणि सुलभ संसारि. २०७९

दूती च्यारे मोकली, चिहु अे पृथग प्रधानि,
आवी शीलवती प्रति, बोलइ मधुरी वाणि. २०८०

गोरी तुज गुण सांभली, मोहिउं चित्त सुजाण,
जउ उवेखसि बोल तूं, तु ते तिजसइ प्राण. २०८१

शीलवती उवाच—

जउ ते गुण-रागी ज छइ, तु सि न जाणइ चिंति,
जे पहिलूं असती हवइ, तस गुण किसिउ लहंति. २०८२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दुती उवाच—
तुह भूख्या गुण तरसीया, लंघणि पंडुर देह,
अेक वार तनु रवि दइ (?), जीवाडि-न गुण गेहि. २०८३

शीलवती उवाच—
अन्न न आवइ अह्म धरिं, जलनउ न केरु संग,
तनु कुहनइं आपिउं नथी, मागु अनेरां चंग. २०८४

तरता देखी हंसला, बगला तुडि म मंडि,
हंस विना अेणइ सरोवरइं, कोइ न जीलइ मूढ. २०८५

ढाल ३९

राग रामगिरी

परनारी सिउं प्रेम न धरीइं, चंचल चित्त न करीइ,
देखी रे अंबरि आंबा फलिया, हैडइ दुख नवि धरीइ. २०८६

बंधवजी परदारा परहरीइ, जेहथी नरगिं रे पडीइ...दुपद

आरति अनीद्र अभूख, आठे पहुर उचाट,
अे परनारी प्रेम तणा सुख, नरक तणी छइ वाट. २०८७ ब.

उत्तम कुलनइं खांपण लागइ, वइरि धरइ रे उछाह,
भूपति डंडइ सुजन सी दाइ, परनारी-उमाह. २०८८ ब.

त्रिभुवनमां बलवंत विख्यात, मोटउ रावण राय,
परनारीनइ वेधि विलूधउ, पामिउ मरण उपाय. २०८९ ब.

आ भवि प्राणी यौवनि मातु, परदास सिउं रातु,
नरक तणा दुख जे छइ दोहिलां, ते पणि वेसइ जातु. २०९० ब.

शीलइं सुर नर सेवा सारइ, वंछित फलीइ आस,
जयवंत पंडित कहइ शील सुवा, सुर नर तहना दास. २०९१ ब.

दुहा

एहवां वचन घणां कहियां, तुहि नवेइ प्रधान,
अंध न जां किहिं आफलाइ, तां नवि आवइ शांन. २०९२

पीउ करी देखी कमल ते, अणसट्ठिहितु राय,
शील-परीक्षा कारणइ, मंडिउ एह उपाय. २०९३

तु देखाडूं पारखूं, जिम मनि चमकु थाइ,
एहवुं जाणी दूतीने, सुंदरि कहइ उपाय. २०९४

सुंदरि न घटइ पर तणउ, कुल वनितानइ संग,
तुहइ धन लोभइं करी, माणस मांडइ रंग. २०९५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ४५

राग भीलो मल्हार

(समोसरण बइठा श्री जिनवर, ए देशी)

एक लख टंका लेइ आवु, जउ अह्य सिउं हुइ काज रे, लाल,
जे अति विसमां दोहिलां, द्रव्यइ सीजइ काज मेरे लाल. २०९६

सुंदरि बुधइं आगली, कामिनि सगुण सुजाण मेरे लाल,
च्यार नइं प्रतिबोधवा, सियां सियां करइं विनाण मेरे लाल...दुपद

आज थिकी दिन पांचमइ, निसि अंधारा पूरि मेरे,
दूती-वयणि ते तेडीया चिहारइ, जूजूह प्रहुरि मेरे. २०९७ सू.

धरि खणावी उरडइ, अति एक खाड मेरे,
ते उपरि एक अणवणो, वस्त्रि ढांकी खाट मे० २०९८ सू

एक लख लेइ पहिलु आविउ, यामिनि पहिलइ पुहुरि मे०
द्रव्य लेइ खाटइ बइसारिउ, तव ते पडीउ विहुरी मे. २०९९ सू.

इणि परि च्यारे चिहु ए पहुरे, पडीया विबर मझारि मे०
वेलू विवरइं पाथरी, ते अनुकंपा माटि मे० २१०० सू.

नरक तणी परि विवरइं पडीया, च्यारे ते निज पापि मे,
किमहि न सकइ नीसरी, है है विषय-संताप. २१०१ सू

दोरइं बांधी श्रावलूं, मेहलइ जल आहार मे
थोडे दिहाडे तेहनु, टालिउ विषय-विकार मे. २१०२ सू.

दुहा

सचिव पडिया ते विवरमां, जुरइ निज निज दोस,
सुंदरि प्रीउ गुण सांभरी, हइडइ आणइ सोस. २१०३

सजन-गुण जव सांभरइ, तव मन दुखि भराइ,
सरोवर जिम आसाढथी, बेहु कंठइ पुराइ. २१०४

सज्जन गुण तुह्यारडा, जिम जिम समरइ चित्ति,
तिम तिम हैडुं आवटइ, नयणां गलइ जडित्ति. २१०५

सज्जन गुण संभारतां, काया परबसि थाइ,
हैडइं डीबु जांमीइ; नयणे नीर न माइ. २१०८

ईणि अवरि मेह आवीइ, विरही केरु काल,
बापीडु पीउ पीउ करइ, वरतिउ वरखा-काल. २१०७

वरसि म वरसि म म्रहला, पायइं सांमल थाइ,
आदिइ वइर सलूण-जल, सही सलूण विलाइं. २१०८

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ४६

राग मेघ मल्हार

आवोउ आसाढ कि वादल वापरिया रे वापरिया रे,
वरसइ मेह अखंडकि सरोवर जलि भरिया रे भरियां रे,
पीउ पीउ करइ बपीह कि बादलं छाहियां रे छाहियां रे,
असल सलावइ साल कि वाहलां विरहीयां रे विरहीयां रे. २१०९

मांडिउ तंडव-नाच को गाइ मोरडे रे मोरडे रे,
क्षणि क्षणि आवइ सज्जन, हैडइ मोरडइ रे मोरडइ रे,
आंसूंडइ भोंना चीर कि गोरी उरडइ रे उरडइ रे,
क्षणि क्षणि मूंइ क्षणि खाट कि अंगणिउ रडइ रे रडइ रे. २११०

जस धरि वाहला होइ कि लहिकइ बांहडी रे बांहडी रे,
वाहलां विरहिय मांणस किम गइ रातडी रे रातडो रे,
एक दुख वाहलां विरह कि संभारइ बप्पीहारे रे बप्पीहा रे,
राति अंधारी घोर कि, झिंरिमिरि मेहला रे मेहला रे. २१११

उडणहारा हंस कि सरोवर छांडीयां रे छांडीयां रे,
विरह-विगोयां निज घरि माणस आविया रे आविया रे,
गाजइ गुहिर गंभीर कि, रयणी सामली रे सामली रे,
झरमारि वरसइ मेह कि, झबकइ वीजली रे वीजली रे. २११२

सूकइ देह ज वास कि नयने, मेह गलइ रे गलइ रे,
वाधइ विरह-अंकुर कि नीसासा धूमलइ रे धूमलइ रे,
झबकइ वीज-सनेह की चिंता पुर रे पुर रे,
आविउं वर्षाकाल कि, विरही हइडलइ रे हइडलइ रे. २११३

जे जे पडइ सुधार कि लइ मेह-जल केरडी रे केरली रे,
ते ते विरही चित्ति के करवत जेवडी रे जेवडी रे,
जिम जिम झबकइ वीज आकाशि धूहलइ रे धूहलइ रे,
तिम तिम विरही-माणस भींतरि परजलइ रे परजलइ रे. २११४

दाडुर मोर बप्पीह कि, जिम जिम सांभरइ रे सांभरइ रे,
तिम तिम वागइ तीर कि जस पीउ सांभरइ रे सांभरइ रे,
सजल आसाढी मेह, वाहालां विण नवि गमइ रे गमइ रे,
विरहानलि दाधी देह कि जल बिंदु छमछमइ रे छमछमइ रे. २११५

जाणी मेह आवत कि, तोरण बांधीयां रे बांधीयां रे,
सारस हंस बलाहक निज घरि चालीयां रे चालीयां रे,
पहिली लाव्या मेह दादुर वधाइयां रे वधाइयां रे.
चातक करइ कइवार कलावी नाचीयां रे नाचीयां रे. २११६

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सुणी ढोल नीसाण कि गयणिं गाजतां रे गाजतां रे,
ऊनइ आविउ मेह कि चिंहुं दिसि गाजतां रे गाजतां रे,
खडहड सुणीइ अपार कि झबकइ गोरडी रे गोरडी रे,
वलगी रहइ पीउ-कंठि कींगारइ मोरडी रे मोरडी रे. २११७

आवी पहिली काल कि, विरही वयणले रे वयणले रे,
पछइ मेह आवंत कि वरखा गयणले रे गयणले रे,
दोडे रही जोइ वाट कि गोरी नाहनी रे नाहनी रे,
जोइ जोइ थाकी आंखि कि शृंध न नाहनी नाहनी रे. २११८

दुहा

हूं निस दिन झूरी मरुं, ते जाणइ जगनाथ,
नींठर कंत न मोकलइ, कागल कुहुनइ हाथि. २११९
कागल पडी अनोंठडी, कइ मिसि ढली अशेष,
कइ लेखण कटकइ थइ कंत न भेजिउ लेख. २१२०
मांणस आंणइ नेह तां, जां दीसइ नयणेण,
थोडा पालइ प्रोतडी, परदेसडइ गअेण. २०२१
गाढी प्रीति ज वीसरी, परदेसडइ वसंत,
जिम अंजलि जलनी परइ, टीपे टींप गलंति. २१२२
लाज न आणइ नयणनीं, केतां मांणस नोंच,
तु ते परदेसइ गयां, सिउं संभारइ प्रोति. २१२३
अेणइ अवसरि तव अजितनइ, जागिउ दुख अपार,
दिवस घणा थया विण मिलिं, कही मिलसिउं किरतार. २१२४
विरहानलि अति आकलु, जाणइ कहीइं मिलेसि,
लेख लिखो पीउ पाठवइ, गोरी छइ जिणि देसि. २१२५

अथ अजितसेन शीलवती प्रति लेख लिखइ छइ.

स्वस्ति श्रीवर वीनवइ, वाहली छइ जिणि देशि,
सुंदरि सुगुण सुंजाण छइ, वांचइ लेख-संदेश. २१२६
कुशलखेम छइ मूंहनइ, गोरी धरये चित्ति,
तिम करये जिम आपणी, अधिकी वाघइ प्रीति. २१२७
लेख संदेश न मोकलुं, अेता दिवस मझारि,
ते दुख मुजनइ अति दहइ, जिम करवतनी धार. २०२८
गोरी तइं का टालीउं, संदेशा-व्यवहार,
दास किसिउ अह्मारडउ, माया तिजी अपार २१२९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तुह्म गामइ कागल नथी, कि मिसि नथी त्रिलोकि,
कइ खप नथो अह्यारडु, लेख न लिखउ अेक. २१३०

जउ तुह्यनइ आलसु थयुं, अह्यनि लिखतां लेख,
तु को हाथि संदेसडु, सिं न कहाविउ अेक. २१३१

कागल मिसि लेखण तणी, जउ लिखतां हुइ हाणि,
तु संदेसु कहावतां, तुह्य-सिउं थाइ अतयान. २१३२

जउं एक आंगल चीठडी, मोकलतां धरी नेह,
तु ते वालत चउगणी पाड न राखत एह. २१३३

गोरी तुज विरहानलि, मुज मन बलइ अपार,
कागल जल-करि मोकली, करये माहरी सार. २१३४

भमरु समरइ मालती, हाथी समरइ विंजी,
मरुथल समरइ करहडु, तिम समरुं हूं तुज्झ. २१३५

रागवती मन-मांडवइ, वाहाली राखे प्रीति,
नेह-जलि नितु सींचये, जिम नवी सूकी जंति. २१३६

वलतु कागल मोकले, जिम मनि हुइ संतोष,
गोरी तूं जउ नहीं मिलइं, तां नहीं भागइ सोस. २१३७

कागल देखी कंतनु, गोरी थइ रलीआति,
हृदय-कमल तव विहसोउं, ऊलट अंगि न माति. २१३८

सज्जनि सइ-हथि भेजीउं, नेह धरी मन मांहि,
जिमि जिमि ते वलि जाइंइ, तिम तिम ऊलट थाइ. २१३९

सज्जन तणा संदेसडा, सुणता तृपति न थाइ,
वाली वालो पूछतां, हैडु हरख वहंति. २१४०

किहां हूंता कहींइ मिलिया, सिउं कहाविउं तुह्म साथि,
कांइ मुजनइ संभारतां, पूछी माहारी वात. २१४१

रूडा सुजन संदेसडा, वइरोनी विपरीत,
वाली वाली पूछतां, हेजइं हींसइ चींत. २१४२

कागल ऊवेली कंतउ, जिम जिम वांचइ नारि,
तिम तिम मनि गुण सांभरइ वरसइ आंसू सु-धार. २१४३

सखी उवाच—

तेन लख्या सुलेखमां, प्रगट नवां वाचइ जेह,

शीलवती उवाच—

नेह गया सज्जन तणा, पंथ निहालूं तेह. २१४४

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सखी उवाच, कथं शीलवती
प्रेमासव मद धारियां, सुद्धि न होवइ तेह,
आखर सुघा लेखमां, जाणूं सिथिल सनेह. २१४५

दूत उवाच
गोरी गहिली कां थइ, जे समरइ निसि-दीस,
ते सूधूजइ तेहनइं, मनथी छांडे रीस. २१४६

जिम तरसियां सरोवर लहिउ, मनि आणंद-सुधाइ,
सुजन संदेसा सांभली, हैअडइ हरख न माइ २१४७

जिम रयणायर चंदनइ, नेह सदूरि ठियांह,
तिम दूरि ठिय सज्जनह, गुण सल्लइ हैयांह. २१४८

वली वली पूछइ वत्तडी, अवर न वात सुहाइ,
संदेसु जिम जिम सुणइ, तिम तिम ऊलट थाइं. २१४९

सजन-संदेसु लखलहइ कागल कोडि लहंति,
दीठं कोटी-शत लहइ, संगमि मूल न हुंति. २१५०

सजन दीठिं सुख जेतलू, ते हुइ कागल देखी,
लाख जोयण वाहाला वसइ, नितु नितु मिलवूं देखि. २१५१

लियावइ दूरि संदेतडुं, छांनु कागल दूत,
जेहसिउं बोली न सकीइ, तेहसिउं लेखिं वात. २१५२

कागल वांची कांमिनी, अधिक हवी ससनेहि,
ऊवेली वली वलो जोइ, जिम बापीडा-मेह. २१५३

कामिनि कंतह कारणि, वलतु लेख लिखंति,
लेखइ वाधइ नेहडु, अधिकी हुइ खंति २१५४

अथ शीलवती अजित प्रति प्रत्युत्तर लखि छइ.

स्वस्तिश्री सोहामणउ, वाहालेसर गुणवंत,
कंत-संदेसु वांचयो, गोरी लेख लिखंति. २१५५

सानंदइ सस्नेहपणइ, वीनवूं छउं श्रेयोत्र,
अहीनूं तेह जणाविवूं, कंता कार्यचात्त. २१५६

यत आंहां खेमकुशल छइ, ते तुह्मे चरण-पसाइं,
तहींना कुशल जणावयो, जिम अह्मनिं सुख थाइ. २१५७

अपरं
दिवस सघणे लेख तुह्म तणउ, पुहुतो एक आहांइ,
सर्व समाचार जाणीउ, हर्ष हवु मन मांहि. २१५८

सज्जन लेख तुह्मारडइं, भागु विरहनु सोस
अेक मन जाणइ माहरुं, जे मुज हवु संतोस. २१५९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दु:स्सह विरह-दवानलि, सूकंती तनु-वेलि,
ते तुह्य कागल मेह-जलि, पल्लवीयां रंगरेलि. २१६०

दिवस सधणे लेख मोकलिउ हैइ संभारी आज,
घणूं कहूं स्युं एक मुखि, जांणउं आपिउं राज. २१६१

जाणी दुहवण मन तणां, लिखी हती जे लेखि,
एक अपरांध अह्यांरडउ, वाहाला खमयो एक. २१६२

वांक नथी कागळ तणउ, आलस नहीं मुज रेख,
पणि एकइ को ते नहीं, ते तुह्य आपइ लेख. २१६३

लेख लिखिउं जव वल्लहा, समरि समरि गुण तुज्झ
तव मन मारु गहिबरइ, दुख न समाइ मुज्झ. २१६४

तुह्य गुण लिखतां लेखमां, दुख-नींसास थाइं,
ते नीसासा-धूअडइ, कागल बली सजाइ. २१६५

वली हूं लिखवा अलजइ, रही नीसास खंचि,
तु आंसू झरइ आंखडी, कागळ तेण गलति २१६६

बली लिखावूं को पहिं, मनदुख कहूं तस देखि,
ते पणि माहरी परिहवइ, तु किम भेजूं लेख. २१६७

किम दुख भागइ विण मिलि, पीउ संदेस-सएण,
वन-दावानल किम शमइ, गज्जंते मेहेण. २१६८

न सकूं कुहुनइ मोकली, आवी न सकू हूंअ,
वांहाला ताहरइ वियोगडइ, कोऊ दहइ विण-धूंअ. २१६९

वाहलानइ अलखामणा, सज्जन गुण-भंडार,
जाणउं वली वली हूं स्मरुं, समर दहइ अपार. २१७०

रे सज्जन गुण ताहरा, समरूं जेणी वार,
तव हइडइ सारणि वहइ, न लहूं नीसासा पार. २१७१

उपरांपर नीसासडे, हैडूं संकड होइ,
अवर न उपजइ बोलडा, लेख न लिखीइ तोइ. २१७२

कुहुनइ कहूं मन-वत्तडी, तुज विण सघलइ रांन,
वाहाला हूं गहिली थइ, एक जि ताहरइ ध्यान. २१७३

सेरीं सेरी रडवडू, सूनी तुज विरहेण,
सान गइ सवि सयरनी, जूहवू कु-जिमएण. २१७४

सजन-संदेसु कहावइ, वसइ विसइं नेह,
जे वाहालां हैडइ वसइ, सिउ संदेच तेह. २१७५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वाहाला मांणसि हैडलइ, आपण दूरि रह्यांइ,
दुरियन लोक तणइ भइं, तूं राखिउ मन मांहि. २१७६

भागइ नहीं संदेसडइ, मनि अलजु मिलणांइ,
आंबा-फलनी आसडी, न टलइ अक्क-फलांइ २१७७

बाहलां कांइ विणासीइ, मिसि कागली असार,
थोडा मांहि प्रीछयो, तुह्यो छउ प्राणधार. २१७८

डूंगरनइं नाणां घणां, अंतर दो नयणांइ,
सजन मनि अंतर नथी, जोयण कोडि गयांइ, २१७९

नेह त्रूटइ दूरि गया, वाहला माणसि मन्नि,
किहां सूरय गयणंगणि, किहां जलि पंकज-वन्न, २१८०

तलिथी विहसइ फूलडा, उपरि ससि ऊगंति,
दूरि थकां जे दूंकडां, जे मन मांहि वसंति. २१८१

जेहनइ मनि जे वल्लहां, ते तस दूरि न होइ,
चंद वसइ गयणंगणइ, सायर वाधइ तोय २१८२

मोरा डूगरडे लवइ, ऊपरि गाजइ मेह,
दूरि गयां न वीसरइ, सज्जन साथि सनेह. २१८३

सज्जन तणा सनेहडा, ऊगी नवी को वेलि,
पान पडइ परदेशथी, जउ विणसइ तस वेलि. २१८४

वाहालां वसि विदेसडइ, विचि नइ नाला वाडि,
जउ सिरि हुइ पंखडी, तु पहुचाडु रुहाडि. २१८५

पंख तणइ परमाणि, वाहालां नइ ऊडी मिलइ,
पंखी भला सुजाण, पंख विना नहीं मांणसां (?) २१८६

भमरा विण जिम कूलडां, पंकज विना निवाण,
शोभइ नहीं घर आंगणउं, तुह्म विण वाहाला रांन २१८७

तेहजि मांणस तेहजि घर, ते सेरी ते वाट,
वाहालेसर एक तुज विना, मुज मनि सरव ऊजाडि, २१८८

सुजन सुखनिं कारणि, वीसारु घणीवार,
पणि तुह्मे वीसरता नथी, देखुं नयणा-बारि. २१८९

सजन म जाणसि नेह गयुं, घण दीहा रहइ दुरि,
वरसह छेहडइ मेह मिलइ, नाचइ हरखि मेह मयूर. २१९०

घणउं कहूंसिउ वल्लहा, तूं जै रहिउ सदूरि,
सुहुणामां हूं तूंहनिं, नवि देखुं चिहु-पहुंर २१९१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सज्जन नामि तुह्मारडइ, हुइ अति संतोष,
पणि तुज मुख निहालिया विना, किमहि न छीपइ सोस. २१९२

वाहालेसर एक तुज विना, क्षण वरसां सु थाइ,
दिन जाइ अति झरतां, टलवलतां निसि जाइ. २१९३

गुणवंत अति वल्लहां, वसियां ते हैया मझारि.
ते नवि जाइ वीसारियां, जां काया परिहार. २१९४

अन्न विशेख हय बल्लहा. सीयालइ हुइ वन्नि,
तस आदइ 'इ' कार करि, ते तुह्म पासि सुजन्न. २१९५

जे ऊगइ वाविया पछी, तिणि नामि जस नाम,
तिहां नयणां मेलावडउ, करसइ चंद सुजाण. २१९६

विवार य छप्पय वास, अंत्यक्षर तस छेहि,
ते सज्जन एक तुज विना, मुजनइ दहइ अति देहि. २१९७

सज्जन अति सभरित भरिउं, मुझ मन तुह्म गुणेण,
अवगुण पइसी नवी सकइ, तुह्म वीसारुं जेण. २१९८

रे सज्जन गुण तुह्म तणा, दहइ जिम खइर[1] अंगार,
नवि लब्भइ जिणि उल्हवउ, अवगुण नीर लगार. २१९९

सज्जन विरहइं तुह्मारडइ, मुज मनि कोऊ जलंति,
चोली चरणा चीरडां, टींपिटीपि गलंति. २२००

तुह्मनइ समरुं राति-दिन, वहूं ते मनह मजारि,
तुहि न हुइ समाधि मुज, दीठा विण एक वार. २२०१

मुनि मन विण सूर सर विना, अह पीडइ मुज देह,
एकवार सज्जन मिली, तूं वि नेवारे तेह. २२०२

वार वार तुह्म वातडी, वार वार तुह्म चींति,
तुह्म दरशनि ऊमाहलू, फलसइ कहींइ मींत. २२०३

ध्यान तुह्मारुं चितडइ, गुण सुणि सवण संतोस,
नांमि पवित्र स जीभडी, दो नयणां धरइ सोस. २२०४

अनुदिन समरु हइडलइ, निसि-दिनि तोरु जाप,
नयणि न देखुं तुह्मइं, ते कांइ पूरव पाप. २२०५

हृदय-कमलि एक तूं रिउ, गूंथी तुझ गुण-माल,
श्रेय-मित अभिधान तुज, जपतां जाइ काल. २२०६

केतूं लिखीइ लेखमां, के तूं कहूं एक मुक्खि,
तूंहजि जाणइ वेदना, तु ज विरहइं जे दुक्खु. २२०७

---

१. खरइ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

म जाणसि तूं वीसरिउ, गया विदेसि अपार,
मुज जीवित तुज पासि छइ, सूनूं आहां ढंढार. २२०८

प्रीति-लता थालूं करिउं, तुह्म मन-मंडपि लग्ग,
दुरियन वचन कटारडइ, रखे छेदाइ सुरंग. २ ०९

जिहां तूं तिहां मुज प्राण छइ, केवल आहां सरीर,
यंत्र योगि जीवित धरिउं, जिम सरवरमां नीर २२१०

ठामि ठामि दीसइ घणां, सरोवर जल संजुत्त,
पणि मानस विण हंसनूं, किहि न ठरइ चित्त २२११

किहां सूरय किहां कमल-वन, किहां कमुदाली चंद,
वाहलां वसइ विदेसडइ, समरियां देइ आनंद. २२१२

थाइ मणोरह तुरिया, दूरिति सज्जन वेधि,
नवि वीसमइ नवि खलइ, नवि मूंजाइ निखेद. २२१३

नयणां जोवां अलजयां, तुह्म गुण सुणवा कन्न,
गोठि करेवा जीभडी. तुह्म समागमि मन्न. २२१४

रे सज्जन गुण तुह्म तणा, मुजनइं करइ वाचाली,
खांची राखुं नवि रहइ, जिम कोइल निं रसाल. २२१५

दिन फीटी थाइ वरसडां, घडी टली थाइं मास,
सजन ताहरइ वियोगडइ, झरो थइ पलास. २२१६

जिम विसहरइं मोरडी, जिम सरभलां सु मेह,
जिम हरिनइं सारिंग नइ, तेहवु मुज तुज नेह. २२१७

जिम कठ-पंजरमां पडिउ, पावसि-कालि आरामि,
केलि संभारइ मोरडउ, तिम हूं तुह्म समरामि. २२१८

ऊन्हालइ तरसालूउ, जिम बप्पीहु हेव,
अति जोइ मेह वाटडी, तिम तुह्म वाट अहेवि. २२१९

ते वेला तेह जिं घडी, तेहजि दिन सुप्रमाण,
जही तुह्मसिउं मेलावडाउ, करसइ देव सुजाण. २२२०

ते दिन वेला कहीं हसइ, तुह्मो मिलसिउ जणि वार,
सुख-दुख कही नइं मन तणउ, करसिउं प्रेम अपार. २२२१

अेकवार हवि जउ किमहि, वाहाला तुज देखेसि,
नवि सिरावि नीर परि, तेउ अंतर टालेसि. २२२२

कमलि बंधाणउ भमरलउ, जिम ससिहर किरणेण,
जोइ सूरय वाटडी, तिम हूं तुह्म नयणेण. २२२३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जिम प्रिय विरह करालीउ, चकवु धण-अंधारि,
खिणि खिणि समरइ सूर्यनइ, तिम हूं तुह्म संसारि. २२२४

जिम अति तरसिउ पंथीउ, उन्हालइ भर लूइ,
वंछइ सजल सछाय सर, तिम वंछू तुह्म हुइ. २२२५

मानस सरोवर हंस जिम, भमरा जिम कमलाइं,
मेह संभारइ मोर जिम, तिम तुह्म गुण समरांइ. २२२६

गयवर समरइ विंझ जिम, कोइलि समरइ अंब,
तिम समरुं हूं तूंहनइ, समरइ भमर कदंब. २२२७

धन वंछइ दारिद्रीउ, भख्यु वंछइ अन्न,
पंथो वंछइ छांहडी, तिम तुह्मनिं मुज मन्न. २२२८

सुरभी समरइ वछनइं, कोइलडी मधु-मास,
तिम समरु हूं तुहनि, चंद चकोर विलास २२२९

घणउं कहूं सिउ कारिमूं, सम कीधउ सिउं होइ,
तूं अेक समय न वीसरिउ, थोडाइ घणूं सजोइ. २२३०

भूतलि वासी अंत्य-विण, रत-कलहइं ते होइ,
ते बि केवल तुह्म कन्हइं, घणउं कहइं सिउं होइ २२३१

सजन तणा सनेहडा, वीसारिया नवि जाइ,
जिम जिम विरह घणेरडु, तिम तिम अधिका थाइ. २२३२

सजन संदेसइ ताहरइ, नयणे कीउ संतोस,
कोऊ लागी भींतरइं, हैडा करी संतोस. २२३३

रे सज्जन गुण ताहरा, जउ लख-जिहवा थाइ,
कोडि वरीस जीवी धरुं, तुहइ कहिया न जाइ. २२३४

अक्षर बावन गुण घणा, केता लिखीइ लेखि,
थोडइ घणुं करी जाणयो, सुख होसइ तुह्म देखि. २२३५

जीवित थोडू मणूय-भवि, चडता पडतो दिन्न,
विचि विचि रयण अंघारडउं, तुह्म गुण लिखइ किम्म. २२३६

भूमंडल कागल करुं, सायर सवि मसि थाइ,
सवि डूंगर कांठा हवइ, तुह्म गुण तुहि न लिखाइ २२३७

सवि अंबर कागल हवइ, गंगा-जल मिसि होइ,
जउ सुर-गुरु तुह्म गुण लिखइं, पार न आवइ तोइ. २२३८

तुह्म गुण ऊजल-दूध जिम, मिसि अति काली होइ,
एहवूं जाणी चितडइ, लेख न लिखीउ तोइ. २२३९

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पहिला गुणं कैसा लिखूं, केहा पछइ सार,
तुह्म गुण सघला सरिखां, मुज मन पडिउं विचार. २२४०

सज्जन जेहनू सिर छेदिया पछी, पुणरवि सिहर बिज्ज,
तस आदेइं 'ए'कार करि, ते मनि घणउ धरिज्ज २२४१

शिशिरह आदिम मास जे, धरि एक मंत्र जि देइ,
तेह मं उतारसि चित्तथी, दिनि दिनि अधिक करेइ. २२४२

सज्जन सनेहा आपणा, अधिक वधारइ चींत,
मत वीसारसि वल्लहा, परदेसइं प्रीति. २२४३

मनमां छइ घणी वातडी, के कागलि न लिखाइ,
दोखी दुरियन जगि घणा, मिलिया पखइं न कहाइ. २२४४

सज्जन कांइ कहाव्यो, आहां अह्म सरखुं काज,
घणउं लिखुं सिउं लेखमां, लिखतां थाइ लाज. २२४५

रखे वीसारु चिंतडइ, धरयो मोह अपार,
वहिला मिलवां आवयो, लेख लिखूं लखवार. २२४६

हलदह नामइं नांम जे तीहचर अरि तस छेहि,
'ख'मज्झ करे संठवी, मोकलयो धरी नेह. २२४७

वली संदेश कहावयो, वहिलु लिखयो लेख,
जुहार अमारु मानयो, जां नाव मिलीइ मेख. २२४८

अधिकुं उछउं जे लिखउं, कुडू कागल मांहि,
ते अपराध अहमारडउ, रखे धरु मन मांहि. २२४९

भाद्रव वदि दशमी गुरौ, कागल नेह विशेख,
जयवंत पंडित वीनवइ, अे वाहालानु लेख. २२५०

सात-दीप कागल करु, जउ मिसि सायर च्यारि,
तुहइ गुण वाहाला तणां, लिखतां नावइ पार. २२५१

लेख लिखीइ इम सुंदरा, भेजइ प्रीउनइ पासि,
दिन थोडइ मेलावडउ, हवइ हसइ नील विलास २२५२

अेक दिनि पुढी शशि-मुखी, सेजइ रयणी छेहि,
सुहुणामां प्रीउ देखीउ, तव उठी ससनेहि. २२५३

सही ए सुहुणइ ते करिउं, जे वइरो न कराइ,
सुजन देखाडी रंगभरि, क्षणमां अपहरीयइ. २२५४

लाख-जोयण सज्जन वसइ, मिलीयां सुपन मझारि,
फट रे पापिणि आंखडी जागी करिउ परिहार. २२५५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सुविण मंत बलिहारडी, पज्जत्तं इयरेण,
क्षणमां वाहलां वेगवां, अकरसिज्जइ जेण. २२५६

रे सखि सुणि मिं पिउडउ, दोठउ सुपन मझारि,
थोडामां प्रोउ आवसइ, अेणइ सुपन विचारि. २२५७

हवइं अरिमर्दन भूधणी, मोडी वइरी-माण,
वइरी-दल चकचूर करि, देसि मनावी आण. २२५८

सपरिवार पाछा वलिया, अजितसेन नइ राय,
निज मंदिर भणी आवता, ऊलट अंगि न माइ. २२५९

मन भमता भागइ नहीं, हेइडु दइ अति हेलि,
जिहां आपणां वाहलां वसइ, ऊजातां तिणि देसि. २२६०

वाहला दरशनि दूरि छउ, ते सुख कहिउं न जाइ,
तस गामह जे रुखडा, ते दीठिं सुख थाइ. २२६१

दूरि थकी ऊमाहलउ, हैइ तेहवु न होइ,
जेहवउ आवइ ढूकडां डग जोअण सु होइ. २२६२

हीरे जडावुं चांचडी, सोनइ मढावूं पंख,
कागा तोरी बलिहारडी, जु मुज आवइ कंत. २२६३

रे सखि सुणि अेक वत्तडी, दुखुइं दाजइ देह.
आज जि जीमकइ पीडडु, करसइ विरइनु छेह. २२६४

सही मागइ वधामणी, बहिनी आविउ कंत,
आपुं नवलख हार तुझ, जउ अे साचुं हुंति २२६५

भुज-तोरण बांधी रही, टोडे जोइ प्रोउ वाट,
कंकण-चूडी-पडण-भइ, ऊभवि हाथ. २२६६

तृपति न पामइ आंखडी, जोतां सज्जन वाट,
वास कीउ घर आंगणइ, बइसणि उंबर-पाट. २२६७

घम घम सोविन-घूघरी, चामर वन्नरवालि,
आवी पीउनी सांढडी. भरती जोयण पाय. २२६८

मरकलडइ मन मोहतां, हल्लुष्फल हरिसेण,
हैडूं विहसइ वल्लहां, जव दीठां नयणेण. २२६९

भमरा वाहालां फूलडां, वहालां विंझ गयांइ,
सज्जन वहालां लोयणां, वाहालां गीयमीयांइ. २२७०

वहालां दीठिं दूरिथी, नयण-कमल विहसंति,
देखी चंद चकोरडा, नलिनी जिम विकसंति. २२७१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

निरमल नयणां मधुर-वच, सजन-कथा अनुराग,
संभ्रम-दर्शन मुख-प्रशन, रत्तां चिहूनह माग. २२७२

उजल[1] सरला[2] स्तडां[3], वंका[4] नयणां भेय,
मित्र[1] पुत्र[2] अरि[3] कामिनी[4] संगति लहीइ तेह. २२७३

प्रिय-दंसण महिमा नवु, अवर न दंसणि तेह,
दिठे नावि संजोय विण, निच्चुइ होइ सदेहि. २२७४

वरि सहीइ दुख दोहिलु, बाहालां तणइ संयोगि,
पय उभरातुं तव रहइ, जव पामइ जल-योग. २२७५

सही अे अविनासी वसइ, जाइसर नयणांइ,
कुरमाइ अरी मिलइं, विहसइ देखी पीयाइ. २२७६

बोल न बोलइ मीठडा, न देइ दान न मान,
तुहइ मांणस केतलां, दीठां अमृत समान. २२७७

मनडां डूंगर भूंहडो, बाली प्रीउ-विरहेण,
पल्लवीइ सुख-वेलडो, मिलीइ सुजन नेहेण. २२७८

साल ठवी सजन गया, जां लगइ ते न मिलंति.
तां लगइ मननु उरतु, नवि भागइ जीवंत. २२७९

सज्जन दीठइ आपणइ, हैडूं हरखि भराइ,
विहसइ विहांणइ कमल जिम, ऊलट अंगि न माइ. २२८०

मेह भरइ सर ऊलटूइ, सायर पूनिम-चंदि,
सजन दीठे आपणे तिम, ऊलटइ आणंद. २२८१

देखवि सज्जन आपणा, अति रोमचंइ काइ,
जाणे अंगि अमायतु, उलट बाहिरि थाइ. २२८२

ढोल वजावि न रे हैया, तुज चिंतित्त फलायांइ,
निसि-दिन जेहनइ समरतां, अलविते मिलीयांइ. २२८३

छानूं मिलतूं जेहसिउ, हैडूं रयण मझारि,
ते वाहलां परगट मिलियां, नयणां तुज बलिहारि. २२८४

निस-दिन उभा सेरीइं, जेहनी जोतां वाट,
ते सज्जन सहिजइ मिलियां, हैया उघाडिउं हाट. २२८५

वाहालां विरहइं दुख हवूं, तुहइ वाहलां साथ,
भूंइ पडियां पणि ऊठीइ, भूंइ देइ हाथ. २२८६

बहुत कालि सज्जन मिलियां, हवउ हूं छोडूं किम्म,
कंठि बिलग्गी तिम रहूं, इसर-गलि अहि जिम्म २२८७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

हैडूं हरखि गहिगहइ, साचां सजन देखि,
गुजर-वाइ पांनडी, परिमल घरइ विशेखि. २२८८

कज्जल दीजइ नयणलां, दीजइ मूहि तंबोल,
सांइ दीजइ सज्जनह, कायडि दीजइ चोल. २२८९

चित्त चोरी गया चोरटा, लाघा दिवसि घणेहिं,
दोइ भूज पासइ बांधोंया, राख्या सिहरि घणेहिं. २२९०

चांपो देतां सांइडु, सज्ज सिउं नेहेण,
त्रिहुं रूपे हूउ हारडु, कंठि थकी हरिखेण. २२९१

सुलक्षण विखि लक्षणमां, सजन आलिंगन संधि,
बहिरंग सबल विशेखवां, ऊतरि पुरव-बांधि. २२९२

गोरी चिंतइ चिंतडइ, कंत मिलिउ घण दीहि,
किहारइ पडमइ रातडी, किहारइ आथमसइ दीह. २२९३

अण दीठइ अति उरतु, दीठइ तालोवेलि,
राती सूडा-चांच जिम, अति वांकी नेह-वेलि. २२९४

गोरी पूछइ कंतइ, मुज समरता केवार,
हूं तुहनइ संभारती, सहिस अठोत्तर वार. २२९५

सांज समइ सूर अत्थमिउ, ऊगिउ पूरण-चंद,
गोरी कंत मेलावडु, हूउ अति आनंद. २२९६

कंत कहइ सुणि वल्लही जउ तू पूछइ साच,
हूं तूंहनइ नवि समरतु, खोटी सो करुं लाज. २२९७

जे हेडाथी वीसरइ, ते समरी जइ नित्त,
जे पणि घडीय न वीसरइ, तस समरणि सी वत्त. २२९८

गोरी कहइ सुणि कंतडा, परदेसडइ गयांइ,
मुझ विरहिं दिन अेतला, दोहिलइ किम गमीयांइ. २२९९

कंत कहइ सुणि गोरडी, अह्मे गया विदेसि,
मिं दिन जाता नवि लहिया, ताहारइ विरहि विसेसि. २३००

इम करतां गुण गोठडी, भागूं हैडा-दुख,
रयणि जती जाणी नहीं, मन मांहइं थयु सुख. २३०१

हवइ हूं भागी विरहथी, वेयां दुखु अपार,
हवइ मुजनइ अे वेदनी, म हसिउ अेकइ वार. २३८२

मीनति करीनइ वीनवउं, वंछित देजे दैव,
हवइ म दाखसि विरह तुं, वाहाला केरो दैव. २३०३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

भांजिउ वइरी विरह मद, हुइ हरख आणंद,
सज्जन मिलियां जव आपणां, जाणे आव्या वहाण. २३०४

दिनि दिनि सुख विलसइ घणा, शीलवती भरतार,
हवइ कहूं संबंध सचिवनउ, जे आव्याता च्यार. २३०५

निज निज चरित कहियां सवे, स्त्रीइ नइं भरतारि,
आव्या सचिव भूपालथी, ठवीया खाड मझारि. २३०६

ढाल ४७

राग धन्यासी

(बंभण वाडि मारकलीउ, अे देसी)

केडि न लाघी रे चिहारे सचिवनी, चिंतवइ चतुर भूपाल,
श्रुद्धि न पामी रे वलती तेहनी, किहां गया बुद्धि-निधान. २३०७

चिंतडइ चिंतइ रे भूपालजी, अे किम टलसइ रे संदेह,
हैडूं रे पडीउं अति डमडोलडइ, जोवराव्या निज गेहि...दुपद

अेक दिन बोलइ राजन रूयडु, अजित तनिं परिषद माहि,
भोजन करबा तुह्मो नवि नहुतरिया, तुह्मो दिन अेतला मांहि. २३०८ चि.

वनितानइ वचनइ तव नहउतरिउ, भोजन करिवा रे राय,
कांइ एक लहींसइ रे श्रुद्धि सचिवनी, राय मनि हरख सु थाइ. २३०९ चि.

जिमवा रे जै घरि अजितनइ, केतला परिबार साथि,
अवसर जोवा रे चर आपणउ, मोकलिउ ते धरणी नइ नाथि २३१० चि.

मंदिर जोइ चर आवीउ, बोलइ बोलइ चर अपार,
राजनजी सी कहूं सामहणी, नहीं धूम मात्र लगार. २३११ चि.

राजन चिंतइ रे अति विसमयिं, दीसइ दीसइ अदभूत अेह;
घणे रे परिवारइ जाउं परिवरिउ, सिउं हसइ जोउ रे छेदि. २३१२ चि.

अेणेइ रे अवसरि चिहारइ सचिवनइ, बोलइ बोलइ गुणवंती नारि,
तुह्मनइ रे काढउं हूं अे विहुरथी, जउ कहिउं करू मुझ सार. २३१३ चि.

जु किमहिं तुह्मे माहारा बोलथी, करसिउ इतर लगार,
तु वली तुह्मनि कुपमां खेपसि बीजी वार. २३१४ चि.

तेणइ रे बीहतइ सहू ए पडिवजिउ, काढिया कुपथी रे बाहारि,
तेहनिं नवरावी अति उलटिं, चरचिया चंदन घन सारि. २३१५ चि.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

चंदन कुसमि ते अति चरचोंया, कीधा कीधा यक्ष समान,
ये हूं मागूं ते तुह्मनइ आपयो इम कहों थापिया घर मांहि. २३१६ चि.

को नर अवरनिं देखतां, म करसिउ मेमोन्मेष,
पछइ रे महेलसि तुह्मनइ मोकला, एहवी दीधी रे शीख. २३१७ चि.

एहवू रे कहीनइ मंदिरि जूजूइ, राखिया च्यार प्रधान,
छांनी रे नीपाइ सवे रसवती, सीखव्या अतिहिं सुजाण. २३१८ चि.

ढाल ४८

राग मेवाडु धन्यासी

(सहिजि सलूणी रे कोश्या कामिनी, अे देशी)

एहवी रे जाणों मति कामिनि तणी, हरखिउ अजित प्रधान,
मंदिर तेडी आव्युं रायनइं, गुणवंति बुद्धि-निधान. २३१९

जोउ जोउ कामिनि मति सोहामणी, शीलइ सीता समांन,
गुणवंति गोरी गंग सरीसडी, गोरी चंपक-वानि...दुपद

नाही धोइ आसन मांडीयां, जिमवा बइठउ रे राय,
जे जे जोइइ भोजन भावतां, ते ते दइ यक्ष राय. २३२० जो.

राजा साहामे च्यारे ऊरडे, साहामइ कांइक अंधारि,
च्यारे देखइ यक्ष सोहामणा वंछित पूरणहार. २३२१ जो.

राजन चिंतइ गुह्यक एहवां, वंछित पूरणहार,
जउ हुइ अेहवा मंदिर माहरइ, तु मुज सफल जंवार. २३२२ जो.

ते एक चिंतनि राय मनि वीसरिउं, च्यारे सचिवनूं नांम,
भोजन कीधूं सूनइ चिंतडइ, अेक जि तेहनइ ध्यानि. २३२३ जो.

भोजन अंतरि राजन ऊठोउ, आपियां वस्त्र-आभर्ण,
राजन मागइ च्यारइ यक्षनइ, लज्जा छाडी रे मन्न. २३२४ जो.

अजित कहइ तब वनिता सीखविउ, राजनजी सुणु अेख,
किम नवि दीजइ मुडुडइ प्रार्थीउ, वली निज प्रभूनिं विशेख. २३२५ जो.

अथवा स्वामिनि अे सवि ताहरुं, हूं पणि ताहरूं वियोगि,
घिरि पधारुं स्वामी आपणइ, अेहनुं मिलसइ योगि. २३२६ जो.

पणि ए स्वामी च्यारि मंजूसमां, खेपीउ पदा करेसि,
भरी सभा भांते ऊघाडयो, उछव करी सविसेस. २३२७ जो.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

राजा मानी वचन प्रधाननूं, पुहुता राजसभाह,
ते पण पूछइ च्यारे मोकल्यां, धाती मंजूसह मांहि. २३२८ जो.

भरी य सभामां जव मंजूसडी, ऊघाडी जोइ भुप,
तव ते दीठा काल कंकालडा, अति विकीराल विरुप २३२९ जो.

कांइ भयथी कांइ विसमयिं, काइ प्रीति-प्रभावि,
राजा जोइ च्यारे यक्षनिं, क्षणि अनिमेष स्वभावि. २३३० जो.

उनमेख चंचल तनु मन रोमथी, दीसइ मानव-चिह्न,
अति कौतुहल विस्मय पर थकी, तस बोलावइ नरिंद. २३३१ जो.

ते पणि च्यारइ कामिनि बोलथी, बीहता लज्जावंत,
किमपि न बोलइ सम्यग जोअता, उलखिया राइ हसंत. २३३२ जो.

विस्मय लज्जा प्रीति विखादथी, पूछिया राइ सामंत,
लाजंता पणि सचिवि निवेदीउ, रायनिं सरव वृत्तंत. २३३३ जो.

जेहवूं कीधूं तेहवूं पामीउं, स्वामी अहमेइ लोकि,
शीलवतीना शीलनी वर्णना, कीधी परिखद लोकि. २३३४ जो.

राजन सचिवइं स्त्रीनइं खमावीउं, आपिउं पूरव-धन्न,
ते प्रतिबोधी च्यारइ सचिवनइ, दीधा परनारि-नीम. २३३५ जो.

अेहवइ तिणि पुरि मुनिवर परवरिया, पुहुता धर्मघोष सूरि,
वंदणि पुहुता अजितनइ रायजी, अवर सु नागर भूरि. २३३६ जो.

ढाल ४९

राग मारुणी

(माजी रे पाछा वीर गोसांइ, अे देसी)

सहि गुरु वाणी-रस विस्तारइ, जिम प्राणी सुख पावइ रे,
जेहवी साकर दुधइ मिलइ, परिखद नइ मनि भावइ रे. २३३७

प्राणी कांइ चेतु रे दोहिलु मनुष्य-जंवारु रे,
तु हो माया ममता वारु रे, कांइ आप सवारथ सारु रे. २३३८

तुह्मो करथी रयण महारु रे, संसार-सायर छइ खारु रे,
अेतु दोहिलइं लहिउ ऊवारु रे, कांइ सबल पुण्य वधारो रे. २३३९

कांइ हइडा सिउं अवधारु रे, ए तु पापी मयण-धूतारु रे,
मनथी मोह ऊतारु रे, भगवंत ध्यांन संभारु रे...दुपद

लाख चउरासीं योनइं भमीउ, तुहइ न लाधु पार ,
निगोद तणां दुख दोहिलां, वेया अनंतीवार रे, २३४० प्रा.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सूक्ष्म बादर तस थावर, जाति पंचेंद्री अवतारइं रे,
चउद राज पुद्गल परियट्टइ, फर्या अनंती वारइ रे. २३४१ प्रा.

पंचेंद्रीपणूं छइ अति दोहिलूं, ते मांहइं गति च्चार रे,
सूर नर तर्यंच नरक जंवारू, भवि भवि दुख अपार रे. २३४२ प्रा.

पसूय तणइ भवि भारइं जूतु, सहइ वध बंधन छेद रे,
अंतर न लहइ दिवस निशानु. न लहइ पुण्ण विभेद रे. २३४३ प्रा.

देव तणा भव विखइं जाइ, कलह करइ वली मांहि रे,
सुरपति किहारइं रीस विशखेइ, मारइ कुलिश-प्रहारि रे. २३४४ प्रा.

वेदन वेइ नरकि पहुतउ, छेदन भेदन ताप रे,
सहिजिं दशविध दुखु जि लहीइ, समरइ पुरव पाप रे. २३४५ प्रा.

मानव भवि आरय-देश दोहिलु, दोहिलु श्रावक-जंवारू रे,
साधु-समागम धर्म सामग्री, लाभइ को एक वार रे. २३४६ प्रा.

धरम लहीनइ आलि न गमीइ, पातिकडां परिहरीइ रे,
अस्थिर भाव सवे भव मांहि, कहिनी माया धरीइ रे २३४७ प्रा

स्वारथि सहु को दीसइ वाहालूं, कोइ न सगूं सहाइ रे,
कुहुना मित्र कलत्र सुतादिक, मात पिता वली भाइ रे. २३४८ प्रा.

इणि संसारइं कोइ न रहिसइ, राजा रोर विख्यात रे,
यमनइ मंदिरि सहू को सरखुं, सहुनी छइ एक वात रे. २३४९ प्रा.

पर प्राणीनी पीडा तिजीइ, विण अपराध न हणीइ रे,
पिश्रनपणउ पर मर्म न मोसा, वचन अलीक न भणाइ रे. २३५० प्रा.

थापणिमोसु पतित वीसारिउ, परनु द्रव्य न ग्रहीइ रे,
पर-स्त्री-सहोदर बिरूद धरीजउ, लोभ न अधिकु वहीइ रे. २३५१ प्रा.

पांचइ इंदी निज वसि कीजइ, राग न रोस न धरीइ रे,
न्याय तणउ पंथ किंमहि न तिजीइ, सवि प्राणी सुख करीइ रे. २३५२ प्रा.

दूहा

दान शील तप भावना, मुक्ति तणां सउपान,
चिहु परि भाख्यां जिनवरइं, धर्म तणां अहिठाण. २३५३

दानइ दूरित सवे टलइ, मन वंचित पामंति,
पुण्य-दुमनु बीज ए, मुगति तणां फल हुति. २३५४

गरुयडिं दानिं नवि घनइ, संचि म मूढ गमार,
दानइं उंचा मेहला, नींचा सायर खार. २३५५

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग्राहक दायक आंतरुं, गिरूउं मेह मझारि,
जल लेतां हुइ सांमला, ऊजलं देतां वारि. २३५६

दानि झरइ कर-मूल जउ, तु पामइ बहु भोग,
जिम मयगल तिम माणसां, मानइ भूपति लोक २३५७

दायक भाव धरी दीइ, ग्राहक पात्र ज हुंति,
भावइ भाव अनेरडु, त्रणे दानिं तरंति. २३५८

वसुधा-मंडन सुजन-जन, सज्जन-मंडन धन्न,
दान जि मंडन धन तणउ, दानह मंडन मन्न. २३५९

शीलइ शोभां दानथी, महीमंडलि गुणवंत,
नरनारी शीलइं भजइ, शीलइं सवि सुख हुंति. २३६०

शीलइ सुखसेव करइ, सुख संपति सौभाग्य,
लक्ष्मी लीला लवणिमा, भूतलि अद्भूत भाग्य. २३६१

कुसुम-माल अहिवर हवइ, जल हुइ जे दाव,
विसम सहूं अरि सुहृद सम, ए श्री शील-प्रभावि. २३६२

वइरी न सकइ परभवी, दूरि दलइ सवि कलेश,
मनवंछित सवि संपजइ, नुहइ दुखु लवलेश. २३६३

शील पलइं इंद्रीय वसि. ते तपथी वसि थाइ,
मन-चिंत्यां सुख पामीइ, दुर्गतिनां दुख जाइ. २३६४

रोगी विरही दुखीयां, सुजनिं परभवीयांइ,
एतांनइ तप-शरण दइ, सुख दिइ परभवीयांइ. २३६५

वैया विण नवि छूटइ, कीधां पुरव पाप,
तपथी कांइ छूटइ, जिम छांहीडइ ताप. २३६६

जे दूरइं नवि पामीइ, अति दूरलभ होइ,
ते सवि तपथी पामीइ, दुरित पणासइ लोय. २३६७

पांचे इंद्रिय वसि करी, दुस्तप तपतु थाइ,
जु होइ भाव घणेरडु, ते विण निःफल जाइ २३६७

दान दीइ शील अणुसरइं, तप अति घणु करेइ,
ते तुख पवन तणी परइं, भाव विना जाणेइ. २३६९

भरतेश्वर केवलि लहिउं, भाव तणइ परमाणि,
मरुदेवी मुगती गइ, एहती भावन आणि. २३७०

इणि परि धरम समाचरइ, चिहु ओ भेदि रसाल,
मुक्ति-रमणि उस ढूकडी, न पडइ भव-जंजालि. २४७१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ५०

राग धन्यासी

(भमरा सूडानो, अे देसी)

एहवी देशना साभली, पूछइ अजित विनांणी रे,
पूरव-भव तप आपणु, गुरु कहइ तेबु चोनांणी रे. २३४२

सांभलि सांभलि अजित तूं, भाषइ परिषद साखि रे,
वाणी साकर समवडि, जेहवी मींठी द्राख रे...दुपद

पुष्प-पुर नयर सोहामणउं, सुलस वसइ व्यवहारी रे,
न्यायवंत गुण पूरीउ, तस धरि सुयशा नारी रे. २३७३ सां,

कर्मकर तेहनइ मंदिरइं, भद्रक स्त्री भत्तार रे,
दुग्रादुर्ग सुहामणां, प्रीतिवंत अपार रे. २३७४ सां.

अझआली पांचमी दिनइं, दुर्गा सुयशा साथइं रे,
पहुती साध्वी मंदिरिइ, भद्रक सभावि रे. २३७५ सां.

सुयशाइ तिणि दिनि करी, ज्ञान तणी पूजा,
ते देखीनइं सुंदरी, साध्वीनइं पूछइ दुर्गा रे. २३७६ सां.

साध्वी कहइ ज्ञान पंचमी, एहनुं फल छइ बहुल रे,
दुख दुर्गति दोहगपणूं, पाप पणासइ विउल रे. २३७७ सां.

इणि दिन पुस्तक-पूजना, जे करइ वस्त्रनइ फुलि रे,
नेविज्ज ढोइ आगलिं, दइं अनुकुलिं रे. २३७८ सां.

शक्ति सारु वली तप करइ, भाव घणेरु आणी रे,
चतुर सोभागी तेहवु, सर्वज्ञ केवलज्ञानो रे २३७९ सां.

आरति चिंता सवि टलइ, सुपनंतरि नहीं घरइ दुखु रे,
ए तप महिमा अति घणउ, पामइ वंछित सुखु रे २३८० सां

दुर्गा कहइ सुणु स्वामिनो, भाग्यंइं धर्म-संयोग रे,
अह्म सरखां जे दासडां, ते किम पामइ योग रे. २३८१ सां.

तुहइ शक्ति अह्मारीइं, पालीसइ धर्मप्रकार रे,
दान अनइं तपशक्तिथी, पालसि शील अपार रे, २३८२ सा.

सघली पर्व-तिथि वली, कंत तणउ मुज नोम रे,
आवी मंदिरि आपणइ, पडिवजी धर्म ज इम रे. २३८३ सां.

सुख दुख मननी वातडी, वाहलां आगलि कहीइ रे,
जेहवूं जाणी कंतनइं, स्त्रीइं निज धर्म भाखिउ रे. २३८४ सां.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ते पणि दुर्ग प्रशंसउ, पर नारी नीम लीध रे,
दुर्गाइं जेहवु आचरिउ, तेहवु धर्मज कीध रे. २३८५ सां.
तेहजि नियमनइ पालवइ, पामिउं समकित सार रे,
सफल भूंइ बीज वावीउं, अधिकु विस्तार रे. २३८६ सां.
दुर्गाइं ज्ञान-पंचमी, आराधइ एक चित्ति रे,
मनसा सुद्धइं तप करइ, पुस्तक पूजइ भक्तइं रे. २३८७ सां.

ढाल ५१

राग धन्यासी

(वीरा रे वधामणी, अे दर्शा)

इणि परि बेहूं जण एकमनां, आराधी जिन धर्म,
काल करी दिनि केतलइ, पुहुता पर सौधर्मि रे. २३८८
एहवां रे फल पुण्यनां तु, जोउ भलीयण प्राणी रे,
किहां ते कर्मकर पाघरां, सुरवर संपद आणी रे...दुपद
तिहांथी होइ जण ते च्यव्यां तो, अजित थयु दुर्ग जीव,
शीलवती दुर्गा हवी, तेह भणी प्रेम अतीव रे. २३८९ ए.
दुंर्गाइ पूरव-भवइं ज्ञानाराधन कीध रे,
कुशलपणूं अति तेह भणी, डाहापण बुद्धि प्रसिद्धि रे. २३९० ए.
पुरव-भव अभ्यासडइ, समक्ति शीलइं दृढता रे,
ते पणि पामो संपदा, पूरव-भवि पुण्य करतां रे, २३९१ ए.
वचन सुणि सहिगुरु तणां, जे जातिस्मरण संजात रे,
प्रतिबोधणा बेहू जणां, शीलवती नइं कंत रे. २३९२ ए.
वलतूं श्री सहिगुरु भणइ, देश शोंल-फल एह रे,
सर्व व्रत हवइ आदरु, चारित्रथी हुइ तेह रे. २३९३ ए.
एहवूं जाणी दंयती, ते मन परिउं वइरागिं रे,
चारित्र-व्रत अंगीकरिउ, धर्म तणइ अनुरागइं रे. २३९४ ए.
पंच महाव्रत अणुसरइ, सुधी पालइ समिति रे,
निर्दुषण संयम धरइ, मनथी छांडी कुमति रे. २३९५ ए.
इम करता दिनि केवलइ, च्यवीयां पुण्य संयोगिं रे,
ब्रह्मव्रत दृढता थकी बेहु, पुहुतां ब्रह्मलोकइं रे. २३९६ ए.
तिहांथी कालक्रमइं च्यवी, पाली निर्मल शील रे,
अजितसेननइं कांमिनो, मुगति जसइ सलील रे. २३९७ ए.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

दूहा

सोलइं विघ्न सवे टलइ, मनवंछित फल होइ,
नरवर सुरवर संपदा, घर-अंगणि सवि जोइ. २३९८

कल्पद्रुम श्री शीलनु नवविधि वाडि रसाल,
मनवंछित सुख पुरवइ, सुर-सुख मुगति विशाल. २३९९

मयण महा-भड जीपवा, जे धरइ शील-सन्नाह,
जय-लक्ष्मी तेहनइं वरइ, घरनी अंगि ऊमांह. ३४००

दिनि दिनि उदय हुइ घणउ, सघलइ जयजयकार,
ए सवि महिंमा शीलनु, मानइ सवि भूपाल. २४०१

शीलवती चरित्रइं करी, अेह वखाणिउं शील,
भवीयण पालु अेक मनि, जिम पामु सुख लील. २४०२

वीर जिणेसर सीसवर, सुहम-सामि गणधार,
साधु गुणइं सोहामणो, जेहनु वंश-विस्तार २४०३

श्री कोटिक गुण चिरंजयु, वैरी शाख रसाल,
चंद्र तणी परि ऊजलु, श्री चंद्रकुल सुविशाल. २४०४

वृद्धतपापक्ष जाणीइ, श्रीरत्नाकर गछ,
कल्पलता जिन वाघती, दीसइ जिहां गुण-गच्छ. २४०५

श्री तपगच्छ उधोतकर, श्रीविजयरत्न सुरिंद,
जिम सूरपति सूरवृंदमां, जिम ग्रह-गणमां चंद. २४०६

श्री विजयरत्न सूरिंद गुरु, पट्ट महोदय भाण,
श्री धर्मरत्न सूरीश्वरु, केतूं करूं वखाण. २४०७

वादीकरि-कुलकेसरी, मुनिवर कुल-शृंगार,
वल्लभ संयम-कामिनी, गुण-गणमणि भंडार. २४०८

तास सोस सुर-तरु समा, सेवइ नरवर पाय,
श्रीविद्यामंडन सूरीश्वरु, श्री विनयमंडन उवझाय. २४०९

श्री विद्यामंडन सूरिंद गुरु, सीस सोभागी सार,
श्री सौभाग्यरत्न सूरीवर, विजयमान गण धीर. २४१०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

श्री विनयमंडन उवज्झाय, गुण गणतां न लहूं पार,
श्री विद्याइ सूरगुरु समा, रुपइ मयण अपार. २४११

भवियण-जन मन-मोहनी, जस वाणी—विस्तार,
लब्धि गौतम गुरु समा, सुह्म सामि परिवार. २४१२

जे श्री गुरुनु वंश पणि, पसरिउ अति सुविशाल,
सकल सछाय सोहामणु, जिम तरु मांहि रसाल. २४१३

ते श्री सहिगुरु गुण तणा, कहितां नावइ पार,
मुझ मुखि एक जि जीभडी, गुण तु घणा अपार. २४१४

कागल ससिहर ऊजलु, जेहवूं निर्मल रूप,
जस यश लिखीउ दीसीइ, मिय मय ससि सुरुप. २४१५

प्रथम सीस सोहामणां, सघला गुणनु ठांय,
विजयमान कुलमंडनइ, श्री विवेकमंडन उवझाय. २४१६

चंदतणी परिवाधता, बीजा सीस सुविचार,
श्री सौभाग्यमंडन पंडित, चतुर सोभागी सार. २४१७

अवर सवे परिबार जे, श्रीगुरू तणउ विशेखि,
ते चिरनंदु भूतलि, साधु साध्वी अनेक. २४१८

नामइं श्रृंगारमंजरी, शीलवतीनु रास,
श्री विनयमंडन गणि सीस कीउ, जयवंत लघु सीस तास. २४१९

मंदमति अति लघु वइं, अतिरस सरस प्रमाणि,
कांइ अणघटतूं कहिउं, खमयो तेह सुजाण. २४२०

आगइं जे कवीयण हवा छइ, वली होसइ जेइ,
हूं सविनो पग-रेणुका, हैयडइ धरयो एइ. २४२१

श्री विनयमंडन गणींद्रनु, लघु सीस भूमि प्रसिद्ध,
जयवंत पंडित अभिनवी, श्रृंगारमंजरी किद्ध,
जां रवि सायर चंद्रमा, धरणी मेरू-प्रमाण,
तां चिरनंदु ग्रंथ ए, जां पृथ्वी मंडाण, २४२२

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

संवत सोल चउदोत्तरो, आसो सुदि गुरू बीज,
कीधी शृंगारमंजरी, जयवंत पंडित हेजि.

इतिश्री शीलवतीचरित्र गर्मिता श्रृंगारमंजरी नाम्ना, सुभाषिता समाप्ता,
संवत १६८५ वर्षे पो० सुदि र बुधे लखितं, हबदपुरे मध्ये,
प्रेमसागर लिपिं कृताः, श्री रस्तुः, श्रुभंभवतु, कल्याणमस्तु छ.
श्री, ठ, छः, श्री. कडुआमती गछे श्राविका बाई मटु पठनार्थे.

श्रुंभम् भवतु छ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पाठान्तर

अ नो आरंभ : श्रीगुरुभ्यो नमः, दुहा.

ख नो आरंभ : सकल वाचकसभाभामिनीभालस्थलभूषणायमान महोपाध्याय, श्रीशांतिसागरगगुरुभ्यो नमोनमः, धुरि दुहा

ग नो आरंभ : सकल वाचकसभाभामिनी भालस्थल भूषणायमान महोपाध्याय श्री२१सत्यसौभाग्यगणि गुरुभ्यो नमोनमः.

घ.नो आरंभ नथी

१. ग. जसी अ. पणमूं २. ग. करइ क.अ.घ. धरि अ.ख.ग. उरवरि. अ.ख. पइ ग. झाझर झमकार ३. ग. जिसो; घ. जैसु. अ.ख. अभंग अनंगनुं; ग. अंग अभग अनंगनो ४. अ.ख; झीणु; ग. झीणो अ.ख ग. विकसित अ. पंज ख.ग. खंजन अ. घणुंह ६. ग. जुग ७. ख.ग समान अ.घ. अभिराम ८. अ.ख.ग. सचराचरि अ.घ. गुणमणिनु; ख.ग. गुणमणिनो ९ ग. पणमुं ग. नांण अ.ख. दखवो ग. टालओ ख.ग. मोहनो अ. चुपइ; ख. ढाल चुपइनु; ग. ढाल चोपाइना [नोंध.—ढाल, राग अने देशी अंगेनो पाठ निर्णय सामान्यतः प्रत 'क'ने ज अनुसरीने छे. पण जरुर जणतां प्रत 'ख' अने 'ग'नी ते अंगेनी विगतो अपनावी छे.] १०. अ पुहचिइ, ख.ग. पुहचइ अ.ख.ग. धर्म ख.ग. विचार ख.ग. सयल ११. ग. झीणो; घ. झीणउ घ. किम ख.ग. कीजइं ख ग. राहुनो १२. ग. खारो अ.ख.घ. आकरू ख. मणिपाथरू; ग. मणि पाथरो; घ. पथ्थु मणिनु अ. सुरतुर अ. जांणीइ; ख. जणीइ; ग. जांणीइ ख.ग. वखाणइ; घ वकखोणीइ १३ अ. लहुं ग. सद्गुरुनो अ.ख. कहु अ. रतु ख.ग. कोयलि ख.ग. होय. अ.ख.ग. सोय १४. ख.ग. वडतपगच्छ अ. ऊवझाय ख. सीलि; ग. सीलइ अ.ख.ग. लबधी १५. अ.ग उजली ग कीरति अ चिहुदिसि अ. सौभागि; घ. सोभागि ख.ग. जलहली; घ. जिलहली अ. अहनसि; घ अहिनिसि अ.ख सारि १६. आ गाथा 'घ'मां नथी. अ.ख मीठी अ.ख.ग: तेहवू अ.ख ग. निरमल १७ ख.ग.घ. जयवंत पंडित ग. थाय अ.ग. शृंगारमंजरी अ. बोलू; ग. बोलु ग. शीलवनीनुं १८. घ. करता अ.ख.ग.घ. अेक चित्ति अ.ख.ग. थाय अ.ग. होय अ घ. पहि; ख. पाहिं ख. दोहिला अ.ग. महिमंडलि अ.ख.घ. जोय १९. अ. विस्तारइं ग. दिहुं अ. दिसि; अ.ख.ग. दिसि अ.ख.ग. सरवर; घ. सरुवर अ. प्रसविइ; ग. प्रसवइं अ. कमलनि; ख. कमलि; ग कदुमनि; घ. कमलिनि अ. समीर ग. वधारइं; २०. अ. अनि; ग अनइ ख.ग. वांणी अ. चमकिइ चितइ २१. ख.ग. सुरंम्म अ. चमकिइ; ख.ग. चमकि ख.ग. हरइं. २२. अ.ख.ग. ससांमला ग. कुकवी; घ. कवी २३. ख ग. मांणसां अ. विण क. सुणत अ ख वहुय २४. अ.ख.ग. अणरसीअे ग. जणाय अ. केलविइ; ख.ग. केलवइं अ ग. थाय २५. अ.ख. विण ग. वय अ. हैअडलू; ख.ग. हैअडलूं अ.ख.ग. करि २६. ख.ग. सज्जन ख घ. गाहा सरस विलास अ.ख.ग.घ. नीसासे ख.ग. बलइ ख. दिइं २७ ग. समितिनां अ.ग. समय ख.ग. हैयडूं घ. छयलडा २८. ग. पभणइ; घ. पभणइ ख. छंद ग. छेदिउं अ. जाणइ; ख.ग. जाणि ख.ग. नही २९. ग. तेहनइं ३०. ख.ग. लहिं; घ. लहिइ अ. भूडा अनइ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. भूडा अनइं. ख.ग. अलखांभणा अ ख. कोडि ३१. ख. सुमाणस; ग.घ. सुमाण सह घ. दहीडां अ.ख.ग; नीगमीआ; घ. नींगमींआ ३२. ख.ग. सादू सोकवि घ. करण अ.घ. वयणलां ख.ग. जाणइं अ. दंसिइ; ख. दूसिं; ग. दूसइं ३३. ख.ग. लहइं ख.ग. काढइं अ. कामिनि अ.ग. पयोधरा ख. सोइ; अ.ख.ग. सूं ग. घरइं ३४. अ.ख.ग जु अ.ख.घ. तु सिउं: ग. तो सिउ अ.ख तिजिउं; ग. तजउं अ.ख.घ. तु सिउ; ग. तो सिउं ३५. अ. सहजि; ग. सहजिइं; घ. सहिजि अ. वांणी ख. सरसजउं; ग. सरसजिउ अ.ख.ग. किसूं ३६. ग. गभिउ ख. उगिउ ग. तो सिउ अ. सूरिय ख ग. सूरिज अ.ख. गयु ग. गया अ. सघलि; ख. सघलइं; ग. सघलइ ख. हउ ३७. अ. कहइ; ख.ग. कहिं अ कहइ ख.ग. कहइं ख. सोहइ ख.ग. प्रबंध ग. गरि; घ. गिरि मोटइ अ. सोहि ख; सेहिंग ग. सोहइं; क. संघ; ख. संघि ३८. अ. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. पयडण ख ग. दासिणि जिम्म ग. विपयत्छंव ३९. अ. जोडनइ; ख.ग.घ. जोडनइं अ. वीनवू; ख.ग. वीनवूं अ. कोयै; ख. कोयै; ग. कोय ग. धरज्यो. ग. सुकवीनो अ.ख. नही ग वातनि नहि ४०. अ. कडी प्रत 'अ.ख.ग.'मां नथी. ४१. ग. सुकवीन, ग. वखासिउं अ. सहूनि. अ. हुइ ग. ढाल, राग केदरो, श्रेणिक रयवाडि चडियो अे देशी ४२. ग. पृथवीय अ.ग. कहीय अ.घ. माहि अ.ख. मूलगूं; ग. मूलगुं अ. माहि; घ. माहिं अ.ख.ग. चिहुं ख.ग. निरमल ख.ग. जीणि; ग. जीणिं ख ग पुरि ख. ग चल्लइ अ.ख.ग. जित्त घ. गत्तिनि अ. दूपद ग. द्रपद ग. द्रूपद ४३. अ. चुपट्ट अ. चिहुदसि; ख. चिहुदसि; ग चिहुदिसि घ. मालिया अ.ग. सप्तभूमि ख. खेलति अ. नयननली सविकासि; ख नयन-नलिनी विकास. ग. नयन-नलिनि विकासि; घ नलिन विकासि अ ख.ग. अेक अ. मोनव ख. चिंतइं ग. चितइं अ.घ. किमु घ. आकासि ४४. ग. चल्लइं अ. कर-ग्रहित अ. अेकमेकि अ.ख.ग. तंबोल अ.ख. किहिं; ग. केहिं ४५. अ.ख. चहुटइ; ग. चोकीपट्टि; ग चहुंटइं. ग. मनंगमति ख ग. नंखति.अ. जिसु. अ ख.ग. च्यारिवि. ख. चहुंटइ; ख. चहुंटइं; ग. चहुटइ. ४६. अ.ख.ग ध. रणकंत. अ. कलसिं. घ. मलपंति. ग. मकु नयन. ४७. ख.ग. कलस कलस अ.ख. महितलि. अ. कनकदंडि. ख.ग. जलहलइं. ग. लहइं लहइ. ख.ग. आरति. अ. गहइ गहइ. ४८. घ. चर. ख. कम्मु. अ भणंति. अ.घ. वर्णभाइ. ४९ जिहां अ.ख. व्याकर्ण. ख. किहीं. अ.ख. कर्कश तर्क क. साहित. अ. चंपामालिका; ग. चंपूमालिका; ख. चंपामालिक. ५०. अ.ख.ग. चमकंति; ख. चहुंटइ; ग. चहुटइ अ.ख. राजमंदिर. अ.ग. बिहुपक्ष; ख. बिहुपक्ष. ग. मांनव. ५१. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ग. चरम-चंडा. ख ग. खूंटलूंटा; घ. खूंटलूंटा. ५२. अ. चहुदिसि; घ. चिहिदिसि अ. चित्रति. ग.घ. पोलि अ.ख.ग.घ. कोजि. ख ओलि. अ. पोलिं; ख. पोलि पोलइं ग. पोलिं दानशाला. ५३. अ.ख. सुगण. ख. अर्थी. ख.ग. धरइं. ग. जांण. अ.ग. वनिता. अ.ग. छइल. ग. ठांम. ५४. ख.ग. सरवर. अ.ग. नीरि. ख. मनिरुली. अ. अलस. अ.ख. चमकति. अ. पाल; ख. पाले; ग. पालि. ५५. अ. प्रलबया; घ. प्रलेया. अ. तुबया; ग. तुबिया. अ. केतकि. ग. चंच. अ ख.ग. विमला. ५६. अ. खाल. अ. वजुला. ख ग. नवग्कत. घ. वरनलमाल. अ.घ. शालक. ग. आरमि. ५७. अ. जाइ जुइ घ. जूही अ.ख.ग.घ. जमलि. अ. हइ. ग कांमिनी. ख. कुसुम सारि. अ.ग. भांमिनी. अ. आरुत. ५८ सिंहका सूत. अ.घ. कलित. ५९. अ.ख.ग. स्वर्गपांहि. अ. कूया. ग नाम. अ. जणाइ; ख. जाणिइ; ग जाणइअ.ख. वरखाणीइ; ग. वखाणिई. क. देशी अेक वीसानी; ख. राग देशाख. ढाल ३, देशी थूलिभद्रनी अेकवीसानी; ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ढाल ३, राग देशाख, थूलिभद्रना अेकवीसानी देशी; घ. राग देशाख. ६०. अ.ख. भलो. अ. नामि; ख. नामि; ग. नामि रे; घ. नामि. ग. सांभलो. घ. सामलु. अ ख. परणामि; ग. परिनामइं अ. जीणि. ख.ग. भज्यो. ग. जननो.अ.ख. आंमलु; ग. आमलो. ख. त्रिभूवन मांहि जश. अ. मांहिइ. ग. निरमलो. ख. त्रिभूवन. ख. पुहवि नाहिं. अ.ख. पाहिं अ.ख.ग. निरमलु ख. थाप्यो. ग. भुवने अ. व्यापिउ; ग. व्याप्यो. ग. शापिउ ग. कशमलो. ग. अणुसरइं. ख. कापइं. ग. थापइं ग. कांपइ ग. थरहरइ. ६१. अ. नयरि अ.ग. धांम ग. अभिरांम अ. केरु; ख.ग. केरु अ ग. ठांम. अ ख.ग. नही अ. जडभावनु; ख. जडभावनु; ग. जडभावनो. ख.ग. नाम रे. ग. अंगि. अ. नही. अ. मुहि; ख.घ मूहि. अ. गुणिहि जेठउ सुजनि दीठउ चंगिमा; ख. गुणिहि जेठउ सुजनि दीठउ; ग. गुणाहि जेठउं सजने दीठउं चंगिमा; ख. अन्या-भंजन. ख. मर्यादा. ग. राखइ. ख.ग. दाखइं ख. भाषइ. ६२. ग. नामइ; ग. नामि ख.ग. रूपि; घ. रुपि. ग. भ्रमि. ग जांण. ग. वामन. ख.ग. वासन पाप नासन. ख.ग. सासन. अ.ख. बोहइए; ग. बोहइं अे. अ.ख ग कमल-नयनी. अ. मधूर- वांणी. ख ग. मधुर-वांणी. अ.ख.ग. साकर-वांणी ख.ग. प्रांणी अ. मोहइअे. अ.ग. श्री नांमि. ६३. ख. त्रिभूवन मांहि; ग. त्रिभूवन मांहिं; ग. देखाउइ ख ग पाखइ. ख.ग. झुरइ. ख.ग. झूरइ ख.ग चुरइ ख.ग. पुण्यइं अ. पुरि पदमीनी; ख.ग. पुरइं पदिमनी. ख. ग. धरइ. ख रुपि ग. रूपि. अ ख कांनिनी अ. बिहु-पक्षे; ख. बिहुं पक्ष; ग. बिहुं-पक्ष. अ.ख. नही. अ. भांमिनी ६४. ख.ग. परिहरइ. अ. चितइ; ग. चित्तिं अ.ग. श्री जिन. ख ग अनुसरइं. अ. दिवसि; ग. दिवसइ. ख.ग. करइं ख.ग. पाखइ. ख. मांहि; ग. मांहिं. ख.ग धरइं. ख.ग. धरइ. ख.ग. समलहइ. अ.घ. अति गिरूह. अ.मां पंक्ति नथी. ग. अति गिरूइ. ख. नव रे. ग. निरवहइ. अ. पंक्ति नथी. ग.घ. नहींअ. अ पंक्ति नथी. ख. चिति कुंडी समलहइं; ग. चित्ति कंदर समलहइं; घ. चित्ति कंदर समरलइ. अ. सोइ सहइं ग. सोइ, सहइ. ६५. अ.ग. जिस्युं. अ. यम. ग. जिम ख. जसिऊ; ग. जिप्युं. अ.ग जिम. ६६. अ.ग. भांण. घ. सरुवर. ६७. अ.ख. जिसिउं; ग. जिस्युं. अ. शोभीअ. ख. शोभइं. ख. नहीअ. अ. पामीइ. ख. पामीइ. ग. पांमीइ. घ इम. ग. कहइं. अ.ख.ग. वेद-पुरांणि. क. एह आसाढ ज आव्यो, अे देशी, राग सामेरी. ग. ढाल ४, राग सामेरी, तथा गोडी, दशरथ नरवर राजीउ, अे देशी. घ. राग सामेरी ६८. ग.घ. निय-मनि; ग. निअ-मनि. अ. अेहवुं. ख. अेहवूं. ख. चीतवइं. ग. ची तवइं अ. वनिताइ; ग वनिताइं अ.ख.ग. ऊमाह रे. अ.ख.ग. निअ—मनि. ख.ग. चितइं. ख.ग. पोतइं. अ.ख. । तेणि. अ.ख.ग. जोति. ग. म ति) लही. ग. मूर्त्ति. अ. गा. ख.ग. महिम गाजइं ग. तूर. ख.ग. वाजइं. अ.ख.ग.घ. पूरति. अ.ख.ग. सुरति अ. वंछिअ. ख.ग. वंछित अ.ख. चूरति. ६९. अ.ख.ग. सासन. ख.ग. सुरि ख.ग. सारइं. ख.ग. पुरइं. ग. कांमजी. ६९. ग. महीम. अ. अेक चिति. अ.ग. थई. अ. नैई. घ. न अ.ग. जइ: अ. नई. अ.ख.ग. देई. अ. नई. ख.ग. जागइं, ख.ग. लागइं. अ. तस्य. ख.ग. मागइं. अ.ख. नहीय. ग. नहीं य ग. दांनषी. ७१. ख.ग.घ. अनुभावि. ख.ग. सेठि नइं. अ.ख. हवु. ग. हवो. अ. सुर-भवनि. ख.ग. सुर-भुवनि. घ. सुर तर. ख.ग. जसिउं. अ.ख. हउ. ग. हूवो. ख.ग. अतिहिं. ख. लहुउ. ग. लहुओ. ग. बहुओ. ग. वडो. अ.ग. सोइ. ख. कुसुमि. ग. सुमति. ग. केवडो. ख.ग. सोइ. ख.ग. शेठ-नंदन. अ. गुण-निल; ख.घ. गुण-निलु. ग. गुणनिलो. ग. दालिद्र.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अ. सुत जन. ७१. ग. महोशव. ख.ग. बारमइं. ख.ग. दिवसइं. ख.ग. करइं. ख.ग. अभिरामजी. अ. अनुभावि; ख.घ. अनुभावि. ग. अनुभावि; अ.ग. हवुं. अ. अति. ख.ग. नांमजी. ख.ग. नाम दीधूं. अ. नांम दीधू; घ. नाम ख.ग. कीधुं अ. काम सीधू; ग. काम सीधूं. ख.ग. तणुं. अ.ख.घ. ढमिकया. ख.ग. धणुं. अ.ख.घ धमकियां. अ.ग. सोइ. ख. वाघइं; ग. वाघई. ख.ग. साधइं. अ. आराधि; ख.ग. आराधइं. ग. इसिउं. अ. मंदर. अ.ख.ग. इति. अ.ख.ग. सगुण. अ.ग. जिसिउं. ७२. ख.ग दीइं. ख. दिन दिन. ख.ग. वाघइं. अ.ख.ग. कलाइं. ग. पूरीओ. अ. रयणा रे. ग. रयणाय. ख.ग. जोइंजी. अ.ख.घ. नील-दलिनी. अ.ख.ग.घ बेहु-पक्षि. अ.ख. नहीं. अ. अधूरु; ग. अधूरो. अ.ग. सोइ. क. जडिम. ग. गुणि. ग. सरखो; घ. निरखो. ख.ग. परिख्यु. ग.घ. अेवडो ७३. ख.ग. वाघइं; घ. वाघिइ. अ.ख. श्रदि; ग. श्रदि. ग. केरो. अ.ग. कलाइं. ग. अलंकार्यो. अ.ग. त्रिभोवन. ख.घ. नयण-नंद. ७४. ख.ग. चितइं हैडइ. ग. जगि. अ. कमलि लसइ. ख.ग. मिलसइं. ७५. ख.ग. अेहवइ. ग. तणो. घ. तणउ. अ.ख.ग. दिवस. ग. आव्यो. अ. कपूर हुइ अति निरमलु रे, अे देशी. ख. ठाल ५, कपूर हुइं अति ऊजलू, एं देशी. ग. ढाल ५, राग केदारो गोडी, कपूर होइ अति उजलुं रे, अे देशी. ७६. ख कहि. ग. कहइ. ख.ग. मीठडा. अ.ख. सयंगला. अ. नयरीइ; ख.ग. नगरीइं. ग. गयु ग. गयो. ग. हूतो ग. व्यापार. अ. वातडजी. अ. माहरा मननो. ग. तुं तो दीन तणो घ. तूतू. ग. तणु. अ.ख. ऊद्धार. अ. द्रुपद. ख. बध.० दूपद तथा आचली. ग. बंधवजी० दूपद तथा आंचली. ७७. अ.घ. नामि. ख. नामि ग. नांमइं. अ. तीणइ. ख.ग. तिणि. अ. पुरिरे. अ. जांणीइ. ग. जांणीइं. अ. सजन नइ. ७८. अ. हईडलु; ख. हईडलूं; ग.घ. हैडलूं. अ.ग. त्रीजूं अ. सोइ. अ.ख.ग. लोचन. अ. मानसि. ग. बांधू. ७९. अ. जेहवु ग. नेहलो. अ मंजीठ. ग. जेहवो. ख. सोइ. ग. तेहबो सोइ ग. नेहलो. ग. अेहवो. ८०. ख.ग. दिन. अ.ख. नहुतरिउ; ग. नहुतयो. ख.ग मइं, अ. मइ; ग. कर्यो अ.ख.ग.घ. प्रेमि. ८१. अहीं प्रत 'अ', 'ख', 'ग', 'घ'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे छे.

प्रत 'अ' जिहां मन मानिउं आपणूं रे, तिहां सउ करीय विचार,
आक धंतुरा सवि गमइ रे हर उरि विसहर हार. ॥ ७९

प्रत 'ख' जिहां मन मानिउं आपणू रे, तिहां सिउ करीय विचार,
आक धंतूरा सवि गमइं रे, हर ऊरि विसहर हार. ॥ ८०

प्रत 'ग' जिहां मन मानिउं आपणुं रे, तिहां सिउं करीय विचार,
आक धंतूरा सवि गमइं रे. हर ऊरि विसहर हार ॥ ८०

प्रत 'घ' जिहां मन मानिउं आपणूं रे, तिहां सिउ करीइ विचार,
आक धतूरा सवि ठाम रे, हर उरि विसहर हार. ॥ ७९

अ. दोइ. अ लोय; ख.ग. लीइं. अ.ख.ग. कहीउ. अ.ख. घरइ. ग.(घ) रइ अ.ख.ग.घ मन्नि. अ. जिमइ; ग. जिमि; ग जमांडि; घ. जिमाडइ अ. घरि; ख.ग.घ. घरि. अ. तणू; ख.ग. तणूं. ख.ग चित्र ८२. अ.घ. घरि. अ. जमवा हू ग. गयो. ख.ग. दांठो एक बालि. ख. त्रिणि; ग. त्रिणि; अ त्रिभुव(न) अ.ख. रुपनू ग. रूपनूं. ८३. अ. सकूं घ. सकुइ. ग. ओकुल तत्र थयो. ८४. अ. गयु. ग. युगति. ग. पांमि अ. मनइ; ख.ग. मनइ. अ. थयु,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अ. मइ ख. मइ ग. पुछिउं ग. निसासो अ. मूकी अ.घ. कहइ ख.ग. कहइ अ.ख दुखि ग. दुखें घ. दुखि ग. भरीओ भंडारि ८६. अ.ख. सूंदरी ख.ग. मोरइं घ. मोरइ मोरइ अ. हइलइं ख. हइडलइं; ग. हइडलइं ८७. अ. विदेसि; ख.ग. विदेसि ग. भमिउं अ. मलिउ; ख. मिलउ; ग. मलिओ अ.ख.ग. सरखी को जोडि ८८. अ. किहि ख. किहइं; ग.घ. किहिं. ख.ग. पामीइं घ. सयोग ख.ग. कीजइं ग. विण; घ. वण. ख.ग सिउं घ. सिउ ८९. ग. जाइ ग. मूरख ख ग. थाइं ९०. ग. रुपवती. ख.ग. नइं अ. प्रिउं ख.ग. जाणइं ९१. अ ख.ग. रसीआ घ. रसीअ ख.ग. मूरख अ.ख.ग. निरगुण अ. प्रीउं ग. तिसिउं अ. सुदरी; ख.घ. सुंदरि नु; ग. सुंदरि नो ९२. ख.ग. सालइं ख.ग. फलइं क. मानइ ख.ग. मानइं ९३. अ.ख. परणिया; ग. परिण्या अ. पाखि अ. भलुअ; ख. भलू; ग. भलो अ.ख. नहीं ख ग. अेक ज ख. कडुइं; ग. कडुइ ख.ग. बोलडइं अ.ख.ग. दिन दिन अ. दहइ; ख.ग. दहइं ९४. अ. नइ अ.ख.ग. गुण अ.ख. अगलु; ग. आगलो अ.ख.ग. सुजांण अ.ख.ग. अहिनांण ग. स्वगतिणु ९५. अ. कोटि; ग. कोटइ स्युं ख.ग. करइ ख. कामिनी; घ. कांमिनी अ. जू; ग. जो ९६. ख. सिउ ग. स्युं अ.ख. थाय; ग. थाइं ९७. अ.ख.ग. सुगुण अ.ख. नाहलु; ग. नाहलो ख.ग. मलइं ९८. ख.ग. पूरव ग.घ. सुगुण अ. जोड; ग. जोडि लहइं ९९. अ.ग सगुणां अ.ख.ग. सरिउ ख. मलइ; ग. मिलइ १००. अ.ग. परिण्या अ. पाखि; ग. पाखइं ख. भलू; ग. भलो अ.ग. नहीं ग. मूरख ख.ग. भरतार अ.ख. प्रिय; ग. प्रीय ग. मूरख अ.ख. माहिं; ग. मांहिं ख.ग. सो वार. १०१. क. जुरइ अ. थोडि; ख. थोडिं; ग. थोडइ अ. ठाम जि देखीइ; ख. ठामि देखीइ; ग. ठांमि देखीइ १०२. अ. मुजनि; ख ग. मुजनइ अ.ख.ग. किहां; घ. किम्हि ख. पांमीउ; ग. पामीओ; घ. पामियुं १०३. अ.ग. वांणी अ ख ग.घ. इम ग. बोलिउं क. जुरि अ.ग. घणुं अ.ग चित; ग. चित्ति १०४. ख.ग. लहइं अ. नही; ख. नहीं अ. जेहनि; ख. जेहनइं अ.ख. घटतू ग. घटतुं ख.ग. हुइं अ. मेलइ; ख.ग. मेलि १०५. अ.ख.ग. रतनाकर ख.ग. अछइग. हरख्युं १०६. अ. हेयडा अ. चिंति; ख. चिंति अ.ख.ग. सरखि; अ. सरखू; ग. सरखूं; घ. सरखां अ. मेलसइं; ख.ग. मेलसइ १०७. अ.ख.ग. सुगुण अ.ख.ग. सोय अ. दैवि ख.ग.घ. दैवि १०८. ग. मोकलिओ अ. करि; ख. केरिं; ग. करइ; घ. केरइ. अ.ख.ग. मू साथि सोइ; घ. साथि. ग. आवीओ १०९. अ. वलतू; ख. वलतु; घ. वसतू अ. तइ; ख.ग. तइं अ.ख. हवु; ग. हवो; घ. हवउ अ.ख. घणु; ग. घणूं ख. ढाल ६ राग धन्यासी, पीउडु रे घरि आवि, आषाढभूतिना रासनी देशी. ग. ढाल :६, राग धन्याशी, पीउडउ रे घरि आवि, आषाढभूतिनां रासनी देशी. घ. राग धन्यासी. ११०. ग. सिउं मोकल्यो. क ख ग. कयगलि. अ. अजित नइ; ख. अजित नइं; घ. अजितनी अ. गुणवंती; ख. गूणवती. ग. शीलइ. अ.ग. जौउ. अ. होसि. ख. दुपद तथा आचली ग. दूपद तथा आंचली. १११. ग. आव्यो. अ.ग. विलसइ; घ. सविलसइ अ.ख. परइ. ग. अधिको साथि. ११२. ख.ग. दिन. ग. बिपहुर; घ. बिपहुर. ख.ग. समइ. ग. पोढियां. अ.ग. दोय. अ. तसइ; ख.ग. तसइ. अ. पश्रू. ख.ग चिंतइ. ग. शब्द. ११३. ग. फेरो अ.घ. अेहवइ; ख.ग. अेहवइ. अ. चिंति; ग चिंतइ. ग. मनडा. ख. मांहि; ग. मांहि. ख. आवइ; ग. आवि. अ. छिइ; ख. छिं; ग. छे ग. कुणपैको.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अ. पुरि; ख. पुरि अ. तांणिउ; ग. ताणिओ. ख. मांहि; घ. माहि. ११४. ख.ग. दीसइ अ. छि. ख.ग. छिइ. अ. देई नि; ख. देइ नि. अ.खग. माहारु. अ.ग. कोइ. ११५. अ.ख. चिंतइ. ग. सुजांणि. ग मन-भावतुं. अ. मेहेलू रे; ख. मेहलउ रे; ग. मेहाला रे. अ. मोरि; ख.ग. मोरि. ख ग. मंदिरे. ग. आणि कि. ११६. अ. साचू; ग. सांचूं. ख.ग. मिलइ. अ.ग. विशेखइ; घ. विशेखइ ख.ग. सीयालि ख.ग. जोईइं अ.ख. तु ग. तो अ. जांणीइ; ख. जाणीइ; ग. जांणीइं अ. वाति; ख.ग. वातइं ग. पंपालसी याल कि ११७. अ.ख. बीजु ख. नहीं अ. मानसिइ; ख.ग. मानसइं; घ. मानसिइं अ. जोउ स्वमेव ख. जोउ जेइ स्वयमेव ग. जोउ जइ स्वयमेव ग. आंणी अ. शकुननु; ख. शुकननु; ग. शकुननो ख ग. सुंदरी ११८. अ. जांणिइ; ख.ग. जांणइं अ. काइ ग. कांइं ११९ अ. शिव ग. मनें अ.ख.ग. हरख अ.ग. सुपंच थई अ. सीआलिणि नइ; ख.ग. सीयाली मइं दीउ घ. शीआलि नि अ. दीधू; ग. दीधूं अ. जस भोज्य; ग. तस भोज्य; घ. सभोज्य अ. धन्यासी; ख. ढाल ७, राग धन्यासी, सालिभद्र भोगी होइ देशी अेहनी छइ. ग.ढाल ७ राग धन्यासो सालिभद्र भोगी रे हो, अे देशी. घ राग धन्यासी १२० ग. पंच-रत्न धरि अ. आणिया; ख.ग. आणीयां अ. चिंतिहि; ग. चिंति घ. विहांणामां अ. प्रीनि; ख. प्रीऊनि अ.ख.ग. कहिउ अ.ख. जोउ; ग. जुउ अ.ख.ग. कर्मनी अ.ग. त्रिभुवन; ख. त्रिभूवन. अ.ख. जेहनु; ग. जेहनो अ. मोटउ; ख. मोटो; ग. मोटा ख.ग. छइं अ. माहि; ख मांहि ग. मांहि अ. द्रुपद ख. द्रूपद. ग. दुपद १२१ अ.ख.ग. घणु; घ. घणुं ग. हुवो ग चितवई ग. भोलो १२२ ग. राति ग. अंधारे अ. ग. जांणतु; ग. जाणतो ग. अशती १२३. घ. विरमिउ ग.घ. थिकी अ. अेहनि; ग अेहनई पीहरि मांकलो १२४. अ.ख. हईडि; घ. हिडई कांईअ ख.ग. विमांसीउ; घ. विमासीउ अ. किधू; ग. कीधूं; ख ग. तणइं क. प्राणउ; ख ग प्राणीओ; घ प्राणीउ ख ग. लहई ग. करतो १२५. अ. कुडु; ख. कूडु; ग. कुडो ग. देखाडीओ. ख ग. जिमदत्त नइं अ.ख.ग. तुह्म; घ. तुम्हे तेडिया; ख.ग. ते तेडियां अ.ख. स्त्रींनि कहि; ग स्त्रींनि कहि १२६. अ.घ. आकारि घ. नयणा अ. चेष्टाइ ख.ग. बोलावइं ख.ग. लहीइं ख. मनु; ग. मननां. १२७. अ. सीइ ख. ओलख्यु ख ग. चिंतइं अ. कर्मनु; ख.ग. कमनो अ. कर्म; ख.ग. कर्म न छूटइं ख. कहुनु; ग. कहुतो ख.ग. कीजइं १२८. ग. पहिलुं; घ. पहिलूं ग. वरीसडा ख. पति निं अ.ख. हवि तु; ग. हवि तो अ.ख. अेहवू संपनु; ग. संपतो अ.ख. हवि; ग. हवि जो उन्छेह १२९. ख.ग. छेहडइं ख.ग. ऊपजइं ख ग. सा पहिलो ग. जो ख.ग. होय अ. जग हसु ख. नइ ग. हांणे ख. बिपरि ग. बिंपरि; ख.ग. होय १३०. ग. रीसाव्यां ख.ग. दीसइं ख. कइं ग. कइं अ.ख.ग अमीणा अ ख.ग. कइं वयरी कांन; ग. भरांइं घ. कांन भराइं १३१. अ. ग. भगां सज्जन; ख. भगां सजन ख. चालइं ख. नहीअ अ.ख. पराणे अ.ख.ग सीगिणि ख.ग. लगइं ख. बांण १३२. प्रत ख.ग मां आ कडी अने ते पछीनी कडी ऊलट क्रमे छे. प्रत घ.मां आ कडी नथी. पाठान्तरो संपादित ग्रथपाटनी कडीनो क्रमे नोध्यो छे. ग. रूसणडां ख.मइं ख.ग. हइइं अ. खटुकइ; ख.ग. खटूकइं ग सांत जिम्म अ. भगु; ग. भंगु ख. सजम अ.ख.ग. मन्म १३३. बोलि; ख.ग. बोलइं अ. चिंति; ख ग. चिंति ग. उत्तरीआइं अ. समांणां अ. दीसइं कांई; ख.ग. दीसइं कांइं १३४. ग. विहिडयां ग. जांणे ख. पखी ग. पंथी अ. जाइं; ख.ग. जाइं ख. अंधा अ.ख.ग. दीसीइं ग. थाइं १३५. अ.ख. जोयत; ग. जोअतां

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

१३६. अ.ग. पाछु; ख. पाछू अ.ख.ग. दीहा तणा अ. नही १३७. ख.ग. देखइं अ.ख. नही १३८. ग. मांणसां अ.घ. लोयणां; ख.ग. लोअणां ख. चित्रोडीया; ग. चितोडीयां ख.ग. अंधपणूं अ.ख.ग लहुंति १३९. ख. काढिं; ग. काटिं अ.घ. जाहारि; ख.ग. जिहांरइं १४०. ख. भलू; ग. भलो अ. हवूं ग. लाघो मननो ग. सज्जन ख.ग. छइं ख.ग. छेहडइं. अ. हूयां; ख हुयां; ग. हूआं अ. सार; ख.ग. छार १४१. दुर्जन ख ग. अवसरि अ. लहिवाइ; ख.ग. लहिवाइं अ. अपराधि; ख.ग. अपराधी अ.ग. नवि अ. ऊभजइ; ग. ऊभजइं अ. कहुइंवाइं; ख. कहेवाइं; ग. कहिवाइं १४२. ख.ग. कर्म ख.ग.घ. वसइं अ.ख. जु; ग. जो ख.ग. त्रटइं ग. तो अ.ख.ग. मन मांहि ख.ग. झुरीइं ख.ग. नीच घ. पेम १४३. ग वहिडीयां ग. मिलसि अ.ख.ग. मीठउं; अ.ख. स्यु अ.ख. जु; ग. जो ख.ग. करइं १४४. ख. उज्छां; ग. ओत्छां अ. छांडीइ; ख.ग. छांडीइ; घ. छंडइ ख ग. वणसाडीइं; घ. वणवाडीइ ख.ग. रहीइ १४५. ख. परीइ; ख. परीइ अ. तजाइ; ख.ग. तिजीइं अ.ख.ग. सायरनां लहिरडां ख.ग. कीजइं १४६. अ.ख. जो; ग. जो ख.ग. छइं ग. ज नीरमलो ख.ग. टलसइं अ.ग. नीय–मनि अ. चीतवी; ख.ग.घ. चींतवी अ.ख.ग. रथ-मांहि अ. कीध; ग. किद्ध १४७. अ. वाटि; ख. वाटि; ग. वाटइं अ. धणा ग. शकुन हवा ग. श्रुभनो अ. कहू; ग. कहुं १४८. आ कडी प्रत 'घ'मां नथी. ग. वरवर्णिनी ख. वृषभ ज गाइं; ग. वेश्या वृषभ गाइं ग. दुर्वा ग. फलिफूल ख.ग. जाइं १४९. आ कडी प्रत अ. ख. घ.मां नथी. ग. रूप्पमणि ग. छात्र-चामर ग. सोवन ग. महिमावंत १५०. ख ग. गोमय ग. दीवो, अ.घ. दिवु ख.ग.घ. वीणि अ.ख.ग. वृद्धापन क. पंडिति अ.ग. सुक १५१ ख.ख.ग. अेतां ग. मेहलेवां ख. जिमणाइ; ग. जिमणाइं अ. पामीइ; ख.ग. पांमीइं ख. अणांइ; ग. अणांइं; घ. अणाइं १५२. अ.ख.ग. रगत ख.ग. कुंभ अ.ग. दोइ; ख. दोइ; घ. दोइअे ख.ग. होय ख.ग. करइं अ. कइवार जु; ख. कइंवार जु; ग. केर जो १५३. अ.घ. जिमणाथा; ग. जिमणांथां ख.ग. वलइ; घ. (डा)वां वलइ अ.ख.ग. सजाय; ख.ग. जांइं ख.ग. ऊवइ ग. सहोय १५४. ग. सिखी; घ. शिखा ख. सीचांयडु; ग. सीचांणडो अ. वायसनइ ख.ग. सावइं अ.ख.ग. पंथइं १५५. अ. बोलिइ; ख.ग. बोलइं ख.ग. जिमणइं ख. टीटोडी ग. चील्हडां; चीहुडां १५६. ग. लाटि कुरंगी नोलीओ ग. धन–संपदा १५७. अ.ख.ग. शाहि अ.ख.ग. डावां अ.ख ग. जु ख.ग. करइं घ. सभाव १५८. ख.ग. लवइं ख.ग. होय ख.ग. मधु अ.ख.ग. जोय १५९. ख.ग. लगाडि ख.ग. स्वभावि ग. तेहनो अ.ख. पूठि भलु; ग. भलो ख. अेहवु; ग. अेहवो अ.ख.ग. स्वभाव १६०. ग. लुंडी ख.ग. भइरंव अ.ख.ग. गमनि घ. तेह अ.घ. स्यु अ. लहसइ ख.ग. लहसइं घ. अेह ख.ग. लहइं; घ. लहइ अ.ख. त्रणि १६१. अ.ख.ग. पीआंणडइं घ. प्रीआणड ख. स्वरं ग करइं अ.ख, आसन अ.ख.ग. डावि ख.ग. पासइं ख. सोहांमणा; ग. सोहांमणी ख.ग. हुइं अ. आसन; ग. आसन्न १६२ अ. पंथइ; ग. पंथइं ख. हर गति जिमणीली ग. हर गति जिमलीणी अ.ग. उपाइं; ग. ऊपाइं १६३. अ.ख.ग. च्यारि; घ. च्यारे ख.ग. जोइं ग. जांतां डावा स्वर करइं अ. तु सुख; ग. तो सुख संपद होय. १६४. प्र 'ख' अने 'घ'मां आ कडी नथी. अ. परि; ग. परिं ग. परिणांम ग. पंथ हवा ग. चिंतिं १६५. अ. वहिलु;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ख. वहिल्. ख.ग. हसइं अ.ग. महुत अ.ग. चालइं ग. उतावलो ग. हवि जुओ अ.घ. शुकननु; ख. श्रुकननु; ग. शुकननो क. राग केदारु अ. राग केदारु ख. राग केदारु पूरवी, ग. राग केदारो, पुरवी गिं सुकमालना चोढालीयानी, अेणि परि राणी देवकीअे, अे देशी घ. केदारु १६६. अ. चिंति निवारीइ; ख. चिंति नवारीइअ अ. देवनइ; ख.ग. दैवनइं ख.ग. बुद्धिं १६७. अ.ख.ग. कीधु अ. जलनधि. अ.ख. जाणे; ग. जांणे. अ. अेहवुं; ग. अेहवो. अ. नही अ.ख. तरि; ग. तरिं. ग. स्यदनथी सहू ख.ग. उतरइं; घ. ऊतारी ख. जोतरइं; ग. जोतरिं अ.ख. हलवुं; ग. हलवो हवो अे. १६८. अ.ख.ग. वहू ख.ग. प्रति ख.ग. बोलि ख.ग. मति ग. रमति रे छंडो ख.ग. वहू ख. अही ग. आगलि ख.ग. ऊंडां अ.ग. पांणीय; ख. पाणीय अ.ख.ग. जांणीय ख.ग वाहणीय ग. उतारो ख.ग. याय १६९. अ.ख.ग. वहांणी ग. ऊतारीअ अ.ख.ग. निवारीय ग. सारीय. अ.ख.ग. चलाणे. अ. चितइं; ग. चिंतिं. अ. वली बोल ज कीधा वामाअे ख. पण; ग. पणि. ख. रमकती रे अ. १७०. ग. निम ख.ग. ऊतर्या. ख.ग. घूलीआं अे. अ.ख. जगदीश्वरनुं; ग. जगदीशनुं. अ. स्मरंतां ख. वोलीआं; ग. वोलींआ. १७१. अ. अंगि. ख.ग. सेठि. ख. प्रसंसीउ अे; ग. प्रसंसीओ ख.ग. कहइं ग. सुणो. अ.ख.ग. किसु; घ. किस्युं. अ.ख. वखाणु; ग. वखाणुं. अ.ख.ग. किंहि ख. नासीउ, ग. नासीओ; ग. अे नासीउ. १७२. ख.ग. दीसइं ख. चितइं; ग. चिंतिं. घ. मनइ; अ. मनेइ; ख. मांनइं; ग. मानिं. ख.ग. अती. ग. चिति ख. मनिमां अ.ग. अनुसरीअ; घ. अनुसरी. अ ख ग. मौनपणुं. ग. मारग वलिअे. १७३. ख.ग. दीठउं; घ. दीठु. ग. वोलसिरी अ.ग. भरियुं; ख. भुरियुं ख.ग. वखाणइं. ग. सुंदर. ख.ग. जाणे अ.ख. मंदर. अ.ख. जिस्यु; ग. जिस्युं. १७४. ग. वहूअ ख.ग. कहइं. अ.ख.ग. तम ख.ग. छइं ख. बंधूर. ख ग. मुजनइं वहइं घ. मुजनइ. अ. मांहि; ख ग. मांहिं अे. ख.ग. कहइं. ग. नीपरिं. अ. लविअे; ग. लवि. १७५. अ. जिसइ. अ.ख.ग. आविउ. घ. तिसइं. अ. हरखि रे; ख.ग. हरखइं रे; घ. हरिसइ. ग. सेठिं अ. वखांणीउ; ग. वखांणीउ अे अ.ख.ग. अवतरिउं. घ. इन्द्र-भुवन अ. थिकी; ख.ग. थकी अ.ग. जांणीउ अे; ख. जाणीऊंअे. १७६. अ.ख. वखांणइ; ख. वखाणइं अ. अेहनु ख.ग. जोइइं ख.ग. मनइं अे ख.ग. चाल्यां अ. वेगिं घ. निपुर अ. तजइ अे; ख. तजइं अे; ग. तजइं अे. १७७. ग. मेहल्यो तव देसडो ग. नेसडो. ग. वेसडो ग. अभिनवो अ.ख.ग. थोडूं ख.ग. कहइं अ.ख.ग. केडुं. अ.ख.ग. नही नवुं अे १७८. ग. वहूअ ख.ग. कहइं ग. सुणो ख. उत्तम ख. सायर परि ते मनोहरं अे, ग. सायर पइरि अति ख.ग. वंकी ख. नन समी. अ. घणु हीनइ; ख. घणु हीनइं; ग. घणु हीनिं ख. विसहरु अे; ग. विसहरुअे. १७९. अ. शिखित ग. तुरंगी ख. हुइं ख.ग. उरगी ख. मानइं अ.ख. अम ग. जो रंगी अ. कुट ख.ग. बोलइं ग. अखूट ग. तणो. १८०. अ. कहिइ; ख.ग. कहिं. ख. अहवइं; ग. अेडूविं ख. आविउ ग. आव्यो ख.ग. शीलवतीनु ख.ग. रहइ अ.ख.ग.घ. सरसी अ. सुंदरि; ख. सुंदरी अ.ख. आविउं; ग. आव्यो ग. निज धरिं. ख ग. करइं. १८१. ग. ऊपरिं ग. सूंदर ख.ग. वस्तु अ.ख.घ. वुलावीय; ग. वोलावीय. ग. मंदिरइं अ. वल्यु अे ख. वलिओ; अ.ग. वल्यो १८२. अ.ग. दुख. अ. गया क. आतापि अ. अणुंसरी; ग. अणुसरी अ.ग. वरतरुं ख. वर ग. हेठिलि अ.ग. छोडिअ; ख.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

छोडी ग. ऊतर्यां ख.ग. मोडीप ग. नारीय. अ. लटकिइ; ख.ग. लटकिं ख.ग. लोडावइं अ. राग, राम गिरि. ख. ढाल ९, राग, राम गिरि, ऋषिदत्तानां रासनी, ऋषिदत्त पंथि संचरइं, अे देशी. ग. ढाल, राग, राम गिरी, ऋषिदत्ताना रासनी, ऋषिदत्ता पंथ संचरइ, अे देशी घ. राम गिरि. १८३. ख. बइठां; ग. बिठा ग. हेठलिं. ख. छांहीडइ; ग. छांहीडइं अ.ख. चीतवइ; ग. चींतवइं १८४. अ.ख.ग. कर्म अ. छूटीइ; ख.ग. छूटीइं. अ.ख. जोउ; ग. जोओ अ. हदि; ख.ग. हीदय ख. नही. ख.ख.ग. चिंति अ. दुपद; ख. द्रूपद तथा आंचली; ग. दूपद तथा आंचली; १८५. अ. करमि. ख.ग. मुंज; ग. मोटओ नम्यो. ग. वनिं. अ.ख. जौउ; ग. जुओ. अ.ख.ग. कर्म. १८६. प्रत 'ख' अने 'ग'मां आ गाथा अने ते पछीनी गाथा ऊलट कर्म छे. अ. लक्षमण. ख.ग. साथिं. ख. करमनइं; ग. कर्भनइं. १८७. अ मंदिरिइ; ख. मंदिरिं. अ. करइ; ख.ग. करइं. अ.ख.ग. निय-तनु. ग. सूरित. अ. छावीउ; ख. छाडीउ; ग. छावीओ. अ.ख. जौउ; ग. जुओ. अ.ख.ग. कर्म. १८८. अ. चडू रे; ख. चंडू; ग. चंद रे. अ. करमि; ख. कमइं. अ. शीलवती नइं. १८९. ख.ग. वहइं. ग. सहि. ख. अपवादि. अ. साथइं कुलइं चल्लइ; ख. नवी चलइं. ख. कीजइं. ग. किस्युं. १९०. अ. रिखिदत्ता. अ ख.ग. राक्षस केरुं. घ. छेदा. अ.ख. जौउ; ग. जुओ. १९१. अ. मलया-सूदरी; ख. मलया-सुंदरी; ग. मलिया सुंदरी. ख.ग. नवि. ख.ग. पांम्या. अ.ख. सहयां. ख ग. दुकख. ख.ग. ढंढण-ऋषि. अ. लगइ; ख ग. लगइं. १९२. ख. देस. ग. परिहर्यो पतिनो. अ. मांहइ. ख. मांहि; ग. मांहिं. ग. जनमीओ. ग. जुओ कर्मनो. १९३. ग. सुखनां ग. दुखनां ख.ग. होय. अ. खिणी खिणी; ग. खिन खिन अ.ख.ग. जोय. १९४. अ.ख.ग. मालीयां अ. संध. ग. वनि-आवास. १९५. ग. तेलाइं स्यु. अ. रहिवू. अ. घाट. १९६. अ.ख. आविउं. ख.ग. महारइं. अ. जु. ख. जुउ; ग. जुओ. अ. चडू रे;ख. चडूं रे; ग. चढयूं रे. ख.ग. छूटइं. ख.ग. दूहा. १९७. घ. कर निअम अ. वालती. अ.ग. सीलवती. क. गुण-गौण. ख. अेवहइं; ग. अेहविं. अ. पाराइ; ख.ग. पासाइं. अ.ख. बोलिउ; ग. बोलिओ. ख ग. बोलि. १९८. ग. सम. अ.ख.ग. जांणी घ. मुजारी अ. वायस नइ; ख.ग. वायस नइं ख.ग. भणइं. ग. भाई तुं. १९९. अ.ग. चरित्र [बचन]; ख. चरित्र. अ. सोहांमणु; ख.ग. सोहामणू अ. कुलयुगि. ग समो. ख.ग. तुं. ख.ग. सरिखो. ख.ग. नही कोय; ख. नही. २००. अ. निगम. ख.ग. लहइं अ.ख.ग. सुजांण. ख.ग. कहइं. अ.ख.ग. वांणि सुवांणि. * २०१. अ. आंही; ख.ग. आंहां ख. को नही. अ. परणमइ; ख.ग. प्रणमइं (परगमइं). अ. स्यू; ख. सूं. ख. करइ; ग. मूंकिं प्रयास. २०२. अ. विण गुण कुण; घ. गुण कुण. २०३. अ.ख. म दाजि. २०४. ग. आप्पीओ. २०५. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. अ. जुरइं; ग. झूरइं. २०६. अ. हैइ. ख.ग. हैइ. २०७. ग. भलो. घ. कारेली कां बहु फली; २०८. अ. सुवेध्यां; ख. सूदेघां. ख ख. हैइडि; ग. हैडिं. २०९. अ. कुहु. अ. भाजि; ख. भाजइ; ग. भांजइं भूख; ग. सरखिं सरखू. २१०. ख.ग. तेहवो. अ. जेहनि कहू. ग. आघो' २११ अ. जार. ख.ग. जाय-नतु; घ. जाहइ-नतु. अ. कोय. २१२. अ.ख. करिउ; ग. ताहरो. २१३. ख. सुंणी. ग. रयरइं. अ. अेकसूं. २१४. अ. बूजइ; ख.ग. बूजइं. अ.ख.ग.

(* सूचना.—कडी १थी २०० सुधीना बधा पाठान्तरो नोंध्या छे, पण हवेथी भाषा, अर्थ के अन्य कोई दृष्टिथी महत्त्व धरावता ज पाठांतरो नोंध्या छे.)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

भेउ २१५. अ.ख. किरतारि; ग. किरतारिं. २१६. अ. जांह; ख.ग. जीह. अ. पूठि; ख.ग. पूछि अ.ख.ग. देयंति. अ. पांहि; ख.ग. पांहिं. अ.ख.ग होअंति. घ. को अंति. २१७. अ.ख. प्रीति; ग. प्रीतिं. २१८. ग. सरखो. ग. संदेशो; अ.ख. सुघु; ग. सुघो. २१९. ख. शुकनशास्त्र. ग. छें. ग. मुखइं; अ. अेक जीभडी. ख.ग. अथ दिशि प्रहर विचार. २२०. अ. कहिइ; ख. कहइं; ग. कहिं. अ. मेहागम. २२१. अ.ख.ग. मेहागम ३. ग. कहइं ७. २२२. घ. अभ्यासत ४. अ.ख.ग.घ. मेहागम ५. अ. रायां माना दिं ६; ख. मान दिं ६. ख. राज विहूंर ७. २२३. अ.ख.ग. प्र ३. ग. होय ४ अ. रायभय ५. अ.ख.ग.घ. भयवार्ता. ग. अभ्यासगत कोपं घ. असागत कोइ ८. २२४. ख.ग. चिहूं अे. ख. पंहुरे; अ.ख.ग. बांणि. ख.ग. श्रृष्टि गुणे. २२५. अ. ऊचु; ग. ऊंचो चठी. अ. कागं. २२६. अ.ख. मृत–विचारि. २२७. अ.ग. बंधु–संहार. ग. तणो. २२८ अ.ग. जातां अ.ख. होय. ख.ग. जाइंतो न वलइं; घ. न वणइ; अ.ख.ग. सोप. २२९. ग जो सावटु. ख.ग. हुइं वहूं. २३०. ग. तो ते. अ. वाटि; ख.ग. वाटिं. ग. घणेरो हुंति. २३१. अ. अेहवु; ख.ग. अेहवो शकुन. ग. घणो. २३२ अ. खडगि; ख.ग. खडगिं वैर अथमणि. २३३. ग. साचो. ख.ग. २३४. अ. नधि. अ.घ. फलइ स्त्री लाभ; ख.ग. फलइं स्त्री लाभ. २३६. अ. आगम; ख.ग. आगमि. २३७. घ. शबद न करंति. ख.ग. वरसइं नहीं. २३८. अ. कारिजु; ग. जांणिवो. २३९. ख. गृह. २४०. ख. पंखि. अ.ख.ग. दसि जोय. अ. उपद्रव्य. ख ख. होय. २४१. अ. मुहुर; ख.ग. मुहुव सरइं. ग. संजुत्ति. अ. नंधि ग. झत्ति. २४२. ग. साहमो ग. जोइं ग. बोलेइ. घ. तु धन्य. २४४. ख.ग. थोडा मांहि. ख.ग. लूहइं धूणइं अ. कचड नीय लीथी; ख. कचडिइ नीय सीसि; ग. कचडिइं नीय सीसि. २४५. मंगल. ख.ग. जयवि. अ.ख.ग वंवेइ; घ. जइ विववेइ. २४६. अत्रे प्रत ख.ग.घ.मां वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे.

प्रत 'ख'—अरुणत्छमणि बारथी, मौनपणि ऊडी जाय,
राय गणि जइ विहुहवइं, तुहि खित्ति विवाय. २४५

प्रत 'ग'—अरुणत्छमणि बारथी, मौन पणिं ऊडी जाइ,
रायंगणि जइ विहु हवइ. तो हि खित्ति विवाय. २४५

प्रत 'घ'—अरुणत्छमणि बारथी मौनपणि ऊडी जाय,
रायंगणि जइ विहुहवइ, तुहि खित्त विवाय. २४४

ख. जगि पण; ग. जगि पणि. अ. जग मांहि; ख.ग. मांहिं. घ. अगेय. २४७. ख.ग. सरसइं ख. ढाल १०, राग, केदार गुडो, छानो छपी. अे देशी. ग. ढाल, राग केदारो गोडी, छांनो छपोनइं कंता किहां गया रे, अे देशी. २४८ अ.घ. तुह्मनि; ख.ग. तुह्मनिं. ख.ग. संसारि. २५०. ग. तिम मइ. अ.ख.ग. सह्या घ. सह्यां. २५१. ख. वालु; ग. वालो. २५२. ख. पंडिया. ग. पडया सुजांण रें. २५३. अ. हूया अ. तमनि; ख. तमनिं; ग. तुमनिं ग. कर्यो ग. लहयो. २५४. अ.क. सानधि; ग. सांनधिं. अ. पतन. २५५. ख. किस्पो कर्यो. अ. अगज्ञान. २५६. अ. वयस. अ. मुलगो. अ.ख.ग. मुहुर. २५७ अ.घ. अछि;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ख. अछइं ग. अरथि हुइं अरथनो. ख.ग. ल्यो. २५८. अ.ख. भूखिउ; ग. भूख्यो. ग. दिओ. ग. घणो. अ.ख.ग. माहरां. ग. करसिओ. अहीं प्रत 'अ', 'ख' अने 'घ'मां वधारानी गाथा आ प्रमाणे छे,

अ.—मज रे महडूं दुख–जलि भरीउं, कुल आगलि कहुं मन तणी वात रे.

ख.—मुज रे मनडूं दुःख–जलि भरीउं, कुण आगलि कहुं मन तणी वात रे.

ग —मुज रे मनडूं दुख–जलि भरीओ, कुण आगलि कहुं मन तणी वात रे.

ख.—ढाल ११ राग देशाख. ग. ढाल ११ राग देशाख. घ. राग देशाख

२५९. अ ग. बोलि· ग. सुणो. ग. गुणवंता मानु रे. अ. हरख्या. ख. नारि अपार ख. दुपर्द; ख. दूपद; ग. दूपद. २६०. अ. काकण सार रे; घ. कांकणनि. ख.ग. सो मकरंद रे; घ. सू मुकरंद. ग चिंतइं चितरे. ख.ग. पूरिउं पूरिउं मनि. २६१. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ख ग. चिंत्य. ख. आण्यु आण्युं नगरथी आयुध; ग. आण्युं रे नगरथी आयुध अेक रे; घ. आणिउं आणिउं. ग. हेठिलि रे. ख. दीठ दीठ; ग. दीठो दीठो; घ. दीठु दीठु. २६२. ग. मनमां रे ऊलउं. ग ऊपनो; ख. धननु अंबार; ग. धननो अंबार. २६३. अ.अ.ग. बोलावि. ग. पाछी वालि रे. ग. वलो ग. मंदिर आपणइं. अ. बोलिअ वांणी; ग. बोलि ससरो वांणि रसाल रे. २६४. ख.ग घ. दूहा. अ.ख. अविचारु. ग. अविचार्युं अ. कांइय न कीध; ख. कांइ न कीधं. ग कांइ न कीध्य. २६५. अ ख.ग. मन–भगु; ग. कहो. अ. सांभरि; ग. सांभरिइं. २६६ अ.ख.ग. सोविन नि. ग संधि संधि. अ.ग. मिलाय. अ.ग. ठाय. २६७. अ. फूटु; ग. फूटइ. अ. तेह. २६८. ग. छेहडो. २६९. अ.ग. भम. घ. भरु; ग. रोसिणि घ. रमणि. अ. नही करीआल ग. नही करीआलि. २७०. अ. मांनस ख. जो न तजी दिउ नेह; ग. जीन तजिविउं नेह. अ. गमि निस नेह; ग. गमि नि स नेह. २७१ अ. (ओ)रतु; ग. ओरतो. अ. ओल्हांणी; ग. ओल्हांणी; घ. उहलाणी. अ. छार; ख.ग. छूछार. २७२. ग. नेहलो. अ. लगि; ग. लगि. अ.ग. विख. २७३. अ.ख. मलि; ग. मिलि. अ.ख. ऊतरूं; ग. ऊतर्यु. अ. मलि; ग. मिलइं. २७४. अ. त्रुटी ख. विस्या; ख.ग. वस्या. २७५. ग. पालवीइं. अ.ख.ग. मूयेण. २७६. अ ख.ग. छोडंतां. ख. तणो. २७७. अ.ग.घ. विरला. २७८. अ. सरि वहि; २७९. ख.ग. दोघ (रोस); ग. दोस (रोस). अहीं प्रत 'अ'. 'ख' 'ग' 'घ'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे छे.

अ. हैयडा घणुंय निझूरीइ, सजन मिलवा काजि,
तेहनि मनि जु तु नही, तु कांइ झूरि आज.

ख. हैडा घणुंय न झूरीइं, सज्जन मिलवा काजि,
तेहनि मनि जु तूं नहीं, तु कांइ झूरइ आज.

ग. हैडा घणुंय न झरीउं, सज्जन मिलवा काजि,
तेहनि मनि जो तूं नहीं, तो कांइ झरइं आज.

घ. हैडा घणूअ न जरीइ, सज्जन मिलवा काजि,
तेहनि मनि जउ तूं नहीं, तुं का माज.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

२८०. अ. जन माहिथी; ग. मन मांहिथी. २८१. ग. मननी कु ग. उतर्या. अ. बप्पीउ; ग. बप्पीओ. घ. करहं. २८२. ख. साधीइ; ग. साधीइं. २८३. प्रत 'ग'मां अत्रे वधारानी पंकतिओ आ प्रमाणे छे. कुसंपा दुख देह. नव आमिख भेला सुख दइं इअलगा अति दुख देह. २८५. आ पछी तरत नवी कडी (२८६) शरू थइ छे. जेना चरण १, २, ३ अनुक्रमे ग्रंथपाठनी कडी २८३ना चरण २, ३ अने ४नी साथे अेकरूप छे. ज्यारे कडी (२८६)ना चोथा चरणनो पाठ लखवानो रही गयो छे. पाठान्तर अत्रे प्रत 'क'ने अनुलक्षीने नोंध्या छे. ग. कुसंपां अलखामणां २८४. अ. मिलवु; ख.ग. मिलवूं. अ. नस–नेह सिउं; २८७. अ. बोलावि; ग. बोल.वि. अ.ख.ग. घडीय. २८८. अ ख. तुहि; ग तोहि. अ.ग. मनामणि. २८९. अ.ख. मनावि पगि पडी; ग. मनावि पगि पडी. [प्रत ख'नां 'उपर वली वली' अेम लेख छे.] अ. सविचार. अ.ख.ग सुकुलीणी. ग मांन्यो. २९२. अ आकिरां. अ.ख ग. अवगुण. २९३. अ. क्षण. ख. लख; ग क्षण (लख); घ. लख; अ.ख ग.घ. बोलणा; घ. बोलणा. २९४. अ. सहजि; ग. सहजिं. अ. मइलीइ; ख. मिलीइ; ग. मिलइं. २९५. अ. जल–रेहा; ख. जल–रेहा [असना]; ग. जल–रेहा [असनइं]. अ ख ग. होय २९६. अ. मुहहि; ग मुंहडइं. अ. हंसा; ख.ग. हंसि. २९७. अ ऊपगार ग नित्यइं करइं. ग. वयरीडइं कुपइं. २९८. ग. ऊपगार. ग. संसार. ३००. ग. भर्या. अ.ख.ग. तोय. ३०१. अ ख ग तोय. ग. करति. ग. बहुलो हुंति. ३०३. ग. छेद्यां. ३०४. अ. लत्तरइं; ग. ऊत्तरइं; ३०५. ख. जि; ग. जइं. ग. जिवोसय कर्या. ग. सुयणां ग. कर्यो. अ. समरंति. अ. राग गोडी. ख. ढाल १२, श्याम प्रद्यम्नना रासनी देशी, समोरण देवइं रच्युं अेहनी. ग. ढाल १२ राग गोडी, श्याम पद्यम्नना रासनी देशी; समोसरण देवइ रच्युं, अे देशी ३०६. ग. पाछो वाल्यो. अ. शीलि; ग. शीलिं अ. जलनुहि जल समवडि ख. जलनुहिं जल न खोमवडि; ग. जलनो समोवडिं ग. सारइं ग. दूपद तथा आंचली ३०७ ख अबद्ध रे ग. कांइ बोल्या अबद्य रे. ३०९. अ. कारणिइ; ग. कारइं ख. अ ग. धरीय अ. लीजइ; ख.ग लीजइं ३१०. अ. ऊडी अ.ख. ग. दोयंगम अ. पंथ दृष्ट रे अ.ग. पगे ३११. अ वाहणही; ख.ग. वाणही; घ. वाहांणी अ. वाहणी; ख. वाणही; ग वांणही ख.ग वणठां अ उद्भूत ग. थाय ३१३. अ.ख. तम्यो: ग. तुम्यो ग. वखांणीओ ३१४. अ ख ग. धाअे अ. राग मल्हार ख. ढाल १३, राग मल्हार, मम करो माया काया, अे देशी ग. ढाल १३, राग मल्हार, मम करो माया कारिमी, अे देशी ३१५. अ. दीठउं; ग. दीठुं ३१६. अ. द्रुपद; ख. दूपद आंचली ग. दूपद आंचली ३१७. अ. वानमां अनट वियट ले विश्राम; अ. घटि ते समाणसां; ग. रहिवूं न घटि तिहां ३१८. ते भणी देउ(ल) मइं: अ वर्णववूं; ख. वरणवूं; ग. वरणव्यूं. अ. मइ वखाणूं ख. मइ न ग. वखांणिउं ३१९. अ. बोलडी, ग. बोलडो अ. परि भम्या; ख. परि भम्यां; ग. परिं भम्या अ.ख. दूहा घ. दुहा ३२०. अ.ख.ग. कोय ३२१. ग. अेक वाहला सज्जन विण ग. भरीओ देस रांन परि जांणीइं ३२३. जल भर्यां अ. सधलि ३२५. अ.ग. कारेली वरि आप अ. अनेरां गोरां नवलाख ३१६. अ ग. क्षारथी ३२७. अेकि भलो ग. पुहचि ख. बहूया; ग बहूंया अ.ख. वसि अ. तेहनु; ग. तेहनो ख.ग. सहवास अ. देसी चालती: ख. देशी पाछली चालती छइं; ग. देशी पाछली चालती छइं ३२८. अ. तणि अ. आगलि दीठउ नेसडु; ग. आगलिं दीठओ नेसडो ३२९. ग. पुरइं

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अ ख. माहरि ३३०. अ ग. सोय अ.ख. ते नयर ग. रांन समान रे ग. न सज्जन ख.ग. बोलावइं ३३१ अ. मइ; ग मइं अ ग. छांह रे अ.ख.ग.घ. वटतरु छांह ३३२ ग. हरख्यो अ. राग रामगिरी ख. ढाल १४, राग रामगिरि, सगुण सल्हूणा सीमंधर, अे देशी ३३३. ख. रीझतु; ग. रीझतो ३३४. आ पछी वधारानी पंक्ति ख. तस गूण सलूणी रे, मनस्युं नही अविखादर; ग. जस गुण सलूणी रे मनस्युं, नही अविखादरे अ.ख.ग. कुतिग जोइंती अ. आवि; ख.ग. आवि ते ख.ग. आंचली ३३६. घ. भम ज़ंकार रे ३३८. अ. सुडला ख.ग.घ सूडला ३३९. ग. विघूघडां अ. सरस तिमाल रे सरयर पाल रे; ग. बइठी ते सरयर पाल रे ३४०. ग. सिखी पिच्छ चरणां सार रे. अ. वन मांहि खेलि शबरली; ३४१. ख. ताल तमाल; ग. कहिं सरस ताल अ. तरुलता प्रलंब; अ.ग.घ. बोरि ग. बदाम बाओ तो; अ. अंब जंबू निब कुदंब रे ख. जंबू सिंब कंद कुद रे; ग. जंबू निबक कंद रे; घ. जंबुनिब कंद ज रे. ३४२. अ ग. करणी कुसुम; ख. कुसुम (क्रिश्रुक), ग. केतकी तो ३४३. अ. पुनाग; ग. पुंनाग ३४४. अ. चतुरा अ. चेतकी ग. मरूबक वाल रे ३४५. अ. विछाह रे; ख. विच्छाय; ग. विच्छाह रे ३४६. अ.ख.ग. जव देखीयां ग. रुठो तेणीवार ग. अे स्युं कर्यो. ३४७. अ. कांहि ख ग. लोभिणी ३४८. ग. मांतण कांइ देखीइं ३४९. अ. उल्लसि; ग. उल्लसइं. ३५०. घ. अेहवा व(च)न अ.ग. धरि–लक्ष्मी अ. राग असाउरी. ख. ढाल १५ राग असाउरी; ग. ढाल राग असाउरी ३५१. अ. द्रूपद; ख. दूपद तथा आचली; ग. दुपद तथा आंचली. ३५२. वरसरल शय्या; ग. वरसरल सप्पा ऊपरि अ. जो–नि पांचि रत्न; ख. पांच रत्न; ग. जो निं पंच रत्न रे. अ. अेणीइ आणिउ अनिउ रे; ख. आणउ अनि रे; ग आणिओ अन्नि रे. ३५३. अ.ग. गुणवंती ३५४. ग. वात रे. घ. (पू)छइ वात. अ.ख.ग. सोय; ३५५. अ. तस्य बुधि; ग. तस बुद्धि. अ ग. सुपशांत ३५६. अ. वीसरि हइडि रोस रे; ग. वीसर्यो हैयडिं रोश रे. ३५७. अ.ख.ग. कोय. अ. जस्य आस पुहुचि. अ.ख.ग. होय ३५८. अ विछा(य)रे; ख.ग. विच्छाह रे. ३५९. ग. कितव चूको; अ. चूको अ.ख.ग. यम करि राय रे ग. हरिणलो ३६०. अ. धरि; ग. धरि ३६१ क. जूरतां ३६२. ग. पारखिं जोइइं ३६३. अ.ख.ग. अज्ञान्यान अ. तस्य ३६५. अ.ख.ग.घ. प्रभृति ख.ग. प्रेम–रस ३६६. आ कडी प्रत 'अ', 'घ'मां नथी. ख.ग. वड वछेद रे ख.ग. हरि आलिका अ. अथ प्रेहेलि अधिकार, दुहा; ख. अथ प्रहेलिकाधिकार, दूहा; ग. अथ प्रहेलिकाधिकार, दुहा. ३६७. अ.ख.ग. होश अ ख.ग. सोय ग. मधुकरः, ७. व्यस्त जाति २. ३६८. ख.ग. हैइं विलगी नवि गमइं ग. शीलवत्योवाच ख. शी. तलवारि; समस्त जाति ३६९. ग. अजितोवाच ख.ग. सारय–सुत; घ. सायर सुतम ग. हवइं ३७१. आ गाथा अने ते पछीनी गाथा प्रत ख.ग.मां उलटक्रमे छे. ३७३. ग. पवन वपरी अ.ग. गणिका पर अ. भुजंगाडलिक त्रिव्यस्त जाति; ख. शी. उ. भुजंगाडाल ६ त्रिव्यस्त जाति; ग. शील. भुजंगाडलि ६ त्रिव्यस्त जाति ३७४. प्रत अ.ख.ग.मां कडीना क्रममां फेरफार छे. प१ अहीं ग्रंथपाठ क्रम पाठान्तर नोध्यां छे. अ.ग. सो ग. कहेवो अ. विरही न न राकेन; ख. वरही न न राचेइं; ग. विरही न न रोकेइ ३७५. अ.ग. दुयंगम ३७६. अ.ख. शी० ग. शील. अ.ग. होय अ.ग. सोय ३७७. अ.ख.ग०. अ. ३७८. ख. कहु किहा; ग. कहो किहां कहेवुं ग. नि(ज) करि ३७९. अ. रूठि अ.ख. भम्रोत्तर जति ग. शी. भम्रोत्तर जाति १३. ३८१. ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कृपण **अ.ख.ग** .....कथितापहनु जाति १५ ३८२. **अ.** दोहा ३८४. **ग.** नयनलघु ३८५. **ग.** हवइं **ग.** हिसि **ग.** हुइं **अ.** उत्तरने स्थाने मात्र १८नी संख्या लखेल छे. **अ.ग.** उत्तरने स्थाने मात्र १७नी संख्या लखेल छे. ३८६. **अ.ग.** निर्ज्जति **ख.ग.** नववधू. वर्णांतर जाति ३८७. **अ.ग.** शर. **ग.** पीऊष **अ ख.ग** वस्त्रांग **अ** शी. जातिसुमनसिसादर, १८, अष्ट दलकमल जाति; **ख.** शी. जातिसुमनसिसादर, १९ अष्टदलकमल जाति, १९; **ग.** शी. जाति सुमनसिसादर; १८ अष्टदलकमल जाति १; चरिय प्रतमां चित्र ग्रंथपाठ प्रमाणे. ३८८. **अ.** वहइ ३९०. **अ ख ग** शी. मदनवेदनासाकुलः, मंजरी सनाथ जाति, १. अष्टदल कमल. २. गोमूत्रिका, ३. व्यस्तसमस्त. ४. बहिलापिका, ५. दिचित्रगर्भितं १९. चरिय प्रत **अ.ख.ग.** घ.मां चित्रो ग्रंथपाठ प्रमाणे छे. ३९१. चारेय प्रतमां चित्र ग्रंथपाठ प्रमाणे छे. ३९२. चित्र चारेय प्रतमां ग्रंथपाठ प्रमाणे छे ३९३. घ. अहिवर वास री अेकांत वच ४. ३९४. वर्णांक कुण ८; **अ.** वर्णांक कुण ८ ३९५ **अ.** कमला पति कहेवु दोहिलु १५; **ख.** कमलापति कहेवु दोहिलु १५; **ग.** कमलापति कहेवो दोहिलो १५. ३९६. **अ.ख.ग.** शी. सर्वतोभद्र जाति २१. प्रत **'अ'**मां आ प्रमांणे चित्र छे :

प्रत 'अ'मां चित्र आ प्रमाणे छे :

विहर १	हरवि २	बिल ३	र ह ४
हिर ५	रवि ६	विहल ७	हः ८
विर ९	वि १०	अह ११	हल १२
वि १३	हवि १४	अः १५	विह १६
२७			

र	
विह	

प्रत 'ख'मां चित्र नीचे प्रमाणे छे :

र	विर ह १	हर वि २	बि ल ३	र ह; ४	हर ५	रवि ६	विह ल ७	ह ८	विर ९	ि १०
विह				अह ११	हल १२	वि; १३	हवि १४	आ १५	विह १६	र; १७

प्रत 'ग'मां चित्र नीचे प्रमाणे छे :

र विह	वि र ह १	ह र वि २	बि ब ३	रह ४	ह र ५	रवि ६	विह ल ७	हः ८	वि र ९	वि १०
				अह ११	हल १२	बि: १३	हवि १४	अः १५	विह १६	र १७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रत 'घ'मां चित्र नीचे प्रमाणे छे :

विरह १	हरवि २	बिल ३	रह ४
हर ५	रवि ६	विहल ७	हः ८
विरह ९	वि १०	अह ११	हल १२
वि १३	हल १४	अः १५	बिह १६
र १७			

३९७. प्रत अ ख.ग.घ.मां चित्र ग्रंथपाठ मुजब ज छे. ३९८. अ. शी० मेखलयो; ख. शी. मेखलयो: ग. कांइ नथी. ३९९. अ. शी० नीरजसिहिति, श्रृखल जाति २३; ख. शी० निरजसहितु श्रृगला जाति २३; ग. शी० श्रृंखला जाति २३; घ. शी० छः श्री. ४००. प्रत ख अने ग.मां आ कडी अने ते पछीनी कडी ऊलटक्रमे छे. ग. कोण. अ ग. योग. प्रत 'क'मां 'अेकांतरित शृंखला जाति २५'अे लखाण नथी ते अत्रे प्रत 'अ.ख.ग.' मांथी अपनाववामां आव्युं छे. ४०१. क २४ अेकांतरित श्रृखला जति २५. अ. शी० सरसजठाम २४; ख. शी० सरसजवास २४; ग. शी० सरसजठाम २४. ४०२. प्रत 'ख' अने 'ग'मां प्रस्तुत कडी बे कडी छोडीने छे पण अत्रे ग्रंथपाठना क्रमने अनुसरीने पाठान्तरो नोंध्या छे. ४०३. 'ख' प्रतमां कडी–क्रममां फेरफार छे. अत्रे ग्रंथपाठ प्रमाणे पाठान्तरो नोंध्या छे. अ.ग. जणावि ग. कहो अ.ग. सोय अ.ख.ग. शी० नयन ४०४. 'ख' प्रतमां कडी–क्रममां फेरफार छे. अत्रे ग्रंथपाठ प्रमाणे पाठान्तर नोंध्या छे. ग. अक्षर. ४०६. अ.ख.ग. शी० चंदन ४०७. अ.ग. शी० कनक; ख. शीलवती उ० कनक ४०८. अ. शी. कज्जल; वरधमानाक्षर जाति २७. ख ग. शी० कज्जल वरधमानाक्षर २५. ४०९. अ ख. किसिउ हरि नारिनुं घ. हरि नारिनूं अ.ख ग. शी० मालती ४११. अ. शी० पयोधरः हीयमानाक्षर जाति; २८, ख.ग. शी० पयोहर अ हीयमानाक्षर जाति २६. ४१२. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ख.ग.घ. केवि सपिय जंपाय ख.ग. शी० कलह; चजलध्धि जाति. ४१४. ग. देखी देखी नहीं सकइं अ. कांइ नथी; ख. चीरः ग. चीर ४१६. अ.ख.ग. शी० जाल. ४१७. अ.ख. शी० चोली अ० दत्तमात्राधिक जाति २७. ४१८. अ. शी० बाला, मात्राधिकारक्षर जाति; ख.ग. शी० बाला, मात्राधिकारक्षर जाति २८. ४१९. अ. शी० मंदरः, च्युतमात्राक्षर जाति–; ख.ग. शी० मंदरः च्युतमात्राक्षर जाति २९. ४२०. अ. स्तु जांणि; अ शी. मेहः, च्युतदत्ताक्षर जाति; ख शी० मेहः, च्युतदत्ताक्षर जाति ३०; ग. शी. मेह, च्युतदत्ताक्षर जाति ३०. ४२१. अ.ख. तुख; घ. तुख. अ ख ग. शी० कमला. ४२२, अ. खहि पाखलि लिहालऊअ; ख. खहि लाखलि लिहालऊत्र; अ. खोखी अविलुटमि; ४२३. अ.ख. सवखिपत्री ग. सवखिपत्री घ. सबखिपत्र अ.ख.ग. तखिहा अ.ग. भपी ख. तपी अ.ख.ग. ऊड कडखान अ खविमि ग. चिमि अ. कसरान्झु. अ.ग. टाखी डोकि; ख. बापीडोकि अ ख ग. शी० आस, श्रद्ध मूलदेवी ३२ ४२४. अ.ख ग शी० ईक्षु दृष्टि ४२५. अ.ख.ग. शी० हार ४२६. अ.ख ग शी० कंचुक; ग कंचुकी ४२७ अ.ख.ग. शाब्दिक प्रहेलिका अ.ख.ग. गति ग. ओपमि जहे अ.ख.ग. शी. मातंग ४२८. ग. मण मज्झमि य सावसइं अ.ख.ग. शी० मसाण ग. शी० मसाण अ. कवित्त ४२९. अ ख. वरनेश

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. गेइ. अ. चित्तुह; ग. चित्तह. ग. रूठइं ख. ठाहीठइ; ग. ठाहीवइं. ग. कहो कोय अ.ग. होय. अ.ग. वल्ली वन केरीअ. ख. वल्ली वन केरी. अ. तेणइ; ग. तेणइं; ग. तुडइं. ग. खेलइं वासहरी. अ.ख. शी० सुंदरी. ग. शी० मुदरी. ४३०. अ ख.ग. शी० धनुष. ४३१. अ.ख. शी० सोइदोरु; ग. सोइदोरा. अ. इत्यर्थप्रहेलिका जाति. ख. इत्यर्थप्रहलिका जाति; ग. इत्यर्थप्रहिलिका जाति ४३३. अ ख.ग. शी (?) अ. पूर्वहरेणकांमोदग्ध; अ.ख. हरलिंगा; ग हरिलिंगा. ४३४ ग घणेइ ४३९. ग झांखर थाइं. ग. गांमिनि अ. उद्धब्भण; ग. उध्वअब्भुअ; घ. उध्वअबुज ४४० अ.ग. रथा सम्महु सज्जन ग. लाजइं चतुरां. अ.ग. विखडइ. ४४१. घ. रसइं अ.ग. कवण ग. अंतरइं. ४४२. प्रत 'अ', 'ख', 'ग', अने घ'मां प्रस्तुत कडी नथी. ४४३. ख. करिउ; ग. करिओ अ. हृद्यालिका जाति, केचितु गूढ. जाति प्राहु, ३४; ४४४. अ. वाहीइ; ग. वाहीइं. ४४५. अ.घ. मधुर सरिं ग. मधुकर सरइ ग. तेहनइं लीण अ. नाजीवीणि ४४६. घ. ब(ल)वंत नीसरइ हैंइं. अ. नागांभल्ल. अपहुति जाति (पंक्ति पछी तरत); ख. नाजीभल्ल (४४) अपहुति जाति ३५; ग. नाजीभल्ल (५०) अपहूनुति जाति ३५. ४४७. ग नलूवइं अ. सिरीखी पीउं. ख. शिख; ग. सिखा पीउं ४४८. अ. रुरारांरिरिरार; ख. रुरीरांरिरिरार; ग रुरीरांरिरिरार. अ. रररिरिरारिरुरिरां; ख. रररिरिरारिरुरिरां; ग. रररिरिरारिरूरिरां. अ. राररररराररार; ख. रोररिरररररीर; ग राररिरररराररार अ. इत्यादि मूलदेवी, सहदेवी, करपल्लवी, नेत्रपल्लवी, अंक पल्लवी, बिंदु पल्लवी, नाद पल्लवी, ऊषध पल्लवी, ध्यान्य पल्लवी, वर्णपरावर्त्तादिभाषां, बिंदुमंती प्राहु, इछालिपि प्रभृती नपि ३६; ४५०. अ.ख.ग. शी० सिंहलंकी, हंसगमनी ४५१. ग. छप्पय. ४५२. ग. नारिं अ. जु हुइ; ख.ग. जो हुइं अ.ख.ग. प्रेम अपार ख.ग. गंगायां ४५३. अ ख.ग. हार ४५४. ग. वल्लही. ग. कहो ते अ. नागवल्ली, नाटाशिलाजाति ३७; ख नागवल्ली, नाटशिलाजाति ३७; ग. नागवल्ली, शी० नाटशिला जाति ३८. ४५५. अ. शी० वधावु; ख. शी० वधावुं; ग. शी० वधावो ४५६. ग. वाव्युं उंगंति अ शी० केशपास, समस्याजाति; ख. शी० केशपास, समस्याजाति ३८; ग. शी. केशपास, समस्यांजाति ३९. ४५७ ख. सोइ नाम; ग. सोइ नांम अ.ख. बइल्लेन; ग. बइलेन ४५८. घ. चात(क) अ. विरहिं हुं दुबलि; ग विरहिं हुं दुबली अ ख.ग. प्रिय क...मां नथी; घ मां नथी. ४५९. प्रत क.अ ख.मां आ कडी नथी ग तणें नामें सो ख.ग. कुहुः अ. इति प्रश्नाधिकार, ३९; ख. इति प्रश्नाधिकार, ३९ छ; ग. इति प्रश्नाधिकार, ३९ छ. अ.ख. पुनरजितः पृछति, अंककलावेछि शीलवर्ताउ; ४६०. अ.ख.ग. शी० घ. शीलवती उवाच. ख.ग. अेवं चंपके अ. अेणं सर्व वन चंपके; ख. अेवं सर्व वन चंपक अ. १ कोडि ९ लांख ९१ सहस ७६४८ अ.ख ग. शी० अ. ९ शत, १२ इति मास सख्या अ.ख.ग. शी० चित्र चारेय प्रतमां ग्रंथपाठ प्रमाणे छे. अ.ख.ग. अ ग. त्रीजइं भूइं पडीओ ख. कर-कमलि; घ. करमलि ४६१. अ.ख ग. चप्पु अ. रसलहरि ख.ग. रसलहिरि घ. चउथउ रस लहरिं ४६२ अ.ग. विक्षपि नाठां अ. चुथइ; ग. चोथइं अंशि अ ख. शी० ४०; ग. ४० अ. श्री. ख इति गणित अंक पृच्छा, छ श्री श्री. ग. इति गणित पृच्छा श्री ४६४. घ. जिम नाइ विजलधार ४६७. ख. दूध क. सीता ४६९. ग. नांहा नाइं सुविचार ४७१. ग. बालो-रवि वंदाइं ४७२. ग. नांहानइ ४७६. ग. वेध्यो फुल ४७७. अ. उ भमरु उ कमलिनी; अ. उ द्राक्षा, ओ वीर क. साजन अ.ख. उ नर नवरंग हींग; ग ओ नर नवरंग हींग ४८०. परिसंपमा;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. हीर तणी परइं संयमां ४८५. अहीं प्रत 'ख' अने 'ग'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे छे. ख. थोडा बोलइं बोलडा, घणा करइं उपगार, संभारणूं सज्जन करइं, थोडइं घणूं संसारि. ४६५ ग. थोडा बोलइं वोलडा, घणा करइं उपगार, संभारणूं सज्जन करइं, थोडइ घणूं संसारि. ४८९ ४८६. अ.घ. रंस रमी घ. सालस थापइ ४८७. ग. नयनिं छूटइं नीर ४९२. ग. कहिस्युं कीजइं ४९४. ग. तणइं विछोह ४९५. ख.ग. झूरि मरि सनेहडा ४९६. आ कडी अने ते पछीनी कडी प्रत ख.ग मां उलटक्रमे छे. अ. मिलिउ; ख. मिलियु; ग. मिल्यो ४९८. ग. सुहणां सरिस सजोगडा अ.ख ग. विसराल ४९९. प्रत 'ख' अने'ग'मां आ कडी अने ते पछीनी कडीनी उलटक्रमे छे. ५००. अ.ग. सदैव ५०१. ग. प्रीछीलीइं ख. अस्थि सिउ ५०२. अ. चक्रवा-चक मेलीयां अ.ख. सोलवु ग. शोचिव्यो ५०३. ग. सोंचीइं ५०४. ग. प्रीछव्यो ५०५ ग. विछोहां अ.ख ग. दिन दिन ख. उहल्लाइ; ग. ओहलाइं ५०६. अ.ग. तिम तनि; ख.ग. तिम तिम तनि ५०८. अ.ख.ग. जाअेवा अ. अथ फाग; ख. ढाल १६, राग काफी, देशी फागनी; ग. ढाल १६, राग काफी, देशी फागनी. ५०९. क. निरमलु ग. मदन-संहार ५१४. स्युं लिइं ग. कांमिनी नव मेह ५१५. अ ख.ग. कवर्तधार ५१७. अ.ख.ग. ताडिम ताडिम अ.ख ग. संतना ५१८. ग. तपइं सोभा ख. ताढि-तापि; ग. ताढि तापइं ५१९. ग. वेलडी ख.ग. बकुल ५२०. ग. जम कामिनी अ. जगामिनी अ. सिन धामिनी ५२२. क. वनराज ५२३. ग. नव नव ५२४. घ. भमरइ जलइ ग. शोणि नीसरइं ५२८. ग. प्रीउडो ग चांपइं ५२९. ग. बेंठा पास अ. क्षणि बारि क्षणि वसि तरूयरि ५३१. ग. बाल ग. तुं ५३७. अ ख ग. मंडीय ख. इम (म)नी ५३८. अ ग. संगति ५३९. अ. सरसल ग. सत्छाय ग. वीरहि सामोलइ ५४०. अ.ख. सुसंपन्नु; ग. संपन्नो ग. मसि रोमंच उपन्नो ५४१. अ. हि ऊल्हास; ग. हिंओ ओल्हास ग. तावड ५४२. अ.ख. कोयवुल; ग. कोयवोल ग. राता आगइं आजि ५४३. ग. खलडी; घ. वे(ल)डी ५४४. ग. हरिणांक्षी भीडइं ग. कांमि ख ग. माण(स) ५४५. अ. रहीय न कइ ख. रहिय न केहइं ग. मझारि ५४७. अ. भांजसइ; ग. भाजसइं अ. नु हुइ; ग. नो हुओ ५४८. ग. फूली. ग. रमइं ग. वीसारइं ५४९. अ.ग कुंद ५५१. ग. वोलसिरी वालो ख.ग. कुहु कुहु ग. करति ५५३. अ.ग. जेणीय ग. वेणीय ख.ग. कुंभत्थलि ५५४. अ. झालिउ; ग. झलिओ अ.ख. पाअे पाडिग; ५५५. अ. नय सिउं. ग. जीत्या ५५६. अ. बालिउ. ग. लोचन वोल्यो ५५७. ग. यौवजन अ. ऊमजइ;ग. उपजइं ५५८. अ ख.ग. दोय ५५९. ख. कचण-कलश पयोधर ५६०. ख. नवेरू; ग. नवेरो अ.ख.ग. नितु तेणि मुखि; घ. नितु नेणिं मुखि ५६१. ख. मृणाल रस कोमल ५६२. ग. स्युं चांपइं गाढुं ५६३. अ. पहूंलीय; ग. पहूलीथ ५६४. अ ख.ग. कडि अ. सालि; ग. सालइं ५६५. ख. सुचराणि ५६६. अ ख.ग. कोढ मझारी अ. सिइथु; ग. सिंथो ग. सोहइं अ.ग. नलवटि टीली नीलीय; ख. नलवट टीली नीलीं; घ. ५६७. टीली नीलिय क. जबूकइ सालि ५६८. अ.ख.ग. विखाण ५६९. अ.ख. कांटउ; ग. कांटओ ५७१. घ. धाइ तनु सरइ ख.ग. चंदन अ.ख.ग. चरची अ. रदियनि ठाय; ख. रिदयनि ठाय; ग राका रिदयनि ठाय ५७३. ग. मझारि क. जांजर अ.ख.ग. रंगीय अ.ख.ग. रंगीय ५७४. अ. कांचउ; ख.ग. कांचूओ ५७५ अ. प्रेमि; ग. प्रेमइं ५७६. ग. ठमकावइं ५७७. ख. कोइ हींचालडी; ग. कोइ हींचोलडा खाइं ५७८. ग. करइं; अ. उछीलिइ क.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जालइ ५८१. अ. चीर–पालवइ ग. बांधी गांठि ५८२. ग. कोइं ताकइं अ.ग. कुहु कुहु कहीनि अ. (री)झवइ ५८३. अ.ख.ग. तेवड तेवडी ग. पइं भांगु सही कांटडो ५८४. ख. उ सही तुनइ तेडि; ग. ओ सही तुंनइं; घ झालि ५८५. ख. बंधन कारण तेह ५८६. ग. वाजसइं ख ग वनिता को सहीनि हसइं ५८८. ख.ग. उल्हसइं ५८९ अ.ख.ग. भारीअ ग. ओलभडा दिइं ५९०. अ.ख.ग. तुझ पयोधर ५९१. ग. ससि तुझ ख. भमइं मुख पाखलि ५९२. ग. आंतरुं ५९३. ग. हासो हसइं ५९४. अ. थोडेरू सिन भीडिउ; ग. थोडेरू न मीडिओ ग. हइ झगि रिलाणो; घ. हइई गि रिलाणउ ५९५. ग. सधलइं देखइं वनमय ५९६. अ. रहइ रहइ समय; ग. रहइं रहइं हवडां ५९७. अ. चुवटइ; ग. किहिं चुवटइं ग. झाझर निं झमकारि ५९८. अ. ऋतु–वसंत जाणे अ. भलि अ.ख.ग. मांनव निं मनिं भावीओ ५९९. ग. समारीय ६००. ग. कांनिनी दोइं अंतरि थाय ग. अडतो कोइ जाइं ६०१. अ.ग कोअे ग. थण; घ. थणहि ६०२. ख. कानिनी–गुण ग. जेणिं धान किं बोलि ग. ऊलखी; ग. ओलखी ख.ग. कोअे ग. कामुक रहिं तेणि ओलि ६०३. अ.ग. केवलि–दलि घ. घमली ग.घ. कामुक ६०४. ग. भमरलो कांमिनि नइं ६०५. अ.ग. कोयलिं; ख. कोयलिं ग. सुणी अति आंबला ग. देइ मुझ ग. रुहाडि ६०६. ग. कानि हसिउ अ.ख.ग. कहिनि कुंचक तइ सां फल काम्यां ६०७. अ. सीबलि; ग. सीबनिं अ.ग. सीबलि; घ सींबलि ख. माणसह ग. मांणस ६०८. ग. सांमलो ग. विरहइं अ. दुबलु; ग. दुबवो ६०९. ग. उलंभडा ६१०. अ.ख.ग. पटउली घ. माहिणीरी लजवाणी ६११. अ.ग. शीलवती पति–संयुत ६१२. ग. वडइं रूंधी रहइं वाहिं ६१३. ग. मुरी नव सहकार ग. सेवीइं अ.ख. आलवि; ग. लवि ६१४. ग. रिसिकनइं मनि लागइं रणीयामणी अ. इति वसंत वर्णन १ छ; ख. इति वसंत वर्णन श्री ख; ग. इति वसंत वर्णन श्री. ६१५. ग. जोगवइं अ. दोगंदग अ. दुहा ख. दुहा ६१७. ग. सइं दैव अ. धन दे जे दैव; ख. तुं धन दे जे दैव; ग. तुं धन दे जे दैव ग. मांनि ६१९. अ.ख. पसाउली; ग. पसाउलइं ग. झूरिवु तेणिं नेहलइं ६२०. ख. सनेहडु; ग. सनेहडो ६२३. अ. सोहामणु; ग. सोहांमणो ख.ग. केलि–कलाप ६२३. अ. जल अनि दुध अ. राग सवा लाखी सीधनु. ख. ढाल १७, राग सवालाख सींधुओ समुद्रविजय रायां कुंयरु रे, अे देशी ग. ढाल १७, राग सवालखी सिंधूओ समुद्रविजय रायां कुंयरु रे, अे देशी. ६२५. अ. वाहलाजी कीजइ सुगुणा संग; ख. कीजइं सुगुणां संग; ग. वाहलांजी कीजइं सुगुणां संग ग. वाहलांजी वाघइं प्रेम सहंग अ. द्रुपद; ख. दुपद तथा आचली; ग द्रुपद तथा आंचली ६२६. घ. दुरिय नयन नि कपावीइ ६३४. अ. रवि–सुत सरिखा ६३६. ख.ग. राज-सेवना रे ६३७. ग. दिइं अ.ग. सीखडी ख.ग. होय ग. तुहइं कहइं ख. डाहांइ; ग. डांहिं अ.ख.ग. सोय ६३८. प्रत 'घ'मां आ कडी नथी. ६३९. अ. राग काल हिरु, सासू पूछि सुणि नव वहुआरी, अे देशी ख. ढाल १८, राग काल हरिउ, सासू पूछिं सुणी नव वहुआरी, अे देशी. ग. ढाल, राग काल हरो. सासू पूछिं सुणि नव वहुआरी, अे देशी. ६४०. ग. सिं च्यारनइं अ.ख. द्रुपद ६४१. अ. नइ बुधि निधान अ पांचसिइ; ग. पांचसिं ६४२. ग. विसामो घ. प्रंचि अ. पट्टहाथिउं; ख. पट्टहाथिउ; ग. पटहाथीओ ६४३. अ. अजिति पूछी ६४४. अ प्रवण ग. तीणिं फलहिं ६४५. अ. आंकि; ख. आंके ६४६. ख. अजि(त) तणि; ग. जांणि ग. रंगिजिउ ग. तुठो दइं ६४७. ग. बइंठो ६४९. ग. तुह्मनें अेहनो ६५०. अ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कनइं; ग. कनइं ६५१. अ. मान–मुहुत ग. मोहोत ६५२. ग. अमीअ ग. वाहलि अे बोलि किस्युं ६५३. ख. दुहिता ६५४. अ ग. कोय सुहाय ६५५. ख. क्षण दीठू; ग. क्षण दीठूं ते ६५६. देखइं ग. हुइं अ. बोलि; ग. बोलइं ग. जांणइं चंग ६५८. अ.ख. तेहनि; ग. तेहनि म(न) गुणवंत ६६०. ग. छांडइं ६६३. अ. प्राण ज धरीय; ग प्राण ज धरीयें ग. किस्युं ६६४. ख.ग. कय वयरी ग संहिलो ६६५. मनवइ; ग. मन्नवइं अ. हइडा ग. जोय ग. तेह स्युं केहो सोष ६६८. अ. वचि; ग. वचि अंतरि थाय. ६७० अ ख.ग. विप्पियवि. ६७१. ग.ख. प्रांहि; ग. प्रांहि. ६७३. अ. रा रंगीउ; ६७४. अ. राग मारुणी धन्यासी, पद्मरथ राय वीतशोकपुरि राजीउ रे, अे देशी. ख. ढाल १९, राग मारुणी धन्यासी, पद्मथराय वीतशोकपुरि राजीओ, अे देशी. ग. ढाल १९, राग मारुणी, पद्मरथराय वीतशोकपुरि राजीउ रे, अे देशी. घ. राग मारुणी धन्नाश्री. ६७४. घ. बोलि विभ्रूत. ६७५ ख.ग. दूपद. ६७६. छइं विख्जात. ६७७. अ. मिह्ने सिउं मन सिउं माडी प्रीतडी रे; मि तो ते सु मांडी प्रीतडी ६७८. अ.ख.ग. दूहा. ग ओरतो. ६७९. अ.ग. फूलडे. ६८०. अ. भोलविउ; ग. भोलव्यो. ६८१. अ. ढाल पाछिली; ख. ढाल पाछली, देशी चालती; ग. ढाल पाछली, देशी चालती: ६८३. अ. आविउ; अ. खेलि. ६८४. ग. आंबो दीठ अकालि. ६८५ अ. साचू; ग. नहींतरि हूं. ६८६. ग मित्रे कहीइं. ६८७. ग. वंचीओ. ६८८. अ गूडी. ग. मुज नइं छोडवो. अ. शरणागत. ख ढाल २०, राग गुडी, झांझरिया मुनिवर, अे देशी. ग. ढाल, राग गोडी, झांझरीआ मुनिबर, धन धन तुह्म अवतार, अे देशी. ६८९. अ. नानडली; ग. नानड रे नारि, ६९१. ग. नीसरणी. अ. अतिभारजी. ग. अेकि पासि मूकावि. ६९२. अ.ख. लेयसिजी; ग. लेयसिजी. ६९३. अ. होसइ सत्य संधान; ख.ग. होसइं सत्यसंधान. ६९४. अ.ख.ग. दूहा. ६९५. ग. तिहांथी ध तहीं ६९६. अ.ख. धाम. ख.ग. मानसहं समइं; ग. मुझ मनि मानसहं समइ; घ. मुज मन मासि. ६९८. अ.ग संदेसडु रे अ.ग. कोय. ग. थोडइं. अ. घणुं. अ ख ग. सजोय. ६९९. ग. हैइं धरइं. अ. उल्हास. ७००. ग. पूनिम–चंद. ७०१. ग. लागे. ग. थोडि. ७०२. ख. पाहणि–रेह ग. पाहण–रेह ७०४. अ. माडु; ख. मांडुं; ७०६. अ ग समयेण. ७०७. क. मुज. ग. सुहणां मांहि. ७१०. ग. रोमंचिओ ७११. घ. रोगी नेह. ग. किं गइ सांन. ७१३. अ. वयण सविसिउं; ख. वयण सवि रयुं; घ. वयण सविसिउ. ग. मिलइ' ७१४. ग. कांपि. ख.ग. शेष सलसलइं. ग. चूकइं. ७१५ अ. कामिनि नइ पूर निइ; ग. कांमनि नि नइ. ७१६. अ. तु सोनू परिमलि मलिउ; ख तु सोनू परिमलि मलिउं; ग. तुं सोनूं परिमलि मल्युं; घ. सोनूं परिमलि मिलिउं. ७१७. अ. पाडूऊं; ग पाडुउ. ७१८. ग. स्युं करेइं. ग. असाढो–मेह. ७१९. अ. पहाण सिऊं; ७२२. ग. चित्रह; चित्तइं. ७२३. घ. अस्मारि ग. मंडइं ७२४. अ ख. सुहणि ग. दीसइं ७२५. ग. केहसिउं अ. मलिह; ७२८. अ ख जो नर वंछू अन; ग. जो नर वंछइं अन्न ७१९ ग. जो शीलइं हूं ७३०. ग. चमक्यो चीत्ति ७३१. अ. हद्रि ग. चांपि ७३३. अ. फरइं ७३४. अ. पतिनु म(न); ग. पतिनुं अ.ख. सुख विलसइ ए काति; ग. सुख विलसइं अेकांति ७३५. अ ग. खद्र भाषा ७३६. घ. नयमणां ७३८. अ. दीन विची; ख. दिन विची; ७४१. ग. तणुं विहसीं ग. सवाय लक्खु अ.ग. विकुविय ग. सुहाय ७४२. अ. रुसणु ग. रूसणुं अ. तो सिवि रोसि वसलडु: ख. ता सिवि रोसि वसलडु; (तिसि मरुसि मवसलडु;)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. तो सिवि म रोसि वलसडो (तो सिम रोसि म वसलडो) ७४४. अ. पयड हैइं ग. पयडइं हैइं ७४५. ग. प्रेम–गहिलां इणि अ. परि; ग. परिं ग. मनावइ सो वार ७४७ आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ७४९ क. जीलतां ७५०. अ. न सकें ख विच्छोहु, ग. विच्छोहो ७५१ अ. उनइ; ख. उनइओ; ग. अनइओ ७५३. अहीं प्रत 'अ', 'ख', 'ग'मां अत्र वधारानी अेक कडी आ स्माणे छे.

प्रत 'अ' ठालो दि हूकारडा, सूना बोलइं बोल,
कहिसिउ नवि बोलिउ गमइ, सान गइ निटोल. ७३३

प्रत 'ख' ठाला दि हूंकारडा, सूना बोलइं बोल,
कहिसिउं नवि बोलिउं गमइ, सान गइ निटोल ७४९

प्रत 'ग' ठाला दिं हूंकारडा, सूना बोलइं बोल,
कहि स्युं नवि बोल्युं गमइ, सान गइ निटोल. ७६०

७५५. अ. भूई; ग भूइं. ग. नीठइं ७५८. अ. धूया; ग. धूंया ग. देहिं देह अ. उल्हाइ; ख.ग. उल्हाइं ७५९. अ. ल्यिजता अ ग. अधर-रस ग. नवयौवन ग. छांडता ग हैंउं न फाटइं कांइं ७६०. ग. वित्छोह्यां ७६१. ख.ग. मणुअ–भवि ग. जो देखाडसि छेह ७६३. ख.ग. मणुअ ग. सवि ७६४. ख. विरहि न लइं हूं सु थसइं ७६५. ग बोलइं न हसइं रमं ग. हैडइं करि विखास ७६६. अ. मुहडि बोल ग. मुंहडि ग. सकइं ७६९ ख. अप्। ७७०. ग. कइं अभमांन्यो अ दुहविउ कबोलि; ग. दूहव्यो बोलि ग. मार्यो नयनि त्रिशूल. ७७१. ख.ग. मनि–दुख अ. मज; ग. मुझ. ७७३. ग वज्रघात ख.ग. आपणि. ग. वइंरी ग. चालीसइं ७७४. ग. तेणे ग. मुझ ग. थयो अ. हेइडि ग. हइडइं अधिको अ. हवि ग. केतइं मिलस्युं हवइं अ. थयु ग. तुंज स्युं थयो ७७५. ग. मेहलंती ग. सांन गइ धरणी ग. हुइ नीरास ७७६. अ. वाधिं; ग. वाधि ग. सु लहरडें अ. ग उघाण, ग ऊघांण अ भागु आस्या–वहाण ग. आस्या–वाहाण ग. सायर

७७७. ग. पर्सया वीसर्या ७७८. अ ख.ग आस्या–डाल ७७९. अ वलि ग. साल नवि माइं ७८१. अ. प्रीछवि; ग. प्रीछविं ग. जिम इद्रं-जाल अ ग. विसराल; ख विरराल ७८३ अ.ग. सरिज्या ख ग. दुख तणा अ. विहाय; ग. विहाइं ७८४. अ.ग. हल्लहल्ल ग. विरहइं शीलवती-हीइं ७८५. ग प्राण हरइ अ. जासि; ग. जासि. ७८६. ग. कमल बंधाणो भमरलो ग. उग्यो वंछि ७८७. ग. विरहीओ ग वंछसि मित्त ७८८. अ. (स)सि सूरनि; ख. ससि सूरनि; ग. सूरनइं ग. प्रीउ जासइं ७८९. घ. रयणी मूं ७९०. अत्रे प्रत अ.ख.ग.मां नीचे प्रमाणे वधारानी बे कडीओ मळे छे.

प्रत 'अ' कागा कूकड वीनवू, रखे करतो साद,
प्रहिवसी रवि ऊगति, प्रीउ जासि परभाति. ७७०
रे सही उठि उतावली, प्रगट थयुं प्रभात,
चूढि आकासि अरीसडु, मोतीडानी भाति. ७७१

प्रत 'ख' कागा कुकड वीनवूं, रखे करता साद,
प्रहिवसी रवी उगतइं, पीउ जासि परभाति. ७७०

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

रे सहि ऊठी ऊतावली, प्रगट थयुं परभाति,
चूढि आकासि अरीसडु, मोतीडानी भाति. ७७१

प्रत 'ग' कागा कूकड वीनवुं, रखे करतां साद,
प्रहेंवसी रवी उगतइं, प्रीओ जासि परभाति. ७८८
रे सहि ऊठी उतावली, प्रगट थयो परभाति,
चोढि आकासिं अरीसडो, मोतीडानी भाति. ७८९

अ. करि अमंगल; **ग.** करि अमंगलि **अ.ग.** सांति ७९१. **ग.** करिइ मंगलि कांइ **ग.** छत्र–चांमर ७९३. **ग.** करइं **ग.** सोना केरी ७९४ **अ.** झलझलहइ; **ग** झलहलइं ७९५. **अ. ख.ग.घ.** पवन वेग ७९७. **ग.** सूंभट **घ** साला लोह सजोडि ७९८. **ग.** छाहीओ ७९९. **ग.** आरोह्यो भूपति ८००. **ग.** मोकल्यो **ग.** आगलिथो ८०१. **ख.ग.** मोकलावा आवीओ **अ.** राग सींधूउ गुडी; **ख.** ढाल २१, राग सींधूउ, गुण गिरूआ, तणा अे देशी. **ग.** ढाल २१, राग सींधुओ गोडी, गुणे गिरुआ तणा अेदेशी. **ग.** आपो नइं **अ.** आ. द्रूपद; **ख** आ. दूपद तथा आचली. **ग.** आ० दूपद तथा आंचली. ८०४. **अ.** किहां रे वचनइं दूहव्यां ८०५ **अ.** माणिस; **ग.** मांणिस **क.** तुझ ८०६. **ग.** तयू **ख.** जिम नुहिं विहर, जिम नोहिं विरहनी **अ.ग.** झालो रे ८०९. **ग.** बीजइ ८१०. **ग.** समरि न विचलइं ८११. **ग.** नलिनी निं चंदलो ८१४. **ग.** बोल्यो न जाइं ८१५ **अ.** आंसूडिं भीनो कांचुओ ८१६. **अ.** विण डाला रे ८१८. **अ.** मनावसि **अ.** आ पंक्ति नथी. **ख.ग.** ओलंभडा ८१९. **ग.** कां समज्यां प्रीऊ ८२०. **ग.** जलि वेलडी; ८२२. **ख.ग.** केवारो रे. ८२३. **ग** तुह्मयो मुझनें **अ.** तमनि; **ख.** तमनि समरेसि **ग** तुह्मनिं समरेसि. ८२५. **अ ख.ग.** स—हथि ८२६. सायरइ ८२७. **अ.ख.ग.** थायो रे ८२८. **ग.**द्यो. ८३०. **ग.** राल्यु जाय ८३१. **अ.** कहूआवीयां ८३२. **ग.** आदेशडो ८३५. सूनलि **ख.** सूनइ ८३६ **अ.** कति; **ख.** कति ८४०. **ग.** वीसार्या **ग.** जे गिरुआ ८४१. **ग.** रांन थयो आदेसडो **ग.** दूरेंगअेण ८४२. **क** जूरी **ख ग** प्रीयो रे ८४३. **ग** दुर्ल्लभ तुझ मुझ मुख–चंदलो ८४४. आ कडी प्रत 'घ'मां नथी. **ग** नेहें **ग.** टलवलइं ८४६. **अ.ख** नइ–पाणी परवाहि ८४७. **ग.** सुझवणुं ८४८. **अ.** जू जांइतु जातु; **ग.** जाइस **ग.** जाय छुं. **ग.** हो अनंगल पंथीयां ८४९. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ८५०. अहीं प्रत 'अ', 'ख', 'ग'मां वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे :

प्रत 'अ'—गोरी मुज उलंभडा, कां दिइ तुं सुविचार,
दिउ ऊलंभा देवनि, जेणि कीउ विरह अपारो रे. ८३१

प्रत 'ख'—गोरी मुज ऊलंभडा, कां दीइ तुं सुविचार,
दिउ उलंभा दैवनि, जेणि कीघउ विरह अपार रे. ८४४

प्रत 'ग'—गोरी मुज उलभडा, कांचि सूं सुविचार,
दिन उलभां दैवनि, जाणे कीउविरह अपारो रे. ८४५

८५१. प्रत 'अ'मां प्रस्तुत कडी नथी. **ग** जोसइं ८५२. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. **ग.** करज्यो; **घ.** करजो ८५३. **घ,** आ० कुशल **अ.** मलसि ८५४. प्रत 'घ'मां आ कडी नथी. ८५५. **ग.** वाहला वहिला **अ.** न सुजाण; **ग.** जतन करी ८५६. **ख.** वुलाविवा **ग.**

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वोलाविवा **ख.** तामो रे; **ग.** तांमो रे. ८५७. **अ.ख.ग.** नयनां धरि जल ८५९. आ कडी अने पछीनी कडी प्रत 'ख' अने 'घ'मां ऊलटक्रमे छे. **ग.** तिणि दुखिय दुख. ८६०. **ग.** खूचइं ८६२. **ख ग** मसि जेती ८६३. **ग.** रांण मसाणो ८६४. **ग.** वोली **ग.** वीनवइं. ८६५. **ग** कटकको ८६७. सारो रे ८६८. **अ.** वच अे **अ.** कुमुदिनी **ग.** घणिं ८६९. **ख.** वछोडीवो **अ.ख.** जु जाअेस; ८७० **ख.** जलंनइ; **ग.** जलंती देह **अ.** राग मारूणी माहि, दूहा. **ख.** राग मारू मांहि, वीरही, दूहा. **ग.** राग मारू मांहि वीरही, दूहा ८७४. **ग.** जुइं **ग.** रंकडो; **घ.** रकडुं **क.अ ग.** जाप ८७५. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. **ग.** मेहलीया **ग.** वादलुं **ख.** टाती; **ग घ.** टाली **अ.ख.ग.** वाय सवाय **ग.** सज्जन सूहालां सांचरइं **ग.** छंडइं छांह ८७६ **अ.ख.ग.** गुण-वेली ८७७. **ख.ग.** संइ न सरज्यो ८८०. **अ** बीज दिने; **ग.** बीज-दिनि **ग.** विह्यां मेलि ८८४. **ग** माइ स्युं भेलि **घ** पुण्य सइ वली तुंह ८८५ **ग.** इणि परिं **ख.ग.** विलाप करेइ ८८६. **ग.** ओ पेलो वाहलो जाइं ८८८. **अ.ख.ग.** जोअेस ८९१. **अ.** अलजुं **ग.** अलजो ८९२. **अ.ख ग.** सुमनस **ग.** आउल-फूल ८९४. **अ.** मानस माय ८९५. सज्जन वावाइउ ८९६. **अ.ख.** वुहुरति **ख.** वुहरावीया. ८९७. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ८९८. **अ.ग.** पोलडी ८९९. **अ.ख.ग.** सोंसि ९०० **ख ग.** भूहडी ९०१. **अ.ख.ग.** सुअण-गुण **ग.** अेपांण ९०३. **ख.ग.** दीवी बलइं ९०६. **अ.** जु **ग.** जांणत ९०८. **अ.ख.** नेहि रत्तवि पडुरां; **ग.** नेहि रत्तवि पंडुरां **ग.** तन पाणुयंति; **घ.** तययंति ९१०. **अ.ख.ग.** नलिन ९१२. **घ.** कयछप **अ.ख.ग.** वुलावि करी ९१४. **अ.ग.** रोआवीआं **अ.** नवि मरइ **ग.** जाइं झूरंत ९२१. **अ.ख.घ.** वनि भुवनि किहि **ग** वने भुवने किहिं **अ.** क्षण बाहरि क्षण भीतरि; **अ. ख.** क्षण भूइ क्षिणि खाट ९२३. **अ.** पुहवि; **अ.** पोहवी ९२४. **अ.ग.** सोहावता **ग.** मृगचरिं **ग.** सज्जन देस गअेण ९२५. **अ.ख ग.** कुसुमा सजीणि मंदिरि **अ.ख** नाम ते; **ग.** नांम ते ९२६. **अ.** तेह जि नते ठाण; **ग.** तेहि ज अे ते ठांण ९२७. **ग.** कहीइं माइं. ९२८. **ग.** सज्ज स्युं ९३० **अ.** किहि अह्मे सरिज्यां ९३१. **क.अ.ख.** मूरछाइ; ९३२. **अ.ख ग** नीर समीर चंद चंदनह **अ** तवि वेली थाइ ९३३. **ख.ग** फूटेणी ९३४. **ग.** पन्नडे ८३५. **अ.ख.** ऊषध **ख ग.** रोम लगार ९३६. **अ** नयणराय **अ.ख.** सुमनस-दंसण ९३८ आ स्थाने प्रत 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी गाथा नीचे प्रमाणे प्राप्त थाय छे.

प्रत 'अ'—कुंअर विनां भाणु गलइ, मुज तनु दहइं तस आहार,
तस अरि-बंधन मुहि वसइ, ते विण दुख अपार. ९९१

प्रत 'ख'—कुंअर विन भागुं गलइं, मुझ तनु दहइं तस आहार,
तसु अरि-बंधव मुहि वसइं, ते विण दुख अपार. ९४७

प्रत 'ग'—कुवर विना भाशूं गलइ, मुज तनु दहइ तस आहार,
तस अरि-बंधन मुहि वपइ, ते विण दुख अपार.

अ. ताति तेलि शीतल जलइ; **क.** शीव-जल **ग.** ताति तेति **ख.ग.** छमछम अधिक सथाइं ९४१. **ग.** जेणिं अे लायो वेघडो ९४५. **ग.** सालइं प्रीउं ९४६. **ख.ग** रडइं ९४७ **अ.** वुलाविया **ग.** थानकि ९४८. **अ.ख.ग** संचर चेइ ९५०. **ख** कुदु ९५१ **ख.ग.** कइंरी; **अ.ख ग घ.** होइ [अन्य फल न सफल न हो **ख.** पाठान्तर] **अ.ग.** सगुण सहूणां ९५२. **अ.** डोलीइ; **अ ग.**

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कोलीइं ९५३. ग, मिलइं ९५४. ग, बापीडो ९५५. अ.ख. सुर-तर ग. सुर-नर तणइं; ख. सुतर् ९५७. ग. मांछिली १५५. ग. तेणइ स्यु काज ५५९. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी ख. नेह विछोह्यां ग. नेह विछोह्यां ग. विछोह्यां ९६०. अ. जुन भंजाई, ग. न जो भोजाइं अ. सहाय ९६२. ग. पांहिं अ.ग. दुदर, ग. डुदर ख. भणां, ग. भलां अ. प्रांण अ. त्यजयंति ग. तजांति अ.ख.ग सनेहां माणसां अ. मरणा ख.ग. मरणा ९६३ ख. तेहवो ग. लगाडीइं अ. जांहिं; ग. जांह अ. बप्पीह नि; ग बप्पीहनिं ग. जाइं ९६४. अ.ख ग पांखडी ग. सो लइ अ. अलजु भांजु मन तणु; ग. अलजो भांजो थत तणो. ९६५. ख.ख लै चंदा चतुर तुं ग. संदेशो ९६६. ग. समाणा अ.ग. सुनु ९६७. अ.ख. ग. तेह ९६८. अ.ख.ग. मिलये ९६९. ख. कोअे अ करयो ९७०. ग. कहीइं आवसइ ग. विच्छोहीं ९७१. ग. ओरतो ९७२. ग सज्जन नइं सुहुणइं ९७३. ग. विरहइं न आवइं ग पहइलो नींद्र विमोगि ९७४. अ. सुहणइ; ग. सुहणइं सिलुं ग. नाविं नींद्र ९७५. ग. ग. दोइ ९७६. ग. विरहइं ख ग. कसरारिय नयणेहिं ९७९. अ. जिजइ ९८०. घ. तस तनइ ग. दिन दिन ९८१. आ गाथा प्रत 'अ'मां नथी. ग. छांटो नयन-जलेहिं ग. तोहिं सहइ क.घ. पथरिय दिन दिन पंडुरे-देय. ९८२. वडनाल ९८४. ग. विराहानलि अ. मुहि धूयां ग. आंसूडे ९८५. ख ग. अेकंति अ. हैडूं; ग. हेजि हसंति ९८६. ग. ऊनाइंणे अ. केडि ऊजाय; ९८८. ग. सुनो भमइं ९९३. ग. मुच्छा ग. दहइं ९९४. ग. चिंतिं अ. रतिइ; ग. रक्खुइ ९९५. ग. भमीय ९९६. ग. मिलइं ९९७. अ. हाथि विंजनि; ख.ग विंझवनि ९९८. अ ग. सुहाय ९९९. ग. कहइं अ. तेहनी १०००. ग. दोहिला नीडइं १००२. ग. गुणकीर्तिना ३, उद्वेग ४, अ. अेताःस्मरदशाप्रोक्त: अेतअेव; ग. अेताः स्मरदशा प्रोक्ताः अ. अत अेव पृथग् व्याख्याता; ग. अत अेवइ पृथग् व्याख्याता; घ. अत अेव ६ पृथग् व्याख्याता छ; १००३. ग. दहैं वली देहिअ घ. चंदहइ वली देहि १००४. ग. दहें मयंक १००५. अ. तुं सिउं करइं १००६. अ.ग. ससि-मुखि ग. मुज; ग. मुज साथिं. ख.ग. केरइं; ग. आधार १००७. अ. विरहि पडियां अ. विरहिं पडया सुख सोधीइं [भुआ पछइं वयर साधीइं; ख पाठान्तर] ग. विरहइं पडयां दुख शोधीइं १००८. ग. तां ससिनइं झंपेइ ग. आवइं मोरो वल्लहो. ख.ग. सहिस करेइ १०१०. ग. कहेओ १०११. अ.ख.घ. तीह हुइ: ग. तीह हुइं १०१३. अ. कहुनि; ग. कहो विमांसि ग. पगिं पगिं वाधि १०१४. अ. उत्तर ग. उत्तर [आ बे कडी प्रत अ ख.ग.मां छे. प्रत क मां नथी, अहीं प्रत अ नो पाठ स्वीकार्यो छे.] ग पगि पगि वांधइ ख.ग. मांसि १०१५. ख.ग. खिणि खिणि खटकइं तेहींइ १०१६. अ.ख. जे० स० ग. संभारता ग. सूकुं सालइं साल १०१७. ग. वरसा सो समी १०१९. अ.ख. जेह० लोहार १०२०. ग. सोद वींधी मेलइं १०२१. (प्रत 'क'मां ३ अने ४ पंक्ति अन्यथा छे. ग्रंथपाठमां प्रत 'अ'नो पाठा स्वीकार्यो छे.) अ.ख. भाव ग तोहइ न जाइं सभाव १०२२. (प्रत 'क'मां पंक्ति १ अने २ नथी. अहीं प्रत 'अ'मांथी ते लीधी छे. १०२३. अ.ग. सज्जन क.ख. पाप १०२४. अ.ख. कलिमलु; ग. कलिमलो १०५५. ग. ऊफराटा. अ.ग. जोय १०२६. अ. सालि; ग. सालइं १०२७. ग. तनमइं १०२८. ख तु परवेसि किम रह्या; १०३०. अ.ख. जे पहिलू करिउ सनेह १०३२. अ.ख. बाउल-कंट ख.ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सज्जन सविसाल १०३३. प्रत अ.ख.ग.मां आ कडी अने ते पछीनी कडी उलटक्रमे छे. १०३४. ख. उखडू: ग. ऊखेडो १०३९. ख. नेह करीओ; ग. जिहीं सनेह करिओ १०४१. ग. जेनो हुइं सनेह ख.ग. नेह १०४२. ग बलतुं जोय १०४४. ग. दह क. जाल अ. विरहानल जाल १०४७. ग. हैडा मींतरि १०४८. ख.ग. नयणांनी रस १०४९ अ.ग. हल्लफुल्लवि ख. दुयारि १०५२. ग. झंखर रहयु १०५५. ग. मिलिं के वार १०५८. ख. विर(ह) विछोहियां १०५९. ग. अधिकों दहइं ख. हयास १०६०. अ.ग. झूरी म झूरी १०६१. ग. अंधारु १०६२. अ.ग. झूरि रे अ. ग. मिलसइं योगं १०६४. अ.ख.ग. ज गमीय १०६५. अ. मुझ १०६६. अ.ग. फट्टवि अ. अ. दहइ दसिजाइ १०६८. ग. कोय दीसइं तेहवो ग. जीणिं तुह्मो ख. विसरि १०७९. ख. सरिजु; ग. सरिजो १०७०. अ.ख.ग. नित्य १०७१. ग. दैव १०७२. ख. चणइ; ग. चुणइं १०७५. विकराल अ.ग. तु रणी ख. सिंहानी १०७६. ख.ग. अेक घडी अ. दाघी वंकेण १०७८. ग. फठीओ १०७९. प्रत 'ग'मां आ पंक्ति नथी. १०८१. ग. बलो रयणी गलो १०८३ ग. टुणा कियते दैव १०८५. ग. वसतइं मिल्युं अ.ख.ग. अनुव्ववियोइ १०८७. ख.ग. इसा रति १०८९. प्रत 'अ.ख.'मां आ कडी अने पछीनी कडी उलटक्रमे छे. ग. बोहांमणो १०९१. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. १०९२.ग. जीणिं को कोउओ मित्त १०९३. घ. मन भारवण करेइ १०९४. अ. किम रहि ठामि १०९६. अ.ग. दुख ग. दीजइं सुखु १०९९. दैविं सरया वेगलां ११००. ग. त्रणि दहैं घ. अणाहामणा ११०३. ख.ग. अचरिज ११०४. अ. मारवि. ११०५ अ. पीउ पीउ; ख.ग. पीउं पीउं अ.ख.ग. मारि मयण–सरेण ११०६. अ.ख.ग. पंखडी ख. लियाविस अ.ख.घ. वल्लह ख.घ. पंथ पमाणि ११०७. अ. ऊबलि; ग. उबलइं ११०८. प्रत 'अ'मां आ गाथा नथी. ११०९. क. रूडा १११०. अ ग.घ. भज्जंति ११११. ख. अंगच्चियब्भिब्भेइ १११२. अ. २१ अथ पनिहां; अथ पनिहां; ग. अथ पनिहा; घ. अथ पनिहां. ग. पीउ परदेसिं घ. सुक्खु ग. वोलावीया ग. तेड्यां आव्यां, दुक्खु किंहहां १११३. क. आवटडु अ.ख.ग.घ. सो किउं सुख लहइं १११४. ग. राण किं १११५. अ.ख.ग सुख परि ख. पाठान्तर) घ. मु धरि १११६. ग. तिणिं थानकि ऊचाट किं घ. उलाट, कि बइडां अ. थानडि उच्चाट कि; ख. तिणि थान किउचाट १११७. अ. मि नांणिउ ग. पाउकुं तेवडो; १११८. ख.ग. झाल किं गहगहयो ग. कूपल्यो ग. किंत्रालय ग. दव बल्यो १९१९. ख. ग. मनमोहन मास ग. गहिबर्यो. ग. विरही कूंपीउं परदेश किं जोतां मन खलभल्यो. मास वस वसंत कि ग.घ. सो दिन क्रिम गमइं ११२१. ग. घडीय विसरइं ग. कहीइ पर पीर किं ११२४. ग. गले वाहीयां ख. बाहीयां ग कदही मिलइंगा पीउं पूछूं ११२५. घ. जाल कि ख.ग.घ. मुहु नीसासे यलंति ११२६. अ ख.ग.घ. जलहर ग. भींनी ११२७. घ. चोखली ११२८. ग. घडहडइ ११२९. ग. कदीयअ न वीसरइं ११३२. ग. शालिं मुंमंज रे ११३४. प्रत 'ख' अने 'घ'मां आ कडी नथी. ग. दाझि ११३५. ग. धूम किं ऊठिं नीरमां ११३७. ख.ग. दिन गमाइया ११३८. ग. गवाइं उतापइं ११३९. ख. माण(स) सवि अ छ.ग. इति पनिहां; ग. इनिहां; घ छ.अ.ख.ग. दूहा ११४०. ग. बोल्या ११४१. ख. सीआला किहां खाइसतुं (पाठान्तर) ११४४. ग. परदेसइं ११४४. घ. पांख ज सरजी. ग. तो जांण विहि घ. छः ११४७. अ.ख. ग. आवइं सुहणि; ग. सुहणिं ११४८. प्रत 'घ'मा आ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कडी पांच कडी मूकीने छे. अ. समवाइ; अ.ख.घ.ग. कहो... ११४९. अ.ख.घ.क.. ग. कहो.. ११५०. क. नाहासीयावइ अ.ध. नासी यावइ अ.ख.ध क कहो अ.ख. इति अणखीयां; ग. इति अणखीया घ. छः ११५२. ग. सालइं ख.ग. नवि भावइं ११५४. ग. अखंडीत–धारा ११५५. ग. झूरी झूरी ११५६ चाल्यो मुझे ११५७. ख.ग. रति घरि जाइं ११५८. अ.ख. कोयमल मालइं अ. सबली ११६२. घ. दुखडां ११६४. ख.ग. जाणन हींरा. ११६६. ग. नेहलो ग. दुहु अध ११६७. घ. जे वेसिइ जे ११६८. ग. रस–शृंगार ग. ग. जांणइं अण–सीखव्युं. ११६९. ग सीखि ते अण–सीखव्युं. ११७३. ग. प्रीउडो पंथि ११७४. ग. पंथि पंथ ११७५. अ. गोरी तुं सज्जलेण. ११७६. ग. पंथी पंथि ११७८. अ.ख. पंजरि–वध्धु; ग. बद्धो जीवडो ग. कहो ग. ऊडी जाइं अ. किमहइ अ. राग देखाख उ पेडू घर माहरू काहान अे देशी. ख. ढाल २२; राग देशाख. आ पेलु घर माहरू काहान अे देशी. शत्रुजय जो हारस्ये रे तेहनइ दुरगती नही रे लूगार. ग. ढाल २२, राग देखाख, ओ पेलो वर माहरा कांहान तथा शत्रुजय जहारस्यइ रे तेहनइं दूरगति नही रे लगार अे देशी. घ. राग देखाख, उ पेडूं घर माहरु काहान; अे देशी. ११७९. अ. विरह लायाजी; ग विरहय रोलायाजी; घ. विरहय लावाजी. ११८३ अ.घ. सरसी ११८४. अ.ख ग. शशिर चंदन उपाय ११८५. ख.ग. तनु काया क. पंथनी दोहिलइ ठाया घ. पंथ (अ)नीठा थाया. ११८६. प्रत 'ग'मां चरण २, ३, अने ४ नथी. अ.ख.घ. भायाजी ११८७. प्रत 'ग'मां चरण १ अने २ नथी अ.लक्षतां. ख.ग. लखतां ११९०. अ. आवि; ख.ग. आवी; घ. अवइ ग. पंथि पंथि हतां अ. मूरछाया; ख ग. मूरच्छाया ११९२. ख.ग.घ. दूहा ग. अहितसेननिं ११९४. हांणइं दुखडा ग. हीस्युं ११९९. ग ऊजागरो अ.ख.घ. अेता नि; ग. अेतानिं क. मना लवी; ख.घ. मन भालवी; ग. मन सालवी ग. करो ते करजो १२००. प्रत 'अ' अने 'ग'मां अहीं वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे.

प्रत : अ. हैडूं हेजि आवटि, व्यसन वसाही आप,
करतां कीधु नेहडु, निरवहितां संताप. ११७९

प्रत : ग. हैडुं हेजइं आवटाइं, व्यसन वसाइ आप,
करतां किधा नेहडो, निरवहता संताप. १२१०

ग. कर्यो प्रवेश ग. हवें ग. प्रगटीओ १२०१. ग. झरइं ख.ग. मुक्खु ग भांहइं १२१०. घ. काढा घ. त्राण करी ग. जो काढइं ग. जाणुं किमहइं वीसरइं १२१२. ख. ख. तुहि डीलथी. ग. तोहि डीलथी १२१४. ग. हंस गतइं ग. गुणनुं काम १२१५. ग. मुझ सुं हास्युं छांडि १२१६. ख. तूत; ग. तूतु घ. तंनु १२१७. मुझ आपि १२१९. ग. मालती म रोय घ. समरि रोइ ख.ग. दुखि; घ. दुकिख सहिणे १२२५. ख. जाघूं–खाघू; ग. खाधु ख.ग. खाधूं १२२६. ग. पाछओ न विलीओ १२२७. ग. अटारडो १२२९. ग. उग्यो ग. लागइं झाल १२३०. अ.ख. चंदु ऊगमिउ १२३१ ख. हीडि देसि ग. किहिं जांणिओ १२३३ कत–संदेशो पठवइं १२३४. ग. मनस्युं धरज्यो १२३६. ग, तां भवि भागइं; ख.ग. भवि १२३८. ग. कहे जे संदेसडो अ. राग धवल धन्यासी, मोरइं आंगणडइ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

प्रीऊं रमीउ, अे देशी' ख. ढाल २३, राग धवल धन्यासी, मोरई आणडइ प्रीऊ रमीउ, अे देशी. ग. राग २३ धवल धन्यासी, मोरइ आंगणडइ प्रीउ रमीओ, अे देशी. घ. राग धवल धन्यासी मोरइ आंगणडइ प्राउइ रमीउ, अे देशी १२३९. ग. समरंती हसइं ससनेहा रे; ख. वलइ जे ख.ग. म रहे जे रे अ. चाद; ख. चांद; ग. चा०; घ. चांदलिया १२४०. ग. संभरइ ग. मोरइं मनडें १२४१. ग. अे तो कोयलि १२४३. ग. पासिं ग. माहारा १२४६. ग. लेखिं न कहिजइं १२४७. ग. अेतो किम नीगमसइं १२४८. ख. विच्छोह ग. अेतू तू मूतारसि मोह; ग. अेतो तूं मूं तारसि मोह; घ. अे तु तूंह म उतारसि मोहा रे १२४९. ग. ताहरि विरहइं दिन जाइं ग. घडलीयुग जिम थाइं ग. मइं न खमाइं रे अ. राग सीधूउ गुडी, श्री सीमंधरि सामि, अे देशी. ख. ढाल २४, राग सीधूउ गोडी, श्री सीमंधर सामि, अे देशी. ग. ढाल २४, राग सींघुओ गोडी, श्री सीमंधरे सामि० अेदेशी. घ. राग सीधूइ गोडी, श्री सीमंधर सामि, अे देशी १२५१. ग रणझणइं १२५२. ग. पंथीआ अे ग. रमइं रे १२५४. ग. विसम्यो ग. रह्यो तेणइं ठांमि १२५५. नदीय न नीर १२५८. ग पसर्यो १२५९. ख वीनविउ; ग. वीनविओ अे ख. अेहवी न सती ग. विख दर्मिअे अ.ख.ग.घ. दूहा १२६९. अ.ख ग. नीठचर १२६२. अ.ख.ग.घ. मेह सज्जन १२६३. ख.ग. गुह–जल लेवाकर लेइ वीखरइं अ.ख.ग. सज्जन १२६७. ग.ख. दूरियतां १२६८. ग. काजें न आवइं १२६९. ग. नीलां कज्जल सामलूं ख. कधीयन विहारिउं दीठ १२७०. ग नरहिंणि अ.ख.ग. दोय १२७१. घ. दु–मुह १२७२. ग. जेंन मंतरि १२७४. ग. दींसीता बींहामणा १२७६ अ.ख.ग. विस–दमणि १२७७. अ.ख.ग. अज्जवि १२७९. क. सुद अ.ग. सदंसणि कन्हहीइं; ख. दस दंसणि कन्हहीइ; घ. रुद्र सदंमणि कन्हहीइ अ.ख. नमणिजा; ग. नपणिज्जा १२८०. प्रत 'ख'मां आ कडी नथी. १२८१. अ. गुण दोस १२८३. ग. पापि १२८४. अ. राग गुंड मल्हार, तुं सेती मेरा मन लीणा, अे देशी. ख. ढाल २५, राग गुड मल्हार, तुं सेती मेरा मन लीणा, अे देशी ग. ढाल २५, राग गुंड मल्हार, तुं सनी मेरा मन लीणा, अे देशी. ध. राग गूड मल्हार, तुं सेथी मेरा मन लीणा, अे देशी. १२८५. अ. दूपद ख. दूपद ग. दुपद घ. दू ११८६. ग. विहंस्युं ग. मांडइं अ. त्रिहुनि; ग. त्रिहूंनि ग. देखाडइं १२८७. प्रत 'ख'मां आ कडी नथी. १२८८. ग. बोलइं जूनुं करइं नवेरू अ.ख. छयल्ल घ. छयेल ग. अनेरूं १२९१. ख. परिच्छयल १२९३. अ.ख.ग. अमुनित जेहनां १२९४. ग. बोलाव्यां हसिनिं बोलिं १२९६. घ. आपणपिं १२९७. अहीं प्रत अ.ख.ग.घ.मां वधारानी गाथा नीचे प्रमाणे छे.

प्रत : अ. साहमानि जे दुखमां पाडइ, आपणपि नवि दुख देखाडइ.

प्रत : ख. साहमांनि ने दुखमां पाडइं, आपणपि नवि दुख देखाडइ.

प्रत : ग. साहमांनि जे दुखमां पाडइं, आपणाइं नवि दुख देखाडइं.

प्रत : घ. साहमानि जे दुखमां पाडइ, आपणपि नवि दुख देखाइ.

अ. वसिकरि ऊपाई; ग. करि ख ग. ऊपाइं अ. आपि तेहनि ग. आपि १२९८. सहुनिं वाहइं १३०२. ग. जिउं जेह स्युं मिल्या अ ख.घ. तुहि नतियु कुरंग १३०३. अ. जांण

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अजांण किस्युं करइ ग. लिहावो कपूरइं ग्रह्यो १३०४. ग. जे हस्युं लागो चीत्त १३०७. ग. मिलि न मेहलइं अ ग. नयण–रस ग. अवटावइं ११०८. ग मिलि न मेहलहे ११०९. ख. मन (व)त्रडी ग. जांणइं ग. बाहिर देखाडि सती अ. राग आसाउरी, राजा राजा नव नधि मेरे, अे देशी. ख. ढाल २६, राग आसाउरी, राजा राजा नवनधि मेरे अे देशी. ग. ढाल २६. राग आसाउरी, राजा राजा नवनधि मेरे, अे देशी. घ. राग आसाउरी, राजा राजा नवनिधि मेरे, अे देशी १३१२. ग. कलियुगमां को... ग रा० अ. दुपद; ख. दूपद; ग. दूपद १३१७. ग. कुंण ग च्यार ग. कहइं रे सरुप अ. तथाहि; ख. अथ पातालसुंदरी संबंधो कथ्यते, तथाहि; ग अथ पातालसुंदरी संबंधो कथ्यते, तथाहि; घ. तथाहि १३१८. ग. सुविशाला ग. रसाला १३१९. ख.ग. जयवंतसेन १३२०. घ. गरवइं घ. गई ग. सामाजिक निं बोलि १३२२. अ ख.ग. अेक कोविद १३२३. अ.ख ग. महिलाचरित ग. महिलाचरित्र न जांणइं १३२७. घ. माग हींसइ १३३०. अ ख.ग. पांचसि १३३३. आ कडी प्रत 'क'मां नथी. ग्रंथपाठमां प्रत 'ख'मांथी लीधी छे. १३३४ आ कडी प्रत 'क'मां नथी. ग्रंथपाठमां प्रत 'ख'मांथी लीधी छे. ग. सोनी १३३८. ग. नरहिं उपाइं अ ख.ग.घ. दूहा १३३९- ग. सुंणी १३४१. अ ख.घ. अेक–मन ग. मरोइं तेहनिं साथि १३४२. ग. हुइं अ ख.ग. बहुंआ ग. हुइं ख. कांता; ग. पाखइं १३४२. अ.ख.ग. रज्ज १३४५. ग. तो लक्ष मिलसि ग अंतरि कर्यो विचार १३४७. ग. जो मंडीजइं १३४९ ख.ग.घ. सत्तवंती ग. रहइं ख ग. माणसडां तस हीण १३५०. ग तरस्यां मरइं १३५३. ग. अेकइं मांणसज्जस नहीं १३५४. ख.ग.घ. सही ग.घ. रच्चतां ग. हाथि १३५५. घ. हीया केइं हीद १३५७. नुहि विरंग १३५९. ग. फुलवडुं खणइं १३६०. अ. जि; ख. ज; ग. जं; अ.ख तुली रुधिर १३६१. ग. कुसमि मिल्यां अ.ख.ग. चम्म मिलंत १३६२. घ ग. पडचउं क. उछ ख. इक्षू १३६३. ग. मनिं हुइं बग शं(का) घ. ओछां साथि १३६४. अ.ख ग. यांन १३६६. घ. कसीया १३६७. ग. नोहिं ख,ग. विकार अ. राग गुडी, संभारी संदेसडु अे देशी ख. ढाल २७, राग गुडी, संभारी संदेसडु, अे देशी ग. ढाल २७, राग गोडी. संभारी संदेसडो, अे देशी घ. राग गूडी संभारी संदेसडु, अेदेशी. १३६९. ग नहींतरि सर्व अ.ख ग. इम १३७१. ग वीसासणि कोअेक घाई १३७४. ग. शीलइं १३७५. ग. नाम न जांणइ ग. न दोखइं दे १३७६. ग. बांध्यो ते साथि १३७८. घ. नुहि मयण १३८१. ग जणि कर्या ख. आपणूं; ग. आपणुं अ.ख.ग. मनडुंलिइ विश्व भेद घ. मनडु लिइ विश्राम दे अ. राग गुडी ख. ढाल २८, राग गुडी ग. ढाल २८, राग गोडी घ. राग गुडी १३८२. ग. तेह विण ग. न नहिं १३८४. ख.ग. तेहवूं १३८७. ग. तुठो राजन मेहलइं दांण १३८९. क चमर हरि ग. छइं ग. नांमि सु वेश्या घ. चमरीय हारी १३९२ ग. साल न दीसइं कांइ असारु १३९३. ग. वहिलो जाइंअे स्युं गुडो १३९५. ख भा(स)इ; ग. भासइं अ.ख.ग.घ. दूहा १३९७ प्रत 'क'मां आ कडी नथी. ग्रंथपाठमां प्रत 'अ'मांथी लीधी छे. १४००. ख ग. आंखडीआं ख. अलजु; १४०१. ग. हइडइं हर्ष न माइं १४०२. ग. दूरि तेहसुं; घ. दूरि तेहसिउं अ. संतोख स थाइ; ख संतोख न सथाइ १४०४. अ.ख.ग. प्रलाप ग. मांणस वध विडूधडां १४०५. ग कइ ग. पडंठो १४०७. ग. जेहस्युं लागो वेधडो ग. तां दव लागो वेडि १४०८. ग. दहइं पूरी क. घणी १४०९. ग. अणुराग १४१०. ख.ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

वालहां ग. विरहइं माइं ख.ग. न विलइं घ. नवि लजाइं १४११. ग. नी(सा)सो उजागरो ख.ग. अंकुरा १४१२. प्रत 'ख' अने 'ग' अने 'घ'मां आ पछीनी त्रण कडी ऊलटक्रमे छे. पण अत्रे ग्रंथपाठमां क्रमे पाठान्तर नोंध्या छे. १४१३. ग. तत्त अतत्त स्युं ग. संद्धि संद्धि मलाइ १४१४ प्रत 'ख'मां आ कडी नथी ग. झूरइं कोइं ग. संसारि न अपणा १४१५. अ.ख.ग. पक्षि स कसाय १४१७. ख.ग. सय-हांणि १४१८. अ.ग. लागसु, ग. लागसो १४१९. ग. हसारत १४२० ग. उंचा आंबा १४२१. ग मागइं आडि करी अ.ख.ग मरेय १४२३. ग.घ. रे हैडा १४२५. ग. बिरह-दोहिलो ख. चांखियां; ग. चाख्यां ग. थोडिलो १४२६. ग. मरकलडि हसइ १४२९. ख. दैवि ग. दैवइं सरज्युं; ग. हाय १४३०. अ.ख.ग. सुपनंतरि १४३६. अ.ख. विचि; ग. विचि १४३७. अ.ग. मिलसिउ घणू १४३८. ग. जागइं बोलडइं १४३९. अ.ख. मयण-खट्टकइ होय ग. मयण खट्टकें होय १४४०. अ.ख दुनि-जन घ. काया कूंची ग. ताढु कीजइं १४४२. ग. अंगो अंगि मूरखां १४४३. अ.ग.घ. जेह सुख अ. मोर गिं नाचइ गाजतां ख.ग. मोर नांचइ १४४४. अ.ख.ग. कहाय १४४६. ग. परदेशडइं गयांइ १४४८. ग. वेश्या १४४९. ग. विरलां जांणइं १४५०. दष्ट अदष्टनिं ग. लहइं १४५१. अ.ग. दहेय १४५२. ख. खट्टकइ; ग. खट्टकइं १४५४. ग. करि विमांण १४५५. ग. अधिकुं स्युं करइं १४५६ ग. कसो ग. ते थाओ १४५७. अ.ख.ग. दशाननि दश शर नीगम्यां १४५८. ग. वलि अे प्रांण १४५९. ग. प्रांणि धरइं १४६० ग. जां लगइं ते न मिलंति १४६१. अ.ख. कोऊ जलिइ; घ. कोऊ ग. जलइं अ.ग. उल्लावि; ग. ऊल्लावि १४६२. ग. बलतूं लइं ग. तनुं कंपाइं अ.ख.ग. अण-वेचि ग. जीणि माइ १४६३. ख.ग. जिण जाणि जमता ख सिउं नि जे वेघडु ग. सु नि ज वेघडो १४६४ ग. बाहिरइं १४६५. अ.ग. चंदु ग. दहइं १४६६. ग. रहिं तो माहरा अ.ख.ग. छाइ १३६७. अ.ख.ग. उपारजन १४६८. ग ऊल्लसइं ग. अहींइं किस्यो संदेश १४७१. ग. वलि वइंरी स्युं मंडीइं १४७२. ग. कमलि नइं वेघडइं ख.ग. सहीय घ. वालाहां १४७३. ग. परवस रहइं ग. मूंकि विझगयंद १४७४ ग. किंहिं ग रमइं अ. नेहडइ अ.ख.ग. मयल्लपणूं १४७७. घ. अधि घडी १४७८. अ. पटलडइं; ग. पटओलडइं १४७९. ग्रंथपाठमां प्रत 'ख', 'ग', 'घ'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे छे-

प्रत : ख.—ऊज्जल पणीय जिम ससिकला, दिनि दिनि वाधि सोय,
तेहवी उत्तम प्रीतडी, विवरयां खलि होय १४६०

प्रत : ग—उत्तम पणय जिम ससिकला, दिन दिन वाधि सोय,
तेहवी उत्तम प्रीतडी, विखरीयां खलि होय. १५०८

प्रत : घ.— ऊजल पणि मि जिम ससिकला, दिन दिन वाधि सोइ,
तेहवी उत्तम प्रीतडी, विवरीया खलि होय १४६१

१४८०. ख. अेक ग. अेकि १४८२. अ ऊखडिउ; ख. ऊखडिउं ग. उखडयुं ग. भव सवि १४८५. ग. सरि धर्यो १४८६. केरो ठांम ग. जांणुं अभिरांम १४८७. ग. खहावी खास १४८८ अ.ख.ग. खप ज(प) १४८९. ख. उच्छा हुइं १४९०. ग आग

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मांहिं झंपावीइं ग. तरीइ अ. मरह आगमीइं १४९१. ग. जेह स्युं होइ ग. विख–वेंलडी ग. ओल्लाइं १४९२. ख.घ. हरि–पाहरी ग. स्ता तोहि १४९३- अ.ख. निमेडि १४९१. ख.ग. आसा–लुबध ग. दवइं पडी मरंति १४९५. ग. पहारडइं १४९८. अ. लहुंउओ; लहयो १४९९ ख.घ. मुद थयु; ग. मुद थयो १५०१. अ. कहू ग. से खेवि १५०२. ख. जीतु (जीत्या ख. पाठान्तर) ऊघाडुं दीउं १५०३. ग.ख. छोडि जिम १५०५. ख.ग. थोर थणि १५०६. घ. मयंक अ. नवचंग क. नवरंग १५०८. ग. चाहुड्यो; १५०९. ग. हण्या ग. भींतरि. ग, नीसरइं ख. मेहलिं, ग. मेहलइं. १५१०. ग. परजीवीय ग. खगा जिम ग. अंतकरणांइं १५११. आ स्थाने प्रत 'अ', 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे. प्रत 'अ' जीहसिणे हा तीह, सियर दीहर कसिणांइ, मुड्ड मुहु, कोट्ट वलंतडइं, तणुं अंगी नयणांइ. प्रत 'ख' जीहसिणे हा तीह पडइं, सिय दीहरीह कसिणांइ, मुहु मुहु कोट्टं वलंतडइ, तणुं अंगी नवणांइ. प्रत 'ग' जीहसिणे हा तीहपडइं, सिय दीहर कसिणांइ, मुहु मुहु कोट्ट वलंतडइं, जाणुं अंगी नयणांइं. प्रत 'घ' जेहसिणे हानीह पडइ, सिय दीहर कसिणांइ, मुहु मुहु कोठे वलंतडइ, तणु अंगी नयणांइ. अ.ख.ग. कडख. ग. शर संधिविय. ख. तिकख; ग. निकख. १५१२. क. बाला पणि जे करी; अ.घ. बाला लायणि करी; ग. बाला-नइं लोयणि करी. ग. संचरइं सुजांण. १५१३. ग. सज्जेइं [तिज्जेइं;] १५१४. ख. विस जलधरकी. १५१५. अ. विज्ज; ग. विज्ज. अ. विज्जम. ग. भरीयां. ग. तीहं विणासइं. १५१६. ग. जीवीय. १५१७. तिहूण; ग. तिहूअण. ग. तो जगि जीवित. अ.ग. कोय. १५२२. ग. हरीणलो. १५२३. अ.ख. इसर. ख.ग. समवडि. ग. कीध. १५२४. ग. ग. सोहांमणो. ग. ऊज्जल कंबु. ग. त्रणे. अ.ख.ग. पंख. १५२६. ग. हइडि ख.ग.घ. नह ससि अध्धर साल. १५२७. ख.ग. थणहर. अ.ख. मयणां राठ. अ.ख.ग. निहांण. १५२८. ख.ग. भडमल्ल. ग. सो जीइं. १५२९. अ. थण–भथडी. ग. त्रिहूं हथीयारे. १५३० अ. नाहइ–दहिइ; ख.ग. नाहइं दहिइं. अ. जलधार. १५३१. घ. मत्तंग अ.ख.ग.घ. नह अकुंश. १५३२. ग. परिरंभण. १५३३. ग. हीइं. अ.ख.ग. रकजीया. १५३४. ख ग.वडिठयां. १५३७. अ.ख.ग. वाविअ थकु. १५३८. ख. अणमातू; ग. अणमाणू. घ. मसि. १५३९. ख.ग. कोट्टं महि; १५४०. ग. रह्यो. अ.ख.ग. चंपंत. अ. उछह; ख. उच्छह; ग. उच्छह. ख.ग. निहूयण नयणांणंद. १५४१. प्रत 'ग'मां आ पछी अेक कडी वधारानी आ प्रमाणे छे. प्रत 'ग' अणीआला उठता थंभ, नेजा थरहरता, चाकलीया चउगठा, नीगड गज–दति नीकलतां, में मत्ता मारका सिर तीखा तीनाला, सिंगाला सोगठा कठिण काका कुंभाला. रूपालो रलीआंमणा, सूदरि सुत्थ उमटया. कसी ओपम कवी दासहिं, जे पर्वतशृंग प्रगटया. १५४२, ख.ग. बिडुगाय. १५४३. ग. तीरइं. ख ग. वन्नीउं. ख.ग. सद्रहर. ग. निवसइं गुणभंडार. १५४५. अ.ख. लायणिं. १५४८. अ.ख. पटउली; १५५३. क. जंकाडि ग. झंकार. १५५४. ग. सरि चंदन–वास. १५५५. अत्रे प्रत 'अ', 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी पंक्ति आ प्रमाणे छे. प्रत 'अ' जे नर जोया धन ते, मद घूमिअ नयणेण, १५३९ गोरी जस जोती हसइ, सवि सनयण शरेण प्रत 'ख' जे नर जायी धन्य ते, मद घूमिअ नयणेण. १५३८. गोरी जस जोती हसइं, सवि सनय शरेण. प्रत 'ग' जे नर जोया धन्य ते, णद घूकिअ नयणेण. १५८७ गोरी जस जोती हसइं, सवि सनयेण शरेण. प्रत घ. जे जोया धन ते, णद घूमिअ नयेण, १५३१ गोरी जस जोती हसइ, सव्वि सनयण १५५६. ग. (स)तोल.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

१५५८. क. सध्धि. १५५९. अ कंचुं-कसण; १५६० अ. सास सरीरि. १५६२. ग. कटी, १५६४. अ ग. गोट. घ. गमयंती. १५६३. ख गहिबरि. १५७४. अ. पीउ; ग. अणदीठइं. १५७५. अणदीठानो ओरता. १५७६. ग. अेहनिं मनि स्यो. १५७८. घ. मोहणि-वेलि. १५७९. ख ग. अद्भूत. घ पुरुष भरत. १४८०. क. हरु; १५८२. ग. मयण जणावइं. १५८३. ख ग वयण. १५८४. ग वांको. १५८६. उफराटो. १५८७. ग. सुरिज. ग. नींराग. १५८८. अ ख.ग. ससनेहानां. १५८९. आ कडी प्रत 'घ'मां नथी. १५९० आ कडी प्रत 'अ' अने 'ग'मां नथी १५९१. ग. हसइ १५९२. ग. हरख्यो चित्त. १५९३. ख. निरवांणी; ग निरवांणि. ग. अणजाणुं. अ. सहांणि; १५९५. ख. वेधि; ग. वेधे; घ. वेधिं. अ ख.ग दैवि. १५९७. ग. कहीइं तेहनइं १५९८. ख. भल्लि. ग. झल्ल. १५९९. ख.ग. सासहु. ग. ओच्छ नइं. १६००. घ आप्पिउ. १६०१. अ. छयल. ग. साहमो देखइं. अ ख. गेहजु; १६०३. ग. भमरलो. ४क जगदीस १६०५. क. काजि. १६०६ अ.ख.क. निदांनि ग. कुहुनइ कोइ प्रमांण. १६११. ग. तोरइ नामें. अ. गजंति; १६१२. ग. दवि १६१३. ग. कर. १६१४. ग. सुजाति. ग. गमइं. ग. ताहरु. १६१५. क. ध्यानि. १६१६. ग. नेहडो. १६१७. अ.ग. नंयणले. क. मुज्झि. १६१८. क. हंथियांरि. १६१९ अ. ऊरिलगइ सो जीइ; ग ऊरि लगइं. १६२०. अ.ग. अेकै ज तुं. अ.ग. रूहाडि. १६२२. क. छडइ. १६२३. ग. दहइं. १६२४. ग. बीयं सरिं संजुत्त ग. तें जांणइं मुझ चित्त. १६२६. ग. मांणस. १६२७. क. मुझ विरहेण. १६२८. ग. उरिं लगां. ग. हरइं. १६२९. अ.ख. नुहरा.; १६३०. ग. विरहिं ताहरइं. ग. माच्छिली. १६३२. अ. जवासो सींचतां. क. जंखर. १६३३. ग. तनु अवटाइ नित्त १६३४. अ.ख. जांणि; १६३५. ग. आलालु वुं. अ.ख.ग. लक्ष-त्रार. १६३६ ग. वलि वच्छनाग अफिण. अ.ख. जु नुहि; ग. वलि हूं मरुं. १६३७. क. जपांवसि. १६३८. ग. ताहरइ वेघइइ. ग. निर-दीस. १६३९. अ. अंहनी वैद्य ज तुह जिछई, ख. अेनही वैद्य ज तुह जि छइं; ग [अेनो वैद्य-ग. पाठान्तर] १६४०. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ग. तझ विरहाली-आंसलां १६४१ ख. उपडइं, ग. ऊपजइं. ग. कह्यां. ख.ग. पाखइं ग. रहिवाइं. १६४२. ख पडसिइं कलिके; ग. पडसिं कालिकें. १६४३. ग. वाहइं हत्थडो; १६४४. घ. वा हत्थडु. १६४५. ग. लाहो तोहि न लइं. १६४६. ग. जंवारडो. ख.ग. उपगारि होय १६४७. अ.ख.ग. सुअे रंम. १६४८. अ. पांमइ; ग. पामेय. घ सकर्ति लाहु लेय. १६४९. आ कडी प्रत 'क'मां नथी. ग्रंथपाठमां प्रत 'अ'मांथी रजू करी छे. ख.ग. दांन दीइं. ग. सोय. ख.ग.घ. तणी. ख.ग. कोय. १६५०. अ.ख.ग. संभारसि. १६५१. ख. अलबि; ग. अलवइं दिइं मुझ. १६५२. अ. संचीयइ; ग. संचीजइ; अ.ख ग. वाधि; अ.ख.ग. वावरि; १६५३. ग. पाय. ग. माग्यो आपि न तन्न. १६५४. अ.ख. चवियां ग. चव्यां. ख. जु ते कहु; ग. जो ते कहु. ग. तो ते ते आपइं. १६५५. अ.ख. फलसि केणि उपाधि; १६५६. ग. लाघो. ग. करस्यु. १६५७. ग हूं मागु तुझ कन्हि. १६६०. क. काज. १६६३. नोंध.—प्रत 'क'नी कडी १६६३ थी १६६७मां पंक्तिओ अव्यवस्थित छे. ते ग्रंथपाठमां प्रत 'ख'नी सहायथी व्यवस्थित करी छे. क. लाइ-भेय. १६६४ नोंध.-प्रत 'क'मां पंक्ति ३ अने ४ आ प्रमाणे नथी ते प्रत 'ख'मांथी रजू करी छे. ख रच्चति १६६५. नोंध.-प्रत 'क'मां पंक्ति १ अने २ नथी ते प्रत 'ख'मांथी अत्र रजू करी छे. ख.ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

अगवूठइं; १६७०. ग. रूपिं. ग. जेहवो चंपा-छोडि. १६७२. ग. पइं टेली काच कुण. १६७४. क. सोकडि १६७५. ग. आखडीआ आंलंबडो १६७७. अ.घ. फलिया १६६८. ख.ग. जांइ तुझ विण अ ख. मिलविउ. १६८०. अ. माटि तुहनि १६८१. ग. माग्यउं दीजइं १६८२. ग. अंदोह १६८३. अ.ख.ग घ. खूटी १६८४. अ.ख ग. सलोय १६८५. ग. न मराय ग. मांनइं आपणूं १६८६. ग. सहिजइं नन्मणां १६८७. ग. ताडो अेवडो ग. स्युं न करसि १६८९. ग. तुं मुझनें १६९०. ग. जीभि किम दिन वीसरइं १६९१. अ.ख.ग. जे तुझ ग. नामइं १६९२. अ ग. हूं कीर १६९३. क. संसारि १६९४. ग. पालव्यो १६९५. अ. तरसाल्यां १६९६. ग. तोरइं पगें पडुं ग आरति हुइं १६९८. ग. मोह्यो १६९९. ग. वलनुं कां न दें १७०२. अ. भाद्रवडि, ग. भाद्रवडें १७०३. ग. बली-हारडी १७०४. क साथ १७०६. अ.ख.ग. मूहि १७०७. ग. जांणि जिहां १७०८. ख. तन मन धन १७१३. ग हूंधि स्युं १७१४. अ ग. आंबां लागां इखूइ १७१६. ग मन मलि १७१७ ग. नयणे कीधो क. भेय ग. भांजो लजया १७२०. ग. मरवो अेक ज वरां १७२१. क कहन लंबी ग. नहि किस्यां १७२३. अ.ख.ग. च्यार १७२४. अ ख. रचीइ १७२५. अ.ग हंसा किं; अ. मांनसरि १७२७. घ. निर्गुण सिउं १७२९. ख. कां बलडो १७३१. सगुणां संगति कीजइं १७३२. ग. कीधो नवो सनेह; घ. नवउ सनेह १७३३. ग. चडि प्रमांणि क. सुजाण; अ.ग सुजांणि १७३४. ग. पालवइं १७३५. ग. तोरइं कारणइं ग. करें रखे १७३६. ग. तो मइ मंडयो नेह ख. म थाअेसि; ग. म थाअेस १७३७. ग. न होइं घ. नुहि हंसु क. निवगुण १७३८. ग. जेडि अ.ख. ऊधांण; ग. उधांन; ग. ऊधाण १७३९. ग. पालइं घणो सनेह १७४१. ग. ते तो लीजइं क. जनम तणउं व्यवहार; ग. जनम तणो व्यवहार १७४२. अहीं प्रत 'अ', 'ख' अने 'घ'मां वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे. प्रत 'अ'—जु घट मांटी केरडु, जोइ लीजइ सुवार, माणस सरखा रतननु, जनम तणु व्यवहार. १७२५ प्रत 'ख'—जु घट मांटी केरडु, जोइ लीजइ सुवार, मांणस सरखां रतननु, जनम तणुं व्यवहार. १७२४ प्रत 'घ'—जउ घट माटी करडु, जोई लीजइं सुवार. माणस सरखां रतनसु, जनम तणु व्यवहार. १७१५. ग. मन ओरतो ग. बिपरिं दहसि १७४३. अ.ग. जिम वि न हसइं लोय १७४४. ख. खरो तो जाणिस्युं ग. पालेस्व १७४५. अ.घ. नेह रय तिम १७४६. अ. ऊभजइ; ख.ग. ऊभजइं घ. उतजसि १७५०. घ. अेसि तूं सुजाण १७५१. ग. जे हस्युं बाघो १७५२. ख. साथि मु जू मन मिलिउं ग. साथि मुझ मन ग. कहांइं अ ख. तुझ सिउं मलिउ जे नेहलु १७५३. घ. सहसि अट्टोत्तर ग. मिलइं १७५५. ग. अंगीकर्या १७५६. अ. बीहीजइ सइ; ग. बहीजइंसि; घ. बीहजसेइं ग. जो मंडी सइं १७५७. अ.ग. वाहलां अ.ग. थंभि १७५८. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ख.ग.घ. लाजहं प्पमह्न कयुं ख.ग. गणयन नाडी ख.ग सुचित्ता [प्रत ख.ग.घ.मां आ कडी समजावा माटे समजुति आपवामां आंवी छे जे नीचे प्रमाणे छे.

[प्रत 'ख'मां आ रीते आकृति आपी समजुति आपी छे)

अमकु रोमृ आपुपुओ मपूउहचि स्वाविअज्येमूपुउ श्रधशपउरे ।

लहेति, अस्यार्थ . लहराकारक. कथं मिलति परस्परं विरोध । यत्र मा न तत्रे दर्यत्रेहं न तत्र

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

सा सौख्या-भावांत्र मिलतियत;. विशेतो शस्त्रु छो. । तरसा गछती तुरंग: यत्र प्रेमतंत्रि वियाति चित्ताऽवश: लज्जया चित महचसित वचन प्रत्यय स्तर्हि गणय विचारय । अयां स्नेह लक्षणविधो: नाडी लोक भाषया असाध्य अेह्य-वेध: कस्मात् खंड शो न कृत:, यथा पुननांति भवति पक्षे पंकस्याश्रित्य परस्परं चित्रां उभयोर्भि न नाडीत्वध्येष: न नाडिवे:. हे गणक अेष प्रेमलक्षणो वेध अेकरेखया कस्यात्र रेखित:. यथां लज्जा प्रेम्नो न विरोधो भवति । अेक नाडी स्थिता यस्य, गुरुभ्रवीश्वदेवता, तत्रद्वेषंरुजंमृत्यु, क्रमेण फलमादिशेत.....१ प्रभु पण्यांगना मित्रं, देशोग्रामपुरं गृहं, अेक नाडी वेधेमध्या. विरुद्धावेधवर्जिता. ॥२॥ हत्राडी वेधतो भर्ता, मध्य नाडी व्यधेद्वयं, पृष्ट नाडी व्यधेकन्या, म्रियते, नात्रशसय. ॥३॥ सभांसत्रे वेधेशीघ्रां दूर वेध चिरेणतत्, वेधांतरानुमानेन, वर्षदुष्टं प्रजाय ते. ४ अेकक्ष जायते यत्र विवाहे, वरकन्ययो, मूलवेधो भत्सोहि महादुष्टकलप्रद. ५ इति नाडीवेध कलानि अेक नक्षत्र जातानां, वरेषां प्रीतिरुत्तमा दंपत्यो मरणं ज्ञयं, पुत्रो जातो रिपु भवेत. ६ ग्रामे वा नगरे वापि, राजसेवकयो स्तथा, अेक कक्षे भवेत्प्रीति, विवाहेदुकखमादिशेत. ७ अेक नाडी गतौ यत्र, स्वामिभृत्यौतु संस्थितो, वित्तलाभो महा प्रीति, तयाज्ञेया विपश्चिता. ८ ४१, इति श्लोकनुं उक्त देखाडिउं छ.

प्रत : ग. (आ रीते आकृति आपी समजुति आपी छे.)

अभकृ रोमृ आपुपुअ मपुसा हचि स्वांवि अरव्यें मूपूउश्रधशपुरे.

लज्जेति ॥ आस्यार्थ: ॥ लज्जाकारक: कथं मिलति परस्परं विरोध: । यत्र सा न तत्र दंयत्रहं न तत्र स सौख्यांमावात्र मिलनितय: विशे तो शस्त्रु छो: ॥ तरसा गछंती तुरग: यत्र प्रेम तंत्रि वयाति चिताऽवश: लज्जया चित् महचसित वचन प्रत्येयस्तर्हि गणय विचारय । अयां स्नेह लक्षण विद्यौ: ॥ नाडी लोकभाषया असाध्य अेह्यवेद; ॥ कस्मात् खंडशो न कृत: । यथा पुननांति भवति । पंकस्याश्रित्क परस्पर चित्रां उभयोर्भि न नाडीत्वा षेष: न नाडिवे: । हे गणक अेष प्रेमलक्षणो वेध अेक रेखयो कस्यात्र रेखित: । यथा लज्जा प्रेम्नो न विरोधो भवति..... १७६०. **ग.** चित्तसी लोकनइं १७६१. नवि मेहल सें विदाय १७६२. **अ.ख.ग. सनेह क.** बोलणां १७६३. **अ.ख.** कइ सइथु कि टालडी **ग.** कइ तावडि **क.** कलजु १७६४. **ग.** जेहनो मन जेहस्यु हुइं १७६५. **क** अज्ज १७६८. **ख.** होय १७६९. **अ.ख.** नंदइ लोय **ग.** नंदइं लोय १७७१. **ग.** तोहि हूं वहिइं नही. १७७४. **अ.ख.ग.** बोल लेइ इम **क.** नहीं कंद १६७६. **ख.** मणिमय **क** मेहलिउ (मन-मणि' शब्द नथी.) **अ.** राग मल्हार; **ख.** ढाल २९, राग मल्हार; **ग.** ढाल २९, राग मल्हार, **घ.** राग मल्हार १७७९. **ग.** मरणनो संचकि **अ.ख.ग.** द्रूपद १७८१. **ग.** फुलडलां फुलडलां १७८३. अवसर पांमि १७८४. **अ.ख.** रायरवाडीइ; १७८६. **ग.** जो हू वीचलो वीचवो १७८७. **ग.** करो अेक माहरूं **ग.** चमकडो थाइकि १७८८. **ख.** तुहनि अेह सी कुमंत्ति १७८९ **क.** वणकडा १७९०. **क.** वगलइ **घ** धरि छोरू अस्त्री ऊपरि **ग.** हाटनी पाडो रीस किं १७९२. **ग.** मीलतो बीहइं कांइ १७९३. **अ.ख.ग.** तमनि जीव १७९४. **क** राय. **अ.** राज्य **क.** करयो वरस सु प्रत 'क'मां वरि शब्द नथी. ते अंगे प्रत 'ख'मां मूक्यो छे. १७९५. **अ.** भलु हवू **ग.** लह्यो अशेष **क.** जनुसनि (!) **ग.** जो मनि **अ.ग.** हुसि १७९६. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. **अ.घ.** मांनीओ **ग.** जीवज्यो **ग.** जेहस्युं **अ.** राग रामगिरी, भाभानी देशी **ख.** ढाल ३०, राग रामगिरी, भाभानी देशी. **मम** करो मांया कांया० अे देशी **ग.** ढाल ३०, रांग रामगिरी, भाभानी देशी, मम करो मांया

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

काय कारमी, अे देशी १७९७. अ. ऊखांणडु; ग. ऊखांणडो ग. प्रेम लीओ दोहिलो वाहलां केरडो १७९८. अ आणु कां; ग. अणु कां १७९९. अ. म घरिसु ग. म घरस्यो ग. हींसाडां १८००. जूहूं तांणूं ग. जोहूं १८०१. अ. तोरि दुखि मुझ ग. जहीं लगइं १८०३. क. मांडु १८०४. ग. साजो ग. दिन केतलि क. मन १८०६. ग. हूंगो हूंतो १८०८. अ.ख ग. कोठवाली तव कहिं अ.ख.ग. हेठिय १८०९. ग. हुइं ऊजलां १८१०. ग. मांत्यां लै १८११. ग. यन घरथी पाछो वल्यो १८१२. अ.ख. वीनतडी १८१३. ग. आग्रहें घ. आपणइ साथि रे अ. राग सामेरी ख. ढाल ३१, राग सामेरी ग. ढाल ३१, राग सामेरी; घ. राग साईरी १८१४. अ ख. चुहठिउ अ. सोहि; घ. सोहइ अ.घ. श्रवणे सोविन झालि १८१५. ख. ठविअ घ. सा गोरी १८१६. अ कभ(ल) १८१७ अ.ग. पहिरणि क.अ.ख.घ. छालि १८१८. प्रत 'ग'मां आं पंक्ति नथी अ. सा प्रोसणि 'ग'मां आ पंक्ति नथी १८१९. प्रत 'ग'मां आ पंक्ति नथी. अ. प्रभांवि चालि. प्रत 'ग'मां आ पंक्ति नथी. अ.ग. प्रीसि ख. बिपुहुर केरि कालि, ग, बिपुहुर के कालि १८२१. सुरभिभृत ग. भव-मुख लमइं विकराली १८२२. ग. हुइं भडनीली १८२३. ग. चमक्यो ते भूपाली अ. राग केदार गुडी ख. ढाल ३२, राग केदार गुडी ग. ढाल ३२, राग केदारो गोडी. श्रेणिकराय हु रे अनाथी नीग्रंथ अे देशी (देशी कौसमां लखाय छे.) १८२४. ग. चींतवइं अ. दुपद्र; ख दूपद आंचली; ग. दुपद आंचली १८२५ ग. पाताले घरिं १८२६. प्रत 'ग'मां आ कडी नथी. अ घ. अथ रूप लक्षण; अथ रूप लक्षणि १८२७. अ.ग. नांखइ नांखइ १८२८. क. धूर्तनि अ.ख.ग. ते धूर्त भूसति अ ख.ग. छेपल १८२९. अहीं प्रत 'अ'.'ख','ग'.'घ'. मां वधारांनी कडी आ प्रमाणे छे. प्रत अ—ते धूर्तनइं कुण भोलवइ, जे नयनि मन भाव, मन माहि सहू जांणी रहइ, पणि कृत्रिम रे मुगध सभावि १८५० प्रत ख—ते धूर्तनइ कुण भोलवइ, जे नयनि लहइ मन भावमन माहि सहू जाणी रहइं, पणि कृतम रे मुगध सभावि. १८१३ प्रत ग—ते धूर्तनइं कुण भोलवइं, जे नयनि भाव, मन मांहि सहू जांणी रहइ, पणि कृतम रे मुगध सभाव. प्रत घ—ते धूर्तनि कुण भोलवइ, जे नयनि लहइ मन भाव, मन मांहि सहू जाणी रहइ, पणि कृतम मुगध सभावि. १८०१ १८३०. ख. पूछइ सोइ, अ.ख.ग. सहोय ग. तुम नयणा १८३२. ग. कोय वहालां सांभर्या अ. राग मल्हार; ख. ढाल ३३, राग मल्हार; ग. ढाल ३३, राग मल्हार; क. राग मल्हार. १८३४. ग. द्रपद; घ. द्रू १८३५. संशय माटइं १८३९. ग. रातो थयो. १८४२. क. संज ग. जेइ १८४५. ग. सधलो संवरो १८४८. ख.ग. पंख समारी. अ. प्राहुणा १८४९ ग. हर्वि जारयुं क. देसी १८५३. अ.ख पालेसु; ग. पालेसो क. मींत १८५४. ख.ग.घ. कहइं १८५६. ख. मोटु छि १८५८. ख.ग. सुहाय १८५९. ग. उपार्जन १८६२ अ.ख.ग नइतरु १८६३. अ.ख.ग घ. करघडी ग. मेहो १८६४. ग. जन्म लगें विहडि नहीं १८६५. क. धरि धणी अ.ख घुरि घ. धर १८६६. ग. उसरिं ख.ग मांडी त्रीति निटोल १७६७. अ.ख.ग.घ. महुरपणूं क. मिलंन ग वचनिं नेह तिजइं १७७१ ('हंसा' शब्द प्रत 'क'मां नथी. अहीं प्रत 'ख'मांथी मूक्यो छे.) अ.ख. नि दिणंद ग. चकबी नइं १८७२ क. कमलांह १८७४. ग. मिलइं अवर स्युं १८७५. ग. उखेड्युं ऊखडइं १८७६. अ. सो वरसि जु जोईइं; ख. सु वरसइ जु जोईइं; ख तुहि; ग. तोहिं; ग. तेहवो वांन १८७७. घ. दिन्नियर-वन्नि १८७८. क. भींतरि परम्मुहा १८८२. ख.ग.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

जिस हैंयइं १८८३. अण दीठइ अति लेखवइं १८८४. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. अ.घ. दसणीणाय यरस ख. दंसणिणीय यस्स; ग. दंसणिणीय यस्स १८८५. क. तिल उस मित्ति. १८८६. क रत्ना अ. फल रत्ना परित्त १८९०. ग. अंबरें गाजइं नेहलो ख. तलि नाचइ भूतलि नांचइं १८९६ अ.ग. आदि अ. करी १८९९. ख ग. दो मिल्यां १९०२. घ. रागवती मनमां वसइ १९०४- अ.ग. गरूअरि अ ख.ग.घ उदासीन्य १९०५. अ ग. गहिवर १९०६. ग माया उतारो १९०७, ख.ग. समरेउ १९०८. अ. गुणबं(त)छउ ग. छो ग. टरसि १९०९. क. सज्जव अ.ख.घ साथ. उ; ग. सार्थवाहोवाच १९१० ख. नदीआ वावि. १९११. घ. वनि चंदन ग. ठांभि ठांभि १९१३. घ बइसेइ १९१४. ग. वनवाडि तरुअर ग. जेहनि क. वलहु ग. कोइलि नि १९१५. ग. मिलसइं मित्त घणांइं अ.ख.घ. राजा उ. ग. राजाओवाच १९१६. अ.ख.घ. सा. उ. ग. सार्थवाहोवाच १९१८. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. १९१९. अ.ख.ग. मुहरत्ति घ. मुहरति अ. राग केदार गुडी; ख. ढाल ३४, राग केदार गुडी; ग. ढाल ३४, राग केदार गुडी, घ. रांग केदार गुडी १९२०. क. करइ अ. आविडि रे घ. आवि रे ख.ग.घ. पूठि पठि अ. तीर रे १९२१. अ.ग. सोकलांमणी अ. दूपद; ख. दूपद, आंचली; रा. ग. दुपद, राज० आंचली १९२२. अ. सुगुणदूआरि; ख.ग, सणगुण दूआरि रे १९२५. ग. बहूमांनथी १९२६. ग. सनेहां संगथी अ.ख.घ. रा० उ० ग. रा० ओवाच १९२७. अ ख.ग. सा० उ०: ग. सार्थवाहोवाच १९२८. अ.घ. मिलसिउ क. सारथपति अति वीर रे अ. विचि-व्यवहार ख.ग. दैव—व्यवहार घ. विहि-व्यवहारं अ. देशी पाछली; ख. ढाल, देशी पाछली चालती; ग. ढाल, देशी, पाछिली चालती; घ. देशी पाछली १९२९. अ. करी जुहारडो १९३१. ग. पूर्यां जाइं १९३२. ग. गुणे अभिरांम १९३३. क. शतुनइं १९३६. अ.ग.घ. किज्जउ १९३८. घ. राग ज वसीया मुहिं अ.ख. पइसेवा अ.ख.ग.घ. गाइ घ. भेदिया १९४०. क. झीजा १९४१. ग. हुंति ग. भिरंति १९४२. क. किरतारि १९४३. ग. आपि ग. तनुं आपइं; घ. अप्पइ १९४५. अ.ग. जांण्या (अे 'त 'ग'मांथी) १९४९. ख. वकारिउ; ग. वकार्यो १९५०. ग. पाड्यो कांति १९५१. अ. राग मारुणी ख. ढाल ३५, राग मारुणी, कासीथी चाल्या महाराय रे, अे देशी ग. ढाल ३५., राग मारुणी, काशीथी चाल्या महारांय रे, अे देशी घ. राग मारुणी १९५२. अ. दुपद ख.ग. दूपद, आंचली घ. दू० १९५३. ग. अे तो प्रीऊ विण किसिओ १९५४. ग. अे तो करसइं ग. मुझ ग. तुझ ग. पीडइं छइं ख. दहि; ग. दहिं मुझ १९५५. अ.ख. वाहनि वरि अ.ख. अन नइ वारि रे; अन्नानि वारि रे १९५७. घ. भंज-हार १९५८. ख. ग. कहुं अ. दैव्य १९६०. ग. विजय सम ग. तूं तो बोल १९६१. ग. मूंहनइं १९६३. ग. हम सूं अ. हूं तुयां ऊगी; हूं तोयां उंगी तोरि १९६४. ख. भवितुं १९६६. ग. विरहनो खार ग. मोरी प्रीउडो १९६७. अ.ख. झंखर थयुं १९६८. म. फल तणो १९७०. नांवइं हैडइं ग. मइ न खमाइं (न खमाइ अेम बेवडीवार लखेल छे.) १९७१. मांहिं गाजि घ. नहरि रे १९७२. मोरिं तनिंथी ग. गयुं १९७३. अ.ग. देऊगी १९७४. घ. सभरइ ससूर १९७५. ग. समरूं ग. वाहला अबला स्युं स्युं १९७६. ग. कां करइं अंसू १९७७. ग. जाअेसि अ. राग भूपाली देशाख ख. ढाल ३६, राग भूपाली. देशाख, [पीउ आपो रे महारो पुत्रतन अे देशी] ग. ढाल ३६, राग भूपाल तथा देशाख, पीउ आया रे माहरो पुत्रतन्न, अे देशी.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

घ. राग भूपाली देशाख १९७८. अ द्रूपद; ख. दूपद ग. का० द्रूपद घ. द्रू० १९७९. ग. गति अति कां केरी १९८०. अ.ख. दोस काठउ; ग. दोस कांठो घ. मोहेरु ख. ताढउ; ग. ग. ताढो; घ. टाढु १९८२. ग. श्रुयि न पांसी अ. राग धन्यासी; ख. ढाल ३७, राग धन्यासी ग. ढाल ३७, राग धन्यासो भलें रे पधार्या तुह्म साधु जी रे. अे देशी घ राग धन्यासी १९८३. अ.ख ग. दूपद घ. दू. १९८८. ग. प्रवहण पाटिओ रे १९८९. ग. श्रुभ संयोगि पाटीओ ग. ससतो अ. थयुं अ.ख.ग.घ. दूहा १९९०. ख वीजलडीनू ख.ग. त्रिसराल ते १९९१. ख पतंगनु ख. छइ;ग. छइं अ. मइ मांडी: ख ग. मिं मांडो १९९२. अ.ख. यश खोलि शर मूकीइ: ग. यश खोलइं सर मुकीइं १९९३. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी ग. जओ तुहमे १९९४. ग. न होइं आकडी १९९६. अ सोवन वन्न १९९७. ग. ओच्छा सार्थि १९९८. ख.ग.घ. सायन घ. धरती तलि १९९९. ग. भमरो बइठें भोलवणइं ग. सुरंगी २०००. **नोंध :** ग्रंथपाठनी कडी २००० थी २००९ प्रत 'घ'मां उलटक्रमे मळे छे. अत्रे ग्रंथपाठना क्रमे पाठान्तरो नोंध्या छे.[1] ग. तणइं भोलावडइं २००२. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी २००३. आ कडी अने आ पछीनी कडी प्रत 'अ' अने 'ख'मां उलटक्रमे छे. २००५. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ग. सजनीआं ग. कर्युं. २००६. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी ख.ग. कां कर्यो; घ. कां करिउ ग. हैडइं २००७. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. घ. साचूं करिउ २००८. अ. ताहरिं ग. आण्यो रोस २००९. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ख.ग. मेहणिता ख.ग. जेह स्युं रंगप्यासइ; घ. रंगप्या–सइं २०१०. ग. वरि शत वरिस विलंबीइं २०१३. (प्रत 'क'मां 'चित्ति चालीइं' छे, अत्रे 'चिति न चालीइं' पाठ प्रत 'ख'मांथी लीधो छे.) २०१४. अ. राग धन्यासी; ख. राग ३८, राग धन्यासी, पहिलुं भाणस मोह करइ रे, अे देशी; ग. राग ३८, राग धन्यासी, पहिलुं मांणस मोह करइं रे, अे देशी; घ. राग धन्यासी २०१५. अ.ख.ग. त्रूटक २०१७. ग. नरकइं जावा निं २०१९. ख.ग. त्रूटक घ. त्रू ग. प्राणी उल्लसइं ग. हसइं २०२१. ग. कुश अग्र जल–बिंदु २०२२. ग. मायनि २०२३. ख. त्रूटक ग. त्रू ग. स्वांमी अ.ख.ग. सुहद ख. हैडघा नांणइ ग. करइ पातिक–वृंद

---

१. प्रत 'घ'मां ग्रंथपाठनी कडी २००० थी२००९ नीचे प्रमाणे मळे छे.

ग्रंथपाठ—कडी क्रमांक	प्रत 'घ'-कडी क्रमांक
२०००	१९७९
२००१	१९८०
२००२	१९८३
२००३	१९८४
२००४	१९८२
२००५	१९८८
२००६	१९८५
२००७	१९८६
२००८	१९८७
२००९	१९८१

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. कांमिनी प्रेम तणो रसइं रातो २०२४. ग. कहिनो ग. दल्लहो ग. ठालो अ.ख.ग.घ. कुण कुण गया रे २०२५. अ.ख. त्रूटक ग. त्रू. ग. वइंरीना जे ग. तोहि न प्रांणी २०२६. अ. राग मारुणी; ख. ढाल ३९, राग मारुणी; ग. ढाल ३९, राग मारुणी; घ. राग मारुणी २०२७. नोंध—२०२७-२०३२. अत्रे प्रत 'अ','ख' अने 'घ'मां ग्रंथपाठने अनुसरती चार पंक्तियुक्त कडीओ छे. परन्तु प्रत 'ग'मां आने स्थाने बे पंक्तियुक्त कडीओ [कडी क्रमांक २०७१-२०८४ प्रत ग.] मळे छे. अत्रे सर्व प्रतोना पाठान्तरो ग्रंथपाठनी चार पंक्तिओवाळी कडीओने अनुलक्षीने नोंध्या छे.] क. रुध्यां नरक-दुआर न. २०२८. अत्रे प्रत अ.ख.ग. अने 'घ' वधारानी कडी नीचे प्रमाणे छे.

प्रत 'अ'—टालइ विषय विकार, पांलि संयम भार न मु०२
जाणिउ अधिर संसार, रुधिया नरक दूआर न० २००३ मु०
प्रत 'ख'—टालइ विषय विकार, पालइं संयमभार न. मु. २
जांणिउ अधिर संसार, रुधिया नरक दुआरन. २००२ मु०
प्रत 'ग'—टांलइं विषय विकार, पालइं संयमभार न. २०७३ मु०
जाण्यो अधिर संसार, रुधिया नरक दुआर न. २०७४ मु०
प्रत 'घ'—टालइ विषय विकार, पालइ संयमसार न. मु० २
जाणिउ अधिर संसार, रुधिया नरक दूआर न. २००३ मु०

अ.ख. उसीआलि; २०३२. ख ग.; वेरया अ.ख.ग.घ. दूहा २०३३. ख ग घ. जयवंतसेन २०३५. अ. जीवता ख. किसू ग. सज्जन नवि झूरतां २०३६. ग. कहिसूं करिसू ग चित्त चमको ग. गयां २०३८. ग. इगि आंगणइ ग. कालि ख.ग केहि ग. मिलिस्युं २०३९. घ. इहा क्रालि २०४०. ग. सेरीयां २०४१. ग. संभारतो ग. झूरतो अ. राग रामगिरी; ख. ढाल ४०, राग रामगिरी; ग. ढाल ४०. राग रांमगिरी; घ. राग रामगिरी. २०४२. अ. विहस्त, ख. विहइस्त. ग. धूतरडि धूत्यो अ.ख.ग. दूद घ. दू० २०४३. ग. कोय कोय वार छइं अ. ज २०४४. घ. आ पंक्ति नथी. २०४५. ग. बोलइं अ. राजन मि सेवक; ख. राजन नि सेवक २०४७. क.अ.घ. पाहामी ग. बोलइं २०५१. अ. राग मारुणी धन्यासी; ख. ढाल ४१, राग मारुणी, धन्यासी; ग. ढाल ४१, राग ४१; राग मारुणी तथा धन्यासी; घ. राग माहणी धन्यासी. २०५७. अ. जेहनि; ग. जेहनिं अ.ग घ. समरतां, ग. सहिजइं २०५९. अत्रे प्रत 'अ', 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे मळे छे.

प्रत : अ. मुनिवर चरण नमी करी, बइठउ राय सुजांण रे,
कुलटाचरित्र पूछी करी, लीधुं सरव परमांण रे. २०३३
प्रत : ख. मुनिवर चरण नमी करी, बइठइ राय सुजाण,
कुलटाचरित्र पूछी करी, लीधुं सरव परमांण रे. २०३३
प्रत : ग. मुनिवर चरण नमी करी, बिठो राय सुजांण रे,
कुलठाचरित्र पूछी करी, लीधूं सरव प्रमाण रे. २११२
प्रत : घ. मुनिवर चरण नमी करी, बइठाउ राय सुजाण रे,
कुलटाचरित्र पूछी करी, लीधूं सरव प्रमाण रे. २०३३

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ग. सत्तम दिनि ख. इति पाताल सुंदरि संबंध ग. इति श्री पाताल सुंदरी संबंध समाप्त; अ. राग सामेरी; ख.ग. ढाल ४२, राग सामेरी; घ. राग सामेरी. २०६०. नोंध—कडी २०६० थी २०६५. प्रत 'अ' अने 'घ'मां ग्रंथपाठने अनुसरती आठ पंक्तियुक्त कडीओ छे परन्तु प्रत 'ख'मां आने स्थाने प्रथम बे कडीओ चार पंक्तिवाळी तथा प्रत 'ग'मां बधी कडीओ चार पंक्तिवाळी (कडी क्रमांक २११५–२१२५) मळे छे. अत्रे सर्व प्रतोना पाठान्तरो ग्रंथपाठनी आठ पंक्तिओवाळी कडीओने अनुलक्षीने नोंध्या छे.] घ. रही तुहिइ दही. (प्रत 'ख' अने 'ग'मां कडी पूर्ण) ग. भोलो भोलव्यो. प्रत ख अने ग कडी पूर्ण २०६२. ग. मंत्री तेहवू कीजिइ अ.ख.ग.घ. सचिव ग. राजन दिओ. अ आदेसडु. २०६४. ग. भषगने ग. कारिली. २०६५ अ.घ. स(र)खा ग. थाय अ. राग धन्यासी. ख. ढाल ४३, राग धन्यासी ग. ढाल ४३, राग धन्यासी अ.ख ग. दूपद. घ. दु. २०६९. परनारि २०७६. ग. तजि झडति २०७७ ग दैवअ टारडो २०८१. ग तो ते तिजसिं प्रांण. २०८२. अ शी०उ; ख. शी०उ; ग. शीलवत्योवाच; घ. शी०उ. २०८३. अ.ख. तनु रवि देइ २०८४. अ. शी० उ. ग. शी. वाच; घ. शी. उ. अ ख.ग. जलनु न करुं. अ. राग रामगिरि; ख. ढाल ४४, राग रामगिरि ग. ढाल ४४, राग रामगिर; घ. राग रामगीरी. २०८७. अ ख.ग. आरति अरति अनीद्र २०८८. ग. सुज्जन सी दाइं २०९१. अहीं ग्रंथपाठ करता केटलीक वधारानी पंक्ति मळे छे.

प्रत 'अ'मां आ कडीने स्थाने नीचे प्रमाणे कडी मळे छे :

शीलि सुर नर सेवा सारइ, मनवंछित सवि फलीइ,
दुगतिना दुख दोहिला नावइ, सुख संपति सवि मिलीइ. २०९१

प्रत 'ख'मां आ कडी पछी वधारानी पंक्तिओ नीचे प्रमाणे मळे छे :

शीलिं सूर नर सेवा सारइ, मनवंछित सवि फलीइं,
दुर्गतिनां दुख दोहिलां नावइं, सुख संपति सवि मिलीइं. २०९१

प्रत 'ग'मां आ पछी वधारानी पंक्तिओ आ प्रमाणे मळे छे :

शीलि सुर नर सेवा सारि, मनवंछित सवि फलाइं
दुर्गतिनां दुख दोहिलां नोवइं, सुख संपति सवि मिलइं, २१५३

प्रत 'घ'मां वधारानी पंक्तिओ आ प्रमाणे मळे छे :

शीलिं सुर नर सेवा सारइ, मनवंछित सवि फलीइ,
दुर्ग्रतिनां दुख दोहिलां नावइ, सुख संपति सवि मिलइ. २१५४

ख.ग.घ. ज्यवंत पंडित ख.घ. शीलि जे सुधा २०९२. ग. आवइं शांन २०९३. अ.ख. अणसदहितु २०९४. क. दूतनइ २०९५. अ. राग भल्ली मल्हार; ख. ढाल ४५, राग भील्ली मल्हार; ग. ढाल ४५, राग ४५, राग भील्ली मल्हार; घ. राग भीली मल्हार. २०९६. ग. च्यारि निं २०९७. अ ख. च्यारि; ग च्यारिं २०९९. प्रत 'ग'मां आ कडी नथी. २१०१. ग. विवरिं पडया २१०४. घ. सरो तिम अ. बिहूं के पूराइ. ख. कंठे २१०५ ग गलि झमित्ति २१०६. क. बुजांमीइ; २१०७. ग आव्यो घ. मे आवीउ घ. वर तनु २१०८. अ. व सि वरसि महेला ग. पापी सांमल थाइं अ. राग मेघ मल्हार; ख.ग. ढाल ४६, राग मेघ मल्हार; घ. राग मेघ मल्हार. २१०९. अ. मास असाड ग. वापर्या रे वापर्या रे; ग. सवालि प्रत 'घ'मां आ पंक्ति नथी. २११० अ. की गाइ; ग. कें गाइ मोरडि. प्रत

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

'घ'मां आ पंक्ति नथी. **ग.** किं हैडि मोरडइं रे किं मोरडइ रे प्रत 'घ'मां आ पंक्ति नथी. **ग.** अंगणि ओरडे रे किं २११२. **ख.ग.** विगोयां सज्जनां **अ.** झरमर वरसि; **ग.** झरिमरि वरसइं; **ग** **ग.** झबकि २११३. झबकइ; **ग.** झबकि **ग.** चिंता चिता पूडइ रे किं. २११४. **घ.** केरडि केरडि २११५. **ग.** बप्पीहा २११६ **क.** मेह दादुर २११८. **ग.** विरहीयणले विरहीयणले २१२०. **ग.** किं लेखिणि कटके २१२२. **क.** अंजूल २१२५. **अ.ख.** आकलिउ. **ख.** अथ अजितसेन शीलवती प्रति लेख लिखइ छइ. २१२८. **ग.** व मोकल्यो **ग** मुझ मनि अति दहइं २१३४. **ग.** करजे २१३५. **क.** विंजै २१३८. हीदय-कमल ते वहिसीउं **ग.** उलट अंगिन मात २१३९. **अ.** स हथि २१४०. **अ.** न हुति **क. अ.घ.** हेजइ २१४१. **अ.** काही विउं. २१४३. **ख.** उखेली; **ग.** उखेवी २१४४. **अ.**–, **ख.**–, **ग.** सखी ओवाच; **घ.** सखी उवाच **क.** मंत **ख** तिन **अ.ख ग.** शी० उ० **अ** सखी; **ख.** सखी कथं शीलवती; **ग.** सखि ओवाच कंथ शीलवती; **घ.** सखी कथं शीलवती. २१४५. **अ.**–. **ख.** दूती उ० **ग.** दुत्योवाच; **घ.** दूत उ० २१४६. गहीली **क.** सूधूजइ २१४८. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. चंदनें २१५०. **ख.ग.** लखलहइं २१५३. **ख.ग.** उवेली २१५४. **श.** अथ शीलवती अजितसेन प्रति प्रत्युत्तर लेखि छइं; **ग.** अथ शीलवती अजितसेन प्रतइं प्रत्युत्तर लिखइ **घ.** छ. २१५६. **अ.ख.** श्रयोत्र **अ.** कार्येचात्र २१५८. **अ.ख.ग घ.** अपरं. **अ.ख.** पुहुतु २१६०. **ग** मेह-जलइं २१६३. **ख.ग.** अेकि को ते नही. २१६४. अहीं प्रत **अ.ख.ग.**मां नीचे प्रमाणे अेक वधारानी कडी छे.

प्रत : अ. मिसि नयरे दीठी नथी, लैखिणि न गमइ अेक,
भुज्जवि तुह्म सरिखा नहीं, तु किम भिजउ लेख. २१३४

प्रत : ख. मिसि नयणे दीठी नथी, लैखिण न गमइ अेक,
भूज्जवि तुह्म सरिखा नही, तो किम भेजउ लेख. २१३४

प्रत : ग. मिसि नयणे दीठी नथी, लेखण न गमइं अेक,
भुज्जवि तुह्म सरिखा नहीं, तो किम भेजुं लेख. २२[illegible]६

२१६७. **ग.** वहूं **ग.** तो किम भेजुं लेखि. २१६८. **अ.** गजंते; **ख ग.** गाजंति २१६९. **ग.** कुनि २१७०. **अ.ख.** गुण-अंबार २१७३. **क.** ध्यान २१७४ **अ.** कु जिमेए २१७५. **ग.** वसि विदेंसय २१७७. **ग.** मनें अलजो **ख** अंक फलाइं २१८०. **ग.** जल पंकज २१८४. **ग.** विणसइं २१८७. **घ.** पंथी २१९०. (अत्रे 'हरखि' शब्द प्रत 'ख'मांथी मूक्यो छे, २१९२. निहाल्या विना २१९३. **ग.** सो थाइं २१९४. अत्रे प्रत 'अ', 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी कडी आ प्रमाणे छे :

प्रत : अ. जे रणि नासि अत्यं विण, काहनु अति तास,
ते आहां सूनी रडवडइ, तस प्रीउं छि तम पासि. २१६६.

प्रत : ख. जे रणि नासि अत्यं विण, काहानु अंति तास,
ते आहां सूनी रडवडइं, तस प्रीउं छि तम पासि. २१६६

प्रत : ग. जे रणि नासि अत्य विण, याहनु अति तास,
ते आहां सूंनी रडवडइं, तस प्रीउं छि तुम पासि. २२५७

प्रत : घ. जे रणि नासइ अंत्य विण, काहानु अति तास,
ते आहां सूनी रडवडइ, तस प्रीउ छइ तुह्म पासि. २१६७

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

२१९५. ग. आदि 'इ'कार करि २१९८. ग. स सरित भर्यो. अवगुण पइंसी नवि सकइं २१९९. ख ग. खयर अंगार अ.ख. उल्लवुं २२००. अ. कोऊं; २२०२. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ख. उरइ अहइं तिष्ट पृथक पदानि विरहइत्यथ; घ. उरइं अह इति पृथगू पदानि विरहइत्यर्थ: २२०३. ख. दर्शने ऊहलु; २२०६. अ.ख.ग. गुंथी तुझ गुण माल २२०८. प्रत 'अ', 'ख', 'ग'मां आ कडी अने ते पछीनी कडी उलटक्रमे छे. ग. मुझ जीव तुझ. २२०९ अ.ख. थाणु २२११. ग हंसत नूं क. चित्ति २२१३. प्रत 'अ'मां आ गाथा नथी. अ.ग. थाइ मणोहर तुरिआ ख.ग. दूरि न सज्जन २२१७. ग. मोरनइं मोरडा ख ग. सुरभलां घ. विसहर निं मोरडां २२१८. ग. पावसे कालि. २२२०. ग. तेह ज घडी. २२२१. ख. कहीइ २२२२. ख.ग. नवा सरावानी परि. २२२५. ख.ग. सच्छाय सूर. २२२६. ख.ग. मान्–सरोबर २२२८. ग. वंछि दारिद्रीओ अ.घ. भूखिउ; ख. भुखिउ; अ.ग. पंखी. २२२९ घ. समरइ वंछति २२३०. ग. सूं कारिमूं ग. कीधि स्यु होय. २२३१. ग. रत–कांलहि ते होय ग. घणूं कहिं स्युं होय २२३२. अहीं प्रत 'अ', 'ख', 'ग' अने 'घ'मां वधारानी कडी नीचे प्रमाणे मळे छे.

प्रत : अ––सज्जन संदेसइ ताहरइ, जू तू साल सालइ,
जिम जिम तुज गुण सांभरइ, तिम तिम कालि ज कपाय. २२०५

प्रत : ख––सज्जन संदेसइ ताहरइं, जे तूं साल सलाइ,
जिम जिम तुज गुण संभा इ तिम तिम कालि ज कपाय. २२०६

प्रत : ग––सज्जन संदेसइं ताहरइं. जे तूं सालइं सालाइ,
जिम जिम तुझ गुण संभारइ, तिम तिम कालि ज कपाय. २२९७

प्रत : घ––सज्जन संदेसइ ताहा(२)इ, जू तूं सालइ सलाइ,
जिम तुझ गुण सांभरइ, तिम तिम कालि जं कंपाय. २२९८

ग. नयणें कीओ २२३४. ग. तुहिं कह्या न जाइं २२३५. घ. रयणि अंधारइं २२३८. ग. गंगाजलि मसि होय २२४०. क विचारिं. २२४१. अ.ख. सज्जन सर छेदिया ['जेहनुं शिर छेध्या, पछी प्रत ख. अन्य पाठ] अ. जेहनु ससिरह विज्ज ख. पुणरवि सशिरह विज्ज [जेहनु ससिरह विज्ज ख अन्य पाठ]. २२४२. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. २२४४. ग. मिल्या पंखि न. २२४६. ग वीसारो चित्तइं. ग. आवज्यो. २२४७. आ कडी प्रत 'अ'मां मळती नथी. ख.ग तीहचर अतिरि ख. 'ख' मज्झि क्खर संठवी, ग. 'ख' मज्झ क्खर संठवी. २२४८ ग, जुहार अह्मारो मांनयो अ.ख.ग. सज्जन थकी क. देहिं [जिहां नवि मिलीइ. ख. जिहां नवि मिलिइ ग पाठान्तर] २२५२. ख भेजिउ. २२५३. ग. दिनें पोढीं सरि–मुखी. २२५४. ग. सहुणइं ते कयुं अ. ऊपहरांइ; २२५५. अ.ग.घ. जोयणि; ख. जोअणि ग. फाटि रे पापी. क परिहार. २२५६. ग. पज्जंतंज्यरेण. २२५८. ग. वयरी–मांण. २२५९. क. माइ २२६०. ग. ऊजातां २२६२. अ.ख ग थिकी ग. तेहवो न होय ग. जेहवो आवि दूकडां २२६३. सोनिं मढावुं पंखि २२६४ क. ज चमकइ ग. जीमकइं प्रीऊडो. २२६५. ग. मागइं वधांमणा २२६९. अ.ख.ग. हल्लुफल २२७२. ख.ग. सज्जन अ.ग. मुख–प्रसन. २२७४ आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. ख. प्रिय–दंसणि; ग. प्रिय-दंसण. ख.ग. नवो

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

२२७६. जाइसइ नयणांर घ बयरी मिलि २२७८. क. नेहेण. २२७९. अ.ख.ग.घ. सालठवी २२८०. क. विहासइं. २२८३. ख. न रे हियां. क अन्नचिते. ग. अलविते.२२८४. ग. मिलतूं जेहस्युं अ.ख.ग. घ. है नयणां २२८५. ग. जेहनी जोतां २२८६. ख. हाथि २२८७. अ.ख.ग. विलगी ग. इसर–गलि. अ. जिम अहिर २२८८. आ कडी प्रत 'अ'मां नथी. घ. हरखिइ ख.घ. गूजर वाइं पानडी २२९०. ख.ग. घणेहि २२९१. अ.ख. सज्जन सिउ नेहेण २२९२. प्रत 'अ'मां आ कडी नथी. ग. सज्जन क. पुरव–बोध ख.घ. पुरव–बांध. ख.ग. हरिरंगे. ख घ. २२९३. ग. मिल्यो, क. दीहि. ख. किहारि. ग. पडिसइ. ग. आथमसि: २२९४. ग. ओरतो. अ. नेह–वेलि. २२९५. नोंध.—आ कडी प्रत 'क'मां नथी अत्रे ते प्रत 'ख'मांथी मूकी छे. प्रत ख.ग.घ.मां आ कडी अने पछीनी कडी ऊलट क्रमे छे, ख. अठोत्तर; ग. अध्धोतर. २२९६. ग. सांझ समइं ख. अथमिउ; २२९९ ग. परदेसडइं गयाइं. ग. अेतलां २३०१. अ.ख.ग. जाती जाणि. ख. सुक्खु. २३०२. अ.ख.ग. वेआं. अ.ख;ग.घ. अे वेदना. २३०३. २३०३. ग. मींनति करींनइं. ख. देजो सदैव. अ.ख.ग हवि. ख. दाखिसि. २३०४. ग. भांजयो बयरी. ख. वहांण. २३०६. अ. राग धन्यासी, बांभणवाडि मोर कालउ, अे देशी; ख. ढाल ४७, राग धन्यासी, बंभण वाडि मोरकलीउ, अेदेशी. ग. ढाल ४७, राग धन्यासी बंभण वाडि मोर कलीतो अे देशी. ध. राग धन्यासी, बांभण वाडि मोरकलीउ, अे देशी. २३०७. अ.ख.ग. द्रूपद; घ. दू० २३०९. अ. नहुंतयो. २३१०. अ. जइंइ ख. जैइ धरि अ. धरणीनि नाथि. २३११. अ. सामहणो; ख. सामणी; ग. सांमहणी. २३१५. ग. बीहतइं सहु अे ख. पडिबजिउं० २३१७. अ ख. अवर न दखतां; २३१८. अ.ख.ग.घ. च्यारे प्रधान अ. राग मेवाडु धन्यासी, सहिजि सलूणी रे कोशा कामिनी, अे देशी; ख. ढाल ४८, राग मेवाडु, सहिजि सलूणी रे कोशा कांमिनी, अे देशी; ग. ढाल ४८. राग मेवाडो धन्यासी, सहिजि सलूणी रे कोशा कांमिनी, अे देशी; घ. राग मेवाडु धन्यासी, सहिजि सलूणि रे कोशा कामिनी. अे देशी. २३१९. ग. गुणवंत बुद्धि निधांन. अ.ख.ग. दूपद घ. दू० २३२०. अ. दिइ यक्षराय. ग. दीइं. २३२२. ग. मुझ सफ(ल). २३२३. क. मन्नि. २३२५. ख.ग. कहिं. ग. पारथ्यु. २३२६. अ.ग. ताहरूं. क. वियोगि. क. योगि. २३२७. ख.ग. पदा करेचि. २३२८. प्रत अ.ख. ग.घ.मां अहीं आ प्रमाणे कडी छे. प्रत अ. राजा मानी वचन प्रधाननूं पुहुता राजसभांह, ते पणि पूठि रे च्यारे मोकलिया, धाती मंजूस मांहि २२९७. प्रत. ख. राजा मानी वचन प्रधाननुं, पुहता राजसभांह, ते पणि पूठि रे च्यारे मोकलिया, धाती मंजूस मांहि. २२९७. प्रत ग. राजा मांनी वचन प्रधाननुं, पुहता राजसभांह, ते पणि पूठिं च्यारे मोकल्या, धाती मंजूस मांहि. २३९४. प्रत. घ. राजा मानी वचन प्रधाननुं पुहुता राजन सांभह, ते पणि पूठिं रे च्यारि मोकलिया, धाती मंजूस मांहि. २३०३. २३२९. ग. ओधाडी. अ.घ. अति किराल विरुप; ग. विकीराल विरूप. २३३२. ग. लजावंत. ग. जोअेतां. २३३३. ग. रायनइ; ख.ग. लांजनां. २३३५. ग. प्रतिबोधि. अ.ग. च्यारे. २३३६. अ. तीणि; ग. तिणि ग. परवर्या. अ.ख.ग. दमघोष सूरि. ग. भूरि. अ. राग मारुणि, माझी रे पावा वीर गोसाइ, अे देशी; ख. ढाल ४९, राग मारुणी, माझी अपाया वीर गोसाइ, अे देशी: ग. ढाल ४९, राग मारुणी, मांजी अपाया गोसोइ, अे देशी, घ. राग मारु, माजी रे पाबा बीर गोसाइ; अे देशी; २३३७. [अत्रे चारेक कडी प्रत 'अ', 'ख', 'ग', 'घ'मां ऊलट सुलट क्रमे छे अत्रे ग्रंथपाठने अनुलक्षी

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

पाठान्तर नोंध्या छे. ग. सहगुरु वांणी. २३३८. ग. प्रांणी चेतां. २३३९. अ.ख.ग. तुह्मे. घ.मां नथी. घ.मां आ पंक्ति नथी. घ. आ पंक्ति नथी. ध. शंबल.

ख. अे संसार असारु रे; [वधारानी पंक्ति]
ख. अे संसार असारु रे; [बधारानी पंक्ति]
ग. अेह संसारु असारो रे; [वधारानी पंक्ति]
घ. अेह संसार असारो रे; [वधारानी पंक्ति]

अ. दुपद; ख. दूपद; ग. दूपद. घ. दु० २३४०. अ.ख. चुरासी; क. नरक. ख. तुहिं न आविउ पार; ग. तोहि न आव्यो पार; घ. वेयांइ. क. आव्यु राशि व्यवहारइ रे. २३४१. क.अ.घ. बादर थावर. अ. भमतां भमतां काल अनंतु; ख. भमतां भमतां काल अनंतो; अ. आविउ रासि व्यवहारि रे; २३४२. ग. मांहि. ग. च्यारि रे. २३४३. प्रत 'ख'मां अने 'ग'मां आ कडी अने ते पछीनी कडी उलटक्रमे छे भारि ग. जूता. ख. लहिं; २३४४. प्रत 'घ'मां आ कडी नथी. २३४५. ग. पहुतो. २३४८. प्रत 'ख' अने 'ग'मां आ कडी अने ते पछीनी कडी उलटक्रमे छे. ग. कोय न सगो. २३४९. ग. संसारि कोय. २३५०. अ. परमर(म) मोसा; ख.ग. परम रण न मोसा. २३५१. ख.अ. मोसउ ग. अ. वीसारीउ ग. परनो द्रव्य न ग्रहीइं. २३५२. ग पंचेइंद्रो. ग. कीजी. ग. रागनइं रसि ग. तणो पंथी अ.ख. किमहइ न तिजाइ; अ. करीइय रे; ख. करोय; ग. करीइं.

अ. दुहा; ख. अथ वैराग्यना दूहा; ग. अथ वैराग्यना दूहा; घ. दूहा.

२३५३. अ. सोपान; २३५५. अ.ग. गिरुयड दानि. २३५८. अ.ख. तृणें दानि; ग. तूणें २३६०. ग. दानथी. २३६२. ख. कुसुममालि ग. समू. २३६४. ग. मन–चिंता. २३६६. ग. छां हीमइ; २३६८ ग. दुस्तप तपतो. क. निफल. २३७०. ख. भरतेश्वरि केवल लहिउं. अ.ख.ग. मुगति–रमणि. ग. न पडइं. अ. राग धन्यांसी, भमरा सूडांनी, देशी; ख. ढाल ५०, राग धन्यासी, भमरा सूडानी, देशी; ग. ढाल ५०, राग धन्यासी, भमरा सूडानी, देशी; घ. राग धन्यासी, भमरा सूडानीं देसी. २३७२. क. विनाणी. क. तण. क. तेवु नाणी रे. ख. कहिइंबुं नाणी रे; क.घ. भासइ श्री गुरुराय रे. २३७३. ग. गुणिं पूरीओ. २३७४. अ.ख ग. करमकर. ग. प्रतिवंति अपार. अ.ख. सुजसा; ग. सुजशा मायि. २३७६. ग. सुयशाइं तेणिं. २३७७ ख.ग. पापयणासि. २३७८. क.अ.ख. नेविज ढोइ. २३८०. ख ग. नहीं दूखि रे. २३८१. ग. कहइं सुणो. २३८३. ख.ग. पर्व तणी तिथि; घ. पडवजी धर्म. २३८४. अ. जाणी कंतनि. [स्त्री कहइ अे धर्मग्रहीइ रे. ख.ग. पाठान्तर.] २३८६. अ. नयमनइ; ग. नियमन नइ. प्रत. 'घ'मां आ चरण बे नथी. क अधिकुइ. प्रत 'घ'मां आ चरण चार नथी. २३८७. प्रत 'घ'मां आ पंक्ति नथी. क. वीरा रे बधामणउ कोई आपणा अे ढाल अ. राग धन्यासी, वीरा रे वधासणी अे देशी. ख. [आज अमीणा धन्य धन्य दीहा, जे सांभरो. नावइरे ए देशी ग. ढाल ५१, राग धन्यासी. वीरा रे वधमाणूं तथा आज अमीणा धन्य धन्य दीहा, जे सांभरो नावइ रे; ग. धन्यासी [वीरा रे वधामणूं अे देसी.] २३८८. ग. केनलइं. ग. जेओ भवियण. अ.ख.ग. दूपद; घ. दुपद. २३८९. ख.ग. ते चव्यां. २३९०. ग. डहापणि. २३९२. अ. कांत. २३९३. अ.घ. देस शील फल. ग. हवइ आदरो. ग. हुइं ते हार. २३९४. क. जंयती. २३९५. ग. अणुसरइं. घ. समिति निजी साधु समिति.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

२३९७. ग. सलील रे; अ. दूहा ख. दूहा. प्रसस्तिना; ग. अथ प्रसस्त दूहा काहइं छइ; घ. दूहा. २३९८. क. सुखवर. २३९९. ग. शीलनो. ग. नवनिधि अत्रेथी प्रत 'घ' अपूर्ण छे. प्रतमां कुल पाना ७३, कडी क्रमांक २३६६. २४०१. ग. सवी महीमा शीलनो. २४०२. अ. शीलवती चरति; ख. शीलवती चरिति; ग. शीलवती चरित्रइं. २४०३. अ. जिणेस सीसबर. अ. साधु गुणि: २४०४. ख.ग. श्री कोटिक गण. ग. श्रीचंद्र कुलि. २४०५. ग. रत्नाकर गच्छ २४०६. अ. तपगछ अद्योतकर; ख. श्री तपगच्छ उद्योतकर. २४०९. ग. सुर-तरू समा. ग. विद्यामंडाण सूरीश्वरू. २४११. अ.ख. गुणतां. अ. लहु पार. २४१२. अ.ख.ग. सुहम स्वांमि. २४१४. अ. घण अपार. २४१५. ग. लिखीओ दीसीइं. क. मियमय मिर्मिसुरुप. २४१८. ग. श्री गुरु घरणी विशेक. प्रत 'अ'मां आ चरण नथी. ख. ते सवि चंदु भूतलि; ग. ते सवि चंदु भूत लइं; प्रत 'अ'मां आ चरण नथी. २४१९. अ. जयवंत लघु सीस तास; २४२१ अ ख. हु सविहुवी २४२२. ग. गणींद्रनो. २४२४. अ. संवत सोल चौदोतरइ; ख. संवत सोल चौदोत्तरइ; १६१४. ग. संवत सो चौदोत्तरइं. अ.ख. आसो श्रुदि बीज; ग. आसो सुदि गुरु बीज. अ.ख.ग. कीधी शृंगारमंजरी. अ. जयवंत पंडित गेहि; ख.ग, जयवंत पंडित हेज. प्रतनो 'अ' अंत :—[प्रत 'अ', कुल कडी २३९१] इति श्रीशीलवतीचरितगर्भिता शृंगारमंजरीनाम्ना, समाप्त, छ. ग्रंथाग्र २८०० संवत १६३९ वर्षे मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे द्वितीयायां शनिवारे पानसरनगरे श्रीहारीजगच्छे भ० श्रीश्रीश्रीमद्देश्वरसूरिभि; श्रीः ॥श्रीः॥छः॥ ॥छ॥ श्रीरस्तु॥१॥७४॥१.

प्रत 'ख'नो अंत [प्रत 'ख', कुल कडी २३९०] इति श्रीशीलवतीचरित्रगर्भिता शृंगारमंजरीनाम्ना ग्रंथ संपूर्ण॥ श्रीमष्टी(च्छ्री)विनयादिमंडनगुरोश्चक्रे विनेयोञ्जसा। शिष्याणुर्जयवंतपंडित इति ख्याता: क्षमामंडले॥ नाम्ना सारतरां कवी(वि)श्वरप्रियां शृंगारतो मंजरीम्। नंदर्तुशशीतिवकार(प्र)मिते चालीलिखद् विक्रमात् ॥१॥ वह्न्याकाशमुनिक्षपाकरमिते १७०३ संवत्सरे वैक्रमे मासे फाल्गुनिके शशांकविशदे पक्षे दशम्यां तिथौ। पुष्यार्के विनयादिसागरगणि विद्वैज्जनानंदिनीम् शृंगारादिममंजरीं समलिखत् स्वश्रेयसे सादरात् ॥१॥

प्रत 'ग'नो अंत--(काव्यं) श्रीमष्टी(च्छ्री)विनयादिमंडनगुरोश्चक्रे विनेयोञ्जसा। शिष्याणुर्जयवंतपंडित(पंडित) इति ख्याता क्षमामंडलेनाम्ना सारतरां कवी(वि)श्वरप्रियां शृंगारतो मंजरीं। नन्दर्तुशशीवकार(प्र)मिते चालीलिखद्विक्रमात्। (२३) ९४॥ इति श्रीशीलवतीचरित्रगर्भिता शृंगारमंजरी नाम्ना ग्रंथ संपूर्णमिति। मंगलमालिकाबालिकावदालिंग(गी)तु ॥ संवत १७४० वर्षे मधुमासे सितेतरपक्षे चतुर्दशी कर्मवाध्यामिति भद्रं भूयात्। श्रमणसंघस्य। सकलवाचकगगनांगणनभोमणि वाचकश्री१९सत्यसौभाग्यगणिशिष्य पंडित प० श्रीअमरसौभाग्यगणिशिष्यविनेयाणु कांतिसौभाग्येन लिखिता पुस्तिका स्वपरोपकाराय प्रीत्यर्थं वा। शुभं भवतु॥ कल्याणमस्तु; ॥श्रीरस्तु:॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

शब्दकोश

नोंध.—शब्दकोश अमुक अमुक दृष्टिअे नोंधपात्र लाग्या तेवा शब्द पूरतो मर्यादित राख्यो छे. बधां ज स्थळ नोंधवानुं राख्युं नथी.

[शब्द पछी आपेलो अंक कडीनो क्रमांक सूचवे छे. अने ते पछीना १, २, ३, ४ अंको कडीना चरणनो निर्देश करे छे. संक्षेप. : सं=संस्कृत, प्रा. प्राकृत, अप.=अपभ्रंश, गु.=गुजराती जू. गु.=जूनी गुजराती, अ=अरबी, फा=फारसी, हिं=हिन्दी, दे=देश्य]

अकलाया ११८०/३ अकळाया. (सं. आकुल)
अगाज १४८४/४ अग्राह्य
अचिरेण १५५५/४ तरत (सं. अचिरेण)
अजुआली २३७५/१ अजवाळी
अटारडुं ११४४/१, २०७७/३ वांकुं, अटकचाळुं
अणसंदहितु १२६०/१, २०९३/३ अश्रध्धावान. संदेशो करतो
अणवूठिं १६६५/३ वरस्या वगर
अणिमा ३७/४ सूक्ष्म (सं. अणिमन्)
अतयान २१३१/४ समजु, अतिजाण
अत्थमण १८५५/१ आथमवुं (सं. अस्तमन)
अदंसणि १८८४/१ अदर्शन (सं अदर्शन)
अर्द्धासिनि १६४७/४ अडधे-आसने
अनीठी १०८४/४ अखूट
अमीणा १९२६/२ अमारा
अय २२/४ लोढुं (सं. अयस्)
अलजइ २१६६/१ झंखनामां
अलज्या १६१०/१ झंख्या, तलस्या
अलजु १०६०/३ इच्छा, झंखना, अभिलाषा
अलवइ २७०/३ सहेजे
अलवि ३३३/२ सुंदर
अलीक २३५०/४ मिथ्या
अवटाडिउ १८५२/२ उकळाव्युं
अवघट १९५/४ मुश्केल
अवराह १८८२/१ अपराध
अविसासी ४१७/४ अविनाशी
असन्न ७६९/२ शून्यमनस्क (सं. असंज्ञ, प्रा. असण्णम्)
असमाधि १८११/२ अस्वस्थता
अहर १९७२/३ होठ (सं. अधर, प्रा. अहर)
अहिठाण २३५३/४ अधिष्ठान (सं. अधिष्ठान)
अहिनाण ९३/४ ओधाण, संज्ञा (सं. अभिज्ञान प्रा. अहिन्नाण)
अहिनिस १०८६/४ रात अने दिवस
अहिघर ३७२/२ राफडो (?)
अहिलास ९९४/२ अभिलाष इच्छा
अंदोह १२४८/२, १७६२/४, २०१४/२ संदेह, अंदेशो, संशय, शंका
अंबार २६२/२ ढगलो, भंडार
आउलि ६७८/२ आवळ
आखडी १७९५/३ बाधा, मानता
आगइ २१२/१ पहेला (सं. अग्रे, प्रा. अग्गे प्रा.गु. आगे)
आगलिथु ८००/४ आगळथी
आडि १४२१/३ जीद, हट (हे. अइ)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

आदक्षण ७४८/४ (?)
आफलइ २०९२/३ मांसथी (सं. आमिष्)
आरतियां १६९६/आतुर (सं. आर्त)
आरुत ५७/७ अवाज
आलइ ९६६/४ निष्फळ
आलालुंबु १६३१/२ तृष्णा, लालसा
आलंबडु १६७५/२ आलंबन
आवटूं ११०८/३ दुंभाउं छुं
आवसइ ६९२/१ आवशे
आहर–जाहर १२१/१ आवजा–जा
इखूइ १७१४/३ शेरडी पर (सं. इक्षु)
इठ ४२५/४ इष्ट
इसर १५२३/३ महादेव, शिव (सं. ईश्वर प्रा. ईसरे
इसाडरति १०८७/२ इर्षा अने अरति (=अरुचि)
उजाडि २१८८/४ उज्जड (दे. उज्जड)
उतापइ ११३८/३ संतापे छे
उद्भूत १५७९/१ अद्भुत (सं. अद्भुत)
उदीसइ १७३८/४ उदय थशे, ऊगशे
उध्वब्भूय ४३९/४ उंचा हाथ राखीने (सं. ऊर्ध्वमुख प्रा. उद्वब्भुय)
उध्धीसीया १७००/३ (रुंवाडां) ऊभा थया
उनइओ ९१३/१ आकाशमां झकुबी रहेलो
उनमेख २३३१/१ आंखनो पलकारो (सं. उन्मेष)
उपनउ ५४०/४ उत्पन्न थयुं
उपराजन ६३१/२ उपार्जन
उफराटूं १०२५/४, ११३९/३, १५८६/१ आडुं अबळुं
उभजसि १७४६/१ उद्वेग करीश
उमाह २०८८/४ उत्कंठा
उरतु २७/२, ९७१/३ ओरतो, इच्छा
उरडइ २९९९/१ ओरडामां
उरंगी ७९/२ नागिणी
उलखिया २३३२/४ ओळख्यां
उलंभउ ६१०/४ ठपको
उलंभडा ८१८/३ महेणा
उलंभा २५/१, ५८९/१, २०१२/१ ठपकानां वचन
उल्लसइ ८९०/१ उल्लास पामे
उल्हवु १०४७/३ ओलवुं
उल्हावइ १४६१।४ ओलवे (प्रा. ओल्हव)
उल्हाविउ ९३७/४ ओलव्यो
उवडु (उवट्ठु ?) १५३/४ अवळो रस्तो
उवारु २३३९/३ इगारो, बचाव
उवेखइ १५९७/३ उवेखे, उपेक्षा करे (सं. उवरेव)
उवेली २१४२/१ उखेळीने
उसरइ १४९७/१ अन उपजाव भूमिमां (सं. उषर)
उसीकस ८६६/१ ऋणमुक्त
उहलाइ ७५८/४ ओलवाय, बुझाय (प्रा. ओल्हव)
उंछ १५४०/३ वीणी लीधेली वेरायली वस्तु (सं. उच्छ)
उंबर–पाट २२६७/४ उंबरानी पाट
ऊचालडा ८३४/१ उचाळा
ऊजाइ ९८६/४ दोडे
ऊमाहलउ २२६२/१] उत्कंठा,
ऊमाहलूं २२०३/३] उत्सुक्ता
ऊवस ९२३/२ उज्जडा (दे. उव्वस)
ऊलंभठा ८१८/३ महेणा
अेष २३२५/२ आ
अेतां २३६५/३ अेटलां
कइरि ९५१/२ केरडाना वृक्षथी (प्रा. कयर)
कइवार २११६/४ प्रशंशा
कडखु (कडक्खु ?) १५११/२ आंखनो कटाक्ष (सं कटाक्ष प्रा. कडक्खं)
कडुआवीया ८३१/३ दुभाव्या (दे कडुयाविय)
कडूऊं २९३/१ कडवुं

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

कणमण्युं ११२०/२ दुःखी थयुं, अंजपो पाम्युं
कुरुविंद ४५/४ माणेक, अेक जातनु रत्न. हींगळो
कलावी २११६/४ कलापी, मोर
कींगाइ १७०२/४ केकारव करे छे
कोडि २१५०/२ कोटी, करोड
कोउ ११०७/३, २१६९/४ (अडायानो) अग्नि
खइर १९६२/४ खेर, अेक झाड (सं. खदिर प्रा. खइर)
खटकुइ (खटक्कइ) १०५४/३ खटके छे
खमावीउ २३३५/१ क्षमा मागी
खलाया ११८२/३ स्खलित थया
खेपसि २४१४/४ नांखीश
खेह ११७६/२ धूळ, रज (दे. खेह)
खोह १७६२/४ कोतर, खीण
खंति २१५४/४ खंत, होंश, उत्साह
खंखर ४३९/२ ठूंठुं
खांडु १५०२/ खड्ग, तलवार
गडिया ७९४/१ बख्तरथी सज्ज थयेला (प्रा. गुड)
गयणंगणि ९०१/२ गगनना आंगणामां (स. गगनाङ्गेने, प्रा. गयणंगणि)
गयवर १६००/१ हाथी (सं. गजवर प्रा. गयवर)
गयंद १४७३/२ हाथी (सं. गजेन्द्र, प्रा. गयंद)
गरहणइ १७७७/१ घराणे
गरुयडि २३५५/१ मोटाइ
गिरूइ ६४/मोटी
गिहिबर १९०५/३ गभरु
गहिबरी ५३०/३ गभराईने
गीय १९४५/१, २२७०/४ गीत
गुरुअडि १९०४/१ मोटाइ (सं. गुरुता)
गुण-वेद्य १४४७/४ गुणथी वींधायेलुं
गुडु १३९३/२ रहस्य
गुह्यक २३२२/१(?)
गूजर-वाइ २२८८/३ गतिमान वायरो(?)
गोठि ४६४/१ गोष्ठी, वातचीत
घट-जुअलि १५४१/१ बेढामां, घट-युगलमां
घट-पुत्र २०६५/८ अगस्त्य
घडनाल १०५०/२ गरनाळा
घात ७६८।४ विश्वासघात
घनसारि २३१५/३ कपुरथी
घोलिर १५८८/२ चकळवकळ
चच्चीय ५७०/५ लेपन करी
चतुरिमा २०७४/३ चातुर्य
चरड ५०/५ चोर लूंटारा (प्रा. चरड)
चरण-त्राण ३०९/२ मोजडी
चिवियां १६५४/१ कह्यां
चंगिमा ६१/४ सुंदरता
चंडु (चंदु ?) १५२२/१ चंद्र
चाचरि ५९७/१ चोकमां (सं. चाचर, प्रा. चच्चर)
चिरास ४८२/४ आशावंत
चिहारइं २३१३/१ चारेय
चिहुर १५०४/२ केश, वाळ (सं. चिकुर, प्रा. चिहुर)
चीखली ११२७/१ चीकणी, कादवयुक्त (दे. चिकखल्ल)
चील्हडां १५५/३ समडी (दे. चिल्ल)
चोज ४१/४ विस्मय (प्रा. चोज्ज)
चोनाणी २३७२/४ चार प्रकारना ज्ञानवाळा
चोल २२८९/४ मजीठे रंगेलुं चित्र
छप्पय २१९७/१ भमरो (सं. षट्पट)
छयल्ल २८/१, १२९१/२, १४८३/२, १९३५/१ छेल, चतुर, रसिक (दे. छइल्ल)
छलीया ६८१/३ छेतराया

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

छार १४६६/४ राखोडी

छांदु राखइ १३२२/१ खुशामतथी राजी राखे

छीलरि ७०६/१, ९५२/३, १७२५/३ खाबोचियामां (दे. छिल्लिर)

छेह ८८७/२ दगो, विश्वासघात

जगीस १०/२ अभिलाषा, इच्छा (सं, जिगीषा)

जडित्ति १५७१/४, २०७६/४ झट, झडपथी

जन्मंतरि १७३१/४ जन्मांतरमां, बीजा जन्ममां

जंवारडु ८७७/३, १४२९/१ जन्म, अवतार

जंखर १३५०/२ झांखरा जेवुं

जंभा १८३६/१ बगासा (सं. जृम्भा)

जाइसर २२७६/२ पूर्वभवनी स्थिति याद करी शकनार (सं. जातिस्मर)

जारे १६४७/१ जेने

जालक ५६/१ जाळुं, झूंड

जांमीइ २१०६/३ (इमो) जामे

जिब्भेय ९९२/२ आळस खाय छे. (सं. जृम्भते)

जीणंग १४६३/२ जीर्ण अंगवाळुं, कृशांग

जीपती ८२/३ जीती लेती

जीपवा ७७३/३ जीतवाने

जीलतां ७३४/३ जळक्रीडा करतां (दे. झिल्ल)

जुहारडु १९२९/३ जुहार, नमस्कार (दे. जोहार)

जोयण २०७९/४ योजन

जोतराइ १६७/६ जोडे

झंखर १६३२/४ झांखरा जेवुं

टोडर ५८१/१ (फूलनी) कलगी (दे. तोडेर)

ठाइ १९८३/४ स्थाने (सं. स्थान, प्रा. थाम, अप. ठाम)

ठारवण १०९३/४, १९४६/२ आश्वासन स्थान

ठवी १८१५/१ पहेरीने, स्थापीने

डंडडु २९/३ दंड, शिक्षा

डंबर ५०५/२, १७०९/४ आडंबर, बाह्य भपको

डालि १८२०/३ सूंडली(१)

डीबु २१०६/३ इमो

ढिंक ५४/७ ढेंक बगलो (दे. ढंक)

ढूंकडांथा १८९२/३ ढूंकडां थयेलां नजीक थयेला (सं. ढौक, प्रा. ढुक्क)

ढंढण-रिखि १९१/३ ढंढण–मुनि,कृष्णना पुत्र

ढंढार २०३४/४, २२०८/४ गंजावर, मोटुं, पोलुं

ढोइ २३७८/३ धरीने (नैवेद्य)

तद्रप १८३४/३ तेना जेवुं

तनु-हाणि ८२९/२ शरीरनी हानि/नुकशान

तरसालूआं १६९५/१, १७७८/३ तरस्यां, तृषालु

ताडक ६/२ काननुं आभूषण, कुंडल (स. ताटङ्क)

ताडु १४४०/४, १६८७/३ ताण, आग्रह

ताम-रस ३६५/२ कमल (स. तामरस)

ताय २०२२/४ पिता, तात (सं. तात, प्रा. ताय)

तालक ५६/६ ताडनुं झाड (सं. तालक)

तिल-तुस-मित्त १८८५/३ तलनां फोतरां जेटलुं, स्वल्प

तिहुअण ५६२/२, १५१७/२ त्रिभूवन, त्रणे लोक

तोमन ७३९/३, १८२७/४ एक प्रवाही भोजन वानगी ओसामण (प्रा. तिम्मण)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

तीरइ १५४३/१ शके (प्रा. तीरइ)
तुर १९७२/४ (?)
तुरिया २२१३/१ त्वरित
तुहइ ७२१/३ तोय
तुह्मची ८६१/३ तमारी
तुहीने २९९/१ झाकळ (सं. तुहीन)
त्रंबासुत ४५८/१ गायनो पुत्र, वृषभ (दे० तंबा)
तूठी ६९/७ प्रसन्न थईने (सं. तुष्ट, प्रा. तुट्ठ)
तेख १७९५/४ रोस
तोरडइ १६९८/१ तारे
त्राटी १५९९/४ कामठानो पडदो, भींत, टुट्टी (दे. तट्टी)
त्रिहुनइ १२८६/२ त्रणेने
त्रेह १६०१/३ भीनाश, भेज (जमीनमां उतरेलुं वरसादनुं पाणी)
थक्क १५३७/४ स्थित, आवी रही (प्राथक्क)
थापणिमोसु २३५१/१ थापण ओळवी ते
थावर २३४३/१ स्थावर
थिका १२३११ 'थी' (पांचमी विभक्तिनो प्रत्यय)
दप्पण २९४/३ दर्पण, अरीसो
दविण २५७/२ पैसा, धन (सं. द्रविण)
दाण १३८७/२ कर (प्रा. दाण)
दाडुर ६६९/२, ९६२/१, २११६/३ देडको
दाद्या ११४९/३ दाझया (सं. दग्ध, प्रा. दज्झ)
दालिद ५१/१ दरिद्रता, गरीबाइ
दिणाहिव ९/३ सूर्य (सं. दिनाधिप)
दिणनाह ५०२/४ सूर्य (सं. दिननाथ)
दिणयर १९९५/४ सूर्य (सं. दिनकर)
दिणंद १८७१/४ सूर्य (सं. दिनेन्द्र)
दीवडउ १७६८/३ दीवडो, दीप
दीहा १२३९/२ दिवसो (सं. दिवस, प्रा. दियह)

दुअंगम १६७/१ दुर्गम, मुश्केल
दुतर १९५८/३ तरवाने मुश्केल (सं. दुस्तर)
दुदर १७१६/३ देडको (सं. दुदर, प्रा. दधुइ)
दूजां ११२७/२ बीजो
देअंत २१६/२ आपेलुं
देसडु १७७/२ देश
देसाउरी १२३१/३ देशांतरिक, विदेशी
दोहगपणु २३७७/३ दुर्भाग्य
दौगंधक ६१५/४ जैनशास्त्र प्रमाणेनी अेक जाति (दोगुंदुक)
दृष्टिवेध १४४४/४ दृष्टिथी वींधायेलुं
धीइं १६९/५ बुद्धिथी
धीकइं १२२८/३ धगधगे
धूअडइ २१६५/३ धुमाडाथी
धूणेविण २५/३ धूंणावीने(?) (अप. प्रा.गु धुणेविणुं)
धुरिं १८६५/१ आरंभे (सं. धुरा)
धूहलइ २११४/३ धूंधळो(?)
नइतरु १८६२/१ नदी कांठानुं झाड
नजिम १७८/५ (?)
नट्ठ ११५१/३ अंदर धुसी गयेलुं (सं. नष्ट प्रा. नट्ठ)
नफेरी ७९६/३ अेक वाद्य
नरहिणि १२७०/४ नेरणी, नख कापवानुं ओजार (प्रा. णहरणी)
नहुतरी १८१३/१ नोतरीने
नाण ९/३ सान (सं. ज्ञान, प्रा. नाण)
नाण दंसण ४७/१ नाभि रुपी धरामां
निदानी ६७/२ चोक्कस
निर्दूखण २३९५/३ दूषण वगरनुं
नीगमइ १२४७/३ वीतावे, निरगमे (सं. निगर्म प्रा णिग्गम)
नीजांमा १९८१/१ सुकानि (सं. निर्यामक, प्रा, निज्जामय

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

नीपाइं २३१८/३ बनावी
नीमेडि १७६०/२ (?)
नीसत १८५४ निःसत्त्व
नेउरी ११०१/१ झाझर
नेटि १७१०/४ नक्की
नेविज्ज २३७८/३ नैवद्य
पडखी १९५१/१ प्रतीक्षा करीने (सं. प्रतीक्षते, प्रा. अप. पडिक्खइ, जु. गु. पडखइं)
पडिवजिउ २३१५/१ स्वीकार्यु
पणासइ २३६७/४ नाश करे छे
पतीजइ ६७७/३ विश्वास करीअे (प्रा. पत्तिज्ज)
पयडं ३८/३ प्रकट
परुप्परइं २४५/१ परस्परने
पळास २२१६/१ खाखरानुं वृक्ष
पसाउलइ ६१८/१ प्रासादथी कृपाथी (सं. प्रसाद)
पसाय ५७१/६ (सं. प्रसाद, प्रा. पसाय)
पसूय २३४३/१ पशु
पहारडइ १४९५/१ प्रहारथी (सं. प्रहार, प्रा. पहर)
पहि २१५/१ ना करता
पहुरु १४५४/३ पोरो पाडवा (?)
पंचद्रीपणु २३४२/१ पंचेंद्रीपणुं, पांच इंद्रियो धरावावानो गुण
पंजर २०६/३ हाडपिंजर
पाखलि ५९१/३ आसपास, चोमेर
पाड २१३३/४ उपकार
पाडल ५३७/७ पाटल वृक्ष (सं. पाटल, प्रा. पाडल)
पाडुउं ७१७/३ खराब, अशुभ
पालटी ४२०/३ पलटावीने
पालिडी २६७/२, ८९८/१ पाळी (सं. पालि)
पावसि–कालि २२१८/२ चोमासाना समयमां
पाहुणा १८४८/१ परोणा (सं. प्राधुणक, प्रा. पाहुणग)
पिम्म ९८/२ प्रेम
पूर्वभवंतरिइं १०६७/१ पूर्वभवमां
पेमासव २१४५/१ प्रेमनो अर्क,
पेलाडि ९५६/४ पेली जग्याअे, दूर
प्रजाल्यां २८८/३ सळगाव्यां (सं. प्रज्वल, प्रा.) प्रजल
प्रत्यय ११७/३ प्रतीति, विश्वास, खातरी
प्राकारि २३७/१ गढ उपर
प्रोखित २०७९/२ पोषित, पोषितभर्तृका जेनो पति प्रवासे गयेला छे तेवी स्त्री
फालि ५३१/३, १८०२/१ साडी (सं. फालिक, प्रा. फालिअ)
फेरु ११२/१ शियाळ (सं. फेरव)
बप्पीहडा १३५१/३ बपैया
बलाहक २११६/२ मेघ, वादळ
बंधूक ५५/३ बपोरियानो छोड
बंभ ११७०/१ ब्रह्मा
बंभसूया ८५०/१ ब्रह्मानी पुत्री सरस्वती (सं. ब्रह्मसूता)
बादर २३४३/१ स्थूल
बापीडु २१०७/३ बपैया
बिपहुर ११२/१ बे पहोर
बिशलय ५११/२ कमळना तंतु, (सं. बिस+लतो)
बीय–चंद ४३४/२ बीजनो चंद्र
बीहतइ २३१५/१ ब्हीने, गभराइने (सं. बभीत)
बीहीजीसइ १७५६/१ बीशे
भगतडी ३१९/४ भगति, सेवा–भगति (सं. भक्ति)
भज्जीइ १३५५/२ भांगी जाय
भवंतरि २०२६/७ अन्य भवमां
भवीयण २४०२/३ भव्यजन
भंजणहार १९५७/भांगनार (सं. भंजक)
भाजस्पइ ५४७/७ भांगसे (सं. भज)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

मिभल १८१७/२ व्याकुल, (मराठी) विह्वळ
भुयंग ३/२ नाग, साप (सं. भुजंग)
भुवि ३५७/१ पृथ्वीमां
भुधणी २२५८/१ राजा
भूंइ २३८६/३ भूमिमां
भूंहडी ९००/३ भूमि, जमीन
भूसा (?) ५१७/५ इच्छा
भोगिक ३६९/३ भमरो
मरकलडे १४२६/१ मंद हास्ये
मरकला १८०८/१ स्मित
मरूबक ३४४/२ डमरो, मरवो (सं. मरुबक, प्रा. मरुअ)
मराली ९ब/१ हंसी
महिर २४१/२ मधुर
महिर १९७०/१ महेर, कृपा
महुरप्पणु १८६७/१ मधुरपणुं
मणूय-भवि २२३६/१ मनुज भवमां, माणसनां भवमां
मंजूसडी २३२९/१ पटारो (सं. मंजूषा)
माया २०२२/४ माता (सं. माता, प्रा. माया)
मित्तडी १८७१/३ मित्रता
मियमय २४१५/४ कस्तुरी (सं. मृगमद, प्रा. मियमय)
मिसेण ८२१/४ना कारणे
मिसि २१३२/१ शाही
मीनति ७४०/१, १६५३/३ विनंति (सर. हिं. भीनती)
मींयांइ २२७०/४ मृगने
मुहुडइ ९२६५/१ मोढे
मुहुत १६५/२ मुहूर्त
मुहुर १५४७/१ मधुर
मुच्छांइ ९८७/४ मुच्छाथी
महूंरति १९१९/२ मुहूर्त, ज्योतिषशास्त्र प्रमाणे शुभ समय
मूधि ७९१/२ मुग्धा
मेखोन्मेख २३१७/२ आंख उघाड-बंध करवी. (सं. मेषोन्मेष)
मोकलावी १८४४/३ विदाय आपीने
मोसा २३५०/१ असत्य (से. मृषा, प्रा. मोसा)
रथा (? रथ्या) ४४०/१ शेरी (सं. रथ्या)
रल्पा १८६/१ रखडया
रलीआति २१३८/२ आनंदित
रसालि ३३९/४ आंबा परे (सं. रसाल)
रंच्पति (? रच्चंति) १६६४/४ राचे छे.
रंडा ३३१/४ विधवा स्त्री (सं. रण्डा)
राइवाडीइ १७८४/३ (राजा) सवारीअे (सं. राजपाटिक, प्रा रायवाडी)
राव ११६४/१ राव, फरियाद
रुयडु २३०८/१ सुंदर (सं. रूप, प्रा. रूम)
रुहाडी ६०५/६, १४२०/४, १७८३/२, २१८५/४
रोर २३४९/२ गरीब, रांक (दे. रोर)
रोलंब ३६५/२ भमरो (सं. रोलंब)
लख वार २२४६/४ लक्षवार, लाख वखत
लवणिमा २३६१/३ लावण्य, सौन्दर्य
लवंति १५८/४ लवे, बोले (प्रा. लव)
लहिवासइ १५७०/४ लेवाशे
लंक ४/२, ३७/४ पातळी कमरनो लांक, मरोड
लंकालि १८१५/९ लांकवाळी
लंछण १३६५/३ लांछन
लंड ५०/५ लुच्चो
लंघी १७२१/१ ओळंगी (सं. लंघन)
लाअेइ १६६३/२ लावे
लिखेइ ६०३/२ आलेखीने
लियावइ २१५२/१ लइ आवे
लु(क)डी १६०/१ लेंकडी
लीह ९५९/२ रेखा
लीहा १२३९/२ हद, लीटी. (सं. लेखा, प्रा. लीहा)
लोडावइ १८२/६ धूमावीने, हलावीने

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

लोह सांगलथी १७७३/१ लोढानी सांकळथी
वन्नरवालि २२६८/२ वंदनमाला (सं. वन्दनमालिका)
वयस २१३/३ पंखीमां (सं. वयस्)
वरांसडु १२८/१, १०३०/३, १८५६/१ भरोसो, विश्वास
वहाणीअ १६८/६, मोजडी, वहाणी (सं. उपानह प्रा. उवाणह, वाणह
वहिडइ १७३०/१ विघटित थयां, अलग थयां
वंकिम २१/१ वक्रता
वंठु ६७६, वंठेल, बगडेल (सं. वंठ)
वाजइं ११५९/१ वागे छे. (सं. वाधते, प्रा. वज्जइ)
वारुं १०९/२ सारुं, सुंदर (सं. वरम्)
वालु २१५/३ सुगंधी वाळो
विउल २३७७/३ विपुल
विकख २७२/४ (?)
विखास ७६५/४ (?)
विगोयां २११२/३ हेरान थयां
विछोहि १६८२/२, वियोग, जुदाई
विंझ १६३९/४, १६६९/४, २२७६/२ विंध्याचळ पर्वत
विणज ६८३/१ व्यापार (सं. वाणिज्य, प्रा. वाणिज्ज)
विणसइ २१८४/४ बगडे (सं. विनश्यति, प्रा. विणसइ)
वित्रोडीयां १३८/३ तोडयां
विदाय १७६१/४ वळतरा
विनाणं २०९६/४ युक्ति
विनाणी १३९१/१ जाणीने (सं. विज्ञान, प्रा. विन्नाण)
विप्पिअ ३००/२ ६७०/१, १८५५/१ विप्रिय (स. विप्रिय)
विब्भमि १५८८/१ विभ्रमथी
विरंग २००४/४ दुःखी
विलाति १५७९/४ (?)
विलूघडा ३३९/१, १३०७/१, विलुब्धं, आसकत
विवरइं २१०१/१, २१९७/१ खाडामां, छिद्रमां (सं. विवर)
विश्राल ४०८/२ नष्ट, विछिन्न थया
विस-दमणि १२७६/१ विषनुं दमन करनार
विसाय १६०४/४ विषाद, खेद (सं. विषाद्)
विहडंति १६७१/४ छूटा पडे छे. (वि+धा परथी)
वीसासिणि १३७१/१ विश्वासमां
वीसासीक ६४१/१ विश्वासु
वुट्टिया (? वड्ढिया) १५३४/१ वृद्धि पाम्या
वुलसिरी १७३/३ बोरसल्ली (सं. बकुलश्री)
वुहरति ८९६/१ वहोरत, लइ जवुं
वूठी ६९/७ वरसी (सं. वृष्ट, प्रा. वुट्ठ)
वेइ १७१६/३ जाणे (सं वेद्)
वेगलांथा १८९२/१ दूरथी
वेध ३३९/१ मर्म, रस
वेसर ७९६/१ खच्चर (सं. वसर)
वैनितय [(?) वैनतेय)] ३८०/३ गरुडनुं, अरूणनुं
व्याइं ११९३/४ प्रसूताने
शबरली ३४०/३ शबरी, भिलडी
शिखी १५४/१ मोर (सं. शिखिवन्)
शीखडी १८४७/४ विदाय
सइ-हथि ८२५/१ पोताना हाथे
सकन्हहर १५४३/ कृष्ण सहित महादेव
सकार २०१६/४ (?)
सग ५५८/३ दीवानी ज्योत
सचित्रला १५४७/२ चित्रबाळा
सणग १४८७/४ सुरंग, भूमिगृह
सत्तवंति १३३९/१ सत्यवती

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

समोपीया ६९८/३ सोंप्या
सय-हाथि २७८/२, १२५७/१, पोताना हाथे
सय-हाणि १४१७/४ पोतानुं नुकशान
सरघा ३६७/१ मधमाखी (सं. सरघा)
सर्खप १८२६/१ सरसव (सं. सर्षप)
सलवाइ २१०९/७ सालवे
सवत्ती १५३२/२ सपत्नी, शोक
सवाली ६२३/२ (?)
सवियारां १५८८/१ सविकारा, विकार युकत
संच ६४२/२ प्रपंर, युकित करामत
संठवी २२४७/३ स्थापोने
संवास ३२७/४ सहवास
साटिका ५९/४ साडी
सानन १७६/१ मुखवाळुं
सानधि २५४/१ निकळता (सं. सांनिधि)
सामहणी २३११/३ तैयारी
सायर-सूत ६३५/२ सागरनो पुत्र, चंद्र
साल ८९/४ शल्प, आडखीली (सं. शल्य, प्रा. सल्ल)
सालूरडे ३४/४ देडकाओ (सं. सल्लूर कडे)
सावइ १५३/२ सवळुं
सासु १५९९/४ श्वास
सांतीउ २४१/३ संताडेलुं
सांढीउ १७५९/३ गोधो, आखलो (सं. षण्ड. प्रा. संड)
सासहइ ११२२/४ सहन करे
सिरावलइ १७१५/२ शकोरामां
सीजइ २०९६/४ पार पडे (प्रा. सिज्झ)
सींगणी १३१/१ धनुष्य (सं. शृङ्गिणी, प्रा. सिंगिणी
सुकडि १६७४/२ सुखड
सुकतइ १८७०/३ सुकातां
सुगंधिका २०७३/१ सुगंध लई जनारी स्त्री
सुजवणउ ८४७/४ शुद्धि (सं. शोधन)
सुमुहुर १९७३/३ सुमधुर
सुहम-स्वामि २४०३/२ सुधर्मा-स्वामि, महावीर भगवानना गणधर
सुहणइ ९२८/४ स्वप्नमां
सूहांलडी ८५८/४ सुंवाळी
सोइ २१८/४ सुख, सगवड
सोयर १४६५/१ सहोदर, भाई
श्रावलूं २१०१/१ शकोरुं
श्रेयोत्र २१५६/२ अहीं श्रेय छे.
स्यंदनथी (? स्पंदनथी) १६७/१ रथथी
हट्ट-उलि ४५७ दुकाननी हार (प्रा. हट्ट+आवलि)
हत्थेण १५४२/२ हाथथी (सं. हस्तेन, प्रा. हत्थेण)
हर-देव ५१५/२ महादेव
हयास १०५९/४ हताश
हर-हार ८५०/४, १२१८/३, महादेवनो हार; नाग
हलइ ११३२/१ हळवेथी
हसारथ १४१९/१ हांसी, मझाक
हाणि २१३२/२ नुकशान, हानि
हीई-सारणि ५१५/१ हैया-शारडी
हीचरके १६७७/२ खचरको
हुज्ज ११४५/होय
हेज ९८५/४, १७११/१, १९८०/४ हेत
हेव १६९४/४ हवे (सं. एतादृशके, प्रा. एरिहइ, हेवइ)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट

'शृंगारमंजरी' अन्तर्गत उक्तिओ, कहेवतो अने रुढप्रयोगो

१. मुरख सरसी गोठडी, पगि पगि सालइ साल (९३।३।४)
२. मंकड कोटि सिउं करइ, नवलख मोती हार (९५।१।२)
३. कीधां करम न छूटीइ रे, कुहुनु कीधउ सोस (१२७।३।४)
४. आप-हाणि नइ जण हसूं, तु बि-परि नवि होइ (१२९।३।४)
५. गुण विण सींगणि जव हवी, तव नवि लगइ बाण (१३१।३।४)
६. अमीअ कि मीठुं स्युं दु करइ, जउ वासीउ विसेण (१४३।३।४)
७. सुख दुख केरी बांधणी, सहू करमनइं हाथि (१८६।३।४)
८. करम साथइ कुणइ नावि चलइं, कीजइ किस्यु रे संवाद (१८९।३।४)
९. सार विण सूकइ वेलडी, उगी सूनइ रानि (२०२।१।२)
१०. सोना केरी भालडी, पाणी मांहि म नाखि (२०३।१।२)
११. घाणी-पीलण सहइ घणुं रे, सेलडी ज गुण मींठ रे (२५०।३।४)
१२. वालु जो परिमल दीइ रे, तु छेदावइ मुरवु रे (२५१।३।४)
१३. कर कांकणनइ स्युं मकर द रे (२६०।२)
१४. मन-भगां कुबोलडे, ते किम कहु संधाइ (२६५।३।४)
१५. अगनि उलाणी फूंकतां, मुह भराइ छाहारि (२७१।३।४)
१६. वन दव दाघां रुखडां, पीलवइ मेहेण (२७५।३।४)
१७. शीतल कीउं जल तापवी, नीरस हुइ परिणामि (२८२।३।४)
१८. छाहारि दप्पण मइली, अधिकु उज्ल भाव (२९४।३।४)
१९. पाहाणि-रेखा प्रीतडी, अशनि सम रीस होइ (२९५।३।४)
२०. छेह लगइ नवि उतरइ, राता कांबलि रंग (३०४।३।४)
२१. वरि कारेली आप धरि, नहीं पर मंडपि द्राख (३२५।१।२)
२२. सीता दुधइ सिउं मिली, कुण करसइ वखांण (४६७।३।४)
२३. जस मन बाधु जेहमिउं, तेहनि तेह सुचंग (४७३।३।४)
२४. चंचल गति संसारनी, कुहनु धरीइ शोक (४९१।३।४)
२५. गुण संभारी सहु रडइ, सगपणि न रडइ कोइ (४९७।१।२)
२६. वीज तणूं अजूआलदूं, न रहइ ते चिरकाल (४९९।३।४)
२७. अस्थिर सिउं मन परहरी, स्थिर स्युं कीजइ नेह (५०५।३।४)
२८. नयण समाणी प्रीतडी, जगि विरलानइ होई (६२१।१।२)
२९. सघलइ गुण वाहाला जि छइ, सगू न वाहालूं कोइ (६९५।३।४)
३०. सोनइ सामि न हुइ किमि, मरुथलि न हुइ पंक (७१७।१।२)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

३१. वाइ वहिडइ केतलूं, सजल आसाढा–मेह (७१८।३।४)
३२. सोनुं करतां पाहाण–सिउ, अधिकु वावइ वान (७१९।३।४)
३३. तीमन तांखां खट विण, भोजन भलूं न होइ (७३९।३।४)
३४. पाइ कुसुमि पीडतां, अधिक होइ सुरत (७४७।३।४)
३५. पापीडा क्षणि क्षणि दहइ, जिहां जाउं तिहां धाइ (८९७।३।४)
३६. जेहनइ जेसिउं नेहडु, नेह विण तस मनि रांन (९२२।३।४)
३७. विरह–दवानल धीकीउ, वाघइ वाइ जडत्ति (९३४।३।४)
३८. जिम दल लागु वेडिमां, भींतरि जूरि मरेइ (९८३।३।४)
३९. तिल पीलइं तां लगइ, जां लगइ दीसइ त्रेह (१०४१।३।४)
४०. दुध अगनि ऊकालइ, नीर बलतूं जोइ (१०४२।३।४)
४१. जिम पगि भागु कांटकु, खिणि खिणि सालइ साल (१०५३।३।४)
४२. जस हासूं मनि उरतु, जउ मन दीजइ मुक्खु, (१०९६।२।४)
४३. कुण लहिसइ रानइं रडिउं, हैडा करि संतोष (१०६९।३।४)
४४. नट्ठ–सल्ल जिम पगि पगि खटकइं, नवु–नेह तेणी परि खटकइ (११५१।३।४)
४५. कुण जाणइ अे दुखडो, वाडइ आंबा खद्ध (११६२।३।४)
४६. जो सोविन–कट्टारडी, तु सिउं पेटि मराइ (११६३।३।४)
४७. रानि रडिउ रे जीव, कुण लहिसइ कुण वरसेइ (११६४।३।४)
४८. जे जाणइ पर-वेदना, ते नर विरला कोइ (११९४।३।४)
४९. जलघर देखी गाजतु, रीसि सर भमरंति (१२६१।३।४)
५०. बीज पडु ते दुरियडां, फोकट वइर वहंति (१२६७।३।४)
५१. मुरख न लहइ लोय, वारी थाइ अलखामणां (१३०१।३।४)
५२. जिहारइ जेहनइ करि चडइ, तिहांरइ तेहनां थाइ (१३११।१।२)
५३. काना पाकइ कुंभि जिम, न मिलइ कुहनू चित्त (१३४२)।३।४)
५४. संगति तणउ पटतरु, दोरा प्रगट लहंति (१३६१।५।४)
५५. ऊछां साथइ बोलतां, जण जण दीइ कलंक (१३६३।३।४)
५६. जण हासूं मनि उरतु, निरवाहू आन हुति (११६४।३।४)
५७. ताली न पडइ अेक हाथि, लोक ऊखाणउ जोइ (१४१२।३।४)
५८. कुण लहिसइ अे दुखडां, जे तूं राइ रानि (१४२३।३।४)
५९. वाडी पहुरु पाडता, सुकु करइ बिखास (१४५४।३।४)
६०. काज करेवी आपणउ, कीजइ केडि प्रकार (१४७१।३।४)
६१. काज करेवी आपणउ, कीजइ केडि प्रकार (१४७१।३।४)
६२. भाति पडी पटुलडइ, किमहि न जुइ थाइ (१४७८।३।४)
६३. डाठ गलावइ दूरिथा, जिम चंची फल–पक्क (१५४५।३।४)
६४. पाणी मांहइ न वांखीइ, सोना केरी भल्लि (१५९८।१।२)
६५. त्राटी न खमइ पीटणी, धसी पडइ समूल (१५९९।३।४)
६६. गयवर केरु, भार भर, खरि नव हिणउ जाइ (१६००।१।२)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

६७. जिम जल पाखइ माछिलां, तलावेली थाइ (१६३२।३।४)
६८, मेहि जवासु सींचता, सूकी झंखर थाइ (१६३२।३।४)
६९ गोरी यौवन तिम गलइं जिम कर जल टीषेण (१६४३।३।४)
७०. तु धोरि–सिरि भार जिम, अध वचि नवि महेलइ (१६६३।३।४)
७१. अण वुठि मेह गांजति किम धरइ चातक रंग (१६६५।३।४)
७२. मणि पइ ठेली काच कुग मुरखि आणइ चित्ति (१६७२)।३।४)
७३. गोरी खूंटा कारणि, अंब न सफल कपाइ (१६८३।१।२)
७४. भर भाद्रवडइ मोर जिम, मेह देखी कींगाइ (१७०२।३।४)
७५. साकर दुघइं स्युं मिली, सोनु हवुं सुगंध (१३।३।४)
७६. आंबा लागाइ इखुइ, कहु कुण मूल करंति (१७१४।३।४)
७७. धर धोरी–सिरि भार जिम, निरवही लीइ जडिती (१७३।३।४)
७८. सज्जन तणु सनेहडु, जिम जेठइं उधाण (१७३८।३।४)
७९. जण हासुं मन उरतु, बिसरि दहइसि देह (१६१४।२।३)
८०. घर बाली कीरति करइ, ते माणसडां अकज्ज (१७६५।३।४)
८१. छासि संयोगि दूध जिम, दहीं–रस अधिक सधाइ(१७६७।३।४)
८२ वाइ उल्हाइ दीवडउ अगनि अधिकेरु थाइ (१७६८।३।४)
८३. नेहइ–बंधा मांणसा, ते तु दुषण जोवा अंध कि (१७८०।३।४)
८४. पय छडंइ महुरप्पणउं, छासि ज साथि मिलन (१८६७।१।२)
८५. छाली संयोगइ दुध जिम, दहीं–रस अेक भलंति (१८६८।३।४)
८६. रानी कांबयोनी परइ, कीजइ प्रीति सुयंग (१८७५।३।४)
८७ लुणह–पाणी होइ मिलिया, कीघा जुआं न थाइ (१८९९।१।२)
८८, घण पइठउ जिम अंबमां, सूकी झीणां हुति (१९००।३।४)
८९, जस खोलइ शिर मूंकीउ, ते कां छेदी जाइ (१९९२।१।२)
९०. अख न हुइ आकडु राइणि नुहइ निंब (१९०४।१।२)
९१. भागी डाल म वलगीइ नवि कीजइ अंदोह (२०१४।१।२)
९२. सगपणि वाहालूं को नथी, वाहालु स्वार्थि प्राणी रे (२०५४।१।२)
९३. वृष्टि हवी विण आभले. इष्ट कहिउ वैधि रे (२७५१।१।२)
९४. बिख अनई वली वघारीउ, लींबडे चडी कारेली (२०६४।१।२)
९५. मांजर नइ पइ पय भालविउं, वानरा वाडी मांहि (२०६५।१।२)
९६. ते शील–सायर सोसवा, घट–पुत्र सरखा धाइ (२०६५/७/८)
९७. अंध न जां किंहि आफलाइ, तां नवि आबइ शांन (२०९२।३।४)
९८. सरोवर जिम आसाढथी, बेहु कंठइं पुराइ (२१७१।३।४)
९९. आंबा–फलनी आसडी, न टलइ अक्क फलांइ (२१७१।३।४)
१००. किहां सूरय गयणंगणि, किहां जलि पंकज वन्न (२१००।३।४)
१०१ पय ऊभरातू तव रहइ, जव पामइं जल योग (२२७५।३।४)
१०२. स्वारथि सहु को दीसइ वाहालूं, कोइ न सगूं सहाइ रे (२३४८।१।२)
१०३ वैया विण नवि छूटीइ, कीधां पुरव पाप (२४६६।४।४)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org